

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่
Modern Academic Development and Promotion Journal (MADPADP) Vol.2 No.1 January - February 2025

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการตึกเดอร์เกษ
เลขที่ 1 ม.12 ต.เหล่าต่างคำ อ.โพนทราย จ.หนองคาย 43120 ประเทศไทย

DRKET Institute of Academic Development and Promotion
1 M.12, Laothangkhani Sub-district, Phonphrai District,
Nong Khai Province, 43120, Thailand, Tel: +66610189156

ISSN 2822-1095 (Online)

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่
Modern Academic Development and Promotion Journal (MADPADP)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2568

Vol.2 No.1 January - February 2025

Cite
FIND, ACCESS, AND REUSE DATA

ICR
INFORMATION COMMUNICATIONS
RESEARCH

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

Modern Academic Development and Promotion Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2568)

Vol 3 No.1 (January - February 2025)

ISSN : 2822-1095 (Online)

_ * ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

✍ เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดอกเตอร์เกษ เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 082-9356452

E-mail : journalacademicpromotion@gmail.com

✍ ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=Ex2SJ-8AAAAJ&hl=th>

✍ บรรณาธิการ

ดร.สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

✍ กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ตู้องค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนาภรณ์ ปุณณิรมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาฐิติวัตร หนังกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

พระครูสุทธิเมธาวังษ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

วรรณภา บุปผาโสภ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการต๋ोकเตอร์เกษ

 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา บุปผาโสภ

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

 ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

 พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบ้นตติวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

 ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

 จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบ้นตติวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2568 วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ ขอขอบคุณผู้นิพนธ์บทความ ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)

ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3	1-16

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING ACADEMIC ADMINISTRATION IN EDUCATIONAL OPPORTUNITIES EXPANDING SCHOOLS UNDER THE CHONBURI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

แก้วมะณี พิมพ์, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง, สนั่น ประจักษ์จิตร และ ดร.ณิ ชูประยูร

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษาเอกชน	17-38

MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCY FOR ADMINISTRATORS OF PRIVATE COLLEGES OF TECHNOLOGY AND VOCATIONAL EDUCATION

พิรุฬห์ พัฒนวงศ์ไทย, อุษา งามมีศรี และ ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์คชศร

การศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน จังหวัดหนองคาย	39-50

STUDY OF THE PROBLEMS AND BEHAVIOR OF ALCOHOL CONSUMPTION AMONG YOUTH IN NONG KHAI PROVINCE

พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์ปริรักษ์)

ประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในเขตพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี	51-70

THE EFFECTIVENESS OF MEDIATING CRIMINAL DISPUTES AT THE INVESTIGATION LEVEL WITHIN THE JURISDICTION OF PATHUM THANI PROVINCE

ชยุต มารยาทตร์

- การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม** 71-87
- DEVELOPING LEARNING SPACE MODEL IN PRIMARY SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF EDUCATION SANDBOX
- ภูมิภควัธจ ภูมิพงศ์คชศร, อาจันต์ จรุงผล, ปฐมสุข สีสาดเลา, นราญา สิริภาณุวัฒน์ และ คมศร วงษ์รักษา
- องค์ประกอบและแนวทางการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย** 88-110
- COMPONENTS AND GUIDELINES FOR A HAPPY ORGANIZATION IN PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE BANGKOK METROPOLITAN AREA AND SURROUNDING PROVINCES FOR UNIVERSITY REFORM
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม และ พระครูอุดมโพธิวิเทศ (ณรงค์ อุตตมวโร)
- กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล** 111-130
- STRATEGIES TO DEVELOP HAPPY SCHOOLS OF THAI PRIMARY SCHOOLS IN DIGITAL ERA
- นิลิต จรุงภาค, พงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ และ ทนง ทองภูเบศร์
- การศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ** 131-144
- PUBLIC POLICY AND STATE PLANNING STUDIES
- พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, พระครูขันติธรรมธาริ, พระครูบรรพตภาวนาวิธาน, ไพรัตน์ เอ็บสำโรง และ สุริยะ มาตรฐาน
- การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580)** 145-159
- PUBLIC SECTOR MANAGEMENT UNDER THE 20-YEAR NATIONAL STRATEGY (2018 – 2080)
- พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, อภิวัฒน์ จำตา, ธนเดช เอื้อศรี และ สุริยะ มาตรฐาน

การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบล 160-173
หนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

AN APPLICATION OF THE 4 BRAHMAVIHARA PRINCIPLES FOR THE ADMINISTRATION OF MONASTIC AFFAIRS IN NONG KHON KWANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พระถาวร จิตปัญโญ (ศรีทาเวช), พระครูจิตรธรรมธัช, พระมหาประทีป อภิวิฑูโน และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค

กระบวนการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว เพื่อ 174-187
ส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

THE CULTURAL PRESERVATION PROCESS OF THE BUN KHUN LAN PRASAT RUANG KHAO FESTIVAL TO PROMOTE TOURISM IN FAO RAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

พระครูพัฒนจันทรังษี ญาณฉนโท (บุญโฮม โพธิ์ศรี), อภินันท์ จันตะนี, สมเดช นามเกต และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค

รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระ 188-206
ปริยัตถธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

MODEL FOR DEVELOPING CREATIVE THINKING OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL GENERAL EDUCATION DEPARTMENT IN THE MUEANG DISTRICT NONG KHAI PROVINCE

พระมหาต้นธวัชวัฒน์ สุนตจิตโต (ถั่ววาปี), พระครูพิศาลสารบัณฑิต และ บุญส่ง สิ้นธุ์นอก

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ 207-220
ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกความงามในประเทศไทย

MODEL CAUSAL RELATIONSHIP OF BUSINESS PERFORMANCE SUSTAINABLE SUPPLY CHAIN OF SURGERY BUSSINESS IN THAILAND

นิริน พลวัน, สุชาติ ปรีกทยานนท์, บุรพร กำบุญ และ ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา 221-232

APPLICATION OF THE SANGHA LAW TO PROTECT BUDDHISM

นรา บรรลิจิตกุล, ศักดา แป้นด้วง และ อัณณิศา จิตรมิ่งคลชัย

**ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี** 233-249

A STUDY OF THE APPLICATION OF THE FIVE PRECEPTS AND FIVE VIRTUES
PRINCIPLES FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF THE COMMUNITY IN
THUNG FON SUBDISTRICT, THUNG FON DISTRICT, UDIN THANI PROVINCE
พระมหาทรัพย์ ญาณเดโช (ปิตตาเคโส), บุญส่ง ลินธุ์นอก, พระมหาประทีป อภิวิฑฒโน
และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค

การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่ 250-267

DEVELOP A MODEL COMMUNITY TO SUPPORT AN AGING SOCIETY USING SPATIAL
MECHANISMS
ไพวรรณ ปุริมาตร, ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, เบญญาภา อัจฉณกุล, พิชิต ปุริมาตร
และ พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 268-277

THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN PARTICIPATORY LEARNING
MANAGEMENT
ธนุ วงษ์จินดา, สาธิตา ตาลชัย และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 278-293

APPROACHES TO DEVELOPING EDUCATIONAL LEADERSHIP IN THE 21ST CENTURY
ธนุ วงษ์จินดา, สาธิตา ตาลชัย และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร
บัณฑิต** 294-313

THE FACTORS TO RESULT IN ENGLISH READING BEHAVIOR OF EDUCATIONAL
STUDENTS
ปราณีต ม่วงนวล, อรุณวรรณ ชูสังกิจ, ยอร์ช เสมอมิตร และ วิโรจน์ เกษภูาดิลก

**การพัฒนาและยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของ
ประชาชนในจังหวัดแพร่** 314-328

DEVELOPING AND UPGRADING THE IMMUNIZATION PROCESS ACCORDING TO
MINDFULNESS OF THE PEOPLE IN PHRAE PROVINCE
พรหมเรศ แก้วโมลา, พระราชเขมากร, พระวุฒิชัย แยมรับบุญ และ เกรียงศักดิ์ ฟองคำ

กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม	329-344
THE LAW OF KARMA: A GUIDE FOR KARMA BELIEVERS	
พระครูวินัยธรกรวีร์ สุรปลโณ (พรหมหิตร) และ พระครูพิศาลสารบัณฑิต	
เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	345-355
BUDDHIST ECONOMICS	
พระครูโสมนัสบัณฑิต ปณฺธิโต (ศรีหาบง) และ สมเดช นามเกตุ	
ทางเอก	356-371
MAIN ROAD	
พระมหาสุระชาติ สิริเตโช (สีด้า) และ สมเดช นามเกตุ	
ศีล 5 รักษาโลก	372-383
THE FIVE PRECEPTS FOR SAVING THE WORLD	
พระครูปิยธรรมวัตร อนุทมโม (แสงเวช) และ สมเดช นามเกตุ	
ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT	384-394
A SET TO SIMULATE THE INCUBATION CONDITIONS OF NILE TILAPIA AND REPORT RESULTS VIA THE IOT SYSTEM	
มนตรี สุขชุม, ปวีตริ อัดบุตร, ภาณุวัฒน์ ดอกมะลิ, สมชาย สัมพันธ์ศรี, พระธ ลืออาจ5, วิษณุกร แวงวรรณ6, จุฑามาศ จันอรัญ และ ณรงค์ศักดิ์ จานทอง	
การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวช ศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	395-415
DEVELOPING OF PROGRAM WITH E- LEARNING MODEL IN PRINCIPLE PATIENT CARE IN RADIOLOGY (NUCLEAR MEDICINE) FOR UNDERGRADUATE RADIOLOGICAL TECHNOLOGY STUDENTS IN DEPARTMENT OF RADIOLOGY, FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY	
ปวรินทร์ ก้องพิริยะกุล, ไชยยันต์ ปาละมาณ และ จงวัฒน์ ชีวกุล	
ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)	416-425
THE LIFE OF A MONASTIC (MAHA PAWARANA)	
พระครูสุวรรณขันตีคุณ อิสสโร (สายสิงห์) และ สมเดช นามเกตุ	
พระอานนท์ พุทธอนุชา	426-441
PHRA ANANDA, THE BUDDHA'S ATTENDANT AND DISCIPLE	
วันเฉลิม ไชยรงค์ และ สมเดช นามเกตุ	

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

442-465

ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ
บริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING
ACADEMIC ADMINISTRATION IN EDUCATIONAL OPPORTUNITIES
EXPANDING SCHOOLS UNDER THE CHONBURI PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 3

แก้วมะณี พิมพ์¹, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง², สนั่น ประจงจิตร³ และ ดรุณี ชูประยูร⁴
Keawmanee Pimtee¹, Chairit Saengsawang², Sanan Prachongchit³ and Darunee Chooprayoon⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻⁴ Krirk University, Thailand

Corresponding author E-mail: Keawtarwan@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 6 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 11 กุมภาพันธ์ 2568

Received 3 February 2025; Revised 6 February 2025; Accepted 11 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนดังกล่าว และ 3) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

Citation:

* แก้วมะณี พิมพ์, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง, สนั่น ประจงจิตร และ ดรุณี ชูประยูร. (2568). ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 1-16.

Keawmanee Pimtee, Chairit Saengsawang, Sanan Prachongchit and Darunee Chooprayoon. (2025). Transformational Leadership of Administrators Affecting Academic Administration In Educational Opportunities Expanding Schools Under The Chonburi Primary Education Service Area Office 3. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 1-16.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.1>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

โรงเรียนเหล่านี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 270 คน สุ่มจากครู 25 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ

2. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ, โรงเรียน, ผู้บริหาร, การบริหาร, งานวิชาการ

Abstract

This quantitative research aimed to study 1) transformational leadership of school administrators of educational opportunity expansion schools under the Office of Chonburi Primary Educational Service Area 3, 2) academic administration of the school administrators, and 3) effects of transformational leadership of the school administrators on academic administration. A sample of 270 was randomly selected from teachers in 25 schools. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed in terms of mean, standard deviation, single-order correlation coefficient, and multiple regression.

The research results were as follows.

1. The transformational leadership of the school administrators were both overall and on individual aspects at the high level. The aspects were ranked from highest one as: 1) ideological influence, 2) inspiration, 3) consideration of individuality, and 4) intellectual stimulation, in that order.

2. Academic administration of the schools were both overall and on individual aspects at the high level also. The aspects were ranked from highest one as: 1) measurement, 2) evaluation, and transfer of learning results, 3) development of learning processes, 4) development of school curriculum, and 5) development of educational media, innovation, and technology, in that order.

3. Aspects of transformational leadership of the school administrators that affected academic administration of the schools at the statistically significant level of 0.01 were that of ideological influence, of inspiration, and of individual consideration.

Keywords: Transformational leadership, School, Administrator, Academic, Administration

บทนำ

ผู้นำน้องคิดว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ ความสำเร็จเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีผู้นำที่มีศักยภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับองค์กรทุกประเภท ผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ดังนั้น ผู้นำจึงต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (สมุทร ชำนาญ, 2556) ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพกล่าวคือ เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองงานของพวกเขาในแง่มุมใหม่ๆ หรือจุดประกายให้มองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่สิ่งที่ทำให้กลุ่มได้ประโยชน์ โดยอยู่บนความท้าทาย ความคาดหวังที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (Bass and Avolio, 1994) อาจจะปฏิเสธ

ไม่ได้ว่า สถานศึกษา ก็เสมือนเป็นองค์กรหนึ่งในการพัฒนาคน สร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ ถือว่าสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ที่ขับเคลื่อนภายใต้งานวิชาการ ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน พัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวนโยบายการเรียนและการใช้ชีวิต ประกันคุณภาพการศึกษาภายในและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการกับครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เป็นงานหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนหรือหน่วยงานเกี่ยวกับการศึกษา ส่วนงานอื่นๆ นั้นเป็นงานเสริมให้งานวิชาการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนถือว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต่องานบริหารวิชาการถ้าทุกคนมีความตระหนักและเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาและมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอน ย่อมง่ายที่จะทำให้งานวิชาการนั้นบรรลุเป้าหมายและนำความสำเร็จมาสู่โรงเรียน (เรวดี ช้อนเพชร, 2556)

ประสิทธิผลของโรงเรียนขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียน กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน แต่ในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเป็นผู้นำจนทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ เห็นได้ชัดจากนักเรียนยังอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ขาดทักษะในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยตัวเองไม่ได้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาโดยรวมทั้งประเทศ ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลที่ต้องมี ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเพราะเป็นภาวะที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงบทบาทของตนให้ชัดเจน เช่น เป็นผู้มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน จัดการศึกษา และพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างเสมอภาคและเห็นคุณค่า (สุขุม จุสนิธ, 2560)

ปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียน อีกประการหนึ่งคือ เมื่อประสบปัญหา ผู้บริหารเกิดความล่าเอียงในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารขาดความเป็นกันเอง ครูไม่สามารถเข้าไปปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร เพราะมีความเกรงกลัว และรับรู้ความต้องการ ของครูเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน ประการที่สอง เมื่อมีข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรสร้างมาตรฐานด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานให้กับครู เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อ คุณลักษณะส่วนบุคคล และยังมีผลต่อเนื่องไปยังโรงเรียนในภาพรวม นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียน ควรเป็นผู้นำให้การเป็นต้นแบบที่ดีงามทางด้านศีลธรรมแก่ครู และด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ปัญหา คือ เมื่อมีครูสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ผู้บริหาร

มักจะกล่าวชมเชยเฉพาะบุคคลที่เป็นพรรคพวกของตน และละเลยที่จะให้รางวัลหรือคำชมเชยกับผู้อื่น และครูขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพราะสิ่งที่ผู้บริหารจะมอบให้เมื่องานสำเร็จ ไม่ใช่สิ่งที่ครูต้องการ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหาร ควรให้คำยกย่องชมเชยและให้คุณค่ากับผลงานความสำเร็จของครู โดยเสริมพลังอำนาจแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ (ล้านนา มาปูลูก, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เพื่อให้ได้ซึ่งชุดข้อมูลไปใช้ในการพัฒนางานด้านวิชาการสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

2. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ได้มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ เช่น กาญจนา อนันตศรี (2560) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Transformational leadership ที่มีความหมายว่า พฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกให้ผู้ตามเห็นในการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้ผู้ตามมีความต้องการ มีความพึงพอใจมากกว่าที่มีอยู่ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง กล้าเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถจูงใจให้ผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของตนเองไปสู่ประโยชน์ขององค์กร และสิทธิพร สมบุญทรัพย์ (2560) คือการใช้การปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในการสร้างความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจให้สูงขึ้นจนส่งผลให้ผู้ร่วมงานรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบพฤติกรรมผู้นำที่มีความสามารถใช้คุณลักษณะที่สำคัญของตนเองในการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการมีอิทธิพลอย่างอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ติดตามให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ทั้งนี้ จิระเดช สวัสดิภักดี (2562) คือพฤติกรรมหรือลักษณะการนำที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานเป็นกระบวนการที่แสดงถึงผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง รวมถึงพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น และอังกูร เถาว์ลัย (2562) เป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออก และมีสิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของผู้ร่วมงานและผู้ตามเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความพยายามในการทำงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังในกระบวนการต่างๆ พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และกระตุ้นการแสดงศักยภาพให้มากขึ้น ทำให้ตระหนักรู้ในการกิจสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้มองความสำเร็จขององค์กรมากกว่าความสำเร็จส่วนตน นำไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออก ไม่ว่าจะเป็น การมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อเจตคติและพฤติกรรมของผู้ร่วมงานและผู้ตาม เพื่อ กระตุ้นหรือจูงใจให้เกิดพฤติกรรมให้ความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจให้สูงขึ้น มีความพยายามมาก ขึ้น มีความพึงพอใจแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานมากกว่าที่มีอยู่ ตระหนักในภารกิจ ส่งผลให้ องค์การ มีการพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและบรรลุเป้าหมายขององค์การ ผ่านการ ระบุวิสัยทัศน์ การถือถือ การยอมรับเป้าหมายของกลุ่ม การสนับสนุนเป็นรายบุคคล การ กระตุ้นทางปัญญา การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม และการคาดหวังผลการปฏิบัติงาน

2. การบริหารวิชาการโรงเรียน นับว่าเป็นงานที่สำคัญเสมือนเป็นหัวใจของโรงเรียนทุกระดับ เพราะงานบริหารวิชาการเป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาคนใน ด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถและการคำนึงถึงของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ในสังคม งานบริหาร วิชาการจึงเป็นหัวใจของหน่วยงานการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องรับผิดชอบเป็นผู้นำ ของครูในด้านวิชาการ เพราะหน้าที่ของโรงเรียน คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์พร้อมทั้งอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข (เรวดี ช้อนเพชร, 2556) สำหรับ รุจิรุ ภู่อาระ (2545) คือการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุก กิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและ พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตาม เป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) การบริหารงานวิชาการ แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ 1) มองใน ด้านกระบวนการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการ เรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และ 2) มองให้ด้านงาน ของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานควบคุมดูแลหลักสูตร อุปกรณ์การสอน การ จัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน งานวิชาการ การวัดผลการศึกษา การ ศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของ สถานศึกษา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นการบริหารกิจกรรม ทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้าน

วิชาการแก่ผู้เรียน ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร และตัวอย่างในการวิจัย ประชากร ได้แก่ ครูในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 915 คน โดยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้จำนวน 270 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ตามสัดส่วน จาก 25 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ที่มีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมากที่สุด, 4 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมาก, 3 หมายถึง ปฏิบัติในระดับปานกลาง, 2 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อย, 1 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศิลปศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียนขยายโอกาส

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Linear Regression

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ดังตารางที่ 1 – 2

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.50	0.49	มาก	1
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.26	0.60	มาก	2
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.17	0.65	มาก	4
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.25	0.59	มาก	3
รวม	4.30	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, $SD = 0.55$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{x} = 4.50$, $SD = 0.49$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{x} = 4.26$, $SD = 0.60$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x} = 4.25$, $SD = 0.59$) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{x} = 4.17$, $SD = 0.65$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.29	0.57	มาก	3
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.31	0.58	มาก	2
3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา	4.29	0.65	มาก	3
4. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.38	0.54	มาก	1
รวม	4.31	0.56	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, $SD = 0.56$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก

ไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.38$, $SD = 0.54$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.31$, $SD = 0.58$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.29$, $SD = 0.57$) และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ($\bar{x} = 4.29$, $SD = 0.65$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพกับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม

รายการ	การบริหารงานวิชาการ (Y _i)		
	r	Sig.	แปลผล
ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (X _i)	.919**	.000	มีความสัมพันธ์เชิงบวก

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 ยอมรับสมมติฐาน แสดงว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

รายการ	B	SE _b	Beta	t	Sig.
คงที่	.015	.125	-	.120	.905
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X1)	.326	.050	.288	6.481	.000**
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X2)	.285	.102	.307	2.804	.005*
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X3)	-.028	.099	-.033	-.287	.775
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล(X4)	.407	.055	.432	7.447	.000**
R = .925 ^a R ² = .855 F = 390.488 SE _{est} = .214. R ² _{adj} = .853					

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X2) และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 สำหรับตัวแปรด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X3) ไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ $Y_i = .326(X1) - .285(X2) + -.028(X3) - .407(X4)$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ ซึ่งภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความเสียสละ ท่วงเท และอุทิศตนในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับจากบุคลากร และมุ่งมั่นแน่วแน่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ สามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์และความคิดที่สำคัญให้บุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass and Riggio

(2006) กล่าวว่า การสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อจูงใจผู้ตามด้วยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก และแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ และงานวิจัยของ Oke, et al (2009) พบว่าผู้นำจะต้องกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจกับสิ่งที่ท้าทายในองค์กร โดยจะต้องทำให้กลุ่มผู้ตามเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและคาดหวังทางที่ดีเพื่อการเชื่อมระหว่างความคาดหวังกับความรับผิดชอบวิสัยทัศน์ร่วมกัน

สำหรับผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ตามลำดับ โดยการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลเป็นรายวิชาและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ครูพิจารณาจากสมรรถนะของผู้เรียนและสมรรถนะตามหลักสูตรอย่างครอบคลุม ทั้งนี้ให้ดำเนินการวัด และประเมินผล เรียนรู้ที่หลากหลายตามสภาพจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระอนันต์ ตโมญโท (2560) กล่าวว่า การจัดการด้านวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่ดีจะต้องมีการวางแผนด้านวิชาการ พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ วัดผล และประเมินผล การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาความสามารถ ทักษะในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน และให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง การออกแบบและแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนาศักยภาพการสอนให้สูงขึ้นและผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอน นอกจากนี้ การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารมีส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตร หรือจัดทำหลักสูตรใหม่ใน สอดคล้องกับบริบทผู้เรียน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการบริหารจัดการ หลักสูตรให้มีมาตรฐานและสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา มีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลง หลักสูตรตามระยะเวลา

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของ

ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ Covey (2004) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพสามารถส่งต่อภารมหรืออิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยผู้นำที่มีบารมีต้องสร้างความชัดเจนในด้านต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของตนเองในทุกอิริยาบถ มีการกำหนดบทลงโทษหรือการอุทธรณ์ให้กับผู้ตาม และยึดหลัก บนความ เป็นจริง ความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรม เป็นไปในการทำงานเดียวกันกับงานวิจัยของ Oke, et al (2009) กล่าวว่า ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจะมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และแสดงบทบาทเป็นตัวอย่างที่น่าเคารพยกย่องและสร้างความเชื่อถือ มั่นคงในความประพฤติ กล่าวที่ยอมรับความผิดพลาดร่วมกัน และชักนำตัวเองเกี่ยวกับหลักจริยธรรม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่คือ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (transformational leadership) ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีผลต่อการบริหารงานวิชาการ ที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อเจตคติและพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระตุ้นพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ การสร้างความร่วมมือและสร้างแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรและบรรลุเป้าหมาย ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาไม่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการ สำหรับการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา สามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาตนเองให้เกิดภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่เหมาะสมมีศักยภาพในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (transformational leadership) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงเจตคติและพฤติกรรมออกต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม ไม่ว่าจะเป็นเป็นการมีอุดมการณ์ สร้างแรงบันดาลใจ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ที่กระตุ้นต่อเจต

คติและพฤติกรรมของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นการใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในการสร้างความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจให้สูงขึ้น มีความพยายามมากขึ้น มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากกว่าที่มีอยู่ ตระหนักในภารกิจของสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา และการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงพฤติกรรม เจตคติ มีปฏิสัมพันธ์ต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อกระตุ้นทางปัญญา สร้างแรงจูงใจให้คณะครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานมากกว่าที่เป็นอยู่ หรือพัฒนาการทำงานให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงเปรียบเทียบในแต่ละพื้นที่ ขนาดโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอื่น
2. ควรศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกมาประกอบด้วย หรือศึกษาทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป
3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น เช่น บริบทของโรงเรียน สภาพแวดล้อม และพร้อมของโรงเรียนด้านทรัพยากร และด้านกายภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อนันตศรี. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดตราด. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิระเดช สวัสดิ์ภักดิ์. (2562). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

- พระอนันต์ ตโมโนโท (พิศาล ไพโรจน์). (2560). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สู่มาตรฐานสากล. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 8(2), 319-326
- รุจิรี ภูสาระ. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด.
- เรวดี ช้อนเพชร. (2556). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับงานบริหารวิชาการ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ล้านนา มาปลูก. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. ใน *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุขุม จุสนิท. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมุทรา ขำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง: พี เอส การพิมพ์.
- อังกูร เถาว์วัลย์. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership*. Newbery Park, CA: Sage.
- Bass, B M. & Riggio, Ronald, E. (2006). *Transformational Leadership* (2nd ed). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Covey Stephen, R. (2004). *The 8th Habit: From Effectiveness to Greatness*. New York: Simon & Schuster.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 10(3), 607-610.

Oke Adegoke., Munshi Natasha & Walumbwa Fred, O. (2009). The Influence of Leadership on Innovation Processes and Activities. *Organizational Dynamics*, 38(1), 64-72.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษาเอกชน*

MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCY FOR ADMINISTRATORS OF PRIVATE COLLEGES OF TECHNOLOGY AND VOCATIONAL EDUCATION

พิรุฬห์ พัฒนวงศ์ไทย¹, อุษา งามมีศรี² และ ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์คชสร³

Pirul Pattanavongthai¹, Usa Ngammeesri² and Phumphakhawat Phumphonkhochasorn³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: Pirul.pat@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ : 5 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 11 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 กุมภาพันธ์ 2568

Received 5 February 2025; Revised 11 February 2025; Accepted 12 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน 2) เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จาก 207 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 207 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามสำหรับประเมินรูปแบบ การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล

Citation:

* พิรุฬห์ พัฒนวงศ์ไทย, อุษา งามมีศรี และ ภูมิภควัชร ภูมิพงศ์คชสร. (2568). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชน. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 17-38.

Pirul Pattanavongthai, Usa Ngammeesri and Phumphakhawat Phumphonkhochasorn. (2025). Model for the Development of Digital Competency for Administrators of Private Colleges of Technology and Vocational Education. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 17-38.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.2>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการศึกษานี้เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยเน้นการปรับตัวในยุคดิจิทัลผ่านการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ การพัฒนา Digital Literacy ให้เข้าใจการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย และการฝึกทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาทักษะด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัลและการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัลผ่านการใช้กลยุทธ์ดิจิทัล การสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

การประเมินรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน พบว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ในระดับมาก เนื่องจากพัฒนาผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและหลักการทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีในการสอนระดับประถมศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหาร แรงกดดันทางเทคโนโลยี และการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

The objectives of this research study are to examine the current situation, needs, and development approaches for the digital technology competencies of private vocational school administrators. To validate the model for developing digital technology competencies. To evaluate the model for developing digital technology competencies. The sample group consists of 207 administrators from private vocational schools under the Office of the Vocational Education Commission (OVEC), covering 207 institutions in total. The data collection tools include in-depth interviews, focus group discussion records, and questionnaires for assessing the digital technology competency

development model. Data analysis was conducted using mean and standard deviation.

The findings of this study propose approaches for enhancing digital technology competence in private vocational education administrators, emphasizing adaptation in the digital age through hands-on training, the selection of appropriate tools, and the creation of learning communities. It also focuses on developing digital literacy for safe technology usage and training in digital tools for managing various tasks. Furthermore, the study highlights the development of problem-solving skills using digital tools and the adaptation to digital transformation through digital strategies. It supports resource allocation and building collaborative networks with external agencies to sustainably develop organizations.

The assessment of the digital technology competency model for administrators of private vocational education institutions found that it is highly accurate, appropriate, feasible, and beneficial. This is because it was developed through a systematic process, utilizing expert input and academic principles. The findings align with research indicating that the use of information technology for learning at the secondary education level ranges from moderate to high. Additionally, key factors influencing the integration of technology in primary education include administrative support, technological pressure, and professional development.

Keywords: Development Model, Digital Technology Competency, Vocational School Administrators

บทนำ

ประเทศไทยกำลังเผชิญความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและประชากรวัยเรียนลดลง ส่งผลให้การขยายสถานศึกษาลดลงและเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ขณะเดียวกัน จำนวนแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558

ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ประกอบกับผลิตภาพแรงงานต่ำจากคุณภาพแรงงาน ไม่สอดคล้องกับตลาดงาน การพัฒนาเทคโนโลยีล้ำค่า และการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ระบบการศึกษาไทยยังมีผลสัมฤทธิ์ต่ำและขาดความเชื่อมโยงกับ ตลาดแรงงาน ไม่มีฐานข้อมูลอุปสงค์-อุปทานกำลังคนที่ชัดเจน ขณะที่เศรษฐกิจไทยกำลังก้าวสู่ ฐานนวัตกรรมที่ต้องการทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และทักษะที่ AI ทดแทนไม่ได้ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์และการทำงานเป็นทีม จึงจำเป็นต้องพัฒนาทุนมนุษย์ให้สอดคล้องกับทิศทาง เศรษฐกิจของประเทศ(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,ร่างแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

ดังนั้นมนุษย์จึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ ปฏิบัติงานทุกประเภท การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงถูกกำหนดให้เป็นนโยบายที่มีความสำคัญ และเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ และเมื่อสังคมวิวัฒนาการมาสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สิ่งที่ต้องคำนึง คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ดังนั้น การบริหารงานในองค์กรต่างๆจึงมุ่งเน้นที่ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ เฉพาะบุคคล (Attributes) ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นสำคัญ เพื่อการปรับตัวให้ทันกับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยการนำเทคโนโลยีวิทยาการใหม่ๆเข้ามาปรับใช้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี (Disrupt Technology) โดยเฉพาะ ด้านดิจิทัล ที่ส่งผลกระทบอย่างรวดเร็วทั้งภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และการศึกษา องค์กรต่างๆ จึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ จะเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะเฉพาะในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร (Attributes) ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งหมดในองค์กร และด้วยการพัฒนา องค์กรยุคใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยีและการใช้ความรู้เป็นพื้นฐานการพัฒนา ทำให้ประเทศไทย ต้องเร่งเตรียมความพร้อมทั้งการสร้างระบบ กลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้สามารถ ปรับตัวก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างเท่าทันและรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรทุกแห่งตื่นตัว และมีพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วน เพื่อเตรียมความพร้อมมากขึ้น ทั้งนี้หากสามารถใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง มีประสิทธิภาพ จะช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน อาทิ การเรียนรู้ทางไกล การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ที่สนับสนุนศักยภาพรายบุคคลที่จะมี บทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่าง รวดเร็ว

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาใน 4 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับผู้เรียน – ส่งเสริมการเรียนรู้ที่รวดเร็ว เพิ่มความหลากหลายของสื่อ สนับสนุนการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (2) ระดับครู/อาจารย์ – อำนวยความสะดวกในการสอน มีสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เพิ่มเวลาสำหรับเตรียมการสอน (3) ระดับสถานศึกษา – ช่วยบริหารงานบุคคล หลักสูตร การประกันคุณภาพ ติดตามผลการศึกษา และจัดการเอกสารได้รวดเร็วขึ้น (4) ระดับส่วนกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ) – เข้าถึง Big Data แบบ Real Time สนับสนุนการวางแผนและตัดสินใจอย่างแม่นยำ แนวทางนี้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข ที่มุ่งพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency Base HRM.) เห็นถึงประโยชน์ที่จะมีต่อผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน และบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ที่จะต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะ จึงได้นำหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน บูรณาการกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของเดวิด แม็คเคลลันด์ (David McClelland) กรอบสมรรถนะดิจิทัลสำหรับพลเมืองไทย และ ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ ซึ่งถือได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเป็นรากฐานสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ส่งผลต่อความเป็นไปหรือการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนได้ และด้วยเหตุนี้การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยรวมของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

การทบทวนวรรณกรรม

อาชีวศึกษา (vocational education) มีมาตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรม มากขึ้น โดยเริ่มต้นตั้งแต่ได้รับการบรรจุอยู่ในโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ให้เป็นการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายถึงการเรียนวิชาเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชำนาญ สอนเพื่อออกไปประกอบอาชีพเป็นหลัก ในระยะเริ่มต้น ได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากต่างประเทศ ทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากร หลักสูตร การเรียนการสอน และอุปกรณ์เครื่องมือในการสอน สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของอาชีวศึกษา คือ ต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การอาชีวศึกษาในอนาคตอันใกล้นี้ จะต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายที่ฝังรากอยู่ในระบบการผลิต ระบบ เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ก่อนหน้านั้นการจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาดำเนินการโดยทั้ง ภาครัฐ และเอกชน ซึ่งในระบบโรงเรียนนั้นมี 4 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำหรับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

ต่อมาได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 8/2559 เรื่อง การบริหารจัดการรวม สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 42 ง ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษา และการบริหารราชการในกระทรวงศึกษาธิการเกิดประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ในการรวมการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชนให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปด้านการศึกษา โดยมีกรอบภารกิจการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ดังนี้

1. สถานศึกษาที่จะร่วมภารกิจของการอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน เป็นโรงเรียนในระบบประเภทอาชีวศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ หลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ไม่รวมหลักสูตรระยะสั้นซึ่งเป็นการศึกษานอกระบบ ซึ่งเฉพาะในส่วนโรงเรียนในระบบประเภทอาชีวศึกษามีจำนวน 461 สถานศึกษา

2. เงินงบประมาณและกองทุนสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จะโอนเงินอุดหนุนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนเอกชน เงินอุดหนุนสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อบริการของนักเรียนพิการ เงินอุดหนุน พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เงินอุดหนุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และงบประมาณบริหารตามภารกิจยุทธศาสตร์ของ ส่วนกลางให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

3. งานโครงสร้างการบริหารและบุคคล (สอศ.) ประกาศจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมพัฒนา กำกับและดูแลโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา โดยรับโอนภาระงานและบุคลากรของกลุ่มงานโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเดิมมาปฏิบัติงานประจำศูนย์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4. การดำเนินงานตั้งแต่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 8/2560 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 มีผลบังคับใช้

5. Road Map การดำเนินงาน

5.1 การเตรียมการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้เตรียมความพร้อมการรับโอนเดือนตุลาคม 2558 เป็นต้นมา โดยแต่งตั้งคณะทำงานร่วมกับคณะและคณะทำงานเฉพาะ กิจ 5 คณะ เพื่อวิเคราะห์ภารกิจ 5 ด้าน โดยกำหนดภารกิจทางการบริหารจัดการ จัดทำ road map บูรณาการงานวิชาการ กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ถึงนโยบายการรวมอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชนแก่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง

5.2 การดำเนินงานตั้งแต่คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 8/2560 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 มีผลบังคับใช้

จากพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ได้สรุปสาระสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาไว้ว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวินิจฉัยให้สูงขึ้น เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดได้โดย 3 รูปแบบคือ

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวินิจฉัยที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการ ประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวินิจฉัยที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ บุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวินิจฉัยที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการและวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ทั้งนี้การจัดการศึกษาดังกล่าว ให้จัดตามหลักสูตรที่คณะกรรมการอาชีวศึกษากำหนด ได้แก่ 1) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 2) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ 3) ปริญญาสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการอาชีวศึกษาและการ ฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องคำนึงถึง การมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษา

อาชีวศึกษาและสถาบันการศึกษาในด้านวิชาชีพ สำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี การมีส่วนร่วมของชุมชนสังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบายการ ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคล เพื่อเข้ารับการ ศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติ หมวดที่ 4 เรื่อง ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ มาตรา 48 ยังได้กล่าวถึง ประโยชน์ในการพัฒนา มาตรฐานการอาชีวศึกษาของชาติโดยให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินการประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาของสถานศึกษา เอกชน ให้สามารถจัดการอาชีวศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการอาชีวศึกษา โดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาของเอกชนอาจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของสถาบันเพื่อประโยชน์ในการร่วมมือทางวิชาการการสร้างคุณภาพการอาชีวศึกษาเอกชนให้สอดคล้องกับระบบมาตรฐานการอาชีวศึกษาของชาติเพื่อสามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในปัจจุบันการดำเนินงานของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โดยมีหน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักบริหารการอาชีวศึกษาเอกชน (สอช.) ซึ่งมีพันธกิจในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการอาชีวศึกษาเอกชนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในระบบ จำนวน 482 แห่ง แบ่งตาม 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 78 แห่ง ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน 111 แห่ง ภาคเหนือ จำนวน 52 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 187 แห่ง และภาคใต้ จำนวน 54 แห่ง

ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ เรียกได้อีกอย่างว่าขีดความสามารถมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Competency หรือ Competence ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความไว้ ดังนี้

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลอันได้แก่ความรู้ทักษะความสามารถและคุณสมบัติอื่น ได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายและอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ระหว่างผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ออกจากผู้ไม่ประสบความสำเร็จ ในการทำงานได้อย่างเป็นเหตุและเป็นผล ซึ่งเรียกรวม ๆ ว่า KSAOs (Knowledge Skill Affective Other Characteristics)

อังคินันท์ อินทรกำแหง และทัศนากา ทอภักดี (2549) กล่าวว่า สมรรถนะ (Competency) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติพฤติกรรมและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลต้องมี เพื่อจะได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในตำแหน่งงาน และตามท้องที่หน่วยงานต้องการให้ถือผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของงานและหน่วยงานได้เป็นอย่างดี

วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ (2559) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) เจตคติ (Attitudes) แรงจูงใจ (Motive) ส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้ ประสพผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่วางไว้

Lloyd and Cook (1993) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความคาดหวัง

Davies and Ellison (1997) กล่าวว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ทำให้คนปฏิบัติงานได้ดีขึ้น หรือเกิดผลผลิตที่ดีขึ้น สมรรถนะในมุมมองนี้เป็นปัจจัยขึ้นาที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน เป็นปัจจัยนำเข้าที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จของงาน

สรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคลซึ่งจะแสดงออกมาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับโอกาสในการปฏิบัติงานหรือการค้นหาค้นหาตัวตนเพื่อให้พบกับสมรรถนะที่ซ่อนไว้ออกมาใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จาก 207 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 207 คน

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามสำหรับประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดยส่งหนังสือถึงสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อแจ้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อสรุปผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้ ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สรุปผลเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล
2. การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนด้านการเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy)
3. การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ด้านการใช้ดิจิทัล (Digital Skill/ICT Skill)
4. การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (Problem Solving with Digital Tools)

5. การพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนด้านการแก้ปัญหาด้านการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transform)

6. ปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factor) ของการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

7. กลไกในการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

ดังนั้น สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1) การเข้าใจดิจิทัล ตระหนักถึงแนวโน้มเทคโนโลยีและเลือกใช้ให้เหมาะสม
2) การใช้ดิจิทัล พัฒนาทักษะบุคลากรและจัดการข้อมูลอย่างปลอดภัย 3) การแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีในการวางแผนวิเคราะห์ และพัฒนานวัตกรรม 4) การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล วางกลยุทธ์ เสริมสร้างการเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมบุคลากรให้แข่งขันได้ในยุคดิจิทัล

ผู้บริหารจำเป็นต้องมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ Lifelong Learning ให้แก่บุคลากร พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐและหน่วยงานเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้งานดิจิทัล นอกจากนี้ ยังต้องมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านดิจิทัล การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับกฎหมาย เช่น PDPA และการส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เพื่อสนับสนุนคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมสู่ความท้าทายในยุคดิจิทัล

สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
4.1 การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล	4.20	0.72	มาก	4.50	0.63	มาก
4.2 ยกระดับศักยภาพองค์กรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Skill Set)	4.18	0.77	มาก	4.52	0.61	มากที่สุด
4.3 กำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล/นโยบาย/กลยุทธ์	4.17	0.70	มาก	4.51	0.63	มากที่สุด

4.4 การพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเป็นองค์กรดิจิทัล	4.20	0.71	มาก	4.50	0.60	มาก
4.5 การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์	4.24	0.68	มาก	4.55	0.60	มากที่สุด
4.6 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารงาน/บริหารการศึกษา	4.30	0.73	มาก	4.52	0.64	มากที่สุด
4.7 สนับสนุนให้บุคลากร/นักเรียนเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.26	0.70	มาก	4.53	0.61	มากที่สุด
4.8 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหาร/พัฒนาการศึกษา	4.25	0.72	มาก	4.55	0.61	มากที่สุด
4.9 ทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมดิจิทัล	4.19	0.72	มาก	4.48	0.67	มาก
4.10 คิดริเริ่ม และเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.18	0.72	มาก	4.55	0.63	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.22	0.72	มาก	4.52	0.62	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพ ความต้องการจำเป็น ด้านสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ด้านการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล

ผลการศึกษาพบว่าในด้านสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยภาพรวม ผู้บริหารมีสมรรถนะที่ดีในระดับมาก โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 ในด้านการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 4.30 และเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 ส่วนในสภาพที่ควรจะเป็น ผู้บริหารควรมีสมรรถนะสูงสุด ซึ่งคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.52 และเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 ในด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาและคิดริเริ่มเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ย 4.55 และเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63

สำหรับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่าน พบว่าแนวทางที่สำคัญมีดังนี้:

1. การพัฒนาความเข้าใจในเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในกระแสการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลอย่างรวดเร็วและสามารถนำเทคโนโลยีและโปรแกรมใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการบริหารงานได้อย่างคล่องตัว ซึ่งการศึกษาความรู้และติดตามเทคโนโลยีจากแหล่ง

เรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้บริหารมีทักษะที่ทันสมัยในการใช้เทคโนโลยี โดยต้องฝึกอบรมและจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงจากกรณีศึกษาของสถานศึกษาจริง

2. การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ผู้บริหารควรเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น LMS, Google Workspace, โปรแกรมตัดต่อวิดีโอ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น Workshop หรือ Hackathon ที่จะช่วยพัฒนาทักษะและสร้างชุมชนการเรียนรู้ของผู้บริหารเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา

3. การพัฒนาความรู้ด้าน Digital Literacy ผู้บริหารควรทำความเข้าใจพื้นฐานการใช้งานเทคโนโลยี เช่น การใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย การประเมินข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ รวมถึงการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ โดยการจัดอบรมและฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารควรฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน การใช้ Social Media ในการประชาสัมพันธ์ การใช้ Application ในการจัดการงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

5. การพัฒนาเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้วยดิจิทัล การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรมีทักษะในการประเมินปัญหาและเลือกใช้เทคโนโลยีที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการพัฒนาระบบในองค์กรให้เป็น Office Automation เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

6. การพัฒนาแผนงานเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรเรียนรู้และพัฒนาแผนงานที่มีการปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยอมรับนวัตกรรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาองค์กรให้สามารถปรับตัวได้ตามกระแสการเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนนั้น ควรเน้นการฝึกอบรมและสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมทั้งการใช้งานเทคโนโลยีพื้นฐานและทักษะเฉพาะด้าน รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า 1. ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ด้านการเข้าใจดิจิทัล (2) ด้านการใช้ดิจิทัล (3) ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (4) ด้านการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล สอดคล้องกับ สุขฤทัย มาลาชัย และคณะ (2556) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นสำหรับสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีโปรแกรมประยุกต์เพื่อการปฏิบัติงาน มีเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ส่วนอุปกรณ์สนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ นั้นพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลน ด้านการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่นิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญเฉพาะด้านในการสร้างสื่อการสอนด้วยโปรแกรม ความรู้และประสบการณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครูส่วนใหญ่ได้รับผ่านการอบรมเป็นส่วนมาก 2) สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นสำหรับสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบสามด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ การวิเคราะห์สมรรถนะมีดังนี้ (1) ด้านความรู้ พบว่าบุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรไม่มีความพร้อม แต่ต้องการที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การสร้างรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ในแต่ละองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพให้สูงขึ้น เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ อภิปรายได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเข้าใจดิจิทัล ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ดังนี้ รู้และเข้าใจด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รู้และเข้าใจการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล รู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy) การสื่อสารยุคดิจิทัล (Digital Communication) การเข้าถึงดิจิทัล (Digital Access) แนวปฏิบัติในสังคมดิจิทัล (Digital Etiquette) จรรยาบรรณจริยธรรมคุณธรรมทางดิจิทัล ความปลอดภัยในการใช้ดิจิทัล มาตรฐานกฎระเบียบ กฎหมายดิจิทัล สิทธิและความรับผิดชอบ ยุคดิจิทัล (Digital Right) สมรรถนะด้านการเข้าใจดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยผู้บริหารต้องตระหนักถึงแนวโน้มเทคโนโลยี เช่น AI, IoT, Big Data และ Cloud Computing พร้อมทั้งมีความสามารถในการประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กรที่เน้นความโปร่งใส ความยั่งยืน และการเปิดรับนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเรียนการสอน นอกจากนี้ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกยังช่วยสนับสนุนความพร้อมในการเผชิญกับความท้าทายและโอกาสในยุคดิจิทัลได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านการใช้ดิจิทัล ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีทักษะทางเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล ใช้เครื่องมือดิจิทัล และเทคโนโลยี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลากหลาย ใช้อุปกรณ์/โปรแกรม/ซอฟต์แวร์ด้านเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้องค์กร สอนงาน มอบหมายงาน และการติดตามงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบบริหารผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล บริหารข้อมูลสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร สร้าง/พัฒนาเครือข่ายดิจิทัลเพื่อบริหารงานสถานศึกษา สร้าง/พัฒนาแพลตฟอร์มในสถานศึกษาเพื่อจัดการศึกษา สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในด้านการใช้ดิจิทัลประกอบด้วยทักษะและความสามารถที่สำคัญ ได้แก่ การตระหนักรู้และติดตามแนวโน้มเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง เช่น AI, IoT, Big Data การประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการพัฒนาสถานศึกษา การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กร การพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากร และการจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ดังนี้ การบริหารจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษา การคิดเชิงกลยุทธ์ด้านการพัฒนาองค์กรด้วยยุทธศาสตร์ดิจิทัล ออกแบบกระบวนการบริหารและจัดการสถานศึกษาบนฐานเทคโนโลยีดิจิทัล มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพงานและบริการด้วยการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล ปรับเปลี่ยนทักษะเพื่อก้าวทันยุคดิจิทัล เข้าถึงบริการดิจิทัลได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่และภาษา ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษา ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน แก้ปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การพัฒนาการเรียนการสอน และการปรับตัวให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ผู้บริหารที่มีความรู้และทักษะในเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างตรงจุด บทบาทสำคัญของผู้บริหารในด้านนี้คือการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของยุคสมัย นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะในด้านนี้ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่ยังส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transformation) ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัลยกระดับศักยภาพองค์กรด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Skill Set) กำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล/นโยบาย/กลยุทธ์ การพัฒนาสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเป็นองค์กรดิจิทัล การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารงาน/บริหารการศึกษา สนับสนุนให้บุคลากร/นักเรียนเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหาร/พัฒนา

การศึกษา ทำงานร่วมกันในสังคมและวัฒนธรรมดิจิทัล คิตรีเริ่ม และเรียนรู้ด้วยตนเอง สมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transformation) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา ผู้บริหารที่มีสมรรถนะดังกล่าวสามารถวิเคราะห์แนวโน้มของเทคโนโลยี วางแผนกลยุทธ์ และปรับใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเรียนการสอน โดยเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้และนวัตกรรมดิจิทัล สมรรถนะด้านนี้ยังรวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เช่น การใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการเตรียมบุคลากรและนักเรียนให้พร้อมแข่งขันในตลาดแรงงานดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุคลากรและนักเรียนให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนจึงเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถเติบโตอย่างยั่งยืนและแข่งขันได้ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ Lifelong Learning ให้แก่บุคลากร พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เช่น ภาครัฐและหน่วยงานเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้งานดิจิทัล นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านดิจิทัล การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับกฎหมาย เช่น PDPA และการส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เพื่อสนับสนุนคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมสู่ความท้าทายในยุคดิจิทัล สอดคล้องผลวิจัยของกับ ศศิวิมล ม่วงกล้า (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบตัวชี้วัดด้านความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ การหมุนแกน องค์ประกอบแบบหมุนฉากด้วยวิธีแวนแม็กซ์ ได้องค์ประกอบทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมเทคโนโลยีดิจิทัล (2) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (3) การเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล (4) การปฏิบัติตามกฎหมายเทคโนโลยีดิจิทัล (5) การสร้างเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัล และ (6) การขับเคลื่อนเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถอธิบายองค์ประกอบด้านความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี ได้ร้อยละ 77.098 และ 2) แนวทาง

ส่งเสริมความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี ได้แก่ (1) การจัดอบรม เพื่อพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลและกฎหมายเทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครูและบุคลากร นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน (2) การจัดตั้งกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (3) การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาความสามารถทางดิจิทัล และ (4) สร้างต้นแบบครูและบุคลากรทางการศึกษาในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การประเมินรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าได้ทำการพัฒนารูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ มาอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม โดยเฉพาะการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งในระดับนโยบาย และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพรวมทั้งในการสร้างรูปแบบ มีกรอบแนวคิดหลักการ ทฤษฎี ของนักวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของเนติลักษณ์ สีสัตย์เชื้อ และดลฤทัย บุญประสิทธิ์ (2562) ทำการศึกษา เรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริการของสถานศึกษาที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ความสามารถของครูระดับมัธยมศึกษาที่เกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสามารถเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสามารถเกี่ยวกับการใช้งานของเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก 3) ด้านการปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ปณพัทธ์ พงษ์พุทธรักษ์ (2562) ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสารในการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ บูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอน ได้ 7 ปัจจัย คือ 1) ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) แรงกดดันต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) การสนับสนุนของผู้บริหาร 4) เจตคติที่มีต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการศึกษา 5) การพัฒนาความเป็นมืออาชีพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 6) การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจากเพื่อนร่วมงาน และ 7) เจตคติที่มีต่อความสามารถของตนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 55 และมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการสร้างรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 การนำรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้ ผู้บริหารควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหา ก่อนนำไปใช้บริหารหน่วยงานในสถานการณ์จริง

1.2 รูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความตระหนักในสำคัญของสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของหน่วยงานให้มีคุณภาพ โดยประยุกต์การพัฒนาตามรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของ

หน่วยงานในสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน มีความพร้อมของบุคลากร สร้างความตระหนักในการร่วมมือกันให้เกิดกับทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.3 รูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สร้างขึ้นสามารถนำไปพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอื่นได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการดำเนินการตามรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำรูปแบบสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ศศิวิมล ม่วงกล้า. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 89-104.

สุขฤทัย มาลาชัย และคณะ. (2556). สภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นสำหรับสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 10(2), 45-60.

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์. (2547). สมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา*, 12(1), 22-36.

อังศินันท์ อินทรกำแหง และทัศนากา ทองภักดี. (2549). สมรรถนะที่จำเป็นของครูในยุคดิจิทัล.

วารสารครุศาสตร์ศึกษา, 17(3), 55-68.

เนติลักษณ์ สีสัตย์เชื้อ และดลฤทัย บุญประสิทธิ์. (2562). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในระดับมัธยมศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาศึกษาและภาวะผู้นำ*, 14(3), 77-92.

ปณพภัทร พงษ์พุทธรักษ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศศึกษา*, 5(2), 112-130.

วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษาคและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*, 8(2), 33-50.

Davies, B., & Ellison, L. (1997). *School leadership for the 21st century: A competency and knowledge approach*. Routledge.

Lloyd, C., & Cook, J. (1993). *Competency-based management*. McGraw-Hill.

การศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน

จังหวัดหนองคาย*

STUDY OF THE PROBLEMS AND BEHAVIOR OF ALCOHOL CONSUMPTION AMONG YOUTH IN NONG KHAI PROVINCE

พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์บริรักษ์)

Phrakhrusophonthammachot (Sampan Siriroteboriruk)

นักวิชาการอิสระ

Independent academic, Thailand

Corresponding author E-mail: pioy.desu@gmail.com

วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 13 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายในการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา รวมถึงพฤติกรรมการดื่มสุราในกลุ่มเยาวชนจังหวัดหนองคาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการศึกษาเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 13-20 ปี จำนวน 234 คน ซึ่งถูกคัดเลือกผ่านวิธีการกำหนดโควต้า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม และข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีระดับการรับรู้ถึงผลกระทบจากการบริโภคสุราในระดับสูง โดยเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีลำดับของค่าเฉลี่ย

Citation:

* พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์บริรักษ์). (2568). การศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชน จังหวัดหนองคาย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 39-50.

Phrakhrusophonthammachot (Sampan Siriroteboriruk). (2025). Study of the Problems And Behavior of Alcohol Consumption Among Youth In Nong Khai Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 39-50.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.3>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

จากมากไปน้อย ดังนี้ 1. ด้านสุขภาพ ค่าเฉลี่ย 4.14 2. ด้านครอบครัว ค่าเฉลี่ย 4.13 3. ด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 4.09 4. ด้านสังคม ค่าเฉลี่ย 4.04 5. ด้านคำสอนทางศาสนา ค่าเฉลี่ย 4.04

จากข้อมูลข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนตระหนักถึงผลกระทบจากการดื่มสุราในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและครอบครัว ซึ่งอยู่ในระดับสูงสุด ขณะที่ผลกระทบทางศาสนาและสังคมมีระดับการรับรู้ที่ใกล้เคียงกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภคสุรา, กลุ่มเยาวชนจังหวัดหนองคาย

Abstract

This research aims to explore and analyze the issues and behavior related to alcohol consumption among youths in Nong Khai Province using a quantitative research approach. The sample group consisted of 234 youths aged between 13 and 20 years, selected through a quota sampling method. The data were collected using questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including frequency distribution, percentages, mean, and standard deviation.

Research Findings

The study results indicate that youths have a high level of awareness regarding the impacts of alcohol consumption. When considered by individual aspects, the average scores are ranked as follows: 1. Health impact – Mean score: 4.14 2. Family impact – Mean score: 4.13 3. Economic impact – Mean score: 4.09 4. Social impact – Mean score: 4.04 5. Religious teachings impact – Mean score: 4.04

These findings suggest that youths are highly aware of the consequences of alcohol consumption, particularly in terms of health and family-related impacts, which were rated the highest. Meanwhile, the awareness of social and religious impacts was at a similar level.

Keywords: Behavior of alcohol consumption, Among youth in Nong Khai province

บทนำ

การบริโภคสุรามีผลกระทบในหลายด้าน ซึ่งครอบครัวมักจะเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของสมาชิกในครอบครัว (สมบัติ ตรีประเสริฐสุข, 2550) โดยผลกระทบเหล่านี้กระทบทั้งต่อตัวผู้ดื่มสุรา ครอบครัว สังคม และประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. ผลกระทบต่อตัวผู้ดื่มสุรา การดื่มสุรามีผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพและพฤติกรรม ด้านสุขภาพ การดื่มสุราในปริมาณมากและต่อเนื่องทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ระบบประสาท, ระบบทางเดินอาหาร, ระบบหัวใจและหลอดเลือด รวมถึงระบบเมตาบอลิซึมและต่อมไร้ท่อ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็งกระเพาะอาหารและมะเร็งตับ ในบางกรณี โรคที่เกิดจากการดื่มสุราสามารถทำให้เสียชีวิตได้ (ดิลก ภิกขุโยทัย, 2550) นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความรู้สึกผิดหรือเศร้าหลังการดื่มสุรา (ณัฐธัญญา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) ด้านพฤติกรรมเสี่ยง: การดื่มสุราสามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เช่น การเสพยาเสพติดอื่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (ณัฐธัญญา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) ซึ่งอาจเกิดจากการควบคุมอารมณ์ที่ลดลงภายหลังการดื่มสุรา (พงษ์เดช สารการ และคณะ, 2552) ผลกระทบด้านอื่น ๆ: เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิตที่ลดลง ทั้งในเรื่องการเงิน ความไว้วางใจ และการยอมรับในสังคม 2. ผลกระทบต่อครอบครัว การดื่มสุรามักทำให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัว ผลกระทบทางตรง: การทะเลาะเบาะแว้งและความรุนแรงภายในครอบครัวจากการดื่มสุรา โดยมีความสัมพันธ์กับการทำร้ายร่างกายและการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว (ณัฐธัญญา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) ผลกระทบทางอ้อม: การดื่มสุราของบิดามารดามักมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของบุตรหลาน โดยบุตรที่เห็นว่าผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อการดื่มสุรามักจะมีแนวโน้มดื่มสุราในอนาคต (อรัญญ์ วลีวงศ์, สุรศักดิ์ ไชยสงค์ และทักษพล ธรรมรังสี, 2553) 3. ผลกระทบต่อสังคมและประเทศ ผลกระทบในระดับสังคมและประเทศมีดังนี้ ความรุนแรงในที่ทำงาน: ผู้ดื่มสุราโดยเฉพาะผู้ชายมักมีความรุนแรงในที่ทำงาน เช่น การคุกคามทาง

เพศและการกระทำที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย การกระทำผิดกฎหมาย: การดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การทำลายทรัพย์สิน, ความผิดเกี่ยวกับเพศ, ความผิดต่อร่างกาย การสูญเสียในท้องถิ่น: การดื่มสุราเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน การสูญเสียผลิตภาพ: การสูญเสียประสิทธิภาพการทำงานจากการขาดงานและการทำงานในสภาพไม่เต็มที่จากผลกระทบของการดื่มสุรา

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การดื่มสุราในกลุ่มเยาวชน พบว่า เยาวชนอายุ 13-20 ปีเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากการเริ่มดื่มสุราในวัยที่ต่ำลง และการดื่มสุรามีความแพร่หลายทั้งในกลุ่มเยาวชนชายและหญิง ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบมากมายที่ส่งผลกระทบต่อผู้ดื่ม สุขภาพครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยการสร้างแนวทางป้องกันและแก้ไขที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและความเชื่อของท้องถิ่นสามารถช่วยลดปัญหาการบริโภคสุราในกลุ่มเยาวชนได้.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาพร้อมทั้งพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชนในจังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคสุราในกลุ่มเยาวชน จังหวัดหนองคาย มุ่งเน้นในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคสุราของเยาวชน รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยได้ศึกษาจากผลงานวิจัยก่อนหน้านี้และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชนงานวิจัยของ สมบัติ ตริประเสริฐสุข (2550) ได้ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราของเยาวชน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเริ่มบริโภคสุรามีหลายประการ เช่น การใช้สุราเป็นวิธีในการหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความเครียดจากการเรียนและครอบครัว รวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน โดยที่ผลกระทบจากการดื่มสุรามักจะเริ่มปรากฏตั้งแต่ปัญหาสุขภาพไปจนถึงปัญหาสังคมและอาชญากรรม

2. ผลกระทบด้านสุขภาพและสังคม งานวิจัยของ ญัฐธนิชา เลอพิลเบิร์ก (2557) พบว่า การดื่มสุราในเยาวชนมีผลกระทบที่ชัดเจนต่อสุขภาพ ทั้งทางกายภาพและจิตใจ โดยที่การดื่มสุราในระยะยาวจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคเมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด และโรคตับ นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงต่อการเสพติดสารเสพติดอื่น ๆ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มเยาวชน

3. ผลกระทบในระดับครอบครัวและสังคม จากการศึกษา อรัญญา บุญธรรม (2549) พบว่า การดื่มสุราของเยาวชนมีผลกระทบต่อครอบครัว โดยมักจะนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว และอาจกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของบุตรหลานในอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรามักจะส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

4. การศึกษาด้านปัจจัยเสี่ยงและการป้องกัน การศึกษาโดย พงษ์เดช สารการ (2552) เน้นที่การพัฒนากลยุทธ์ในการป้องกันและลดปัญหาการดื่มสุราในเยาวชน โดยแนะนำให้มีการให้ความรู้และสร้างการรับรู้ในด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดื่มสุรา รวมถึงการใช้สื่อในเชิงบวกในการโน้มน้าวให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมบริโภคสุรา อายุ 13-20 ปีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เยาวชน จำนวน 3 อำเภอ 26 ตำบล ในจังหวัดหนองคาย ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอสังคม และอำเภอเฝ้าไร่

กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษาโดยใช้อำเภอเมืองหนองคายเป็นศูนย์กลางและเว้นระยะห่าง 1 หน่วย คือ อำเภอเฝ้าไร่ โดยเริ่มนับจากจุดเริ่มต้น และได้เยาวชน อายุระหว่าง 13-20 ปี ใช้การเลือกแบบกำหนดโควต้า (Quota Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยกำหนดได้ล่วงหน้า ได้จำนวน 234 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 ประเภทของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น

2.2 การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์และพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชนจังหวัดหนองคาย โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของเยาวชนจังหวัดหนองคาย จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.2.3 เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มีใช้ประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

3. ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้ ผู้วิจัยทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา จำนวน 3 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอนโดยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเยาวชน อายุ 13-15 ปี สุ่มคัดเลือกพื้นที่ 3 อำเภอ ของจังหวัดหนองคาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ โดยการใช้ประมวลผลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจะวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์สภาพปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยแรงจูงใจในการบริโภคสุรา ลักษณะการบริโภคสุรา และ ผลกระทบเชิงลบต่อชีวิตของเยาวชน จะใช้สถิติพื้นฐานด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

วิเคราะห์ข้อมูลระดับปฏิบัติโดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าความคิดเห็นของเบสต์ (อ้างอิงใน สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์, 2542 : 122) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับการรับรู้ต่ำที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับการรับรู้ต่ำ

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับการรับรู้ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับการรับรู้มาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับการรับรู้มากที่สุด

ผลการวิจัย

การรับรู้ถึงผลกระทบจากการบริโภคสุราของเยาวชนในภาพรวมแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ในระดับที่ค่อนข้างสูง ซึ่งสามารถแยกได้เป็นหลายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยที่ได้รับจากการสำรวจ เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพ ผลกระทบต่อครอบครัว ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคม และผลกระทบต่อการเรียนทางศาสนา โดยการเรียนรู้ในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชนเป็นปัญหาที่ได้รับการรับรู้ในระดับสูงจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

1. การรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพ

โดยรวมมีการรับรู้ในระดับมาก โดยด้านที่มีการรับรู้สูงสุดคือการดื่มสุราทำให้เกิดอุบัติเหตุ (ค่าเฉลี่ย 4.50) ตามมาด้วยผลกระทบที่ทำให้สุขภาพเสียหาย (ค่าเฉลี่ย 4.39) ขณะที่การดื่มสุราส่งผลเสียต่อความจำและสรรพภาพทางเพศ (ค่าเฉลี่ย 4.11 และ 3.88 ตามลำดับ)

2. การรับรู้ผลกระทบต่อครอบครัว

ผลกระทบที่สำคัญที่ได้รับการรับรู้มากที่สุดคือการดื่มสุราทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ย 4.30) และการทะเลาะวิวาทในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 4.16) โดยยังมีผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับความแตกแยกในครอบครัว (ค่าเฉลี่ย 4.10)

3. การรับรู้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ผลกระทบที่ได้รับการรับรู้มากที่สุดคือการลดรายได้ครอบครัวหากหยุดดื่มสุรา (ค่าเฉลี่ย 4.26) และการเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น (ค่าเฉลี่ย 4.16) รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในครอบครัวจากการดื่มสุรา (ค่าเฉลี่ย 4.10)

4. การรับรู้ผลกระทบต่อสังคม

ผลกระทบจากการดื่มสุราที่มีการรับรู้มากที่สุดคือการขาดสติและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน (ค่าเฉลี่ย 4.36) นอกจากนี้ยังพบว่า การดื่มสุราเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการทำร้ายร่างกายในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.04)

5. การรับรู้ผลกระทบต่อคำสอนทางศาสนา

ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและคำสอนทางศาสนาที่ได้รับการรับรู้มากที่สุดคือการทำผิดศีลธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.20) และการพูดเท็จหรือพูดเพ้อเจ้อ (ค่าเฉลี่ย 4.11)

จากผลการศึกษาเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าการรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราในหลายมิติ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม รวมถึงมีความเชื่อมโยงกับความเข้าใจในด้านคำสอนทางศาสนา ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้สามารถวางแผนกลยุทธ์ในการป้องกันและลดการบริโภคสุราในเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ในการศึกษาผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชนที่มีการรับรู้ในระดับสูงอย่างเห็นได้ชัดในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม และคำสอนทางศาสนา ซึ่งในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ที่สูงพอสมควร การรับรู้ในเรื่องสุขภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.14) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนให้ความสำคัญต่อผลกระทบด้านสุขภาพจากการดื่มสุรา โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการเกิดอุบัติเหตุและผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคสุราต่อสุขภาพของร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ (2553) ที่พบว่าแม้ว่าเยาวชนส่วนใหญ่จะมีการดื่มสุรา แต่ก็ยังคาดหวังว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนหรือสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่าเยาวชนรับรู้ถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งที่เยาวชนตระหนักถึงผลกระทบจากการดื่มสุราในแง่ของการเสียค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และการลดลงของรายได้ในครอบครัวที่เกิดจากการดื่มสุรา ซึ่งเป็นการตระหนักถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นทางการเงินจากพฤติกรรมนี้ โดยการรับรู้ผลกระทบด้านสังคมและศาสนามีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน (4.04) นั้นแสดงให้เห็นว่าเยาวชนมองการดื่มสุราเป็นปัญหาสังคมที่สามารถส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การขาดสติในชีวิตประจำวัน การเกิดปัญหาครอบครัว หรือการกระทำผิดตามหลักศีลธรรมที่ส่งผลต่อสังคมและคำสอนทางศาสนา

การที่เยาวชนรับรู้ถึงผลกระทบในระดับสูงนี้อาจจะไม่ใช่เพียงแค่การรู้สึกถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการดื่มสุรา แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงการที่พวกเขามีประสบการณ์หรือความรู้ที่ได้รับจากการสัมผัสสิ่งแวดล้อมหรือการเรียนรู้จากการสั่งสอนในครอบครัวและสังคมด้วย ซึ่งตามทฤษฎีการเรียนรู้ การตีความหรือการแปลความหมายที่เยาวชนได้รับจากประสบการณ์และความรู้เดิมนั้นมีผลต่อการรับรู้สิ่งต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่ได้มีการศึกษาในกรณีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งพบว่าการดื่มสุราของนักศึกษาแม้จะคาดหวังว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อการเรียนหรือผลลัพธ์อื่น ๆ แต่ยังคงมีความรับรู้ถึงผลกระทบในระดับต่าง ๆ อยู่เสมอ

โดยสรุป การรับรู้ถึงผลกระทบจากการดื่มสุราของเยาวชนในจังหวัดหนองคายมีความสำคัญในการช่วยให้สามารถวางแผนกลยุทธ์ในการลดการดื่มสุราและส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจในผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งในด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการบริโภคสุราของกลุ่มเยาวชนจังหวัดหนองคายสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้จริง จึงได้เสนอแนะแนวทางการดำเนินการเพิ่มเติม ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ด้านการพัฒนาหลักการ โดยอาศัยผู้นำทางศาสนาเป็นหัวเรือใหญ่ในการกระตุ้นขับเคลื่อน วางแผนปฏิบัติและกำกับ ติดตาม ประเมินผล ร่วมกับทุกองค์กรภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชน และด้านการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ โดยอาศัยผู้นำของทุกฝ่าย สร้างความต่อเนื่องของกิจกรรม ศิลปะการโน้มน้าวจิตใจ ตลอดถึงภาคราชการ ซึ่งถือเป็นกลจักรสำคัญในการผลักดัน เช่น การส่งเสริมงบประมาณสนับสนุน การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และมาประสานงาน ช่วยดำเนินโครงการไปสู่ผลสำเร็จก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเป็นการวิจัยที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการรณรงค์การลด ละ เลิกการดื่มสุราเกิดความตระหนักในพิษภัยของสุรา สร้างพลัง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อต้านการดื่มสุรา โดยเยาวชนเอง และการดำเนินโครงการวิจัยควรดำเนินการหลายกลุ่มทางสังคม เพื่อให้เกิดการศึกษาเปรียบเทียบเห็นความเหมือนความต่างเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในภาพรวมของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เลิศถาวรธรรม และคณะ. (2549). องค์ประกอบในการทำหน้าที่ของครอบครัวและการปฏิบัติตนเพื่อเลิกดื่มสุราของผู้ติดสุราในโรงพยาบาลราชบุรี. ใน รายงานผลการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี.
- ณัฐธินิชา เลอพิลลิแบร์ต. (2557). ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ดิลก ภิชัยโยทัย. (2550). การทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับ Psychosocial factors กับโรคหัวใจ และหลอดเลือด. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.).

- พงษ์พงษ์เดช สารการ, และคณะ. (2552). พฤติกรรมการดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา. เรียกใช้เมื่อ 18 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.cas.or.th/wp-content/uploads/2015/11/r52-k-024.pdf>.
- สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์ และคณะ. (2553). ศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมบัติ ตรีประเสริฐสุข. (2550). ศาสตร์และศิลป์ของการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาจากการดื่มสุราในเวชปฏิบัติทั่วไป. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- สุภาพัญญ จริยะเศรษฐ์. (2542). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. กาญจนบุรี: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- อรัญญา บุญธรรม, และคณะ. (2549). ความซึมเศร้าและความคิดอัตโนมัติด้านลบในผู้เสพติดสุราเรื้อรัง. ใน รายงานผลการวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.
- อรัญญา วลีวงศ์ และคณะ. (2553). บทบาทและพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อผลการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย. เรียกใช้เมื่อ 18 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.ihppthaigov.net/DB/publication/attachresearch/116/chapter1.pdf>.
- สมบัติ ตรีประเสริฐสุข. (2550). ผลกระทบของการดื่มสุราในเยาวชน. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ณัฐธินิชา เลอพิไลเบิร์ต. (2557). การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุราและผลกระทบทางสุขภาพและสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- อรัญญา บุญธรรม. (2549). ผลกระทบของการดื่มสุราต่อครอบครัวและเยาวชน. ใน รายงานวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า.
- พงษ์เดช สารการ. (2552). กลยุทธ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหการดื่มสุราในเยาวชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์, สุมล ทองดี, และสมัย สีนทอง. (2553). พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. เอกสารวิจัยไม่พิมพ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน
ในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี*

THE EFFECTIVENESS OF MEDIATING CRIMINAL DISPUTES AT
THE INVESTIGATION LEVEL WITHIN THE JURISDICTION OF
PATHUM THANI PROVINCE

ชยุต มารยาตร์

Chayut Marayard

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

Corresponding author E-mail: chayut2137@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 9 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 คน วิเคราะห์จำแนกชนิดข้อมูล ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยโดยใช้การตรวจสอบสามเส้า

Citation:

* ชยุต มารยาตร์. (2568). ประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 51-70.

Chayut Marayard. (2025). The Effectiveness Of Mediating Criminal Disputes At

The Investigation Level Within The Jurisdiction Of Pathum Thani Province. Modern Academic

Development and Promotion Journal, 3(1), 51-70.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.4>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในขั้นตอนการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยไม่เพียงพอต่อปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ข้อจำกัดด้านงบประมาณ กระบวนการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความล่าช้า ปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรในการไกล่เกลี่ย การขาดความรู้ ทักษะ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้ไกล่เกลี่ย ปัจจัยด้านผู้เข้ารับบริการการไกล่เกลี่ย ความพร้อมของคู่กรณียังมีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงและความเข้าใจ กระบวนการไกล่เกลี่ย ปัจจัยด้านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ข้อจำกัดด้านประเภทคดีที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการระงับข้อพิพาททางอาญา รวมถึงปริมาณเอกสารในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และปัจจัยสนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท งบประมาณ การบริหารจัดการการประสานงานระหว่างหน่วยงาน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์

2) การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในขั้นตอนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี พบว่า ด้านบุคลากร ควรการพัฒนาทักษะผู้ไกล่เกลี่ย พัฒนาความรู้ทางกฎหมาย ด้านกระบวนการ ควรกำหนดกรอบระยะเวลา ควรมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ด้านปัจจัยสนับสนุน ควรพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างเป็นระบบ ด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ควรจัดสรรพื้นที่เฉพาะสำหรับการไกล่เกลี่ยในทุกสถานี่ตำรวจ โดยออกแบบให้มีความเป็นส่วนตัวและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจรจา

คำสำคัญ: การสอบสวน, ข้อพิพาท, การไกล่เกลี่ย

Abstract

This research article has the following objectives: 1) to study and analyze the problems, obstacles, and factors affecting the effectiveness of mediation of criminal disputes at the investigation stage in Pathum Thani Province; and 2) to suggest guidelines for the development of mediation of criminal disputes at the investigation stage of police officers in Pathum Thani Province. This research is a

qualitative research, collecting data through in-depth interviews with 19 key informants and focus group discussions with 12 people. The data types are analyzed and the reliability of the research results is checked using triangulation.

The research results found that:

1) Problems, obstacles and factors affecting the effectiveness of criminal mediation at the investigation stage in Pathum Thani Province Problems and obstacles are caused by the number of mediators being insufficient for the number of cases, budget constraints, the Royal Thai Police's mediator appointment process being delayed. Factors found were personnel factors in mediation, lack of knowledge, skills and continuous development of mediators, factors in the recipients of mediation services, readiness of the parties still limited in terms of access and understanding of the mediation process, factors in the criminal mediation process, limitations in the types of cases that can enter the mediation process are significant obstacles to resolving criminal disputes, including the amount of documents in the criminal mediation process and factors supporting mediation, budget, management and coordination between agencies, locations, materials and equipment.

2) Suggestions for development of criminal mediation at the investigation stage by police officers in Pathum Thani Province found that in terms of personnel, the skills of mediators should be developed, legal knowledge should be developed, in terms of processes, the time frame should be set, it should be flexible and appropriate for the actual situation, in terms of supporting factors. The coordination system between agencies should be developed to be clearer and more efficient. The public relations system both inside and outside the organization should be systematically developed. In terms of location, materials and equipment, a specific area for mediation

should be allocated in every police station, designed to provide privacy and create an atmosphere conducive to negotiation.

Keywords: Investigation, Dispute, Mediation

บทนำ

ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมไทยปรากฏเด่นชัดจากข้อมูลสถิติคดีอาญาของศาลยุติธรรมในประเทศทั้งหมดในรอบปี พ.ศ. 2561-2562 พบว่ามีจำนวนคดีความและรับเรื่องใหม่จากการพิจารณาในศาลชั้นต่ำ พ.ศ. 2561 อยู่ที่ 637,916 คดี โดยมีการดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปแล้ว 599,846 คดี และยังมีคดีที่ยังค้างคาไว้อยู่จำนวน 38,070 คดี ในขณะเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2562 มีคดีความและรับเรื่องใหม่จากการพิจารณาในศาลชั้นต่ำ จำนวน 612,841 คดี โดยมีการดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปแล้ว 576,912 คดี และยังมีคดีที่ยังค้างคาไว้อยู่จำนวน 35,929 คดี (ทัดดาว โฉมลักษณ์ อาภรณ์ ลิมะวิรัชพงษ์ ฤทธิชัย ช่างคำ, 2566) การฟ้องคดีอาญาที่มีจำนวนมากส่งผลให้มีความซับซ้อนในระบบยุติธรรม ไม่เพียงแต่กระทบต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้องในคดี แต่ยังส่งผลต่อประชาชนทั่วไปที่ต้องรอคอยการพิจารณาคดีในศาล มีผลให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาต้องรอคอยอย่างนานและยากลำบาก นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐของไทยได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว จึงได้จัดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ตามพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติในแต่ละด้านรวมทั้งสิ้น 6 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการ

จัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) เมื่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) จัดทำได้จนแล้วเสร็จ หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐต่างต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขเป็นขั้นตอนมีการดำเนินการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562-2565) โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นเลขานุการคณะกรรมการดังกล่าว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2: การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดจำนวนความขัดแย้งและข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง ยุติความขัดแย้ง สร้างความสมานฉันท์ โดยนำกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง โดยได้วางแนวทางการพัฒนาไว้ทั้งสิ้น 4 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทางที่ 1 สร้างความเข้าใจและยอมรับผลดีของการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทมาใช้ทั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง แนวทางการพัฒนาที่ 2 พัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับ ข้อพิพาทมาใช้ทั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง แนวทางการพัฒนาที่ 3 พัฒนาการเข้าถึงและการให้บริการที่ทันสมัยทั่วถึง และแนวทางการพัฒนาที่ 4 สร้างมาตรฐานผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทการยุติธรรมทางเลือก (ราชกิจจานุเบกษา, 2563)

ดังนั้นการดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อขับเคลื่อนแผนแม่บทกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2: การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง ของกระทรวงยุติธรรมโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ คือ การตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในปี พ.ศ. 2562 เป็นหนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหาคดีอาญาที่มีความซับซ้อน โดยการให้โอกาสแก้ไขข้อพิพาทระหว่างฝ่ายที่ขัดแย้งโดยมีคนกลางช่วยเหลือ ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถช่วยให้ฝ่ายที่ขัดแย้งสามารถพูดคุยกันเพื่อหาวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งให้สามารถยุติธรรมได้อย่างมีความพึงพอใจ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยการให้โอกาสแก้ไขข้อ

ขัดแย้งในลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายสามารถเสนอแนวทางออกหรือสามารถพูดคุยกันได้อย่างเปิดเผย ซึ่งสามารถช่วยให้ฝ่ายที่ขัดแย้งสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีความพึงพอใจและไม่ต้องพึ่งพาศาลในการตัดสินให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อให้ความพึงพอใจแก่ทั้งสองฝ่ายในการแก้ไขข้อขัดแย้งของพวกเขา การตราพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในปี พ.ศ. 2562 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกระบวนการแก้ไขข้อพิพาทอาญา เนื่องจากมีการให้โอกาสแก่ข้อขัดแย้งในลักษณะที่ไม่ต้องพึ่งพาศาล ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้กับฝ่ายที่ขัดแย้งเพื่อพูดคุยกันและหาแนวทางออกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถมีความพึงพอใจในผลลัพธ์ของการแก้ไขข้อขัดแย้งของพวกเขา โดยไม่ต้องพึ่งพาการตัดสินของศาล ซึ่งเป็นการระงับข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ยังช่วยลดความซับซ้อนในกระบวนการยุติธรรมและลดภาระของศาลในการพิจารณาคดีอาญาในอนาคต ทำให้สามารถปรับปรุงระบบยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ในอนาคต

ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถลดปริมาณคดีเข้าสู่ศาล 2,862 คดี เป็นคดีแพ่งจำนวน 2,847 คดี และเป็นคดีอาญา 15 คดี สามารถลดค่าใช้จ่ายให้ประชาชนในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมการแสหลักได้กว่า 360 ล้านบาท อีกทั้ง พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้มีการกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน ไว้ในหมวด 4 ซึ่งได้กำหนดอำนาจตามมาตรา 40 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติวางระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ ข้อ 4 หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หมายถึง สถานีตำรวจกลุ่มงานสอบสวน หรือ กองกำกับการที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1 – 9 และกองบัญชาการสอบสวนกลาง และให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน เป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ได้มีการวางระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการส่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. 2562 ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ข้อ 6 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษในคดีความผิด ที่เกี่ยวกับ 1) คดีความผิดอันยอมความได้ 2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 ถึง 395 และ มาตรา 397

แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ และ 3) คดีความผิดตามมาตรา 294 วรรคหนึ่ง มาตรา 295 มาตรา 296 มาตรา 299 วรรคหนึ่ง มาตรา 300 และมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไต่สวนคดีอาญาตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ ซึ่งพ้นระยะเวลาเกินสามปีนับแต่มีคำสั่งยุติคดี และผู้ต้องหาไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือพ้นโทษมาแล้วเกินกว่าห้าปี เว้นแต่เป็นคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท คดีความผิดลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไต่สวนข้อพิพาททางอาญา โดยให้บันทึกการแจ้งดังกล่าวไว้ในบันทึกให้การผู้ต้องหา หรือบันทึกปากคำผู้เสียหาย และจัดทำบันทึกแจ้งสิทธิร้องขอให้ไต่สวนข้อพิพาททางอาญาเป็นหลักฐานประกอบไว้ด้วย

ถึงอย่างนั้น การดำเนินการไต่สวนตามพระราชบัญญัติการไต่สวนข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่เพิกบังคับใช้ยังจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาการดำเนินการเพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์หลักของหลักการไต่สวนข้อพิพาท เพื่อลดค่าใช้จ่ายและแก้ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ซึ่งการไต่สวนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนเป็นก้าวสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมในประเทศให้กับประชาชนผ่านสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่เป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการไต่สวนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไต่สวนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก่อให้เกิดความยุติธรรมที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และประหยัดค่าใช้จ่ายผ่านรูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการไต่สวนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไต่สวนข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ออกเป็น 6 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถแยกแนวทางของการดำเนินการได้ 2 แนวทาง ได้แก่ แนวทางที่หนึ่งแบบที่เป็นทางการ (Formal justice) การดำเนินกระบวนการตาม ขั้นตอนของกฎหมายทุกขั้นตอนอย่างเคร่งครัดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการและมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการดำเนินการทุกขั้นตอน และแนวทางที่สองแบบที่ไม่เป็นทางการ (Non-formal justice) การดำเนินกระบวนการที่พยายามยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยคู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องหลีกเลี่ยงการนำข้อพิพาทนั้นเข้าสู่ กระบวนการแบบเป็นทางการวิธีดำเนินคดีอาญาอย่างไม่เป็นทางการ (วีระศักดิ์ โลหิตกร, 2558)

2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Programmes) ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อว่า คู่กรณีหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมควรมีส่วนรวมเชิงรุกในการเยียวยาความเสียหาย การบรรเทาความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการป้องกันความเสียหายไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ แนวทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ถือว่าเป็นทั้งเครื่องมือและวิธีการที่จะส่งเสริมสันติธรรมและสร้างการมีส่วนร่วม การเปิดเผยความจริง เป็นการส่งเสริมและกระตุ้นการแสดงออก (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน), 2564)

3. แนวคิดและทฤษฎีทางด้านอาชญาวิทยา แนวคิดวัฒนธรรมกับการควบคุมสังคม แนวคิดแปลงความขัดแย้งให้เป็นทรัพย์สิน Nils Christie ได้กล่าวถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือกได้รับการสนับสนุนบนพื้นฐานของแนวคิดเปลี่ยนแปลงความขัดแย้งให้เป็นทรัพย์สิน ทฤษฎีการแก้ปัญหา Goldstein ได้กล่าวว่าเป็นการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อที่จะลดโอกาสในการที่ปัญหา ทฤษฎีพันธะทางสังคม Hirschi Travis ได้อธิบายถึง องค์ประกอบของพันธะทางสังคม ความผูกพัน ข้อผูกมัด การเข้าร่วม และความเชื่อ

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ทฤษฎี POSDCORB Planning การวางแผนงาน Organizing การจัดส่วนราชการหรือองค์การ Staffing การจัดหาบุคคลและ

เจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงาน Directing การศึกษาวิธีการอำนวยความสะดวก รวมทั้งการควบคุมงาน Coordinating ความร่วมมือประสานงาน Reporting การรายงานผลการปฏิบัติงาน Budgeting การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหาร (Gulick & Lydall, 1973 : 47 -88 อ้างถึงใน พิมพ์จรรย์ นามวัฒน์, 2544 : 22) การประเมินองค์การด้วยแนวคิด McKinsey 7S กลยุทธ์ (Strategy) โครงสร้าง (Structure) ระบบ (System) และองค์ประกอบ อ่อน (Soft) คือ ค่านิยมร่วม (Shared Value) หรือ เป้าหมายบันดาล (Superordinate Goal) ทักษะ/ประสบการณ์การทำงาน (Skill) รูปแบบการบริหาร (Style of Management) และบุคลากร (Staff) (ฤทธิชัย บุญธรรม และวิไลลักษณ์ เรืองสม, 2562)

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงานซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้น มองจากแง่ของการทำงานของแต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังงาน กับผลลัพธ์ที่ได้รับจากงานนั้นๆ (ธัญญารัตน์ สาริกา, 2566)

6. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 การดำเนินการที่ผ่านมาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

กล่าวโดยสรุป การวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสนับสนุนในการสังเคราะห์ข้อสรุปและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกซึ่งสามารถดำเนินการได้สองแนวทาง คือ แนวทางที่เป็นทางการ (Formal justice) ซึ่งเป็นการดำเนินการกระบวนการตามกฎหมายโดยเคร่งครัด และแนวทางที่ไม่เป็นทางการ (Non-formal justice) ซึ่งพยายามยุติข้อพิพาทโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Programmes) ซึ่งเน้นให้ผู้ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมมีส่วนร่วมในการเยียวยาและป้องกันปัญหา แนวคิดและทฤษฎีทางด้านอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและการควบคุมสังคม เช่น แนวคิดแปลงความขัดแย้งให้เป็นทรัพย์สินของ Nils Christie ทฤษฎีการแก้ปัญหาของ Goldstein และทฤษฎีพันธะทางสังคมของ Hirschi Travis นอกจากนี้ยังมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เช่น ทฤษฎี POSDCORB ซึ่งครอบคลุมกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การจัดหามูลค่า การบริหารและควบคุมงาน การประสานงาน การรายงานผล และการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงแนวคิด McKinsey 7S ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ ค่านิยมร่วม ทักษะ รูปแบบการบริหาร และบุคลากร

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ที่ได้รับกับทรัพยากรที่ทุ่มเทให้กับงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และแนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นรากฐานสำคัญในการวิเคราะห์และพัฒนาแนวทางการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยใช้พื้นที่จังหวัดปทุมธานีในการวิจัยในครั้งนี้ เพราะ จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่น และมีลักษณะของประชากรที่หลากหลาย ทั้งมีลักษณะของเมืองที่เป็นชุมชนหนาแน่น และชุมชนที่เป็นเกษตรกรรม จึงมีความจำเป็นในการศึกษารูปแบบและปัญหาของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 19 คน

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 12 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เป็นแนวการแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีประเด็นหลักสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

5. ขั้นตอนดำเนินการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นการสอบสวนในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

3) สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guideline) และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเนื้อหา จากนั้นดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้งานจริง

- 4) ยื่นเอกสารเพื่อขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
- 5) ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำหนังสือชี้แจงการวิจัย และหนังสือยินยอมเข้าร่วมวิจัย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรับทราบและยินยอมก่อนทำการเก็บข้อมูล

- 6) ดำเนินการเก็บข้อมูล ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ
- 7) วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนแรก ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์จำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ทั้งในระหว่างและภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Saturation) หลังจาก

นั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยโดยใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์ที่ปรึกษา ช่วยตรวจสอบการดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย
- 2) การตรวจสอบด้านแหล่งข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน เพื่อตรวจสอบผลสรุปของข้อมูลว่าตรงกันหรือไม่ ซึ่งในงานวิจัยนี้ ใช้แหล่งข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่
- ในส่วนภูมิภาค และตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลจากพื้นที่ในส่วนกลาง โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งในด้านประชาชน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
- 3) การตรวจสอบด้านแนวคิดทฤษฎี โดยตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากมุมมองหลายแนวคิดทฤษฎี เน้นเฉพาะแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย
- 4) การตรวจสอบด้านการเก็บข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลแบบต่าง ๆ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการวิจัย

1.การศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ปัญหา อุปสรรคของการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี พบว่า การขึ้นทะเบียนและการแต่งตั้งผู้ใกล้เคียงข้อพิพาทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวนผู้ใกล้เคียงไม่เพียงพอต่อปริมาณคดีที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและจำนวนรุ่นในการจัดอบรม คุณภาพของผู้เข้ารับการอบรม มีผู้เข้ารับการอบรมบางส่วนที่ไม่ได้มีเจตนาในการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง กระบวนการแต่งตั้งผู้ใกล้เคียงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความล่าช้า

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี พบว่า

ปัจจัยด้านบุคลากรในการใกล้เคียง การขาดความรู้ ทักษะ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของผู้ใกล้เคียง โดยพบปัญหาสำคัญในการขาดความรู้ทางกฎหมายที่จำเป็น การขาดทักษะในการใกล้เคียงข้อพิพาท โดยพบว่าผู้ใกล้เคียงส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์และทักษะใน

การจัดการความขัดแย้ง ทักษะคติของพนักงานสอบสวนต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามองว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน

ปัจจัยด้านผู้เข้ารับบริการการไกล่เกลี่ย ความพร้อมของคู่กรณี ประเด็นความพร้อมของคู่กรณียังมีข้อจำกัดที่สำคัญในด้านการเข้าถึงและความเข้าใจกระบวนการไกล่เกลี่ย ความพึงพอใจของคู่กรณีต่อกระบวนการไกล่เกลี่ยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลลัพธ์ของการเจรจา

ปัจจัยด้านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ข้อจำกัดด้านประเภทคดีที่สามารถเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการระงับข้อพิพาททางอาญาปริมาณเอกสารในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา

ปัจจัยสนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท งบประมาณ การบริหารจัดการการประสานงานระหว่างหน่วยงาน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ย

2. การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะด้านบุคลากรในการไกล่เกลี่ย พบว่า การพัฒนาทักษะผู้ไกล่เกลี่ย การขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นอุปสรรคสำคัญต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยเฉพาะความรู้ทางกฎหมายและทักษะการจัดการความขัดแย้ง การขึ้นทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ย ควรจัดให้มีระบบการคัดกรองผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เสียเวลาตรวจสอบในระหว่างการพิจารณาของแต่ชั้นตอน การกำหนดคุณสมบัติและพัฒนาหลักสูตรการอบรมผู้ไกล่เกลี่ยควรมีการออกแบบอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การกำหนดกรอบระยะเวลาและระบบการจัดทำเอกสารในการไกล่เกลี่ยควรมีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยสนับสนุนการไกล่เกลี่ย ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ควรพัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างเป็นระบบ ด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ควรจัดสรรพื้นที่เฉพาะสำหรับการไกล่เกลี่ยในทุกสถานีตำรวจ โดยออกแบบให้มีความเป็นส่วนตัวและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเจรจา

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้
การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี” พบประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัญหา อุปสรรคของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้

1.1 การขึ้นทะเบียนและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) และ สุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนยังมีข้อจำกัดด้านคุณภาพและจำนวนผู้ไกล่เกลี่ย โดยเฉพาะประเด็นผู้ไกล่เกลี่ยขาดทักษะในการไกล่เกลี่ยคดีและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่พบในพื้นที่ศึกษาที่มีข้อจำกัดทั้งด้านจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยที่ไม่เพียงพอ คุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมที่บางส่วนขาดความตั้งใจจริง และความล่าช้าในกระบวนการแต่งตั้ง อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ การคัดเลือกผู้เข้าอบรม และขั้นตอนการพิจารณาที่ต้องผ่านการตรวจสอบหลายขั้นตอน ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนและการบรรลุเป้าหมายในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

1.2 ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนมีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) ที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิในการขอไกล่เกลี่ยคดีเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ และยังสอดคล้องกับทัศนคติของพนักงานสอบสวนในการรับบทบาทสนับสนุนการไกล่เกลี่ย โดยพบว่าพนักงานสอบสวนไม่มีการแจ้งสิทธิในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในนัดแรกที่มีการแจ้งความ นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่คู่กรณีไม่ประสงค์เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพราะต้องการดำเนินคดีให้ถึงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nils Christie ที่เสนอว่าการเข้าแทรกแซงโดยใช้วิธีการยุติธรรมตามธรรมเนียมนั้นอาจไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด เพราะมีลักษณะส่งเสริมความแปลกแยก กีดกัน และน่าเกรงกลัวสำหรับกรณีที่คู่กรณีสมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย พบว่ามักจะทำให้ความร่วมมือดีและตกลงกันได้ อีกทั้งยังพบข้อจำกัดด้านกรอบระยะเวลาที่กำหนดให้ต้องดำเนินการภายใน 7 วันและขยายได้อีก 7 วัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับความซับซ้อนของคดีในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะคดีที่มีคู่กรณีหลายฝ่าย ส่งผลให้ต้องเร่งรัดกระบวนการโดยไม่จำเป็น

1.3 การจัดทำบันทึกข้อตกลงและการยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) และสุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่พบว่าผู้ไกล่เกลี่ยขาดทักษะในการไกล่เกลี่ยคดีและมีปัญหาด้านคุณภาพของผู้ไกล่เกลี่ย โดยเฉพาะการขาดความรู้ทางกฎหมายที่จำเป็น ส่งผลให้การจัดทำบันทึกข้อตกลงมีความไม่ชัดเจนและมีช่องโหว่ทางกฎหมาย เมื่อนำไปบังคับใช้จึงประสบปัญหาในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Nils Christie ที่ชี้ให้เห็นว่าการพึ่งพามืออาชีพในกระบวนการระงับข้อพิพาทมากเกินไปอาจไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด เนื่องจากก่อให้เกิดภาระที่เพิ่มขึ้นแก่พนักงานสอบสวนเมื่อคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงและต้องย้อนกลับมาดำเนินคดีใหม่ อีกทั้งยังพบการใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยในทางที่ไม่เหมาะสม โดยใช้เป็นเครื่องมือในการประวิงเวลา ส่งผลให้พยานหลักฐานบางส่วนสูญหายหรือเสียหาย ซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินคดีในขั้นตอนต่อไป

2. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในขั้นตอนสอบสวนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

2.1 ปัจจัยด้านบุคลากรในการไกล่เกลี่ยมีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) และ สุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่พบปัญหาด้านคุณภาพของผู้ไกล่เกลี่ยและทักษะในการไกล่เกลี่ยคดี โดยเฉพาะการขาดความรู้ทางกฎหมายที่จำเป็นและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากได้รับเพียงการอบรมระยะสั้น ทำให้เข้าใจเพียงโครงสร้างคร่าวๆ ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Nils Christie ที่ชี้ให้เห็นว่าการพึ่งพามืออาชีพในกระบวนการระงับข้อพิพาทมากเกินไปอาจไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด สะท้อนผ่านทัศนคติของพนักงานสอบสวนที่มองว่าการไกล่เกลี่ยเป็นการเพิ่มภาระงานที่ไม่จำเป็น ต้องจัดทำเอกสารเพิ่มเติม รอผลการไกล่เกลี่ยทำให้กระบวนการล่าช้า และไม่ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ส่งผลให้หลายคนเลือกที่จะดำเนินคดีตามปกติเพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากและความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งกระทบต่อประสิทธิผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในภาพรวม

2.2 ปัจจัยด้านผู้เข้ารับบริการการไกล่เกลี่ยมีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) ที่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิในการขอไกล่เกลี่ยคดีเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างเพียงพอ อีกทั้งข้อจำกัดด้านเวลาที่กำหนดไว้ 7-14 วัน ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องทำงานประจำหรือ

ผู้ที่ต้องพักรักษาตัว ซึ่งอาจส่งผลให้เสียสิทธิในการไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ยังพบว่าความพึงพอใจของคู่กรณีมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลลัพธ์ของการเจรจา สอดคล้องกับแนวคิดของ Nils Christie ที่เสนอว่าการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งควรให้คู่กรณีมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยพบว่าในกรณีที่การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จ คู่กรณีมักมีความพึงพอใจสูงเนื่องจากสามารถบรรลุข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันและประหยัดทรัพยากร แต่หากการไกล่เกลี่ยล้มเหลว นอกจากจะรู้สึกสูญเสียเวลาแล้ว ยังอาจทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรงมากขึ้น

2.3 ปัจจัยด้านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาภุต ชื่นพร้อม (2564) และสุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่พบปัญหาและข้อจำกัดเกี่ยวกับประเภทคดีที่สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน โดยข้อกำหนดทางกฎหมายที่จำกัดประเภทคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ทำให้คดีที่มีลักษณะเหมาะสมต่อการระงับข้อพิพาทบางประเภทไม่สามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านปริมาณเอกสารที่ต้องจัดทำถึง 14 ชุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) ที่พบว่าทัศนคติของพนักงานสอบสวนในการรับบทบาทเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากมองว่าเป็นการเพิ่มภาระงานที่ไม่จำเป็น ต้องจัดทำเอกสารเพิ่มเติม และไม่ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายและลดแรงจูงใจในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนและปรับลดขั้นตอนการจัดทำเอกสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ปัจจัยสนับสนุนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุระทิน ชัยทองคำ (2565) และ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) ในด้านการขาดระบบที่สนับสนุนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่มีกรอบชัดเจนสำหรับค่าตอบแทนผู้ไกล่เกลี่ย และระบบการเบิกจ่ายที่ซับซ้อนยุ่งยาก ทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ทรัพยากรส่วนตัว ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ขาดความชัดเจนในบทบาทและอำนาจหน้าที่ สอดคล้องกับแนวคิดการแก้ปัญหา (Problem Solving Theory) ของ Goldstein ที่เน้นความสำคัญของการสร้างหุ้นส่วน (Partnerships) ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกับหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงปัญหาการประชาสัมพันธ์ที่ไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อจำกัดด้านสถานที่และอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในภาพรวม

3. อภิปรายผลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี

3.1 ข้อเสนอแนะด้านบุคลากรในการไกล่เกลี่ย พบประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Nils Christie ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อลดการพึ่งพามืออาชีพในกระบวนการระงับข้อพิพาทมากเกินไป โดยควรมีการพัฒนาทักษะผู้ไกล่เกลี่ยอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เน้นทักษะสำคัญเช่น การฟังอย่างตั้งใจ การใช้ภาษากาย และการเจรจาเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลัท ประเทืองรัตน (2565) และสุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่เสนอให้มีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งในส่วนของเนื้อหากฎหมายและการพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ ควรมีระบบการคัดกรองผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาหลักสูตรการอบรมที่เป็นระบบ แบ่งเป็นระดับต่างๆ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูง รวมถึงหลักสูตรเฉพาะทางสำหรับคดีแต่ละประเภท พร้อมทั้งจัดระบบการประเมินและจัดระดับความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถจับคู่คดีกับผู้ไกล่เกลี่ยที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พบประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนาภฤต ชื่นพร้อม (2564) และสุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่เสนอให้มีการพัฒนาและปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง โดยเฉพาะการกำหนดกรอบระยะเวลา 7 วันตามระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับความซับซ้อนของคดี ควรให้อำนาจผู้มีอำนาจแต่งตั้งสามารถพิจารณาขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Nils Christie ที่เสนอให้ลดการพึ่งพามืออาชีพในกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยการจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพของเอกสารทางกฎหมายและลดภาระของผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการไกล่เกลี่ยมากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยสนับสนุนการไกล่เกลี่ย พบประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการแก้ปัญหา (Problem Solving Theory) ของ Goldstein ที่เน้นความสำคัญของการสร้างหุ้นส่วน (Partnerships) ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยควรพัฒนาระบบการประสานงานให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างผู้ไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวน และอัยการ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลัท ประเทืองรัตน (2565) และสุระทิน ชัยทองคำ (2565) ที่เสนอให้พัฒนาระบบสนับสนุนที่เพียงพอ ทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ที่ต้องสื่อสารให้เข้าถึงทั้ง

ภายในและภายนอกองค์กร และการจัดสรรสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดพื้นที่เฉพาะสำหรับการใกล้เคียงที่มีความเป็นส่วนตัวและมีอุปกรณ์สำนักงานพื้นฐานที่เพียงพอเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใกล้เคียงอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่มีบทบาทสำคัญในการลดภาระของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอัตราการกระทำผิดทางอาญาสูง เช่น จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและมีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และแรงงานข้ามชาติ การศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในพื้นที่ดังกล่าวสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมทางเลือก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การรักษาศีล 5 นำมาซึ่งการให้เกิดความรักและผูกพันต่อกันในหมู่สมาชิกในครอบครัว ชุมชนรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัวที่รักษาศีล มั่นใจที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต เกิดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันกันในชุมชน ที่สำคัญชาวบ้านเกิดรักสามัคคีกันมากขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย ด้านบุคลากรในการใกล้เคียง 1.1 ด้านบุคลากรในการใกล้เคียงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการคัดเลือกและพัฒนาผู้ใกล้เคียง การยกระดับมาตรฐานผู้ใกล้เคียงผ่านการจัดทำระบบการคัดกรองที่มีประสิทธิภาพ 1.2 คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ควรกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินคุณสมบัติที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรการอบรมที่แบ่งเป็นระดับขั้นตั้งแต่พื้นฐานจนถึงขั้นสูง เพื่อให้สอดคล้องกับประสบการณ์และภูมิหลังที่แตกต่างกันของผู้เข้าอบรม ด้านกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรดำเนินการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ควรพิจารณาความเห็นเพื่อปรับแก้กฎหมายหรือระเบียบให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องกรอบระยะเวลาการใกล้เคียงที่ควรสอดคล้องกับความซับซ้อนของแต่ละคดี และลดจำนวนเอกสารในการ

ดำเนินการประกอบสำนวนเพื่อส่งอัยการ 2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 2.1 การบริหารจัดการระดับสถานีตำรวจภูธรในสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานี ควรมีการจัดการทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก หน่วยปฏิบัติควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรพื้นที่เฉพาะสำหรับการไต่ถามที่มีความเป็นส่วนตัว 2.2 การพัฒนาบุคลากรในกระบวนการไต่ถามข้อพิพาททางอาญา ตำรวจภูธรจังหวัดปทุมธานีและกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ควรร่วมกันพัฒนาบุคลากรโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการไต่ถาม 2.3 ควรพัฒนาระบบการประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกองค์กร 3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยที่สำคัญ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบประสิทธิผลของการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนระหว่างพื้นที่จังหวัดต่างๆ ควรมีการศึกษาวินัยปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพผู้ไต่ถาม ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนกระบวนการไต่ถามเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน และควรมีการศึกษาวิจัยเชิงนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการไต่ถามข้อพิพาททางอาญา

เอกสารอ้างอิง

- ทัดดาว โฉมลักษณ์ อาภรณ์ ลิมะวิรัชพงษ์ ฤทธิชัย ช่างคำ. (2566). ประสิทธิภาพการบังคับใช้พระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ.2562 ในชั้นสอบสวน. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 9(2), 100.
- ธนากรฤต ชื่นพร้อม. (2564). ปัญหาการระงับข้อพิพาทโดยการไต่ถามคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน. ใน *การค้นคว้าอิสระนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธัญญารัตน์ สาลิกา. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์. (2544). *การบริหารพัสดุและสำนักงาน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชกิจจานุเบกษา. (12 พฤศจิกายน 2563). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 137 ตอนที่ 94 ก, หน้า 7-11.

ฤทธิชัย บุญธรรม และวิไลลักษณ์ เรืองสม. (2562). รูปแบบการบริหารงานแบบ 7 s framework กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2116.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน). (2564). คู่มือว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ฉบับปรับปรุงครั้งที่สอง. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2567 จาก <https://knowledge.tijthailand.org/publication/detail/handbook-rj-programmes-2edition#book/>.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2565 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/ns/>

สุระทิน ชัยทองคำ. (2565). การพัฒนากฎหมายในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา. วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 10(12), 72.

การพัฒนาแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม*

DEVELOPING LEARNING SPACE MODEL IN PRIMARY SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF EDUCATION SANDBOX

ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชสร¹, อาจินต์ จรูญผล², ปฐมสุข สีลาดเลา³, นราญา สิริภานุวัฒน์⁴
และ คมสร วงษ์รักษา⁵

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn¹, Arjin Jaroonpol², Pathomsuk Seeladlour³, Naraya Sirapanuwat⁴
and Khomson Wongraksa⁵

¹⁻⁵วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻⁵College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: Phumphakhawat.ps@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 11 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม 2.เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม และ 3.เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลคือผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม ที่มีความเที่ยง .901 และแบบประเมิน

Citation:

* ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชสร, อาจินต์ จรูญผล, ปฐมสุข สีลาดเลา, นราญา สิริภานุวัฒน์ และ คมสร วงษ์รักษา. (2568). การพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 71-87.

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn, Arjin Jaroonpol, Pathomsuk Seeladlour, Naraya Sirapanuwat and Khomson Wongraksa. (2025). Developing Learning Space Model in Primary School Based on the Concept of Education Sandbox. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 71-87.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.5>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

และรับรอง สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และ 21 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมประกอบไปด้วย 6 ส่วน คือ นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง ทրพยาการและสื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน และกระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) ผลการประเมินและรับรองรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม ในภาพรวมผ่านการประเมินและรับรองด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, แหล่งการเรียนรู้, พื้นที่นวัตกรรม

Abstract

The objectives of this research were to: (1) examine the components of the learning space model in primary schools based on the concept of education sandbox; (2) develop a learning space model in primary schools in accordance with the education sandbox framework; and (3) evaluate and validate the developed model. A mixed-methods research design was employed, consisting of 3 phases. Data were collected from two groups: five experts selected through purposive sampling and a sample of 400 participants chosen using stratified random sampling. The research instruments included in-depth interviews, a questionnaire with a reliability coefficient of 0.901, and an evaluation and validation form. Data analysis involved content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis.

The findings revealed that: (1) the analysis of the components of learning resources in primary schools based on the concept of education sandbox concept identified 6 components and 21 indicators; (2) the developed model consisted of 6 main elements; Flexible policies and regulations, Environment conducive to learning and experimentation, Resources and learning media, Educational technology and innovation, Participation of educational personnel and communities and Continuous monitoring and improvement; and (3) the evaluation and validation results indicated that the model was deemed appropriate, accurate, useful, and feasible.

Keywords: Developing Model, Learning Space, Education Sandbox

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2550) ได้บัญญัติแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา 49) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษา ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 (มาตรา 24) ข้อที่ (5) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนนั้นเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ และยังสามารถนำการวิจัยมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมๆกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และในมาตรา 25 ยังกล่าวอีกว่า รัฐต้องให้การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กมีโอกาสร่วมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งจัดตามแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ หรือมุมประสบการณ์ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กได้ทำในสิ่งที่เขาพอใจ ตรงกับความ

ต้องการและความสนใจ จะได้ผลเต็มที่ต้องเป็นประสบการณ์ตรง กระตุ้นให้เด็กได้คิด เด็กสนุกกับการเรียนตามวิถีธรรมชาติของเด็กเพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ดีงาม ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน (สภิรมน พงษ์พัฒน์, 2555)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม
2. เพื่อพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม

การทบทวนวรรณกรรม

แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต องค์ประกอบของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

พัชรี ชัยวงศ์ (2564) กล่าวว่าห้องเรียนและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งรวมถึงห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และพื้นที่กลางแจ้งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ บรรยากาศภายในห้องเรียน ควรเอื้อต่อการเรียนรู้ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก และมีสื่อการสอนที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้ พื้นที่นอกห้องเรียน เช่น สนามเด็กเล่นหรือแปลงเกษตรของโรงเรียน ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ

พยุข ใบแย้ม (2558) กล่าวว่าทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยหนังสือแบบเรียน สื่อดิจิทัล และอุปกรณ์การสอนต่างๆ ทรัพยากรเหล่านี้ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนที่มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่ครบครันจะช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์

อรทัย ศรีสวัสดิ์ (2563) กล่าวว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต กระดานอัจฉริยะ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

โรงเรียนที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอน จะสามารถพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการแก้ปัญหา

สุพัตรา ศรีวัฒนสาร (2563) กล่าวว่าบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน ซึ่งรวมถึงครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ขณะที่ผู้ปกครองและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โรงเรียนที่มีความร่วมมือระหว่างบุคลากรและชุมชนจะสามารถสร้างแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืนสำหรับนักเรียนได้

พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา หรือ Educational Sandbox เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทดลอง พัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องสามารถริเริ่มและทดสอบแนวทางใหม่ๆ ได้อย่างอิสระ ภายใต้กรอบนโยบายที่ยืดหยุ่น แนวคิดนี้มีองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระบบการศึกษา

Suwanmanee, S., et al. (2023) กล่าวว่านโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น ซึ่งหมายถึงการปรับเปลี่ยนข้อจำกัดบางประการของระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม เพื่อให้โรงเรียนสามารถออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน และการประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้โดยไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบที่ตายตัว นโยบายที่ยืดหยุ่นนี้ช่วยกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

Tangwiriyatrakool, W., et al. (2021) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง ซึ่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และทรัพยากรการเรียนรู้ที่ทันสมัย สถานศึกษาที่เป็นพื้นที่นวัตกรรมต้องมีอุปกรณ์และสื่อการสอนที่ช่วยสนับสนุนการทดลอง แนวคิดใหม่ๆ อาทิ ห้องเรียนอัจฉริยะ ระบบเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับการทำโครงการหรือการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (Project-based Learning)

Wannapairo, S., & Palachai, S. (2023) กล่าวว่าความร่วมมือของทุกภาคส่วน ซึ่งรวมถึงครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และภาคเอกชน ความร่วมมือเหล่านี้ช่วยให้การพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเป็นไปได้อย่างยั่งยืน ตัวอย่างเช่น ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง นักเรียนสามารถมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง และภาคเอกชนสามารถสนับสนุนทรัพยากรหรือองค์ความรู้ที่ทันสมัย

Srisawat, S. (2023) กล่าวว่าการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนาการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) บิ๊กดาต้า (Big Data) และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้และประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่นวัตกรรมควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นรายบุคคลและยืดหยุ่นมากขึ้น

Yusamran, P. (2021) กล่าวว่ากระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาจำเป็นต้องมีระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายหรือแนวทางที่นำมาทดลองสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด การประเมินอาจรวมถึงการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจของครูและผู้เรียน ตลอดจนการสะท้อนความคิดเห็นของชุมชนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป แนวคิดพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาเป็นแนวทางที่ช่วยกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาผ่านนโยบายที่ยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากสามารถนำแนวคิดนี้ไปปรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะช่วยทำให้การศึกษามีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษารองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนในระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 386,092 คน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามที่มีความเที่ยง .901 และแบบประเมินและรับรอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติดังนี้ กำหนดนโยบาย กำกับติดตามผลการดำเนินงานแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา นักวิชาการและนักวิจัย เครื่องมือที่ใช้คือรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม และเอกสารคู่มือประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินและรับรองรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินและรับรองรูปแบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม อยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

องค์ประกอบ	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
1	นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น	4.23	.908	มาก
2	สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการทดลอง	4.37	.802	มาก

องค์ประกอบ	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
3	ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้	4.28	.799	มาก
4	เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	4.10	.912	มาก
5	การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน	4.13	.854	มาก
6	กระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	4.26	.903	มาก
รวมเฉลี่ย		4.22	0.852	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 1 พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .802 รองลงมาด้านทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .799 ลำดับสุดท้ายด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .912 ในภาพรวมของทุกองค์ประกอบการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .852

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 2 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 3 ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 4 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 6 กระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	17.108	55.188	55.188	17.108	55.188	55.188
2	2.195	7.080	62.268	2.195	7.080	62.268
3	1.427	4.603	66.871	1.427	4.603	66.871
4	1.063	3.430	70.301	1.063	3.430	70.301
5	1.031	3.180	61.188	1.031	3.180	61.188
6	1.020	3.115	59.721	1.020	3.115	59.721

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตารางที่ 2 พบว่าองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีจำนวน 6 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 - 6 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมดร้อยละ 59.721 แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักปัจจัย ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่ามี 6 องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ องค์ประกอบที่ 1 - 6 องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) สูงสุดเท่ากับ 17.108 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 55.188 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 2.195 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 7.080 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 1.427 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 4.603 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 1.063 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 3.430

และองค์ประกอบอื่น ๆ มีค่าไอเก้น (eigenvalues) องค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 1.031 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 3.180 องค์ประกอบที่ 6 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 1.020 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 3.115 และความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบแล้วพบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมด ได้ทั้งหมดร้อยละ 59.721 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวชี้วัดได้อย่างน้อยที่สุดร้อยละ 50 จึงจะถือว่าใช้ได้ สำหรับองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 - 6 นั้น ได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ มีค่า Eigenvalues ที่มากกว่า 1 และมีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ จำนวนตั้งแต่ 3 ตัวบ่งชี้ขึ้นไป

ตารางที่ 3 ค่า KMO and Bartlett's test of Sphericity

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.973
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	23431.241
	df	465
	Sig.	.000

จากตารางที่ 3 พบว่าจากการทดสอบ สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .973 แสดงว่า ตัวชี้วัดทั้ง 21 ตัวบ่งชี้ของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมนั้นเป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ได้ เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า .5 และเข้าใกล้ 1

ตารางที่ 4 องค์ประกอบของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวนตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
1	นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น	4	.550-.690
2	สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง	4	.571-.809
3	ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้	3	.550-.808
4	เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	4	.628-.795
5	การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน	3	.561-.718
6	กระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	3	.515-.602
รวม		21	

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยวิธีสกัดปัจจัย ได้องค์ประกอบสำคัญ ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ เพื่อความสะดวกในการเรียกชื่อองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม PERIPM คือการดำเนินการเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม โดยเริ่มจาก

2.1 นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น (Flexible policies and regulations) คือการปรับเปลี่ยนข้อจำกัดบางประการของระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม เพื่อให้โรงเรียนสามารถออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน และการประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้ โดยไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบที่ตายตัว นโยบายที่ยืดหยุ่นนี้ช่วยกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2.2 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง (Environment conducive to learning and experimentation) คือโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และทรัพยากรการเรียนรู้ที่ทันสมัย สถานศึกษาที่เป็นพื้นที่นวัตกรรมต้องมีอุปกรณ์และสื่อการสอนที่ช่วยสนับสนุนการทดลองแนวคิดใหม่ๆ อาทิ ห้องเรียนอัจฉริยะ ระบบเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับการทำโครงการหรือการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย

2.3 ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ (Resources and learning media) คือ ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยหนังสือ แบบเรียน สื่อดิจิทัล และอุปกรณ์การสอนต่างๆ ทรัพยากรเหล่านี้ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนที่มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่ครบครันจะช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์

2.4 เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา (Educational technology and innovation) คือ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต กระดานอัจฉริยะ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โรงเรียนที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอน จะสามารถพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อพัฒนาการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) บิ๊กดาต้า (Big Data) และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่นวัตกรรมควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นรายบุคคลและยืดหยุ่นมากขึ้น

2.5 การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน (Participation of educational personnel and communities) คือ บุคลากรทางการศึกษาและชุมชน ซึ่งรวมถึงครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ขณะที่ผู้ปกครองและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โรงเรียนที่มีความร่วมมือระหว่างบุคลากรและชุมชนจะสามารถสร้างแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืนสำหรับนักเรียนได้

2.6 กระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous monitoring and improvement) คือ การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา

จำเป็นต้องมีระบบติดตามและประเมินผล เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายหรือแนวทางที่นำมาทดลองสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุด การประเมินอาจรวมถึงการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจของครูและผู้เรียน ตลอดจนการสะท้อนความคิดเห็นของชุมชนเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมในภาพรวม พบว่ามีความครอบคลุม มีความถูกต้อง มีความเป็นประโยชน์ และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

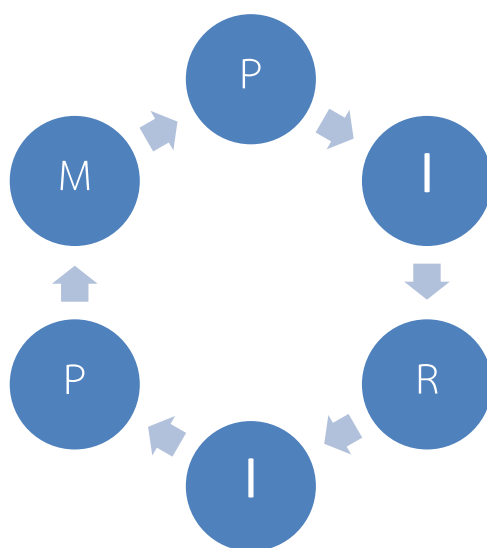
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม ผลการวิจัย พบว่าประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น (2) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง (3) ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ (4) เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา (5) การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน และ (6) กระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ อรทัย ศรีสวัสดิ์ (2563) ผลวิจัยพบว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต กระดานอัจฉริยะ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โรงเรียนที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอน จะสามารถพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการแก้ปัญหา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลวิจัยของ Tangwiriyatrakool, W., et al. (2021) ผลการวิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง ซึ่งรวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และทรัพยากรการเรียนรู้ที่ทันสมัย สถานศึกษาที่เป็นพื้นที่นวัตกรรมต้องมีอุปกรณ์และสื่อการสอนที่ช่วยสนับสนุนการทดลองแนวคิดใหม่ๆ อาทิ ห้องเรียนอัจฉริยะ ระบบเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับการทำโครงการหรือการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (Project-based Learning)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม พบว่าในภาพรวมมีความครอบคลุม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าได้ทำการพัฒนารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ มาอย่างเป็นขั้นตอนและเหมาะสม สอดคล้องกับผลวิจัยของ สุพัตรา ศรีวัฒนสาร (2563) ผลวิจัยพบว่าแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาเป็นแนวทางที่ช่วยกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาผ่านนโยบายที่ยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากสามารถนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะช่วยทำให้การศึกษามีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น

ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีความเหมาะสมและสนองความต้องการเรื่องความต้องการของนักเรียนและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 PIRIPM Model รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรม PERIPM โดยเริ่มจาก

- 1 Flexible policies and regulations (P) นโยบายและกฎระเบียบที่ยืดหยุ่น
- 2 Environment conducive to learning and experimentation (I) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลอง
- 3 Resources and learning media (R) ทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้
- 4 Educational technology and innovation (I) เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
- 5 Participation of educational personnel and communities (P) การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน
- 6 Continuous monitoring and improvement (M) กระบวนการติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาโรงเรียนของตนเอง เพื่อให้เป็นต้นแบบและเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรมีการจัดฝึกอบรม ประชุมสัมมนา มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการบูรณาการกับเทคโนโลยีและนโยบายดิจิทัล เนื่องจากการวิจัยมุ่งเน้นสู่การเป็นสถานศึกษาดิจิทัล จึงควรผสมผสานการพัฒนานวัตกรรมกับเทคโนโลยีดิจิทัล
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดพื้นที่นวัตกรรมกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: CURSUA.
- พยุ่ง ไบแย้ม. (2558). การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา. *วารสารสารสนเทศ*, 14(1), 23-33.
- พัชรี ชัยวงศ์. (2564). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(1), 38-50.
- สุพัตรา ศรีวัฒนสาร. (2563). แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 10(1), 45-58.
- สธิรมน พงษ์พัฒน์. (2555). ผลการเล่นตามมุมประสบการณ์ด้วยสื่อธรรมชาติที่มีต่อ พฤติกรรม อธิปไตย 4 ของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 35(1), 76-85.
- อรทัย ศรีสวัสดิ์. (2563). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9(1), 123-134.
- Srisawat, S., & Srisawat, P. (2023). Administrative Strategy Development for Education Sandbox Schools. *Journal of Social Science and Religion*, 7(1), 1-15.
- Suwanmanee, S., et al. (2023). Transformational Leadership Development for School Administrators Emphasizing Area Potential with Learners' Science, Math and Technology Competencies in Education Sandbox, Thailand. *Cogent Social Sciences*, 9(1), 202-212.
- Tangwiriyaatrakool, W., Sudsomboon, S., & Chongcharoen, K. (2021). การพัฒนา นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของผู้เรียน สำหรับ สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(2), 1922-1938.
- Wannapairo, S., & Palachai, S. (2023). Driving Educational Sandbox Innovation by Areas-Based Approaches. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(6), 367-384.

Yusamran, P., Srisawat, S., & Srisawat, P. (2021). แนวทางการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา. *Journal of Administration and Management*, 3(2), 45-60.

องค์ประกอบและแนวทางการเป็นองค์กรแห่งความสุขของ
สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
เพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย*

COMPONENTS AND GUIDELINES FOR A HAPPY ORGANIZATION IN
PRIVATE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE BANGKOK
METROPOLITAN AREA AND SURROUNDING PROVINCES FOR
UNIVERSITY REFORM

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร¹, พระมหาหมณวินทร์ ปุริสุตโตโม² และ พระครูอุดมโพธิวิเทศ (ณรงค์ อุตตมวโร)³

Ntapat Worapongpat¹, Pharmaha Maghavin Purisuttamo²
and Phrakhrudombodhivides (Narong Uttamavangso Sendaranat)³

¹สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

¹Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi (EITS), Thailand

²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

²Mahamakut Buddhist University, Thailand

³วัดไทยพุทธคยาสาธารณรัฐอินเดีย

³Thai Temple, Bodh Gaya, Republic of India, Thailand

Corresponding Author's Email: dr.thiwat@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 24 ธันวาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 19 June 2025; Revised 24 December 2025; Accepted 15 February 2025

Citation:

* ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, มหามณวินทร์ ปุริสุตโตโม และ พระครูอุดมโพธิวิเทศ (ณรงค์ อุตตมวโร). (2568). องค์ประกอบและ
แนวทางการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
เพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย. วารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่, 3(1), 88-110.

Ntapat Worapongpat, Pharmaha Maghavin Purisuttamo and Phrakhrudombodhivides (Narong
Uttamavangso Sendaranat). (2024). Components and Guidelines for a Happy Organization in Private Higher
Education Institutions in the Bangkok Metropolitan Area and Surrounding Provinces for University Reform.
Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 88-110.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.6>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุขในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) เพื่อพัฒนาและเสนอแนวทางการดำเนินงานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารการอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 10 คน แล้วพัฒนาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุข จำนวน 400 คน จาก 18 สถาบัน โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การตรวจสอบองค์ประกอบด้วยวิธีทวิภาคีสามเส้าด้านข้อมูล และการยืนยันร่างแนวทางโดยวิธีการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพในองค์กร 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรเน้นไปที่การพัฒนาครอบคลุมทั้งในด้านสุขภาพกายและจิตใจ, การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม, การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้, การเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลาย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมผ่านการบริหารจัดการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ โดยการพัฒนาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสุขให้กับบุคลากรและนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของสถาบันในระยะยาวด้วย.

คำสำคัญ: องค์กรแห่งความสุข, สถาบันอุดมศึกษาเอกชน, สถานการณ์วิถีปกติใหม่, การปฏิรูปมหาวิทยาลัย, สหวิทยาการ

Abstract

This research aims to: 1) Study the meaning and components of a happy organization in private higher education institutions in the Bangkok Metropolitan Area and surrounding provinces; and 2) Develop and propose guidelines for creating an environment conducive to the happiness of staff and students in private higher education institutions by studying documents and empirical data from in-depth interviews with 10 successful vocational education administrators, followed by the development of a Likert scale questionnaire on

the concept of a happy organization, surveyed among 400 participants from 18 institutions. The research uses a mixed-methods approach, combining both quantitative and qualitative research, with exploratory factor analysis, data triangulation methods, and group discussion to validate the proposed guidelines. The findings revealed that: 1) The components of a happy organization consist of 10 elements, emphasizing the importance of health in the organization; and 2) Creating an environment conducive to happiness for staff and students in private higher education institutions should focus on the development of both physical and mental health, fostering good social relationships, promoting learning, enhancing understanding of diversity, and improving overall quality of life through appropriate and innovative management practices. This development not only enhances the happiness of staff and students but also contributes to the success and sustainability of the institution in the long term.

Keywords: Happy organization, Private higher education institutions, New normal situation, University reform, Interdisciplinary studies

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน การพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์กรได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา การสร้าง "องค์กรแห่งความสุข" (Happy Organization) ถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพขององค์กร (Ma, T., & Worapongpat, N., 2023) และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่การเพิ่มคุณภาพชีวิตและการทำงานของบุคลากร (Li, X., & Worapongpat, N., 2023) ตลอดจนการเสริมสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติงาน (Dongling, Z., & Worapongpat, N., 2023)

ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (Chayboonkrong, P., & Worapongpat, N., 2024) ความสำคัญของการสร้างองค์กรแห่งความสุขมีบทบาทสำคัญในการผลักดันมหาวิทยาลัยให้เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่

มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ (Worapongpat, N., 2024) และความสามารถของบุคลากร (Min, Y., & Worapongpat, N., 2023) และนักศึกษาภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว (Worapongpat, N., & Phakamach, P., 2024) การมีองค์กรที่สร้างความสุขให้กับบุคลากรและนักศึกษาไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (Zhou, W., Worapongpat, N., & Liuyue, Z., 2024) แต่ยังช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของทั้งบุคลากรและนักศึกษา (Worapongpat, N., Pharmaha Maghavin Purisuttamo, Phrakhuudombodhivides [Narong Uttamavangso Sendaranath], & Kunlayarat, L., 2024)

การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการปรับปรุงการปฏิรูปมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุขในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อพัฒนาและเสนอแนวทางการดำเนินงานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาหัวข้อ "องค์ประกอบและแนวทางการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย" เกี่ยวข้องกับหลายแนวคิดที่สำคัญในสาขาวิชาการบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาบุคลากร และการศึกษาทางการศึกษา โดยวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกออกเป็นหลายหมวดหมู่ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุข (Happy Organization) การสร้างองค์กรแห่งความสุขได้รับความสนใจในหลายปีที่ผ่านมา โดยมีการศึกษาหลายฉบับที่กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความสุข องค์กรที่มีความสุขสามารถ

ส่งเสริมผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการลดการลาออกของพนักงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน (Worapongpat & Sriaroon, 2024) กล่าวถึงผลกระทบของความสุขต่อผลการทำงาน โดยพบว่าบุคคลที่มีความสุขจะมีแนวโน้มในการปฏิบัติงานที่ดีกว่า รวมถึงการเสริมสร้างบรรยากาศเชิงบวกภายในองค์กร (Worapongpat, 2024) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสุขในองค์กรโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนขององค์กร (Worapongpat, Wongkumchai, & Anuwatpreecha, 2024)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปมหาวิทยาลัย การปฏิรูปมหาวิทยาลัยเป็นการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในโลกยุคปัจจุบัน

Worapongpat, N., QiKun, C., & Wongsawad, T. (2024). การปฏิรูปมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน แต่ยังรวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรและนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ.

Thammajai, S., Worapongpat, N., Chaiwiwat, U., Viphoouparakhot, V., & Lormanenopat, K. (2024). เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในกระบวนการปฏิรูป โดยการให้ทุกคนมีบทบาทในการออกแบบแนวทางการพัฒนาสถาบัน.

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร การพัฒนาบุคลากรในองค์กรเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติงานและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาต, สุนทรี ปาลวัฒน์ชัย, & รุ่งทิวา ชูทอง. (2563). ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพ โดยการเสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาผลการปฏิบัติงาน.

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาต, รุ่งทิวา ชูทอง, ชนทัต บุญรัตนกิตติภูมิ, & กนกอร บุญมี. (2564). กล่าวถึงความสำคัญของอารมณ์ที่ดีในการพัฒนาและการทำงานในองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างความสุขในที่ทำงาน.

4. แนวทางการสร้างบรรยากาศแห่งความสุขในสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาต้องมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษา

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2564). ได้เสนอแนวคิดของ "Learning Organization" ที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรและนักศึกษา

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ธัชกร วงษ์คำชัย (2566). กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างชุมชนในมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความสุขและผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

5. ผลกระทบของความสุขต่อประสิทธิภาพการทำงานและการศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความสุขต่อการทำงานและการเรียนรู้ในองค์กรมีผลสำคัญต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ฤทธิเดช พรหมดี, ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, วิบูลย์ ผกามาศ.. (2566). กล่าวถึงความสำคัญของการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อความสุขในที่ทำงาน และผลกระทบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกัน

ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2567). กล่าวถึงความสำคัญของการให้รางวัลและการยอมรับในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถสร้างความสุขให้กับบุคลากร

การสร้างองค์กรแห่งความสุขในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น เน้นไปที่การพัฒนาองค์ประกอบและแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความสุขของบุคลากรและนักศึกษา รวมถึงการพัฒนาบรรยากาศทางการศึกษาและการบริหารจัดการที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัย แนวคิดที่นำเสนอโดยนักวิจัยต่าง ๆ ในวรรณกรรมเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปฏิรูปมหาวิทยาลัยให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบบลู่เข้า-คู่ขนาน (Convergent Parallel Approach) โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นบุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย ประจำปี การศึกษา 2567 จาก 18 สถาบัน กรุงเทพมหานครและปริมณฑลกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ บุคลากรและผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อ การปฏิรูปมหาวิทยาลัย 10 สถาบันจำนวน 10 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) ซึ่งใช้กรณีตัวอย่างที่มีลักษณะพิเศษ และมีเงื่อนไขหรือความชำนาญการพิเศษโดยเจาะจงผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขต พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย ที่ผลงานการบริหารเชิง ประจักษ์และเคยได้รับรางวัลคุณภาพในการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย ส่วนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการ สทนากลุ่มเป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย 10 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นบุคลากรทางการศึกษาของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูป มหาวิทยาลัย จำนวน 18 สถาบัน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistate Sampling) จำนวน 400 คน ตามขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก โดยผู้วิจัยเชื่อว่าพื้นฐานบริบทของสถาบันการอาชีวศึกษาทั้ง 18 แห่ง มี ประชญาที่อยู่บนพื้นฐานเดียวกัน อีกทั้งบริบทด้านการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้มี รูปแบบที่ใกล้เคียงกันซึ่งถือได้ว่าโดยรวมมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) ระหว่างสถาบัน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 สถาบัน ได้แก่ 1.มหาวิทยาลัยรังสิต 2.มหาวิทยาลัยเอเชีย อากเนย์ 3. มหาวิทยาลัยศรีปทุม 4.มหาวิทยาลัยธนบุรี 5. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 6. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 7.มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 8.มหาวิทยาลัยสยาม 9.วิทยาลัยทองสุข 10.สถาบันรัชภาควัฒนธรรม ขั้นที่ 2 จาก 1.มหาวิทยาลัยรังสิต 2.มหาวิทยาลัยเอเชียอากเนย์ 3. มหาวิทยาลัยศรีปทุม 4.มหาวิทยาลัยธนบุรี 5. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 6.มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ 7.มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 8.มหาวิทยาลัยสยาม 9.วิทยาลัยทองสุข 10.สถาบันรัชภาควัฒนธรรม ที่สุ่มได้จากขั้นตอนที่ 1 จำนวน 6 สถาบัน ผู้วิจัยสุ่มบุคลากร 1.มหาวิทยาลัยรังสิต

2. มหาวิทยาลัยศรีปทุม 3. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี 4.มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 5. มหาวิทยาลัยสยาม 6.วิทยาลัยทองสุข ละ 64 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่างบุคลากร จำนวน 400 คน และผู้บริหาร จำนวน 18 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 400 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview Guide)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท

การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการทดสอบความตรง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทดสอบความตรง (Validity) เชิงเนื้อหา (Content) พิจารณาเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.945 แล้วนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร Cronbach's Alpha Coefficient และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาค่า Item Total Correlation ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.949

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 10 คน ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินการโดยการสร้างลิงค์ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 400 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน - มิถุนายน พ.ศ. 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดหัวข้อกลุ่มหัวข้อและแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสารของการวิจัยโดยใช้วิธีบรรยาย (Narrative Form)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์โดยการแจกแจงร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องอีกครั้งเพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลในขั้นตอนสุดท้าย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยมีแผนงานและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย ภายใต้สถานการณ์พลิกโฉมทางการศึกษา ขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยศึกษาค้นคว้าแนวคิดขององค์กรแห่งความสุขจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่งความสุขในสถาบันการศึกษาและใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์และสรุปประเด็นเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน ที่มีผลงานเชิงประจักษ์และประสบความสำเร็จในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย

3) การวิเคราะห์องค์ประกอบดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยโดยสร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อค้นหาองค์ประกอบสำคัญโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4) ดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยการพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ Bartlett's Test of Sphericity พิจารณาจากค่าไคสแควร์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วย The Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจสกัดปัจจัยเพื่อพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และใช้วิธีการหมุนแกนแบบ Orthogonal ด้วยวิธี Varimax

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยการตรวจสอบองค์ประกอบดำเนินการโดยใช้วิธีทวิภาคสามเส้าด้านข้อมูล

(Data Triangulation Methodology) โดยการนำข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นตอนที่ 1 มาตรวจสอบข้อมูลว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน และมีความสอดคล้องกันอย่างไรเพื่อหาข้อสรุปองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยโดยใช้วิธีบรรยาย (Narrative Form)

ขั้นตอนที่ 3 การเสนอแนวทางในการสร้างองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยการเสนอแนวทางดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย จำนวน 10 คน จากการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงโดยอาศัยความสะดวก (Purposive Selection) โดยนำข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 มากำหนดเพื่อหาข้อสรุปแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ที่ 1.เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบขององค์กรแห่งความสุขในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสำรวจพบว่า องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลัก ซึ่งสามารถอธิบายถึงความสุขในองค์กรได้ครอบคลุมและมีความสำคัญในกระบวนการปฏิรูปมหาวิทยาลัย ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบ ที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวน รายการจาก แบบสอบถาม	ค่าไอเกน ของความ แปรปรวน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน
1.	(Happy Body) การส่งเสริมสุขภาพกายและ จิตใจในระดับอุดมศึกษา	10	10.305	20.016
2.	(Happy Heart) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและ เมตตากรุณาภายในองค์กร	9	9.534	10.260
3.	(Happy Relax) การจัดสรรเวลาพักผ่อนและ กิจกรรมเพื่อลดความเครียดในสภาพแวดล้อม การศึกษา	9	9.326	10.163
4.	(Happy Soul) การส่งเสริมจริยธรรมและ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ดีในบริบทการศึกษา	9	9.215	10.060
5.	(Happy Money) การบริหารจัดการการเงิน อย่างมีประสิทธิภาพในระดับสถาบันการศึกษา	8	8.004	10.001
6.	(Happy Brain) การพัฒนาทักษะและความรู้ ใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการศึกษา	7	6.012	4.366
7.	(Happy Family) การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี ในครอบครัวและการสนับสนุนระหว่างบุคคลใน ชุมชนการศึกษา	7	6.012	4.567
8.	(Happy Society) การสร้างความสัมพันธ์และ การทำงานร่วมกับสังคมและเพื่อนร่วมงานใน วิสัยทัศน์การศึกษาร่วมกัน	6	4.407	4.540

องค์ประกอบ ที่	ชื่อองค์ประกอบ	จำนวน รายการจาก แบบสอบถาม	ค่าไอเกน ของความ แปรปรวน	ค่าร้อยละ ของความ แปรปรวน
9.	(Happy Ecosystem) การสร้างสภาพแวดล้อม ที่มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งในครอบครัว และในองค์กรการศึกษา	5	3.226	3.145
10.	(Happy Innovation) การส่งเสริมการคิด สร้างสรรค์และนวัตกรรมในองค์กรการศึกษา	5	2.678	2.368

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถาบันอุดมศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการเป็น องค์กรแห่งความสุขประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ โดยแต่ละองค์ประกอบได้รับการวิเคราะห์ และประเมินจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกนและค่าร้อยละของความแปรปรวนแตกต่างกันไปตามลำดับดังนี้:

Happy Body (การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจในระดับอุดมศึกษา): มีการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจให้แข็งแรงในระดับอุดมศึกษา โดยมีค่าไอเกนสูงสุดที่ 10.305 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 20.016 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพในองค์กร

Happy Heart (การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเมตตากรุณาภายในองค์กร): การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรมีค่าไอเกน 9.534 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 10.260 ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของความเมตตากรุณาและความร่วมมือภายในองค์กร

Happy Relax (การจัดสรรเวลาพักผ่อนและกิจกรรมเพื่อลดความเครียดในสภาพแวดล้อมการศึกษา): การจัดสรรเวลาพักผ่อนเพื่อลดความเครียดได้รับการยอมรับในระดับสูง ค่าไอเกนที่ 9.326 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 10.163

Happy Soul (การส่งเสริมจริยธรรมและค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ดีในบริบทการศึกษา): การส่งเสริมจริยธรรมและค่านิยมในสังคมการศึกษาได้รับค่าไอเกน 9.215 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 10.060

Happy Money (การบริหารจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพในระดับสถาบันการศึกษา): การบริหารจัดการการเงินในระดับสถาบันมีค่าไอเกนที่ 8.004 และค่าร้อยละ

ละของความแปรปรวน 10.001 ซึ่งแสดงถึงความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงิน

Happy Brain (การพัฒนาทักษะและความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการศึกษา): การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ มีค่าไอเกน 6.012 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 4.366 ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาทางด้านการศึกษาที่สำคัญ

Happy Family (การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและการสนับสนุนระหว่างบุคคลในชุมชนการศึกษา): การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและการสนับสนุนระหว่างบุคคลในชุมชนการศึกษามีค่าไอเกน 6.012 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 4.567

Happy Society (การสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับสังคมและเพื่อนร่วมงานในวิสัยทัศน์การศึกษาร่วมกัน): การสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและการทำงานร่วมกันในวิสัยทัศน์การศึกษามีค่าไอเกน 4.407 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 4.540

Happy Ecosystem (การสร้างสภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันทั้งในครอบครัวและในองค์กรการศึกษา): การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนซึ่งกันและกันในครอบครัวและองค์กรมีค่าไอเกน 3.226 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 3.145

Happy Innovation (การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในองค์กรการศึกษา): การส่งเสริมนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์มีค่าไอเกน 2.678 และค่าร้อยละของความแปรปรวน 2.368

การวิเคราะห์ผลแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนสูงสุดคือ Happy Body ซึ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจตามลำดับ ความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการสนับสนุนในทุกมิติของการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษาที่เอื้อต่อการสร้างสุขทั้งสำหรับบุคลากรและนักศึกษา.

จากวัตถุประสงค์ที่ 2.การพัฒนาและเสนอแนวทางในการดำเนินงานในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถสรุปได้ดังนี้:

1. การส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ (Happy Body & Mind)

สุขภาพกาย: ส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายของบุคลากรและนักศึกษา โดยจัดกิจกรรมกีฬาและส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น การเปิดห้องฟิตเนสในมหาวิทยาลัย การจัดงานวิ่ง หรือกิจกรรมเพื่อสุขภาพต่าง ๆ

สุขภาพจิต: สร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้บุคลากรและนักศึกษาสามารถจัดการกับความเครียดได้ เช่น การจัดคอร์สฝึกการทำสมาธิ การให้คำปรึกษาจิตวิทยา หรือโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพจิต

2. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม (Happy Society)

ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร นักศึกษา และผู้บริหาร ผ่านกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดงานสังสรรค์ การสร้างกลุ่มสนทนา หรือโครงการอาสาสมัคร

การสนับสนุนการทำงานเป็นทีมที่มุ่งเน้นความร่วมมือและการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ร่วมกัน

3. การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ (Happy Brain)

จัดให้มีการอบรมหรือกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ใหม่ ๆ ทั้งในด้านวิชาการและทักษะชีวิต

สนับสนุนการเรียนรู้แบบออนไลน์หรือการศึกษาด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและเทคโนโลยี

4. การเสริมสร้างศักยภาพทางการเงิน (Happy Money)

ส่งเสริมการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล เช่น การจัดคอร์สฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารเงิน การส่งเสริมการออมทรัพย์หรือการลงทุน

การสนับสนุนให้บุคลากรและนักศึกษามีความมั่นคงทางการเงิน เช่น การมีโปรแกรมเงินกู้หรือทุนการศึกษา

5. การสนับสนุนครอบครัวและชีวิตส่วนตัว (Happy Family)

สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว เช่น การให้เวลาพักผ่อนที่เพียงพอ การจัดกิจกรรมครอบครัว หรือการสนับสนุนให้มีเวลาอยู่กับครอบครัว

6. การสร้างความเข้าใจและเคารพในความหลากหลาย (Happy Diversity)

สนับสนุนการยอมรับความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมกิจกรรมที่หลากหลายทางวัฒนธรรมและการเสวนาที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้

7. การพัฒนาและสนับสนุนการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม (Happy Leadership)

สนับสนุนการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรและนักศึกษา

การสร้างผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

8. การเสริมสร้างความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม (Happy Ecosystem)

ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เช่น การจัดการขยะ การส่งเสริมพลังงานทดแทน และการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและการบริหารงาน

9. การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงาน (Happy Process)

ปรับปรุงกระบวนการทำงานในสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูล การลดขั้นตอนที่ซับซ้อน และการทำงานร่วมกันผ่านระบบดิจิทัล

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเพื่อให้บุคลากรและนักศึกษามีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

10. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงาน (Happy Environment)

สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและการเรียนรู้ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายในการเรียน การมีพื้นที่เปิดให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ และการจัดอุปกรณ์ที่ทันสมัยสำหรับการเรียนการสอน

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรเน้นไปที่การพัฒนาครอบคลุมทั้งในด้านสุขภาพกายและจิตใจ, การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม, การพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้, การเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลาย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมผ่านการบริหารจัดการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ โดยการพัฒนานี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสุขให้กับบุคลากรและนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของสถาบันในระยะยาวด้วย.

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งความสุขประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพในองค์กร โดยองค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตใน

สถานที่ทำงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสุขและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, และ ดร.ณิ ปัญจรัตนกร (2563) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพในองค์กร รวมถึงงานของ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2564) ที่สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับความสุขในองค์กรผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรเน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมหลากหลายด้าน เช่น สุขภาพกายและสุขภาพจิต การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม การส่งเสริมการเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลาย และการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวม ผลลัพธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสุขของบุคลากรและนักศึกษา แต่ยังส่งผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของสถาบันในระยะยาว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2567) และงานร่วมของ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พระมหาสมณวินทร์ ปุริสุตโตโม, และพระครูอุดมโพธิวิเทศ (ณรงค์ อุดมวิโส เสนธรรณารถ) (2567) ซึ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลากหลายมิติ เพื่อสนับสนุนความยั่งยืนในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของ ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร (2566) และ Yang Chao และ Nathapat Worapongpat (2024) ที่เน้นวิธีการสร้างความสุขในองค์กรที่มีนวัตกรรมและความยั่งยืนเป็นหลัก.

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัย เป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลโมเดลการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

จากการวิจัยได้พัฒนา โมเดลการเป็นองค์กรแห่งความสุข ที่ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบหลักที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังนี้: สุขภาพกายและจิตใจ (Happy Body) ส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายและจิตใจในทุกมิติ เพื่อให้บุคลากรและนักศึกษามีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร (Happy Heart) สร้างบรรยากาศของความเมตตา กรุณา การให้กำลังใจ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน การพักผ่อนและการลดความเครียด (Happy Relax) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายและลดความเครียดจากการทำงานและการเรียน จริยธรรมและค่านิยม (Happy Soul) ส่งเสริมการยึดมั่นในจริยธรรมและค่านิยมในการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกัน การบริหารจัดการการเงิน (Happy Money) สร้างระบบการจัดการการเงินที่ดีเพื่อความมั่นคงทั้งในระดับสถาบันและบุคลากร การเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ๆ (Happy Brain) ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรและนักศึกษา ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Happy Family) สนับสนุนความสัมพันธ์ในครอบครัวเพื่อให้มีความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว ความสัมพันธ์ในสังคม (Happy Society) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสังคมภายนอกและผู้มีส่วนร่วมในภารกิจของสถาบันการศึกษา

สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน (Happy Ecosystem) สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันทั้งภายในองค์กรและภายนอก นวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ (Happy Innovation) ส่งเสริมนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ในทุกมิติ เพื่อให้สถาบันมีการพัฒนาและเติบโตไปในทิศทางที่ยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาและเสนอแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีการเน้นพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกฝ่ายในองค์กร ดังนี้: สุขภาพกายและจิตใจ: ส่งเสริมการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพจิตผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการให้คำปรึกษาความสับสนในสังคม: สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร นักศึกษา และผู้บริหาร ผ่านกิจกรรมสังสรรค์และการทำงานร่วมกันการเรียนรู้และพัฒนา: สนับสนุนการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ผ่านการอบรมและแพลตฟอร์มดิจิทัลการบริหารจัดการการเงิน: ส่งเสริมการบริหารการเงินส่วนบุคคลและสนับสนุนการมีเสถียรภาพทางการเงินชีวิตครอบครัวและสมดุลชีวิต: สร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้บุคลากรและนักศึกษามีเวลาให้กับครอบครัวความหลากหลายและการยอมรับ: สนับสนุนการยอมรับความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมผู้นำที่มีคุณธรรม: พัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรมและสามารถสร้างแรงบันดาลใจความยั่งยืนของสภาพแวดล้อม: ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างยั่งยืนกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ: ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม: สร้างสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายและเอื้อต่อการทำงานและการเรียน แนวทางเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเพิ่มความสุขของบุคลากรและนักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนของสถาบันในระยะยาว.

ข้อเสนอแนะในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีดังนี้:

การพัฒนาทรัพยากรบุคคล: ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากรผ่านการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความเข้าใจในด้านความสุขและความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาไปพร้อมกับสถาบัน

การสร้างความสะดวกระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว: ควรส่งเสริมให้บุคลากรและนักศึกษามีเวลาที่เหมาะสมในการพักผ่อนและดูแลครอบครัว เช่น การพัฒนานโยบายการทำงานจากที่บ้านหรือการสนับสนุนกิจกรรมที่ช่วยลดความเครียด

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร: ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรและนักศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

การส่งเสริมสวัสดิการที่ครอบคลุม: ควรมีนโยบายสวัสดิการที่รองรับทั้งด้านสุขภาพ การศึกษาต่อ และการพัฒนาทางการเงิน เช่น การให้บริการประกันสุขภาพและการสนับสนุนทางการเงินในการศึกษาต่อ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัลและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม: ควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การส่งเสริมความยั่งยืนและการมีส่วนร่วมในชุมชน: ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรและนักศึกษาในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมความยั่งยืนในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือโครงการที่ช่วยเหลือชุมชน

การสนับสนุนผู้นำที่มีคุณธรรมและการเป็นตัวอย่างที่ดี: สถาบันควรสนับสนุนการพัฒนาผู้นำที่มีคุณธรรม มีทักษะในการสร้างแรงบันดาลใจ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาองค์กร

การสร้างวัฒนธรรมที่เน้นความยุติธรรมและการยอมรับความหลากหลาย: ควรส่งเสริมให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างและความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และเพศสภาพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเปิดกว้าง

การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และสามารถส่งผลให้สถาบันประสบความสำเร็จในด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน.

เอกสารอ้างอิง

- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2566). ความฉลาดทางอารมณ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์เขต 3 และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดระยอง, *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต (BJEA)*, 23(2), 19-31.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ดร.ณิ ปญฺจรัตนกร. (2563). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 9(2), 128-143.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, รุ่งทิพา ชูทอง, ชนิตต์ บุญรัตนกิตติภูมิ, กนกอร บุญมี (2564). คุณลักษณะของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความทุ่มเทในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์*, 15(1), 54-64.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, สุนทรีปาลวัฒน์ชัย, รุ่งทิพาชูทอง. (2563). รูปแบบการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ในสถาบันอุดมศึกษา, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระราชูปถัมภ์*, 14(2), 54-64.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, อัคร วงษ์คำชัย (2566). รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย, *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 15(2), 153-180.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, พระมหาสมณวินทร์ ปุริสุตโตโม2, พระครูอุดมโพธิวิเทศ (ณรงค์ อุตตมวโส เสนทรนารถ). (2567). การบริหารงานโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใส ในการบริหารจัดการของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(3), 598-610.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, สุริยะ วชิรวงศ์ไพศาล, พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในประเทศไทย, *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ [Jlarus]*, 3(3), 211-225.

- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2564). รูปแบบการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ในสถาบันการอาชีวศึกษาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารบริหารศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(1), 23-35.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2567). การส่งเสริมทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีของอาจารย์ผู้สอนคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. *วารสารภักดีชุมพรปริทรรศน์.[JPCR]*, 2(1), 14-24.
- ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร. (2567). แนวทางการบริหารงานระบบไอโอทีเพื่อพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (EMI Journal)*, 7(2), 1-18.
- พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ฤทธิเดช พรหมดี, ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร, วิบูลย์ ผกามาศ.. (2566). คุณลักษณะองค์ประกอบ และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลในประเทศไทย. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้ [jeil]*, 3(3), 207-255.
- Chayboonkrong.P, Worapongpat, N. (2024). Promoting teachers' technology usage in Nongkungsri 1 under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Public and Private Issues (JPPI)*, 1(1), 1-12.
- Dongling.Z, Worapongpat, N. (2023). Academic Leadership of Administrator Influence Learning Organization of Case Study of The University, Hong Kong. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies*, 1(2), 12-20.
- Li Xunan, Worapongpat, N. (2023). The Tranformation Leadership Administration Of Fit Middle School In Auhui Province. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies (SITER)*, 1(1), 14-27.
- Liu JianFeng, Ntapat Worapongpat. (2024). Rural Head Teachers' Leadership In Local Education Curriculum Under The Perspective Of Educational Modernization In Xi'an Province. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม (Journal of Interdisciplinary Social Development)*, 2(3), 1-25.
- Ma TianShu, Worapongpat, N. (2023). The Hybrid Teaching Management System on Art Education Subjects In Haizhou Senior Middle School of Fuxin

- City. UBRU International *Journal Ubon Ratchathani Rajabhat University [ubruj]*, 3(1), 25-37.
- Min.Y, Worapongpat, N. (2023). CREATIVE LEADERSHIP AND SCHOOL ADMINISTRATION PARTICIPATION UNDER ZHONG SHAN POLYTECHNIC IN GUANGDONG PROVINCE. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies (SITER)*, 1(1), 1-13.
- Thammajai, S., Worapongpat, N., Chaiwiwat, U., VIPHOOUPARAKHOT, V., & LORMANENOPAT, K. (2024). Participation Of Teachers In The Administration Of Educational Institution Administrators. *Asian Education and Learning Review*, 2(2), 45–52.
- Worapongpat, N, PHAKAMACH, P. (2024). Components And Guidelines For Being A Happiness Workplace Of Vocational Education Institutions Under The Circumstances Of Educational Transformation, *Asian Education and Learning Review. [AELR]*, 2(2), 1-15.
- Worapongpat, N, Pharmaha Maghavin Purisuttamo, Phrakhrudombodhivides (Narong Uttamavangso Sendaranath), Kunlayarat Lormanenoprat. (2024). Academic leadership of Administrators That Influence Being a Learning Organization in Basic Educational Institutions Under the Bangkok Educational Service Area. *The Journal of International Buddhist Studies College (JIBSC)*, 12(1-2), 163-180.
- Worapongpat, N, Wongkumchai.T, Anuwatpreecha.T. (2024). Innovative Leadership of Educational Institution Administrators at Dhonburi Rajabhat University. *Journal of Education and Learning Reviews (JELS)*, 1(2), 1-12.

- Worapongpat, N. (2024). Innovative leadership that Influences Becoming an Innovative Learning Organization Private Universities in Bangkok. *UBRU International Journal Ubon Ratchathani Rajabhat University [ubruji]*, 4(2), 29-44.
- Worapongpat, N. (2024). Personnel development of schools in Phaeng sub-district administrative organization. *Journal of Public and Private Issues: JPPI*, 1(1), 45-54.
- Worapongpat, N. Qikun.C, Wongsawad.T. (2024). Creating and Validating a Digital Leadership Model for University Teachers. Liaoning Province. *Journal of Education and Learning Reviews(JELS)*, 1(3), 1-10.
- Worapongpat, N., & Sriaroon, S. (2024). Strategic leadership according to the four Brahavihāra principles in the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of Public and Private Issues*, 1(2), 107–117.
- Yang Chao ,Ntapat Worapongpat. 2024). Development Of Educational Innovation 4.0: Creating An Information Technology Leadership Framework For Primary And Secondary School Principals In Liaoning Province. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 2(5), 18-39.
- Zhou.W, Worapongpat, N, Liuyue.Z. (2024). Leadership according to the curriculum of teachers under the foundation of wisdom education, a case study of a primary school. in Yin Chuan, China. *International Journal of Multidisciplinary in Educational & Cultures Studies. (SITER)*, 2(1), 15-28.

กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทย ในยุคดิจิทัล*

STRATEGIES TO DEVELOP HAPPY SCHOOLS OF THAI PRIMARY SCHOOLS IN DIGITAL ERA

นิสิต จรูญภาค¹, พงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ² และ ทนง ทองภูเบศร์³

Nisit Jaroonpak¹, Pongsuwan Srisuwan² and Thanong Thongphubate³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: nisit.jar@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ : 4 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 12 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 4 February 2025; Revised 12 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียน ประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล และ 2) พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธีแบบเป็นลำดับเชิงอธิบาย กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 440 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้เชี่ยวชาญด้านการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัล จำนวน 10 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 8 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแนว

Citation:

* นิสิต จรูญภาค, พงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ และ ทนง ทองภูเบศร์. (2568). กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 111-130.

Nisit Jaroonpak, Pongsuwan Srisuwan, Thanong Thongphubate. (2025). Strategies to Develop Happy Schools of Thai Primary Schools in Digital Era. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 111-130.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.7>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คำถามสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบด้านคุณภาพชีวิตของคนที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา จำนวน 7 องค์ประกอบย่อย และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 2) กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 15 กลยุทธ์รอง และ 52 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ โดยกลยุทธ์พัฒนาความสามารถในการสร้างสุขของครูและนักเรียน ประกอบด้วย กลยุทธ์ย่อย 4 กลยุทธ์ 12 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ กลยุทธ์พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนมีความสุข ประกอบด้วยกลยุทธ์ย่อย 5 กลยุทธ์ 14 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ และกลยุทธ์พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 6 กลยุทธ์ 26 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ

คำสำคัญ: กลยุทธ์, โรงเรียนแห่งความสุข, โรงเรียนประถมศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aims to 1) assess the needs for developing happy schools in Thai primary education in the digital era and 2) develop strategies for enhancing happy schools in Thai primary education in the digital era. The study employed a sequential explanatory mixed-method research design. The sample group comprised 440 primary school principals under the Office of the Basic Education Commission (OBEC), while key informants included 10 experts in strategic development for happy schools in the digital era and 8 school administrators. The research instruments included questionnaires, connoisseurship guideline questions, and focus group discussions guideline questions. Data were analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis.

The findings reveal that 1) the needs for development consisted of three sub-components related to the quality of life, seven sub-components concerning teaching and learning processes that promote happiness among teachers and students, and three sub-components regarding the school environment and atmosphere; 2) the strategies for developing happy schools in Thai primary education in the digital era consisted of three main strategies, 15 secondary strategies, and 52 operational strategies. Specifically, the strategy to enhance the capacity of teachers and students in fostering happiness includes four secondary strategies and 12 operational strategies. The strategy for developing teaching and learning processes that promote happiness among teachers and students comprised five secondary strategies and 14 operational strategies. Lastly, the strategy for improving the environment to support a happy learning atmosphere consisted of six secondary strategies and 26 operational strategies.

Keywords: Strategy, Happy School, Primary School, Digital Era

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ความสุขเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และกำหนดให้วันที่ 20 มีนาคมของทุกปีเป็น “วันแห่งความสุขสากล” เพื่อกระตุ้นให้ทั่วโลกตระหนักถึงบทบาทของความสุขในการพัฒนาสังคมและประเทศ (United Nations General Assembly, 2012) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยประเทศไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ประชาชนมีความสุข และคุณภาพชีวิตที่ดีไว้เป็นเป้าหมายหนึ่งของการปฏิรูปประเทศ (มาตรา 257) ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 จึงกำหนดให้ “ประชาชนมีความสุข” เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งหมายถึงความสุขของทุกคนในประเทศ นั่นหมายถึง ความสุขของประชาชนในวัยเรียนจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามบทบาทสำคัญของสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักเรียนที่มีความสุขในการเรียน นอกจากจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นแล้วยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน และพัฒนาการที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

ของโลก (Talebzadeh & Samkan, 2011) อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่เกิดจากเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่รวดเร็วในยุคดิจิทัล เป็นสิ่งที่โรงเรียนจะต้องปรับตัวให้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมายตามบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น เป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งความสุขก็ย่อมได้โอกาสของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เช่นกัน

โรงเรียนไม่ได้เป็นเพียงสถานที่เพื่อการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่สำหรับการพัฒนาทักษะชีวิต ความสัมพันธ์ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขและคุณภาพชีวิตของนักเรียน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป้าหมายให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ที่นักเรียน ครู และบุคลากรทุกฝ่ายมีความสุขในมิติที่สมดุล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) นโยบายการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดด้านการศึกษาเชิงบูรณาการ จากกรอบแนวคิด “Happiness index” ขององค์การสหประชาชาติ (2563) ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โรงเรียนหลายแห่งได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข เช่น โครงการโรงเรียนสุขภาวะเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทั้งด้านร่างกายและจิตใจของนักเรียน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) การพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อสนับสนุนสุขภาพจิตและการเรียนรู้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาและความท้าทายที่สำคัญของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขหลายประการที่ส่งผลให้การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขยังไม่บรรลุตามเป้าหมายเท่าที่ควร การขาดทรัพยากรของโรงเรียนในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลอันเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การขาดเกณฑ์ชี้วัดที่ชัดเจนทำให้ยากต่อการวัดความสำเร็จของโครงการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ดังนั้น จึงได้มีความพยายามบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในหลายมิติ ทั้งด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการข้อมูลนักเรียน การบริหารทรัพยากรบุคคล การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง (ทรูปลูกปัญญา, 2566) การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารและครูด้วยกลยุทธ์ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สร้างการยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการและจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (สุพัตรา นามขาว และคณะ, 2567) การพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยี

ดิจิทัลใน 4 ภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การใช้ห้องเรียนดิจิทัล การใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ (ไทยพีบีเอส, 2566) โครงการ E-school (หนังสือพิมพ์ธุรกิจ Business Today, 2563)

แม้จะมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างกว้างขวางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในประเทศไทย แต่ยังพบปัญหาและอุปสรรคในหลายประการ เช่น การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของบุคลากรในโรงเรียนที่ยังไม่ครอบคลุม การจัดหาอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบท และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ดังนั้น การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพราะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับหลายโรงเรียนยังคงเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อน ได้แก่ การเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเชิงปริมาณมากกว่าการพัฒนาสุขภาวะองค์รวม การขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพจิต การจัดสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัลที่ได้จะเป็นการตอบโจทย์ปัญหาการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัลดังกล่าว โดยกลยุทธ์ที่เป็นข้อค้นพบจะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

การทบทวนวรรณกรรม

นิยามเชิงทฤษฎีโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัลสังเคราะห์จากการรวมนิยามเชิงทฤษฎีของโรงเรียนแห่งความสุขกับนิยามเชิงทฤษฎีโรงเรียนในยุคดิจิทัล สรุปได้ว่า โรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัล หมายถึง โรงเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขด้วยการใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัลเสริมสร้างองค์ประกอบสนับสนุนการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ คุณภาพชีวิตของคน กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน และสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน โดยองค์ประกอบด้านคุณภาพชีวิตของ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์ในสังคมโรงเรียน การพัฒนาทัศนคติและคุณลักษณะเชิงบวกของครู การสร้างความตระหนักในการเคารพในความหลากหลายและความแตกต่าง การสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติเชิงบวกที่ทุกคนมีส่วนร่วม การพัฒนาสภาพการทำงานและสุขภาวะที่ดีของครู และการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของครู องค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนาภาระงานที่เหมาะสมและเป็นธรรมชาติของครู การพัฒนาการทำงานเป็นหมู่คณะและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของครูและนักเรียน การพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่สนุกสนานและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน การพัฒนาเสรีภาพ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของนักเรียน การสร้างการรู้สึกถึงความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายของครูและนักเรียน การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรและ กิจกรรมในโรงเรียน การพัฒนาการเรียนรู้ในลักษณะที่ครูและนักเรียนเป็นทีมเดียวกัน การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยสาระการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ มีความเกี่ยวเนื่องและดึงดูดความสนใจของนักเรียน และการพัฒนาสุขภาวะทางจิตที่ดีและการจัดการความเครียดของครูและนักเรียน ส่วนองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีของโรงเรียน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยปราศจากการรังแก การพัฒนาพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ และการเล่นที่เปิดกว้างและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของโรงเรียนในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข การพัฒนาวินัยเชิงบวกของโรงเรียน การพัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนสุขภาพสุขอนามัยและโภชนาการที่ดี และการพัฒนาการบริหารจัดการแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน นิยามนี้สังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทย เช่น UNESCO (2021), Lomas & Ivztan (2020), Nguyen (2020), Lee (2022), McKinsey & Company (2020), Johnson (2022), ส ม า ค ม

วิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (2566), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2565), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2564), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2566)

การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์ และการตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์ โดยการกำหนดกลยุทธ์ใช้การวิเคราะห์ TOWS matrix ตามแนวคิดของ Bateman & Snell (2007) พงษ์ธิศิริบรรณพิทักษ์ (2552) Gordon & Gordon (2010) พชรวิทย์ จันทศิริศิริ (2563) Robbins & Coulter (2012), Wheelen, et al. (2015) โดยใช้ผลการวิเคราะห์ SWOT จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ซึ่งสังเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายในได้เป็นการปฏิบัติการบริหารสนับสนุนการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณภาพชีวิตของคน กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน และสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน และสังเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายนอกได้เป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่สนับสนุนคุณภาพการศึกษา สภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลต่อการสนับสนุนการศึกษา สภาพวัฒนธรรมที่เป็นความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา และสภาพความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการศึกษา (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2560; PESTLE Analysis, 2021; Doherty et al., 2021) ส่วนการตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุม และความเป็นไปได้ ตามแนวคิดของ คณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินทางการศึกษา (The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation, 1994)

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยผานวิธีแบบเป็นลำดับเชิงอธิบาย โดยมี สัญลักษณ์แสดงระดับความสำคัญของข้อมูลและลักษณะของการผานวิธีคือ QUAN→qual

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ตัวแปรการวิจัยคือสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก โดยปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายในเป็นการปฏิบัติการบริหารสนับสนุนการเป็น

โรงเรียนแห่งความสุข 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพชีวิตของคน กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน และสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่สนับสนุนคุณภาพการศึกษา สภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลต่อการสนับสนุนการศึกษา สภาพวัฒนธรรมที่เป็นความเชื่อ ทักษะคติ ค่านิยมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา และสภาพความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 440 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ de Vaus (1990) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียนโดยใช้สัดส่วนไม่เท่าๆ จึงใช้กลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นจำนวน 110 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถามประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล เป็นแบบสอบถามปลายปิดที่มีมาตรวัดแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบบการตอบสนองคู่ ทุกข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหารายข้อ (Item-level Content Validity Index: I-CVI) แต่ละข้อ ≥ 1.00 และความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทั้งฉบับ (Scale-level Content Validity Index: S-CVI) ≥ 0.90 และแบบสอบถามมีความเที่ยงระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในส่วนของปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายในเท่ากับ 0.96 และปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายนอกเท่ากับ 0.99 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม Google form และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบประยุกต์ (Modified Priority Needs Index : PNImodified) จากสูตรของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2550) และค่า PNImodified ที่ใช้เป็น Cut score สำหรับจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นกลุ่มต่ำและกลุ่มสูง จากสูตร $PNI_{Cut\ score} = PNI_{min} + (PNI_{Max} - PNI_{Min})/2$ ซึ่ง PNImodified ที่ต่ำกว่าค่านี้เป็น PNImodified ที่จัดอยู่ในกลุ่มต่ำ และกำหนดให้ค่า PNImodified เป็นเกณฑ์ในการแบ่งปัจจัยเชิงกลยุทธ์ของสภาพแวดล้อมภายในเป็นจุดแข็งกับจุดอ่อน และปัจจัยเชิงกลยุทธ์ของสภาพแวดล้อมภายนอกเป็นโอกาสกับอุปสรรค

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล โดยกำหนดกลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ TOWS matrix โดยผู้เชี่ยวชาญ ตัวแปรการวิจัยคือ กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัลที่สังเคราะห์

ได้จาก TOWS matrix โดยจัดกลุ่มกลยุทธ์เป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ โดยกลยุทธ์หลักกำหนดตามนิยามของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัล คือ โรงเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเสริมสร้างองค์ประกอบสนับสนุนการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ คุณภาพชีวิตของคน กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน และสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน โดยแบ่งกลยุทธ์หลักเป็น 3 กลยุทธ์ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคน พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน และพัฒนาสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน กระบวนการพัฒนากลยุทธ์แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน (1) การกำหนดร่างกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติจาก TOWS matrix โดยผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา (2) การจัดกลุ่มกลยุทธ์เป็นกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา (3) การตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมและความถูกต้องครอบคลุมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ด้วยเทคนิคการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และ (4) การตรวจสอบคุณภาพด้านความเป็นไปได้โดยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แนวคำถามสำหรับการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม Zoom Meeting และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัลของโรงเรียนประถมศึกษาไทยที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา ดังแสดงในตารางที่ 1 สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักด้านคุณภาพชีวิตของคน มีองค์ประกอบย่อยที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์ภายในสังคมโรงเรียน การสร้างความตระหนักในการเคารพในความหลากหลายและความแตกต่าง และการสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติเชิงบวกที่ทุกคนมีส่วนร่วม องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน มีองค์ประกอบย่อยที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาภาระงานที่เหมาะสมและเป็นธรรมชาติของครู การพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนที่สนุกสนานและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน การพัฒนาเสรีภาพ

ความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของนักเรียน การสร้างการรู้สึกถึงความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายของครูและนักเรียน การพัฒนาการเรียนรู้ในลักษณะที่ครูและนักเรียนเป็นทีมเดียวกัน การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยสาระการเรียนรู้ที่มีประโยชน์มีความเกี่ยวเนื่องและดึงดูดความสนใจของนักเรียน และการพัฒนาสุขภาวะทางจิตที่ดีและการบริหารจัดการความเครียดของครูและนักเรียน และองค์ประกอบหลักด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน มีองค์ประกอบย่อยที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของโรงเรียนในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข การพัฒนาวินัยเชิงบวกของโรงเรียน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนสุขภาพ สุขอนามัยและโภชนาการที่ดี ตารางที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัล	PNI Cut score	PNI	ผลการ ประเมิน
1. คุณภาพชีวิตของคน	0.42		
1.1 มิตรภาพและความสัมพันธ์ภายในสังคมโรงเรียน		0.52	y
1.2 ทศนคติและคุณลักษณะเชิงบวกของครู		0.32	n
1.3 ความตระหนักในการเคารพในความหลากหลายและความแตกต่าง		0.53	y
1.4 ค่านิยมและแนวปฏิบัติเชิงบวกที่ทุกคนมีส่วนร่วม		0.45	y
1.5 สภาพการทำงานและสุขภาวะที่ดีของครู		0.32	n
1.6 ทักษะและสมรรถนะของครู		0.30	n
2. กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสุขของครูและนักเรียน	0.40		
2.1 ภาระงานที่เหมาะสมและเป็นธรรมของครู		0.44	y
2.2 การทำงานเป็นหมู่คณะและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของครูและนักเรียน		0.31	n
2.3 การเรียนการสอนที่สนุกสนานและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน		0.41	y
2.4 เสรีภาพความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของนักเรียน		0.52	y
2.5 การรู้สึกถึงความสำเร็จและการบรรลุเป้าหมายของครูและนักเรียน		0.57	y
2.6 กิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียน		0.28	n
2.7 การเรียนรู้ในลักษณะที่ครูและนักเรียนเป็นทีมเดียวกัน		0.49	y
2.8 การเรียนรู้ด้วยสาระการเรียนรู้ที่มีประโยชน์มีความเกี่ยวเนื่องและดึงดูดความสนใจของนักเรียน		0.51	y
2.9 สุขภาวะทางจิตที่ดีและการบริหารจัดการความเครียดของครูและนักเรียน		0.45	y
3. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน	0.33		
3.1 สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร		0.20	n
3.2 สภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยปราศจากการรังแก		0.31	n
3.3 พื้นที่สำหรับการเรียนรู้และการเล่นที่เปิดกว้างและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม		0.31	n

องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัล	PNI Cut score	PNI	ผลการ ประเมิน
3.4 วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของโรงเรียนในการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข		0.46	y
3.5 วินัยเชิงบวกของโรงเรียน		0.35	y
3.6 สภาพแวดล้อมสนับสนุนสุขภาพ สุขอนามัยและโภชนาการที่ดี		0.35	y
3.7 การบริหารจัดการแบบประชาธิปไตยในโรงเรียน		0.30	n

หมายเหตุ : Y = มีความต้องการจำเป็น N = ไม่มีความต้องการจำเป็น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความมีประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุม และความเป็นไปได้จากผู้เชี่ยวชาญ และผู้อำนวยการโรงเรียน ประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 15 กลยุทธ์ และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ 52 กลยุทธ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กลยุทธ์ผลการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

กลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รอง/กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ
1. พัฒนาความสามารถในการสร้างสุขของครูและนักเรียน
1.1 พัฒนาความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ด้วยมุมมองเชิงบวกของครูและนักเรียน
1.1.1 กิจกรรมพัฒนามุมมองทางบวกเพื่อสร้างมิตรภาพและความสามัคคีของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
1.1.2 กิจกรรมพัฒนาวัฒนธรรมค่านิยมมุมมองเชิงบวกของครูและนักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้
1.1.3 กิจกรรมพัฒนามุมมองเชิงบวกของครูและนักเรียนผ่านการทำงานร่วมกัน
1.2 พัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย
1.2.1 กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูเพื่อการเรียนการสอนผ่านการฝึกอบรมออนไลน์
1.2.2 กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของครูเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล
1.2.3 กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูผ่านการทำงานประจำ
1.2.4 กิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู
1.3 พัฒนาวัฒนธรรมการเคารพในความแตกต่างของครูและนักเรียน
1.3.1 กิจกรรมพัฒนาความตระหนักในค่าสำคัญของการเคารพในความแตกต่างของครูและนักเรียนผ่านการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทศนคติ และประสบการณ์ชีวิตด้วยกระบวนการเรียนการสอนปกติ และเสริมด้วยการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
1.3.2 กิจกรรมพัฒนาความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคลให้ครูสามารถใช้เทคนิคการจัดการชั้นเรียนที่เคารพความแตกต่าง
1.3.3 กิจกรรมพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่มีพื้นฐานที่แตกต่าง
1.4 พัฒนาความสามารถในการสร้างสมดุลชีวิตของครูและนักเรียน
1.4.1 กิจกรรมพัฒนาความสามารถในการสร้างความสมดุลของการทำงานกับชีวิตส่วนตัวของครู
1.4.2 กิจกรรมพัฒนาความสามารถในการสร้างความสมดุลของการเรียนกับการเล่นของนักเรียน

กลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รอง/กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ**2. พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนมีความสุข****2.1 พัฒนาการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบที่นักเรียนผ่อนคลายและสนุก**

2.1.1 กิจกรรมพัฒนาความสามารถของครูในการใช้เทคนิคการสอนที่สนุกสนานด้วยการสอนเทคนิคลัด สอนแบบแทรกการเล่าเรื่อง สอนแบบแซ่ร์ประสบการณ์

2.1.2 พัฒนาการเรียนการสอนด้วยการวางแผนแบบจบในคาบหลีกเลี่ยงการให้การบ้าน

2.1.3 พัฒนาการเรียนการสอนด้วยการเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามประเด็นที่ไม่เข้าใจในระหว่างการสอน

2.2 พัฒนาการเรียนการสอนด้วยรูปแบบของการปฏิบัติ

2.2.1 กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนด้วยรูปแบบของการปฏิบัติแบบโครงการเป็นฐาน

2.2.2 กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนด้วยรูปแบบของการปฏิบัติเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่ตอบโจทย์ปัญหาในชีวิตจริง

2.2.3 กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนด้วยรูปแบบของการปฏิบัติผ่านการเรียนรู้แบบ STEM

2.2.4 กิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนด้วยรูปแบบของการปฏิบัติผ่านการเรียนรู้จากการจำลองสถานการณ์

2.3 พัฒนาการเรียนการสอนด้วยสื่อการสอนที่น่าสนใจ

2.3.1 กิจกรรมพัฒนาการใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นความสนใจด้วยสื่อแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมแบบเกมชิงรางวัล

2.3.2 กิจกรรมพัฒนาการใช้สื่อการสอนที่สนุกสนาน โดยใช้แอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์

2.4. พัฒนาการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมนอกหลักสูตร

2.4.1 กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมพื้นที่สาธารณะ โครงการช่วยเหลือสังคม และการร่วมทำงานกับองค์กรท้องถิ่น

2.4.2 กิจกรรมความร่วมมือกับชุมชนพัฒนาทักษะชีวิตตามความสนใจของนักเรียน

2.5 พัฒนาระบบการบริหารวิชาการเพื่อการจัดการเรียนการสอนที่มีความสุข

2.5.1 กิจกรรมลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูด้วยระบบบริหารจัดการเอกสารออนไลน์

2.5.2 กิจกรรมบริหารวิชาการโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอน การเก็บข้อมูลนักเรียน การติดตามผลการเรียน และการติดตามภาระงานของครู

2.5.3 กิจกรรมการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของครูโดยใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์

3. พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข**3.1 พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรปราศจากการรังแก**

3.1.1 กิจกรรมบริหารจัดการสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรปราศจากการรังแกโดยคณะกรรมการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนด้วยความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน ใช้การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการประเมินผลที่เป็นระบบ

3.1.2 กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อสนับสนุนบรรยากาศความเป็นมิตรและลดปัญหาการรังแก

3.1.3 กิจกรรมพัฒนาครูเพื่อยกระดับความสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรปราศจากการรังแก

3.1.4 กิจกรรมพัฒนาพื้นที่สำหรับการเล่นและการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรปราศจากการรังแกด้วยระบบกล้องวงจรปิดออนไลน์

3.2 พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุขที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความตระหนักในคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์

3.2.1 กิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและประเพณี

3.2.2 กิจกรรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความตระหนักในคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์

กลยุทธ์หลัก/กลยุทธ์รอง/กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ
3.2.3 กิจกรรมสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมจากความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและตระหนักในความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ 3.2.4 กิจกรรมพัฒนาความสามารถของครูในการใช้เทคนิคการสอนที่เน้นการทำงานกลุ่ม และการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความหลากหลายและความคิดสร้างสรรค์ 3.2.5 กิจกรรมห้องเรียนนอกประสงคสำหรับการเรียนรู้ที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์
3.3 พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน 3.3.1 กิจกรรมปกครองนักเรียนด้วยการจำลองสถานการณ์การตัดสินใจในรูปแบบประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมสภานักเรียน 3.3.2 กิจกรรมสร้างบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยผ่านการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน 3.3.3 กิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของครู 3.3.4 กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยโดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการสื่อสารและติดตามผลการดำเนินงาน
3.4 พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนการพัฒนาสุขภาพ สุขอนามัยและโภชนาการ 3.4.1 กิจกรรมพัฒนาการเฝ้าระวังสุขภาพกายและสุขภาพจิตผ่านการตรวจสุขภาพครูและนักเรียนประจำปีและกิจกรรมออกกำลังกายโดยความร่วมมือของชุมชน 3.4.2 กิจกรรมพัฒนาสุขอนามัยและโภชนาการของนักเรียนผ่านโครงการอาหารกลางวันคุณภาพด้วยระบบตรวจสอบคุณภาพอาหารและวัตถุดิบที่ใช้ 3.4.3 กิจกรรมพัฒนาความรู้เรื่องสุขอนามัยพื้นฐานและโภชนาการของผู้ปกครอง 3.4.4 กิจกรรมประเมินผลการพัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนการพัฒนาสุขภาพ สุขอนามัยและโภชนาการด้วยการประเมินผลที่เป็นระบบและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และใช้ระบบออนไลน์ติดตามประสิทธิภาพของการพัฒนา
3.5 พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย 3.5.1 กิจกรรมการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และผู้ปกครองในการตัดสินใจกำหนดนโยบายพัฒนาโรงเรียน 3.5.2 กิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนโดยใช้กระบวนการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย 3.5.3 กิจกรรมการบูรณาการหลักการประชาธิปไตยในการจัดการเรียนการสอน 3.5.4 กิจกรรมความร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยในสังคม 3.5.5 กิจกรรมเรียนรู้ประชาธิปไตยออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
3.6 พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3.6.1 กิจกรรมห้องเรียนนอกประสงคสำหรับการเรียนรู้แบบกลุ่มและรายบุคคล 3.6.2 กิจกรรมโรงเรียนสีเขียวตามแนวคิดโรงเรียนสีเขียว (Green School) 3.6.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ในห้องสมุดและห้องเรียนกลางแจ้งที่ผสมผสานกับธรรมชาติ 3.6.4 กิจกรรมเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัลที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา จำนวน 13 องค์ประกอบย่อย จาก 22 องค์ประกอบ เป็นข้อค้นพบที่โรงเรียนสามารถใช้ในการจัดลำดับ

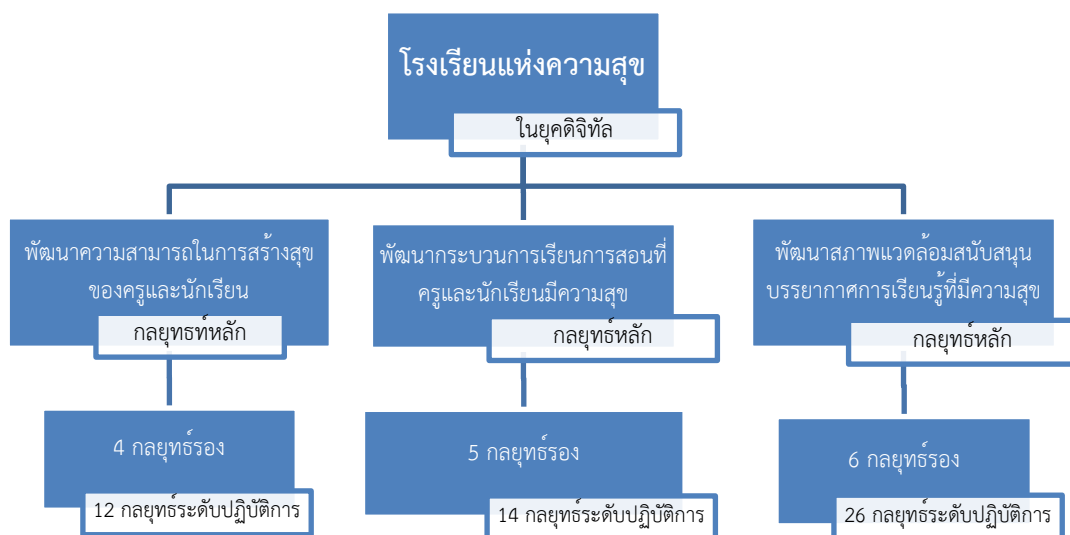
ความสำคัญในการพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ก้าวกระโดด โดยเลือกพัฒนากลยุทธ์ระดับปฏิบัติการขององค์ประกอบย่อยที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนา องค์ประกอบย่อยของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัลเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลให้กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการเป็นกลยุทธ์ที่มีคุณภาพด้านความเป็นประโยชน์ที่วัดจากความตรงกับความต้องการของผู้ใช้กลยุทธ์ เพราะเป็นองค์ประกอบที่พัฒนาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจากผู้อำนวยการโรงเรียน และมีความถูกต้องครอบคลุม เนื่องจากการสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการจำนวนมากทั้งในบริบทสากลและไทย โดยในส่วนของโรงเรียนแห่งความสุข ได้แก่ UNESCO (2021), Lomas & Ivztan (2020) และในส่วนของโรงเรียนในยุคดิจิทัล ได้แก่ Nguyen (2020), Lee (2022), McKinsey & Company (2020), Johnson (2022), สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย (2566), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2565), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2564), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2566) อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบย่อยที่ไม่มีความต้องการจำเป็นพัฒนาไม่ได้หมายความว่า เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขในยุคดิจิทัลที่ไม่ต้องพัฒนา ยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นสิ่งที่ปัจจุบัน โรงเรียนได้ปฏิบัติองค์ประกอบดังกล่าวอยู่ในระดับที่ดีโดยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ เป็นไปตามแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้แนวคิดโมเดลความแตกต่าง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัลประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์รอง 15 กลยุทธ์ และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ 52 กลยุทธ์ โดยกลยุทธ์หลัก ประกอบด้วย กลยุทธ์พัฒนาความสามารถในการสร้างสุขของครูและนักเรียน กลยุทธ์พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนมีความสุข และกลยุทธ์พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข กลยุทธ์พัฒนาความสามารถในการสร้างสุขของครูและนักเรียน ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง 12 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ กลยุทธ์พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนมีความสุข ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์รอง 14 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ และกลยุทธ์พัฒนาสภาพแวดล้อมสนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์รอง 26 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ อธิบายได้ว่า 3 กลยุทธ์หลัก 15 กลยุทธ์รอง และ 52 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ เป็นกลยุทธ์ที่มีคุณภาพครบ 4 มาตรฐานการประเมินด้านการศึกษาของคณะกรรมการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมินทางการศึกษา (The Joint

Committee on Standards for Educational Evaluation, 1994) ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุม และความเป็นไปได้ โดยมาตรฐานความเป็นประโยชน์ เกิดจากการประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโดยผู้พัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน มาตรฐานความเหมาะสม ความถูกต้องครอบคลุม เกิดจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา การพัฒนาองค์กรแห่งความสุข และการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา และมาตรฐานความเป็นไปได้ เกิดจากการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ใช้กลยุทธ์คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน กล่าวได้ว่า วิธีการพัฒนากลยุทธ์โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยผสานวิธีแบบเป็นลำดับเชิงอธิบายที่เริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นพัฒนาโดยใช้นิยามความต้องการจำเป็นประเภทโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy model) เพื่อวิเคราะห์ SWOT และนำมาใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนากลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ TOWS matrix และตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์ด้วยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ใช้กลยุทธ์ เป็นวิธีที่เป็นหลักประกันถึงคุณภาพกลยุทธ์ที่ได้ ซึ่งมีนักการศึกษาใช้วิธีการนี้จำนวนมาก เช่น ศศิกิตติยา เทพเสนา (2564) สายถวิล แซ่ฮ่ำ (2564) ช่อม่วง ม่วงทอง (2564) วีรยศ เอกรัตน์ (2564) ระวีวรรณ ทิพยานนท์ (2564) สกฤต กาญจน์ นิยมพลอย (2565)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่คือ กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 15 กลยุทธ์รอง 52 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ ความสัมพันธ์ของกลยุทธ์แสดงในภาพที่ 2 รายละเอียดเนื้อหาของกลยุทธ์อธิบายในตารางที่ 2 กลยุทธ์ผลการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า โรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัล มีความจำเป็นต้องพัฒนาในบางองค์ประกอบย่อย ดังนั้น การเลือกใช้กลยุทธ์ที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนาจะเป็นการพัฒนาที่ก้าวกระโดด โดยมีกลยุทธ์ให้เลือกจำนวน 15 กลยุทธ์ย่อย 52 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัลที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนาไปกำหนดนโยบายการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข และ 1.2 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานำข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาในยุคดิจิทัลที่มีความต้องการจำเป็นพัฒนาไปวางแผนการพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุข **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคดิจิทัลในขอบเขตของการวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาแห่งความสุขในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ซ่อม่วง ม่วงทอง. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว. ใน *ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยพีบีเอส. (2566). การเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th>
- ทรูปลูกปัญญา. (2564). *ทรูปลูกปัญญาประเทศไทยกับการศึกษา รับมือความท้าทายในยุคดิจิทัล*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.true.th/blog/truelookpunya/>
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยและประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2563). *สมรรถนะและการจัดการเชิงกลยุทธ์*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์. (2552). *รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและ การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2566). การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 39(2), 214-228.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2565). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 37(3), 188-204.
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. (13 ตุลาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก

- ระวีวรรณ ทิพยานนท์. (2564). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่ สำเร็จ. ใน *ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134
- วียศ เอกรัตน์. (2564). กลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนตามแนวคิดความเจิญ อกงามของนักเรียน. ใน *ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิกิตติยา เทพเสนา. (2564). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็น ผู้ประกอบการนวัตกรรม. ใน *ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษ*. มหาสารคาม: กากะเอีย.
- สกุลกาญจน์ นิยมพลอย. (2565). กลยุทธ์การจัดการศึกษาก่อนประจำการเพื่อพัฒนาสมรรถนะนายทหาร สัญญาบัตรกองทัพบก ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง. ใน *ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (2564). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ. *วารสารวิทยาการศึกษ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*, 40(1), 75–89.
- สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2566). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอน. *วารสารวิทยาศาสตร์การศึกษ สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 41(3), 245–263.
- สายถวิล แซ่ฮั่ว. (2564). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความกล้าหาญอดทน: พลังของความไฝ่ฝันและความบากบั่นพากเพียร. ใน *ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). *โรงเรียนสุขภาพะการศึกษแบบนวัตกรรมยุคใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th>.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). การพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก <https://www.obec.go.th>
- สำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ. (2563). รายงานการวิจัยโรงเรียนแห่งความสุข. กรุงเทพฯ: องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.
- สุพัตรา นามขาว, บรรจบ บุญจันทร์ และอริสา นพคุณ (2567). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 6(3), 467-493.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยและประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- หนังสือพิมพ์ธุรกิจ Business Today. (2563). โครงการ e-school กับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก <https://thaipublica.org/2020/10/thaipublica-podcast-ep20/>
- Bateman, T. S., & Snell, S. A. (2007). *Management: Leading & collaborating in the competitive world* (7th ed.). McGraw-Hill.
- Chen, Y. (2022). Positive Psychology in Education: Promoting Happiness and Learning Efficiency. *Journal of Positive Education*, 37(1), 101-118.
- Doherty, I., Steel, C., & Parrish, D. (2021). *Educational strategic management in a global context*. Springer.
- Gordon, G., & Gordon, R. (2010). *Strategic planning: A guide for educational institutions*. Jossey-Bass.
- Johnson, M. E. (2022). Integrating digital platforms into modern education. *Journal of Educational Innovation*, 38(2), 152-169.
- Lee, K. S. (2022). Digital transformation in education. *International Journal of Digital Learning*, 14(1), 45-67.
- Lomas, T., & Ivztan, I. (2020). Promoting well-being and life satisfaction in schools. *World Happiness Report*, 73-85.
- Mckinsey & Company. (2020). *How education systems can use technology to improve learning outcomes*. Mckinsey global institute.

- Nguyen, T. T. (2020). Integrating Digital Technology in Education: Strategies for Success. *Journal of Educational Transformation*, 31(2), 135-150.
- PESTLE Analysis. (2021). *A comprehensive guide to strategic management tools*. McGraw-Hill.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. A. (2012). *Management*. (11th ed.). Prentice Hall.
- Smith, J. P. (2021). Promoting Inclusive Education through Digital Technology. *Journal of Inclusive Education*, 39(1), 92-108.
- Talebzadeh, F., and Samkan, M. (2011). A Conceptual Model of Happiness in Iranian Primary Schools. *Doctoral Dissertation, University of Tehran, Tehran*.
- The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (1994). *The program evaluation standard : How to assess evaluations of educational programs*. (2nd ed.). California: Sage.
- United Nations General Assembly. (2012). *Resolution adopted by the General Assembly on 28 June 2012: International Day of Happiness (a/res/66/281)*. United Nations. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/undoc/gen/n11/476/77/pdf/n1147677.pdf?openelement>
- UNESCO. (2021). *Happy schools framework: Integrating digital technology for student well-being*. UNESCO Publishing.
- Wheelen, T. L., Hunger, J. D., Hoffman, A. N., and Bamford, C. E. (2015). *Strategic Management and Business Policy: Globalization, Innovation and Sustainability* (14th ed.). Pearson.

การศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ*

PUBLIC POLICY AND STATE PLANNING STUDIES

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต¹, พระครูขันติธรรมาธี², พระครูบรรพตภานาวินาน³,
ไพรัตน์ เอิบสำโรง⁴ และ สุริยะ มารธรรม⁵

Phrakhrupariyattiwisutthibandit¹, Phrakhrukhantithammathari²,
Phakhrubanphotphawanawithan³, Pairat Eibsamrong⁴ and Suriya Matham⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻⁵Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 12 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 6 February 2025; Revised 12 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ พบว่าการศึกษานโยบายสาธารณะ และการวางแผนของรัฐซึ่งเป็นกลไกที่สามารถสร้างสรรค์สังคมให้มีคุณภาพทั้งการใช้ชีวิต ซึ่งมีการศึกษาเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนกลไก สร้างการเปลี่ยนแปลงของภาครัฐเพื่อให้มีส่วนสำคัญต่อการผลักดันเพื่อให้เกิด “สังคมที่มีคุณภาพแห่งการเรียนรู้” พร้อมกับ “ก้าวหน้าสู่สาธารณชนที่มีมาตรฐาน” และ “สร้างสรรค์สังคมให้เป็นรัฐสวัสดิการ” โดย “มีแผนงานเพื่อตอบสนองของมวลชน” โดยในกระบวนการนี้เป็นสิ่งที่ควรมีในการศึกษาในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดการวางแผนของรัฐ และสร้างความเท่าเทียมกันในการที่จะมีการวางแผนรัฐให้สามารถใช้ตอบสนองนโยบายในสังคม รวมทั้งสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาชาติเพื่อให้สังคมนี้มีความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ ในการกำหนดกรอบที่เป็นนโยบายสาธารณะอย่างชัดเจน

Citation:

* พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, พระครูขันติธรรมาธี, พระครูบรรพตภานาวินาน, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และ สุริยะ มารธรรม. (2568). การศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 131-144. Phrakhrupariyattiwisutthibandit, Phrakhrukhantithammathari, Phakhrubanphotphawanawithan, Pairat Eibsamrong and Suriya Matham. (2025). Public Policy and State Planning Studies. Modern Academic

Development and Promotion Journal, 3(1), 131-144.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.8>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คำสำคัญ: การศึกษา, นโยบายสาธารณะ, การวางแผน, ภาครัฐ

Abstracts

This academic article is a study of public policy and state planning. It was found that the study of public policy and state planning is a mechanism that can create a society with a quality of life. which is studied as a process to drive the mechanism. Create changes in the government sector to make an important contribution to the push to achieve "A society with a quality of learning" along with "progressing to a standard public" and "creating a society into a welfare state" by "having a plan to respond to the masses". In this process, it is necessary to study public policy in order to achieve state planning and create equality in the state planning to be able to respond to policies in society, as well as to create changes to national development so that this society is equal in various aspects. In setting a clear framework for public policy.

Keywords: Education, Public policy, Planning, Government

บทนำ

ในปัจจุบันนี้รัฐบาลนั้นมีการบริหารจัดการโดยมีแผนงานหรือยุทธศาสตร์โดยมีการกำหนดโดยหน่วยงานที่ได้วางกรอบในการบริหารไว้แล้วตั้งแต่ยังเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับการคัดสรรจากประชาชนให้มียอำนาจในการบริหารภาครัฐ ซึ่งเมื่อพรรคการเมืองนั้นต้องการมียอำนาจในการบริหารงานในภาครัฐ หรือควบคุมกลไกต่าง ๆ ในภาครัฐจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการบริหารงานสำหรับภาครัฐ เพื่อให้พรรคของตนนั้นได้รับเลือกจากประชาชนแล้วเข้ามาปฏิบัติงานในรูปแบบของการบริหารงานที่ได้มีการสัญญากับประชาชนไว้ โดยจำเป็นที่จะต้องทำตามสัญญาที่ให้ไว้ก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งผู้นำของรัฐบาลนี้ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะนี้อย่างชัดเจนถึงผลดีหรือผลเสียจากการบริหารงานตามนโยบายสาธารณะนี้ ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการทำงานภายใต้ภาษีของประชาชนที่มีอำนาจจากการเลือกเข้ามาโดยประชาชน เพื่อประชาชนนั้นได้มีโครงสร้างพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น มีการเลี้ยงชีพโดยการทำงานที่มีความสุจริต มีการอาศัยปัจจัยที่มีความสำคัญพื้นฐานนั้นอย่างมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งนโยบายสาธารณะนั้น

จำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบของการบริหารงานอย่างชัดเจน โดยเมื่อมีการดำเนินนโยบายสาธารณะแล้ว การวางแผนที่เกี่ยวข้องกับรัฐที่มีความสำคัญนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการใดบ้าง ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของการวางแผนของภาครัฐได้หรือไม่ นั่นก็ล้วนแล้วแต่ผู้นำที่เห็นความสำคัญของประชาชนที่เลือกผู้มีอำนาจหรือตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาชาติ และการพัฒนาโครงสร้างต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อประชาชนอย่างไร ดังนั้นผู้เขียนมีแนวคิดว่าการศึกษานโยบายสาธารณะนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง และมีแนวทางอย่างไรบ้างในการนำนโยบายสาธารณะไปวางแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อประเทศชาติ รวมทั้งประชาชนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปตามการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยปัจจุบันอย่างเหมาะสม โดยสามารถทำการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

การวิเคราะห์ผลกระทบและข้อจำกัดของนโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ

นโยบายสาธารณะนี้จำเป็นจะต้องมีทั้งจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดเหมือนกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นวงจรชีวิตของนโยบาย โดยหมายถึงขั้นตอนในการจัดทำให้มีความสอดคล้องกันของแนวทางที่ได้มีการกำหนดขึ้น เช่น การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายเมื่อสิ้นสุด (ศุภชัย ยาวประภาษ, 2538) โดยนโยบายสาธารณะนี้เป็นรูปแบบของการกำหนดแนวทางเพื่อให้มีการดำเนินงานตามความเหมาะสมของรัฐบาลที่จะมีการปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ ซึ่งสิ่งสำคัญต้องมีการพิจารณาในเชิงกระบวนการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่นโยบายสาธารณะนั้นจะต้องมีการดำเนินการให้ผ่านไปตามลำดับ อันเปรียบเสมือนสิ่งที่มีชีวิตที่มีช่วงวงจรชีวิตของตน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นการพัฒนาการ มีการเติบโตและสิ้นสุดลงโดยจะมีลักษณะเฉพาะรวมถึงกลุ่มบุคคลฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในระบบวงจรของนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่ 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นตอนการก่อตัวของนโยบาย 2. ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย 3. ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4. ขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย 5. ขั้นตอนการต่อเนื่อง การทดแทน และการสิ้นสุดของนโยบาย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539) สำหรับนโยบายนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานของทางภาครัฐเป็นอย่างมากเพราะเป็นสิ่งที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการในการบริหารงานของทางภาครัฐว่าจะมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างไร จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ที่กำหนดนโยบายให้

ตรงกับประชาชนมากที่สุด และสิ่งที่สำคัญที่สุด นโยบายที่มีการจัดทำขึ้นนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน มีการทำประชาคม มีการศึกษาจากนักวิชาการในหลากหลายสาขาอาชีพเพื่อให้นโยบายดังกล่าวนี้เป็นที่ต้องการของประชาชน และผู้ที่กำหนดนโยบายจำเป็นต้องจะต้องมีศักยภาพสามารถที่จะนำแผนหรือนโยบายนี้ไปปฏิบัติได้ เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบรวมถึงแนวทางของการนำนโยบายนี้ไปต่อยอดกับแผนงานอื่น ๆ ที่มีความสอดคล้องกัน และจากการศึกษาจากนักทฤษฎี หรือนักวิชาการที่กล่าวถึงนโยบายสาธารณะนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเน้นไปในบริบทที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ และการนำนโยบายที่มีการก่อกำเนิดขึ้นนี้ไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐเพื่อให้เกิดการตีกรอบ หรือวางโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อให้เป็นกฎหมายในการบังคับใช้ เพื่อใช้ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามที่พรรคการเมืองหรือหน่วยงานนั้นได้ทำสัญญาประชาคมกับประชาชนว่าจะต้องการนำนโยบายดังกล่าวนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สาธารณะชนมากที่สุด

ผลกระทบเชิงบวก การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นโยบายที่ออกแบบมาอย่างดีอาจส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโต เกิดการจ้างงาน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐ นโยบายที่มีความชัดเจนและเป็นระบบสามารถลดการทุจริตและเพิ่มความโปร่งใส การแก้ปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน เช่น นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา และสุขภาพที่ถูกต้องสามารถช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน หากนโยบายมีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน จะช่วยเพิ่มความไว้วางใจในภาครัฐ

ผลกระทบเชิงลบ ผลกระทบต่อกลุ่มเปราะบาง นโยบายบางอย่างอาจส่งผลเสียต่อประชาชนบางกลุ่ม เช่น การขึ้นภาษีที่กระทบคนรายได้น้อย การบิดเบือนกลไกตลาด นโยบายที่แทรกแซงกลไกตลาดมากเกินไป อาจนำไปสู่ปัญหา เช่น การกำหนดราคาสินค้าจนทำให้ผู้ผลิตขาดทุน ปัญหาด้านงบประมาณและหนี้สาธารณะ นโยบายบางอย่างอาจต้องใช้งบประมาณสูง ส่งผลให้รัฐมีหนี้สะสมมากขึ้น

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม บางโครงการพัฒนาอาจก่อให้เกิดมลพิษหรือทำลายระบบนิเวศ (Thomas R. dye, 1978) และสำหรับในกิจกรรมดังกล่าวที่รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐจัดทำขึ้น เช่น การบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการจัดบริการสาธารณะ จำเป็นที่จะต้องมีการรอบของกฎหมายเข้ามารองรับ (Ira Sharkansky, 1978)

ดังนั้น นโยบายสาธารณะที่เป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานภาครัฐ โดยเป็นกิจกรรมที่รัฐบาลนั้นสามารถเลือกที่จะปฏิบัติได้ หรือไม่ปฏิบัติก็ได้ ตามความเป็นไปของรูปแบบในการ

ปฏิบัติ ซึ่งรัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐจัดทำขึ้น เช่น การบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการจัดบริการสาธารณะ เพื่อใช้ตอบสนองความต้องการของประชาชนตามที่พรรคการเมืองหรือหน่วยงานนั้นได้ทำสัญญาประชาคมกับประชาชน

การวางแผนของภาครัฐ

สำหรับการวางแผนในภาครัฐนั้นส่วนใหญ่ผู้ที่ทำหน้าที่หรืออำนาจนั้นล้วนเป็นฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่เข้ามาบริหารจัดการ เช่น ฝ่ายการเมือง และฝ่ายข้าราชการประจำที่มีส่วนสนับสนุนการวางแผนของภาครัฐเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสำหรับการวางแผนของภาครัฐนั้น โดยในยุคแรก ๆ ของการวางแผน สภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นช่วงเปิดศักราชใหม่แห่งการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจในการภายใต้การเมืองการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจอยู่ส่วนกลาง ซึ่งในปัญหาสังคมนั้นยังมีไม่มาก โดยคนไทยส่วนใหญ่ในขณะนั้นมีฐานะที่ยากจน การเมืองยังไม่การปฏิรูปเหมือนในทุกวันนี้ ซึ่งสำหรับองค์ความรู้ส่วนใหญ่ทางด้านการพัฒนายังอยู่ในกลุ่มของนักวิชาการหรือข้าราชการ และด้วยสภาพแวดล้อมดังกล่าว กระบวนการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ดี(สรเสรีญ วงศ์ขุ่ม, 2554) โดยส่วนใหญ่แล้วการวางแผนของภาครัฐจึงมีการเน้น หรือการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มีความชัดเจน ที่เรียกว่าการวางแผนยุทธศาสตร์ในภาครัฐ ซึ่งหมายถึง ทิศทางในการปฏิบัติ และภารกิจต่าง ๆ ให้มีการสัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์ โดยมีเป้าประสงค์ของหน่วยงานในภาครัฐอย่างชัดเจน ซึ่งมีจะต้องมีการกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่สามารถสร้างผลผลิต โดยมีเป้าหมายร่วมกันขององค์กร หรือหน่วยงานนั้น ๆ ที่จำเป็นจะต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดมีการพัฒนา(สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานกระทรวงการคลัง, 2559) แล้วแต่ความรู้ความสามารถของผู้บริหารองค์กรในหน่วยงานนั้น ๆ และรวมไปถึงแผนกำหนดยุทธศาสตร์ที่ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมดูแลให้เกิดการดำเนินงานโดยใช้นโยบายที่ได้รับจากหน่วยงานกลางที่มีแผนแม่บทตามกระบวนการที่ได้รับเพื่อนำมาปรับใช้กับองค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานย่อยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันตามที่ได้กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความเหมาะสมกับองค์กรนั้น ๆ

ดังนั้น การวางแผนของหน่วยงานภาครัฐนี้เป็นการนำแผนที่เกิดจากกระบวนการที่เกิดจากการกำหนดนโยบายไปปรับใช้ให้เกิดกับดำเนินงานภายในองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องของหน่วยงานของภาครัฐให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะแผนแม่บทที่

หน่วยงานกลางของภาครัฐได้มีการกำหนดขึ้นให้เป็นไปในทิศทางในการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐนั้น และเพื่อให้เกิดความสามารถในการสร้างผลผลิตต่อองค์กร หน่วยงานของภาครัฐให้เป็นไปตามเป้าหมายของผู้บริหารตามความคาดหวังในการดำเนินงานที่เกิดขึ้นและแผนการดำเนินการที่เกิดจากนโยบายที่ประชาชนให้ความคาดหวังนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบในการศึกษานโยบายสาธารณะที่มีความสำคัญกับประชาชน

ในการศึกษานโยบายสาธารณะที่มีความสำคัญกับประชาชนนั้นจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับ การวางแผนของผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดนโยบายให้ตรงใจ หรือมีความเข้าใจใน ประชาชนที่จำเป็นต้องการในนโยบายนั้นอย่างไร โดยสำหรับการศึกษานโยบายสาธารณะนั้นผู้ ที่ศึกษาจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะที่ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนว่า สิ่งที่ประชาชนนั้นมีความต้องการในเรื่องใดในการ บริหารของภาครัฐ และเพื่อเป็นการพัฒนาประเทศโดยการใช้โครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชนนั้น สามารถเข้าถึงได้มาเป็นกลไกในการดำเนินงานนโยบายในภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ การนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สังคม และประเทศให้ดีขึ้น ซึ่งในการศึกษานี้ต้องมีขอบเขตหรือมิติเพื่อให้เกิดการศึกษาที่ครอบคลุมใน การสร้างความเข้าใจ โดยประกอบด้วย 1. มิติทฤษฎีหรือตัวแบบของนโยบาย 2. มิติขอบเขต ของนโยบาย 3. มิติกระบวนการของนโยบาย(สัญญา เคนาภูมิ, 2559) และความมุ่งหมายใน การจำกัดในการศึกษานโยบายสาธารณะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงเพื่อเป็นสำรวจและ ระบุสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะ ความคล้ายคลึง และความแตกต่างที่เกี่ยวข้องใน การศึกษาในรูปแบบของการกำหนดนโยบายสาธารณะ(ปฐม มณีโรจน์, 2533) โดยเฉพาะในสิ่ง ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนนั้นมีส่วนไหนบ้างที่จำเป็นต้องศึกษา และนโยบาย สาธารณะจะนำไปกำหนดแผนเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ซึ่งตามกระบวนการในการดำเนินของนโยบายส่วนใหญ่แล้ว ล้วนจะนำไปใช้พัฒนาที่เกี่ยวข้อง กับโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน และประชาชนนั้นต้อง มีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบายนั้นโดยตรง เช่น นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน ทางเศรษฐกิจในทุก ๆ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องประชาชน การค้าขาย อาชีพ หรือที่มีความเกี่ยวข้อง ต่อประชาชนเป็นสำคัญ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งทำให้ประชาชนนั้นได้รับ

ประโยชน์ต่อนโยบายนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาชาติ ชุมชน สังคมให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

ดังนั้น กรอบในการศึกษานโยบายสาธารณะที่มีความสำคัญกับประชาชน ผู้ที่ดำเนินการศึกษานโยบายนั้นต้องมีการคำนึงถึงประชาชนเป็นส่วนสำคัญ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายใด ๆ ที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตต่อประชาชนนั้นล้วนเป็นการศึกษานโยบายที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างปัจจัยพื้นฐานต่อประชาชนให้สามารถดำเนินชีวิตไปในสังคมนี้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแบบประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว

การศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ

ในการศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐนั้น ส่วนใหญ่ในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะล้วนเป็นการศึกษาโดยภาพรวม เพื่อให้มีความเข้าใจในหลักการที่เกี่ยวข้อง หรือนโยบายที่นำไปสู่การวางแผนในการบริหารงานของรัฐที่ช่วยให้มีการดำเนินงานของภาครัฐมีรูปแบบกระบวนการอย่างไรรั้น โดยผู้เขียนสามารถแยกประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ การศึกษานโยบายสาธารณะ และการวางแผนของภาครัฐ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 คือ การศึกษานโยบายสาธารณะ โดยในการศึกษานโยบายสาธารณะนี้ สำหรับผู้ที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ศึกษาในหลักสูตรการบริหารงานภาครัฐ หรือ “บริหารรัฐกิจ” ซึ่งเป็นหลักสูตรหนึ่งของคณะสังคมศาสตร์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปกครอง หรือ “รัฐศาสตร์” ในสาขาวิชาการเมืองการปกครอง แต่ก็มีกำหนดหลักสูตรเหล่านี้ให้มีการแยกย่อยกันออกไปเพื่อให้มีความเข้าใจในการบริหารงานภาครัฐ โดยมีนโยบายสาธารณะเป็นหลักการสำคัญ เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาในการบริหารงานภาครัฐได้เข้าใจในการกำหนดนโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับการดำเนินงานปัจจุบันของภาครัฐ(มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541) และเพื่อตอบสนองต่อความต้องการประชาชนเพื่อให้สามารถผลิตนักวิชาการ และนักบริหารในการจัดการในการกำหนดรวมทั้งการศึกษานโยบายของภาครัฐในการนำไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ ชุมชน สังคมให้สามารถผลิตบุคคลที่มีคุณภาพในการดำเนินงานนโยบายของทางภาครัฐโดยตรง ซึ่งในการปรับใช้ หรือการดำเนินงานตามนโยบายนั้นจำเป็นต้องมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้การศึกษานโยบายสาธารณะเป็นที่ให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ศึกษา

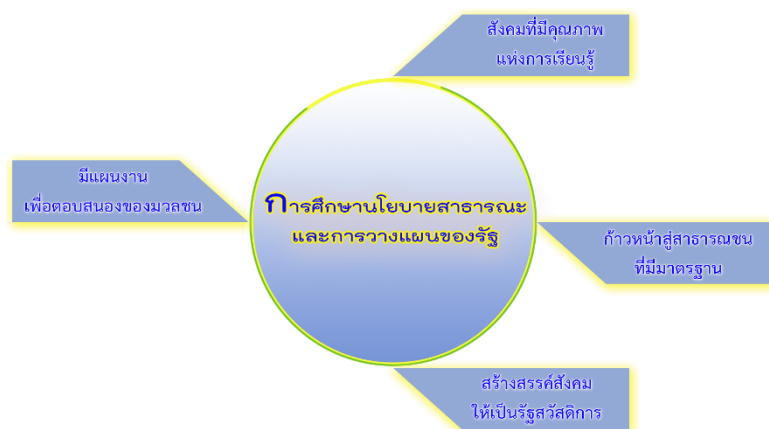
ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐ สามารถทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบาย(ธนปพน ภูสุวรรณ, 2563) โดยกระบวนการหรือวิธีในการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นกระบวนการทำให้เกิดการคิด วิเคราะห์ และนำนโยบายดังกล่าวนี้ไปใช้นั้นสามารถเกิดประโยชน์ในสังคมได้ ซึ่งการศึกษานโยบายที่สำคัญจำเป็นต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบายโดยใช้กระบวนการ หรือขั้นตอนในการกำหนดนโยบายที่สำคัญจากการศึกษามาปรับใช้ให้เกิดการทำงานนโยบายสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนโยบายสาธารณะนั้นมีความสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1. ใช้ในการกำหนดเพื่อพัฒนาประเทศ 2. ใช้ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน 3. ใช้ในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประชาชน 4. เพื่อจัดสรรค่านิยมทางสังคม 5. ใช้ในการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม 6. ใช้ในการเสริมสร้างความเสมอภาคให้โอกาสแก่ประชาชน 7. ใช้ในการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน 8. ใช้ในการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท 9. ใช้ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 10. ใช้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(คันทอง ใจดี, 2564) ซึ่งสาระสำคัญในการศึกษานโยบายสาธารณะล้วนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายสาธารณะเหล่านี้จำเป็นต้องมีรูปแบบหรือขั้นตอนต่าง ๆ โดยเป็นตามลำดับ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. การก่อตัวของนโยบาย 2. การกำหนดนโยบาย 3. การนำนโยบายไปปฏิบัติ 4. การประเมินผลของนโยบาย และ 5. การต่อเนื่องการทดแทน และการสิ้นสุดของนโยบาย สำหรับขั้นตอนต่าง ๆ นี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญของการศึกษานโยบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันนโยบายนั้น คืออะไรหรือดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดนโยบายอย่างสมบูรณ์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามในการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายมากขึ้น ตามความรู้ความสามารถของผู้ที่ต้องการมีส่วนสำคัญในนโยบายเหล่านี้ให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องมีการศึกษา การรับฟังความคิดเห็นในทุก ๆ ภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องด้วย และการดำเนินกิจกรรมนโยบายส่วนใหญ่นั้นล้วนเกิดจากการทำประชาคม เพื่อศึกษาผลดีผลเสียที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณะชน ในสิ่งที่จะนำมาสร้างเป็นนโยบายดังกล่าวนี้ หรือนโยบายนี้สามารถเกิดผลอย่างไรกับประชาชน และมีความเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างไร ล้วนต้องมีการถ่วงถ่วงจากความเห็นทั้งของประชาชน ผู้ที่เป็นสาธารณะชน ผู้ได้รับผลได้ผลจากการนำเสนอนโยบายนี้ให้สามารถไปใช้ในการปฏิบัติ หรือการลงมือปฏิบัติเป็นนโยบายอย่างสมบูรณ์ มีการประเมินผลตามความเป็นจริง ซึ่งนโยบายสาธารณะเหล่านี้ต้องมีกระบวนการ หรือขั้นตอนที่จำเป็นอย่างสมบูรณ์ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสนอให้เป็นนโยบายต่อไปด้วย และ

ประเด็นที่ 2 คือ การวางแผนของรัฐ โดยสำหรับในการวางแผนของรัฐนี้ เป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยในการขับเคลื่อนของการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความสมบูรณ์แบบ ทั้งการคิด วิเคราะห์ เพื่อให้การวางแผนในการกำหนดยุทธศาสตร์ของภาครัฐนั้นมีความสอดคล้องกับระบบ หรือกระบวนการบริหารจัดการของภาครัฐให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการที่ดี และเกี่ยวข้องกับภาครัฐที่มีความเหมาะสม ทั้งการวางแผน การจัดการนโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งมีแผนงานที่เกิดจากการกำหนดนโยบายไปใช้บริหารงานได้อย่างครอบคลุมทุก ๆ หน่วยงานขององค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับภาครัฐ ทั้งกระทรวง ทบวง กรม เป็นต้น และการวางแผนของรัฐนั้น มีการดำเนินการโดยหน่วยงานที่มีอำนาจโดยการกำหนดแผนการดำเนินการต่าง ๆ คือ “สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์ และการวางแผนของภาครัฐรวมทั้งพิจารณาแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐให้สอดคล้องกับการบูรณาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐเพื่อผลักดันไปสู่เป้าหมาย(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) โดยในการวางแผนของรัฐนั้นล้วนมีการดำเนินการมาตั้งแต่ฉบับแรก คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 ในพุทธศักราช 2504 ถึง 2506 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) และได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์เรื่อยมาในทุก ๆ 3-5 ปี โดยในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของรัฐนั้นล้วนจำเป็นต้องมีการกำหนด รวมทั้งมีการปรับปรุงแผนเพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานของภาครัฐเพื่อให้ภาครัฐนั้นนำไปประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งมีการกำหนดแผนงานในทุก ๆ รัฐบาลที่ต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงของภาครัฐให้ชุมชน สังคม ประชาชนนั้นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะเวลา 20 ปี ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ 1. เพื่อสร้างที่อยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2. เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3. เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4. เพื่อสร้างความเท่าเทียม และความเสมอภาคของสังคม 5. เพื่อการพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพทางสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6. เพื่อเป็นการสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเข้าถึงต่อการให้บริการของภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

โดยทั้งประเด็นที่ 1 การศึกษานโยบายสาธารณะ และประเด็นที่ 2 การวางแผนของรัฐ ล้วนเป็นกระบวนการที่ภาครัฐนั้นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชาติ และสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนผู้ที่เป็นเจ้าของประเทศ ให้อยู่ในประเทศนี้ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะของประชาชนทั่วไป เพื่อกำหนดในสิ่งต่าง ๆ ต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันในทั้งกระบวนการและแนวทางในการบริหารจัดการในเชิงภาครัฐ โดยเป็นทั้งแนวคิด และทฤษฎีที่สามารถไปลงมือปฏิบัติ รวมทั้งปรับใช้ให้เข้ากับการพัฒนาชาติ และการพัฒนาสังคมให้ประชาชนนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตของประชาชนนั้นคือ ความเป็นอยู่ที่ดี มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีความมั่นคง รวมทั้งการอาศัยอยู่ในสังคมโดยปราศจากสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต และสิ่งต่าง ๆ ล้วนเกิดจากการกำหนดนโยบาย และซึ่งในการศึกษานโยบายเพื่อเป็นการเชื่อมโยงต่อไปในการกำหนดยุทธศาสตร์ รวมทั้งการกำหนดแผนงานต่าง ๆ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ซึ่งผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจในกระบวนการ หรือขั้นตอน เพื่อเป็นการสร้างสังคมที่ดี ล้วนจำเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น การศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ เป็นการดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐ และสร้างสังคมให้มีคุณภาพตามการพัฒนาของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในการศึกษานโยบายสาธารณะ และการวางแผนของรัฐซึ่งเป็นกลไกที่สามารถสร้างสรรค์สังคมให้มีคุณภาพทั้งการใช้ชีวิต ซึ่งมีการศึกษาเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนกลไก สร้างการเปลี่ยนแปลงของภาครัฐเพื่อมีส่วนร่วมสำคัญต่อการผลักดันให้เกิด “สังคมที่มีคุณภาพแห่งการเรียนรู้” พร้อมกับ “ก้าวหน้าสู่สาธารณชนที่มีมาตรฐาน” และ “สร้างสรรค์สังคมให้เป็นรัฐสวัสดิการ” โดย “มีแผนงานเพื่อตอบสนองของมวลชน” โดยในกระบวนการนี้เป็นสิ่งที่ควรมีในการศึกษาในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดการวางแผนของรัฐ และสร้างความเท่าเทียมกันในการที่จะมีการวางแผนรัฐให้สามารถใช้ตอบสนองนโยบายในสังคม รวมทั้งสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาชาติเพื่อให้สังคมนั้นมีความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ ในการกำหนดกรอบที่เป็นนโยบายสาธารณะอย่างชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่
สังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

สำหรับองค์ความรู้เกี่ยวกับ การศึกษานโยบายสาธารณะและการวางแผนของรัฐ ซึ่งผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ และอธิบายไว้ ดังนี้

สังคมที่มีคุณภาพแห่งการเรียนรู้ คือ การสร้างสังคมให้เกิดการศึกษาอย่างมีความเท่าเทียมกัน และเน้นให้การศึกษาในทุก ๆ ระดับอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางภาครัฐต่อการศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุก ๆ คนภายในประเทศ

ก้าวหน้าสู่สาธารณชนที่มีมาตรฐาน คือ การที่ผู้ที่มีอำนาจนั้นมีการให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีคุณภาพโดยเพื่อให้เกิดความมีมาตรฐานในทุก ๆ มิติเพื่อให้เกิดการใช้งานต่อทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่มีการแบ่งชนชั้น วรรณะ

สร้างสรรค์สังคมให้เป็นรัฐสวัสดิการ คือ การที่ภาครัฐนั้นให้ความสำคัญต่อประชาชนในด้านแผนงานต่าง ๆ แต่สิ่งที่สำคัญในแผนนั้นต้องมีความใส่ใจต่อสังคมให้โอกาสในทุก ๆ ชนชั้น โดยสร้างรัฐสวัสดิการให้ประชาชนนั้นมีการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐนั้นกำหนดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน

มีแผนงานเพื่อตอบสนองของมวลชน คือ รัฐนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ทำให้ประชาชนนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่ดีในการพัฒนาสังคมโดยต้องศึกษานโยบาย

ที่มีความเหมาะสมกับประชาชน มีการวางแผนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในทุก ๆ ช่วงต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม

สรุป

นโยบายสาธารณะนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบของการบริหารงานอย่างชัดเจน โดยเมื่อมีการดำเนินนโยบายสาธารณะแล้ว การวางแผนที่เกี่ยวข้องกับรัฐที่มีความสำคัญนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการใดบ้าง ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของการวางแผนของภาครัฐได้หรือไม่ นั้นก็ล้วนแล้วแต่ผู้นำที่เห็นความสำคัญของประชาชนที่เลือกผู้มีอำนาจหรือตัวแทนประชาชนเข้าไปมีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมการพัฒนาชาติ และการพัฒนาโครงสร้างต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อประชาชนได้อย่างไร ดังนั้นผู้เขียนมีแนวคิดว่าการศึกษานโยบายสาธารณะนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง และมีแนวทางการดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐ และสร้างสังคมให้มีคุณภาพตามการพัฒนาการของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในการศึกษานโยบายสาธารณะ และการวางแผนของรัฐซึ่งเป็นกลไกที่สามารถสร้างสรรค์สังคมให้มีคุณภาพทั้งการใช้ชีวิต ซึ่งมีการศึกษาเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนกลไก สร้างการเปลี่ยนแปลงของภาครัฐเพื่อให้มีส่วนสำคัญต่อการผลักดันเพื่อให้เกิด “สังคมที่มีคุณภาพแห่งการเรียนรู้” พร้อมกับ “ก้าวหน้าสู่สาธารณชนที่มีมาตรฐาน” และ “สร้างสรรค์สังคมให้เป็นรัฐสวัสดิการ” โดย “มีแผนงานเพื่อตอบสนองของมวลชน” โดยในกระบวนการนี้เป็นสิ่งที่ควรมีในการศึกษาในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดการวางแผนของรัฐ และสร้างความเท่าเทียมกันในการที่จะมีการวางแผนรัฐให้สามารถใช้ตอบสนองนโยบายในสังคม รวมทั้งสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาชาติเพื่อให้สังคมนี้มีความเท่าเทียมในด้านต่าง ๆ ในการกำหนดกรอบที่เป็นนโยบายสาธารณะอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- Thomas R. dye. (1978). *Understanding Public Policy*. Washington, D.C: Prentice-Hall.
- Ira Sharkansky. (1978). *Public Administration: Policy-making in Government Agencies*. University of Michigan: Rand McNally College Publishing Company.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *วิสัยทัศน์/วัฒนธรรมองค์กร/ค่านิยม*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=2945

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=2943

การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580)*

PUBLIC SECTOR MANAGEMENT UNDER THE 20-YEAR NATIONAL STRATEGY (2018 – 2080)

พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต¹, พระเชษฐา วุฒิปัญญาสกุล², อภิวัฒน์ จำตา³, ธนเดช เอื้อศรี⁴
และ สุริยะ มาธรรม⁵

Phrakrupariyatwisutthibundit¹, Phonsetthi Wutthipanyaisakul², Apiwat Jata³, Thanadet Uesri⁴
and Suriya Matham⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻⁵Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suri1358355@gmail.com

วันที่รับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 12 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568

Received 6 February 2025; Revised 12 February 2025; Accepted 15 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) พบว่า การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นการบริหาร ที่เป็นการกำหนดกรอบ การปฏิบัติงานหรือการบริหารงาน ซึ่งผู้บริหาร จำเป็นต้อง ปฏิบัติกิจกรรม ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ พร้อมกันในหลายๆหน่วยงาน ซึ่งผู้บริหาร ที่ดี จะต้อง ไม่บริหารงาน ที่แตกต่างไปจากเดิม หรือ บริหารงาน นอกกรอบ ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้ เพราะการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะต้องบริหาร หรือปฏิบัติตาม เงื่อนไข ที่ ได้กำหนดไว้ 6 ด้าน ส่วนเมื่อมีการบริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีแล้วทำให้

Citation:

* ภูมิพระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต, พระเชษฐา วุฒิปัญญาสกุล, อภิวัฒน์ จำตา, ธนเดช เอื้อศรี และ สุริยะ มาธรรม. (2568). การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580). วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 145-159.

Phrakrupariyatwisutthibundit, Phonsetthi Wutthipanyaisakul, Apiwat Jata, Thanadet Uesri and Suriya Matham. (2025). Public Sector Management under the 20-Year National Strategy (2018 – 2080). Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 145-159.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.9>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ประเทศมีเสถียรภาพพร้อมทั้งมีความเหมาะสมกับองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ มีหลักการในการควบคุมหรือมีการวางแผนมีการจัดองค์กรมีการบริหารงานบุคลากรมีการสั่งการให้เกิดการครอบคลุม มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ มีการรายงานผลและมีการใช้งบประมาณให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ภาชีอากรของประชาชนนั้น ได้บริหารงานได้อย่างมีความคุ้มค่ารวมทั้งหมุนเวียนได้ครอบคลุมทางองค์กรภาครัฐให้เกิดความทั่วถึง ได้อย่างดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารงาน, ภาครัฐ, ยุทธศาสตร์ชาติ

Abstract

This academic article is a study of public administration under the 20-year National Strategy (2018 – 2037). Operations or management in which executives need to carry out activities. Under this strategy, at the same time in many departments, a good executive must not manage differently or manage outside the framework of the following strategy because the management according to the 20-year national strategy must manage or comply with the conditions set in 6 aspects. There are principles for control or planning, organization, personnel management, and instruction to achieve comprehensiveness. There is coordination between government agencies. The results are reported and the budget is used appropriately so that the people's taxes are It has managed the work in a cost-effective manner as well as circulating to cover government organizations to achieve better comprehensiveness.

Keywords: Administration, Government, National Strategy

บทนำ

ในการบริหารงานปัจจุบันนี้มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปในความรู้ความสามารถของผู้ที่มีหน้าที่บริหารองค์กร ซึ่งแตกต่างจากทางภาครัฐที่มีการบริหารโดยใช้ความรู้ความสามารถเพื่อทำหน้าที่ให้เกิดการพัฒนาในส่วนงานต่าง ๆ ภายในประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับภาครัฐ โดยในการบริหารงานภาครัฐนี้จำเป็นต้องมีกระบวนการ หรือรูปแบบในการบริหารงานให้มีความถูกต้อง

และมีความโปร่งใสชัดเจน เพื่อให้บ้านเมืองมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น แต่การบริหารงานบ้านเมืองในบริบทต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับส่วนงานที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่เสียภาษีให้กับรัฐนั้นได้นำไปพัฒนาให้เกิดการบริหารงานที่ดีกับชุมชน สังคม และประเทศให้ดีขึ้น แต่ในการบริหารงานภาครัฐจะมีการพัฒนาให้ดีขึ้น หรือไม่มีการพัฒนาเลยนั้น ล้วนขึ้นอยู่กับแผนการพัฒนา หรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนานั้นว่ามีความสำคัญอย่างไร สิ่งไหนที่ควรพัฒนาก่อนและหลัง จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาโดยใช้แผนยุทธศาสตร์ที่ภาครัฐนั้นเป็นผู้กำหนดขึ้น และนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทกับพื้นที่นั้น ๆ ตามความเหมาะสม แต่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2580 ที่ได้มีการกำหนดขึ้นนั้นควรพัฒนาอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไรบ้าง โดยผู้เขียนได้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐภายใต้นโยบายแผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ แล้วนำมาเขียนวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์นี้ว่าควรมีการบริหารอย่างไร และเมื่อมีการบริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แล้วภาครัฐจะมีการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพในด้านใดบ้างต่อบ้านเมืองเพื่อให้ประชาชนนั้นมีความมั่นคง มีโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ต่อการดำรงชีวิตที่ดีของประชาชน

การบริหารภาครัฐมีลักษณะอย่างไร

สำหรับในการบริหารงานของภาครัฐนั้นเป็นการบริหารที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนหรือความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องของปากท้องของประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศ และนอกจากนี้การบริหารงานภาครัฐนั้นยังมีความกับสาธารณะดังนี้ 1. เป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการเมือง 2. การตัดสินใจในการบริหารงานภาครัฐนั้นจะมีผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับประชาชน 3. การบริหารงานในภาครัฐนี้เป็นการบริหารงานที่เกิดจากความคาดหวังของประชาชนส่วนใหญ่ 4. การบริหารงานจะมีเป้าหมายที่กว้าง และ 5. องค์กรภาครัฐนั้นมีความซับซ้อน มีการบริหารงานโดยใช้กฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน โดยบางครั้งมักจะขาดประสิทธิภาพ(รังสรรค์ อินทน์จันทร์, 2560) เพราะเกิดจากความคาดหวังของประชาชนโดยรวม ซึ่งเป็นการบริหารที่เน้นสายบังคับบัญชาและมีกฎระเบียบที่มีความเคร่งครัดรวมทั้งเป็นระบบโครงสร้างราชการศูนย์รวมและมีการบังคับเป็นลำดับชั้น (จิปไตย สีสาดเลา, 2024) หรือการมีสายบังคับบัญชาตามลำดับชั้นขององค์กรซึ่งประชาชนนั้นมีความคาดหวังต่อการบริหารจัดการของภาครัฐที่ต้องจะมีการเปลี่ยนแปลง

(องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง, 2565) โดยในการบริหารงานภาครัฐนั้นมึลักษณะที่มีความซับซ้อนตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชาตามลำดับ เพราะในรูปแบบของราชการซึ่งมีหน้าที่กำหนดกระบวนการทำงานเพื่อให้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ที่เสียภาษีอากร คือ ประชาชนส่วนใหญ่ที่มีความคาดหวังกับการบริหารงานของภาครัฐที่ต้องการนำภาษีไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อสังคม ส่วนรวม และประเทศชาติตามงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของภาครัฐ หรือเป็นการบริหารที่ใช้ความร่วมมือในการประสานงานภายในองค์กร ทุกลำดับชั้นให้มีความสอดคล้องต่อกระบวนการทำงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (อภิญา บำรุงจิตต์, 2560) และเป็นการพัฒนาองค์กรภาครัฐให้มีประสิทธิภาพตามความรู้ความสามารถของบุคลากรในการดำเนินการของหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งในการบริหารภาครัฐนี้เป็นการบริหารงานที่มีการยึดโยงกับภาษีประชาชนมีการบริหารงานตามลำดับชั้นของผู้มีอำนาจตามตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานที่ภาครัฐนั้นมีการเกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่ผู้นำภาครัฐ คือ นายกรัฐมนตรี และผู้บริหารตามลำดับชั้น โดยเป็นการทำงานภายใต้ความคาดหวังและความกดดันจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเกี่ยวข้องกัน ภาษีภาครัฐ คือ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ซึ่งผู้บริหารต้องบริหารงานด้วยความโปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารให้ภาครัฐนั้นมีประสิทธิภาพ มีลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ต้องมีการปฏิบัติด้วยความดีงามในสังคม ส่วนรวมอย่างโปร่งใส

ดังนั้น การบริหารงานของภาครัฐจึงมีลักษณะของการบริหารงานแบบการประสานความร่วมมือ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการบริหารงานภายในองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กันขององค์กรภาครัฐทั้งหมดเพราะการบริหารงานแบบลำดับขั้นตอนนั้นเป็นการบริหารงานโดยใช้ความคาดหวังของประชาชน และการสร้างความโปร่งใสภายในองค์กรตามความเชื่อมั่นที่มีอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะการบริหารงานโดยข้าราชการการเมืองในรูปแบบของตัวแทนประชาชนที่เข้ามาบริหารงานเพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของภาษีอากรภายในประเทศสามารถอยู่อาศัยโดยมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามภาษีที่ได้ใช้จ่ายไป แล้วคืนกลับมาพัฒนาให้ประเทศ สังคม ชุมชนนั้นเป็นความเจริญก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพที่ดี

แผนยุทธศาสตร์ชาติมีลักษณะอย่างไร

สำหรับแผนยุทธศาสตร์ชาตินั้นเป็นการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการซึ่งมีแผนต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายโดยใช้ในการบูรณาการเพื่อก่อให้เกิดพลังอันสมบูรณ์โดยนำไปสู่

เป้าหมายในการพัฒนาประเทศตามเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งในการพัฒนายุทธศาสตร์ชาตินั้นประกอบด้วยหัวใจสำคัญ 6 ประการ คือ 1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย 2. ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ 4. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม 5. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ 6. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเข้าถึงการบริการของทางภาครัฐ(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นแผนเพื่อพัฒนาประเทศโดยมีการกำหนดกรอบและเป้าหมายในการพัฒนาอย่างชัดเจนโดยองค์กรหรือหน่วยงานของภาครัฐในทุก ๆ ส่วนงานนั้นจำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวโดยมีการจำแนกตามรูปแบบองค์กรที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้องค์กรนำไปปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานภายในองค์กรของตนหรือเพื่อให้บุคลากรภายในองค์กรมีการปฏิบัติตามโดยการนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และจิตวิทยาซึ่งเป็นเรื่องของในระดับชาติ และในระดับองค์กร(ปรกรณ์ ศิริประกอบ, 2558)ที่มีความสำคัญมากในการกำหนดแผนตามหน่วยงานหรือองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยเป็นแผนที่มียะยาว มีลักษณะเชิงรุกขององค์กร ที่ครอบคลุมภารกิจในทุก ๆ ด้าน และสามารถนำไปใช้ในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ภายในองค์กรที่มีการกำหนดไว้ (เทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธุ์, 2556) ตามลักษณะองค์กรที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่มีความแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ภารกิจขององค์กรนั้น ๆ

ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์ชาติจึงเป็นแผนที่มียะยาว และเป็นเป้าหมายในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการพัฒนาชาติ ทั้งหน่วยงานที่เป็นการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และจิตวิทยาล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาติให้มีเป้าหมายภายในองค์กร และมีความสำคัญต่อการกำหนดแผนนั้น ๆ ให้มีความชัดเจน และความครอบคลุมในภารกิจทุก ๆ ด้านที่ประเทศชาตินั้นกำลังมีการพัฒนาให้เกิดการพัฒนาตามแผนนั้นอย่างดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีสาระสำคัญอย่างไร

สำหรับข้อมูลหรือสาระสำคัญต่าง ๆ ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชาติไทยให้มีความเจริญอยู่ 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ดังนี้

1. ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนนั้นอยู่ดี กินดี และมีความสุข ทำให้บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและในทุก ๆ ระดับ ซึ่งกองทัพหรือหน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนนั้น มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง เพื่อให้ประเทศไทยนั้นมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ขึ้นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ รวมทั้งมีการบริหารจัดการด้านความมั่นคงให้มีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ(สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2560)

2. ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นประเทศกำลังเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน รวมทั้งเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันในประเทศนั้นสูงขึ้นในทุก ๆ มิติ ทั้งการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ทำให้มีการเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมเท่านั้น(สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2565)

3. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วคนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพซึ่งพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยนั้นมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และดี(สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง, 2564)

4. ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นแนวทางสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ เพื่อเป็นการกระจายศูนย์กลางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ระดับ โดยมีการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาตนเองและมีการบริหารจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมที่มีคุณภาพ(สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2562)

5. ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยในด้านดังกล่าวนี้ ประเทศไทยนั้นให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้คนในรุ่นต่อไปนั้นได้ใช้อย่างยั่งยืน มีความสมดุล โดยมีการฟื้นฟูและสร้างใหม่ของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีการใช้ประโยชน์และสร้างการเจริญเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ รวมทั้งเพื่อเป็นการยกระดับกระบวนทัศน์ เพื่อเป็นการกำหนดอนาคตประเทศด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2560)

6. ด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยในการบริหารของภาครัฐไทยนั้น ส่วนใหญ่ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม โดยมีการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และพร้อมกระตุ้นให้ภาครัฐที่มีขนาดเล็กลง เพื่อพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งภาครัฐมีความโปร่งใส มีการปลอดการทุจริตและการประพฤติมิชอบ และมีความสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ(สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง, 2564)

ซึ่งในทั้ง 6 ด้านนี้เป็นแผนกำหนดเพื่อพัฒนาประเทศให้เกิดการขับเคลื่อน และพัฒนาคนในชาติให้เกิดความสมดุลกันของประชาชนที่อาศัยอยู่ในสังคม ให้มีความปลอดภัย มีการดำรงชีวิตในสังคมที่ดีโดยใช้การแข่งขันเป็นตัวชี้วัด เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพในแต่ละบุคคล เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในแต่ละบุคคลให้เกิดการเจริญเติบโตในสังคมที่มีการแข่งขัน รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมอย่างเหมาะสมในแต่ละสังคมให้เป็นไปอย่างดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับเป้าหมายต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศชาติทั้งสาระสำคัญในการสร้างความปลอดภัย การดำรงชีวิตของประชาชนในชาติให้มีชีวิตที่ดี มีการแข่งขันหรือการพัฒนาศักยภาพของตนให้เกิดการเจริญเติบโตในสังคมอย่างมีอิสระ มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเป็นระบบเพื่อให้สังคมมีการขับเคลื่อนอย่างอย่างเป็นไปในทิศทางที่ดี ต่อการบริหารงานบ้านเมืองอย่างมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความมั่นคงต่อไป

การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580)

ในการบริหารงานภาครัฐนั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางราชการที่จำเป็นจะต้องมีการปฏิบัติงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม และมีความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดินของผู้นำ และผู้ตามในการบริหารงานราชการที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถรวมทั้งความมีคุณธรรม และจริยธรรมในการบริหารงานที่ดีในหน่วยงานราชการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติงาน หรือบริหารงานเพื่อแผ่นดิน และทำงานเพื่อประชาชนในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข โดยในการบริหารงานภาครัฐนี้ผู้เขียนได้มีการศึกษาข้อมูลเพื่อมาวิเคราะห์ให้เข้ากับการ

บริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยเป็นการบริหารงานของภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 6 ด้าน ซึ่งผู้เขียนได้นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง ในการบริหารงานภาครัฐในด้านความมั่นคงนี้ เป็นการบริหารงานที่ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ มีกระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลักที่บริหารจัดการในส่วนหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวนี้ต้องมีการบริหารงานทรัพยากรในหน่วยงานอย่างคุ้มค่ากับภาษีที่ประชาชนเป็นเจ้าของในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติให้เกิดความปลอดภัยจากศัตรูในทุก ๆ รูปแบบที่เข้ามาทำลายความมั่นคงของชาติ

2. การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การบริหารงานในภายใต้การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของภาครัฐนั้นเป็นการกระตุ้นให้องค์กรในแต่ละองค์กรนั้นเกิดการแข่งขันในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการงานของภาครัฐให้มีเสถียรภาพและสร้างความสมดุล(อภิญา ดิสสะมาน และปิยากร หวังมหาพร, 2562) รวมทั้งความคุ้มค่าในการใช้ภาษี หรืองบประมาณแผ่นดินในการบริหารงานในภาครัฐให้มีขึ้น โดยมีการใช้ดัชนีหรือตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานในภาครัฐ เรียกว่า ดัชนีชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน (Key Performance Indicator: KPI) เพราะการปฏิบัติงาน หรือการบริหารงานจำเป็นต้องมีการวัดผล และประเมินผลของการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้เกิดการแข่งขันต่อการสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีขึ้นอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงาน

3. การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์นั้น (สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง, 2564) เป็นการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กรของภาครัฐให้มีความรู้ มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐให้มีศักยภาพที่ดี โดยเน้นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรเป็นหลัก เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการบริหารงานภาครัฐนั้น ต้องประกอบไปด้วย ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในองค์กร ไม่ใช่จะมีความรู้อย่างเดียว แต่ต้องเป็นคนดีด้วยเพื่อให้การปฏิบัติงานมีการสอดคล้อง หรือสอดคล้องกับความโปร่งใสในองค์กรนั้นด้วย

4. การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สำหรับการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (ยุวดี พ่วงรอด และคณะ, 2563) ส่วนใหญ่แล้วภาครัฐนั้นมีการบริหารงานเพื่อเป็นการรับใช้ประชาชนจากภาษีที่ได้รับ โดยมีการกำหนดหรือการสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ของประชาชนในการสร้างธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลางเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้สามารถพัฒนาประเทศชาติให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี และสามารถนำรายได้จากภาษีที่ได้จากธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลางนำมาพัฒนาประเทศชาติให้ประชาชนในสังคมนั้นได้มีชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการบริหารงานภาครัฐโดยนักบริหารที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องมีการบริหารที่สร้างความคุ้มค่ากับภาษีของประชาชนที่เสียไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักบริหารที่ดีต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมในสังคมเพื่อเป็นการพัฒนาโครงสร้างต่าง ๆ ได้อย่างมีความเท่าเทียมกันในสังคม

5. การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยในการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ในรูปแบบการสร้างการเติบโตบนพื้นฐานของการสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นการบริหารที่จำเป็นต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียของการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ หรือมีผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการบริหารงานภาครัฐต้องมีการศึกษารวมทั้งมีความเข้าใจเกี่ยวข้องกับการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การบริหารจัดการขยะ ซึ่งในการบริหารจัดการขยะต้องมีการบริหารจัดการอย่างไรบ้าง ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร ซึ่งผลกระทบในการจัดการขยะมีอะไรบ้างซึ่งนักบริหารที่ดีต้องมีการบริหารและควบคุมให้มีความสอดคล้องกับองค์กรและสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดผลเสีย และมีการกระทบต่อประชาชนในชุมชน สังคม ประเทศชาติในด้านนี้ด้วย

6. การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยในการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ในการปรับสมดุลและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐนี้เป็นการบริหารที่สามารถควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของภาครัฐนี้ให้มีความเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับองค์กร

โดยเฉพาะการพัฒนาระบบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กร ซึ่งในการบริหารให้มีระบบนั้นต้องมีการอาศัยแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเช่น การบริหารตามหลัก POSDCoRB ซึ่งเป็นหลักในการบริหารองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐที่ดีอีกระบบหนึ่งเพื่อให้การบริหารภาครัฐเป็นไปอย่างมีระบบ และมีการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนา ซึ่งหลักการบริหารดังกล่าวนี้เป็นแนวคิด หรือทฤษฎีของลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) (Gulick, Luther, 1937) ประกอบด้วย ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) 2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การจัดบุคคล (Staffing) 4. การสั่งการ (Directing)
5. การประสานงาน (Coordinating) 6. การรายงาน (Reporting)
7. การจัดทำงบประมาณ (Budgeting)

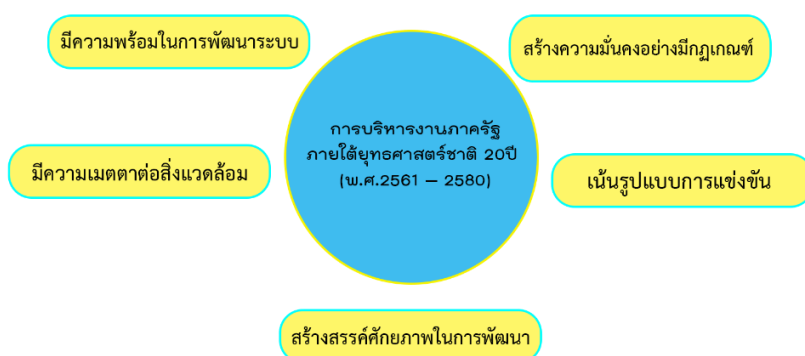
สำหรับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เป็นระบบการบริหารที่มีรูปแบบเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กร หรือภาครัฐให้เป็นไปอย่างมีระบบโดยเฉพาะการบริหารที่ทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรให้เป็นระบบ ซึ่งทำให้ประเทศชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีประสิทธิภาพในการบริหารงานมากขึ้นเพราะบริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่มีการกำหนดขึ้นตามความเหมาะสมของผู้บริหารหรือผู้นำของประเทศโดยมีนักวิชาการในทุกภาคส่วนช่วยกันผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามกลไกของภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมชาติของยุคสมัยที่จำเป็นต้องการเปลี่ยนแปลงในยุคนั้น ๆ ตามความรู้ความสามารถของผู้นำของรัฐเพื่อให้ประเทศนั้นมีเสถียรภาพดียิ่งขึ้น

โดยการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน ล้วนแล้วแต่เป็นการบริหารเพื่อการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของการบริหารสำหรับผู้ประเทศที่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดกรอบของการบริหารในภาครัฐซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าองค์กรทั่วไปให้มีความครอบคลุมโดยใช้กลไกของรัฐนั่นคือยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้การบริหารภาครัฐหรือบ้านเมืองมีความเจริญก้าวหน้าโดยเป็นไปตามยุคสมัย หรือกรอบที่วางไว้ในกระบวนการทั้ง 6 ด้านนี้ ซึ่งมีทั้งด้านความมั่นคงภายในรัฐ ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสุดท้ายด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ล้วนเป็นรูปแบบกลไกของรัฐเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบริหารงานให้เป็นไปตามยุคของการเปลี่ยนแปลงของชาติ ซึ่งเพื่อเป็นการบริหารให้เกิดความครอบคลุมอย่างทั่วถึงของหน่วยงานภาครัฐนี้ให้มีขึ้น

อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางยุทธศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ คือ สร้างความมั่นคงอย่างมีกฎเกณฑ์ เน้นรูปแบบการแข่งขัน สร้างศักยภาพในการพัฒนา มีความเมตตาต่อสิ่งแวดล้อม และมีความพร้อมในการพัฒนาระบบ

ดังนั้น การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) เป็นการบริหารงานเพื่อให้อยู่ในกรอบการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความมีเสถียรภาพของประเทศชาติพร้อมทั้งมีความเหมาะสมกับองค์กร หรือหน่วยงานของภาครัฐโดยมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา หรือมีการเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐมีหลักการในการควบคุมหรือมีการวางแผน มีการจัดองค์การ มีการบริหารงานบุคลากร มีการสั่งการให้ครอบคลุม มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ มีการรายงานผล และมีการใช้งบประมาณให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ภาษีอากรของประชาชนนั้นได้บริหารงานได้อย่างมีความคุ้มค่า รวมทั้งหมุนเวียนได้ครอบคลุมทั้งองค์กร ภาครัฐให้เกิดความทั่วถึงได้อย่างดียิ่งขึ้นในยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน เมื่อมีการบริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ล้วนต้องทำให้หน่วยงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาตินั้น มีการสร้างความมั่นคงอย่างมีกฎเกณฑ์ เน้นรูปแบบการแข่งขัน สร้างศักยภาพในการพัฒนา มีความเมตตาต่อสิ่งแวดล้อม และมีความพร้อมในการพัฒนาระบบ อย่างเด่นชัด

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดยคณะผู้เขียน

สำหรับองค์ความรู้เกี่ยวกับ การบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ และอธิบายไว้ ดังนี้

สร้างความมั่นคงอย่างมีกฎเกณฑ์ คือ ในการสร้างความมั่นคงอย่างมีกฎเกณฑ์นั้น เป็นการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงหรือความปลอดภัยในการบริหารงานนั้นอย่างมีขั้นตอน และปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาไม่ขัดกับหลักการที่ตั้งเป้าหมายไว้เพื่อให้เกิดการบริหารงานอย่างโปร่งใส ไม่ละเมิดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายขึ้น

เน้นรูปแบบการแข่งขัน คือ การแข่งขันที่มีการพัฒนาโครงสร้างเพื่อให้เกิดการบริหารได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยเป็นการกระตุ้นให้องค์กรในแต่ละองค์กรนั้นเกิดการแข่งขันในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการงานของภาครัฐให้มีเสถียรภาพและสร้างความสมดุล รวมทั้งความคุ้มค่าในการใช้ภาษี หรืองบประมาณแผ่นดินในการบริหารงานในภาครัฐให้มีขึ้น

สร้างสรรค์ศักยภาพในการพัฒนา คือ การบริหารงานภาครัฐที่มีการเพิ่มประสิทธิภาพโดยให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร หรือภาครัฐให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติอย่างสมบูรณ์แบบตามการกำหนดหรือการสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ของประชาชนในการสร้างธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลางเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้สามารถพัฒนาประเทศชาติได้อย่างดียิ่งขึ้น เพราะการสร้างโอกาสนี้มีความสำคัญกับการบริหาร รวมทั้งการพัฒนาด้วย

มีความเมตตาต่อสิ่งแวดล้อม คือ การบริหารงานภาครัฐโดยใช้ความจริงใจในการบริหารงาน และการพัฒนาโดยมีมุมมองที่เป็นมิตรกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการบริหารงานในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นสภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมภายในชาติให้ได้รับการดูแลที่ดี และเมื่อมีการใช้สอยทรัพยากรก็จำเป็นต้องมีการใช้อย่างคุ้มค่า เพื่อไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

มีความพร้อมในการพัฒนาระบบ คือ การบริหารงานหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ สิ่งสำคัญที่สุดจำเป็นต้องมีความพร้อมเพรียงในด้านต่าง ๆ ทั้งการวางแผน การจัดการ ทรัพยากร การดำเนินการต่าง ๆ ต้องมีการคิด วิเคราะห์ เพื่อให้การบริหารงานนั้นมีประสิทธิภาพเพื่อดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม สิ่งที่สำคัญคือ ความพร้อมของบุคลากร และรูปแบบการดำเนินงานโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ต้องปฏิบัติงานหรือมีการบริหารงานร่วมกันนั้นต้องมีความพร้อมอยู่เสมอเพื่อความก้าวหน้าของชาติ

สรุป

ในการบริหารงานภาครัฐภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นการบริหาร ที่เป็นการกำหนดกรอบ การปฏิบัติงานหรือการบริหารงาน ซึ่งผู้บริหาร จำเป็นต้องปฏิบัติกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ พร้อมกันในหลายๆหน่วยงาน ซึ่งผู้บริหาร ที่ดี จะต้องไม่บริหารงานที่แตกต่างไปจากเดิม หรือ บริหารงาน นอกกรอบ ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้ เพราะการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จะต้องบริหาร หรือปฏิบัติตาม เงื่อนไข ที่ได้กำหนดไว้ 6 ด้าน คือ ด้านความมั่นคง ด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความ เสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ และเมื่อ มีการบริหารงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีแล้วทำให้ ประเทศมีเสถียรภาพพร้อมกับมีความ เหมาะสมกับองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐ มีหลักการในการควบคุมหรือมีการวางแผนมีการจัดองค์กรมีการบริหารงานบุคลากรมีการสั่งการให้เกิดการครอบคลุม มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ มีการรายงานผล และมีการใช้งบประมาณให้มีความเหมาะสมเพื่อให้ภาษีอากรของประชาชนนั้น ได้บริหารงานได้อย่างมีความคุ้มค่ารวมทั้งหมุนเวียนได้ครอบคลุมทางองค์กรภาครัฐให้เกิดความทั่วถึง ได้อย่างดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เทพศักดิ์ บุญยรัตน์พันธุ์. (2556). *หลักและวิธีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก https://bus.ku.ac.th/qa/file/todo_plan.pdf
- ธิปไตย สีสาดเลา. (2024). *การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่' New Public Management (NEW PM)*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก http://clinictech.ops.go.th/online/cmo/site_blog_show.asp?id=444
- ปกรณ ศิริประกอบ. (2558). *การวางแผนยุทธศาสตร์*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก http://web1.dep.go.th/sites/default/files/files/news/strategic_planning_wn_พม.pdf

- ปิยากร หวังมหพร และอภิญา ดิสสะมาน. (2562). *ความท้าทายในประเด็นธรรมาภิบาลกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ*. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- ยุวดี พ่วงรอด และคณะ. (2563). นโยบายสาธารณะด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร*, 5(2), 122-141.
- รังสรรค์ อินทน์จันทน์ และพงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส. (2560). *การบริหารงานภาครัฐ*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง. (2564). *ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://sto.go.th/national-strategy/human-resources-strategy/>
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2565). *มาตรฐานการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://www.boigo.th/th/competitiveness>
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก https://www.amlo.go.th/amlointranet/media/k2/attachments/Infographic_9441.pdf
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ)*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560). *สรุปยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/strategy-4/
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://www.nsc.go.th/nsc-strategy/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2568 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/ns/>

- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง. (2565). *การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 12 พ.ย. 2568 จาก <https://www.tlpm.go.th/wp-content/uploads/2022/02/การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่.pdf>
- อภิญญา บำรุงจิตต์. (2560). การปฏิรูปราชการไทยสู่การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่. *วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4 (The 4th National Conference on Public Affairs Management) “การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้ประเทศไทย 4.0” (Public Affairs Management Under Thailand 4.0)*, 4(1), 1288-1302.
- Gulick. Luther. (1937). *Papers on the Science of Administration*. Institute of Public Administration. New York.

การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*

AN APPLICAION OF THE 4 BRAHMAVIHARA PRINCIPLES FOR THE ADMINISTRATION OF MONASTIC AFFAIRS IN NONG KHON KWANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พระถาวร ฐิตปณฺโญ (ศรีทาเวช)¹, พระครูจิรธรรมธัช², พระมหาประทีป อภิวฑฒโน³
และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค⁴

Phra Thavorn thitapanyo (srithawet)¹, Phrakru Jiradhammathat², Phamaha Prateep Abhivatdhano³
and Arithat loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 กุมภาพันธ์ 2568

Received 7 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 24 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา
2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอ
เมือง จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดย

Citation:

* พระถาวร ฐิตปณฺโญ (ศรีทาเวช), พระครูจิรธรรมธัช, พระมหาประทีป อภิวฑฒโน และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568). การ
ประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของ ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสาร
ส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 160-173.

Phra Thavorn thitapanyo (srithawet), Phrakru Jiradhammathat, Phamaha Prateep Abhivatdhano
and Arithat loesruamchok. (2025). An Applicaion of The 4 Brahnavihara Principles For The Administration
of Monastic Affairs in Nong Khon Kwang Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province. Modern
Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 160-173.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.10>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1) หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา การปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข, กรุณา การปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์, มุทิตา การยินดีในความสุขของผู้อื่น, และ อุเบกขา การวางใจเป็นกลางและยอมรับความจริง เป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2) สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบล พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลประสบความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังมีปัญหาด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชน เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะที่ยังขาดทรัพยากร การช่วยเหลือผู้ยากไร้และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม

3) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบล พบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน โดยการใช้เมตตาและอุเบกขาในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชน, กรุณาและมุทิตาในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม การใช้หลักธรรมเหล่านี้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสังคมสงเคราะห์ ช่วยส่งเสริมความสงบสุข ยุติธรรมในชุมชน ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพรหมวิหาร 4, การบริหารกิจการคณะสงฆ์

Abstract

This research aims to 1) study the Four Brahmavihāras (Divine Abidings) in Buddhism, 2) examine the current state of monastic administration in Nong Khon Kwong Subdistrict, Mueang District, Udon Thani Province, and 3) explore the application of the Four Brahmavihāras in monastic administration in the same area. This qualitative research gathers data from documents and interviews with 25 key informants using structured interview guidelines. The data is analyzed through comparative analysis to identify relationships between findings.

Findings:

1) The Four Brahmavihāras The Four Brahmavihāras consist of Mettā (loving-kindness) the wish for others' happiness, Karuṇā (compassion) the desire to alleviate others' suffering, Muditā (sympathetic joy) rejoicing in others' happiness, and Upekkhā (equanimity) maintaining neutrality and accepting reality. These principles play a crucial role in ensuring effective and sustainable monastic administration.

2) The Current State of Monastic Administration in the Subdistrict The administration of monastic affairs in Nong Khon Kwong Subdistrict has achieved success in several areas but still faces challenges related to resources and community participation. Issues include a lack of resources for Buddhist studies and Dhamma dissemination, as well as insufficient support for aiding the underprivileged and developing local infrastructure.

3) Application of the Four Brahmavihāras in Monastic Administration The application of the Four Brahmavihāras strengthens relationships within the community. Mettā and Upekkhā promote harmony between monks and laypeople, while Karuṇā and Muditā encourage education and moral development. Implementing these principles in religious propagation and social welfare fosters peace, justice, and sustainable community development.

Keywords: Application, Brahmavihāra 4, Monastic Administration

บทนำ

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตและการบริหารกิจการต่าง ๆ ในสังคม หนึ่งในหลักธรรมที่มีความสำคัญคือหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วย เมตตา, กรุณา, มุทิตา, และอุเบกขา (วรวิทย์ ภูมิพัฒน์, 2563) ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนและส่งเสริมการตัดสินใจที่ยุติธรรมและเป็นกลาง (สุดา ชินวงศ์, 2559) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในชุมชน ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี หลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และ

ประชาชน รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในชุมชนและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ยั่งยืน (พระพรหมมุนี (สุมังคโล สิริพชโย), 2558) ความสำคัญ คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน การตัดสินใจอย่างยุติธรรมและโปร่งใส (ธีรศักดิ์ มูลบุญ, 2561) การส่งเสริมการศึกษาและคุณธรรม ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในองค์กร การเผยแผ่พระพุทธศาสนา (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา, 2555) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมในตัวบุคคล แต่ยังช่วยให้การบริหารองค์กรคณะสงฆ์มีความสมดุลและยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมโดยรวมได้อีกด้วย

ในปัจจุบัน การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้างยังมีปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ขาดทรัพยากรในการศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะ, การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการพัฒนาและกิจกรรมทางศาสนา รวมถึงการช่วยเหลือผู้ยากไร้และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลไม่สามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้คือ พระสงฆ์และประชาชนในตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี จำนวน 25 รูป/คน โดยจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในชุมชน รวมถึงผู้ที่มีบทบาทในการจัดการและการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาในพื้นที่

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสำคัญในการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน และทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนมีความยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนากิจกรรมทางศาสนาและการช่วยเหลือผู้ยากไร้ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผลลัพธ์จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปปรับใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงการพัฒนาแนวทางการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานทางศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

1. พระครูสมุห์ธรรมพันธ์ ธรรมทินโน (ศรีสกุลประเสริฐ) (2563) ได้ทำการการวิจัยรูปแบบการส่งเสริมประสิทธิภาพภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส เชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสต้องมีการปฏิบัติงานใน 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง, การศาสนศึกษา, การศึกษาสงเคราะห์, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, การสาธารณูปการ, และการสาธารณสงเคราะห์ โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเป็นผู้นำและประสิทธิภาพในการทำงาน
2. พระศรีสังญาณมุนี (สุมินทร์ ยติโกโร) (2564) ได้ทำการการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิเน้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ศาสนศึกษา, การศึกษาสงเคราะห์, และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการปรับปรุงการบริหารงานให้ทันสมัยและมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น
3. พระครูโพธิจิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุบุญโญ) (2564) ได้ทำการการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาค 3 ใช้หลักธรรมาภิบาลและหลักพุทธธรรมที่หลากหลาย เช่น พรหมวิหาร, อิทธิบาท, สังคหวัตถุ และสัปปริสธรรม รวมทั้งการนำเสนอรูปแบบ “6D+3M” ซึ่งรวมการจัดบุคลากร, งบประมาณ และการปฏิบัติการ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม
4. พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ/คุณเมฆ) (2564) ได้ทำการการวิจัยภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรีมีความเป็นเลิศในหลายด้าน โดยพบปัญหาทางการจัดการและการฝึกฝนทักษะที่ยังขาดบางด้าน เช่น การจัดทำแผนงานและการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการบริหารความขัดแย้งและการสนับสนุนกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กร

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสะท้อนถึงสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการให้มีความสามารถในการทำงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งในด้านการปกครอง, การศึกษาสงเคราะห์, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, และการสาธารณสงเคราะห์ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการที่มีการบูรณาการหลักธรรมในทุกขั้นตอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะการวิจัย การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการปกครองในคณะสงฆ์ โดยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจะประกอบด้วย พระสงฆ์เจ้าอาวาส ของวัดในตำบลหนองขอนกว้าง พระสังฆาธิการ ที่มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ประชาชนในชุมชน ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและกิจการคณะสงฆ์ ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้เทคนิค การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย.

3. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เครื่องมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้จะประกอบด้วย 1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview): สัมภาษณ์พระสงฆ์เจ้าอาวาส, พระสังฆาธิการ, และประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2. การสังเกตการณ์ (Observation): การสังเกตการปฏิบัติงานในกิจกรรมทางศาสนาของคณะสงฆ์ในพื้นที่ตำบลหนองขอนกว้าง รวมถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารใน

การดำเนินงาน และ3. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis): การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลการบริหารงานคณะสงฆ์ รายงานการประชุม และเอกสารที่สะท้อนการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารงาน

4. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1: การเตรียมการและการออกแบบวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ขั้นตอนที่ 2: การเก็บข้อมูล เลือกกลุ่มตัวอย่างและติดต่อขออนุญาตการวิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลตามเครื่องมือที่ออกแบบ ทำการสังเกตการณ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 3: การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาหรือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อหาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน และขั้นตอนที่ 4: การรายงานผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของบทความวิจัยที่อธิบายถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์จะถูกวิเคราะห์ด้วยวิธีการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องและสะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในแต่ละด้านของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เช่น ด้านการปกครอง, การศาสนศึกษา, และการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น.

6. การประเมินผลการวิจัย ผลการวิจัยจะถูกนำเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาการนำไปใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหารในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับท้องถิ่น

7. จริยธรรมในการวิจัย การวิจัยนี้จะดำเนินการโดยมีการปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัย โดยการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลและการรักษาความลับของข้อมูลให้มีความสำคัญกับการเคารพในสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล และจะใช้ข้อมูลที่ได้รับในการวิจัยนี้เท่านั้น

ผลการวิจัย

1. หลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา ที่ช่วยให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยประกอบด้วย 4 หลักคือ เมตตา (การปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข), กรุณา (การปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์), มุทิตา (การยินดีในความสุขของผู้อื่น), และ อุเบกขา (การวางใจเป็นกลางและยอมรับความจริง) ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารคณะสงฆ์ช่วยเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีในคณะสงฆ์, ความไว้วางใจจากชุมชน, และ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ ได้แก่ การแสดงความเมตตาต่อพระสงฆ์และประชาชน, การช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาในคณะสงฆ์, การยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น, และการตัดสินใจอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีความสำเร็จในหลายด้าน แต่ยังพบปัญหาดังนี้ 1. ด้านการปกครอง การบริหารภายใต้การกำกับของเจ้าคณะตำบลเน้นการศึกษาพระปริยัติธรรมและอบรมคุณธรรม แต่จำนวนพระสงฆ์ลดลงและทรัพยากรไม่ทั่วถึง ควรเพิ่มศักยภาพในการบริหารและพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชน 2. ด้านการศาสนศึกษา การศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะมีปัญหาทรัพยากรจำกัด การใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ควรเพิ่มเพื่อเข้าถึงเยาวชน 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีการส่งเสริมการศึกษาผ่านทุนการศึกษาและอบรมศีลธรรม แต่ยังขาดทรัพยากรและต้องปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสนใจของเยาวชน 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่ผ่านกิจกรรมและสื่อออนไลน์มีผล แต่การเข้าถึงชุมชนห่างไกลและเยาวชนยังเป็นปัญหา 5. ด้านการสาธารณูปการ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการจัดการน้ำสะอาดและโครงสร้างพื้นฐาน แต่ยังขาดทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชน 6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การช่วยเหลือผู้ยากไร้และการส่งเสริมอาชีพยังขาดทรัพยากรและการกระจายความช่วยเหลือที่ทั่วถึง โดยรวม การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำเร็จ แต่ยังต้องพัฒนาในด้านทรัพยากรและการมีส่วนร่วมจากชุมชนเพื่อให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีดังนี้ 1. ด้านการปกครอง ใช้ เมตตา และ อุเบกขา เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน ผ่านการตัดสินใจที่ยุติธรรมและเป็นกลาง ช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมความไว้วางใจในผู้นำคณะสงฆ์ 2. ด้าน

การศาสนศึกษา ใช้ กรุณา และ มุทิตา เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการพัฒนาคุณธรรม เช่น การสนับสนุนการศึกษาระยะและการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และส่งเสริมการร่วมมือกันในกลุ่ม 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ใช้ เมตตา และ มุทิตา เพื่อสนับสนุนการศึกษาของเยาวชนและพระภิกษุ ผ่านทุนการศึกษาและการยินดีในความสำเร็จ ส่งเสริมการพัฒนาและคุณธรรมในกลุ่ม 4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ใช้ เมตตา และ กรุณา เพื่อเผยแผ่ธรรมะด้วยความปรารถนาดี ช่วยให้ผู้ที่ได้รับคำปรึกษาและบรรเทาความทุกข์ ส่งเสริมความสงบและสังคมที่มีความปรองดอง 5. ด้านการสาธารณูปการ ใช้ เมตตา และ อุเบกขา เพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ศาลาปฏิบัติธรรมและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในกลุ่มด้วยความยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากร 6. การสังคมสงเคราะห์ ใช้ กรุณา และ อุเบกขา เพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ประสบภัย เช่น การแจกจ่ายสิ่งของและให้คำปรึกษาในยามทุกข์ พร้อมการให้ความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม หลักพรหมวิหาร 4 ช่วยส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีความสงบสุข ยุติธรรม และมีความเป็นธรรมในกลุ่ม ส่งผลให้การพัฒนาคณะสงฆ์และชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืน

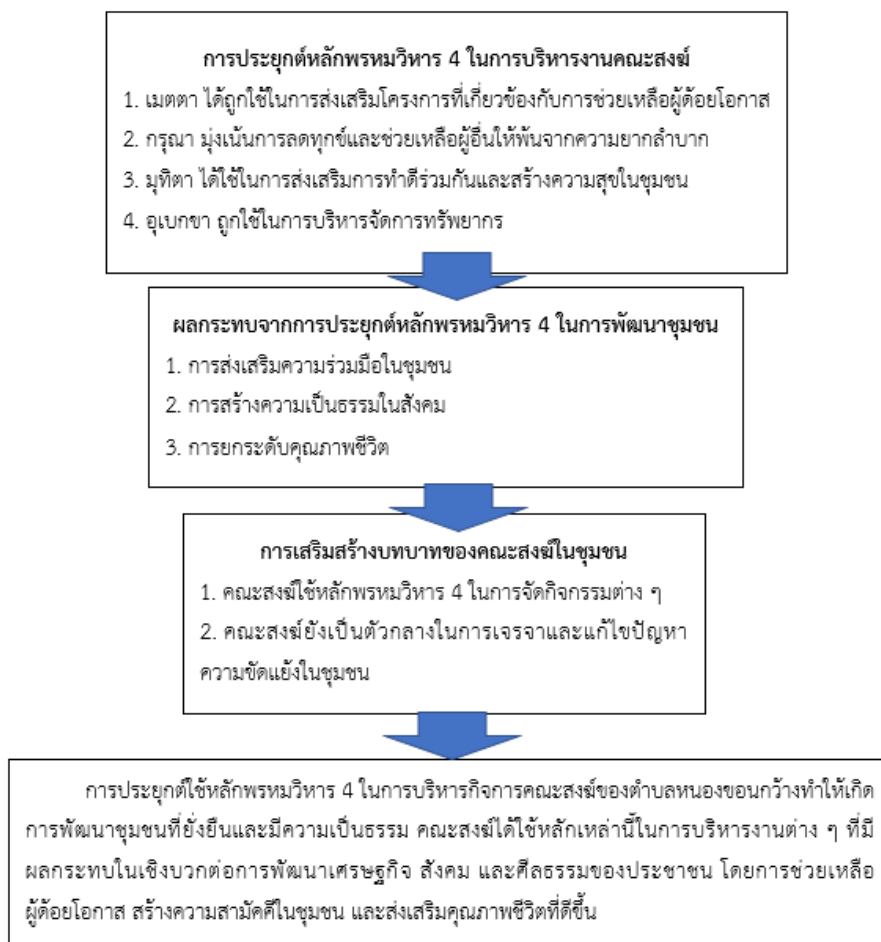
อภิปรายผล

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านศาสนาและสังคม โดยการนำหลักเมตตา, กรุณา, มุทิตา, และอุเบกขามาประยุกต์ใช้ในหลากหลายด้านการบริหารงานคณะสงฆ์ เช่น การปกครอง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1. ด้านการปกครอง การใช้หลักเมตตาช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์และประชาชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานคณะสงฆ์ โดยการตัดสินใจที่ยุติธรรมจากหลักอุเบกขาทำให้การจัดการความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้คณะสงฆ์มีความมั่นคงในงานปกครอง 2. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การใช้หลักเมตตาช่วยในการเผยแผ่ธรรมะ ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและช่วยบรรเทาความทุกข์ของประชาชน ส่วนหลักกรุณาช่วยเสริมสร้างการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน ช่วยให้ชุมชนมีความสงบสุขทั้งทางกายและใจ 3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การประยุกต์ใช้หลักเมตตาช่วยให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนในกลุ่ม และหลักมุทิตาช่วยส่งเสริมการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ส่งผลให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพในกลุ่มโดยรวมแล้ว การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้ช่วยเสริมสร้าง

ความยุติธรรม ความสามัคคี และคุณภาพชีวิตที่ดีในชุมชน การดำเนินงานที่เชื่อมโยงศีลธรรม เข้ากับการพัฒนาในทุกด้านทำให้เกิดการร่วมมือที่ดีจากทุกภาคส่วนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านศาสนาและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระศรีสังฆญาณมุนี (สุมินทร์ ยติโกโร)** (2564) ได้ทำการการวิจัย “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะ สงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิเน้นการพัฒนา ในด้านต่าง ๆ เช่น ศาสนศึกษา, การศึกษาสงเคราะห์, และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้ หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และการปรับปรุงการ บริหารงานให้ทันสมัยและมีการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง ซึ่งเน้นการใช้หลักเมตตา, กรุณา, มุทิตา, และอุเบกขา ใน การบริหารจัดการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลจาก การวิจัยในเชิงคุณภาพได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

1. การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานคณะสงฆ์ ได้รับการนำมาใช้ในหลายด้านของการบริหารงานคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้างเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งในคณะสงฆ์และชุมชน เมตตา ส่งเสริมโครงการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น การแจกจ่ายอาหารและทุนการศึกษา กรุณา ลดทุกข์และช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น การสร้างศูนย์พักพิงและการอบรมวิชาชีพ มุทิตา ส่งเสริมการทำดีร่วมกัน เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนา อุเบกขา ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรและการตัดสินใจที่ยุติธรรม

2. ผลกระทบจากการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาชุมชน การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน ความร่วมมือในชุมชน

หลักมูทิตาช่วยส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน ความเป็นธรรม หลักอุเบกขาช่วยแก้ไขความขัดแย้งและการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม การยกระดับคุณภาพชีวิต การใช้หลักกรุณาช่วยให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับความช่วยเหลือ

3. การเสริมสร้างบทบาทของคณะสงฆ์ในชุมชน คณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้าง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนผ่านการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมศีลธรรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน

4. การสร้างความยั่งยืนในชุมชน หลักพรหมวิหาร 4 ช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมอาชีพและการพึ่งพาตนเอง เช่น การฝึกอบรมวิชาชีพ การรักษาสีงแวดล้อม เช่น การปลูกป่าและอนุรักษ์แหล่งน้ำ

5. แนวทางการพัฒนาต่อไป การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ควรขยายผลการใช้งานในพื้นที่อื่น ๆ และมีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้างได้ช่วยพัฒนาชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรมอย่างยั่งยืน โดยการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส สร้างความสามัคคีในชุมชน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ตำบลหนองขอนกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้สำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์เจ้าอาวาส พระสังฆาธิการ และประชาชนในพื้นที่ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เมตตา (ความรักและความปรารถนาดี) พระสงฆ์ได้ใช้เมตตาในการปฏิบัติต่อพระภิกษุสามเณรและประชาชน โดยมีความปรารถนาให้ทุกคนมีความสุข และลดความทุกข์ในสังคม เช่น การจัดกิจกรรมสงเคราะห์เพื่อพัฒนาชุมชน กรุณา (ความกรุณาและความสงสาร) มีการส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของประชาชน เช่น การให้คำปรึกษาและสนับสนุนในด้านการศึกษา การแพทย์ การบรรเทาทุกข์ มุทิตา (ความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น) พระสงฆ์สนับสนุนและมีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการศึกษาและการทำงานในชุมชน อุเบกขา (ความเป็นกลางและไม่ลำเอียง) มีการตัดสินใจที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติกับผู้คนในชุมชน รวมถึง

การจัดการความขัดแย้งภายในคณะสงฆ์และชุมชน และ2. ผลกระทบจากการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ทำให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในตำบลหนองขอนกว้างมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น สร้างความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และประชาชนในชุมชน มีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาในชุมชน ทำให้ผู้คนในตำบลมีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของคณะสงฆ์มากขึ้น

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. ส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะการบริหารของพระสงฆ์ 2. พัฒนาระบบการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และชุมชน 3. พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเผยแผ่ธรรมะในชุมชน 4. สนับสนุนการพัฒนาโครงการสาธารณูปการอย่างยั่งยืน และ5. ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 3. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4. การปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากรและโครงการสาธารณูปการ และ5. การส่งเสริมการพัฒนาสังคมสงเคราะห์อย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การศึกษาในพื้นที่ที่หลากหลาย 2. การศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวัดผลกระทบ 3. การศึกษาผลกระทบระยะยาว ควรมีการศึกษาผลกระทบของการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระยะยาว 4. การศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยี และ5. การศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาองค์ความรู้

การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของตำบลหนองขอนกว้าง พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักการทั้ง 4 อย่างนี้ช่วยเสริมสร้างความยุติธรรม ความเมตตา และความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์และประชาชน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาในชุมชนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ธีรศักดิ์ มูลบูรณ์. (2561). การศึกษาเกี่ยวกับหลักพรหมวิหาร 4 และการประยุกต์ใช้ในองค์กร พัฒนาและคณะสงฆ์. *การประชุมวิชาการพระพุทธศาสนา*, 14(3), 50-62.
- พระครูโพธิจิตตาคูณ (กิตติพงษ์ สุบุญโญ). (2564). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์จิตตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุทรธรรมธร ธรรมทินโน (ศรีสกุลประเสริฐ). (2563). รูปแบบการส่งเสริมประสิทธิภาพภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส เชิงพุทธบูรณาการ. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์จิตตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมมณี (สุรศักดิ์ สิริพิชโย). (2558). *การประยุกต์หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาสังคม และการบริหารองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ/คุณเมฆ). (2564). ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีสังญาณมณี (สุมินทร์ ยติโกโร). (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ. ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์จิตตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรวิมล ภูมิพัฒน์. (2563). *หลักพรหมวิหาร 4 และบทบาทในการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภย์ศึกษาพระพุทธศาสนา. (2555). หลักพระพุทธศาสนาในกิจกรรมทางศาสนาและสังคม. *วารสารพระพุทธศาสนา*, 10(1), 70-85.
- สุดา ชินวงศ์. (2559). การบริหารคณะสงฆ์ในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และประชาชน. *วารสารการศึกษาพระพุทธศาสนา*, 21(2), 124-135.

กระบวนการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาท
รวงข้าว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย*

THE CULTURAL PRESERVATION PROCESS OF THE BUN KHUN LAN
PRASAT RUANG KHAO FESTIVAL TO PROMOTE TOURISM IN FAO RAI
DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

พระครูพิพัฒนจันทรังษี ญาณฉนโท (บุญโฮม โพธิ์ศรี)¹, อภินันท์ จันตะนี², สมเดช นามเกต³
และ อริย์รัช เลิศรวมโชค⁴

Phrakhruphiphat Jantharangsee (Boonhom Phogee)¹, Aphinant Chantane², Somdet Namket³
and Arithat loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 กุมภาพันธ์ 2568

Received 7 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 24 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกระบวนการเตรียมการประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 2) ศึกษาการยกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย 3) ศึกษากระบวนการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิง

Citation:

* พระครูพิพัฒนจันทรังษี ญาณฉนโท (บุญโฮม โพธิ์ศรี), อภินันท์ จันตะนี, สมเดช นามเกต และ อริย์รัช เลิศรวมโชค. (2568). กระบวนการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 174-187.

Phrakhruphiphat Jantharangsee (Boonhom Phogee), Aphinant Chantane², Somdet Namket and Arithat loesruamchok. (2025). The Cultural Preservation Process of the Bun Khun Lan Prasat Ruang Khao Festival to Promote Tourism in Fao Rai District, Nong Khai Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 174-187.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.11>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วัฒนธรรม อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกระบวนการเตรียมงานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว พบว่า ประเพณีนี้สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาฮีผ่านขบวนแห่ปราสาทรวงข้าว พิธีกรรมบูชาแม่โพสพ และกิจกรรมสาธิตวิถีชาวนา การเตรียมงานมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ และเยาวชน

2. การยกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่า การพัฒนาอัตลักษณ์ของงานการเพิ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น เวิร์กช็อปและขบวนแห่เชิงประสบการณ์ รวมถึงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โฮมสเตย์และร้านค้า สามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. การยกระดับการประชาสัมพันธ์และการอนุรักษ์ พบว่าการใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, TikTok และการทำสื่อสองภาษาช่วยขยายกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ความร่วมมือกับสื่อมวลชน บล็อกเกอร์ และหน่วยงานท่องเที่ยวช่วยเพิ่มการรับรู้และอนุรักษ์ประเพณีให้คงอยู่ต่อไป การพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มความน่าสนใจให้กับงาน

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์, การพัฒนาชุมชน, สื่อสาร, ส่งเสริมการท่องเที่ยว, วัฒนธรรมท้องถิ่น, บุญคุณลานปราสาทรวงข้าว

Abstract

This research aims to 1) study cultural tourism and the preparation process of the Bun Khun Lan Prasat Ruang Khao Festival in Phon Phisai District, Nong Khai Province, 2) examine strategies to enhance the promotion of the festival to support cultural tourism in Phon Phisai District, and 3) explore ways to improve the publicity and preservation of the festival for sustainable cultural tourism. This qualitative research gathers data from documents and interviews with 30 key informants using structured interview guidelines. Data analysis is

conducted through comparative analysis to identify relationships between findings.

Findings

1. Cultural Tourism and Festival Preparation The Bun Khun Lan Prasat Ruang Khao Festival reflects the Isan farmers' way of life and beliefs through rice castle processions, rituals honoring Mae Posop (the Rice Goddess), and demonstrations of traditional farming practices. The preparation process emphasizes community participation, involving local leaders, monks, and youth to ensure the festival's continuity.

2. Enhancing Tourism Promotion Improving the festival's identity, introducing interactive activities such as workshops and immersive processions, and upgrading facilities like homestays and local shops can attract more visitors and boost local income.

3. Publicity and Cultural Preservation Utilizing social media platforms such as Facebook and TikTok, along with bilingual media, can expand the festival's reach to both domestic and international audiences. Collaborations with journalists, bloggers, and tourism agencies further enhance visibility and cultural preservation. Additionally, developing websites and mobile applications can improve accessibility and engagement, making the festival more appealing to tourists.

Keyword: Paradigm, Community Development, Preservation, Tourism Promotion, Local Culture, Boon Koon Lan Prasat Ruang Khao

บทนำ

ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเป็นหนึ่งในประเพณีที่สำคัญของชาวอีสาน (ทิพย์สุดา อินทรกุล, 2562) โดยมีรากฐานมาจากวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาเกี่ยวกับการแสดงความกตัญญูต่อแม่โพสพหลังฤดูเก็บเกี่ยว (Long, P. & Robinson, M., 2004) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของ

ประเพณีนี้ ทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, 2554) การศึกษากระบวนการพัฒนาชุมชนเพื่อสืบสานและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสามารถช่วยให้ชุมชนมีแนวทางในการรักษาประเพณีดั้งเดิม (Chaiyasit, W., 2020) ขณะเดียวกันก็สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน (Smith, M. K., & Richards, G., 2013)

แม้ว่าประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวยังคงถูกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แต่กลับพบว่ามีความสนใจจากคนรุ่นใหม่จะลดลง รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ลดลงในบางพื้นที่ นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์และการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้ประเพณีนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้างและยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ (Cohen, E., 2001)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณี พระสงฆ์ที่มีบทบาทในพิธีกรรมทางศาสนา เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ที่เข้าร่วมในประเพณี นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงานบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม ซึ่งจากการวิจัยจะมีความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ จะให้ประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ ได้แก่ 1. เชิงวิชาการ ช่วยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ในอนาคต 2. เชิงปฏิบัติ ให้แนวทางแก่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน รวมถึงแนวทางการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านสื่อดิจิทัล และ 3. เชิงสังคมและเศรษฐกิจ กระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวและการจำหน่ายสินค้า OTOP

การวิจัยนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้สามารถรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกระบวนการเตรียมการประเพณีบุญคุณลานประสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษายกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษายกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

พระครูปลัดศิวัธ ภาทรญาณ (หน่อตุ้ย) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจั่ว ตำบลมะขูนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัย การอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาในหมู่เยาวชนเกิดจากการ ปลุกจิตสำนึก ให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณียี่เป็ง มีการ สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกับศิลปหัตถกรรม เช่น การทำโคมยี่เป็งที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวล้านนา รูปแบบการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก คือใช้ชุมชนเป็นฐาน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่วัด บริหารจัดการความรู้ผ่านโรงเรียน

ศรีวิชัย เทพอักษร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของเครือข่ายชาวพุทธต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์ สรุปผลการวิจัย พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมและกระตุ้นให้ชาวบ้านอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว เนื่องจากประชาชนให้ความเคารพนับถือ การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวเผชิญปัญหาสำคัญ เช่น ขาดงบประมาณ และ ประชาชนขาดความตระหนักในคุณค่าแนวทางการอนุรักษ์เชื่อมโยงกับหลักธรรมพุทธศาสนา เช่น อปรีหานิยธรรม ส่งเสริมการประชุมและปรึกษาหารือ สัปปุริสธรรม 7 ปลุกฝังให้รู้จักรากเหง้าของวัฒนธรรม สัมภาษณ์ 4 ส่งเสริมความเพียรในการรักษาวัฒนธรรม

พระอธิการถาวร จารุธมโม (เทียมวงศ์) (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาธนาคารข้าว ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัย พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน

นอกเหนือจากบทบาททางศาสนา โดยเฉพาะในโครงการ ธนาคารข้าว ซึ่งช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนข้าวของชุมชน การจัดตั้งธนาคารข้าวดำเนินการผ่านกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การริเริ่มโดยพระสงฆ์ การตั้งคณะกรรมการบริหาร การร่างกฎระเบียบและจัดหาข้าวสำรอง แนวทางการส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรม เช่น เมตตา ความซื่อสัตย์ และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ศิริพรรณ สุทธิพันธ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมข้าว กระบวนการผลิตและการบริโภคตามวิถีพุทธ สรุปผลการวิจัย วัฒนธรรมข้าวมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของชาวพุทธไทยมาตั้งแต่อดีต ข้าวเป็นศูนย์กลางของความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวมี 2 รูปแบบหลัก พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การถวายข้าวพระสงฆ์ พิธีกรรมเกี่ยวกับการทำนา เช่น พิธีบูชาแม่โพสพเพื่อขอผลผลิตที่ดี การเปลี่ยนแปลงของสังคมส่งผลให้มีการปรับตัว เช่น การจัดตั้งธนาคารข้าว โรงเรียนชาวนา และเกษตรอินทรีย์เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องความเชื่อมโยงกับงานวิจัย กระบวนทัศน์การพัฒนาชุมชนสืบสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้ชุมชนเป็นฐาน สร้างเครือข่ายการอนุรักษ์วัฒนธรรม 2. บทบาทของพระสงฆ์ เป็นผู้นำทางศาสนาและชุมชนในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม 3. วัฒนธรรมข้าวและพิธีกรรมบุญคุณลานเกี่ยวข้องกับข้าว จึงสามารถนำแนวคิดวัฒนธรรมข้าวมาเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยว และ 4. การบูรณาการศาสนา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจชุมชน ใช้แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน การนำแนวคิดจากงานวิจัยเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว จะช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนทัศน์การพัฒนาชุมชนสืบสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบนฐานปราสาทรวงข้าว โดยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการปฏิบัติงานจริงในชุมชน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรหลัก ได้แก่ ชาวบ้านในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมบนฐานปราสาทรวงข้าว เช่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการสืบสานและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ผู้จัดกิจกรรมประเพณี บุคลากรที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. วิธีการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้จะดำเนินการโดยใช้เทคนิค ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน โดยเน้นการฟังความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนา การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงการใช้แนวทางพัฒนาที่เกิดจากประเพณีบนฐานปราสาทรวงข้าว
2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussions) จัดกลุ่มสนทนาเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เช่น ชาวบ้าน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ และ
3. การสังเกต (Observation) สังเกตการปฏิบัติงานจริงในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดงานประเพณีบนฐานปราสาทรวงข้าว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการและการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล แนวสัมภาษณ์ (Interview Guide) การใช้แนวคำถามที่ออกแบบไว้ล่วงหน้าเพื่อเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก บันทึกการสังเกต (Observation Notes) บันทึกเหตุการณ์และพฤติกรรมที่สังเกตได้ในขณะดำเนินกิจกรรมการบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Recording) การบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อประมวลผลข้อมูล

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่เก็บจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจะถูกถอดความและนำมาวิเคราะห์ในเชิงลึก เพื่อหาความหมายและธีมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการพรรณนาเพื่อบรรยายลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนในพื้นที่

6. ข้อจำกัดในการวิจัย ข้อมูลที่ได้อาจมีข้อจำกัดเนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จำกัด เช่น ผู้ให้ข้อมูลอาจมีมุมมองหรือประสบการณ์ที่ไม่หลากหลายเพียงพอ การเข้าถึงข้อมูลบางประเภทอาจได้รับข้อจำกัดจากการเข้าถึงพื้นที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

7. การยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล 1. ใช้การตรวจสอบข้อมูลภายในโดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต 2. ใช้หลักการ การตรวจสอบความเชื่อถือ (Triangulation) โดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และการตีความข้อมูลในหลายมิติ

การดำเนินการวิจัยนี้จะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว และสามารถเสนอแนวทางการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนสำหรับชุมชนในอนาคต

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และกระบวนการเตรียมการประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย งานประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของชาวนาฮีสาน ซึ่งขอขอบคุณแม่โพสพหลังการเก็บเกี่ยวและขอพรให้การเพาะปลูกในปีถัดไปอุดมสมบูรณ์ เอกลักษณ์ของงานประกอบด้วยขบวนแห่ปราสาทรวงข้าว การทำบุญและเซ่นไหว้แม่โพสพ รวมถึงกิจกรรมสาธิตวิถีชาวนา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม งานนี้ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและสืบสานประเพณี พร้อมสร้างรายได้ให้ชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้า OTOP และส่งเสริมโฮมสเตย์ กระบวนการเตรียมงานเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และเยาวชนร่วมกันวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสม พร้อมเตรียมพื้นที่จัดงานด้วยวัสดุพื้นเมืองและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น การแห่ปราสาทรวงข้าว และการสาธิตวิถีชาวนา ช่วยเสริมสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียและป้ายประชาสัมพันธ์สองภาษากระตุ้นการท่องเที่ยวทั้งใน

ประเทศและต่างชาติ ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ช่วยพัฒนาคุณภาพงานให้ดียิ่งขึ้นในปีถัดไป

2. การยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของงานบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวที่อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย จำเป็นต้องมุ่งเน้นหลายปัจจัยเพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว การสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยเน้นความสำคัญของปราสาทรวงข้าวในฐานะสัญลักษณ์ความอุดมสมบูรณ์ และการผสมผสานศิลปะพื้นบ้าน จะช่วยสร้างความแตกต่างและเสน่ห์ให้กับงาน นอกจากนี้ การพัฒนานักกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การเข้าร่วมขบวนแห่ การสาธิตวิถีชีวิตชาวนา และการจัดเวิร์กช็อป จะทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและได้สัมผัสวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, TikTok และการทำสื่อสองภาษา ช่วยขยายการรับรู้ของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ขณะเดียวกัน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โฮมสเตย์ ร้านค้า ที่จอดรถ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและความยั่งยืนของงาน ความร่วมมือกับภาคเอกชนและองค์กรท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพการจัดการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการยกระดับงานบุญคุณลานไม่เพียงแต่ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืนด้วย

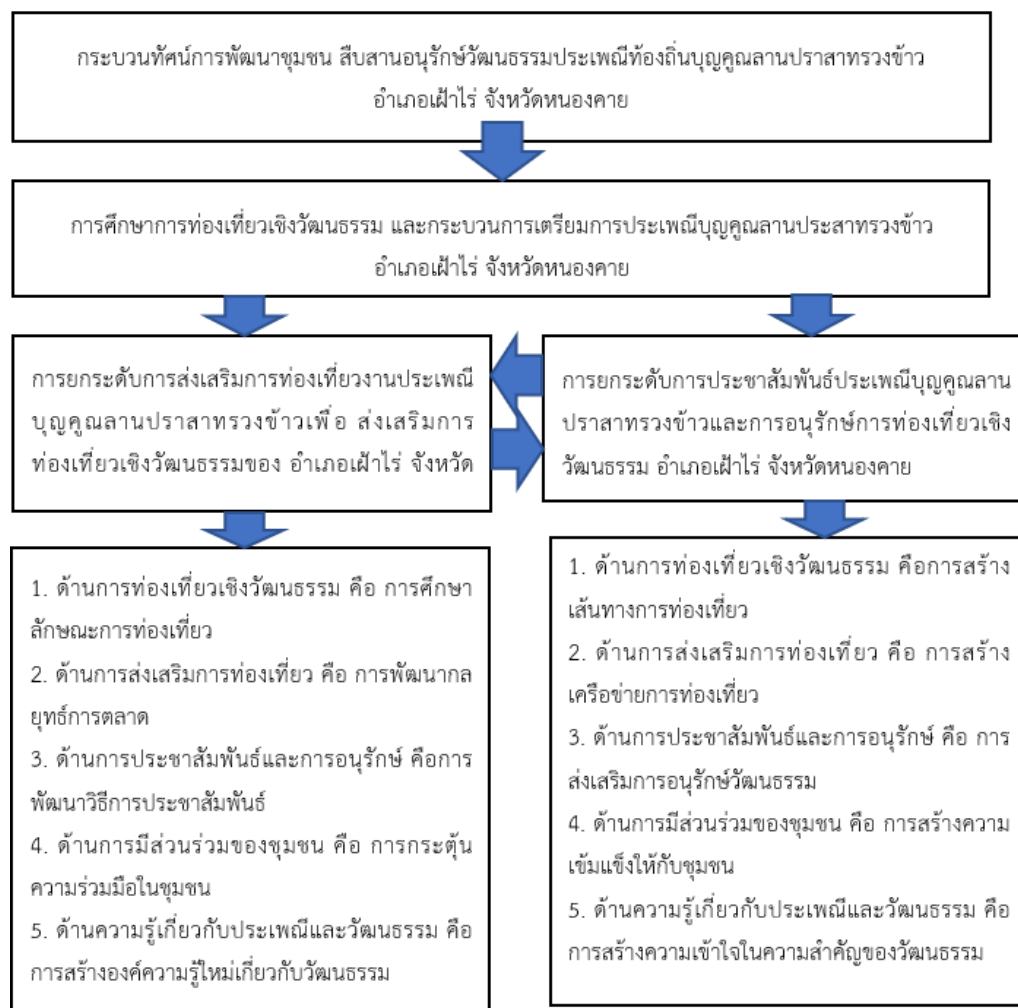
3. การยกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย มุ่งเน้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านสื่อดิจิทัล การใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram และ TikTok เพื่อเผยแพร่เรื่องราวและบรรยากาศของงาน นอกจากนี้ การพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันเพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการทำสื่อประชาสัมพันธ์หลายภาษา เช่น อังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ยังช่วยขยายการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ การร่วมมือกับสื่อมวลชน บล็อกเกอร์ และอินฟลูเอนเซอร์เป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างการรับรู้ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมเชื่อมโยงวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การทำหัตถกรรม และการจัดกิจกรรมท้องถิ่นในช่วงงานเทศกาล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และหน่วยงานท่องเที่ยว จะช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เป็นการสร้างเสน่ห์ให้กับประเพณีบุญคุณลานและชุมชนเฝ้าไร่อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

อภิปรายผล

การยกระดับการประชาสัมพันธ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวและการอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีร่วมกับการประชาสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและอนุรักษ์ประเพณีบุญคุณลานปราสาทรวงข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้ 1. สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย การใช้สื่อดิจิทัล เช่น Facebook, Instagram, YouTube ช่วยให้ประเพณีบุญคุณลานเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้รวดเร็วและกว้างขวาง ผ่านการแชร์เนื้อหาที่เชื่อมโยงกับพิธีกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมจากผู้ชม 2. เว็บไซต์และแอปพลิเคชัน การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวและกิจกรรมได้ง่ายขึ้น ช่วยเสริมสร้างการอนุรักษ์ประเพณีและดึงดูดนักท่องเที่ยว 3. การร่วมมือกับสื่อมวลชนและบล็อกเกอร์ การใช้สื่อมวลชนและบล็อกเกอร์ในการเผยแพร่เนื้อหาช่วยเพิ่มการกระจายข้อมูลและความน่าเชื่อถือในการประชาสัมพันธ์ 4. การสนับสนุนจากองค์กรท่องเที่ยวและการศึกษา ความร่วมมือกับหน่วยงานท่องเที่ยวและสถาบันการศึกษาช่วยเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้าใจที่ทันสมัยและเข้าถึงคนรุ่นใหม่ 5. การทำสื่อประชาสัมพันธ์ภาษาต่างประเทศ การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ในภาษาต่างประเทศช่วยขยายการเข้าถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ 6. กิจกรรมเชื่อมโยงวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่า การผสมผสานเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ประเพณีบุญคุณลานอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดศิวัช ภาทรญาโณ (หน่อตุ้ย) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจั่ว ตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัย การอนุรักษ์วัฒนธรรมล้านนาในหมู่เยาวชนเกิดจากการ ปลุกจิตสำนึก ให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณียี่เป็ง มีการ สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกับศิลปหัตถกรรม เช่น การทำโคมยี่เป็งที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวล้านนา รูปแบบการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก คือ ใช้ชุมชนเป็นฐาน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่วัด บริหารจัดการความรู้ผ่านโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง "กระบวนการพัฒนารูปแบบ สืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาททรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย" มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในหลายด้าน จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญในหลายด้าน ซึ่งช่วยเสริมสร้างและสืบสานประเพณีท้องถิ่นบุญคุณลานในอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย โดยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษาได้ช่วยทำความเข้าใจลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน

พื้นที่ รวมถึงการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนากลยุทธ์การตลาดและการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวช่วยเสริมการส่งเสริมงานบุญคุณลาน และสามารถนำไปใช้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ 3. ด้านการประชาสัมพันธ์และการอนุรักษ์ การศึกษาได้ชี้แนะวิธีการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น 4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการงานประเพณี ซึ่งสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และ 5. ด้านความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม การศึกษาได้สร้างความเข้าใจใน重要性ของการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการบันทึกองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในอนาคตทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเพณีบุญคุณลานให้ยั่งยืนและมีคุณค่าต่อไปในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการทัศน์การพัฒนาชุมชนสืบสาน ส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมท้องถิ่นบุญคุณลานปราสาทรวงข้าว อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ดังกล่าว โดยมีประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1. การพัฒนาชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีบุญคุณลาน ผ่านการวางแผนและการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ศึกษากลยุทธ์และวิธีการในการโปรโมตงานบุญคุณลานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย การสร้างเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน และการพัฒนากลยุทธ์การตลาด 3. การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิจัยการอนุรักษ์และการสืบทอดประเพณีท้องถิ่นผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงการพัฒนาวิธีการประชาสัมพันธ์และการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม 4. การสร้างความรู้และการศึกษา การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประเพณีบุญคุณลานและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาในอนาคตและการสร้างความเข้าใจใน重要性ของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภาพรวมของการวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ผ่านการผสมผสานการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นและการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสามารถสร้างผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาพื้นที่และอนุรักษ์วัฒนธรรมในระยะยาว ซึ่งได้ข้อเสนอนี้จากการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. การส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนท้องถิ่น 2. การพัฒนากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย 3. การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาศักยภาพชุมชนในเชิงวัฒนธรรม 4. การสร้างกลไกการสนับสนุนทางการเงินและงบประมาณที่ยั่งยืน และ 5. การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ 2. การพัฒนาโครงการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน 3. การสร้างคอนเทนต์ดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ประเพณี 4. การพัฒนารูปแบบการจัดงานให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น และ 5. การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการจัดงานประเพณีบุญคุณลาน 2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3. การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติในการอนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนอื่น ๆ 4. การศึกษาพฤติกรรมและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว และ 5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์สุตา อินทรกุล. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชนและสังคม*, 17(1), 85-102.

พระครูปลัดศิวัช ภาทรญาโณ (หน่อต๋อย). (2564). การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมล้านนาของเยาวชนในหมู่บ้านดงป่าจั่ว ตำบลมะขุนหวาน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการถาวร จารุธมโม (เทียมวงศ์). (2562). แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาธนาการข้าว ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม. ใน *ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2554). แนวคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีวิชัย เทพอักษร. (2562). บทบาทของเครือข่ายชาวพุทธต่อการอนุรักษ์ประเพณี การแข่งเรือยาวในจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์. ใน *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศิริพรรณ สุทธินนท์. (2560). วัฒนธรรมข้าว : กระบวนการผลิตและการบริโภคตามวิถีพุทธ. ใน *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดัชนีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Chaiyasit, W. (2020). Community-Based Cultural Tourism Development in Northeastern Thailand. *Journal of Tourism Studies*, 28(2), 45-60.
- Cohen, E. (2001). *Thai Tourism: Hill Tribes, Islands, and Open-ended Prostitution*. London: University of Hawaii Press.
- Long, P. & Robinson, M. (2004). *Tourism and Cultural Heritage: Issues and Policies*. New York: Channel View Publications.
- Smith, M. K., & Richards, G. (2013). *The Routledge Handbook of Cultural Tourism*. London: Routledge.

รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดหนองคาย*

MODEL FOR DEVELOPING CREATIVE THINKING OF EDUCATIONAL
INSTITUTION ADMINISTRATORS PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL
GENERAL EDUCATION DEPARTMENT IN THE MUEANG DISTRICT
NONG KHAI PROVINCE

พระมหาต้นฐวัฒน์ สนต์จิตโต (ถ้ำวาปี)¹, พระครูพิศาลสารบัณฑิต² และ บุญส่ง สิ้นธุ์นอก³

Phramaha Thanthawat Santacitto (Thamvapi)¹, Phrakru Phisalsarbunthit² and Boonsong Sinthunok³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya university, nongkhai campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Phramahathanthawat@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 11 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 12 กุมภาพันธ์ 2568

Received 7 February 2025; Revised 11 February 2025; Accepted 12 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบ
การพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก

Citation:

* พระมหาต้นฐวัฒน์ สนต์จิตโต (ถ้ำวาปี), พระครูพิศาลสารบัณฑิต และ บุญส่ง สิ้นธุ์นอก. (2568). รูปแบบการพัฒนา
ความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัด
หนองคาย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวិชาการสมัยใหม่, 3(1), 188-206.

Phramaha Thanthawat Santacitto (Thamvapi), Phrakru Phisalsarbunthit and Boonsong Sinthunok. (2025).
Model for Developing Creative Thinking of Educational Institution Administrators Phrapariyattidhamma
School General Education Department in the Mueang District Nong Khai Province. Modern Academic
Development and Promotion Journal, 3(1), 188-206.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.12>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สามัญศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 28 รูป/คน นำเสนอผลการวิจัยด้วยพรรณนาวิธี

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาพระปริยัติธรรม สอดคล้องกับภารกิจขององค์กร ผู้บริหารควรมีกระบวนการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้และทักษะตรงตามความต้องการ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและการรักษาวินัยที่ยุติธรรมเป็นสิ่งสำคัญ ที่ช่วยเสริมสร้างความผูกพันระหว่างบุคลากรกับองค์กร ทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน 2) กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกคน โดยมุ่งเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการสื่อสารที่เข้าใจง่าย การมีส่วนร่วมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในสถานศึกษา ผู้บริหารกล้าที่จะนำเสนอนวัตกรรมใหม่ๆ และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรริเริ่มแนวทางการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ การส่งเสริมการพัฒนาตนเองผ่านการศึกษาเพิ่มเติมและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดรับความคิดเห็นช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความคิดสร้างสรรค์ ในกระบวนการแก้ปัญหา ผู้บริหารใช้ความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจ โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการเสนอความคิดเห็นและแนวทางแก้ไข การพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากร ทำให้สามารถเผชิญความท้าทายและพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนในอนาคต 3) รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีความสำคัญในการสร้างการศึกษาให้ก้าวทันโลกและสามารถแข่งขันกับนานาชาติ การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคคลและสังคม โดยจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ผู้นำที่มีคุณธรรมสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการควรเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม ในด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารต้องสามารถปรับตัวตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยเปิดรับความคิดเห็นจากครูและบุคลากร และสนับสนุนให้คิดค้นวิธีการใหม่ ๆ

ในการปฏิบัติงาน สร้างบรรยากาศการทำงานที่มีส่วนร่วม และส่งเสริมการทำงานแบบบูรณาการ ด้านจินตนาการ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาโรงเรียน โดยวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนอย่างมีระบบ กล้าตัดสินใจเพื่อพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพ สุดท้าย ในด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสร้างความร่วมมือในการหาทางออกที่ดีที่สุด เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์สูงสุด การพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยยกระดับการศึกษาอย่างยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความคิดเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to: (1) study the administrative practices of school administrators in the general education section of Phra Pariyatti Dhamma Schools in Mueang District, Nong Khai Province; (2) examine the process for developing creative thinking among these administrators; and (3) present a development model for fostering creative thinking in school administration. The study employed a qualitative research methodology, collecting data from documents and interviews with 28 key informants selected through purposive sampling. The research findings were presented using descriptive analysis.

The research results were found as follows: 1) The results revealed that effective administration of Phra Pariyatti Dhamma Schools requires clear workforce planning aligned with organizational missions. Administrators should recruit personnel with appropriate knowledge and skills, promote continuous self-development, and implement performance evaluations to enhance job satisfaction. Creating a positive work atmosphere and maintaining fair discipline are essential for fostering staff engagement, ultimately leading to operational efficiency. 2) The process of developing creative thinking among school administrators involves collaboration with all staff members, emphasizing clear vision setting and effective communication. Active participation and continuous development contribute to sustainable changes in the schools. Administrators

are encouraged to introduce innovative ideas and support teachers and staff in exploring creative learning approaches. Promoting self-development through further education and the effective use of technology is vital. An open and inclusive work environment fosters confidence and creativity. In problem-solving, administrators leverage knowledge and experience to make decisions while encouraging staff participation in brainstorming and solution development. Developing creative thinking is thus a critical factor in enhancing the potential of both administrators and staff, enabling them to face challenges and achieve sustainable educational development. And 3) The proposed development model for fostering creative thinking among school administrators is crucial for advancing education to meet global standards and remain competitive internationally. Education serves as a fundamental tool for individual and societal development, necessitating competent educational leadership. Administrators must develop leadership skills to foster positive relationships and initiate solutions to complex problems. Ethical leaders can inspire team members to work effectively. Management should be systematic, with clear goal-setting and continuous teacher development. Flexibility is essential; administrators must adapt to changing contexts, embrace input from teachers and staff, and encourage innovative practices. Building a participatory and integrative work environment is essential. Regarding imagination, administrators should possess a clear vision for school development, analyze situations systematically, and make decisive decisions to lead their organizations toward meaningful change. Finally, in problem-solving, administrators should provide opportunities for teachers and staff to participate in decision-making and collaborate on finding the best solutions for mutual benefit. Developing creative thinking is a crucial process that supports the sustainable advancement of education.

Keywords: Development, Creative thinking, School administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งเลือกสิ่งที่ดีงามและเป็นคุณประโยชน์ สามารถครองตนอยู่ในความถูกต้องดีงาม เรียนรู้ที่จะรักเพื่อนมนุษย์และเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งมรดกวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) ระบบการศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรต่างๆ เพื่อสร้างคนไทยและประเทศให้เข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เข้ามาเป็นแนวปฏิบัติและนำเรื่องประวัติศาสตร์ สิทธิหน้าที่ เบื้องศีล เบื้องธรรม เข้ามาในระบบการศึกษา ต้องให้เด็กเยาวชน นักศึกษาและนักเรียนให้ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่งดงาม เพื่อเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและรักษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและสถาบันหลักของความเป็นชาติไทยไว้ นอกจากนั้นต้องให้ การศึกษาและการเรียนรู้ได้ช่วยบ่มเพาะและสร้างค่านิยมที่เข้มแข็งให้เป็นหลักในการ ดำเนินชีวิตของคนไทยสร้างให้เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ทุกที่ทุกเวลา มีกระบวนการคิดเป็นระบบ มีระเบียบวินัย มีความมั่นคง ความเข้มแข็งทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีศีลธรรม มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจต่ำ หรือกิเลส มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ปฏิบัติ มีจิตสำนึก เพื่อแบ่งปันกัน มีความรับผิดชอบต่อ สังคมและคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติเป็นหลัก รวมทั้งต้องรู้จักกตัญญู การเคารพผู้ใหญ่ เคารพกฎหมาย เข้าใจและเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง จุดเน้นสำคัญอยู่ที่ “การใช้คุณธรรมและความรู้ การมีสติปัญญาความเพียรจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง” ทั้งนี้การ ปลุกฝังและบ่มเพาะค่านิยมที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนไทยต้องทำตั้งแต่เด็ก ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

วัดในพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาของคนไทยในฐานะเป็น แหล่งความรู้ของประชาชนทั่วไป และของนักบวช ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น บทบาททางการศึกษาพระปริยัติธรรมของวัดที่มีกับประชาชนเริ่มลดลง เมื่ออารยธรรม ตะวันตกรวมทั้งระบบการศึกษาสมัยใหม่เริ่มเข้ามามีบทบาท ในสังคมไทยมากขึ้น ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งครองราชย์ในระหว่าง พ.ศ. 2411-2453 ได้มีการ ปฏิรูปการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง รวมทั้งระบบ

การศึกษา มีการแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 สาย อย่างชัดเจน คือสายสามัญและอาชีวระบบหนึ่ง และสายพระปริยัติธรรมอีกระบบหนึ่ง โดยที่สายสามัญเป็นหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่จะจัดบริการให้กับประชาชนทั่วไป สถานศึกษาที่ใช้คือ โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ส่วนสายพระปริยัติธรรม ยังคงเป็นระบบเดิม คือใช้วัดเป็นสถานศึกษาให้กับพระภิกษุสามเณร (กรมการศาสนา, 2542) การดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีคณะสงฆ์เป็นองค์กรหลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง ส่วนการบริหารโรงเรียนให้อยู่ในการปกครองของคณะสงฆ์ ให้เจ้าคณะจังหวัดมีหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับจังหวัดและเจ้าคณะอำเภอมีหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับอำเภอโดยมีเจ้าอาวาสเป็นเจ้าสำนักเรียนของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในแต่ละวัด แต่ละจังหวัด อำเภอต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้แทนราษฎรและรัฐบาล (กิตติ ธีรคานต์ , 2539)

ผู้บริหารการศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของตนเอง ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะทางสังคม ด้านคุณธรรมทางจิตใจ และด้านปัญญาความรู้เพื่อสามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงการ ปฏิบัติงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายทางการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ บริหารงานโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียนและรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะเป็น แบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษามีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจ และ แก้ปัญหาไปด้ดีมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีความสามารถในการสื่อสาร กล้าในการพูด และการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ เป็นนักพัฒนา และนักบริหารสังคม (Lalittanapatr, 2017)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอย่างมากจึงต้องให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้กลยุทธ์ ในการบริหารจัดการไปด้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานศึกษาเพื่อทำให้สถานศึกษาประสบ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพราะการกำหนดกลยุทธ์จะบ่งบอกถึงแนวทางการพัฒนา คุณภาพการศึกษาไปด้โดยอาศัย ข้อมูลจากการศึกษาสภาพแวดล้อม และข้อมูลจากองค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจ

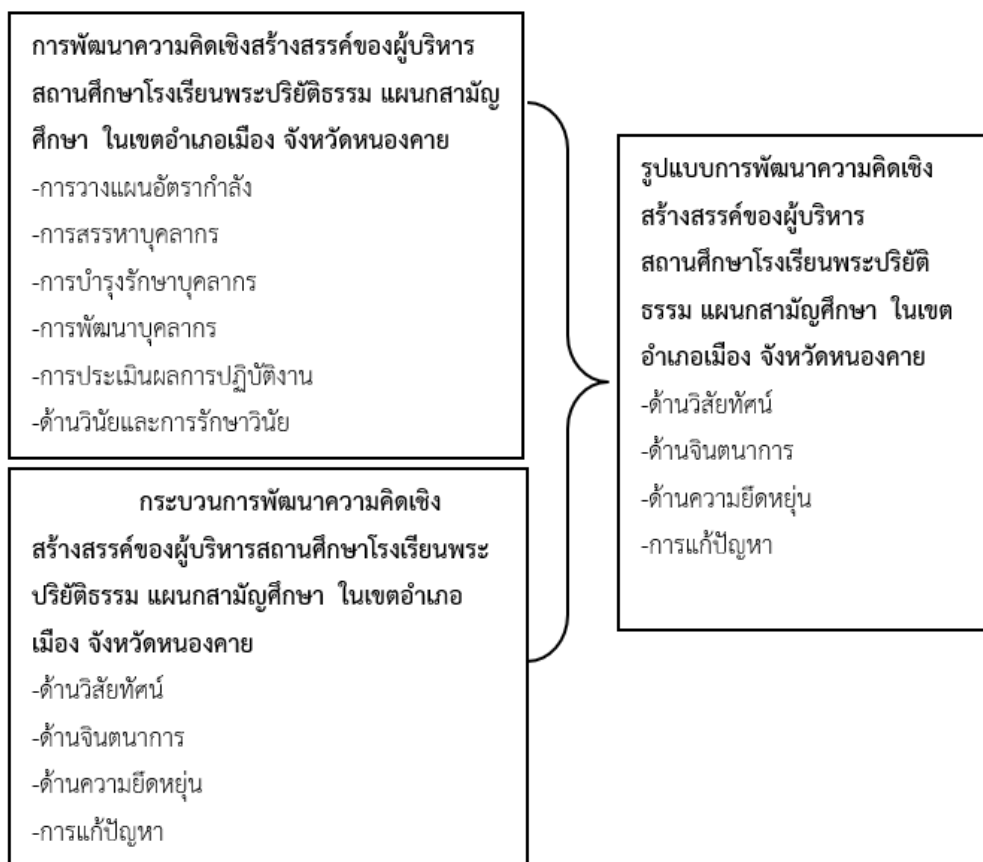
ศึกษา “รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับการเผยแพร่สู่การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารทั่วประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 28 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน 2) ศึกษาธิการ จำนวน 5 คน 3)

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 5 คน 4) ครูผู้รับผิดชอบงานโครงการโรงเรียน
จำนวน 3 คน 5) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
จำนวน 3 คน 6) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน และ 7) ผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 6 รูป

2. เครื่องมือการวิจัย

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาการ
อนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยพุท แล้วนำข้อมูลทั้งสองด้านมาวิเคราะห์สังเคราะห์จนได้องค์ความรู้
เกี่ยวกับรูปแบบการอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยพุทในพุทสถานของคณะสงฆ์อำเภอศรีเชียงใหม่
จังหวัดหนองคาย แล้วนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างแบบสอบถามรูปแบบการอนุรักษ์
ระบบนิเวศวิทยพุทในพุทสถานของคณะสงฆ์อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย 2) นำแบบ
คำถามสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามรูปแบบการอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยพุทในพุทสถานของ
คณะสงฆ์อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอ
คำแนะนำ และ 3) ปรับปรุงแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามรูปแบบการ
อนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยพุทในพุทสถานของคณะสงฆ์อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย การ
ตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการ
ตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษา และวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษารูปแบบการพัฒนา
ความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 2) นำแบบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามรูปแบบ
การพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ
ขอคำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามรูปแบบการพัฒนา
ความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ใน
เขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา แล้ว
นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ภาษา และวิจัย
4) นำแบบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาความคิดเชิง
สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอ
เมือง จังหวัดหนองคาย จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ให้ข้อเสนอแนะไปปรึกษาอาจารย์ที่
ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ 5) ปรับปรุงแบบคำถามในการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม

รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตามข้อเสนอแนะของปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และ 6) พิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต แล้วนำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้การแปลความด้วยวิธีการตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) เพื่ออธิบายรูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ผลการวิจัย

1. การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย กระบวนการที่สำคัญในการบริหารบุคคล โดยเน้นที่การกำหนดความต้องการด้านบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจขององค์กร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการจัดการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสรรหาบุคลากรควรเป็นไปตามคุณสมบัติที่องค์กรต้องการ โดยมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และทักษะตรงตามที่ระบุไว้ ซึ่งสามารถลดปัญหาการทำงานทดแทนที่ไม่ชำนาญได้ การประเมินผลการทำงานและการให้โอกาสในการพัฒนาตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานและลดอัตราการลาออก อีกทั้ง การบำรุงรักษาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงานและทำให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร การใช้เทคนิคการจูงใจ เช่น การสร้างโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ และการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี จะทำให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน ด้านวินัยและการรักษาวินัยก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การมีวินัยที่ชัดเจนและยุติธรรมช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และต้องสังเกตดูแลบุคลากรอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันการ

กระทำผิดวินัย โดยรวมแล้ว การบริหารจัดการบุคลากรในองค์กรการศึกษา ต้องอาศัยการวางแผนที่รอบคอบ การสรรหาที่มีคุณภาพ การพัฒนาทักษะ และการรักษาวินัย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานและการดำเนินการขององค์กร.

2. กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์พบว่า กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ในผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกคน เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในสถานศึกษา ในการสร้างวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันในหลายด้านที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารได้ระบುವิสัยทัศน์ที่ชัดเจนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของเขตพื้นที่และสะท้อนถึงอัตลักษณ์ที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน มีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานตรงตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ พร้อมทั้งมองถึงอนาคตของสถานศึกษา มีการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงบันดาลใจในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์อย่างเต็มที่ ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความตระหนักและสื่อสารวิสัยทัศน์ให้กับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจและเห็นคุณค่าของวิสัยทัศน์ร่วมกันผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางความสำเร็จในการจัดการศึกษา ผู้บริหารมีการวางแผนและดำเนินการปรับปรุงสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา มีการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายและบุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างกลยุทธ์ ซึ่งช่วยให้เกิดการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านจินตนาการ กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการรวมกันของความกล้าที่จะนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ การใช้วิจรรย์ญาณที่ดี การสนับสนุนการพัฒนาของบุคลากร และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งทั้งหมดนี้ร่วมกันสร้างเสริมให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารกล้าที่จะเสนอแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนางานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการสนับสนุนให้ครูและ

บุคลากรทางการศึกษาได้ริเริ่มและสร้างนวัตกรรมใหม่ ซึ่งช่วยเสริมการเรียนรู้และการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้วิจญาณอย่างรอบคอบในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายที่มุ่งสู่ความสำเร็จ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง: มีการส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาตนเองและปรับใช้ในงาน ผู้บริหารสามารถประเมินสถานการณ์และมองเห็นโอกาสในการสร้างความสำเร็จในอนาคต โดยมีการวางแผนการทำงานที่ดี นำเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีคุณภาพ

กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารต้องพัฒนาความยืดหยุ่นและการเปิดโอกาสในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาและเติบโตของบุคลากร การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและการเปิดรับความคิดเห็นอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว การพัฒนาความยืดหยุ่นและการเปิดโอกาสในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความยืดหยุ่นในหลายด้านที่สำคัญ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่แตกต่าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันของการเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ผู้บริหารมีความสามารถในการปรับแผนงานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และสามารถมอบความเป็นอิสระในการตัดสินใจแก่ครูและบุคลากรตามความเหมาะสม การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบมีการมอบหมายอำนาจและหน้าที่ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยไม่ขัดต่อระเบียบราชการ ซึ่งช่วยให้บุคลากรมีความมั่นใจในการทำงานและสามารถคิดหาวิธีการใหม่ๆ ได้ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องเรียนรู้พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น เพื่อปรับปรุงการทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งช่วยในการปรับตัวในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน การแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยพิจารณาจากสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง การพัฒนาความยืดหยุ่นและการเปิดโอกาสในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็น

กระบวนการที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาและเติบโตของบุคลากร การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและการเปิดรับความคิดเห็นอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถเผชิญกับความท้าทายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในระยะยาว

กระบวนการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ดี ผ่านการตัดสินใจที่รอบคอบ การประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ การสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ในทีมงาน การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการเสนอความคิดเห็นและการร่วมมือกันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม โดยอิงจากเหตุผลและข้อมูลที่มีความถูกต้อง ผู้บริหารสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนเร่งด่วนได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารมีความสามารถในการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ๆ ได้อย่างหลากหลาย ซึ่งช่วยให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น (ผู้บริหารกล่าวว่า "สามารถนำความรู้ ประสบการณ์เดิมมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบัน ความสามารถในการแก้ปัญหายังหมายถึงการใช้กระบวนการคิดและการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงหลักเหตุผลในการตัดสินใจใช้ไหวพริบวิธีการที่เหมาะสมผ่านกระบวนการคิดและการไตร่ตรอง ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรร่วมมือในการแก้ปัญหา โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางในการแก้ไข ผู้บริหารกล่าวว่า "ส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น รับฟัง และร่วมมือกันแก้ปัญหาย่างเหมาะสม ผู้บริหารกระตุ้นให้ครูกิจวิธีแก้ปัญหามากมายทางเลือก ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ครูกิจวิธีแก้ปัญหที่เกิดขึ้น โดยคิดวิธีการแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งทางเลือก ความรอบคอบในการแก้ปัญหา ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ทำให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเฉลียวฉลาดแก้ไขปัญหการบริหารโดยการคิดวิเคราะห์ทางบวก

3. รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน และพัฒนาประเทศให้อยู่รอดก้าวหน้า โลกที่เจริญ และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ความเจริญของงามของบุคคล และสังคม เมื่อมีการจัดการศึกษาทำให้มีการจัดตั้ง

สถานศึกษาเพื่อเป็น แหล่งในการให้การศึกษา และจำเป็นต้องมีผู้บริหาร และการบริหาร การศึกษาเกิดขึ้น การบริหาร การศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) และใช้บุคลากรมืออาชีพ (Professional) มาบริหารจึงจะ ทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์การบริหารตนเองให้เป็นผู้หน้าที่ดีก็คือ การจัดการตนเองให้เป็นผู้หน้าที่มีความสามารถจะจัดการโดยวิธีใด คำตอบก็คือต้องสร้างภาวะ ผู้นำให้แก่ตนเอง หรือพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำและผู้นำคือบุคคลที่ได้รับ การแต่งตั้งหรือได้รับการยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า และเป็นผู้ตัดสินใจ เนื่องจากเป็นผู้มีความสามารถในการปกครอง บังคับบัญชา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มองเห็นภาพอนาคต และสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงาน ทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดการเป็นผู้หน้าที่มีความโดดเด่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ผู้นำองค์กรสมัยใหม่ต้องสามารถมองโลกได้ หลายมิติสามารถเชื่อมโยงบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานภายในองค์กรได้อย่างชาญฉลาด เป็นผู้หน้าที่สามารถสร้างความประทับใจ และเข้าถึงเพื่อนร่วมงานได้ทุกระดับ จนกลายเป็น วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีงามของการเป็นผู้หน้าที่มีคุณธรรม จริยธรรมประจำตน และเป็นที่ยอมรับนับถือ ดังนั้นการสร้างภาวะผู้นำเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารหรือผู้นำต่าง ๆ เพราะจะทำให้เกิดการ ประสานงานที่ดีรวมทั้งการจัดการที่ดีซึ่งต้องอาศัยวิธีการ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) **ด้านวิสัยทัศน์** แนวทางปฏิบัติได้แก่ แนวทางปฏิบัติได้แก่ บริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดย กำหนดเป้าหมายได้ อย่างชัดเจน จัดให้มีระบบการเรียนรู้และการพัฒนาครูผู้สอน และ ผู้ปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งมอบหมายงานโดยมุ่ง ส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนอง วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตัดสินใจด้วยเหตุและผล พร้อมกับประยุกต์หลักการบริหารเชิงพุทธมา ใช้ในการบริหารจัดการ ประยุกต์หลักธรรมเป็น แนวทางด้วยหลักของรู้เหตุ รู้ผล รู้เป้าประสงค์รู้ ตนเอง รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน 2) **ด้าน ความยืดหยุ่น** ผู้บริหารสถานศึกษาปรับตัวตามสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขกฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กร เปิดโอกาสและรับ ฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่แตกต่างของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความสามารถในการ แก้ไขปัญหา การดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความมั่นใจใน

ตนเอง แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการ แสดงความคิดเห็นต่อปัญหา และความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรคิด หาวิธีการที่ใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญเป็นอิสระในการตัดสินใจกับครูและบุคลากรที่ไม่ขัดต่อ กฎและระเบียบของทางราชการ และ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานโดยเน้นการส่งเสริมการทำงาน แบบมีส่วนร่วมบูรณาการ

3. ด้านจินตนาการ ผู้บริหารมีมุมมองหรือภาพอนาคตที่มองไปข้างหน้าอย่างชัดเจน มีกระบวนการทำงาน รูปแบบใหม่ๆ ที่ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่เสมอ มีแนวทางในการบริหารจัดการ องค์กรให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายของ สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลง มีการ แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเอาชนะการเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอและสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ ด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารและครู ร่วมกันเลือกทางออกที่ดีที่สุดที่ทำให้ทุกฝ่ายพอใจและได้รับผลประโยชน์ สูงสุด ผู้บริหาร สถานศึกษาเปิดโอกาส รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูและบุคลากร เพื่อนำมา ประกอบการพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหา สร้างความร่วมมือให้คณะครูร่วมกันแก้ปัญหาด้าน ต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผู้บริหาร สถานศึกษา เข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำมาคาดคะเนปัญหาได้ถูกต้องชัดเจน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้รับ องค์ความรู้จากการวิจัยได้แก่

1. ด้านวิสัยทัศน์ แนวทางปฏิบัติได้แก่ แนวทางปฏิบัติได้แก่ บริหารจัดการใน สถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยกำหนดเป้าหมายได้ อย่างชัดเจน จัดให้มีระบบการเรียนรู้และ การพัฒนาครูผู้สอน และผู้ปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้ง มอบหมายงานโดยมุ่งส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อสนอง วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ตัดสินใจด้วยเหตุและผลพร้อมกับประยุกต์หลักการบริหารเชิงพุทธมา ใช้ในการบริหารจัดการ ประยุกต์หลักธรรมเป็นแนวทางด้วยหลักของรู้เหตุ รู้ผล รู้เป้าประสงค์รู้ ตนเอง รู้ประมาณ รู้ กาล รู้ชุมชน

2. ด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาปรับตัวตามสถานการณ์และบริบทที่ เปลี่ยนแปลง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขกฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับ

บริบทขององค์กร เปิดโอกาสและรับ ฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่แตกต่างของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความสามารถในการ แก้ไขปัญหา การดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย มีความมั่นใจในตนเอง แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการ แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรคิด หาวิธีการที่ใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญอิสระในการตัดสินใจกับครูและบุคลากรที่ไม่ขัดต่อ กฎและระเบียบของทางราชการ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานโดยเน้นการส่งเสริมการทำงาน แบบมีส่วนร่วมบูรณาการ

3. ด้านจิตนาการ ผู้บริหารมีมุมมองหรือภาพอนาคตที่มองไปข้างหน้าอย่างชัดเจน มีกระบวนการทำงาน รูปแบบใหม่ๆ ที่ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่เสมอ มีแนวทางในการบริหารจัดการ องค์กรให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายของ สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลง มีการ แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเอาชนะการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์

4. ด้านการแก้ปัญหา ผู้บริหารและครูร่วมกันเลือกทางออกที่ดีที่สุดที่ทำให้ทุกฝ่ายพอใจและได้รับผลประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาส รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูและบุคลากร เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหา สร้างความร่วมมือให้คณะครูร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษา เข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำมาคาดคะเนปัญหาได้ถูกต้องชัดเจน

อภิปรายผล

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่ามีสภาพปัญหา 6 ด้าน คือ **1) ด้านการวางแผน** **อัตรากำลัง** องค์กร ยึดตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก ซึ่งเป็นนโยบายของผู้บริหารในการวางแผน อัตรากำลังบุคลากรให้เหมาะสมกับงานและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร แต่บางครั้งผู้บริหารก็ใช้ อัตรากำลังบุคลากรทำงานทดแทนกัน ในกรณีที่มีบุคลากรลาออก หรือมีการเจ็บป่วยกะทันหัน ซึ่งอาจเป็นปัญหาสำหรับการทำงานของบุคลากรบางท่านที่ไม่ชำนาญงานในงานที่ทำ **2) ด้านการสรรหา** บุคลากร เป็นกระบวนการกลั่นกรองและ

คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติคุณวุฒิทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงาน ประกาศรับสมัครหาบุคลากรให้ตรงตามคุณสมบัติที่ องค์กรต้องการ โดยการสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ซึ่งอาจมีปัญหาที่วุฒิทางการศึกษาที่องค์กร ต้องการมีผู้สำเร็จการศึกษาน้อย ทำให้การสรรหาบุคลากรอยู่ในวงจำกัด 3) **ด้านการบำรุงรักษาบุคลากร** ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายบำรุงรักษาบุคลากรให้ทำงานอย่างยาวนาน ให้ทุกคนอยู่ด้วยความเต็มใจ มีความพอใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย แต่บางครั้งบุคลากรที่ทำงานมานานที่มีประสบการณ์ มากก็ลาออกไปเมื่อสอบบรรจุได้ตำแหน่งงานที่ดีกว่าปัจจุบัน ทำให้ขาดบุคลากรที่มีความสามารถไป ผู้บริหารอาจต้องใช้เทคนิคทางการบริหาร 4) **ด้านการพัฒนาบุคลากร** องค์กรและโรงเรียนควรจัดการ ฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การให้ทุนศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จะดำเนินงานโดยองค์กรหรือโดยบุคลากรเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถ ตลอดจนการปรับตัว ปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิสัยทัศน์เชิงบวกให้กับบุคลากรทุกระดับในองค์กร 5) **ด้านการประเมินผลการ** ปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการในการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งจะต้องมีหลักเกณฑ์ และขั้นตอนที่เป็นระบบตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม ในการพิจารณาเพื่อเสนอการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือนของบุคลากร ซึ่งเป็นขวัญและกำลังใจของบุคลากรในการทำงาน แต่ก็มีปัญหาใน ประเด็น ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ไม่ได้เป็นไปตามผลการปฏิบัติงานและผลงานด้านวิชาการ ซึ่งอาจเกิดความไม่พอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ 6) **ด้านวินัยและการรักษาวินัย** วินัยเป็นการควบคุมความประพฤติของบุคคลให้เป็นไปตามแบบแผน ขององค์กร หากบุคลากรปฏิบัตินอกกฎระเบียบ จรรยาบรรณ ก็จะลงโทษตามฐานความผิด โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ วินัยไม่ร้ายแรง ได้แก่ (1) ภาคทัณฑ์ (2) ตัดเงินเดือน (3) ลดขั้นเงินเดือน (4) วินัย และ (5) ร้ายแรง ได้แก่ ปลดออกและไล่ออก จะใช้ลงโทษในกรณีที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรงเท่านั้น ผู้บริหาร ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัย ควรหมั่นสังเกตตรวจสอบดูแลเอาใจใส่ป้องกัน และ ขจัดเหตุเพื่อมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวินา สุทธิโพธิ์ (2561) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) ได้ทาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย พบว่า การวางแผนอัตรากำลังในองค์กรการศึกษานั้น เป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารบุคคล โดยเน้นที่การกำหนดความต้องการด้านบุคลากรให้เหมาะสมกับการกิจขององค์กร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการจัดการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสรรหาบุคลากรควรเป็นไปตามคุณสมบัติที่องค์กรต้องการ โดยมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และทักษะตรงตามที่ได้รับไว้ ซึ่งสามารถลดปัญหาการทำงานทดแทนที่ไม่ชำนาญได้ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้โอกาสในการพัฒนาตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานและลดอัตราการลาออก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** " ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วย จินตนาการ วิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น และการแก้ปัญหา นำองค์ประกอบดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการตาม หลักพุทธอธิบาท 4 มีฉันทะ วิริยะ จิตะ และวิมังสา เพื่อเกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา เชิงประจักษ์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและนำพาบุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศประยุกต์ใช้ในงานด้านการศึกษา ได้แก่ การใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย มีห้องเรียนสมัยใหม่ อุปกรณ์ ช่วยสอนวิดีโอโปรเจคเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ อเล็กทรอนิกส์บุค ตลอดจนระบบอินเทอร์เน็ต 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีความยืดหยุ่นกฎระเบียบของสถานศึกษาที่ง่ายต่อการปฏิบัติและ ถูกต้องตามระเบียบทางราชการ **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป** ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้ 1) ควรได้มีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 2) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา เช่น

การคิด เชิงกลยุทธ์ และสมรรถนะเรื่องภาษา 3) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กิตติ ธีรคันต์. (2539). *กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา*. กรุงเทพฯ: กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ 1991.
- วินา สุทธิโพธิ์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตของประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- อมรรัตน์ งามบ้านผือ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Lalittanapatr, W. (2017). Buddhist Method in Home School. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 2(3), 1-10.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกความงามในประเทศไทย*

MODEL CAUSAL RELATIONSHIP OF BUSINESS PERFORMANCE SUSTAINABLE SUPPLY CHAIN OF SURGERY BUSSINESS IN THAILAND

นิริน พลวัน¹, สุชาติ ปรัชยานนท์², บุรพร กำบุญ³ และ ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล⁴
Nirin Phonlwan¹, Suchart Prakhayanon², Buraporn Kumboon³ and Tiplawan Kaewnin⁴
¹⁻⁴มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author's Email: nirinphonlwan@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 25 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 25 กุมภาพันธ์ 2568
Received 7 February 2025; Revised 25 February 2025; Accepted 25 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกความงามในประเทศไทย 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกความงามในประเทศไทย และ 3) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกความงามในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ราย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

Citation:

* นิริน พลวัน, สุชาติ ปรัชยานนท์, บุรพร กำบุญ และ ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล. (2568). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกความงามในประเทศไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 207-220.

Nirin Phonlwan, Suchart Prakhayanon, Buraporn Kumboon and Tiplawan Kaewnin. (2025). Model Causal Relationship of Business Performance Sustainable Supply Chain of Surgery Bussiness in Thailand. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 207-220.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.13>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย ได้แก่ การบริหารจัดการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน 2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดล ผลการวิเคราะห์มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) มีค่าทดสอบคือ Chi-square เท่ากับ 68.52 χ^2/df เท่ากับ 0.9136 ค่า p value เท่ากับ 0.688 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.000 ค่า CFI เท่ากับ 1.00 ค่า RMR เท่ากับ 0.041 ค่า GFI เท่ากับ 0.97 และ AGFI เท่ากับ 0.92 และ 3) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กันเมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการปรับโมเดล ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย ได้แก่ การบริหารจัดการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ความสามารถทางนวัตกรรม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

คำสำคัญ: การจัดการ, ความสำเร็จ, ผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงาม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the variables influencing the success of cosmetic surgery operators in Thailand, 2) to analyze the influences of factors influencing the success of cosmetic surgery operators in Thailand; and 3) to develop the causal relationship between the factors that influence the success of beauty surgery operators in Thailand. This research was a Quantitative Research. The sample size was 300 Collection tools were questionnaires. The statistics used in this study are percentage, mean, standard deviation, and structural equation model analysis

The research findings were found that 1) The causal relationship patterns influencing the success of beauty surgery operators in Thailand are management, learning organizations, innovation, competitive advantages, 2) learning organizational

factors, innovation, competitive advantages. Indirect influences and the combined influence on the success of cosmetic surgery operators in Thailand. The analysis results were consistent with empirical data. Chi-square was 68.52 χ^2/df was 0.9136, p value was 0.688, RMSEA was 0.000, CFI was 1.00 and RMR was 0.0. 041 GFI is equal to 0.97, AGFI is equal to 0.92 and 3) The causal relationship patterns influencing the success of cosmetic surgery operators in Thailand are related. When considering the correlation between model adjustment variables, qualitative research shows that factors influencing the success of cosmetic surgery operators in Thailand include the management of the learning organisation. Innovative abilities, competitive advantages.

Keywords: Management, Success, Cosmetic Surgery Business Operators

บทนำ

ประเทศไทยได้นำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการนวัตกรรม (Innovation Management Strategy) มาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน การพัฒนานวัตกรรมในประเทศไทย การพัฒนานวัตกรรมในประเทศไทย ผลการสำรวจความสามารถด้านนวัตกรรมของแต่ละประเทศ พบว่าประเทศไทยได้เปลี่ยนจากอันดับที่ 51 มาเป็นลำดับที่ 44 (Gell, 2022)

แนวโน้มดูแลผิวและความงามของผู้บริโภคยุคใหม่ต้นตลาดเวชศาสตร์ความงามไทยเติบโตต่อเนื่อง ทั้งจากผู้บริโภคชาวไทยและนักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ต่างชาติด้วยค่าบริการในไทยที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเมื่อเทียบกับค่าบริการเฉลี่ยของโลก รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของภาครัฐ จึงส่งผลให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านหัตถการและศัลยกรรมความงามอันดับต้น ๆ ของเอเชียแปซิฟิก โดยกระแสการดูแลความงามทั้งหัตถการและศัลยกรรมของคนไทยยังคงมาแรงเกาะเทรนด์โลกโดยเฉพาะกลุ่ม GenZ ผู้หญิง และ LGBTQA+ ที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความสวยความงามมากขึ้นและมีโอกาสใช้จ่ายด้านเวชศาสตร์ความงามสูงขึ้น

ธุรกิจศัลยกรรมเสริมความงามมีโอกาสเติบโตสูง แม้การทำศัลยกรรมเสริมความงามจะได้รับความนิยมจากผู้บริโภคบางส่วนแต่ผู้บริโภคก็มีแนวโน้มให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น

โดยเฉพาะจากกลุ่ม Gen 2 และ LGBTQIA+ อีกทั้ง ผู้ที่ผ่านการทำศัลยกรรมส่วนใหญ่ยัง
ทำศัลยกรรมมากกว่า 1 ประเภท โดยการทำศัลยกรรมจมูกและดวงตาเป็นที่นิยมสูงสุดจากผู้
ผ่านการทำศัลยกรรมเสริมความงามมาแล้วและผู้สนใจทำศัลยกรรมในระยะข้างหน้า โดย
ผู้บริโภคจะเลือกใช้บริการจากโรงพยาบาลเอกชนเฉพาะทางและคลินิกศัลยกรรมตกแต่งความ
งามเป็นหลัก ขณะที่การทำศัลยกรรมในต่างประเทศก็ได้รับความนิยมค่อนข้างสูง ซึ่งปัจจัยที่
เกี่ยวข้องกับมาตรฐานความปลอดภัยถือเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย ที่จะสามารถ
นำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาศัลยกรรมค ความงามของประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อ
หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานทางวิชาการ ในการต่อยอดการพัฒนาธุรกิจเพื่อให้
มี ศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงาม
ในประเทศไทย
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความ
งามในประเทศไทย
3. พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ
ผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ
ธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย
2. การบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ
ผ่านความสามารถทางนวัตกรรม
3. การบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ
ผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขัน
4. องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ
ธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย

5. องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ่านความสามารถทางนวัตกรรม

6. องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขัน

7. ความสามารถทางนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจคลยกรรมความงามในประเทศไทย

8. ความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจคลยกรรมความงามในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจุบันธุรกิจคลยกรรมความงามมีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้องค์กรจะต้องสร้างรูปแบบการจัดการองค์กรที่เหมาะสม เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนั้น การบริหารจัดการ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และความสามารถทางนวัตกรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจคลยกรรมความงามในประเทศไทย จากการสำรวจแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุป รายละเอียดดังนี้

1. การบริหารจัดการ หมายถึง กลยุทธ์ในการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร เช่น คน เงิน วัสดุ และอุปกรณ์ มาประสานเข้าด้วยกัน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การขึ้นนำและสั่งการ และการควบคุม เพื่อนำมาบูรณาการร่วมกันในการบริหารจัดการให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การสั่งการ (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุม (Controlling)

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) หมายถึง องค์กรที่มีการดำเนินการให้บุคคลที่มีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนตนเอง ด้วยการนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่ไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้เกิดการรับรู้ในรูปแบบต่าง ๆ จนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมภายในองค์กรอย่างเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการคิดอย่างเป็นระบบ และการแบ่งปันวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์กรด้วยความคิดสร้างสรรค์อันนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ขององค์กรต่อไป ประกอบด้วย 1) การคิดอย่างเป็นระบบ (system thinking) 2) การสร้างและสารวิสัยทัศน์ (shared vision) 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม หรือการเรียนรู้ของทีม (team learning)

3. ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness) หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดประโยชน์เพิ่มมูลค่าในเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช้องค์ความรู้ทักษะ และประสบการณ์ในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และนวัตกรรมด้านกระบวนการ (Process Innovation) ที่มีกระบวนการและระบบในการแก้ปัญหา เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (product innovativeness) 2) นวัตกรรมด้านกระบวนการ (process innovativeness)

4. ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพได้เหนือกว่าองค์กรอื่น โดยการสร้างกลยุทธ์ที่สำคัญของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ประกอบด้วย กลยุทธ์ความแตกต่าง (Differentiate Strategy) และกลยุทธ์ต้นทุน (Cost Strategy)

5. ความสำเร็จของผู้ประกอบการ (Organization Performance) หมายถึง ความสำเร็จของการปฏิบัติงานขององค์กรในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้ และการเติบโตขององค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยจะทำการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร และพนักงาน กลุ่มธุรกิจสลายกรรมความงามในประเทศไทย ที่ขึ้นทะเบียนการค้า (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2566) จำนวนทั้งสิ้น 1,925 แห่ง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจนของ (Hair, et al, 2010) ได้แนะนำถึงงานวิจัยประเภทนี้ว่าควรใช้ขนาดตัวอย่างระหว่าง 15-20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ที่เป็นตัวแปร 15

ตัวแปร (20×15) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่มีหลายขั้นตอน สรุปเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
2. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ด้วยการจำแนก ประชากรออกเป็น 4 ภูมิภาค ที่กระจายตัวอยู่ในประเทศไทย
3. แบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสัดส่วนเทียบกับประชากรของแต่ละกลุ่มในแต่ละภูมิภาค
4. ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการสร้างกรอบในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Frame) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่ม

3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสังเคราะห์ และพัฒนาข้อคำถามจากการทบทวนวรรณกรรมรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสตัลยกรรมความงามในประเทศไทย ส่วนการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามด้วยค่า IOC ด้วยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปริญญาดุษฎีนิพนธ์ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน ซึ่งค่า IOC เท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่าผ่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยโปรแกรมลิสเรล (LISREL Standard)

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงค่าร้อยละขององค์กร พบว่า องค์กรที่มีจำนวนพนักงานส่วนใหญ่ 31-40 คน มีจำนวน 74 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 24.67 รองลงมา มีจำนวนพนักงาน 21 – 30 คน จำนวน 65 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 21.67 จำนวนพนักงาน 11 – 20 คน จำนวน 59 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 19.67 พนักงานมากกว่า 40 คน จำนวน 55 องค์กร

คิดเป็นร้อยละ 18.33 และพนักงานน้อยกว่า 10 คน จำนวน 47 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 15.67 ตามลำดับ องค์กรที่มีระยะเวลาดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่ 16-20 ปี จำนวน 85 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 28.33 รองลงมา มีระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 11-15 ปี 79 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 26.33 ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ 5 -10 ปี จำนวน 69 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 23.00 และระยะเวลาดำเนินธุรกิจมากกว่า 20 ปี 67 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 22.33 ตามลำดับ องค์กรที่มีจำนวนทุนจดทะเบียนส่วนใหญ่ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท จำนวน 78 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 536.00 รองลงมา องค์กรที่มีจำนวนทุนจดทะเบียนมากกว่า 100 ล้านบาท จำนวน 71 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 23.67 องค์กรที่มีจำนวนทุนจดทะเบียน 3-10 ล้านบาท จำนวน 59 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 19.67 องค์กรที่มีจำนวนทุนจดทะเบียน 50.1-100 ล้านบาท จำนวน 47 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 15.67 และ องค์กรที่มีจำนวนทุนจดทะเบียน 10.1-50 ล้านบาท จำนวน 45 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 15.00 ตามลำดับ

2. สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ ศัลยกรรมความงามในประเทศไทย และการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ ศัลยกรรมความงาม ในประเทศไทย

2.1 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลของการวิจัยเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องในแต่ละพารามิเตอร์ ได้แก่ $\chi^2/df = 0.9136$ $p \text{ value} = 0.68808$ ค่า CFI = 1.00 ค่า RMR = 0.041 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน Goodness of Fit Index--GFI) = 0.97 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index-AGFI) = 0.92 ค่าที่บ่งบอกความสอดคล้องของตัวแบบ ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation--RMSEA) = 0.0000 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า รูปแบบจำลองที่พัฒนาจากทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกันดีมาก

2.2 การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ ศัลยกรรมความงาม ในประเทศไทย พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรม การบริหารจัดการ และความได้เปรียบทางการแข่งขัน เป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวแปรความสามารถทางนวัตกรรม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม

ต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยผ่านตัวแปรแฝงความได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรการบริหารจัดการ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นปัจจัย ที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยผ่านตัวแปรแฝงความสามารถทางนวัตกรรม และตัวแปรแฝงความได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ตัวแปรความได้เปรียบทางการแข่งขัน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ = -0.07 และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยผ่านตัวแปรแฝงความสามารถทางนวัตกรรม และตัวแปรแฝงความได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ = .04

ในส่วนของความสามารถทางนวัตกรรม มีการส่งเสริมในการสร้างและใช้ความคิดใหม่ ในพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่เพื่อทำให้เกิดผลประโยชน์เชิงพาณิชย์แก่ธุรกิจ มากที่สุด รองลงเป็นการปรับปรุง พัฒนากระบวนการทำงานอยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการแตกต่างจากคู่แข่ง อย่างชัดเจน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
สมมติฐานที่ 1: การบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสัณยกรรมความงามในประเทศไทย	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 2: การบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ่านความสามารถทางนวัตกรรม	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 3: การบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขัน	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 4: องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสัณยกรรมความงามในประเทศไทย	สนับสนุน

สมมติฐานที่ 5: องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ่านความสามารถทางนวัตกรรม	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 6: องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผ่านความได้เปรียบทางการแข่งขัน	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 7: ความสามารถทางนวัตกรรม มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสัณยกรรมความงามในประเทศไทย	สนับสนุน
สมมติฐานที่ 8: ความได้เปรียบทางการแข่งขัน มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสัณยกรรมความงามในประเทศไทย	สนับสนุน

อภิปรายผล

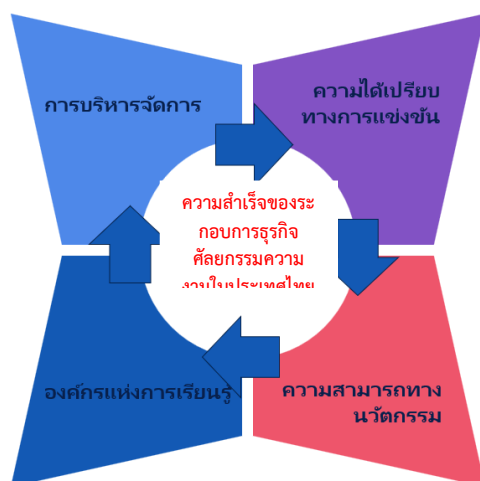
การทบทวนวรรณกรรมด้านการบริหารจัดการที่กล่าวมาข้างต้นนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปตัวแปรการบริหารจัดการ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยตัวแปรการบริหารจัดการ มีองค์ประกอบที่สำคัญด้วยกัน 7 ส่วน ได้แก่ P – Planning : การวางแผน O – Organizing : การจัดองค์กร S – Staffing : การจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร D – Directing : การอำนวยการ Co – Co-ordinating : การประสานงาน R – Reporting : การรายงาน B – Budgeting : การบริหารงบประมาณ เพื่อนำมาบูรณาการร่วมกันในการบริหารจัดการให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้้องค์การบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด นำพาองค์กรให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารจัดการและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรม ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และ ความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจสัณยกรรมความงาม ในประเทศไทย พบว่า 1. ความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงภายในกับตัวแปรสังเกตได้ภายในกับตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ ตัวแปรความสามารถทางนวัตกรรม ตัวแปรความได้เปรียบทางการแข่งขัน และตัวแปรความสำเร็จของผู้ประกอบการ 2. ความสัมพันธ์ของตัวแปรภายนอกกับตัวแปรสังเกตได้ภายนอก และตัวแปรการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3. ความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงภายในกับตัวแปรแฝงภายใน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถทางนวัตกรรม 4. ความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงภายนอกกับตัวแปรแฝงภายใน โดยค่าสัมประสิทธิ์

เส้นทาง (path coefficients) มากที่สุด ได้แก่ การบริหารจัดการ สอดคล้องกับการศึกษาของ สถิตย์ กุลสอน ยืนยง ไทยใจดี และชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2563: 12-20) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิง ประจักษ์ ปัจจัยด้านผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม องค์กร และปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถ รวมกันอธิบายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 68 แสดงว่า ตัวแปรทุกตัวสามารถท า นายการเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้มาจากการสังเคราะห์ บรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย รวมทั้งผลการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จึงส่งผลให้ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่า มีปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ด้านการเป็น องค์กรในการเรียนรู้ ด้านความสามารถทางนวัตกรรม และความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่ง ผู้ประกอบการธุรกิจคลยกรรมความงามต้องเน้นการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากการนำ โมเดลในการวิจัยครั้งนี้มาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เพื่อ นำมาสร้างกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าเดิมและลูกค้าใหม่ รวมทั้งริเริ่มแนวทางดำเนินธุรกิจให้แตกต่างจากคู่แข่ง โดยการรวบรวมข้อมูลข่าวสารมาใช้ใน รูปแบบการจัดการเพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมี ประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นตัวแบบหรือโมเดลของธุรกิจคลยกรรมความงาม ในรูปแบบกระบวนทัศน์ใหม่ที่แสดงให้เห็นถึงผลการวิจัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจ คลยกรรมความงาม ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงการประยุกต์ใช้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงามในประเทศไทย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ถือได้ว่าเป็นการลงทุนกับบุคลากร ซึ่งความสามารถในการเรียนรู้ การใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ที่มีความแตกต่างกันไป การสร้างองค์ความรู้ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น วัฒนธรรมองค์กรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และมีผลต่อการสร้างความสามารถทางนวัตกรรม ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน และส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงาม ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงาม ควรติดตามแนวโน้มทางการแพทย์ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และผลักดันผลการวิจัยเพื่อพัฒนาให้สามารถถ่ายทอดไปสู่ภาคอุตสาหกรรมหรือเชิงพาณิชย์ 1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงาม ควรสนับสนุนให้มีการผลิตศัลยกรรมความงามที่ได้รับการจดสิทธิบัตรในการผลิต ซึ่งสิทธิบัตรจะป้องกันการผลิตเลียนแบบจากคู่แข่ง นอกจากนี้ บริษัทที่สามารถผลิตศัลยกรรมความงามจนได้มาตรฐานศัลยกรรมความงามในต่างประเทศจะเป็นการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันไปได้ทั่วโลก 1.3 ภาครัฐควรส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจศัลยกรรมความงาม โดยกำหนดนโยบายผ่านศูนย์บ่มเพาะนวัตกรรมทางการแพทย์ ได้แก่ การเพิ่มอัตราความสำเร็จในการถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก

โครงการวิจัยทางการแพทย์ ไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่มีอยู่ในตลาด โดยภาครัฐจะต้องสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร มีการอำนวยความสะดวกแก่ธุรกิจศักยภาพความงาม ขั้นตอนการขออนุญาตต่อองค์การอาหารและยา ในการขึ้นทะเบียนศักยภาพความงาม 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรมุ่งเน้นการศึกษาทดสอบกับกลุ่มประชากรประเภทอื่นๆ ของธุรกิจศักยภาพความงาม ในประเทศไทย เพื่อทำการปรับโมเดลหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติม 2.2 ควรศึกษาตัวแปรปัจจัยภายนอกขององค์กรอื่นๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจศักยภาพความงาม ในประเทศไทย เช่น ปัจจัยด้านกฎหมาย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เป็นต้น 2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม อาทิ เช่น การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจศักยภาพความงาม ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- สถิตย์ กุลสอน ยืนยง ไทยใจดี และชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2563) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยสันตพล. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 15(1), 12-20
- สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2566). *การจัดประเภทธุรกิจของนิติบุคคล โดยกรมธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (อิน เต อ ร์ เนี ต).* เรี ย ก ใช้ เมื่ อ 9 ม ก ร า ค ม 2 5 6 7 จ า ก https://tsic.dbd.go.th/assets/book_business_man.pdf
- Gell. (2021). *The GII helps create an environment that evaluates innovation factors continuously.* In 2021, it provides detailed innovation metrics for 132 economies.
- Hair, J., Black, W. C., Barbin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). *Multivariate data analysis.* Upper Sandle River, NJ: Prentice Hall.
- Majeed, S. (2011). The impact of competitive advantage on organizational performance. *European Journal of Business and Management*, 3(4), 191-196.

Norarat Runkawee & Chanongkorn Kuntonbutr. (2016). The effect of innovativeness and learning orientation on firms performance. *Suthiparithat Journal*, 30(94), 68-82.

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา*

APPLICATION OF THE SANGHA LAW TO PROTECT BUDDHISM

นรา บรรลิตกุล¹, ศักดา แป้นดั่ง² และ อัญลิส จิตรมงคลชัย³

Nara Bunlikitkul¹, Sakda Peanduang² and Anyalyn Jitmongkolchai³

¹วิทยาลัยสงฆ์จันทบุรี

¹Chanthaburi Buddhist College, Thailand

²บริษัท ดีเอ็มแอล เพ้นท์ จำกัด

²Dml.Paint Co.,Ltd, Thailand

³สำนักงานศาลปกครอง

³Office of the Administrative Courts, Thailand

Corresponding Author's Email: saokaoh@gmail.com

วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 17 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2568

Received 13 February 2025; Revised 17 February 2025; Accepted 18 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษา การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา พบว่า การคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงจากผู้ที่ต้องการทำลายพระพุทธศาสนานั้นมีความยากขึ้น เพราะพระพุทธศาสนานั้นมีภัยในทุก ๆ ทิศทาง ทั้งภัยภายใน และภัยภายนอก โดยเฉพาะภัยภายในนี้ คือ ชาวพุทธด้วยกันนั้นบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาเอง ซึ่งจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเข้ามาจัดการ ทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 67 ที่เกี่ยวข้องกับการอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนา และกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 43 และ 44 รวมไปถึงกฎหมายอาญา มาตรา 335 ทวิ โดยเพื่อเป็นการบังคับใช้กฎหมายในการปกป้องคุ้มครอง

Citation:

* ภูมินรา บรรลิตกุล, ศักดา แป้นดั่ง และ อัญลิส จิตรมงคลชัย. (2568). การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 221-232.

Nara Bunlikitkul, Sakda Peanduang and Anyalyn Jitmongkolchai. (2025). Application of the Sangha Law to Protect Buddhism. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 221-232.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.14>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พระพุทธศาสนาให้มีความปลอดภัย และชาวพุทธช่วยกันดูแลพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือมาอย่างช้านาน ให้มีความมั่นคงสถาพรสืบไป

คำสำคัญ : การประยุกต์, กฎหมายคณะสงฆ์, ปกป้อง, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article examines the application of Sangha Law in protecting Buddhism. It highlights the increasing challenges in safeguarding Buddhism from both internal and external threats. This is because Buddhism is dangerous in all directions, both internal and external, especially this internal threat, which is that Buddhists together undermine Buddhism itself, which requires the application of laws related to Buddhism, including the Constitutional Law, Article 6 7 related to the patronage and protection of Buddhism, and the Law on the Sangha Act, Sections 43 and 44, as well as the Criminal Code, Section 335 bis.

Keywords: Application, Sangha Law, Protect, Buddhism

บทนำ

ในการคุ้มครองพระพุทธศาสนาเป็นการที่เหล่าชาวพุทธ หรือพุทธศาสนิกชน และเหล่าพุทธบริษัททั้ง 4 มีการปกป้องศาสนาที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนาให้พ้นจากภัยต่าง ๆ ทั้งภัยที่อยู่ใกล้ตัว และภัยที่ทำให้เกิดความแตกแยกของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะภัยในพระพุทธศาสนาที่นับวันนั้นมีอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งการที่พระสงฆ์เองนั้นจะปกป้องพระพุทธศาสนาให้พ้นจากภัยเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือจากหลากหลายฝ่าย หรือผู้ที่มีความเคารพนับถือในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ช่วยกันปกป้องจากสิ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนานั้นเสื่อมถอยลงไป คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการปกป้องพระพุทธศาสนาขณะที่ชาวพุทธทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและอุปถัมภ์ เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคง แต่ปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนามีทั้งภัยที่เป็นพระภิกษุสงฆ์เองที่ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมถอยเพราะประพฤติดนไม่มีความเหมาะสมกับสมณสาธูป โดยการที่จะสร้างศรัทธาให้กลับมาได้นั้น จำเป็นต้องมีการช่วยกันดูแลอย่างเต็มความสามารถ แต่ก็อาจ

เพียงพอได้เลย เพราะหลักธรรมวินัยก็ไม่อาจหยุดสิ่งเหล่านี้ได้ และการประพฤตินั้นไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ก็มีอย่างต่อเนื่องเพราะในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ทำให้คนที่นับถือพระพุทธศาสนานั้นได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากพระสงฆ์ที่ประพฤติผิดศีลธรรม หรือทำผิดในทางพระธรรมวินัย แต่ก็ได้รับการลงโทษทางวินัยสงฆ์แบบเบา ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะก็จะกลับมาประพฤติผิดซ้ำอีก โดยสิ่งเดียวที่ลงโทษได้หนักขึ้น คือ โทษทางกฎหมายคณะสงฆ์ หรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ “พรบ.สงฆ์” ซึ่งก็ต้องดูหลักการของความเป็นจริงว่าจะได้รับการลงโทษแบบไหน หรืออย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ได้รับ โดยผู้เขียนได้มีการศึกษาในการที่จะประยุกต์ใช้กฎหมายอย่างไรเพื่อให้สามารถควบคุมดูแล และปกป้องพระพุทธศาสนาจากภัยต่าง ๆ ให้รอดพ้นจากการคุกคามของพระสงฆ์ รวมทั้งจากบุคคลต่างศาสนาเพื่อไม่ให้สามารถคุกคามพระพุทธศาสนาได้ และเป็นการป้องกันสิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

กฎหมายพระธรรมวินัย

สำหรับกฎหมายในพระพุทธศาสนานั้น ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา แต่เดิมนั้นพระพุทธศาสนามีการควบคุมดูแลโดยพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นข้อบังคับสำหรับพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้ออกข้อบังคับ หรือตั้งกฎต่าง ๆ เมื่อพระภิกษุสงฆ์นั้นได้กระทำผิดทางพระวินัย เริ่มตั้งแต่ข้อที่หนักที่สุดคือ “อาบัติหนัก” ถึงขั้นต้องขาดจากความเป็นพระภิกษุ เรียกว่า “ปาราชิก” แต่ในทางพระธรรมวินัยนั้นเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับที่ เบาเกินไป ซึ่งการควบคุมดูแลพระสงฆ์นั้นมี 3 ระดับ คือ หนัก กลาง และเบา แต่ในปัจจุบันนี้พระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าที่คอยควบคุมดูแลพระสงฆ์ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจัดการกับพระสงฆ์ที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสมได้ มีทั้งความผิดทางพระวินัย และความผิดทางโลก คือ โลกคดีเยน และผิดพระธรรมวินัย แต่ถ้าผิดพระธรรมวินัย มีแค่การขาดจากความเป็นพระภิกษุเท่านั้น แต่ไม่สามารถจัดการลงโทษให้หนักได้กว่านั้น และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการปกครองของพระภิกษุสงฆ์ในการอยู่ร่วมกัน ในการปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักพระธรรมวินัยหรือการทำสังฆกรรมร่วมกัน เช่น ในการระงับอธิกรณ์ การลงนิคหกรรม การสวดปฏิโมกษ์ เพื่อเป็นการแก้ไขความผิดพลาดของพระสงฆ์ให้ได้รับความบริสุทธิ์(พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร, 2565) และเพื่ออาศัยอยู่ในเพศบรรพชิตต่อไปได้ จึงมีการประพฤตินในการแก้ไขอาบัติของตน แต่ในการลงโทษล้วนอยู่ในขอบเขตของพระพุทธศาสนาตามความเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในการปกครองคณะสงฆ์ แต่ในการแก้ปัญหาของการประพฤติผิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ เรียกว่า “การระงับอธิกรณ์” โดยใช้หลักการ

วินิจฉัยในการตีความตามหลักฐานต่าง ๆ ของทางพระธรรมวินัยโดยยึดหลักฐานทางข้อบัญญัติ หรือข้อมูลสัมพัทธ์ที่พระพุทธรเจ้าได้ทรงวินิจฉัยไว้ ตามหลักกรรมบทหรือข้อความต่าง ๆ ที่ผ่านมาเช่น ภิกขุณีวิวัฏฐ (วิ.จ. (ไทย) 7/523/213) กล่าวว่า

“ดูกรโคตมิ เธอพึงรู้ธรรมเหล่าใดว่า
ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความคลายกำหนดไม่ใช่เพื่อความกำหนด
เป็นไปเพื่อความพราก ไม่ใช่เพื่อความประกอบ
เป็นไปเพื่อความไม่สะสม ไม่ใช่เพื่อความสะสม
เป็นไปเพื่อความมกน้อย ไม่ใช่เพื่อความมกมาก
เป็นไปเพื่อความสันโดษ ไม่ใช่เพื่อความไม่สันโดษ
เป็นไปเพื่อความสงบ ไม่ใช่เพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่
เป็นไปเพื่อปรารภความเพียร ไม่ใช่เพื่อความเกียจคร้าน
เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย ไม่ใช่เพื่อความเลี้ยงยาก
ดูกรโคตมิ เธอพึงทรงจำธรรมเหล่านั้นไว้โดยส่วนเดียวว่า
นั่นเป็นธรรม นั่นเป็นวินัย นั่นเป็นสัตตสุตตสน”

ซึ่งเป็นการกล่าวถึงหลักการในการวินิจฉัยของพระพุทธรเจ้าในสมัยพุทธกาลที่พระองค์ทรงปรารภกับนางโคตมิ ผู้เป็นภิกษุณีในพระพุทธศาสนาในการแสดงข้อกำหนดในการที่จะประพฤติตนอย่างไรในพระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นการสั่งสอนให้เข้าถึงในหลักพระธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เข้าสู่การเป็นภิกษุณีที่ดีในพระพุทธศาสนานี้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามในการพิจารณา หรือการวินิจฉัยในเรื่องพระธรรมวินัยนั้นก็มิได้อยู่อย่างต่อเนื่องในสมัยพุทธกาล โดยเฉพาะการปรับอาบัติของพระสงฆ์ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมนั้น ก็มีอยู่ในทุก ๆ สมัยซึ่งแล้วแต่ผู้ปกครอง แต่ในการปรับอาบัติก็เป็นแค่ในขั้นตอนทางพระพุทธศาสนาแล้วก็อาจจะมิได้อยู่อย่างต่อเนื่อง(พระมหาอำนาจ อจฺญริยเมธี และคณะ, 2566) เพราะในปัจจุบันนี้ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปล้วนทำให้จิตใจของคนนั้น ไม่ยึดมั่นในหลักคำสอนมากนัก ตามคำสั่งเสียก่อนพระพุทธรเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน จึงทำให้เกิดการประมวลคำสอนของพระพุทธรเจ้าในหลาย ๆ ครั้ง เรียกว่า “การสังคายนา” เพื่อปรับปรุงหรือรวบรวมคำสอนให้เกิดเป็นคัมภีร์ไว้ใช้ในการปฏิบัติตาม สำหรับการรักษาคำสอนหรือพระธรรมวินัย รวมทั้งพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

ดังนั้น การใช้กฎหมายพระธรรมวินัยจึงเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนาในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการคัดเลือกผู้ที่ดำรงอยู่ในพระพุทธศาสนาต่อไปได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถปิดกั้น หรือ

ป้องกันภัยทางศาสนาจากผู้ที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำลายพระพุทธศาสนาได้ และผู้ที่หาผลประโยชน์จากการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการบ่อนทำลายได้ แต่ก็ควรมีความสำนึกในพระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาที่บรรพบุรุษนั้นให้ความเคารพศรัทธามาตั้งแต่อดีต แต่ยังคงมีผู้ที่พยายามจะสร้างความเสื่อมเสียต่อพระพุทธศาสนาต่อไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะภัยจากต่างศาสนา และภัยในพระพุทธศาสนาด้วยกัน

กฎหมายคณะสงฆ์

ในการใช้กฎหมายทางคณะสงฆ์เป็นการใช้กฎหมายทางฝ่ายอาณาจักร หรือ “บ้านเมือง” ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการตราขึ้น รัฐสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงถวายอำนาจรัฐอุดหนุนคณะสงฆ์ให้จัดระบบการปกครองขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อให้สอดคล้องกับการปกครองทางราชอาณาจักร และต่อมาครั้งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนั้น ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 ขึ้นเพื่อเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับแรก โดยมีการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองในราชอาณาจักร ครั้นถึงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ขึ้น เพื่อเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ในรูปแบบใหม่ และเมื่อถึง พุทธศักราช 2535 ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) ใน พุทธศักราช 2535 เพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 โดยมีในบางมาตรานั้นได้ มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535(วัดโมลีโลกยาราม, 2562) รวมกันเป็นหลักในการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ พอมาถึงรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวมหาชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชกาลที่ 10 องค์ปัจจุบัน ได้ทรงให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 และมีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2561 ขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ตลอดจนดูแลการปกครองคณะสงฆ์เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา มีการรักษาพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป(พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2561) และสำหรับพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ในหลากหลายมาตราซึ่งในแต่ละมาตราพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง สถาปนา และถอดถอนสมณศักดิ์ของ

พระภิกษุในคณะสงฆ์ ซึ่งมีพระราชอำนาจต่าง ๆ ในกฎหมายฉบับนี้ เพื่อเป็นการอุปถัมภ์ พระพุทธศาสนา(ไทยพีบีเอส, 2561) จึงจำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความปลอดภัยจากผู้ที่ไม่หวังดี แต่ก็ต้องมีการ พิจารณากฎหมายพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง เพราะในกฎหมายฉบับนี้เป็นแค่การอุปถัมภ์ คุ้มครองพระพุทธศาสนา แต่ไม่ได้ปกป้องหรือครอบคลุมเท่าไร จึงจำเป็นต้องมีการนำหลัก กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 มาประกอบในการวินิจฉัยเพิ่มเติม เพราะ กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2561 นี้มีการยกเลิกกฎหมายของพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ พ.ศ. 2535 ในบางมาตรา แต่ก็ยังสามารถนำมาบังคับใช้ได้ตามปกติ เพราะว่าการปกครอง คณะสงฆ์ให้อยู่ในกรอบพระธรรมวินัย และเพื่อควบคู่ไปกับการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่องค์พระมหากษัตริย์จำเป็นต้องกำกับดูแลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้อยู่คู่ ประเทศไทยอันเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนานี้ให้มีความเจริญงอกงามสถาพรสืบไป

ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายคณะสงฆ์ที่เป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยมีทั้ง 4 ฉบับ ในการบังคับใช้กฎหมาย และมีการปรับปรุงแก้ไขเพียงบางมาตรา เพื่อเป็นการคุ้มครอง พระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงในราชอาณาจักรไทย โดยจำเป็นที่พระมหากษัตริย์จะทรง อุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญสถาพร และเพื่อเป็นการปกครอง พระพุทธศาสนาจากภายในและภายนอก ซึ่งในบางมาตราก็มีการแก้ไขให้สามารถที่จะ บังคับใช้กับพระสงฆ์ที่ประพฤติผิดพระธรรมวินัย และจำเป็นต้องมีการรับโทษทางอาญาของ แผ่นดินด้วย เพราะพระพุทธศาสนาเป็นของปวงชนชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ใน ยุคของบรรพบุรุษไทย ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการรักษาไว้ซึ่งหลักธรรมคำสั่งสอน รวมทั้งมีการสืบ ทอดต่อไป

การคุ้มครองพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่บุคคลส่วนใหญ่ในประเทศนั้นมีการเคารพนับถือ โดยใน การเคารพนับถือนี้ เป็นการนับถือในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น แต่ ในทางกลับกันนั้น พระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาแห่งความเมตตา มีความกรุณานั้น ทำให้บุคคล นอกศาสนาอื่น ๆ เข้ามาสร้างความแตกแยกในพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถจะกล่าว ได้ แต่จำเป็นที่ชาวพุทธทุกคนนั้นจะต้องมีการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้รอดพ้นจาก อันตรายต่าง ๆ โดยในการปกป้องหรือคุ้มครองพระพุทธศาสนา จำเป็นที่ชาวพุทธนอกจากจะ ศึกษาคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ การปฏิบัติตามคำสอนทาง

พระพุทธศาสนา และมีการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยจะต้องช่วยกันปกป้องธำรงรักษาพระพุทธศาสนาไม่ให้มัวหมอง เพื่อดำรงสืบไป(นาโชค อุ่นเวียง, 2561) ซึ่งในการธำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนานี้พุทธบริษัทจะต้องรำลึกตระหนักถึงความสำคัญของพระธรรมวินัยเป็นหลัก โดยจะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งพระธรรมวินัยด้วยการเล่าเรียน ศึกษาธรรมทั้งมีการปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตน และนำไปขยายผลให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสังคมรวมทั้งแก่ชาวโลก (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564) เพื่อเป็นการร่วมกันปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาไม่ให้ถูกทำลาย โดยชาวพุทธจำเป็นต้องช่วยกันเพราะพระพุทธศาสนาเป็นสมบัติของพุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา จำเป็นต้องมีหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้ คือ 1. การพูดและการเขียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนาที่มีความถูกต้อง 2. ใช้หลักการประชาสัมพันธ์ 3. ปฏิบัติให้ตนเป็นตัวอย่างที่ดีในทางพระพุทธศาสนา 4. แสดงผลการปฏิบัติเพื่อให้อื่นเกิดความสนใจในหลักการทางพระพุทธศาสนา(หนังสือพิมพ์ไทยแอลเอ, 2559) แต่ในอีกมุมมองอีกประการที่จะทำให้พระพุทธศาสนานั้นอยู่คู่สังคมได้นั้น และเป็นไปตามสภาพสังคมปัจจุบันนั้น มี 3 อย่าง คือ 1. ประชาธิปไตย เพราะศาสนาจำเป็นต้องยอมรับความเท่าเทียมของสังคมนี้ให้ได้ โดยเฉพาะความหลากหลายทางเพศ หรือสถานภาพทางสังคม 2. ทุนิยม คงจะหลีกเลี่ยงสภาพสังคมอิทธิพลไม่ได้ ต้องมีการปรับตัวเช่น “การสงเคราะห์” คนที่ถูกทุนนิยมกีดกันออกไปจากทรัพยากรของชีวิต คือ คนจน คนไร้สิทธิ์ หรือไร้อำนาจ 3. อัตลักษณ์ใหม่ เพราะบุคคลในสังคมทุกคนล้วนสร้างอัตลักษณ์อันหลากหลายขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม(นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2558) โดยพระพุทธศาสนานั้นจำเป็นต้องมีการปรับให้เข้ากับสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อคงความเป็นพระพุทธศาสนาไว้ และเพื่อเป็นการรักษาหรือคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไปตามกลไกของสังคม ในการประเพณี และปฏิบัติของคนในสังคมนี้

ดังนั้น การคุ้มครองพระพุทธศาสนานั้นเป็นหน้าที่ของเหล่าชาวพุทธ และพุทธบริษัททุกคน ที่จะต้องร่วมด้วยช่วยกันดูแลพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงปลอดภัยในอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาโดยชาวพุทธจำเป็นจะต้องมีการคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งจะต้องมีการศึกษา แล้วนำไปประเพณีปฏิบัติเพื่อเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่ในสังคม และชาวโลกตลอดไปในการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม และจิตใจของบุคคลในทุกวันนี้ล้วนมีการทุกสิ่งต่าง ๆ เข้ามาทำให้การเคารพนับถือเสื่อมถอยไป โดยเฉพาะตัวบุคคลที่คงความเป็นชาวพุทธจะต้องมีการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่มีเข้ามา

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

ในการประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จำเป็นจะต้องศึกษากฎหมายให้มีความเข้าใจก่อนที่จะมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับบุคคลส่วนใหญ่ที่เคารพนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศนี้ ซึ่งหากไม่มีการใช้กฎหมายจัดการกับบุคคลที่กระทำการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา ให้เกิดความเสียหายต่อศาสนาที่มีผู้เคารพนับถือเป็นจำนวนมาก อาจทำให้พระพุทธศาสนานั้นเกิดความเสียหายและมีผู้ที่เสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือทำลายกันเอง หรือการใช้พระพุทธศาสนาเข้ามาแสวงหาประโยชน์ คือ การหาลาภ สักการะ จากความศรัทธาของชาวพุทธเอง เพราะมักเกิดจากความมกมายในเรื่องของศาสนาที่ไม่ได้ศึกษาอย่างแท้จริงว่า การที่บุคคลจะมีความศรัทธาได้นั้นจำเป็นจะต้องมีความศรัทธาจากหลักการของความเป็นจริง แต่ในปัจจุบันนี้ความศรัทธา หรือความเชื่อนั้นเกิดจากความมกมายที่บุคคลนั้นต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากพระพุทธศาสนา โดยในการจะประยุกต์ใช้กฎหมายเพื่อเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนานั้น โดยศึกษาที่บทลงโทษของกฎหมายว่าควรจะดำเนินการอย่างไรเมื่อบุคคลผู้นั้นประพฤติตนที่เป็นภัยต่อพระพุทธศาสนา โดยหากเป็นพระสงฆ์ที่ประพฤติดีในทางพระธรรมวินัยอยู่ในขั้นปานกลาง หรือเบา แต่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งจำเป็นจะต้องว่ากันไปตามกระบวนการทางพระธรรมวินัย แล้วให้พระสงฆ์รูปนั้นแสดงโทษของตนต่อกลุ่มของพระสงฆ์ส่วนใหญ่ให้ได้รับการพิจารณาลงโทษตามความเหมาะสม แต่เมื่อบุคคลผู้นั้นประพฤติดีในทางพระธรรมวินัยร้ายแรง ถึงขั้นให้ขาดจากความเป็นพระสงฆ์หรือพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และเพื่อไม่ให้ชาวพุทธส่วนใหญ่เกิดความเสื่อมศรัทธาจึงจำเป็นจะต้องมีการลงโทษทางกฎหมายไปด้วย โดยต้องศึกษาบทลงโทษของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561 ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยนิคหกรรมและการสละสมณเพศ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)ซึ่งประกอบด้วย มาตราที่ 24 ถึงมาตราที่ 28 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงนิคหกรรมและสละสมณเพศจากพระภิกษุ ซึ่งเมื่อประพฤติดีพระธรรมวินัยสงฆ์จำเป็นจะต้องมีการสละสมณเพศโดยไม่มีความผิดทางอาญา ซึ่งทำให้ชาวพุทธบางคนเกิดความสงสัยว่าทำอะไรเมื่อพระสงฆ์นั้นประพฤติดีพระธรรมวินัยร้ายแรงไม่มีกฎหมายทางอาญาเข้ามารองรับ เพราะทำให้พระพุทธศาสนาเกิดความเสื่อม และทำให้ผู้ที่นับถือในพระพุทธศาสนานั้นแสดงความไม่พอใจในการกำหนดบทลงโทษเป็นเพียงเพื่อให้สละสมณเพศ

เท่านั้น ซึ่งก็ทำให้พระสงฆ์หรือบุคคลเหล่านี้กลับมาทำลายพระพุทธศาสนาอีก แต่มี 2 มาตรา ในกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับนี้ คือ มาตราที่ 29 และมาตราที่ 30 ในการใช้ บทลงโทษทางอาญา คือ เมื่อพระภิกษุได้กระทำความผิดกฎหมายทางอาญา ซึ่งในความผิดทาง กฎหมายทางอาญานั้น ประกอบด้วย 1. ความผิดในตัวเอง คือ ความผิดที่คนทั่วไปเห็นชัดเจน ว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชน 2. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม คือ ความผิดที่เกิดจากกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด โดยมีได้เกี่ยวกับศีลธรรมอันดีงาม(ส่วนนิติ การ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2563) ซึ่งเมื่อพระสงฆ์รูปนั้นประพฤติดีกกฎหมายทางอาญาก็ จำเป็นต้องมีการสละสมณเพศด้วยเช่นกัน แต่ในการกระทำความผิดทางพระธรรมวินัยสงฆ์นั้น ได้รับ โทษแค่สละสมณเพศอย่างเดียว แต่ชาวพุทธควรทำอย่างไรเพื่อให้ได้รับโทษเพิ่มขึ้น โดยได้รับ ทั้งทางอาญา และโทษทางพระธรรมวินัยด้วย ซึ่งเมื่อประพฤติดินไม่เหมาะสมสิ่งจำเป็นต้องมี การแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อจัดการได้ทั้งพระสงฆ์ และบุคคลที่บ่อนทำลายพระพุทธศาสนา โดยกฎหมายทางอาญาเป็นกฎหมายที่มีการลงโทษ แต่เมื่อนำกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตีความ ดังที่แสดงไว้ในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ในการอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็น ศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา และการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่ารูปแบบ ใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564) ซึ่งจากข้อมูลในกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เขียนตรขึ้นนั้น สิ่ง สำคัญต้องมีการใช้กฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำความผิดต่อบุคคลผู้ที่ทำลายพระพุทธศาสนา ในรูปแบบ ต่าง ๆ เช่น การจำคุก แต่เมื่อย้อนกลับมาศึกษาในกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561) ในหมวดที่ 7 มาตรา 43 ว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 15 จัตวา วรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคสาม หรือมาตรา 28 ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี โดยในมาตรา 43 นี้ เมื่ออ้างอิงรายข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้ว คือ มาตรา 15 จัตวา วรรคสองว่า พระภิกษุสามเณรตามวรรคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศ ต้องสึก ภายในสามวัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ มาตรา 26 พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุด ให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ ทราบคำวินิจฉัย มาตรา 27 วรรคสาม พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัย และมาตรา 28 พระภิกษุรูปใดต้องคำ

พิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสืบภายในสามวัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ซึ่งทั้งหมดนี้มีโทษตามกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) โดยในส่วนของมาตรา 44 นั้น กล่าวว่า ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยตามมาตรา 25 หรือไม่ก็ตาม แล้วมาอุปสมบทใหม่ โดยกล่าวความเท็จ หรือมีการปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ซึ่งจะเห็นได้ว่า การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมนี้ ทำให้เกิดความครอบคลุมถึงการให้ความสำคัญของพระพุทธศาสนาของชาวพุทธ เพราะมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง และพร้อมปกป้องเสมอเมื่อมีผู้ที่ต้องการทำลายพระพุทธศาสนา

ดังนั้น ในการประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา เมื่อมีผู้ที่บ่อนทำลายพระพุทธศาสนาให้เกิดความเสื่อมเสีย หรือมีความเสียหายต่อชาวพุทธที่มีความศรัทธาอยู่ จำเป็นที่จะต้องมีการออกมาปกป้องพระพุทธศาสนาให้เกิดความปลอดภัย แต่ในความปลอดภัยนี้ต้องไม่มีผู้ใดได้รับผลกระทบด้วย ซึ่งในการที่จะประยุกต์ใช้กฎหมายให้มีความสอดคล้องกับการลงโทษในปัจจุบันนี้ จำเป็นต้องมีการใช้กฎหมายทั้ง 2 แบบ ในการจัดการกับผู้ทำลายพระพุทธศาสนา โดยต้องใช้กฎหมายพระธรรมวินัยเป็นหลักในการตัดสิน และใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นส่วนประกอบ เพราะหากไม่ใช้กฎหมายทั้ง 2 แบบนี้ควบคู่กันไปแล้ว ก็อาจจะทำให้พระพุทธศาสนาเสียหายมากขึ้น เพราะทำผิดโทษเบาในทางพระธรรมวินัย แต่ในสายตาชาวโลกเป็นที่น่าติเตียน ซึ่งเป็นการติเตียนของทางโลก “โลกวิชชะ” หรือ ชาวโลกติเตียน ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสีย ต้องมีการประยุกต์กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาใช้เพิ่มเติม และพ่วงกับกฎหมายทางอาญา เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานทางสังคม ให้ผู้นั้นไม่ควรนำศาสนาทำลาย โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วยังแสวงหาผลประโยชน์นั้นด้วย ซึ่งจำเป็นจะต้องจัดการให้ถึงที่สุด

สรุป

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการศึกษาหลักกฎหมายเพื่อที่จะได้นำมาใช้ในการจัดการกับผู้ที่เป็นภัยต่อพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยให้ความเคารพนับถือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในการที่จะประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาสิ่งสำคัญคือ ต้องดูความเป็นไปได้ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้ง 4 ฉบับ และฉบับที่มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม

มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความมีเสถียรภาพทางกฎหมาย โดยทำให้บุคคลหรือพระภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความเสื่อมเสียในพระพุทธศาสนาได้รับการลงโทษทางกฎหมาย ตามมาตรา 43 และมาตรา 44 ที่ผู้ใดกระทำความผิดในการประพฤติดความเสื่อมเสียกับพระพุทธศาสนา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี โดยมีกฎหมายพ่วงที่เข้ามาในมาตรานี้ คือ มาตรา 15 จัตวาวรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรคสาม และมาตรา 28 ซึ่งมีความผิดในการประพฤติดทำให้เกิดความเสื่อมเสียในพระพุทธศาสนา โดยฝ่ายอาณาจักรหรือฝ่ายรัฐจะต้องเข้าไปจัดการผู้ที่บ่อนทำลายพระพุทธศาสนาโดยใช้กฎหมายคณะสงฆ์โดยตรงไปตรงมา ซึ่งต้องมีการใช้อำนาจรัฐต่อผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคง และสภาพสืบต่อไปในอนาคตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่การรักษาวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็เพียงพอ โดยสรุปแล้วกฎหมายคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การลงโทษทางพระธรรมวินัยที่อาจไม่สามารถป้องกันปัญหาบางอย่างได้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไทยพีบีเอส. (2561). *โปรดเกล้าฯ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ฉบับที่ 4*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/273430>
- นำโชค อุ่นเวียง. (2561). *การดำรงรักษาพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทไทย*. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2567 จาก <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34729>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2558). *ปกป้องพระพุทธศาสนาจากเผด็จการทุกรูปแบบ*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_560
- พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร. (2565). พระวินัย : หลักการป้องกันและแก้ไขปัญหาของคณะสงฆ์. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 5(1), 162-175.
- พระมหาอำนาจ อจฺฉริยเมธี และคณะ. (2566). ความรับผิดชอบทางอาญา และพระธรรมวินัยของภิกษุสงฆ์กรณีศึกษาพระภิกษุรับของโจร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(3), 66-76.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 50 ก, 17 กรกฎาคม 2561.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัดโมลีโลกยาราม. (2562). *เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 4 ฉบับ*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.watmoli.com/wittaya-four/2450/>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *พระไตรปิฎกกับการดำรงพระพุทธศาสนา*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.watnyanaves.net/en/book-reading/371/1>
- ส่วนนิติการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2563). *ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาญาไทย*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://dla.wu.ac.th/th/archives/3547>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2564)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริน.
- หนังสือพิมพ์ไทยแอลเอ. (2559). *การรักษาดูแลพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ “ใคร”*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก http://www.thailanewspaper.com/article/dhamma_som_samai/1592.php

ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี*

A STUDY OF THE APPLICATION OF THE FIVE PRECEPTS AND FIVE VIRTUES PRINCIPLES FOR IMPROVING THE QUALITY OF LIFE OF THE COMMUNITY IN THUNG FON SUBDISTRICT, THUNG FON DISTRICT, UDIN THANI PROVINCE

พระมหาทรัพย์ ญาณเตโช (ปิตตะกะโส)¹, บุญส่ง สิ้นธูนอก², พระมหาประทีป อภิวัตตโน³
และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค⁴

Phramaha Sap Nānatejo (Pittakhaso)¹, Boonsong Sinthunok², Phamaha Prateep Abhivatdhano³
and Arithat Loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 กุมภาพันธ์ 2568

Received 15 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 24 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักเบญจศีล เบญจธรรม ในพระพุทธานุญาต 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่ง

Citation:

* พระมหาทรัพย์ ญาณเตโช (ปิตตะกะโส), บุญส่ง สิ้นธูนอก, พระมหาประทีป อภิวัตตโน และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568). ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี.วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 233-249.

Phramaha Sap Nānatejo (Pittakhaso), Boonsong Sinthunok, Phamaha Prateep Abhivatdhano and Arithat Loesruamchok. (2025). A Study of the Application of the Five Precepts and Five Virtues Principles for Improving the Quality of life of the Community in Thung fon Subdistrict, Thung fon District, Udin Thani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 233-249.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.15>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผน จังหวัดอุดรธานี การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 30 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักเบญจศีล เบญจธรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักธรรมช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม โดยเบญจศีลเน้นการละเว้นจากการกระทำที่ก่อให้เกิดทุกข์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกระดับ

2. สภาพปัจจุบันการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งผน พบว่า หลักดังกล่าวถูกนำมาใช้ในทุกมิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมอาชีพที่สุจริตและการบริหารทรัพยากรอย่างมีคุณธรรม สังคม โดยการสร้างความสามัคคีและลดความขัดแย้ง สุขภาพ โดยการรณรงค์งดเว้นอบายมุขและส่งเสริมสุขภาวะ การศึกษา โดยการปลูกฝังศีลธรรมและทักษะชีวิต และสิ่งแวดล้อม โดยการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านหลักเบญจศีลและเบญจธรรม ได้แก่ การส่งเสริมสัมมาอาชีวะ การสื่อสารอย่างซื่อสัตย์ การลดปัญหาสุขภาพจากอบายมุข การส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณธรรม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งนำไปสู่ความสุขและความยั่งยืนของชุมชน

คำสำคัญ: เบญจศีล, เบญจธรรม, พัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the principles of the Five Precepts and the Five Virtues in Theravāda Buddhism, 2) to examine the current application of these principles in improving the quality of life of the community in Thung Fon Subdistrict, Thung Fon District, Udon Thani Province, and 3) to propose guidelines for applying the Five Precepts and the Five Virtues to enhance the quality of life in the community of Thung Fon Subdistrict, Thung Fon District, Udon Thani Province. This research is qualitative in nature, utilizing document analysis and interviews with 30 key informants. Data were

collected using interview forms and analyzed through comparative analysis to identify relationships between the data.

The findings reveal that

1. The findings indicate that the Five Precepts and Five Dhammas in Theravāda Buddhism serve as fundamental principles that cultivate morality and ethics. The Five Precepts emphasize abstaining from actions that cause suffering, contributing to the overall improvement of quality of life across all social groups and levels.

2. Regarding the current application of these principles in the community, the study found that they are integrated across multiple dimensions. In the economic aspect, ethical occupations and responsible resource management are promoted. Socially, the principles foster unity and reduce conflicts. In terms of health, campaigns encourage abstinence from intoxicants and support physical and mental well-being. In education, moral values and life skills are instilled. Environmentally, the community is encouraged to conserve natural resources and develop environmental awareness.

3. The proposed guidelines for enhancing the community's quality of life through the Five Precepts and the Five Dhammas include promoting right livelihood, honest communication, reducing health issues related to substance abuse, fostering ethical education, and encouraging sustainable environmental conservation. These applications contribute to the happiness and sustainability of the community.

Keywords: Five Precepts, Five Dhammas, Quality of Life Development

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยประสบปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับชุมชน (สมาคมส่งเสริมคุณธรรมแห่งประเทศไทย, 2561) การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน หลักเบญจศีลและเบญจธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542) เป็นหลักธรรมที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ส่งเสริมการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และช่วยลดปัญหาทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553) ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี เป็นชุมชนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา การศึกษาการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการสร้างแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน (สุชาติ พรหมมี, 2563) แม้ว่าหลักเบญจศีลและเบญจธรรมจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ปัจจุบันพบว่าการนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนยังมีข้อจำกัด ปัญหาต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพที่ขาดจริยธรรม ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน การบริโภคสิ่งเสพติด และการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลทุ่งฝน ดังนั้น การศึกษาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น (กองส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม กรมการศาสนา, 2562) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ต้องศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ ครู อาสาสมัครสาธารณสุข และประชาชนในตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเผยแพร่หลักธรรมในชุมชน

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนผ่านแนวทางการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรม ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนอื่น ๆ รวมถึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560) ที่จะทำได้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ได้แนวทางที่ชัดเจนในการนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของประชาชนในตำบลทุ่งฝน ชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น นำไปสู่การลดปัญหาสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักศีลธรรม สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาเป็นแนวทางหรือมาตรการเชิงนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมในระดับชุมชนและสังคม ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านการเสริมสร้างความสามัคคีและการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางหลัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักเบญจศีล เบญจธรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ว่าที่ร้อยตรี ชัตติยะ ภูมิรินทร์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรมกับความผาสุกทางจิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความผาสุกทางจิตโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด ได้แก่ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความสงบสุขและการยอมรับตัวเอง การควบคุมและจัดการกับสิ่งแวดล้อม ความเป็นตัวของตัวเอง (ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด) พบความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลกับความผาสุกทางจิตของผู้สูงอายุ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = 0.957$) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันมีระดับความผาสุกทางจิตแตกต่างกัน ผู้สูงอายุใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อพฤติกรรมทางกาย วาจา และสุขภาวะทางจิต

พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียน

ประณตศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังศีลธรรมใน 5 ด้าน ได้แก่ เป็นผู้แนะและแบบอย่างด้านศีลธรรม เป็นผู้สั่งสอนให้เยาวชนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของศีลธรรม สอนให้เข้าใจรายละเอียดของคุณธรรม ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ควรประกอบด้วย ส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างสภาพจิตใจที่ดีในเด็ก ปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และความสามารถ ให้ความรู้เรื่องผลกระทบของครอบครัวที่แตกแยก สร้างความตระหนักรู้ถึงศีลธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคม

พระมหาประเสริฐ ญาณสีโล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร” ผลการวิจัยพบว่า วินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วินัยของบรรพชิต (อนาคาริกวินัย) วินัยของคฤหัสถ์ (อาคาริกวินัย) วินัยสำหรับคฤหัสถ์ประกอบด้วย ไตรสรณคณ การปฏิญาณตนถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เบญจศีล ศีล 5 ได้แก่ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ และดื่มสุรา อุโบสถศีล การรักษาศีล 8 กุศลกรรมบถ 10 – การกระทำที่ดีทางกาย วาจา และใจ

พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสธมโม)” ผลการวิจัยพบว่า ศีลช่วยควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้เรียบร้อย ประโยชน์ของการรักษาศีลมี 3 ประการ นำพาผู้ปฏิบัติไปสู่สุคติ ช่วยให้มีโอกาสเป็นพื้นฐานในการเข้าถึงพระนิพพาน

พระมหาสมชาย สิริจินโท (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของพระพุทธคุณ (สมาน สุมโธ)” ผลการวิจัยพบว่า ศีลเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสัมพันธ์กับสังคม หลักการสำคัญของศีล ได้แก่ ไม่เบียดเบียนหรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันและสุจริต ฝึกอบรมกาย วาจา และจิตใจให้ประณีต

สรุป งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ เน้นถึงความสำคัญของศีลธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยมีแนวคิดหลักคือ การปฏิบัติตามเบญจศีลและเบญจธรรม ส่งผลต่อสุขภาวะทางจิตและคุณภาพชีวิต พระสอนศีลธรรมมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศีลธรรมให้แก่เยาวชนและศีลเป็นพื้นฐานสำคัญของพุทธศาสนา ช่วยให้เกิดความสงบสุข และเป็นแนวทางสู่ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

2. ขอบเขตการวิจัย 1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้เน้นศึกษาเกี่ยวกับ หลักเบญจศีล เบญจธรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท สภาพปัจจุบันของการนำหลักเบญจศีล เบญจธรรม ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน แนวทางการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน 2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี และ 3. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องกับการนำหลักเบญจศีล เบญจธรรมไปใช้ในชุมชน ได้แก่ พระภิกษุในวัดประจำตำบล จำนวน 10 รูป ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้นำท้องถิ่น) จำนวน 10 คน ชาวบ้านในตำบลทุ่งฝนที่ปฏิบัติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 รูป/คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีล เบญจธรรม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ใช้เครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์พระภิกษุเกี่ยวกับบทบาทของศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการใช้หลักธรรมในการพัฒนาชุมชน สัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ในชีวิตประจำวัน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) สังเกตพฤติกรรมของชาวบ้านในการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรม เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน เช่น การทำบุญ การบรยายธรรม และการปฏิบัติธรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากเอกสารจะถูกวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์หลักการสำคัญ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตจะถูกวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในชุมชน

5. การสรุปผลและการนำเสนอข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนา พร้อมสังเคราะห์แนวทางที่สามารถนำไปใช้จริงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรมในระดับชุมชน

6. ความน่าเชื่อถือของการวิจัย การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกต การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) โดยนำผลการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง

การดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝนได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

1. หลักเบญจศีล เบญจธรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและสงบสุข โดยหลักเบญจศีลประกอบด้วยข้อปฏิบัติ 5 ประการ ได้แก่ การไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่ประพฤติผิดในกาม, ไม่พูดเท็จ, และไม่ดื่มสุราและของมึนเมา ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการกระทำที่ทำให้เกิดความทุกข์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ในขณะที่หลักเบญจธรรมประกอบด้วยคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ สัจจะ (ความจริง), สัมมาทิฐิ (การมีมุมมองที่ถูกต้อง), ปัญญา (การมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง), ศรัทธา (ความเชื่อที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา), และขันติ (ความอดทนในการเผชิญกับความยากลำบาก) ซึ่งช่วยเสริมสร้างจิตใจที่ดีและเสริมสร้างความเป็นคนดีในสังคม การรักษาศีลห้าและการปฏิบัติตามเบญจธรรมจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตใจและการดำเนินชีวิตที่ดีเพื่อสร้างความสุขภายในและสังคมที่สงบสุข ปลอดภัยจากความขัดแย้งและความทุกข์ทางจิตใจ

2. สภาพปัจจุบันการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนและพัฒนาในเชิงบูรณาการในทุกด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการส่งเสริมคุณธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างมีสติ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมอาชีพที่มีคุณธรรม และการสร้างกลุ่มทางเศรษฐกิจช่วยลดความยากจนและเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน ในด้านสังคม การสร้างความสามัคคีและการลดปัญหาความขัดแย้งด้วยหลักสันติวิธี การส่งเสริมคุณธรรมในชุมชนช่วยเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรม ในด้านสุขภาพ การส่งเสริมการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด การออกกำลังกาย และการส่งเสริมสุขภาพจิตผ่านการปฏิบัติธรรมได้ผลดี ในด้านการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรมและทักษะชีวิตช่วยให้ชุมชนมีความรู้และปัญญาในการดำเนินชีวิต และในด้านสิ่งแวดล้อม การรักษาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนช่วยสร้างความสมดุลให้กับชุมชน ผลลัพธ์จากการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมทำให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีคุณธรรม ความสามัคคี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. แนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี การใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝนสามารถนำไปสู่การพัฒนาในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม โดยการประยุกต์ใช้หลักเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นและเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ การประยุกต์ใช้หลักอหิงสา (ไม่ลักทรัพย์) และสัมมาอาชีวะ (การประกอบอาชีพโดยสุจริต) จะช่วยส่งเสริมการทำธุรกิจที่โปร่งใส เช่น การทำเกษตรอินทรีย์และการค้าขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงธรรมาภิบาลและความยั่งยืนในเศรษฐกิจท้องถิ่น ในด้านสังคม การส่งเสริมการสื่อสารที่ซื่อสัตย์และการปลูกฝังความเมตตากรุณาจะช่วยสร้างความไว้วางใจและลดการขัดแย้งในชุมชน ในด้านสุขภาพ การรณรงค์ไม่ดื่มสุราและการฝึกสติสัมปชัญญะ (การมีสติ) จะช่วยส่งเสริมสุขภาพที่ดี โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากสารเสพติด นอกจากนี้ในด้านการศึกษา การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสัตว์ในชุมชน และการยินดีในความสำเร็จของผู้อื่นจะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและความร่วมมือในชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม การใช้หลักกรุณา (ความเมตตา) และการเคารพธรรมชาติจะช่วยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกันจะช่วยสร้างความ

ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนและมีความสุขสำหรับทุกคนในชุมชน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลัก เบญจศีล และ เบญจธรรม ในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล ซึ่งนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่มีความสุขและสงบสุขอย่างยั่งยืน 1. บทบาทของเบญจศีลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหลักเบญจศีล ซึ่งประกอบด้วย การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ และดื่มสุรา เป็นกรอบแนวทางที่ช่วยให้บุคคลลดพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมความรับผิดชอบทางศีลธรรม และสร้างสังคมที่มีความสงบสุข ด้านบุคคล การรักษาศีลช่วยให้จิตใจสงบ ลดความกังวล และเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านครอบครัวและสังคม การไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย วาจา และใจ ช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างบุคคล ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความสามัคคี ด้านเศรษฐกิจ การไม่ลักทรัพย์และการดำรงชีพโดยสุจริตช่วยสร้างสังคมที่โปร่งใสและเป็นธรรม ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2. บทบาทของเบญจธรรมในการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคม หลักเบญจธรรม ซึ่งประกอบด้วย สัจจะ (ความจริง), สัมมาทิฐิ (การมีมุมมองที่ถูกต้อง), ปัญญา (ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง), ศรัทธา (ความเชื่อที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา), และขันติ (ความอดทน) เป็นคุณธรรมที่ช่วยหล่อหลอมจิตใจของบุคคลให้มีความเป็นคนดี การพัฒนาปัญญาและการตัดสินใจ หลักสัมมาทิฐิและปัญญาช่วยให้บุคคลพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ลดความหลงผิด และพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหา การสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ศรัทธาและขันติช่วยให้บุคคลมีความเข้มแข็งในการเผชิญกับปัญหาชีวิต ไม่ยอมแพ้อุปสรรค และสามารถดำเนินชีวิตด้วยความอดทน การเสริมสร้างความจริงใจในสังคม สัจจะหรือความจริงช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความไว้วางใจและความมั่นคงในความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอปึงนาราง จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ศีลธรรมมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังศีลธรรมใน 5 ด้าน ได้แก่ เป็นผู้นำและแบบอย่างด้านศีลธรรม เป็นผู้สั่งสอนให้เยาวชนรักษาศีล กระตุ้นให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของศีลธรรม สอนให้เข้าใจรายละเอียดของคุณธรรม ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

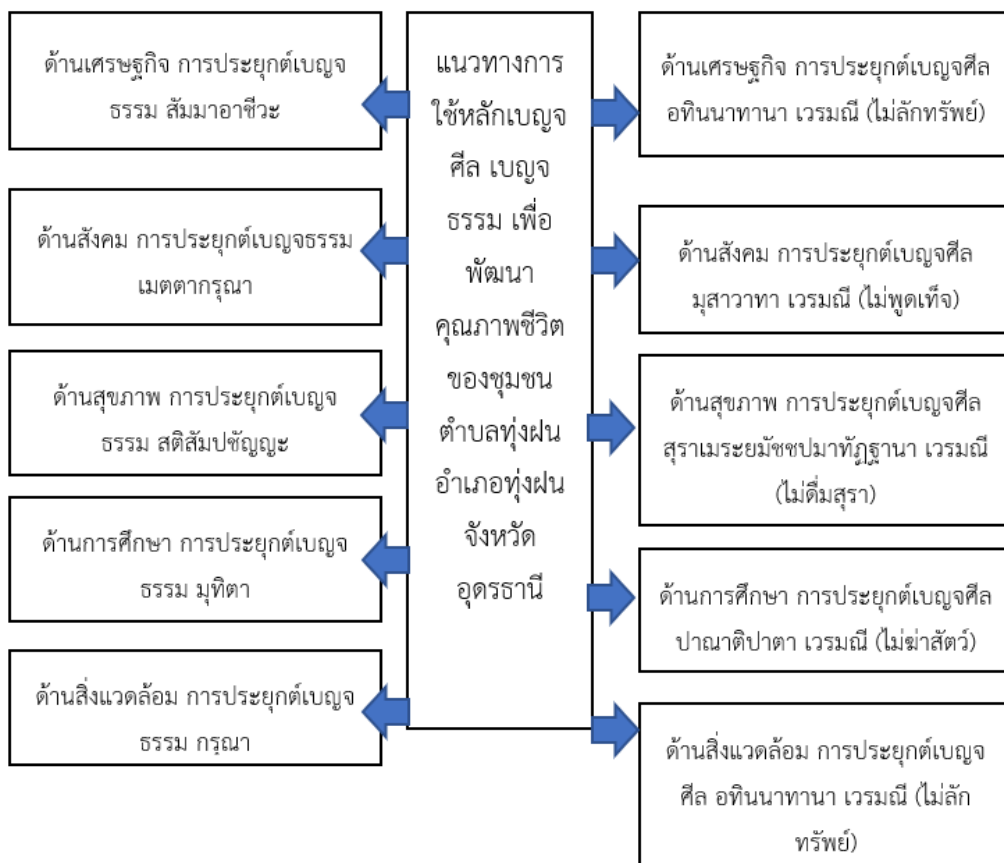
แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ศีลธรรม ควรประกอบด้วย ส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างสุขภาพจิตที่ดีในเด็ก ปลุกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และความสามัคคี ให้ความรู้เรื่องผลกระทบของครอบครัวที่แตกแยก สร้างความตระหนักถึงศีลธรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคม

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมในชุมชนตำบลทุ่งฝนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเชิงบูรณาการ โดยครอบคลุมทุกมิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาและหลักการพัฒนายั่งยืน 1. ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมอาชีพที่มีคุณธรรมและการสร้างกลุ่มทางเศรษฐกิจช่วยลดความยากจนและสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพึ่งพาตนเองและความซื่อสัตย์ในการดำเนินธุรกิจ 2. ด้านสังคมการสร้างสามัคคีและลดความขัดแย้งโดยใช้หลักสันติวิธีช่วยเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม เมื่อชุมชนยึดถือศีลธรรมเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือในการพัฒนา 3. ด้านสุขภาพ การส่งเสริมการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพจิตผ่านการปฏิบัติธรรมช่วยลดปัญหาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน 4. ด้านการศึกษา การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ศีลธรรมและทักษะชีวิตช่วยให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความสามารถ และปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับศีลธรรมและคุณธรรม 5. ด้านสิ่งแวดล้อม การรักษาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนช่วยสร้างความสมดุลให้กับชุมชน ทำให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติและลดผลกระทบเชิงลบจากกิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประเสริฐ ญาณสีโล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมงคลสูตร” ผลการวิจัยพบว่า วินัยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วินัยของบรรพชิต (อนาคาริกวินัย) วินัยของคฤหัสถ์ (อาคาริกวินัย) วินัยสำหรับคฤหัสถ์ประกอบด้วย ไตรสรณคัมภ์ การปฏิญาณตนถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เบญจศีล ศีล 5 ได้แก่ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ และดื่มสุรา อุโบสถศีล การรักษาศีล 8 กุศลกรรมบถ 10 การกระทำที่ดีทางกาย วาจา และใจ

3. การนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชน ตำบลทุ่งฝน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นระบบและยั่งยืนในทุกด้าน ดังนี้ 1. ด้านเศรษฐกิจ หลักไม่ลักทรัพย์และอาชีพสุจริตช่วยให้เศรษฐกิจโปร่งใสและเป็นธรรม สนับสนุนอาชีพที่ไม่เบียดเบียน เช่น เกษตรอินทรีย์ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน 2. ด้านสังคม หลักไม่พูดเท็จช่วยลดความขัดแย้ง ส่งเสริมความสามัคคี หลักเมตตากรุณาช่วยให้เกิดการช่วยเหลือกันผ่านกองทุนและกิจกรรมเพื่อสังคม 3. ด้านสุขภาพ การงดเว้นจากสุราลดปัญหาสุขภาพและอุบัติเหตุ ส่งเสริมสติสัมปชัญญะ ทำให้สมาชิกเลือกดูแลสุขภาพได้ดีขึ้น 4. ด้านการศึกษา การไม่ฆ่าสัตว์ส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม หลักมฤตาช่วยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ลดการแข่งขันเชิงลบ 5. ด้านสิ่งแวดล้อม หลักไม่ลักทรัพย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อทรัพยากร ลดการบุกรุกป่า หลักกรุณาทำให้เกิดแนวคิดอนุรักษ์ธรรมชาติ การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมช่วยสร้างความสงบสุขและพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งฝน อย่างมั่นคงและยั่งยืนในทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ว่าที่ร้อยตรี ชัตติยะ ภูมิรินทร์ (2565)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรมกับความผาสุกทางจิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีระดับความผาสุกทางจิตโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด ได้แก่ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ความสงบสุขและการยอมรับตัวเอง การควบคุมและจัดการกับสิ่งแวดล้อม ความเป็นตัวของตัวเอง (ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด) พบความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการปฏิบัติตามหลักเบญจศีลกับความผาสุกทางจิตของผู้สูงอายุ (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = 0.957$) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันมีระดับความผาสุกทางจิตแตกต่างกัน ผู้สูงอายุใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อพฤติกรรมทางกาย วาจา และสุขภาวะทางจิต

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แนวทางการใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี ชุมชนตำบลทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายและผูกพันกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา การนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้ชุมชนมีความสงบสุขและพัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักเบญจศีลและการประยุกต์ใช้ในชุมชน เบญจศีลเป็นศีล 5 ข้อที่ชาวพุทธพึงรักษาเพื่อความเป็นระเบียบในสังคม ได้แก่ 1. เว้นจากการฆ่าสัตว์ ชาวบ้านสามารถนำหลักข้อนี้มาใช้โดยการมีเมตตาต่อกัน ไม่ใช้ความรุนแรง หลีกเลี่ยงการทำร้ายกันทั้งทางร่างกายและวาจา รวมถึงส่งเสริมแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2. เว้นจากการลักทรัพย์ การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตในชุมชน เช่น การทำการค้าด้วยความเป็นธรรมและการไม่เอาเปรียบกัน 3. เว้นจากการประพฤติดินในกาม การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี เคารพสิทธิซึ่งกัน

และกัน รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของความซื่อสัตย์ในชีวิตคู่ 4. เว้นจากการพูดเท็จ ส่งเสริมวัฒนธรรมการพูดความจริง ซื่อสัตย์ในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความไว้วางใจในชุมชน 5. เว้นจากการดื่มสุราและสิ่งเสพติด การรณรงค์ให้ลดละเลิกอบายมุข เพื่อลดปัญหาสุขภาพและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

หลักเบญจธรรมและการส่งเสริมในชุมชน เบญจธรรมเป็นหลักธรรมที่ช่วยเสริมสร้างศีล 5 ให้มีความมั่นคง โดยสามารถนำมาใช้พัฒนาในระดับชุมชนได้ดังนี้ 1. เมตตา กรุณา การปลูกฝังให้ชาวบ้านช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การตั้งกลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือผู้สูงอายุหรือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน 2. สัมมาอาชีวะ การสนับสนุนให้ชาวบ้านประกอบอาชีพโดยสุจริต เช่น การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 3. ความซื่อสัตย์สุจริต การปลูกฝังจริยธรรมในการทำงานภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใส 4. สัจจะและขันติ การให้ความรู้เกี่ยวกับความอดทนอดกลั้นในการดำรงชีวิต ส่งเสริมการใช้เหตุผลมากกว่าความรุนแรง 5. สติและปัญญา การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับชาวบ้าน เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาชุมชน

ผลลัพธ์ของการนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาปรับใช้ ชุมชนตำบลทุ่งฝนนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ดังนี้ 1. สังคมสงบสุขมากขึ้น จากการลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสามัคคี 2. เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากการค้าขายที่เป็นธรรมและการพัฒนาอาชีพอย่างมีคุณธรรม และ 3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน เพราะประชาชนมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อกันมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางการใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของชุมชน และวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ การนำหลักเบญจศีลมาใช้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ยึดมั่นในศีล 5 โดยเฉพาะข้อที่เกี่ยวกับการไม่ฆ่าสัตว์และไม่ลักขโมย ซึ่งสะท้อนถึงความสงบสุขและความปลอดภัยในชุมชน การปฏิบัติตามหลักเบญจธรรม การส่งเสริมคุณธรรม เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และการใช้สติปัญญา ช่วย

เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชน ผลต่อคุณภาพชีวิต พบว่าการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง ส่งเสริมความสามัคคี และทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น หลักเบญจศีลและเบญจธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่สงบสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากมีการส่งเสริมและประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ชุมชนตำบลทุ่งฝนพัฒนาไปในทิศทางที่ยั่งยืน แล้วได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักเบญจศีล เบญจธรรม ควรมีการจัดฝึกอบรมและสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักเบญจศีลและเบญจธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชน ทั้งในระดับผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทุกคนสามารถนำหลักเหล่านี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 2. การสร้างเครือข่ายการสนับสนุนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมในชีวิตจริง โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3. การจัดทำแผนงานพัฒนาชุมชนตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม ควรมีการจัดทำแผนงานพัฒนาชุมชนที่เน้นการใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 1. การนำหลักเบญจศีล เบญจธรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ควรนำผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การฝึกอบรมหรือการประชุมร่วมในชุมชนเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้เข้าใจและสามารถนำหลักเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2. การส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีล เบญจธรรมในครอบครัว ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมในระดับครอบครัว เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้แข็งแรง โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้หลักธรรมในการเลี้ยงดูบุตรหลาน รวมถึงการดูแลสุขภาพจิตและร่างกายของสมาชิกในครอบครัว และ 3. การนำผลการวิจัยไปใช้ในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมให้ภาครัฐและองค์กรเอกชนร่วมมือในการใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมในการพัฒนาชุมชน โดยการจัดทำโครงการพัฒนาชุมชนที่ใช้หลักธรรมเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การขยายขอบเขตของการวิจัยไปยังชุมชนอื่น ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่ต่างๆ เช่น ชุมชนในจังหวัดอุดรธานีหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อตรวจสอบว่าหลักเบญจศีลและเบญจธรรมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในบริบทที่แตกต่างกันหรือไม่ และสามารถประยุกต์ใช้ได้ในรูปแบบใด 2. การศึกษาผลกระทบระยะยาวจากการนำหลักเบญจศีล เบญจธรรมไปใช้ การวิจัยครั้งถัดไปควรเน้นการศึกษาผลกระทบระยะยาวจากการนำหลักเบญจศีล เบญจธรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน เช่น การติดตามความเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการใช้หลักธรรมเหล่านี้ และ 3. การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือหรือกิจกรรมการฝึกอบรม ควรศึกษาการพัฒนาเครื่องมือหรือกิจกรรมที่สามารถใช้ฝึกอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับหลักเบญจศีลและเบญจธรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ หรือการพัฒนาแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายสำหรับประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม กรมการศาสนา. (2562). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของชุมชนโดยใช้หลักศาสนา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2553). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิทธิ (โสภา). (2560). ศึกษาบทบาทการเผยแพร่มุขธรรมของ พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสฺสธมฺโม). ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประเสริฐ ญาณสีโล (ธรรมจง). (2560). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องแนวความคิดเชิงจริยศาสตร์ในมโนคลสูตร. ใน *ดุชนิพนธ์ศาสนศาสตร์ดุชนิพนธ์*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมชาย สิริจนฺโท (ห่านนท์). (2561). พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางของ พระเทพวรคุณ (สมาน สุเมโธ). ใน *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป (เพชรเนียม). (2565). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระ
สอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาใน
สถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ชุด 91 เล่ม*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ว่าที่ร้อยตรี ชัตติยะ ภูมิรินทร์. (2565). ความสัมพันธ์ของหลักเบญจศีลและเบญจธรรมกับความ
ผาสุกทางจิต ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร*
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมาคมส่งเสริมคุณธรรมแห่งประเทศไทย. (2561). *บทบาทของศาสนาในการพัฒนาสังคม*.
กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมคุณธรรมแห่งประเทศไทย.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุชาติ พรหมมี. (2563). การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลและเบญจธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่*

DEVELOP A MODEL COMMUNITY TO SUPPORT AN AGING SOCIETY USING SPATIAL MECHANISMS

ไพวรรณ ปริมาตร¹, ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์², เบญญาภา อัจฉฤกษ์³, พิชิต ปริมาตร⁴
และ พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต⁵

Paiwan Purimart¹, Chutipon Wongamonwit², Benyapa Atcharoek³, Pichit Purimart⁴
and Phrakhrupariyattiwisuttibandit⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

¹⁻⁵Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 กุมภาพันธ์ 2568

Received 17 February 2025; Revised 21 February 2025; Accepted 22 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) พัฒนาระบบดูแลสุขภาพรองรับสังคมผู้สูงอายุของพื้นที่ต้นแบบ 3) ส่งเสริมสัมมาชีพผู้สูงอายุจากภูมิปัญญาสร้างสรรค์ของพื้นที่ต้นแบบ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุมชนต้นแบบที่สนับสนุนสังคมผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและเครือข่ายต่างๆ รวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุและครอบครัว อาทิ การจัดตั้งสถานที่ดูแลผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ การให้บริการด้านสุขภาพ การดูแล

* ไพวรรณ ปริมาตร, ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, เบญญาภา อัจฉฤกษ์, พิชิต ปริมาตร และ พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต. (2568). การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 250-267.

Paiwan Purimart, Chutipon Wongamonwit, Benyapa Atcharoek, Pichit Purimart and Phrakhrupariyattiwisuttibandit. (2025). Develop a Model Community to Support an Aging Society Using Spatial Mechanisms. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 250-267.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.16>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ทางการแพทย์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการเข้าถึงสิทธิประโยชน์จากประกันสังคมและหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 2) การพัฒนาระบบดูแลสุขภาพสำหรับสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ต้นแบบ โดยใช้หลัก 3 อ. ได้แก่ 1. อ. อาหาร ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้เกี่ยวกับโภชนาการที่เหมาะสมกับวัย 2. อ. ออกกำลังกาย เน้นการสร้างความเข้าใจในประโยชน์ของการออกกำลังกาย และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถออกกำลังกายได้อย่างสะดวกและปลอดภัย 3. อ. อารมณ์ การส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต และดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิตผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี 3) การส่งเสริมสัมมาชีพสำหรับผู้สูงอายุโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต้นแบบ โดยการนำรูปแบบกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาโครงการต่างๆ การจัดกิจกรรมส่งเสริมสัมมาชีพที่มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพ เช่น การใช้สมุนไพรจากท้องถิ่น การผลิตเสื้อกสำหรับนวดเท้า และการจัดกิจกรรมลานธรรมนำสุข ซึ่งช่วยเสริมสร้างรายได้และความสุขให้กับผู้สูงอายุในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, ชุมชนต้นแบบ, สังคมผู้สูงอายุ, กลไกเชิงพื้นที่

Abstract

This research aims to 1) study the prototype community that supports the aging society through the mechanism of community participation, 2) develop the healthcare system that supports the aging society in the prototype area, and 3) promote the occupation of the elderly from the creative wisdom of the prototype area. The research methodology is qualitative. The study involved interviews with 30 key informants. Data were collected using an interview form. Data were analyzed through descriptive content analysis.

The research results found that 1) The development of the prototype community that supports the aging society through the participation of community members and various networks, including relevant agencies and organizations, has clear plans and policies for caring for and helping the elderly and their families, such as establishing a place to care for the elderly, providing welfare allowances, providing health services, free medical care, and access to benefits from social security and universal health coverage. 2) Develop the

healthcare system for the aging society in the prototype area using the 3 A principles: 1. A. Food, which aims to promote the elderly to gain knowledge about nutrition appropriate for their age, 2. A. Exercise, which focuses on creating understanding of the benefits of exercise and supporting the elderly to be able to exercise conveniently and safely, 3. A. Mood, promoting mental health to prevent mental health problems and caring for the elderly with mental health problems through various activities. that helps to build good mental health 3) Promoting occupations for the elderly by using local wisdom in the prototype area by bringing the activity formats that exist in the community to use in developing various projects, organizing activities to promote occupations that focus on creating health innovations, such as using local herbs, producing sedge mats for foot massage, and organizing activities at the Lan Tham Nam Suk area, which helps to build income and happiness for the elderly in the community.

Keywords: Develop, Model Community, Aging Society, Spatial Mechanisms

บทนำ

ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ ประเทศใดที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 10% ของประชากรทั้งหมด จะถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุ และจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์เมื่อสัดส่วนประชากรกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นถึง 20% ของประชากรทั้งหมด โดยในประเทศไทยจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งในปี 2550 มีผู้สูงอายุ 1 ใน 10 ของประชากรไทย ขณะที่ในปี 2573 คาดว่าอัตราส่วนนี้จะเพิ่มขึ้นเป็น 1 ใน 4 หรือประมาณ 25% ของประชากรทั้งหมด (เรวดี จันทเปรมจิตต์ และคณะ, 2557) โดยในปี 2560 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด 65.5 ล้านคน ซึ่งทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ (Aged Society) ในปี 2564 โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 20% หรือไม่ต่ำกว่า 13 ล้านคน และคาดว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า หรือในปี 2583 จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 20 ล้านคน หรือ

ประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด โดยมีผู้สูงอายุ 80 ปีขึ้นไปมากถึง 3.5 ล้านคน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563)

ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมอย่างเร่งด่วนเพื่อรับมือกับสถานการณ์ประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่มากขึ้นจะส่งผลให้เกิดภาระในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการจัดหาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของภาครัฐ ชุมชน และครอบครัวที่ต้องปรับตัวตามสถานการณ์ดังกล่าว การเตรียมความพร้อมต้องอาศัยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาบุคลากร ปรับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเสริมสร้างการประสานงานระหว่างองค์กรต่างๆ รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่สนับสนุนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในทุกด้าน นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบและระบบการให้บริการด้านสุขภาพต้องมีความครอบคลุมและเท่าเทียมกันในทุกระดับ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงต้องอาศัยนวัตกรรมและความรู้ที่สอดคล้องกับทรัพยากรและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในความพร้อมของชุมชนและกลุ่มประชากร โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และทักษะชีวิตที่หลากหลาย อาจเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคในการปรับตัว หากไม่มีการสนับสนุนที่เหมาะสม อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำได้ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยจำเป็นต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างเต็มที่ (พิมพ์ภา เพ็งนาเรนทร์, 2564) ประเทศไทยกำลังเผชิญกับแนวโน้มที่จะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ (Aged Society) โดยคาดว่าในอนาคตจะมีผู้สูงอายุถึง 20% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งทำให้เวลาที่จะเตรียมความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรและระบบต่างๆ สำหรับการจัสต์สติกการสังคมพื้นฐานให้แก่ผู้สูงอายุค่อนข้างจำกัด การดำเนินการในด้านนี้จึงจำเป็นต้องเร่งด่วนและมีประสิทธิภาพเพื่อให้สังคมสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น

จังหวัดนครราชสีมามีจำนวนประชากรรวม และจำนวนประชากรสูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากที่สุด เป็นอันดับแรกของประเทศไทย (หากไม่นับรวมกรุงเทพมหานคร) และในปี 2563 คาดการณ์ว่าประชากรทั้งหมดในจังหวัดนี้ จะมีจำนวน 2,934,394 คน โดยเป็นประชากรสูงอายุ 540,461 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 18.42 ณ ปัจจุบันจังหวัด นครราชสีมา มีประชากรสูงอายุเกินร้อยละ 10 (กัญญาณัฐ ไพคำ, 2561) การเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่าง

เต็มรูปแบบในจังหวัดนครราชสีมาได้สะท้อนถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่มีความซับซ้อนทั้งด้านสุขภาพและสังคม โดยมีลักษณะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเรื้อรัง ซึ่งทำให้การให้บริการแก่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีความครอบคลุมและสามารถดูแลได้อย่างครบถ้วน การบริการต้องสามารถเข้าถึงชุมชนในลักษณะที่เป็นเชิงรุก พร้อมทั้งมีการประสานงานระหว่างบริการด้านสุขภาพและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริการยังต้องครอบคลุมทั้งในด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู โดยต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการสนับสนุนต่อเนื่อง ทั้งนี้ การดูแลผู้สูงอายุจะต้องมีเครือข่ายทางสังคมสำคัญสองระดับ ได้แก่ ระดับครอบครัวและระดับชุมชน ซึ่งครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนผู้สูงอายุในทุกรูปแบบ เนื่องจากระบบสวัสดิการสังคมในหลายด้านของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมถึงผู้สูงอายุ การดูแลจากครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุเป็นไปได้อย่างราบรื่นและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับลูกหลาน แต่กลับอาศัยอยู่ร่วมกับคนต่างรุ่น เช่น หลาน หรืออาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงลำพัง ผู้สูงอายุเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาทั้งด้านสุขภาพและสังคม เช่น การเจ็บป่วย ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุ การขาดการบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมกับวัย และการขาดงานทำ รวมถึงปัญหาความไม่เข้าใจหรือการไม่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้รู้สึกเป็นภาระและขาดบทบาทในครอบครัวและสังคม ปัญหาดังกล่าวถือเป็นความท้าทายใหม่ในสังคมไทย และยิ่งขาดระบบการจัดการที่เป็นรูปธรรมในการดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร อย่างไรก็ตาม ได้มีการตระหนักถึงปัญหานี้จากกลุ่มคนจำนวนไม่น้อย ซึ่งเห็นว่ามันเป็นสถานการณ์ที่ทุกคนจะต้องเผชิญร่วมกันในอนาคตอันใกล้ กระบวนการดูแลผู้สูงอายุจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับพื้นที่ เช่น ตำบลกระซอน ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ต้องเผชิญกับปัญหานี้อย่างชัดเจน โดยจากสถิติประชากรพบว่า ทั้งสองตำบลมีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 25.69 ของประชากรทั้งหมด (ภูมิวัฒน์ พรวนสุข, 2560) ในกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ มีผู้ที่ประสบปัญหาสุขภาพ เช่น โรคเรื้อรังและผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมช่วยเสริมคุณค่าและทำให้สุขภาพของผู้สูงอายุดีขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้พอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพาลูกหลาน ก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพและการสร้างความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจะช่วยกระตุ้นกระบวนการทำงานร่วมกันในชุมชน ภายใต้การพัฒนาชุมชนต้นแบบที่รองรับสังคมผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้

ดีขึ้น และเผยแพร่บทเรียนที่ได้สู่พื้นที่อื่น ๆ แนวทางการปฏิบัติที่จะสามารถใช้กลไกภายในชุมชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมดูแลสุขภาพอย่างครบวงจรนั้น จำเป็นต้องอาศัยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ กับกิจกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน การสร้างความสุขทั้งร่างกายและจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุผ่านการจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในชุมชน สามารถช่วยเสริมสร้างคุณค่าและมูลค่าให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ความสัมพันธ์เชิงระบบในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นต้นแบบต้องมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุยังช่วยให้พวกเขารู้สึกภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น นำไปสู่การสร้างเสริมเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนควบคู่กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การค้นหาวิธีการพัฒนาเหล่านี้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ต้นแบบ และถ่ายทอดไปยังพื้นที่อื่น ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน (กัญญาณัฐ ไพคำ, 2561)

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลปัญหาจากการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพประชาชนในตำบลกระซอน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีปัญหาหลักที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) ปัญหาสุขภาพทางกาย เช่น โรคความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง โรคหัวใจ โรคกระดูกและข้อ และโรคเบาหวาน รวมไปถึงปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวลและความเครียด ที่เกิดจากการขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวและสังคม ขาดความเคารพนับถือและไม่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ 2) ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น การมีหนี้สินและการะในการเลี้ยงดูลูกหลาน 3) ปัญหาที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและความต้องการของผู้สูงอายุ อีกทั้งยังขาดกิจกรรมทางสังคมร่วมกับชุมชน ในขณะที่สถานการณ์ในชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบชุมชนเมืองมากขึ้น การพึ่งพิงเทคโนโลยีและการใช้โทรศัพท์มือถือทำให้ช่องว่างทางสังคมขยายตัวมากขึ้น ดังนั้น กลไกเชิงพื้นที่จึงมีความสำคัญในการจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยการสร้างความร่วมมือจากชุมชนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุและช่วยให้พวกเขารู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเมื่ออยู่ในชุมชน การวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการบูรณาการศาสตร์หลายสาขา เช่น พุทธศาสตร์และสาธารณสุขศาสตร์ เพื่อเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่ร่วมกับชมรมผู้สูงอายุและสนับสนุนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพประชาชนในตำบลกระซอน

อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยนี้จะสร้างประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการ โดยเผยแพร่บทความวิชาการในวารสารระดับชาติและนานาชาติ 1 บทความ ประโยชน์ในเชิงชุมชนและสังคม โดยจะมีการจัดกิจกรรมและแผนงานดูแลสุขภาพผู้สูงอายุวิถีพุทธ รวมถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถนำรูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนงานเชิงนโยบาย นอกจากนี้ ยังจะช่วยสร้างความร่วมมือในชุมชนให้เกิดระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่พึ่งพิงซึ่งกันและกัน ประโยชน์เชิงนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล และการดูแลสุขภาพชุมชนในระดับจังหวัด ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุให้มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อพัฒนาระบบดูแลสุขภาพรองรับสังคมผู้สูงอายุของพื้นที่ต้นแบบ
3. เพื่อส่งเสริมสัมมาชีพผู้สูงอายุจากภูมิปัญญาสร้างสรรค์ของพื้นที่ต้นแบบ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางในการการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่อันประกอบด้วยการพัฒนา ผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วม ระบบดูแลสุขภาพ ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ จาก การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย และคณะ (2563) ได้ศึกษาและชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุไทยยุค 4.0 ทั้งที่อาศัยอยู่ในชุมชนและในสถานดูแลผู้สูงอายุ ควรได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาส อยู่กับครอบครัวที่บ้านในชุมชน ได้ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือสังคม โดยจัดหาสิ่งสนับสนุนและจัดให้เข้า ถึงเทคโนโลยีที่จำเป็นพอควร รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำกิจกรรมที่เหมาะสม จะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขยิ่งขึ้นได้ พร้อมกันนั้นการศึกษาของ กัญญาณัฐ ไพศาล (2561) ได้นำเสนออิทธิพลของนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย มี 4 ประการ ได้แก่ 1) การจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลงานด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ 2) การสนับสนุนให้มีชมรมผู้สูงอายุในชุมชนที่เข้มแข็ง 3) การสร้างเครือข่ายการทำงานด้านผู้สูงอายุ การใช้ทรัพยากรและข้อมูลด้านผู้สูงอายุร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 4) การพัฒนาบุคลากรของท้องถิ่นให้ความรู้ ความเข้าใจ การดูแลผู้สูงอายุ

เพื่อให้ทำงานด้านผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและผลประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจัญ กิ่งมิ่งแอ (2562) ที่เน้นย้ำการจัดการตนเองด้วยวินัยการดำรงชีวิต ด้วยกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ที่เป็นกลไกในการดูแลผู้สูงอายุให้มีภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย, จิตใจ, อารมณ์, สังคม, และจิตวิญญาณ ผลการประเมินแนวทางการจัดบริการสุขภาวะผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ได้ข้อค้นพบว่า ได้รับการยืนยันรับรองกิจกรรมการออกกำลังกายด้วยกีฬา ที่ใช้ทักษะการเล่นแบบไม่ปะทะ ใช้เวลาในการเล่นช่วงละ 30 นาที ที่ผสมผสานด้วยการเดินและนันทนาการ เป็นแนวทางการให้บริการสุขภาวะผู้สูงอายุ ที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาวะทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีต่อไปได้ และ พิมพงา เพ็งนาเรนทร์ (2564) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุที่ได้จากการสนทนา กลุ่มได้ข้อสรุปคือให้กลุ่มวิสาหกิจในชุมชนของตำบลเทพารักษ์ ได้เข้ามาให้ความรู้บรรยายและสอนการทำ กระเป๋ากวักสุเหลื่อใช้ซึ่งเหตุผลที่เลือกอาชีพเสริมนี้เพราะว่าชุมชนในตำบลเทพารักษ์เป็นชุมชนเมืองจึงมี วัสดุเหลือใช้ค่อนข้างมาก เช่น กระป๋องบรรจุน้ำอัดลม กระป๋องเบียร์ กล่องบรรจุภัณฑ์ ที่มีลวดลายสวยงาม ซึ่งถ้าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมอบรมจะได้มีความรู้และนำไปทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุอาจจะรวมกลุ่มกันและไปตั้งสินค้าขายในนามชมรมผู้สูงอายุของตำบล หรือนำสินค้าไปวางขาย ในงานโอท็อปของตำบลเทพารักษ์ หรือในจังหวัดสมุทรปราการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2560) ที่ให้ความสำคัญกับ การสนับสนุนในด้านอาชีพการหารายได้ที่เหมาะสมตามความถนัดของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมปฏิบัติทุกขั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรมเพิ่มความรู้และทักษะด้านอาชีพ และมีการบริหารจัดการนำผลิตภัณฑ์กลุ่มออกจำหน่าย และจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) พระสงฆ์นักวิชาการ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 รูป/คน 2) ตัวแทนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นักพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน 3) อาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมจำนวน 5 คน 4) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด รวมจำนวน 5 รูป 5) ผู้สูงอายุ ชุมชนตำบลกระซอน อำเภอพิมาย จำนวน 5 คน 6) ผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 30 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interviews) สร้างตามแนวคิดการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่ ผู้วิจัยใช้แนวการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่ เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างการสนทนาอย่างเป็นธรรมชาติ ระหว่างผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมอธิบายเอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ตามหลักปฏิบัติที่แจ้งของคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ และลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัย วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) การดูแลผู้สูงอายุด้วยตนเอง โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้สะดวกและมีคุณภาพที่ดีขึ้น โดยต้องมีการออกแบบบ้านที่ชั้นล่างเพื่อลดความเสี่ยงจากการขึ้นลงบันได พื้นที่ภายในบ้านต้องโล่ง

และกว้างขวาง สามารถเดินได้สะดวกและมีการจัดเก็บของให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย เพื่อให้ผู้สูงอายุหยิบจับสิ่งของได้ง่าย ที่พักอาศัยควรมีความแข็งแรง ปลอดภัย พร้อมทั้งมีแสงสว่างเพียงพอทั้งภายในและภายนอกบ้าน โดยต้องมีการระบายอากาศที่ดีและห้องน้ำที่สะอาดและปลอดภัย ใช้งานง่าย 2) การดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัวหรือผู้ดูแล เป็นการยึดมั่นในค่านิยมความกตัญญู ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุทั้งในเรื่องการจัดหาปัจจัยในการดำรงชีวิตและการให้ความรักความอบอุ่นทางจิตใจ ผู้สูงอายุบางรายที่มีรายได้ของตัวเองอาจพึ่งพาครอบครัวน้อยลง 3) การดูแลผู้สูงอายุจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายต่างๆ มีการกำหนดมาตรการและแผนงานเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุและครอบครัว เช่น การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชรา, การให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพ, การให้การรักษายาบาลโดยไม่เสียค่ารักษา, บริการประกันสังคมและสวัสดิการรักษายาบาลของภาครัฐ รวมถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และการประกันจากบริษัทเอกชน นอกจากนี้ยังมีการคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การอบรมผู้ดูแลและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในปัญหาของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งสนับสนุนด้านกฎหมายและสวัสดิการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.

2. พัฒนาระบบดูแลสุขภาพรองรับสังคมผู้สูงอายุของพื้นที่ต้นแบบ ด้วยหลัก 3 อ. อาหาร อ.ออกกำลังกาย และ อ. อารมณ์ 1) อาหาร การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงโภชนาการที่เหมาะสมและการพัฒนาระบบบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะโภชนาการไม่สมดุลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ควรสร้างเครือข่ายการสนับสนุนด้านโภชนาการเพื่อให้ผู้สูงอายุเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ เช่น การลดอาหารที่มีรสจัดและไขมันสูง การรับประทานอาหารที่หลากหลายครบถ้วนตามหลักโภชนาการ พร้อมทั้งออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและรักษาน้ำหนักให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม 2) การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในประโยชน์ของการออกกำลังกายและสามารถทำได้อย่างสะดวกและปลอดภัยเป็นแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาระบบบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพเรื้อรังร่วมกับการสร้างเครือข่ายสนับสนุนด้านการออกกำลังกาย จะช่วยชะลอการเสื่อมสภาพของร่างกาย เพิ่มความแข็งแรงและความทนทานให้กับกล้ามเนื้อ และช่วยให้ระบบต่างๆ ในร่างกายทำงานได้อย่างมีสมดุล การออกกำลังกายยังช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเข้าสังคมและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน และ 3) อารมณ์ ของผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพจิตของ

ผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตต่างๆ เช่น การซึมเศร้าและวิตกกังวล การดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตควรรวมกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพจิต เช่น การให้คำปรึกษา การฝึกทักษะการเผชิญปัญหา และการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งการคัดกรองภาวะซึมเศร้าและการให้ความรู้เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิต การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางกายและจิต เช่น กิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมอาสาสมัคร หรือกิจกรรมทางศาสนา และฝึกสติ จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีความสุขและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความหมาย

3. ส่งเสริมสัมมาชีพผู้สูงอายุจากภูมิปัญญาสร้างสรรค์ของพื้นที่ต้นแบบ การส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพสำหรับผู้สูงอายุจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ต้นแบบ โดยการประยุกต์รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการนวัตกรรมการสุขภาพ เช่น การใช้สมุนไพรในชุมชน การทำเลือกกนวดเท้า และการจัดลานธรรมนำสุข เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน ขั้นตอนแรกคือการเตรียมความพร้อม ซึ่งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องได้ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินโครงการ โดยประกอบด้วยผู้นำชุมชน, คณะกรรมการวัด, ประธานชมรมผู้สูงอายุ, พระภิกษุ, ผู้แทนสำนักงานพัฒนาชุมชน, องค์การบริหารส่วนตำบลกระซอน, และเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้คณะกรรมการจะรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่กำหนดและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมได้ลงทะเบียนในช่วงเช้า เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จึงมีการดำเนินมาตรการคัดกรองผู้สูงอายุที่มาร่วมกิจกรรมเพื่อความปลอดภัย กิจกรรมประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ การใช้สมุนไพรในชุมชน การทำเลือกกนวดเท้า และการจัดกิจกรรมลานธรรมนำสุข ซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายจะมีการสรุปผลโครงการโดยการประเมินผลจากการฝึกภาคปฏิบัติ โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์และการสอบถามจากการปฏิบัติจริง ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมโครงการ โดยการให้ผู้สูงอายุชาวบ้านในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นการส่งเสริมการใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและการมีคุณค่าต่อสังคม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผ่านการสนับสนุนกิจกรรมตลอดระยะเวลาโครงการยังช่วยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

อภิปรายผล

1. ศึกษาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน การดูแลผู้สูงอายุโดยหน่วยงานหรือองค์กรในชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ มีการกำหนดมาตรการ แผนงาน และนโยบายต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุและครอบครัว ตั้งแต่การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การรักษาพยาบาล โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล บริการประกันสังคม สวัสดิการรักษาพยาบาลของภาคราชการ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และการประกันกับบริษัทเอกชน นอกจากนี้แล้ว ยังได้กล่าวถึงเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุซึ่งวัตถุประสงค์ของเครือข่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ทั่วด้าน และมีคุณภาพ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี มีความสุข และสามารถพึ่งพาตนเองได้ สนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุและพัฒนาระบบและกลไกการดูแลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน กิจกรรมของเครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ คัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ ให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่บ้าน ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ สนับสนุนด้านกฎหมายและสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการรณรงค์สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ ลือบุญวัชชัย และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขของผู้สูงอายุไทยยุค 4.0 ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไทยยุค 4.0 ทั้งที่อาศัยอยู่ในชุมชนและในสถานดูแลผู้สูงอายุ ควรได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาส อยู่กับครอบครัวที่บ้านในชุมชน ได้ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือสังคม โดยจัดหาสิ่งสนับสนุนและจัดให้เข้าถึงเทคโนโลยีที่จำเป็นพอควร รวมถึงจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำกิจกรรมที่เหมาะสม จะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขยิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญาณัฐ ไพคำ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของนโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทยมี 4 ประการ ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้าน เพื่อดูแลและบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ 1) การสนับสนุนการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็งในชุมชน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมและสร้างเครือข่ายการดูแลซึ่งกันและกัน 2) การพัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยบูรณาการการใช้ทรัพยากรและข้อมูลเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในระดับท้องถิ่น เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ

และผลประโยชน์ที่ผู้สูงอายุพึงได้รับตามกฎหมาย 4)แนวทางเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างระบบสวัสดิการที่มีคุณภาพ และส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพที่ดีขึ้น

2. การพัฒนาระบบดูแลสุขภาพรองรับสังคมผู้สูงอายุของพื้นที่ต้นแบบด้วย หลัก 3 อ. อาหาร อ.ออกกำลังกาย และ อ. อารมณ์ อาหาร เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้เรื่องโภชนาการที่เหมาะสม พัฒนาระบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะโภชนาการไม่เพียงพอ สร้างเครือข่ายสนับสนุนด้านโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุควรเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ผู้สูงอายุบางคนยังติดการบริโภคอาหารรสจัด ไขมันอิ่มตัวสูง และไม่ครบห้าหมู่ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ควบคู่กับการออกกำลังกาย ช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและรักษาน้ำหนักตัวให้อยู่เกณฑ์ปกติ การออกกำลังกาย ยังเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้เรื่องประโยชน์ของการออกกำลังกายสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถออกกำลังกายได้อย่างสะดวกและปลอดภัย พัฒนาระบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพเรื้อรัง สร้างเครือข่ายสนับสนุนด้านการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การออกกำลังกายเหมาะสม ช่วยชะลอความเสื่อมของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เพิ่มความแข็งแรงทนทานให้กับกล้ามเนื้อ ควบคุมการทำงานของระบบต่าง ๆ ให้มีความสมดุล ช่วยให้ผู้สูงอายุได้เข้าสังคมและ ทางด้านอารมณ์ของผู้สูงอายุ ส่งเสริมสุขภาพจิต ป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิตด้วยกิจกรรม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิต การให้คำปรึกษา การพัฒนาศักยภาพ คัดกรองภาวะซึมเศร้า วิดกกังวล การให้ความรู้ การพัฒนาระบบ ช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิต ควรได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมทางกายและกิจกรรมทางจิต ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีทักษะการเผชิญปัญหา พัฒนาระบบบริการสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุ สร้างเครือข่ายสนับสนุนด้านสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุสันตนาการ กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมฝึกสติ ซึ่งการดูแลสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจัญ กิ่งมิ่งแธ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการศึกษาด้านการพัฒนาการจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย พบว่า แนวทางที่ได้รับการยืนยันและยอมรับว่า "การจัดการตนเองผ่านวินัยการดำรงชีวิต โดยใช้กีฬาและนันทนาการเป็นเครื่องมือหลัก" เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในทุกมิติ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ การประเมินผลจาก

แนวทางนี้ได้แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมออกกำลังกายที่เน้นการเล่นกีฬาแบบไม่ปะทะ โดยมีกิจกรรมในช่วงเวลา 30 นาทีต่อรอบ ผสมผสานการเดินและนันทนาการนั้น สามารถส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพและสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวงศ์ สาสวด (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยด้านจิตลักษณะ และปัจจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด หากสุขภาพร่างกายไม่ดี ก็จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตโดยรวม การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุมีรากฐานมาจากความอบอุ่นและความรักในครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี และมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่ดี โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับโภชนาการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี แนวทางที่เหมาะสมในการดูแลผู้สูงอายุ คือ การให้ครอบครัวเป็นผู้ดูแลหลัก ในขณะที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีบทบาทในการสนับสนุนเพื่อให้การดูแลครอบคลุมและต่อเนื่อง ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตวิญญาณของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

3. โครงการส่งเสริมสัมมาชีพผู้สูงอายุจากภูมิปัญญาสร้างสรรค์ในพื้นที่ต้นแบบได้นำกิจกรรมหลากหลายมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมสุขภาพ เช่น การใช้สมุนไพรในชุมชน, เลี้ยงกนกหว้า, และลานธรรมนำสุข โดยการเตรียมความพร้อมของโครงการได้เริ่มจากการประชุมคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้นำชุมชน, คณะกรรมการวัด, ประธานชมรมผู้สูงอายุ, พระภิกษุ, ผู้แทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน, องค์การบริหารส่วนตำบลกระซอน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อลงรายละเอียดและวางแผนการดำเนินงาน พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ กิจกรรมหลักของโครงการมี 3 ประเภท ได้แก่ สมุนไพรในชุมชน, เลี้ยงกนกหว้า, และลานธรรมนำสุข โดยเปิดให้ผู้สูงอายุลงทะเบียนเข้าร่วมในช่วงเช้า และมีการคัดกรองเพื่อป้องกันโควิด-19 ในระหว่างการจัดกิจกรรม ผลการประเมินจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมชี้ให้เห็นว่าโครงการได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ โดยใช้ภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุในการพัฒนา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจและมีคุณค่าต่อสังคม พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจุดเด่นของโครงการนี้คือการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเริ่มต้นจนถึงการประเมินผล และการพัฒนา

ทักษะใหม่ ๆ เพื่อสร้างอาชีพและนวัตกรรม พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ซึ่งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน. สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพงา เพ็ญนาเรนทร์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุ ได้ข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการทำกระเป่าจากวัสดุเหลือใช้ โดยเหตุผลที่เลือกอาชีพนี้ เนื่องจากตำบลเป็นพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีวัสดุเหลือใช้จำนวนมาก ซึ่งหากผู้สูงอายุได้รับการฝึกอบรม ก็สามารถนำทักษะที่ได้ไปต่อยอดและสร้างรายได้เสริมให้กับตนเองได้ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิวิวัฒน์ พรวนสุข (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการเงินและการงาน ควรส่งเสริมการหารายได้ให้กับผู้สูงอายุโดยคำนึงถึงความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการอบรมเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านอาชีพ และสนับสนุนการจัดการและการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม นอกจากนี้ยังควรจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการเพื่อสนับสนุนความมั่นคงทางการเงินของสมาชิกในกลุ่มอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ การพัฒนาชุมชนต้นแบบเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยใช้กลไกเชิงพื้นที่ พบว่า หน่วยงานและองค์กรในชุมชนมีการวางแผนและกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุและครอบครัว โดยมีมาตรการต่างๆ เช่น การจัดตั้งสถาน

สงเคราะห์คนชรา, การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ, การให้บริการด้านการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย, ประกันสังคม, สวัสดิการการรักษาพยาบาลของภาครัฐ, หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และการประกันกับบริษัทเอกชน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุมีความครอบคลุม ทัวถึง และมีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี มีความสุข และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีการสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุและพัฒนาระบบการดูแลให้ยั่งยืน กิจกรรมหลักของเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ การคัดกรองสุขภาพผู้สูงอายุ การให้บริการสุขภาพที่บ้าน การฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การสนับสนุนด้านกฎหมายและสวัสดิการ รวมถึงการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาผู้สูงอายุในสังคม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกเชิงพื้นที่” มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

จากผลการศึกษาวิจัย ทำให้ทราบว่า กลไกการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการเป็นต้นแบบชุมชนรองรับสังคมผู้สูงอายุ รวมถึงระบบการพัฒนาระบบดูแลสุขภาพรองรับสังคมผู้สูงอายุของพื้นที่ต้นแบบ และส่งเสริมสัมมาชีพผู้สูงอายุจากภูมิปัญญาสร้างสรรค์ของพื้นที่ต้นแบบจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐจัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุได้รับความรู้แนวทางไปพัฒนาและช่วยเหลือ

2. องค์การบริหารส่วนตำบลนำกิจกรรมนี้ไปบรรจุไว้ในแผนงานกองสาธารณสุขหรือในชมรมผู้สูงอายุและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสุขภาวะแบบองค์รวมของผู้สูงอายุโดยศึกษาด้านจิตวิทยาและจิตวิทยา ร่วมสมัย

2. ควรศึกษาวิจัยรากฐานความสัมพันธ์กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุและแก้ไข ปัญหาที่ถูกต้องและถูกวิธี

3. ควรศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวกับนำเอารูปแบบการพัฒนาผู้สูงอายุไปต่อยอดเพื่อหาอุปสรรคและปัญหาเพื่อไปพัฒนาให้ได้กระบวนการในการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพและยั่งยืนและในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีจุดเด่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ
- กัญญาณัฐ ไพคำ. (2561). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 7(2), 19-26.
- กิตติวงศ์ สาสวด. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดภาคตะวันออก. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(2), 32-42.
- ประจัญ กิ่งมิ่งแฮ. (2562). แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุ ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีประเทศไทย. ใน *รายงานวิจัย*. อุดรธานี: สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พิมพงา เพ็งนาเรนทร์. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 15(1), 112-121.
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 10(1), 77-87.
- เรวดี จันทเปรมจิตต์ และคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์. *วารสารครุศาสตร์*, 44(3), 160-175.
- อรพรรณ ลือบุญวัชชัย และคณะ. (2563). ความสุขของผู้สูงอายุไทยยุค 4.0 ที่อาศัยอยู่ในชุมชนและผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 6(1), 58-70.

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*

THE APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN PARTICIPATORY LEARNING MANAGEMENT

ธน วงษ์จินดา¹, สาธก ตาลชัย² และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี³

Thanu Wongchinda¹, Sathaka Tanchai² and Suwattanapong Romsri¹

¹เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹Secretary-General of the Basic Education Commission, Thailand

²ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

²Roi Et Provincial Education Office, Thailand

³สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด

³Specialist Educational Supervisor, Secondary Education Area Office, Roi Et, Thailand

Corresponding Author's Email: tanu_wongjinda@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 5 มกราคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2568

Received 5 January 2025; Revised 7 February 2025; Accepted 8 February 2025

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนากระบวนการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ และลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ เครื่องมือดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชันสำหรับการทำงานร่วมกัน และเทคโนโลยีเสมือนจริง ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ กระตุ้นการสื่อสาร และพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ความท้าทาย เช่น ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี และผลกระทบทางจิตใจและสังคม ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข ข้อเสนอแนะในการ

Citation:

* ธน วงษ์จินดา, สาธก ตาลชัย และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี. (2568). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 268-277.

Thanu Wongchinda, Sathaka Tanchai and Suwattanapong Romsri. (2025). The Application of Digital Technology in Participatory Learning Management. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 268-277.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.17>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ปรับปรุงรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมทักษะดิจิทัล และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อลดข้อจำกัดและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในอนาคต

คำสำคัญ: การประยุกต์, เทคโนโลยีดิจิทัล, การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Abstract

The application of digital technology in participatory learning management enhances educational processes in the digital era. These technologies foster learner engagement, increase flexibility in learning, and reduce limitations related to time and location. Digital tools such as online platforms, collaborative applications, and virtual reality technologies promote creative learning, stimulate communication, and develop teamwork skills. However, challenges such as unequal access to technology and psychological and social impacts remain critical issues to address. Recommendations for improvement include infrastructure development, promotion of digital literacy, and the design of appropriate learning processes to mitigate limitations and enhance the effectiveness of future learning management.

Keywords: Application, Digital Technology, Participatory Learning Management

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Collaborative Learning) ถือเป็นหนึ่งในรูปแบบที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา โดยการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสิทธิภาพของการเรียนรู้ แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (Dillenbourg, 1999; สุมาลี ชัยเจริญ, 2563)

เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และแอปพลิเคชันเพื่อการทำงานร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างสะดวก โดยไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ (Swan, 2003) การนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการเรียนรู้อย่างส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Trilling & Fadel, 2009)

ในประเทศไทย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการศึกษาเริ่มมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของ COVID-19 ที่ส่งผลให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยต้องปรับตัวเข้าสู่การเรียนรู้ออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบ (สุชาติ เถาทอง, 2564) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยเทคโนโลยียังคงเผชิญความท้าทายหลายด้าน เช่น ความพร้อมของผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน

บทความนี้มุ่งเน้นศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประโยชน์ของการประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Collaborative Learning)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Collaborative Learning) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเรียนรู้ที่กำหนด โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Dillenbourg, 1999) ในบริบทของประเทศไทย สุมาลิ ชัยเจริญ (2563) ได้อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้

2. เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษา

เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการศึกษาไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่เครื่องมือเสริม แต่ยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ แอปพลิเคชันเพื่อการทำงานร่วมกัน หรือเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) Swan (2003) ระบุว่าเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดข้อจำกัดด้านพื้นที่และเวลาในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมได้จากทุกที่ ในขณะที่ สุชาติ เถาทอง (2564) ได้เน้นว่าการใช้

เทคโนโลยีในประเทศไทยในยุคโควิด-19 ช่วยพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ทันสมัยและ
ตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism)

ทฤษฎีนี้เสนอว่าผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและ
ประสบการณ์การเรียนรู้ (Vygotsky, 1978) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยสนับสนุนการเรียนรู้
แบบนี้โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสำรวจ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบมา
เพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมกัน (Social Learning Theory)

Bandura (1986) อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการสังเกต การเลียนแบบ และการ
มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การใช้เทคโนโลยี เช่น การประชุมออนไลน์หรือแอปพลิเคชันที่
รองรับการสนทนาแบบกลุ่ม ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่
ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมี
ปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกันในกระบวนการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิด
วิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การเรียนรู้ลักษณะนี้เน้นการมีส่วนร่วมที่
สร้างสรรค์ระหว่างผู้เรียน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้จากกันและกัน

เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้นี้ ด้วยความสามารถในการ
สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและทันสมัย เทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์
แอปพลิเคชันสำหรับทำงานร่วมกัน หรือเทคโนโลยีเสมือนจริง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึง
เนื้อหาและกิจกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ยังช่วยลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลา ทำให้
การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันยังช่วยสนับสนุน
กระบวนการนี้ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ทดลอง สำรวจ และพัฒนา
ความคิดผ่านการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จาก
ประสบการณ์และการปฏิสัมพันธ์ ในขณะที่การเรียนรู้ร่วมกันมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สังเกต
เรียนรู้ และทำงานร่วมกับผู้อื่น

การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงไม่เพียงช่วยเพิ่มความน่าสนใจของการเรียนรู้ แต่ยังพัฒนาทักษะสำคัญที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ รวมถึงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลที่นำมาใช้มีหลากหลาย ตั้งแต่แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสารและทำงานร่วมกัน ไปจนถึงเทคโนโลยีเสมือนจริงที่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง

1. รูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1.1 แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ แพลตฟอร์มอย่าง Google Classroom, Microsoft Teams และ Zoom ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมได้จากทุกที่ ผู้สอนสามารถสร้างกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การอภิปราย การทำงานกลุ่มออนไลน์ และการนำเสนอผลงานร่วมกัน (Swan, 2003)

1.2 แอปพลิเคชันเพื่อการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน เครื่องมืออย่าง Padlet และ Jamboard ช่วยให้ผู้เรียนมีพื้นที่สำหรับแชร์ไอเดีย แสดงความเห็น และทำงานร่วมกันแบบเรียลไทม์ นอกจากนี้ยังสามารถบันทึกความคิดและผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ (สุชาติ เกาทอง, 2564)

1.3 เทคโนโลยีเสมือนจริงและเสริมความจริง (AR/VR) เทคโนโลยี AR/VR ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง เช่น การจำลองเหตุการณ์ หรือการเรียนรู้แบบ **immersive learning** ซึ่งกระตุ้นความสนใจและช่วยให้ผู้เรียนสามารถทดลองและแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง (Trilling & Fadel, 2009)

2. ตัวอย่างการใช้งานจริง

ในชั้นเรียนที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรม เช่น การทำโครงการกลุ่มออนไลน์ที่ใช้ Google Docs หรือ Miro เพื่อวางแผนและดำเนินงานร่วมกัน ผู้เรียนสามารถแบ่งปันความคิดเห็นผ่านการใช้ฟังก์ชันแชตและการสนทนาแบบกลุ่ม นอกจากนี้

การใช้ AR ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เช่น การจำลองเหตุการณ์สำคัญในอดีต ช่วยให้
ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. ข้อจำกัดและความท้าทาย

แม้เทคโนโลยีดิจิทัลจะมีข้อดีมากมาย แต่ยังคงมีความท้าทาย เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีใน
พื้นที่ห่างไกล ความพร้อมของอุปกรณ์ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้สอนและ
ผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของข้อมูลและความเป็นส่วนตัว ซึ่งต้อง
ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม (สุชาติ เถาทอง, 2564)

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความยืดหยุ่น
และความสะดวกสบายให้แก่ผู้เรียนและผู้สอน โดยเครื่องมือดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้
ออนไลน์ แอปพลิเคชันสำหรับการทำงานร่วมกัน และเทคโนโลยีเสมือนจริง ถูกนำมาใช้เพื่อ
กระตุ้นการมีส่วนร่วม สร้างความน่าสนใจ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง
ผู้เรียน

แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ทำให้ผู้เรียน
สามารถเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมได้ตลอดเวลา ในขณะที่แอปพลิเคชันเพื่อการทำงานร่วมกัน
ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่มและการแบ่งปันความคิด นอกจากนี้ เทคโนโลยีเสมือน
จริงยังช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง กระตุ้นความสนใจ และช่วยพัฒนาทักษะการ
คิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

แม้จะมีข้อดีหลายประการ แต่การใช้เทคโนโลยียังคงเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทาย
เช่น ความพร้อมด้านอุปกรณ์ การเข้าถึงเทคโนโลยีในบางพื้นที่ และความปลอดภัยของข้อมูล
ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีจึงต้องวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่ง
ผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยผลกระทบเหล่านี้ครอบคลุมทั้งการพัฒนาทักษะ
ผู้เรียน การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้ และความท้าทายที่เกิดจากการนำเทคโนโลยี
มาใช้

1. ผลกระทบเชิงบวก

1.1 พัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันสำหรับการทำงานร่วมกัน ช่วยส่งเสริมการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียน การทำงานกลุ่มในรูปแบบออนไลน์ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 (Trilling & Fadel, 2009)

1.2 เพิ่มความน่าสนใจและความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี เช่น การเรียนรู้ผ่านวิดีโอ การใช้สื่อมัลติมีเดีย และกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้ (Swan, 2003)

1.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ยังช่วยลดช่องว่างในการเรียนรู้ในกรณีที่เกิดสถานการณ์ที่ต้องเรียนออนไลน์ เช่น ในช่วงการระบาดของ COVID-19 (สุชาติ เถาทอง, 2564)

2. ผลกระทบเชิงลบ

2.1 ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี ในบางพื้นที่หรือกลุ่มคน การเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตยังคงเป็นปัญหา ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนบางคนอาจขาดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สุชาติ เถาทอง, 2564)

2.2 ความท้าทายด้านทักษะดิจิทัล ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม การขาดทักษะในด้านนี้อาจส่งผลให้การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนออนไลน์ที่อาจไม่สามารถควบคุมได้เหมือนในห้องเรียนปกติ (Dillenbourg, 1999)

2.3 ผลกระทบทางจิตใจและสังคม การเรียนรู้ออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลักอาจลดการปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังมีผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความเครียดจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเป็นเวลานาน

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ในหลากหลายด้าน ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญคือการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน เทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชัน

ชั้นสำหรับการทำงานกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เทคโนโลยียังเพิ่มความยืดหยุ่นและความน่าสนใจของการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดียหรือเทคโนโลยีเสมือนจริงที่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ

อีกทั้ง เทคโนโลยียังช่วยให้กระบวนการเรียนรู้สามารถดำเนินต่อไปได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์ที่ต้องการเรียนออนไลน์ เช่น ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19

อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยียังมีผลกระทบเชิงลบที่ควรคำนึงถึง หนึ่งในนั้นคือความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี กลุ่มผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลหรือขาดแคลนอุปกรณ์อาจไม่ได้รับประโยชน์จากกระบวนการเรียนรู้ดิจิทัลอย่างเต็มที่ อีกทั้ง การขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีของทั้งผู้เรียนและผู้สอนอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ รวมถึงผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความเครียดจากการใช้เทคโนโลยีเป็นเวลานาน และการลดลงของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในโลกจริง

ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงต้องมีการวางแผนและออกแบบอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

สรุป

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความน่าสนใจของกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการสร้างสรรค์ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ทำให้การเรียนรู้สามารถดำเนินไปได้ทุกที่ทุกเวลา

อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีความท้าทาย เช่น ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี การขาดทักษะดิจิทัลของผู้เรียนและผู้สอน และผลกระทบทางจิตใจและสังคม การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลจึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของการ

ออกแบบการเรียนรู้ และการสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

ควรเพิ่มการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการเรียนรู้แบบดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียม

2. พัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับผู้เรียนและผู้สอน

ควรจัดการอบรมและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเพิ่มความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีในบริบทต่าง ๆ

3. ออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นความยืดหยุ่นและสร้างแรงจูงใจ

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดียและเกมเพื่อเพิ่มแรงจูงใจ

4. สร้างมาตรการป้องกันผลกระทบทางจิตใจและสังคม

ควรมีการกำหนดแนวทางการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เช่น การกำหนดเวลาเรียนออนไลน์ที่สมดุล และการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในโลกจริง เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิต

5. ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา

ควรสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางใหม่ ๆ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้สอน ผู้เรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้สามารถสร้างประโยชน์และตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- สุชาติ เถาทอง. (2564). บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคโควิด-19. *วารสารวิชาการศึกษา*, 8(1), 23-38.
- สุชาติ เถาทอง. (2564). บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคโควิด-19. *วารสารวิชาการศึกษา*, 8(1), 23-38.
- สมาลี ชัยเจริญ. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 12(2), 45-60.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Dillenbourg, P. (1999). *What do you mean by collaborative learning?* In P. Dillenbourg (Ed.), *Collaborative-learning: Cognitive and computational approaches* (pp. 1-19). Oxford: Elsevier.
- Swan, K. (2003). Learning effectiveness online: What the research tells us. *Elements of Quality Online Education, Practice and Direction*, 4, 13-45.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21*

APPROACHES TO DEVELOPING EDUCATIONAL LEADERSHIP IN THE 21ST CENTURY

ธน วงษ์จินดา¹, สาธกา ตาลชัย² และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี³

Thanu Wongchinda¹, Sathaka Tanchai² and Suwattanapong Romsri³

¹เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹Secretary-General of the Basic Education Commission, Thailand

²ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

²Roi Et Provincial Education Office, Thailand

³สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด

³Specialist Educational Supervisor, Secondary Education Area Office, Roi Et, Thailand

Corresponding Author's Email: tanu_wongjinda@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 5 มกราคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 7 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2568

Received 5 January 2025; Revised 7 February 2025; Accepted 8 February 2025

บทคัดย่อ

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แนวทางการพัฒนาผู้นำการศึกษาควรประกอบไปด้วยการเสริมสร้างทักษะที่หลากหลาย เช่น การบริหารจัดการ การคิดเชิงวิพากษ์ และการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้การปรับปรุงนโยบายการศึกษาควรมุ่งเน้นความยั่งยืนและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การใช้เทคโนโลยีในการ

* ธน วงษ์จินดา, สาธกา ตาลชัย และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี. (2568). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 278-293.

Thanu Wongchinda, Sathaka Tanchai and Suwattanapong Romsri. (2025). Approaches to Developing Educational Leadership in the 21st Century. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 278-293.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.18>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เสริมสร้างภาวะผู้นำ และการสร้างเครือข่ายผู้นำการศึกษาระดับสากลเพื่อลดช่องว่างทางการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดจากทั่วโลก การพัฒนาในแนวทางเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างผู้นำทางการศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัวและขับเคลื่อนการศึกษาสู่อนาคตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำ, การศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

The development of educational leadership in the 21st century is crucial for addressing the changes occurring in society and rapidly advancing technology. Approaches to developing educational leaders should include enhancing a variety of skills, such as management, critical thinking, and the use of technology to improve teaching and learning processes. Building an organizational culture that supports collaborative learning among teachers, students, and parents, as well as promoting teamwork, is also essential. Furthermore, educational policies should focus on sustainability and align with future changes. The use of technology to strengthen leadership and the creation of international leadership networks are also important for bridging learning gaps and exchanging ideas globally. These strategies will help develop educational leaders who are adaptable and capable of effectively driving education towards a sustainable future.

Keywords: Development approaches, Leadership, Education in the 21st century

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษาเผชิญกับความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในมิติของเทคโนโลยี ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความต้องการด้านทักษะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป (Bolstad et al., 2012) ภาวะผู้นำทางการศึกษาจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรการศึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อผู้เรียนและชุมชน

แนวคิดว่าภาวะผู้นำทางการศึกษาในปัจจุบันได้ขยายขอบเขตไปจากการบริหารงานในเชิงระบบสู่การสร้างแรงบันดาลใจและการเปลี่ยนแปลง (Leithwood & Jantzi, 2005) โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดเชิงระบบ (systems thinking) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือในชุมชนการเรียนรู้ (Fullan, 2014) ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความสามารถรอบด้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษายุคใหม่

บทความนี้มุ่งเน้นการสำรวจแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระบบการศึกษา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษา

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในวงการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนวทางที่หลากหลายเพื่อนำไปปรับใช้ในบริบทต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบมีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ภาวะผู้นำแบบมีวิสัยทัศน์เน้นการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรในองค์กรมีเป้าหมายร่วมกัน (Nanus, 1992) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสร้างความเชื่อมั่นในหมู่ผู้ร่วมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sashkin, 1988)

2. ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงมุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดของบุคลากร (Bass & Avolio, 1994) ผู้นำลักษณะนี้จะมียุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างแรงจูงใจ สร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ และพัฒนาความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งภายในองค์กร (Leithwood & Jantzi, 2005)

3. ภาวะผู้นำแบบร่วมมือ (Collaborative Leadership) ภาวะผู้นำแบบร่วมมือเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กรและการทำงานเป็นทีม (Chrislip & Larson, 1994) การแบ่งปันข้อมูล การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการตัดสินใจถือเป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำลักษณะนี้

คุณลักษณะของผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนี้:

1. **ความสามารถด้านเทคโนโลยี** ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ และการสื่อสารออนไลน์เพื่อสร้างเครือข่าย (Sheninger, 2014)

2. **ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม** การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมทำให้ผู้นำต้องมีความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ (Banks, 2015)

3. **การสร้างแรงบันดาลใจและการทำงานเป็นทีม** ผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจจะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นและพัฒนาความร่วมมือที่เข้มแข็งในทีมงาน (Kouzes & Posner, 2007) ทักษะนี้มีความสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรม

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการศึกษานั้นได้เสนอแนวทางที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถของผู้นำให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

ภาวะผู้นำแบบมีวิสัยทัศน์เน้นการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรในองค์กร ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถนำพาองค์กรให้เติบโตไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างความมั่นคงให้แก่ทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงเน้นการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาความสัมพันธ์ภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ ที่จะทำให้องค์กรเติบโตขึ้น ส่วนภาวะผู้นำแบบร่วมมือเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กร และการทำงานเป็นทีม โดยการแบ่งปันข้อมูลและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ถือเป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

ในศตวรรษที่ 21 ผู้นำทางการศึกษาต้องพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและโลกยุคดิจิทัล ความสามารถด้านเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องมีเพื่อใช้

แพลตฟอร์มดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมก็มีความสำคัญ เพราะผู้นำจะต้องสามารถเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมและสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างให้กับทุกคนในองค์กร ส่วนการสร้างแรงบันดาลใจและการทำงานเป็นทีมจะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นและร่วมมือกันในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะนำพาองค์กรการศึกษาก้าวไปข้างหน้า

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาจึงต้องมีการบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสังคม โดยการพัฒนาผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นจะเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการศึกษาให้เติบโตอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ โดยสามารถพัฒนาภาวะผู้นำผ่านแนวทางที่หลากหลาย ดังนี้

1. การพัฒนาตนเองของผู้นำ

1.1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำทางการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้ผู้นำปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (Schleicher, 2018) ตัวอย่างเช่น การศึกษาเพิ่มเติม การอ่านหนังสือ และการเข้าร่วมสัมมนา

1.2 การสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ช่วยให้ผู้นำสามารถประเมินสถานการณ์และแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ข้อมูลเชิงลึกและมุมมองหลากหลาย (Brookfield, 2012)

2. การฝึกอบรมและพัฒนาผ่านองค์กร

2.1 การจัดโปรแกรมฝึกอบรมผู้นำองค์กรการศึกษาควรจัดโปรแกรมฝึกอบรม เช่น หลักสูตรการบริหารจัดการ การสร้างแรงจูงใจ และการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ โปรแกรมเหล่านี้ช่วยเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานและพัฒนาทีมงาน (Day et al., 2014)

2.2 การสร้างเครือข่ายผู้นำทางการศึกษาการสร้างเครือข่ายช่วยให้ผู้นำสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึงสร้างความร่วมมือระดับสากล (Fullan, 2014)

3. การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำ

3.1 การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการสื่อสารและการพัฒนาการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น ระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS) และการประชุมออนไลน์ ช่วยให้ผู้นำสื่อสารกับทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเรียนรู้ร่วมกันได้ตลอดเวลา (Sheninger, 2014)

3.2 การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ระบบ Learning Analytics ช่วยให้ผู้นำสามารถวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Means et al., 2010)

4. การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร

4.1 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบการศึกษาช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือที่นำไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียน (Bryk & Schneider, 2002)

4.2 การสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมการสนับสนุนให้บุคลากรสร้างแนวคิดใหม่และทดลองวิธีการที่สร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนการสอนช่วยเพิ่มศักยภาพและความยั่งยืนในองค์กร (Wagner, 2012)

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ผู้นำทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านแนวทางที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถนำพาองค์กรการศึกษาก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาตนเองของผู้นำเริ่มต้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งช่วยให้ผู้นำสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหายังเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้นำสามารถประเมินสถานการณ์และตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและสร้างสรรค์

การฝึกอบรมและพัฒนาผู้นำภายในองค์กรก็มีบทบาทสำคัญ การจัดโปรแกรมฝึกอบรมที่เน้นการบริหารจัดการ การสร้างแรงจูงใจ และการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ จะช่วยเสริมสร้างทักษะการบริหารที่สำคัญให้กับผู้นำ อีกทั้งการสร้างเครือข่ายผู้นำทางการศึกษายังช่วยให้ผู้นำสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความร่วมมือในระดับสากลได้

การใช้เทคโนโลยีก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษา เช่น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยเครื่องมือเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เรียนเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน

สุดท้าย การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดีมีความสำคัญมากในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษา การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครองจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการทำงานร่วมกันในองค์กร ส่วนการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมจะช่วยให้บุคลากรมีแรงบันดาลใจในการทดลองและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาจึงต้องการการบูรณาการแนวทางต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน เพื่อให้ผู้นำสามารถนำพาองค์กรการศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กรณีศึกษาและตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ

1. กรณีศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีวิสัยทัศน์ในฟินแลนด์

ระบบการศึกษาของฟินแลนด์ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการการศึกษาภายใต้การนำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้นำการศึกษาของฟินแลนด์ได้พัฒนากลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการสร้าง ความเท่าเทียมในโอกาสการเรียนรู้ การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Sahlberg, 2015) ความสำเร็จนี้เกิดขึ้นจากการให้ครูมีบทบาทในการออกแบบนโยบายและกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจในระบบการศึกษา

2. กรณีศึกษาผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนชาร์เตอร์ของสหรัฐอเมริกา

โรงเรียน KIPP (Knowledge Is Power Program) ในสหรัฐอเมริกาเป็นตัวอย่างของการใช้ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้นำโรงเรียนเหล่านี้มุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความคาดหวังสูงสำหรับครูและนักเรียน รวมถึงการพัฒนานโยบายที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของผู้เรียนและการสนับสนุนส่วนบุคคล (Tuttle et al., 2015)

3. กรณีศึกษาการใช้เทคโนโลยีในสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นตัวอย่างสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการศึกษา ผู้นำในระบบการศึกษาของสิงคโปร์ได้พัฒนาระบบ SMART Nation ที่รวมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการจัดการเรียนรู้ เช่น การใช้แพลตฟอร์ม SLS (Singapore Student Learning Space) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบออนไลน์และออฟไลน์ (Tan, 2020) สิ่งนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและสร้างความร่วมมือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. กรณีศึกษาการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมในญี่ปุ่น

โรงเรียนในเมืองโคเบะ ประเทศญี่ปุ่น ได้ทดลองใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Project-Based Learning) โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้นำทางการศึกษาที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา โรงเรียนเหล่านี้สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ และสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ (Cave, 2016)

บทเรียนจากกรณีศึกษา

- การมีวิสัยทัศน์ชัดเจน: เช่น ฟินแลนด์ที่เน้นความเท่าเทียมและยืดหยุ่น
- การสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ: KIPP ใช้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อสร้างผลลัพธ์เชิงบวก
- การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ: สิงคโปร์ใช้ระบบการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้
- การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์: ญี่ปุ่นใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรม

กรณีศึกษาจากหลายประเทศที่มีระบบการศึกษาประสบความสำเร็จได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ โดยแต่ละประเทศได้ใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของตนเอง

ในฟินแลนด์ ผู้นำการศึกษาได้แสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการสร้างความเท่าเทียมและโอกาสในการเรียนรู้สำหรับทุกคน โดยการออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกระบวนการเรียนการสอนก็เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความสำเร็จในระบบการศึกษาของประเศนี้

ส่วนในสหรัฐอเมริกา โรงเรียน KIPP ได้แสดงให้เห็นถึงการใช่วิธีการผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้นำของโรงเรียนเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความคาดหวังสูงสำหรับทั้งครูและนักเรียน รวมถึงการพัฒนาแนวทางที่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนและการสนับสนุนส่วนบุคคล การสร้างความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายในโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างผลลัพธ์ที่ดี

ในสิงคโปร์ ผู้นำการศึกษาของประเทศนี้ได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการศึกษา โดยการพัฒนา ระบบ SMART Nation และการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อขยายโอกาสในการเรียนรู้ สิ่งนี้ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมทั้งสร้างความร่วมมือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในญี่ปุ่น โรงเรียนในเมืองโคเบะได้ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรม การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหากลายเป็นสิ่งสำคัญในระบบการศึกษาของญี่ปุ่น ซึ่งการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ช่วยสร้างความเป็นเลิศในด้านการศึกษา

จากกรณีศึกษาดังกล่าว เราสามารถสรุปบทเรียนที่สำคัญได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการส่งเสริมความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กรการศึกษาเป็นแนวทางที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างดี

อุปสรรคและความท้าทาย

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายหลายประการ ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และนโยบาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. อุปสรรคด้านบุคคล

1.1 การขาดความพร้อมด้านทักษะและความรู้

ผู้นำการศึกษาบางคนยังขาดทักษะสำคัญ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดเชิงวิพากษ์ และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในยุคดิจิทัล (ประจักษ์ ป้อมสวัสดิ์, 2562)

1.2 ความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง

-ผู้นำบางคนอาจมีทัศนคติที่ไม่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การปรับใช้เทคโนโลยีใหม่หรือการเปลี่ยนแนวทางการบริหาร ส่งผลให้การพัฒนาภาวะผู้นำไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ (ทวีวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์, 2560)

2. อุปสรรคด้านองค์กร

2.1 วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่สนับสนุนการพัฒนา

-วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เปิดรับแนวคิดใหม่หรือนั่นลำดับชั้นมากเกินไป ทำให้ยากต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ร่วมกัน (วรรณิ นาคสุข, 2561)

2.2 ขาดทรัพยากรสนับสนุน

-การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรที่มีความสามารถ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา (อัมพร พิณะสา, 2563)

3. ความท้าทายด้านนโยบาย

3.1 การเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง

-การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งโดยไม่มีการวางแผนระยะยาว ส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องในแนวทางการพัฒนาผู้นำ (สุภางค์ จันทร์เจริญ, 2562)

3.2 ความท้าทายจากบริบทโลกาภิวัตน์

-การบริหารการศึกษาในบริบทที่เชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์ต้องรับมือกับความซับซ้อนของระบบการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เช่น การแข่งขันทางเทคโนโลยีและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (ธเนศ สราญเวช, 2561)

แนวทางการแก้ไขอุปสรรค

- การส่งเสริมทักษะผู้นำเป็นการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะเพื่อสร้างความรู้และทักษะใหม่ ๆ
- การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร
- การสนับสนุนนโยบายระยะยาวโดยการพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาระยะยาว

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายหลากหลายที่ส่งผลต่อการดำเนินการทางการศึกษาในหลายด้าน โดยอุปสรรคเหล่านี้สามารถจำแนกได้ในสามระดับหลัก ได้แก่ บุคคล องค์กร และนโยบาย

ในระดับบุคคล อุปสรรคที่สำคัญคือการขาดทักษะและความรู้ที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดเชิงวิพากษ์ และการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้นำการศึกษาในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงในบางกลุ่มผู้การศึกษา ที่อาจไม่เปิดรับการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารหรือการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้การพัฒนาภาวะผู้นำไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่

ในระดับองค์กร วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่สนับสนุนการพัฒนาหรือไม่เปิดรับแนวคิดใหม่เป็นอุปสรรคสำคัญ ซึ่งอาจเกิดจากการเน้นลำดับชั้นมากเกินไป ทำให้ยากต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งการขาดแคลนทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งงบประมาณ บุคลากรที่มีทักษะ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ก็เป็นอุปสรรคในการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

ในระดับนโยบาย ความท้าทายหลักคือการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่ไม่ต่อเนื่อง โดยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบหรือแนวทางการศึกษาอย่างบ่อยครั้ง โดยไม่มีการวางแผนระยะยาว ส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องในการพัฒนาผู้นำ นอกจากนี้ การบริหารการศึกษาในบริบทของโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมก็เป็นความท้าทายที่ผู้นำการศึกษาต้องรับมือ

แนวทางการแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้คือ การส่งเสริมทักษะผู้นำผ่านการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะที่สามารถสร้างทักษะและความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้นำการศึกษา การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันและความคิดสร้างสรรค์ในทีมงาน และการสนับสนุนนโยบายระยะยาวที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาระยะยาว เพื่อให้การพัฒนาผู้นำทางการศึกษาสามารถเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนในท่ามกลางความท้าทายในโลกยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษามีความสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี ดังนี้

1. การเสริมสร้างทักษะผู้นำที่หลากหลาย

ผู้นำทางการศึกษาควรได้รับการฝึกฝนทักษะทั้งด้านการบริหารจัดการ การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการ

สอน โดยการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ประจักษ์ ป้อมสวัสดิ์, 2562)

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน

การพัฒนาผู้นำทางการศึกษาควรเริ่มจากการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับแนวคิดใหม่และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี (วรรณิ นาคสุข, 2561)

3. การปรับปรุงนโยบายการศึกษาระยะยาว

การวางแผนการพัฒนาผู้นำการศึกษาควรมีนโยบายที่ต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต โดยนโยบายควรมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ (สุภางค์ จันทร์เจริญ, 2562)

4. การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผู้นำ

ผู้นำทางการศึกษาควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ และการใช้ระบบการจัดการข้อมูลที่สามารถช่วยในการตัดสินใจทางการศึกษา (อัมพร พินะสา, 2563)

5. การสร้างเครือข่ายผู้นำการศึกษาในระดับสากล

การสร้างเครือข่ายผู้นำทางการศึกษาระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับสากลจะช่วยให้ผู้นำสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ รวมถึงการเรียนรู้จากโมเดลที่ประสบความสำเร็จจากประเทศอื่นๆ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศจะช่วยให้ผู้นำการศึกษามีมุมมองที่กว้างขวางและสามารถนำมาปรับใช้ในระบบการศึกษาของตนเอง (ทวิวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์, 2560)

การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน การพัฒนาผู้นำการศึกษาต้องเริ่มจากการเสริมสร้างทักษะที่หลากหลาย ซึ่งไม่เพียงแต่ทักษะการบริหารจัดการ แต่ยังรวมถึงการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้นำการศึกษาสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นอีกหนึ่งขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษา การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสำเร็จทางการศึกษา

นอกจากนี้ การปรับปรุงนโยบายการศึกษาระยะยาวก็เป็นสิ่งจำเป็น โดยนโยบายการศึกษาควรมีความต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในอนาคตและพัฒนาระบบการศึกษาอย่างทั่วถึงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ

การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผู้นำก็เป็นส่วนสำคัญในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ผู้นำทางการศึกษาควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ เพื่อช่วยในการตัดสินใจและพัฒนากระบวนการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

สุดท้าย การสร้างเครือข่ายผู้นำทางการศึกษาระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับสากลจะช่วยให้ผู้นำสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ รวมถึงการเรียนรู้จากโมเดลที่ประสบความสำเร็จจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างมุมมองที่กว้างขวางและนำมาปรับใช้ในระบบการศึกษาของตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

สรุป

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญในการเตรียมผู้นำให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยแนวทางหลัก ๆ ดังนี้

1. การเสริมสร้างทักษะผู้นำที่หลากหลาย: ผู้นำการศึกษาควรได้รับการฝึกฝนทักษะในการบริหารจัดการ การคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การเรียนรู้ตลอดชีวิตและโปรแกรมฝึกอบรมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ให้ผู้นำสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน: การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างวัฒนธรรม

ที่เปิดรับแนวคิดใหม่จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีในองค์กร การศึกษา

3. การปรับปรุงนโยบายการศึกษาระยะยาว: นโยบายการศึกษาควรมีความต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต นโยบายที่ดีจะมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับความต้องการของสังคมในแต่ละช่วงเวลา

4. การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผู้นำ: ผู้นำทางการศึกษาควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ และระบบการจัดการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

5. การสร้างเครือข่ายผู้นำการศึกษาระดับสากล: การสร้างเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับสากลจะช่วยให้ผู้นำสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวคิดจากโมเดลที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ ช่วยให้มีมุมมองที่กว้างขวางและสามารถปรับใช้ในระบบการศึกษาของตนเองได้

การพัฒนาผู้นำการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาในหลากหลายมิติ เพื่อให้สามารถนำพาระบบการศึกษาสู่ความสำเร็จและตอบสนองความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ทวิวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. (2560). ภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษา. วารสาร การศึกษาสมัยใหม่, 4(2), 15-20.
- ธเนศ สราญเวช. (2561). โลกาวัดน์กับการบริหารการศึกษา. วารสารการศึกษาร่วมสมัย, 9(2), 25-32.
- ประจักษ์ ป้อมสวัสดิ์. (2562). การบริหารภาวะผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สถาบันการศึกษาทางไกล.
- มพร พินะสา. (2563). ความท้าทายในการพัฒนาการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21. วารสาร ศึกษาศาสตร์, 8(1), 30-35.
- วรรณิ นาคสุข. (2561). วัฒนธรรมองค์กรกับการพัฒนาศักยภาพผู้นำในสถานศึกษา. วารสาร การบริหารการศึกษา, 6(3), 45-50.

- สุภาวค์ จันทร์เจริญ. (2562). *การวางแผนนโยบายการศึกษาที่ต่อเนื่อง*. วารสารการวางแผนและพัฒนาการศึกษา, 7(4), 65-70.
- อัมพร พินะสา. (2563). *ความท้าทายในการพัฒนาการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21*. วารสารศึกษาศาสตร์, 8(1), 30-35.
- Banks, J. A. (2015). *Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching*. Routledge.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage.
- Bolstad, R., Gilbert, J., McDowall, S., Bull, A., Boyd, S., & Hipkins, R. (2012). *Supporting future-oriented learning and teaching: A New Zealand perspective*. Ministry of Education.
- Brookfield, S. D. (2012). *Teaching for critical thinking: Tools and techniques to help students question their assumptions*. Jossey-Bass.
- Bryk, A. S., & Schneider, B. (2002). *Trust in schools: A core resource for improvement*. Russell Sage Foundation.
- Cave, P. (2016). *Schooling selves: Autonomy, interdependence, and reform in Japanese junior high education*. University of Chicago Press.
- Chrislip, D. D., & Larson, C. E. (1994). *Collaborative leadership: How citizens and civic leaders can make a difference*. Jossey-Bass.
- Day, D. V., Fleenor, J. W., Atwater, L. E., Sturm, R. E., & McKee, R. A. (2014). Advances in leader and leadership development. *The Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 1(1), 91-114.
- Fullan, M. (2014). *The principal: Three keys to maximizing impact*. Jossey-Bass.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2007). *The leadership challenge*. Jossey-Bass.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). Transformational leadership. In B. Davies (Ed.), *The essentials of school leadership* (pp. 31-43). Sage.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2010). *Evaluation of evidence-based practices in online learning: A meta-analysis and review of online learning studies*. U.S. Department of Education.

- Nanus, B. (1992). *Visionary leadership*. Jossey-Bass.
- Sahlberg, P. (2015). *Finnish lessons 2.0: What can the world learn from educational change in Finland?* Teachers College Press.
- Sashkin, M. (1988). *The visionary leader*. In J. A. Conger & R. N. Kanungo (Eds.), *Charismatic leadership: The elusive factor in organizational effectiveness* (pp. 122-160). Jossey-Bass.
- Schleicher, A. (2018). *World class: How to build a 21st-century school system*. OECD Publishing.
- Sheninger, E. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin Press.
- Tan, C. (2020). Leveraging digital technologies in teaching: A case study of Singapore. *Educational Research for Policy and Practice*, 19(1), 55–67.
- Tuttle, C. C., Teh, B., Nichols-Barrer, I., Gill, B., & Gleason, P. (2015). *Understanding the effect of KIPP as it scales: Volume I, impacts on achievement and other outcomes*. Mathematica Policy Research.
- Wagner, T. (2012). *Creating innovators: The making of young people who will change the world*. Scribner.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต*

THE FACTORS TO RESULT IN ENGLISH READING BEHAVIOR OF EDUCATIONAL STUDENTS

ปราณีต ม่วงนวล¹, อรุณวรรณ ชูสังกิจ², ยอร์ช เสมอมิตร³ และ วิโรจน์ เจษฎาดิลก⁴

Praneet Muangnual¹, Arunwan Choosungkit², George Samermit³ and Viroj Jedsadadilok⁴

^{1,3}มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

^{1,3}Southeast Asia University, Thailand

²มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

⁴มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

⁴Rattana Bundit University, Thailand

Corresponding Author's Email: arunwan145@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 26 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2568

Received 21 February 2025; Revised 26 February 2025; Accepted 26 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ฯ และ 3) นำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ฯ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ

Citation:

* ปราณีต ม่วงนวล, อรุณวรรณ ชูสังกิจ, ยอร์ช เสมอมิตร และ วิโรจน์ เจษฎาดิลก. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 294-313.

Praneet Muangnual, Arunwan Choosungkit, George Samermit and Viroj Jedsadadilok. (2025). The Factors to Result in English Reading Behavior of Educational Students. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 294-313.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.19>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เจ้าพระยา ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 742 คน กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ซึ่งได้มาโดยการเปิดตารางยามาเน่ $n = 260$ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า ประเภทของสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษที่ นักศึกษาอ่านมากที่สุดคือ หนังสืออ่านเล่น จำนวน 116 คน (ร้อยละ 44.61) รองลงมาคือ หนังสือความรู้ทั่วไป จำนวน 61 คน (ร้อยละ 23.46) และหนังสือเรียน จำนวน 45 คน (ร้อยละ 17.30) ตามลำดับ แหล่งการเรียนรู้ที่อ่านมากที่สุดคืออินเทอร์เน็ต จำนวน 152 คน (ร้อยละ 58.46) สถานที่ที่นักศึกษาชอบอ่านหนังสือภาษาอังกฤษมากที่สุดคือที่บ้าน จำนวน 122 คน (ร้อยละ 46.92) รองลงมาคือ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย จำนวน 69 คน (ร้อยละ 26.53) และ ร้านจำหน่ายหนังสือ จำนวน 25 คน (ร้อยละ 9.61) ตามลำดับ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาในการอ่านภาษาอังกฤษเฉลี่ย 1 วันต่อสัปดาห์ วันละ 30 นาที

2) ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.814$, S.D. = 1.034) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากเรียงตามลำดับ คือ ด้านเจตคติต่อการอ่านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.131$, S.D. = 0.936) ด้านแรงจูงใจในการอ่านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.021$, S.D. = 1.003) และด้านพฤติกรรมการอ่านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.948$, S.D. = 1.024)

3) แนวทางในการส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยควรดำเนินการใน 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านสภาพแวดล้อมในการอ่าน ควรจัดระบบการค้นหาหนังสือ พื้นที่บริการค้นหาข้อมูลออนไลน์ สถานที่ให้บริการให้เหมาะสมและเพียงพอกับนักศึกษา 2. ด้านแรงจูงใจในการอ่าน ควรจัดให้มีหนังสือภาษาอังกฤษที่เป็นความรู้แปลกใหม่น่าสนใจ หลากหลายมากขึ้น 3. ด้านเจตคติต่อการอ่าน นักศึกษาต้องการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในการทำงานในอนาคต ทันสถานการณ์โลก และเพื่อค้นคว้าข้อมูลในการวิจัย มหาวิทยาลัยควรมีการจัดหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ในการอ่านหนังสือที่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมการอ่าน และ 4. ด้านพฤติกรรมการอ่าน ผู้สอนควรแนะนำให้นักศึกษาอ่านหนังสือ

ภาษาอังกฤษด้วยตนเองและส่งเสริมให้ใช้อินเทอร์เน็ตในกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกมากขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การอ่านภาษาอังกฤษ, นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

Abstract

This study was a survey research. It aimed to: 1) study the English reading behavior of educational students of Bansomdejchaopraya Rajabhat University; 2) analyze the factors to result in students' English reading behavior, and 3) offer the guidelines for enhancing the students in reading English. The target population of the study was 742 second-year educational students in the second semester of the academic year 2023 at Bansomdejchaopraya Rajabhat University. The samples of the study were Yamane 260 educational students (year 2nd) at Bansomdejchaopraya Rajabhat University, enrolled in the semester 2nd, academic year 2023. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study were:

1) English reading behavior: The most readable printed media resource was fiction with 116 students (44.61%). The second readable printed media was the general book, 61 students (23.46 %). The least readable printed media was textbooks, 45 students (17.30 %). The most learning resource was the internet, 152 students (58.46 %). The most reading locations were at students' houses, 122 students (46.92 %); libraries, 69 students (26.53 %), and bookstores, 25 students (9.61 %). The frequency of reading was 1 day a week, and 30 minutes a day.

2) The factors that resulted in English reading behavior found was the students of the sample group appeared themselves with agreeable attitudes towards the factors at very good ($\bar{X}$ = 3.814, S.D.= 1.034). The most three

agreeable factors were: the attitude to English reading, ($\bar{X}$ = 4.131, S.D. = 0,936); English reading motivation, ($\bar{X}$ = 4.021, S.D. = 1.003), and English reading behavior, ($\bar{X}$ 3.948, S.D. = 1.024).

3) The guidelines for enhancing the students in reading English consisted of 4 factors. They were: 1. reading environment, for example, a library automated system, and fully online information service space; 2. reading motivation, for example, providing more interesting English books; 3.. reading attitude -- reading for: getting jobs, knowing the world situation, and searching research information. To enhance English reading, the university should provide modern electronic books and reading equipment for students, and 4. reading behavior - giving students suggestions for self-study, and designing interesting teaching and learning activities by the internet.

Keywords: English reading behavior, English reading, Educational students

บทนำ

พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “ฉันชอบอ่านหนังสือ” เมื่อพระชนมายุ 12 พรรษา สะท้อนให้เห็นว่าเหตุใดจึงทรงมีพระอัจฉริยภาพ และพระปรีชาสามารถในศาสตร์นานาสาขา โดยเฉพาะในด้านศิลปวัฒนธรรมทุกแขนง จึงขออัญเชิญมาเป็นต้นแบบ ดังนี้

ฉันชอบอ่านหนังสือ

หนังสือนี้มีมากมายหลายชนิด	นำดวงจิตเร่ร่อนขึ้นสดไส
ให้ความรู้สำเร็จบันเทิงใจ	ฉันจึงใส่ใจสมานอ่านทุกวัน
มีวิชาหลายอย่างต่างจำพวก	ล้วนสะดวกค้นได้ให้สุขสันต์
วิชาการสรรมาสารพัน	ชั่วชีวิตฉันอ่านได้ไม่เบื่อเลย

พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ. 2510

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในโลกยุคปัจจุบันในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและธุรกิจ ดังนั้นทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากที่นักศึกษาต้องฝึกฝนให้เกิดความถูกต้อง และความคล่องแคล่วในการอ่าน สอดคล้องกับที่ Alderson (2000 : 125) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการอ่านมีความสำคัญจะต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ เพราะเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้ที่มีทักษะในการอ่านสูงจะมีความสามารถในการศึกษาหาความรู้ด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับที่ British Council (2567 : 1) กล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญ และการอ่านภาษาอังกฤษบ่อย ๆ จะทำให้ผู้อ่านได้ข้อมูลความรู้ คำศัพท์ใหม่ ๆ และเกิดความเข้าใจในโครงสร้างของประโยค ที่จะส่งผลเชื่อมโยงให้ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษดีขึ้น นอกจากนี้การอ่านภาษาอังกฤษยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ศึกษาข้อมูล แสวงหาความรู้ เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ทำให้ผู้อ่านเกิดปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ ได้พัฒนาตนเอง ก้าวทันเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน และการทำงานได้ หากผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษจะทำให้ผู้อ่านมีโอกาสดีในการศึกษาและการทำงาน ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษยังเป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แต่การที่ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่อ่านได้เป็นอย่างดีนั้นผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน

การอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะทางภาษาที่จำเป็นซึ่งผู้อ่านต้องฝึกฝนอยู่เสมอ เพราะการอ่านนั้นเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินอย่างไรก็ตามการอ่านเป็นกระบวนการในการรับสารที่ต้องใช้ทักษะการคิด และความเข้าใจอย่างถูกต้องของผู้อ่าน ดังที่สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 2) ได้อธิบายไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การที่ผู้อ่านทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำ วลี ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของเนื้อหาที่อ่าน และสามารถบอกความหมายได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การอ่านเป็นการรับรู้ข้อมูลโดยผ่านทางสายตาและสมอง ด้วยการถอดรหัสหรือแปลข้อความจากตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความจากความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) ของ Bartlett

(1932) ที่อธิบายว่า ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่านจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่าน ทฤษฎีนี้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของผู้อ่านและข้อความที่อ่าน การเตรียมแนวทางสำหรับให้ผู้อ่านได้สร้างความหมายจากข้อความหรือบทอ่านจากความรู้เดิมที่มีอยู่ในการเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ จะช่วยทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในบทอ่านได้มากขึ้น ดังนั้นหากผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเนื้อหาที่ตนเองมีความคุ้นเคยก็จะช่วยให้ผู้อ่านเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมเข้ากับความรู้ใหม่จากเนื้อหาที่อ่านจนเกิดเป็นความเข้าใจจากการอ่านได้ และ ปราณีต ม่วงนวล (2560 : 139-158) อธิบายถึงการนำประโยชน์จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตจำแนกเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านการดำเนินชีวิต 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคม

จากการศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา พบว่าในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนและการสอบ ดังที่โชติมา วัฒนะ (2561 : 190) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการอ่านหนังสือของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการอ่านเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น นอกจากนี้สิรินันท์ แจ่มให้ และคณะ (2564 : 49-51) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านทัศนคติของนิสิต รองลงมาคือปัจจัยด้านการเรียนการสอน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางบ้าน จากประสบการณ์ในการสอนอ่านภาษาอังกฤษให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาของผู้วิจัยพบว่า การอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นเกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลวิธีในการอ่าน มีทักษะทางการอ่านภาษาอังกฤษ และเข้าใจในบทอ่าน นอกจากนี้นักศึกษาจำเป็นต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคภาษาอังกฤษที่อ่าน ที่สำคัญหากนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ และมีนิสัยรักการอ่าน ก็จะช่วยให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการอ่าน ในขณะเดียวกันอาจารย์ผู้สอนการอ่านภาษาอังกฤษควรเลือกใช้เนื้อหาของบทอ่านให้เหมาะสมกับผู้เรียน กล่าวคือเนื้อหาที่ใช้ควรมีความทันสมัยและน่าสนใจ และเป็นเนื้อหาที่นักศึกษามีความคุ้นเคยเพราะจะช่วยให้

นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมเข้ากับความรู้ใหม่จากเนื้อหาที่อ่านได้ง่ายขึ้นจนเกิดเป็นความเข้าใจในเนื้อหาหรือบทอ่านได้นั่นเอง

จากความสำคัญของการอ่านภาษาอังกฤษที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ และปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

การทบทวนวรรณกรรม

เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต” มีดังนี้

ความหมายและความสำคัญของการอ่านภาษาอังกฤษ

ความหมายของการอ่าน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้นิยามไว้ เช่น Grabe & Stoller (2002 : 9) กล่าวว่า การอ่านคือ การที่ผู้อ่านมีความสามารถในการถ่ายทอดความหมายจากข้อความหรือข้อมูลที่อ่าน และตีความข้อมูลที่อ่านนั้นได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้สำนักอุทยานการเรียนรู้ (2556 : 114) ให้ความหมายการอ่านว่า เป็นกระบวนการรับรู้โดยมีสองสิ่งที่สัมพันธ์กัน คือ ความจำและความเข้าใจเกี่ยวกับ คำ ประโยค ข้อความอย่างเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่อ่าน เช่นเดียวกับปราณีต ม่วงนวล (2560 : 164) ได้ให้ความหมายการอ่านไว้ว่า หมายถึง การแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด ผสมผสานตัวอักษรออกเสียงเป็นคำ หรือประโยค เป็นการรับรู้ตัวอักษรที่ปรากฏในสารเพื่อหาความหมายของคำ

และประโยค นำไปสู่การเข้าใจเรื่องราวของสาร เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน โดยผู้อ่านใช้กระบวนการคิดในการสร้างความเข้าใจ คัดคะแนนและประเมินค่าเรื่องที่อ่าน แล้วเลือกนำไปใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้อ่าน

นอกจากความหมายของการอ่านแล้ว ผู้อ่านยังจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน เนื่องจากการอ่านมีความสำคัญอย่างมากกับบุคคลทุกเพศทุกวัย และทุกอาชีพ โดยเฉพาะการอ่านภาษาอังกฤษ ดังที่ Davis (2016 : 1) อธิบายถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นรากฐานของการทำงานในยุคสังคมปัจจุบัน เป็นทักษะสำคัญในการหางานที่ดี เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นช่องทางในการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ จากหนังสือ ตำรา นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาความคิดจินตนาการ เป็นรากฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถ และเป็นช่องทางให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ถึงคำที่ใช้ในการพูด และการเขียนในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับพัชรินทร์ บุตรสันเทียะ (2562 : 20) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านและสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อบุคคลทุกเพศทุกวัย ในการใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และความผ่อนคลาย และช่วยพัฒนาผู้อ่านให้เป็นคนมีความรอบรู้เฉลียวฉลาด ทนต่อสถานการณ์บ้านเมือง และเป็นคนที่มีความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน ทำให้เกิดทักษะการสื่อสารด้านอื่น เช่น การพูด การเขียน การสื่อสารในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อมีความมั่นใจในการสื่อสารจึงส่งผลให้เกิดบุคลิกภาพที่ดี มีความน่าเชื่อถือ และประสบความสำเร็จในการศึกษาและการประกอบอาชีพ

สรุปได้ว่าการอ่านคือ กระบวนการรับรู้และการถ่ายทอดความหมายตัวอักษรจากข้อความที่อ่าน และการทำความเข้าใจ หรือการถ่ายทอดความหมายจากสิ่งที่ผู้เขียนส่งผู้อ่าน เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านผ่านการคิดวิเคราะห์ การแปลความ การตีความ และการจับใจความสำคัญโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน ซึ่งหากผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านก็จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้อ่านได้พัฒนาตนเองให้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นช่องทางให้ผู้อ่านได้นำการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยเฉพาะการอ่านภาษาอังกฤษซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นมากในสังคมโลกยุคปัจจุบันยุคแห่งเทคโนโลยีสื่อสารแบบไร้พรมแดน

แนวคิดทฤษฎีและความรู้เกี่ยวกับการอ่านภาษาอังกฤษ

ในการอ่านภาษาอังกฤษนั้นมีการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน อาทิ ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) เป็นทฤษฎีที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ที่เรียน เช่นเดียวกันกับการอ่าน ถ้าหากผู้เรียนการอ่านรู้ว่าจะอ่านเกี่ยวกับเรื่องอะไรก็จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ และผู้อ่านสามารถใช้ความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมในลักษณะของหน่วยความรู้มาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน ช่วยให้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับ Day & Bamford (1998 : 12) ที่ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านเป็นการสื่อความหมายจากข้อความที่อ่าน เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนต่อเนื่อง เพื่อหาความหมายของข้อความที่อ่านออกมา โดยที่ผู้อ่านเชื่อมโยงความรู้ความคิดใหม่ที่ได้จากข้อความหรือเรื่องที่อ่านเข้าด้วยกันกับความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อเข้าใจความหมายถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร นอกจากนี้ Lapp & Flood (1986 : 6, 1992: 289-290) ยังได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านซึ่งสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านมี 2 ระดับ ระดับที่หนึ่งเป็นการถอดรหัสตัวอักษรจากข้อความที่อ่าน ระดับที่สองเป็นการรับความหมายจากตัวอักษรและข้อความ ที่เรียกว่าการทำความเข้าใจ และยังได้เสนอทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ต่อการอ่าน คือ ทฤษฎีการลำดับข้อความ และทฤษฎีการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ หากผู้อ่านนำมาใช้ร่วมกับการอ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่านได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า ผู้อ่านจะเข้าใจในข้อความที่อ่านได้ ผู้อ่านจำเป็นต้องมีความสามารถในการถอดรหัสตัวอักษร และสื่อความหมายของข้อความที่อ่าน อีกทั้งมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเข้ากับความรู้ความคิดใหม่จนเกิดเป็นความเข้าใจ สามารถจัดลำดับความสำคัญของข้อความที่อ่าน รวมทั้งมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ร่วมกับการอ่านอีกด้วย

ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

พฤติกรรมการเรียนรู้ คือ ลักษณะนิสัยหรือการกระทำของผู้เรียน ที่แสดงออกและปฏิบัติระหว่างการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ผู้เรียนคิด

(วันเพ็ญ ภูมิรินทร์ และคณะ (2563 : 33) พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในทำนองเดียวกันในการเรียนการอ่าน ผู้อ่านจำเป็นต้องมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการอ่าน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน ดังที่ทฤษฎีการเรียนรู้ (Bloom's Taxonomy) ของ Bloom (1959) ได้อธิบายไว้ในด้านพุทธิพิสัย ว่าในการเรียนรู้ผู้อ่านจะต้องเกิดพฤติกรรม ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินในสิ่งที่เรียนรู้ได้ ในขณะเดียวกันแรงจูงใจก็สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (Ryan & Deci, 2000 : 55-56) ซึ่งแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษก็สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมในการอ่านภาษาอังกฤษได้เช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุตารัตน์ โพธิ์สระ และอมรเทพ วันดี (2567 : 215) ที่พบว่าแรงจูงใจมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ ดังนั้นแรงจูงใจในการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนจะแสดงออกมอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีผลต่อผู้เรียนด้วยกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 742 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาโดยการเปิดตารางของยามาเน (Yamane, 1967 : 886) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ซึ่งวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.66-1.00 และได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แบ่งเป็น 3 ตอน และมีลักษณะ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทั่วไปเกี่ยวกับการอ่าน ประกอบด้วยประเภทของสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษที่อ่าน แหล่งการเรียนรู้ และสถานที่ที่อ่าน ข้อคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมการอ่าน แรงจูงใจในการอ่าน เจตคติต่อการอ่าน และพฤติกรรมการอ่าน ทุกรายการข้อเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rate Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Renis Likert, 1967 : 90-95) และมีเกณฑ์กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวในระดับมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวในระดับมาก
คะแนน 3	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวในระดับปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวในระดับน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

และมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนเทียบกับเกณฑ์ โดยใช้แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มาก

ค่าเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบได้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 260 ชุด ใน เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 และได้รับแบบสอบถามคืนกลับมา 260 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และเนื่องจากเป็นแบบสอบถามที่ได้คำตอบสมบูรณ์ทุกชุด จึงไม่มีการคัดทิ้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่และหาค่า ร้อยละ
2. วิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหา ค่าความถี่และค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นรายปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการ แปลความหมายค่าเฉลี่ยของน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 100)

4.51 - 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายความว่า	มาก
2.51 - 3.50	หมายความว่า	ปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายความว่า	น้อย
1.00 - 1.50	หมายความว่า	น้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 165 คน (ร้อยละ 63.46) นักศึกษามีอายุเฉลี่ย 19-20 ปี จำนวน 225 คน (ร้อยละ 86.5)

2. จากการสำรวจพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษพบว่า ประเภทสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษที่นักศึกษาอ่านมากที่สุดหนังสืออ่านเล่น จำนวน 116 คน (ร้อยละ 44.61) รองลงมา คือ หนังสือความรู้ทั่วไป จำนวน 61 คน (ร้อยละ 23.46) และหนังสือเรียน จำนวน 45 คน (ร้อยละ 17.30) ตามลำดับ แหล่งการเรียนรู้ที่มากที่สุดคืออินเทอร์เน็ต จำนวน 152 คน (ร้อยละ 58.46) สำหรับสถานที่ที่นักศึกษาชอบอ่านหนังสือภาษาอังกฤษมากที่สุดคือที่บ้าน จำนวน 122 คน (ร้อยละ 46.92) รองลงมาคือ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย จำนวน 69 คน (ร้อยละ 26.53) และร้านอ่านหนังสือ จำนวน 25 คน (ร้อยละ 9.61) และนักศึกษาส่วนใหญ่อ่านภาษาอังกฤษเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 วันละ 30 นาที

3. จากการสำรวจระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นรายด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมการอ่าน ด้านแรงจูงใจในการอ่าน ด้านเจตคติต่อการอ่าน และด้านพฤติกรรมการอ่าน โดยภาพรวมปรากฏผลตามข้อมูลในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา

n = 260

ปัจจัยรายด้าน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านสภาพแวดล้อมการอ่าน	3.155	1.173	ปานกลาง
2. ด้านแรงจูงใจในการอ่าน	4.021	1.003	มาก
3. ด้านเจตคติต่อการอ่าน	4.131	0.936	มาก
4. ด้านพฤติกรรมการอ่าน	3.948	1.024	มาก
ภาพรวม	3.814	1.034	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยรายด้านที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.814$, S.D. = 1.034) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความคิดเห็นมาก และปานกลาง โดยมีระดับความคิดเห็นเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านเจตคติต่อการอ่านมาก ($\bar{X} = 4.131$, S.D. = 0.936) ด้านแรงจูงใจในการอ่านมาก ($\bar{X} = 4.021$, S.D. = 1.003) และด้านพฤติกรรมการอ่านมาก ($\bar{X} = 3.948$, S.D. = 1.024)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในการอ่านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แรงจูงใจในการอ่านอยู่ในระดับมาก เจตคติต่อการอ่านอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการอ่านอยู่ในระดับมาก

4. จากข้อเสนอแนะและความคิดเห็นในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 1) ด้านสภาพแวดล้อมในการอ่าน ได้แก่ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยควรจะทำให้มีระบบการค้นหาหนังสือได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ควรจัดให้มีพื้นที่บริการค้นหาข้อมูลออนไลน์เพิ่มขึ้น ควรมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงดังรบกวน และควรขยายเวลาในการให้บริการ และจัดเตรียมสถานที่ให้เพียงพอแก่นักศึกษา 2) ด้านแรงจูงใจในการอ่าน ได้แก่ ทรัพยากรการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาอังกฤษควรจะเป็นความรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ ควรจัดให้มีหนังสือภาษาอังกฤษที่อ่านเพื่อความเพลิดเพลินอย่างหลากหลายมากขึ้น 3) ด้านเจตคติต่อการอ่าน ได้แก่ นักศึกษาต้องการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในการทำงานในอนาคตทันสถานการณ์โลก และเพื่อค้นคว้าข้อมูลในการวิจัย มหาวิทยาลัยควรมีการจัดหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ในการอ่านหนังสือที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมการอ่าน และ 4) ด้านพฤติกรรมการอ่าน ได้แก่ นักศึกษามีความมุ่งมั่นต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน ผู้สอนควรแนะนำหนังสือภาษาอังกฤษ มอบหมายให้นักศึกษาอ่านด้วยตนเอง และควรส่งเสริมให้นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ตในการอ่านภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยการวิเคราะห์พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ฯ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่อ่านหนังสืออ่านเล่นภาษาอังกฤษเพื่อความเพลิดเพลิน ทั้งนี้เป็นเพราะ ต้องการพักผ่อน คลายความเครียดและสร้างความสุขให้กับตนเอง ดังที่ ชมนาด บุญอารีย์ (2563 : 85) อธิบายไว้ว่า การอ่านทรัพยากรสารสนเทศที่แต่ละบุคคลเลือกเอง เป็นการอ่านที่ไม่เกี่ยวกับงานหรือการเรียน เป็นการอ่านที่สร้างความพึงพอใจ หรือสนุกสนาน ไม่มีการบังคับ ไม่มีการตรวจสอบ ไม่มีการท่องเพื่อจำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของญานิศา ภูมิรพีกร และนิ พา ผลสงเคราะห์ (2565 : 2166) ที่พบว่านักศึกษาชอบอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาที่ให้ความรู้สึกละลาย ปรารถนาบันเทิงคดี และนักศึกษาส่วนใหญ่สนใจอ่านภาษาอังกฤษจากทรัพยากรการเรียนรู้อินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีความสะดวกในการอ่าน และเข้าถึงได้ง่าย และชอบอ่านหนังสือที่บ้านเนื่องจากเป็นเวลาที่นักศึกษาเสร็จจากการเรียนและเป็นสถานที่สะดวกสบายสำหรับนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของโชติมา วัฒนะ (2561: 191, สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ และสินทรัพย์ ยืนยาว, 2560: 113) พบว่านิสิตระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่สนใจอ่านทรัพยากรสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งสารสนเทศที่เข้าถึงง่าย มีความรวดเร็ว สะดวก และสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับปัจจัยด้านเจตคติของการอ่านสูงที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษา เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการจัดรูปแบบรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษที่ดีและน่าสนใจย่อมส่งผลต่อเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ ปรานีต ม่วงนวล, อรุณวรรณ ชูสังกิจ, วิโรจน์ เจษฎาติลก และยอร์ช เสมอมิตร (2568: 11) พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น แก้ปัญหาร่วมกัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ช่วยเหลือและร่วมมือกัน และฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะความสัมพันธ์ทางสังคม ช่วยส่งเสริมให้

ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมการอ่านได้สำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม ส่งผลให้นักศึกษามีความสุขในการอ่านและมีเจตคติที่ดีในการอ่านภาษาอังกฤษ และนักศึกษายังเห็นด้วยอีกว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการอ่าน แรงจูงใจในการอ่าน และพฤติกรรมการอ่านก็ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษ

และจากการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ฯ พบว่ามหาวิทยาลัยควรดำเนินการใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อมในการอ่าน ควรจัดระบบการค้นหาหนังสือ พื้นที่บริการค้นหาข้อมูลออนไลน์ สถานที่ให้บริการที่เหมาะสมและเพียงพอกับนักศึกษา 2) ด้านแรงจูงใจในการอ่าน ควรจัดให้มีหนังสือภาษาอังกฤษที่เป็นความรู้แปลกใหม่ น่าสนใจ หลากหลายมากขึ้น 3) ด้านเจตคติต่อการอ่าน นักศึกษาต้องการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในการทำงานในอนาคต ท้นสถานการณ์โลก และเพื่อค้นคว้าข้อมูลในการวิจัย มหาวิทยาลัยควรมีการจัดหาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ในการอ่านหนังสือที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมการอ่าน และ 4) ด้านพฤติกรรมการอ่าน ผู้สอนควรแนะนำให้นักศึกษาอ่านหนังสือภาษาอังกฤษด้วยตนเองและส่งเสริมให้ใช้อินเทอร์เน็ตในกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาต้องการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ในการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสปรับปรุงและพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาวดี โคษา (2565 : 60-61) ที่พบว่า แรงจูงใจในการเรียน เจตคติต่อการเรียน และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนได้ และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา คือ การเห็นถึงประโยชน์ของภาษาอังกฤษในยุคสังคมข่าวสาร ซึ่งช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ และบุคคลที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษมีโอกาสหางานทำได้ง่ายกว่าบุคคลที่ไม่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ (รักษมน ยอดมิ่ง, 2562 : 81)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การที่คณะผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศในการอ่านของนักศึกษา
2. ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีในการอ่านภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น สำหรับนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต ในทุกชั้นปีของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต ในทุกชั้นปีของคณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชมนาด บุญอารีย์. (2563). การอ่านเล่นในสังคมไทย. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 38(4), 82-104.
- โชติมา วัฒนะ. (2561). พฤติกรรมการอ่านหนังสือของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 11(2), 185-195.
- ญาณิศา ภูมิรพีกร และนิพา ผลสงเคราะห์. (2565). พฤติกรรมการอ่านหนังสือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่านหนังสือของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม. “วิจัยสร้าง Innovation and Technology เพื่อรองรับสังคมไทยสู่ยุค Digital World”* (7- 8 กรกฎาคม 2565). (หน้า 2161 – 2172).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปราณีต ม่วงนวล. (2560). *การอ่านคิดวิเคราะห์ (Analytical Reading)*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

- ปราณีต ม่วงนวล, อรุณวรรณ ชูสังกิจ, วิโรจน์ เจษฎาติลก และยอร์ช เสมอมิตร. (2568). “เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ตามแนวการสอนแบบ ACTIVE Reading และเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา”. *Journal of Interdisciplinary Social Development (JISDIADP)*. 3(1, January-February 2025). TCI กลุ่ม 2, 1-15.
- พัชรินทร์ บุตรสันเทียะ. (2562). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด Task Based Learning ร่วมกับ คำถามของบลูม. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย.มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ยุภาวดี โคษา. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนิสิตระดับปริญญาตรีที่สอบผ่าน (SWU-SET) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- รักษมน ยอดมิ่ง. (2562). แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้มายคอร์ดสลิลในชั้นเรียน. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 20(1), 81 - 91.
- วันเพ็ญ ภูมิรินทร์ และคณะ. (2563). ทศนคติในการเรียนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 15(2), 29 - 42.
- สิรินันท์ แจ่มไธ้ และคณะ. (2564). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารอักษรราชพิบูล*, 2(2), 42-56.
- สุดาร์ตน์ โพธิ์สระ และอมรเทพ วันดี. (2567). การศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกภาษาอังกฤษ: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพลศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 9(1), 214 - 227.

- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ และสินทรัพย์ ยืนยาว. (2560). พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *รมยสาร*, 15(1), 107- 117.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (2556). *อ่านเขา อ่านเรา*. กรุงเทพฯ: มาตาการพิมพ์.
- Alderson, J. C. (2000). *Assessing reading*. Cambridge: Cambridge University.
- Bartlett, F. C. (1932). *Remembering*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bloom, B.S. (1959). Bloom, B.S. (1959). *Taxonomy of education objectives: The classification goals*. (1st, ed.). New York: Longman.
- British Council. (2567). *ทักษะการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษสำคัญอย่างไรกับลูกของคุณ*.
เรี ย ก ไ้ ้ เมื อ 12 พ ฤ ช ภา ค ม 2567 จ า ก
<https://www.britishcouncil.or.th/english/tips/general/reading>
- Day, R. R. & Bamford, J. (1998). *Extensive reading in the second language classroom*. New York: Cambridge University Press.
- Davis, G. (2016). *Learn to read: Why is reading important?* Called on May 12, 2024 from <https://www.learn-to-read-prince-george.com/why-is-reading->
- Grabe, W. & Stoller, F. L. (2002). *Teaching and researching reading*. Hong Kong: Pearson Education, Inc.
- Lapp, D; & Flood. J. (1986). *Teaching Students to Read*. New York: Macmillan.
- _____. (1992). *Teaching reading to every child*. (3rd ed.). New York: Macmillan.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.

Ryan, M. R. & Deci, L. E. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definition and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.

Yamane, T. (1967). *Statistics and introductory analysis. (3rd ed.)*. New York, NY: Harper & Row.

การพัฒนาและยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของ ประชาชนในจังหวัดแพร่*

DEVELOPING AND UPGRADING THE IMMUNIZATION PROCESS ACCORDING TO MINDFULNESS OF THE PEOPLE IN PHRAE PROVINCE

พรหมเรศ แก้วโมลา¹, พระราชเขมากร², พระวุฒิชัย แยมรับบุญ³ และ เกรียงศักดิ์ ฟองคำ⁴

Phromares Kaewmola¹, Phra Rajakhemakorn², Phra Wutthichai Yamrubboon³ and Kriengsak Fongkam⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Phrom.1969@gmail.com

วันที่รับบทความ : 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 26 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2568

Received 23 February 2025; Revised 26 February 2025; Accepted 26 February 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ 2) พัฒนาระบบการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ และ 3) ยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ ครู นักเรียน และประชาชนในจังหวัดแพร่ จำนวน 100 รูป/คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

Citation:

* พรหมเรศ แก้วโมลา, พระราชเขมากร, พระวุฒิชัย แยมรับบุญ และ เกรียงศักดิ์ ฟองคำ. (2568). การพัฒนาและยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 314-328.

Phromares Kaewmola, Phra Rajakhemakorn, Phra Wutthichai Yamrubboon, Kriengsak Fongkam. (2025). Developing and Upgrading the Immunization Process According to Mindfulness of the People in Phrae Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 314-328.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.20>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการถ่ายทอดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมการ การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดกิจกรรม การปฏิบัติ และการประเมินผล

2) การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติ ควรมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นอารมณ์เชิงบวก และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน

3) การยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติสามารถทำได้โดยใช้ CIPPA Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในจังหวัดแพร่

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและสติให้กับประชาชนในจังหวัดแพร่ ตลอดจนเป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนา, การยกระดับ, ภูมิคุ้มกัน, หลักสติ

Abstract

This research aimed to: 1) study the process of disseminating mindfulness-based immunity-building activities among the people of Phrae Province; 2) develop mindfulness-based immunity-building processes for the people of Phrae Province; and 3) enhance mindfulness-based immunity-building processes for the people of Phrae Province. This research and development (R&D) project utilized a participatory action research (PAR) methodology. Data were collected through in-depth interviews and focus group discussions with monks, teachers, students, and residents of Phrae Province number of 100 people. Research instruments included interview and questionnaires. Descriptive statistics were used for data analysis.

The research found that:

1) The process of disseminating mindfulness-based immunity-building activities comprised five main steps: preparation, data analysis, activity definition, implementation, and evaluation.

2) Developing mindfulness-based immunity-building processes should focus on participatory learning, stimulating positive emotions, and connecting with the learners' real lives.

3) Enhancing mindfulness-based immunity-building processes can be achieved using the CIPPA Model, which is learner-centered, along with developing collaborative network mechanisms within Phrae Province.

The findings of this research can be used as a guideline for developing mental and mindfulness immunity-building activities for the people of Phrae Province, and as a model for replication in other areas.

Keywords: Development, Enhancement, Immunity, Mindfulness

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีความสับสนวุ่นวายมากมายด้วยปัญหาอันนำมาซึ่งความทุกข์ ปกติแล้วคนเรา คิดว่าตัวเองมีสติดีอยู่ตลอดเวลาหากเริ่มฝึกจะพบว่าปกติแล้วเราขาดสติอย่างสม่ำเสมอทำอะไรอยู่ก็ส่งจิตออกนอกไปคิดเรื่องอื่น แต่ผู้ที่มีสติย่อมมีปัญญาสามารถที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคเหล่านั้น พร้อมทั้งสามารถยกจิตใจให้อยู่เหนือความทุกข์ได้ ด้วยความรู้เท่าทันและเข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้น ในหลักพุทธธรรมจึงเน้นความสำคัญของสติเป็นอย่างมาก การดำเนินชีวิตหรือการปฏิบัติโดยมีสติกำกับอยู่เสมอ เพราะสติมีหน้าที่ตั้งอารมณ์มาสู่จิต เหนี่ยวอารมณ์ไว้กับจิต คุมหรือกำกับจิตไว้กับอารมณ์ ตรึงเอาไว้ไม่ยอมให้ลอยผ่านหรือคลาดกันไป จะเป็นการดึงมาซึ่งอารมณ์ที่ผ่านไปแล้วหรือดึงไว้ซึ่งอารมณ์ที่จะผ่านไป ก็ได้ สติจึงมีขอบเขตความหมายคลุมถึงการระลึก นึกถึง นึกไว้ นึกได้ ระลึกได้ ไม่เผลอตรงกับความจำ เฉพาะในส่วนที่เป็นการระลึกและความสามารถในการระลึก ด้วยเหตุนี้สติจึงเป็นธรรมตรงข้ามกับสมโมสะ ซึ่งแปลว่า การลืม (สัญญาไม่คู่กับลืม) สติเป็นการริเริ่มเองจากภายใน โดยอาศัยพลังแห่งเจตจำนงในเมื่ออารมณ์ อาจจะไม่ปรากฏอยู่ต่อหน้า เป็นฝ่ายจำนงต่ออารมณ์จึงจัดอยู่ในพวกสังขาร (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561 : 19) ดังในมหาปริณีพพาน

สูตร พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “พวกเธอจงอย่าประมาท มีสติ มีศีลบริสุทธิ์ มีความดำริมั่นคง รักษาจิตของตนไว้ ผู้ที่ไม่ประมาทอยู่ในธรรมวินัยนี้ ละการเวียนว่ายตายเกิดแล้ว จักทำที่สุดแห่งทุกข์ได้” (ที.ม. (ไทย) 10/185/132)

เพราะสังคมไทยในปัจจุบันกำลังมีปัญหากลึงในประเด็นเรื่องนโยบายสาธารณะกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2566 ที่บรรดาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งต่างนำเสนอนโยบายด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในปัจจุบันจากข้อมูลและผลการศึกษาทางวิชาการเพื่อสะท้อน “ปัญหาที่เห็น” ส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีมายาวนานที่ต้องการการแก้ไขเร่งด่วน และนำเสนอ “ประเด็นชวนคิดในหลากหลายมิติ ทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (1) ความสามารถในการผลิตของเศรษฐกิจไทยที่เป็นเครื่องจักร ในการสร้างรายได้ให้แก่คนไทย ได้แก่ ภาคธุรกิจ ภาคการเกษตร แรงงาน และระบบสถาบันการเงิน (2) ประเด็นด้านคุณภาพของชีวิตที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความกินดีอยู่ดีของคนไทย ได้แก่ การศึกษา ระบบสาธารณสุข มลพิษ ความเหลื่อมล้ำ และระบบสวัสดิการ (3) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในบริบทโลกใหม่ (megatrends) ซึ่งประเทศไทยต้องประสบและมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ได้แก่ ภูมิรัฐศาสตร์ใหม่ การเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ และสังคมสูงวัย สุดท้ายนี้ เนื่องจากภาครัฐเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ บทความนี้จึงปิดท้ายด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ (4) ประสิทธิภาพและความสามารถของภาครัฐ ได้แก่ ภาษี กฎหมาย คอร์รัปชันและขีดความสามารถภาครัฐ (กฤษฎ์เลิศ สัมพันธรักษ์, 2568) จากข้อมูลการสำรวจสภาพปัญหาของเยาวชนและประชาชนในจังหวัดแพร่ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ พบว่า การเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งในด้านองค์ความรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต พื้นฐานทางครอบครัวที่มีความหลากหลาย และนักเรียนที่มาจากฐานครอบครัวที่ยากจน การปรับตัวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เกิดผลกระทบระยะยาว เช่น ปัญหาเด็กนักเรียนติดเกมส์ ร้อยละ 65 เล่นการพนันออนไลน์ ร้อยละ 17 และปัญหาเรื่องความรักในวัยเรียน ร้อยละ 13 และปัญหาอื่น ๆ ร้อยละ 5 ของการสุ่มสำรวจ จากนักเรียนในจังหวัดแพร่ และปัญหาความขัดแย้งของประชาชนที่เกิดจากการประมาทมิวเมา ความยับยั้งชั่งใจจากกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การทำร้ายร่างกาย ฆาตกรรม การปล้นชิงทรัพย์ และปัญหาการฆ่าตัวตาย (องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่, 2564 : 34-35) เพื่อทำการวิจัยและพัฒนากระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการนำหลักสติใน

พระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดแพร่สามารถเข้าถึงและเข้าใจจนมีทักษะในการเจริญสติให้เท่าทันปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่
3. เพื่อยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาแบบพุทธ เป็นการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมเป็นการพัฒนาที่ถือนุญช้เป็นสาระโดยมุ่งให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่จะประกอบรวมกันเป็นสังคม พัฒนาการของบุคคลนี้ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า ภาวนา คือ การทำให้เจริญ การพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือ การทำให้สังคมนั้นมีภาวะที่เอื้อให้บุคคล มีชีวิตที่ดีงามขึ้น หมายถึงชีวิตที่ไร้ทุกข์ และหลุดพ้นจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดสภาวะความกดดันต่าง ๆ และสามารถที่จะกำหนดความเป็นอยู่ของตนด้วยสติปัญญา และความ پاکเพียรของชีวิตเช่นนี้ย่อมไม่ถูกกดดันครอบงำให้จำกัอยู่กับตัวเอง จึงมีจิตใจ เป็นอิสระและแผ่กว้างไปยังเพื่อนมนุษย์และสรรพชีวิตภาวะชีวิตดังกล่าวในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า “อิสรภาพ” แปลว่า ความเป็นใหญ่ในตนเอง (พระไพศาล วิสาโล, 2533 : 19)

กระบวนการวางแผน หมายถึง ขั้นตอนในการวางแผนตั้งแต่ต้นจนจบว่าจะต้องทำอะไรบ้างก่อนหลังอย่างไร โดยทั่วไปแล้วจะแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (สมคิด บางโม, 2558 : 86-88)

ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการวางแผน ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการวางแผน กำหนดวิธีการวางแผนว่ามีขั้นตอนอย่างไร จะต้องทำอะไรบ้าง การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อันได้แก่ ทรัพยากรบริหาร สถิติต่าง ๆ และปัญหาต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา ศึกษางานที่ปฏิบัติมาแล้วว่ามีปัญหาอะไร ด้านใดที่จะต้องแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่พึงประสงค์ ต้องการให้เกิดสิ่งใหม่อะไรบ้าง และองค์การมีเป้าหมายอะไร

ขั้นที่ 3 การกำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ นั่นคือ การเขียนเป็นแผนซึ่งประกอบด้วยแผนงาน โครงการ และกิจกรรม การกำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติตามแผน คือ การนำแผนออกปฏิบัติ ซึ่งต้องใช้กระบวนการบริหารต่าง ๆ ได้แก่ การจัดระบบงาน การจัดวางตัวบุคคล การอำนวยความสะดวก การตรวจนิเทศ การควบคุมงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การประเมินผล เมื่อได้ดำเนินการตามแผนไประยะหนึ่งควรมีการตรวจสอบประเมินผลงาน การประเมินผลที่นิยมทำกันคือ ประเมินในระยะครึ่งเวลาของแผนและในเวลานสิ้นสุดของแผน เพื่อให้รู้จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อบกพร่อง อุปสรรคต่าง ๆ จะได้แก้ไขปรับปรุงแผนให้ดีขึ้นต่อไป

การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน ประกอบด้วย กลไกภูมิคุ้มกันทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคคล ได้แก่ การปฏิบัติตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ 2) ด้านครอบครัวการดำเนินกิจกรรมตามแนวคิดครอบครัวอบอุ่น 3) ด้านชุมชน ได้แก่ การนำแนวคิดบ้าน วัด โรงเรียนมาบูรณาการปฏิบัติร่วมกันและ 4) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ออกกฎระเบียบและแนวปฏิบัติในสังคม (จิราภรณ์ เรืองดิษฐ์ กาลนิล และคณะ, 2559 : 208-236) และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คือ การมีสุขภาพจิตที่ดี หมายถึงความสามารถของบุคคลที่ปรับตัว ให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นและดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสะดวกอย่างสุขสบายรวมทั้งสนองความต้องการของตนเองในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจ ทั้งนี้สุขภาพจิตมีได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ปราศจากอาการของโรคประสาทและโรคจิตเท่านั้น (พระพิเชฐ ญาณธโร (โพธิ์ศิริ), 2565 : 6)

ความหมายของ สติ ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลศัพท์ หมายถึง ความระลึกได้นึกได้ ความไม่ เผลอ การคุมใจไว้กับกิจ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จากการที่ ทำและคำที่พูดแล้วแม่นยำได้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2561 : 395) การมี สตินั้น หมายถึง ความรู้ตัวหรือมีความตั้งใจอยู่กับความรู้สึก ความคิด การพูด และการกระทำ ในขณะนี้ปัจจุบัน โดยไม่หมกมุ่นกับอดีตหรือวิตกกังวลถึงอนาคต ไม่หลงลืม ไม่เลินเล่อ

พลั้งเพลอไม่ประมาท สามารถยับยั้งชั่งใจตัวเองได้ ป้องกันไม่ให้คิด พุด และทำอย่างหุนหัน พลันแล่นหรือทำตามความเคยชินหรือนิสัยเดิม ๆ (กรมสุขภาพจิต, 2558 : 1) นักจิตวิทยา มองว่า สติ เป็นกลุ่มของทักษะที่บุคคลสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ โดย Dimidjian และ Linehan ได้จำแนกทักษะที่เป็นองค์ประกอบของสติได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การสังเกต คือ ความสามารถในการรับรู้และใส่ใจกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (2) การบรรยาย คือ ความสามารถในการระบุและวิเคราะห์อย่างไม่ตัดสินต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (3) การแสดงออก ด้วยความตระหนักรู้ คือ ความสามารถในการทำกิจกรรม หรือแสดงพฤติกรรมของบุคคลอย่าง มีความตระหนักรู้ต่อตนเองผ่านการมุ่งความสนใจไปที่พฤติกรรมนั้น ๆ และ (4) การยอมรับ คือ ความสามารถในการที่จะยอมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการตัดสินผ่านการหยุดการประเมินหรือ การจำแนกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ (คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2568)

การเรียนการสอนแบบชิปปา เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง รูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจและมีนักการศึกษาให้คำจำกัดความของการ จัดการเรียนการสอนแบบชิปปา (ทิสนา แคมมณี, 2558 : 282) ซึ่งมีความหมายตามตัวอักษร คือ

C หมายถึง Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการ แสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ ข้อมูลและสรุปข้อความ

I หมายถึง Interaction คือ การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้จากกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P หมายถึง Participation คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด

P หมายถึง Process หรือ Product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ ไปกับผลงาน ข้อความที่สรุปได้

A หมายถึง Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การพัฒนาในเชิงพุทธมีจุดมุ่งหมายที่ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม โดย เน้นไปที่การพัฒนามนุษย์เป็นหลัก ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “ภาวนา” คือ การทำให้ เจริญขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตที่ดีงาม ปราศจากทุกข์ และสามารถ กำหนดชีวิตของตนเองด้วยสติปัญญา และความเพียร การจัดกิจกรรมที่ดีควรมีกระบวนการ

วางแผนเป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดลำดับขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็นห้าขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการก่อนวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา การกำหนดแผนงานและโครงการ การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล ทั้งนี้ การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและสามารถแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยแนวคิดเรื่องสติในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การระลึกได้ ความไม่ประมาท และการควบคุมจิตให้อยู่กับกิจที่กำลังกระทำ และแนวคิดเรื่องสติในทางตะวันตก คือ สติเป็นเรื่องของการฝึกฝนและเรียนรู้ ประกอบด้วย การสังเกต การบรรยาย การแสดงออก และการยอมรับ ดังนั้น การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสติทางสังคม คือ ด้านบุคคลส่งเสริมการดำเนินชีวิต ด้านครอบครัวส่งเสริมความอบอุ่น ด้านชุมชนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน และด้านกฎหมายส่งเสริมการรักษากฎระเบียบ และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คือ การมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสามารถในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและมีความสุข การจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบชิปปาเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน (Interaction) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (Participation) การเรียนรู้กระบวนการควบคู่กับผลลัพธ์ (Process/Product) และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (Application) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนา (Research & Development) โดยใช้วิธีการวิจัย เชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR) โดยผศานวิธียวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล 2 แบบ คือ (1) วิธียวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การพัฒนากิจกรรมเชิงพุทธ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและการบูรณาการหลักพุทธธรรม (2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเป็นกระบวนการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่

1. กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้ ได้แก่ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ของโรงเรียนสาธิตเทศบาลเซตะวัน และโรงเรียนห้วยม้าวิทยาคม เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากครูประจำชั้นให้เข้าร่วมโครงการวิจัย และนักเรียนมีความยินยอมพร้อมใจเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และประชาชนใน

จังหวัดแพร่ คือ นิสิตคฤหัสถ์ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรพระพุทธศาสนา หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา สังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ และมีความยินยอมพร้อมใจเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ โดยคณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) (สุวิมล ติรภานันท์, 2555 : 170) จำนวน 100 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการและแนวทางในการการถ่ายทอดองค์ความรู้ (2) แบบคำถามการสนทนากลุ่มย่อย เป็นคำถามกึ่งปลายเปิด ประกอบด้วย แนวทางในการร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมด้วยหลักสติ กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จากชุดกิจกรรม และกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (3) ชุดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้วยหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาองค์ความรู้ คือ ศึกษาแนวทางพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นปฏิบัติการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ไปถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและถอดบทเรียน เพื่อนำไปสู่ การสร้างเยาวชนต้นแบบประชาชนต้นแบบ และนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ ที่เหมาะสม ขั้นตอนที่ 5 การยกระดับการสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติในระบบออนไลน์ การสร้างเครือข่ายสติดิจิทัล (Digital Mindfulness) : รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร การลงพื้นที่สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) และศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) หรือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ การสังเกต การพัฒนาชุดกิจกรรม ปฏิบัติการ แบบประเมินผลสำเร็จ ของกิจกรรม กระบวนการการถ่ายทอดกิจกรรมและพัฒนา นระดับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้วยหลักสติแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ จัดเก็บข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ใหม่สู่นวัตกรรมสติเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

กระบวนการถ่ายทอดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนใน จังหวัดแพร่ มี 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการวางแผน เป็นการจัดเตรียมข้อมูลและทรัพยากรที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรม โดยเน้นให้กระบวนการมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบท ของพื้นที่ มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรม การจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรม และการสื่อสารและการประสานงาน ให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา เป็นการวิเคราะห์กระบวนการและปัญหาใน ระบบที่มีอยู่ ด้วยการระบุปัญหา ศึกษาข้อบกพร่อง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ แบบสอบถามและสัมภาษณ์ รวมถึงการสนทนากลุ่มเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา

ขั้นที่ 3 การกำหนดกิจกรรม เป็นการออกแบบและวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้อง กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับการพัฒนาภูมิคุ้มกันตามหลักสติ การกำหนด วิธีดำเนินการ ระบุขั้นตอน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และวิธีการประเมินผล

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ คือ การดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 5 การประเมินผล เป็นการตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรม กระบวนการทั้งหมดนี้ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติให้กับประชาชนในจังหวัดแพร่อย่างเป็น ระบบและมีประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของชุมชน อย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

การพัฒนากระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ โดยการเน้น การเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ การสร้างการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ในกระบวนการเรียนรู้ คือ การกระตุ้นความรู้สึก ความเชื่อมโยง และความหมายระหว่างเนื้อหาที่เรียนรู้กับประสบการณ์และชีวิตจริงของผู้เรียน ได้แก่ (1) การเล่าเรื่องที่สร้างแรงบันดาลใจ (2) กิจกรรมช่วยเหลือสังคม ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึก ถึงคุณค่าของการลงมือทำเพื่อสังคม (3) การแสดงออกทางศิลปะและการเขียน การเปิดโอกาสให้ผู้เรียน แสดงอารมณ์และความคิดผ่านงานศิลปะ การเรียนรู้จะทรงพลังมากยิ่งขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงอารมณ์ของตนเองเข้ากับบทเรียน การกระตุ้นความรู้สึกผ่านเนื้อหา สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในมุมมองที่หลากหลาย และจดจำเนื้อหาในระยะยาว ผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ในกระบวนการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ความรู้สึกนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในตัวเอง และเพิ่มความตระหนักรู้ในคุณค่าและศักยภาพของตนเอง การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ยังช่วยเสริมสร้างความจำในระยะยาว เพราะอารมณ์เป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้สมองจดจำข้อมูลได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ การเชื่อมโยงอารมณ์กับบทเรียนยังมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในเชิงบวก การเปลี่ยนแปลงจากการจดจำสู่การสร้างคุณค่ากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมทางอารมณ์จะช่วยเปลี่ยนการเรียนรู้จากการจดจำข้อมูลเพียงอย่างเดียวไปสู่การสร้างคุณค่าและความหมายในชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง ผู้เรียนไม่เพียงแต่จะได้เรียนรู้เนื้อหา แต่ยังสามารถนำเนื้อหาเหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างยั่งยืน ดังนั้น การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงอารมณ์ ความรู้สึก และความหมายในบริบทของชีวิตผู้เรียน จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางปัญญาและจิตใจตามหลักสติในจังหวัดแพร่

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

การยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติในจังหวัดแพร่ โดยใช้รูปแบบการยกระดับ CIPPA Model ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยมีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเน้นความสำคัญของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างยั่งยืน รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบในกระบวนการมีดังนี้

1. C : Construct (การสร้างองค์ความรู้) กระบวนการเริ่มต้นด้วยการสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้เชิงลึก ผู้เรียนจะได้รับโอกาสในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล จากประสบการณ์จริง เช่น การสังเกตปรากฏการณ์ในชีวิตประจำวัน การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

2. I : Interaction (การปฏิสัมพันธ์) การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ถือเป็นหัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่มผ่านการพูดคุยและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการเปิดมุมมองใหม่ ๆ

3. P : Participation (การมีส่วนร่วม) ขั้นตอนนี้เน้นการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทดลอง การทำโครงการ หรือการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

4. P : Process (กระบวนการเรียนรู้) ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตั้งแต่การตั้งคำถาม การค้นคว้าหาข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการนำเสนอผลลัพธ์

5. A : Application (การประยุกต์ใช้) ในขั้นสุดท้าย ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้ในชีวิตจริง กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และสร้างความมั่นใจในตนเองในการใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กระบวนการถ่ายทอดกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมการ การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดกิจกรรม การปฏิบัติ และการประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการเหล่านี้ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการใช้สติเป็นแกนกลางของการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อินตา ศิริวรรณ ที่ระบุว่ากระบวนการพัฒนาตนเองควรคำนึงถึงปัจจัยด้านบริบทของชุมชนและการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติของประชาชนในจังหวัดแพร่ ควรมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่กระตุ้นอารมณ์เชิงบวก และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงบทเรียนกับชีวิตจริงของตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับอารมณ์ของผู้เรียนจะช่วยให้เกิดการจดจำและการนำไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ CIPPA Model ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ในบริบทที่แท้จริง ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติของผู้เรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติ สามารถทำได้โดยใช้ CIPPA Model ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและพัฒนาองค์ความรู้ผ่านการสร้างสรรค์ การปฏิสัมพันธ์ และการนำไปใช้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจนและเป็นระบบจะช่วยให้การพัฒนาองค์ความรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tish Jennings และ Mark Greenberg ที่ระบุว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านสติและความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาและยกระดับกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตามหลักสติ ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านบริบทของชุมชน การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม และการใช้แนวทางที่เป็นระบบเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้ต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ควรมีการกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ที่เน้นความมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคมโดยรวม โดยข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ ควรมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาสติในชุมชน ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมอบรม การฝึกสมาธิ และการพัฒนาทักษะด้านสติ ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมในชุมชนที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การจัดค่ายฝึกสติ หรือโครงการช่วยเหลือสังคมที่ส่งเสริมคุณค่าในชีวิต โดยการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นอารมณ์ การใช้ศิลปะเพื่อพัฒนาสมาธิ หรือการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ ควรมีการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ที่เข้าถึงง่าย เช่น วิดีโอ การฝึกสติหนังสือและบทความสร้างแรงบันดาลใจ หรือแอปพลิเคชันสำหรับฝึกสมาธิ เพื่อเผยแพร่หลักสติให้ประชาชนได้เข้าถึงในวงกว้าง และกระตุ้นให้เกิดการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมสติผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการบูรณาการหลักสติ เข้ากับกิจกรรมที่ชุมชนคุ้นเคย เช่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณี จะช่วยให้ประชาชนเข้าถึงหลักสติได้ง่ายขึ้น
2. ควรสร้างเครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้สติในโรงเรียนและครอบครัว ให้มีความร่วมมือกันในการปลูกฝังสติให้กับเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ เพื่อให้เด็กได้นำหลักสติไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมหลักสติ การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรจากหน่วยงานรัฐหรือเอกชนในพื้นที่จะช่วยให้กระบวนการนี้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันสติ: แนวทางบูรณาการสำหรับชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่”
2. ควรวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมเสริมสร้างสติต่อสุขภาพจิตและความยืดหยุ่นทางอารมณ์ของเยาวชนในจังหวัดแพร่”
3. ควรวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการเรียนรู้ตามหลักสติ: การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจในระบบการศึกษาในจังหวัดแพร่”

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2558). *สติสร้างสุข*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- จิราภรณ์ เรืองดิษฐ์ กาลนิล และคณะ. (2559). ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 208-236.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พระพิเชฐ ปลายวโร (โพธิ์ศิริ). (2565). การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจต่อโลกธรรม 8. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระไพศาล วิสาโล. (2533). *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พัชรี ฤกษ์แก้ว และคณะ. (2563). การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางใจ และฟื้นฟูสุขภาพกายใจแบบบูรณาการของครูและบุคลากรทางการศึกษาบนฐานวิถีชีวิตใหม่. ใน *รายงานวิจัย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: บริษัทวิทย์พัฒน์ จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 33). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. พิมพ์ครั้งที่ 50. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2555). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่. (2564). *ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่*.แพร่: กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ: องค์การบริหารส่วนจังหวัด.
- อินตา ศิริวรรณ. (2563). *กระบวนการพัฒนาตนเอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุษาพร เสวกวิ และเน่งน้อย ทรงกำพล. (2562). แนวคิดในการสร้างแบบเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลชิปปา. *วารสารราชพฤกษ์*, 17(2), 1-13.

กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม*

THE LAW OF KARMA: A GUIDE FOR KARMA BELIEVERS

พระครูวินัยธรกรวีร์ สุรปลณโณ (พรหมหิตร)¹ และ พระครูพิศาลสารบัณฑิต²

Phrakru Vinayadhornkoravee Surapanyo (Promhit)¹ and Phrakrupisansalabandit²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6702105007@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 9 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 26 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2568

Received 9 February 2025; Revised 26 February 2025; Accepted 26 February 2025

แปลจากหนังสือ : กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม

ผู้เขียน : ท.เลียงพิบูลย์

ผู้แปล : ท.เลียงพิบูลย์

สำนักพิมพ์ : ช้างทอง จำกัด

ปีที่พิมพ์ : 2548

จำนวนหน้า : 208

บทนำ

กฎแห่งกรรมเป็นหลักคำสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในสังคมชาวพุทธไทยคำสอนเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนมิใช่น้อย ทำให้การดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักศีลธรรมและเกิดสันติสุข เพราะการกระทำใดๆที่ไม่ดีผลกรรมก็จะ

Citation:

* พระครูวินัยธรกรวีร์ สุรปลณโณ (พรหมหิตร) และ พระครูพิศาลสารบัณฑิต. (2568). กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 329-344.

Phrakru Vinayadhornkoravee Surapanyo (Promhit) and Phrakrupisansalabandit. (2025). The Law of Karma: A Guide for Karma Believers. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 329-344.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.21>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สนองตอบผู้กระทำเหมือนเรากำลัษีซัดไปทางลมพัดพาธุลีไปถูกผู้ที่ยืนอยู่ในทิศทางลมผ่านฉนั้น ผู้วิจารณ์ได้หยิบยกเอาหนังสือเรื่องดังกล่าวขึ้นมาวิจารณ์ เพราะตระหนักถึงความเชื่อกฎแห่งกรรมในสังคมชาวพุทธไทยนั้นมีความสำคัญและส่งผลดีต่อระบบจริยธรรมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี

บรรดาปราชญ์พุทธไทยผู้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในอดีตจนปัจจุบัน คือ ท.เลียงพิบูลย์หรือชื่อเต็มว่า ทองหยก เลียงพิบูลย์ ท่านผู้นี้ได้มีอิทธิพลต่อแนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยเป็นอย่างมาก จนมีการจัดตั้งชมรมกฎแห่งกรรม มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาเขียนหรือบรรยายให้ผู้ชมได้รับฟัง รวมถึงการร่วมบำเพ็ญประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การพิมพ์หนังสือเรื่องกฎแห่งกรรมเผยแพร่และผู้นำไปออกอากาศของวิทยุ สร้างเป็นบทละครวิทยุและโทรทัศน์ ทำให้ผู้ฟังได้ซาบซึ้งในการทำดี และเกลียดกลัวการทำความชั่วทางกาย วาจาและใจ เป็นจำนวนมาก

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจารณ์จึงหยิบยกมาวิจารณ์ เพื่อเสนอความเชื่อกฎแห่งกรรมการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วแบบง่ายๆ ที่คนทั่วไปเข้าใจได้ดี เป็นการสอนหลักพุทธจริยธรรมประโยชน์คุณค่าของกฎแห่งกรรม ดังรายละเอียดที่น่าเสนอในแต่ละบทต่อไปนี้

โครงสร้างหนังสือ

กฎแห่งกรรมนี้ผู้เขียนได้เสนอเป็นชุดๆ ผู้วิจารณ์เลือกกฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม โครงสร้างประกอบไปด้วย 1. ชะตากรรม 2. วิญญาณกตัญญู 3. มัจจุราชเอื้อนไม่ถึง 4. คนบ้านนอก 5. สวรรค์ของคนบาป 6. รักวัวให้ผูก 7. เกือบจะสาย ซึ่งผู้วิจารณ์ สามารถสรุปโครงสร้างหนังสือได้ดังนี้

เรื่องที่ 1 ชะตากรรม เป็นเรื่องสั้นที่เล่าถึงความลำบากของชีวิตและชะตากรรมที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ของตัวละครหลัก คือ ท. เลียงพิบูลย์ ที่ต้องเผชิญกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ ตั้งแต่ความยากจน ความพยายามดิ้นรนเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น จนกระทั่งไปถึงการค้นพบความจริงบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงความคิดของเขาอย่างสิ้นเชิง

เนื้อเรื่องหลัก ท. เลียงพิบูลย์ เป็นชายผู้เกิดมาในครอบครัวยากจนและต้องต่อสู้กับชีวิตอย่างหนัก ตั้งแต่ในวัยเด็ก เขามักจะรู้สึกท้อแท้จากปัญหาชีวิตที่มีแต่ความยากจนและการขาดแคลน ท. จึงตั้งใจทำงานหนักเพื่อหวังที่จะหลุดพ้นจากความยากจน แต่เมื่อเขาโตขึ้น เขาก็พบว่า ชะตากรรมของเขาดูเหมือนจะวนเวียนอยู่ในวงจรเดิม ซึ่งทำให้เขารู้สึกว่า การพยายามเอาชนะชะตากรรมด้วยความมุ่งมั่นเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ

การสะท้อนในด้านพุทธปรัชญา ในแง่ของพุทธปรัชญา เรื่องนี้สะท้อนถึงแนวคิดเรื่อง กรรม และ การหลีกเลี่ยงกรรม โดยที่ตัวละคร ท. เลียงพิบูลย์ คิดว่าเขาจะสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตได้ด้วยการต่อสู้และพยายามอย่างหนัก แต่สุดท้ายเขาก็ต้องเผชิญกับความจริงที่ว่า ชะตากรรมและกรรมในอดีตของเขามีผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน การต่อสู้กับชะตากรรมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทั้งหมด (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 11)

การเรียนรู้จากเรื่อง เรื่อง "ชะตากรรม" ของ ท. เลียงพิบูลย์ ชี้ให้เห็นถึงความยากลำบากในการหลีกเลี่ยงกรรมที่คนต้องเผชิญในชีวิต แต่ก็เป็นการเตือนใจให้รู้ว่า การใช้ชีวิตในทางที่ดี โดยการสร้างสรรค์และการทำบุญ ก็สามารถช่วยให้ลดผลกระทบร้ายในอนาคตได้เช่นกัน แม้ว่าชะตากรรมของแต่ละคนจะมีอุปสรรคและขีดจำกัดบางประการ แต่การทำความดีและการมีจิตใจที่ดี ก็สามารถนำไปสู่การบรรเทาทุกข์และทำให้ชีวิตดีขึ้นในที่สุด (ว.วชิรเมธี, 2555 : 46)

สรุป เรื่อง "ชะตากรรม" ของ ท. เลียงพิบูลย์ จึงเป็นเรื่องที่สะท้อนถึงการต่อสู้และการยอมรับในชะตากรรมของตัวเอง พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้และการตระหนักรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต การพยายามอย่างเต็มที่ในทางที่ดีเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ ก็ตาม

เรื่องที่ 2 วิญญาณกตัญญู เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงคุณค่าของความกตัญญูและการตอบแทนบุญคุณ โดยเน้นย้ำถึงการยกย่องและเคารพผู้ที่เคยมีส่วนช่วยเหลือเราไม่ว่าจะในช่วงเวลาที่มีชีวิตหรือหลังจากที่พวกเขาจากไปแล้ว

เนื้อหาในเรื่อง เรื่องนี้เล่าถึงการต่อสู้ของตัวละครหลักที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้เขาตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงความกตัญญู ความกตัญญูในที่นี้ไม่เพียงแต่หมายถึงการตอบแทนบุญคุณที่ได้รับในชีวิต แต่ยังหมายถึงการแสดงความเคารพและสำนึกถึงผู้ที่มีอิทธิพลในชีวิตของเรา ทั้งในยามมีชีวิตอยู่และหลังจากที่พวกเขาจากไปแล้ว

การสะท้อนถึงความกตัญญู ในเรื่องนี้ ท. เลียงพิบูลย์ได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครที่เกิดจากการรู้สึกผิดและการกลับมาทบทวนถึงการกระทำที่ผ่านมา ซึ่งทำให้เขาเริ่มเข้าใจถึงความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณในทุก ๆ มิติ ทั้งการกระทำทางกายภาพและทางจิตใจ (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 20)

ความหมายทางพุทธศาสนา ในเชิงของพุทธปรัชญา ความกตัญญูเป็นการรู้จักตอบแทนบุญคุณและให้ความเคารพผู้อื่นอย่างจริงใจ การแสดงออกซึ่งความกตัญญูจะไม่จำกัดแค่

การกระทำที่เป็นรูปธรรม แต่ยังรวมถึงการแสดงความเคารพในด้านจิตใจและการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม การแสดงความกตัญญูในทางพุทธศาสนาไม่เพียงแค่การกระทำที่เป็นรูปแบบ (พระเจ้าพรหมญาณสังวร, 2559 : 29) แต่ยังหมายถึงการมีความสำนึกในบุญคุณและการสะสมบุญเพื่อประโยชน์ในโลกนี้และโลกหน้า

ความสำคัญของเรื่อง "วิญญานกตัญญู" เป็นการบอกเล่าเรื่องราวที่สอนให้เราตระหนักถึงความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณ และการทำดีไม่เพียงแค่ว่าในเวลาที่เราอยู่ร่วมกับเรา แต่ยังมีในเวลาที่เราจากไปแล้ว การแสดงความกตัญญูไม่เพียงแค่ว่าเป็นเรื่องของการกระทำ แต่ยังสะท้อนถึงการรักษาคุณธรรมและการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

สรุป "วิญญานกตัญญู" ของ ท. เลียงพิบูลย์ จึงเป็นงานเขียนที่สะท้อนถึงคุณค่าของความกตัญญูและการตอบแทนบุญคุณในทุกมิติ ทั้งในเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่และหลังจากที่จากไปแล้ว การตอบแทนความดีที่ได้รับจะทำให้เรามีชีวิตที่สมบูรณ์และสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

เรื่องที่ 3 มัจจุราชมืดมิดไม่ถึง เป็นเรื่องที่สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้กับความตายและความไม่แน่นอนของชีวิต โดยนำเสนอผ่านการเล่าเรื่องที่เต็มไปด้วยความเข้มข้นทางอารมณ์และปรัชญาชีวิต

เนื้อหาของเรื่อง "มัจจุราชมืดมิดไม่ถึง" เล่าเรื่องของตัวละครที่ต้องเผชิญกับการต่อสู้กับความตายและการเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอนในชีวิต เรื่องนี้เต็มไปด้วยการสำรวจความหมายของชีวิต ความตาย และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า แม้ว่ามัจจุราชมืด (ตัวแทนของความตาย) จะมาถึงทุกคนในที่สุด แต่ตัวละครในเรื่องกลับได้ค้นพบว่าความตายไม่สามารถเข้าถึงได้ในขณะที่เขายังดำเนินชีวิตตามหลักธรรมและการมีคุณธรรมในชีวิต

ประเด็นสำคัญ 1. การหลีกเลี่ยงจากความตาย เรื่องนี้สะท้อนถึงความพยายามของมนุษย์ที่จะหลีกเลี่ยงจากความตายและความไม่แน่นอนของชีวิต โดยการค้นหาความหมายและทำชีวิตให้มีคุณค่ามากที่สุด แม้จะไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงการตายได้ แต่ความตายไม่สามารถเอื้อมถึงผู้ที่ใช้ชีวิตที่ดีงามไปตามแนวทางที่ถูกต้องตามหลักธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551 : 49) 2. การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่า ตัวละครในเรื่องนี้เรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตในทางที่ดี แม้จะเผชิญกับความทุกข์และความตาย ซึ่งการแสวงหาคุณธรรมและการทำดีทำให้เขาหลุดพ้นจากความทุกข์และความกลัวต่อความตาย นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงความสามารถของมนุษย์ในการเลือกใช้ชีวิตและให้ความหมายกับการดำเนินชีวิต

ปรัชญาพุทธศาสนา เรื่องนี้มีการสะท้อนแนวคิดของพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของ "อนัตตา" หรือความไม่มีตัวตนและ "อนิจจัง" หรือความไม่เที่ยงของชีวิต โดยในเรื่องนี้ ท. เลียงพิบูลย์ได้สะท้อนถึงวิธีที่มนุษย์สามารถสร้างความสุขและความสงบจากการยอมรับความจริงที่ว่า ชีวิตนี้ไม่เที่ยงและการปฏิบัติตามหลักธรรมสามารถช่วยให้หลุดพ้นจากความกลัวต่อความตาย

การเขียนและสไตล์ งานเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์ในเรื่องนี้มีสไตล์ที่ลึกซึ้งและเข้าถึงอารมณ์ผู้อ่านได้ดี การใช้ภาษาที่เรียบง่ายแต่มีความหมายลึกซึ้งทำให้เรื่องนี้เข้าถึงผู้อ่านในทุกกลุ่ม และสามารถสะท้อนปัญหาชีวิตที่ทุกคนต้องเผชิญได้อย่างชัดเจน

ความสำคัญของเรื่อง "มัจจุราชมืดมิดไม่ถึง" (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 47) เป็นงานเขียนที่สำคัญในการสะท้อนปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตและความตาย ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความจริงที่ว่าชีวิตมีความไม่แน่นอนและไม่เที่ยง แต่การมีชีวิตอย่างมีคุณค่าและการปฏิบัติตามหลักธรรมสามารถนำไปสู่การหลุดพ้นจากความกลัวและการรับมือกับความตายได้

สรุป "มัจจุราชมืดมิดไม่ถึง" ของ ท. เลียงพิบูลย์ เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าภายใต้ความไม่แน่นอนของชีวิต และช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความจริงเกี่ยวกับชีวิตและความตาย การศึกษาความหมายของการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรมและทำดีเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เราอยู่เหนือความกลัวและความทุกข์ได้ แม้ว่าความตายจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ผู้ที่มีชีวิตตามหลักธรรมก็จะสามารถเผชิญกับความตายได้อย่างสงบและมีความสุข

เรื่องที่ 4 คนบ้านนอก เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงชีวิตของคนชนบท หรือ "คนบ้านนอก" โดยการนำเสนอถึงความเรียบง่าย ความขยันขันแข็ง และการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าของคนในชนบท ซึ่งมักถูกมองข้ามในสังคมเมือง โดยผ่านตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความสำคัญของคุณธรรมและการดำเนินชีวิตในแบบของคนบ้านนอกที่มีความจริงใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

เนื้อหาของเรื่อง "คนบ้านนอก" เล่าเรื่องของชีวิตในชนบทที่มีการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคมที่ยังคงมีความยากจน ความขาดแคลน แต่คนบ้านนอกยังคงใช้ชีวิตอย่างมีความหมายผ่านการทำงานหนัก การช่วยเหลือกัน และการรักษาความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจดีและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น เรื่องนี้ไม่เพียงแต่บอกเล่าถึงชีวิตของคนบ้านนอกเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็น

เห็นถึงความแตกต่างระหว่างวิถีชีวิตในเมืองกับชนบท โดยเน้นย้ำถึงคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและมีความพอเพียงในสิ่งที่มี (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 69)

ประเด็นสำคัญ 1. ชีวิตชนบทที่แท้จริง: เรื่องนี้สะท้อนถึงการใช้ชีวิตในชนบทที่เรียบง่ายและเต็มไปด้วยความขยันขันแข็ง คนบ้านนอกไม่ได้มีชีวิตที่หรูหราหรือสะดวกสบาย แต่พวกเขามีความสุขจากการทำงานหนักและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสุขที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับชุมชนและครอบครัว 2. การแสดงคุณธรรม: ตัวละครในเรื่องนี้มักแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความขยัน ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อ และการมีจิตใจดีต่อตนเองและผู้อื่น แม้ในช่วงเวลาที่ชีวิตเต็มไปด้วยความยากลำบาก แต่พวกเขาก็ยังคงมีความหวังและความพยายามที่จะทำสิ่งที่ดีที่สุดให้กับครอบครัวและชุมชนของตน (จิตติ อนุรักษ์, 2548 : 62) 3. ความแตกต่างระหว่างชนบทและเมือง: เรื่องนี้สะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างคนในเมืองและคนบ้านนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของค่านิยมทางสังคมและวิถีชีวิต ในขณะที่เมืองมีความสะดวกสบายและความทันสมัย แต่ในชนบทชีวิตยังคงดำเนินไปตามวิถีของธรรมชาติและคุณค่าของการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย 4. การสะท้อนความจริงในสังคม: ท.เลียงพิบูลย์ในเรื่องนี้ได้สะท้อนถึงความจริงในสังคมที่มีความแตกต่างกันระหว่างคนเมืองและคนบ้านนอก โดยที่คนในเมืองอาจมองว่าคนบ้านนอกเป็นเพียงคนที่ชีวิตธรรมดาและไม่สำคัญ แต่ในความจริง คนบ้านนอกมีคุณค่าด้วยการรักษาความเรียบง่ายและจิตใจที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมเมืองอาจมองข้าม(ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 81)

การเขียนและสไตล์ การเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์ ใน "คนบ้านนอก" ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงไปตรงมา โดยมีการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตชนบท การใช้ภาษาที่ไม่ซับซ้อนทำให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงกับเรื่องราวและตัวละครได้อย่างดี การแสดงอารมณ์ของตัวละครทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความจริงจังและความหมายที่แฝงอยู่ในเรื่อง

ความสำคัญของเรื่อง "คนบ้านนอก" เป็นงานเขียนที่มีความสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของชีวิตชนบทและคนบ้านนอกที่มักถูกมองข้ามในสังคมเมือง โดยมีการนำเสนอชีวิตที่ไม่ใช่แค่เรื่องราวของการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการรักษาความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจดีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่น

สรุป "คนบ้านนอก" เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความสำคัญของชีวิตที่เรียบง่ายและมีคุณค่าผ่านการทำงานและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชนบท แม้จะมีความยากจน แต่คนบ้านนอกยังคงมีความสุขจากการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรมที่เชื่อมั่นในความดี ความขยัน

และความเอื้อเฟื้อ เรื่องนี้สะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างคนในเมืองและชนบท และช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น.

เรื่องที่ 5 สวรรค์ของคนบาป ที่สะท้อนถึงประเด็นทางศีลธรรม การลงโทษ และผลกระทบของคนที่ทำผิด การเลือกเส้นทางชีวิตที่ผิดพลาดและส่งผลต่อตัวเองและผู้อื่น ซึ่งสามารถสร้างคำถามและความตระหนักเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในโลกที่มีทั้งความดีและความชั่ว เรื่องนี้มีการนำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากการกระทำของตัวเองได้ แม้จะพยายามหนีไปสู่ "สวรรค์" แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถหลบหนีจากความจริงของกรรมและความชั่วที่ได้ก่อขึ้น

เนื้อหาของเรื่อง ใน "สวรรค์ของคนบาป" ท. เลียงพิบูลย์ได้นำเสนอเรื่องราวของบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่ดีและมีความผิดในอดีตที่ยังคงตามหลอกหลอน พวกเขาพยายามหลีกเลี่ยงจากผลกรรมที่ตนเองได้สร้างขึ้นโดยพยายามไปหาที่หลบภัยที่คิดว่าเป็น "สวรรค์" ที่จะช่วยให้พวกเขาหลุดพ้นจากความผิด แต่ในที่สุดพวกเขาก็ต้องพบกับความจริงที่ว่า "สวรรค์" ที่พวกเขาคิดว่าเป็นที่หลบภัยนั้นกลับกลายเป็นแค่การหลอกลวง และพวกเขายังคงต้องเผชิญหน้ากับผลกรรมที่ตนได้กระทำในอดีต

ประเด็นสำคัญ 1. กรรมและผลกระทบ: ประเด็นหลักของเรื่องคือการพูดถึงกรรมและผลกระทบที่คนทำในชีวิตจริง ทุกการกระทำไม่ว่าจะดีหรือชั่วจะมีผลตามมาทั้งสิ้น แม้จะพยายามหลีกเลี่ยงหรือหลอกตัวเองด้วยการแสวงหาความสุขจาก "สวรรค์" (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 10/184/225) หรือที่หลบภัย แต่สุดท้ายไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากผลกรรมที่เกิดจากการกระทำของตัวเองได้ 2. การหลอกลวงและการตัดสินใจ: ตัวละครในเรื่องมักจะหลงทางในการตัดสินใจและถูกหลอกลวงจากสิ่งที่คิดว่าจะช่วยให้พ้นจากผลกรรม แต่สิ่งเหล่านั้นกลับกลายเป็นกับดักที่ทำให้พวกเขาต้องเผชิญหน้ากับความจริงที่โหดร้าย นี่เป็นการสะท้อนถึงการหลอกลวงในชีวิตจริงที่หลายครั้งเราพยายามหาทางออกจากปัญหาหรือความผิดพลาดโดยไม่ยอมรับความจริง 3. การยอมรับความผิด: เรื่องนี้ยังสะท้อนถึงการที่คนต้องยอมรับความผิดของตัวเองและรับผลที่เกิดจากกรรมที่ได้กระทำ การหลบหนีจากความผิดไม่สามารถทำให้ผลกรรมหายไปได้ สิ่งสำคัญคือการรับผิดชอบและทำการแก้ไขชีวิตให้ดีขึ้นแทนที่จะหนีจากความผิดพลาดนั้น (ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 107) 4. เส้นทางสู่การหลุดพ้น: แม้เรื่องนี้จะสะท้อนถึงการที่ตัวละครไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากกรรมที่ตนทำ แต่ก็ยังมีแง่คิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูและการทำ

ให้ตัวเองดีขึ้น ผ่านการตระหนักถึงความผิดพลาดและการพยายามปรับปรุงตัวเองในที่สุด ซึ่งเป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากผลกระทบในอนาคต

การเขียนและสไตล์ การเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์ ใน "สวรรค์ของคนบาป" ใช้การเล่าเรื่องที่มีการสร้างความตึงเครียดระหว่างตัวละครที่พยายามหนีจากกรรมที่ตนได้ก่อไว้ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีจากความจริงได้ การใช้ภาษาที่เรียบง่ายแต่สะท้อนถึงความลึกซึ้งในเชิงปรัชญาและศีลธรรม ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถนำไปใช้คิดทบทวนในชีวิตจริงได้

ความสำคัญของเรื่อง "สวรรค์ของคนบาป" เป็นเรื่องที่ ท. เลียงพิบูลย์ใช้ในการสื่อสารถึงหลักธรรมที่สำคัญเกี่ยวกับกรรม การตัดสินใจ และการยอมรับผลกระทบจากการกระทำของตัวเอง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการพยายามหลบหนีจากความผิดพลาดและผลกระทบไม่สามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้ แต่การยอมรับและปรับปรุงตัวเองในทิศทางที่ดีขึ้นต่างหากที่จะนำไปสู่การหลุดพ้น

สรุป "สวรรค์ของคนบาป" เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงการไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีจากผลกรรมของตัวเอง และการตระหนักถึงความสำคัญของการยอมรับความผิดและการปรับปรุงตัวเองเพื่อให้อชีวิตดีขึ้น เป็นงานเขียนที่มีคุณค่าทางศีลธรรมและปรัชญา ช่วยให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงผลของการกระทำและการตัดสินใจในชีวิตของตนเอง.

เรื่องที่ 6 รักวัวให้ผูก ที่สะท้อนถึงหลักการของความรับผิดชอบ, ความซื่อสัตย์ และการตัดสินใจในชีวิตที่ส่งผลต่ออนาคต โดยใช้การเล่าเรื่องที่มีความสนุกสนานและมีแง่คิดให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงการมีชีวิตที่มีคุณค่าและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

เนื้อหาของเรื่อง ในเรื่อง "รักวัวให้ผูก" ท. เลียงพิบูลย์ได้นำเสนอเรื่องราวของบุคคลที่มีความรักในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การรักวัว แต่การรักนั้นไม่ใช่แค่การแสดงออกด้วยความรู้สึก แต่ต้องมีความรับผิดชอบและการดูแลที่จริงจัง การรักวัวให้ผูกหมายถึงการผูกพันและรับผิดชอบต่อการดูแลสิ่งที่เรารัก ไม่ใช่แค่การปล่อยให้ทุกอย่างเดินไปตามทางของมันโดยไม่คิดถึงผลที่ตามมา

ประเด็นสำคัญ 1. ความรับผิดชอบและการดูแล: "รักวัวให้ผูก" สะท้อนถึงการมีความรักหรือความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคือการมีความรับผิดชอบต่อการดูแลสิ่งนั้น การรักอย่างเดียวนั้นไม่พอ แต่ต้องมีการดูแลรักษาให้ดี ซึ่งเปรียบเสมือนกับการรักษาความสัมพันธ์หรือการดูแลสิ่งที่เรารักให้เกิดผลดีต่อทั้งสองฝ่ายในระยะยาว 2. การตัดสินใจและผลของการกระทำ: เรื่องนี้ยังแสดงถึงการตัดสินใจที่อาจมีผลตามมาหลังจากการกระทำ

บางอย่าง ถ้าตัดสินใจผิดพลาดก็อาจส่งผลต่ออนาคตหรือสิ่งที่เรารักได้ เช่น การที่รักแต่ไม่ดูแล หรือการปล่อยให้สิ่งที่เรารักหลุดมือไป ก็อาจทำให้สิ่งนั้นหายไปหรือเกิดผลเสียตามมา 3. การผูกพันในความสัมพันธ์: "รักวัวให้ผูก" ยังเป็นการพูดถึงการผูกพันในความสัมพันธ์ระหว่างคน และคน หรือคนและสิ่งที่เรารัก ซึ่งการผูกพันนี้ไม่ได้หมายถึงการจำกัดหรือบังคับ แต่คือการมีความรับผิดชอบที่จะดูแลรักษาความสัมพันธ์นั้นให้ยั่งยืนและมีความสุข(ท.เลียงพิบูลย์, 2548 : 150)

การเขียนและสไตล์ การเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์ ใน "รักวัวให้ผูก" ใช้การเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องราวง่าย ๆ แต่มีกลิ่นอายของความเป็นปรัชญาและแง่คิดทางศีลธรรมที่ลึกซึ้ง ท่านใช้ภาษาที่เรียบง่ายแต่มีพลังในการกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดและทบทวนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและความรับผิดชอบในชีวิตส่วนตัว การเล่าเรื่องที่มีชีวิตชีวาและเข้าใจง่ายทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

ความสำคัญของเรื่อง "รักวัวให้ผูก" เป็นการสอนให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสิ่งที่เรารักหรือสิ่งที่เราทำ การรักสิ่งใดสิ่งหนึ่งต้องมีการดูแลรักษาและให้ความสำคัญกับมันอย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่การแสดงออกด้วยคำพูดหรือความรู้สึกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำให้มันมีความยั่งยืนและดีต่อทั้งตัวเองและสิ่งที่เรารัก

สรุป "รักวัวให้ผูก" เป็นงานเขียนที่มีคุณค่าทางศีลธรรมและชีวิต โดยการสอนให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความสำคัญของการรับผิดชอบต่อสิ่งที่เรารัก และการตัดสินใจที่มีผลต่ออนาคต งานเขียนนี้มีการใช้ภาษาเรียบง่ายแต่ทรงพลัง ช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงการผูกพันในชีวิตและการรับผิดชอบต่อสิ่งที่เราทำและรัก

เรื่องที่ 7 เกือบจะสาย ซึ่งสะท้อนถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตและความสำคัญของการตัดสินใจในช่วงเวลาที่ใกล้จะสายเกินไป เรื่องนี้ไม่เพียงแต่บอกเล่าเรื่องราวของความผิดพลาดหรือการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการไม่ทันระวัง แต่ยังเน้นถึงบทเรียนชีวิตที่สำคัญในการเรียนรู้จากความผิดพลาดและการปรับปรุงตัวเองในเวลาที่เหลืออยู่

เนื้อหาของเรื่อง ใน "เกือบจะสาย", ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่เกือบจะพลาดโอกาสสำคัญในชีวิตหรือความสัมพันธ์ โดยการไม่ให้ความสำคัญหรือการตัดสินใจที่ผิดพลาดในช่วงเวลาที่เหมาะสม เมื่อถึงเวลาที่ต้องรับผลของการกระทำและการไม่ตัดสินใจในเวลาที่ถูกต้อง ตัวละครพบว่ามันเกือบจะสายไปเสียแล้ว เรื่องนี้มุ่งเน้นถึงการตระหนักถึงช่วงเวลาที่สำคัญในการทำสิ่งต่าง ๆ หรือการแก้ไขปัญหาก่อนที่จะสายเกินไป การ

ตัดสินใจที่ถูกต้องในเวลาเหมาะสมอาจช่วยหลีกเลี่ยงการเสียโอกาสหรือความเสียหายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในภายหลัง

ประเด็นสำคัญ 1. ความสำคัญของการตัดสินใจในเวลาที่เหมาะสม: เรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการตัดสินใจในช่วงเวลาที่เหมาะสม หากปล่อยให้เวลาผ่านไปนานเกินไป บางครั้งผลลัพธ์จะไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น การสูญเสียโอกาสในการทำสิ่งที่สำคัญหรือการรักษาความสัมพันธ์ในชีวิต 2. การเรียนรู้จากความผิดพลาด: ตัวละครในเรื่องเรียนรู้จากความผิดพลาดของตนเองในตอนที่เกี่ยวข้องจะสายเกินไป ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเห็นถึงการปรับตัวและเรียนรู้จากประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในอนาคต เมื่อเรียนรู้จากความผิดพลาดแล้ว อาจทำให้สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่เกิดขึ้นอีกในอนาคต 3. การตระหนักถึงความสำคัญของช่วงเวลาที่มีค่า: "เกือบจะสาย" ยังเน้นให้เห็นถึงคุณค่าของเวลาและการใช้เวลาอย่างมีสติในแต่ละช่วงชีวิต เพราะบางสิ่งบางอย่างไม่สามารถรอคอยหรือทิ้งไปได้เรื่อย ๆ และจะกลายเป็นสิ่งที่เสียไปถ้าไม่ทันการ (ท. เลียงพิบูลย์, 2548 : 208)

การเขียนและสไตล์ การเขียนของ ท. เลียงพิบูลย์ ในเรื่อง "เกือบจะสาย" มีการเล่าเรื่องที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา ใช้ภาษาที่เรียบง่าย แต่มีการสะท้อนให้เห็นถึงความลึกซึ้งของบทเรียนชีวิตที่ผู้เขียนต้องการสื่อ การใช้ตัวละครในเรื่องที่ทำผิดพลาดแล้วกลับมาคิดและเรียนรู้จากความผิดพลาดเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจบทเรียนนี้ได้ง่าย

ความสำคัญของเรื่อง "เกือบจะสาย" เป็นงานเขียนที่ช่วยเตือนให้ผู้อ่านตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างมีสติ การตัดสินใจในช่วงเวลาที่สำคัญ และการไม่ปล่อยให้โอกาสดี ๆ หลุดลอยไปเพราะความประมาทหรือความลังเล ในบางครั้งการตัดสินใจหรือการกระทำที่เราทำในเวลานั้นมีผลต่ออนาคตที่ไม่สามารถย้อนกลับมาได้

สรุป "เกือบจะสาย" เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงการตัดสินใจในช่วงเวลาสำคัญในชีวิต และการเรียนรู้จากความผิดพลาด โดยท. เลียงพิบูลย์ได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการตระหนักถึงช่วงเวลาที่เหมาะสม การไม่ปล่อยให้โอกาสหลุดลอยไป และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา งานเขียนนี้เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่น่าสนใจสำหรับการสะท้อนบทเรียนชีวิตที่สำคัญให้ผู้อ่านได้พิจารณาในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและรับผิดชอบ

บทวิจารณ์

ผู้เขียนเรื่องนี้ คือ ท.เลียงพิบูลย์ ต้องการเผยแพร่หลักธรรมเรื่องกฎแห่งกรรมให้แพร่หลายในหมู่ชาวพุทธ เมื่อคนเชื่อเรื่องดังกล่าวก็จะทำให้คนเกรงกลัวบาปทุจริต ประพฤติแต่สุจริตตามครรลองแห่งศีลธรรม จึงรวบรวมเรื่องต่าง ๆ ทั้งจากประสบการณ์ผู้เขียนเองและจากผู้อื่น จะเห็นได้ว่า ชุตกฎแห่งกรรมมีหลายชุด แต่ละชุดมีหลายเรื่องเหล่านั้นสูญหายไปตามกาลเวลาอย่างรวดเร็ว จึงมีการรวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น มีสถิติการพิมพ์จำนวนมาก

แนวคิดของผู้วิจารณ์ การเสนอชุดกฎแห่งกรรมของ ท.เลียงพิบูลย์นี้ ก่อให้เกิดผลดีต่อคนในสังคมไทย เพราะหากผู้คนได้พบได้ฟังเรื่องดี ๆ มีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะค่อยซึมซับและนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคมได้ทางหนึ่ง

ในการวิจารณ์หนังสือชุดกฎแห่งกรรม ของ ท.เลียงพิบูลย์นี้ ผู้วิจารณ์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 คือ ธรรมที่ทำให้คนเป็นสัตว์บุรุษ หรือ เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มี 7 ประการด้วยกัน คือ 1 ธัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ 2 อตถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล 3 อตตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน 4 มัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ 5 กาลัญญตา เป็นผู้รู้จักกาล 6 ปริสสัญญตา เป็นผู้รู้จักชุมชน 7 ปุคคสสัญญตา หรือ ปุคคสปปริสสัญญตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

ซึ่งมีหลักอยู่ว่าในการทำดีนั้น ถ้าผู้ทำนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ไปวิเคราะห์ประกอบก็จะตอบปัญหาว่า ทำไมบางครั้งทำดี แต่ไม่ได้ดี ได้ในระดับหนึ่ง

เรื่องที่ 1 ขะตากรรม ความสำคัญของเรื่อง "วิญญานกตัญญู" เป็นการบอกเล่าเรื่องราวที่สอนให้เราตระหนักถึงความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณ และการทำดีไม่เพียงแค่ว่าในเวลาที่อยู่กับเรา แต่ยังมีในเวลาที่เราจากไปแล้ว การแสดงความกตัญญูไม่เพียงแค่ว่าเป็นเรื่องของการกระทำ แต่ยังสะท้อนถึงการรักษาคุณธรรมและการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา "วิญญานกตัญญู" ของ ท. เลียงพิบูลย์ จึงเป็นงานเขียนที่สะท้อนถึงคุณค่าของความกตัญญูและการตอบแทนบุญคุณในทุกมิติ ทั้งในเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่และหลังจากที่จากไปแล้ว การตอบแทนความดีที่ได้รับจะทำให้เรามีชีวิตที่สมบูรณ์และสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

เรื่องที่ 3 มัจจุราชเอื้อมไม่ถึง ความสำคัญของเรื่อง "มัจจุราชเอื้อมไม่ถึง" เป็นงานเขียนที่สำคัญในการสะท้อนปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตและความตาย ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความจริงที่ว่าชีวิตมีความไม่แน่นอนและไม่เที่ยง แต่การมีชีวิตอย่างมีคุณค่าและการปฏิบัติตามหลักธรรมสามารถนำไปสู่การหลุดพ้นจากความกลัวและการรับมือกับความตายได้ "มัจจุราช

เอี่ยมไม่ถึง" ของ ท. เลียงพิบูลย์ เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงคุณค่าของการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าภายใต้ความไม่แน่นอนของชีวิต และช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความจริงเกี่ยวกับชีวิตและความตาย การศึกษาความหมายของการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรมและทำดีเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เราอยู่เหนือความกลัวและความทุกข์ได้ แม้ว่าความตายจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ผู้ที่มีชีวิตตามหลักธรรมก็จะสามารถเผชิญกับความตายได้อย่างสงบและมีความสุข

เรื่องที่ 4 คนบ้านนอก ความสำคัญของเรื่อง "คนบ้านนอก" เป็นงานเขียนที่มีความสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของชีวิตชนบทและคนบ้านนอกที่มักถูกมองข้ามในสังคมเมือง โดยมีการนำเสนอชีวิตที่ไม่ใช่แค่เรื่องราวของการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการรักษาความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจดีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่น "คนบ้านนอก" เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความสำคัญของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและมีคุณค่าผ่านการทำงานและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชนบท แม้จะมีความยากจน แต่คนบ้านนอกยังคงมีความสุขจากการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรมที่เชื่อมั่นในความดี ความซื่อสัตย์ และความเอื้อเฟื้อ เรื่องนี้สะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างคนในเมืองและชนบท และช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ชีวิตที่มีคุณค่าและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น.

เรื่องที่ 5 สวรรค์ของคนบาป ความสำคัญของเรื่อง "สวรรค์ของคนบาป" เป็นเรื่องที่ท. เลียงพิบูลย์ใช้ในการสื่อสารถึงหลักธรรมที่สำคัญเกี่ยวกับกรรม การตัดสินใจ และการยอมรับผลกรรมจากการกระทำของตนเอง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าการพยายามหลบหนีจากความผิดพลาดและผลกรรมไม่สามารถทำให้ชีวิตดีขึ้นได้ แต่การยอมรับและปรับปรุงตัวเองในทิศทางที่ดีขึ้นต่างหากที่จะนำไปสู่การหลุดพ้น "สวรรค์ของคนบาป" เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงการไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีจากผลกรรมของตนเอง และการตระหนักถึงความสำคัญของการยอมรับความผิดและการปรับปรุงตัวเองเพื่อให้ชีวิตดีขึ้น เป็นงานเขียนที่มีคุณค่าทางศีลธรรมและปรัชญา ช่วยให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงผลของการกระทำและการตัดสินใจในชีวิตของตนเอง.

เรื่องที่ 6 รักวัวให้ผูก ความสำคัญของเรื่อง "รักวัวให้ผูก" เป็นการสอนให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการรับผิดชอบในสิ่งที่เรารักหรือสิ่งที่เราทำ การรักสิ่งใดสิ่งหนึ่งต้องมีการดูแลรักษาและให้ความสำคัญกับมันอย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่การแสดงออกด้วยคำพูดหรือความรู้สึกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำให้มันมีความยั่งยืนและดีต่อทั้งตัวเองและสิ่งที่เรารัก สรุป "รักวัวให้ผูก" เป็นงานเขียนที่มีคุณค่าทางศีลธรรมและชีวิต โดยการสอนให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความสำคัญของการรับผิดชอบ การดูแลสิ่งที่เรารัก และการตัดสินใจที่มีผลต่ออนาคต งาน

เขียนนี้มีการใช้ภาษาเรียบง่ายแต่ทรงพลัง ช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงการผูกพันในชีวิตและการรับผิดชอบต่อสิ่งที่เราทำและรัก

เรื่องที่ 7 เกือบจะสาย ความสำคัญของเรื่อง "เกือบจะสาย" เป็นงานเขียนที่ช่วยเตือนให้ผู้อ่านตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างมีสติ การตัดสินใจในช่วงเวลาที่สำคัญ และการไม่ปล่อยให้โอกาสดี ๆ หลุดลอยไปเพราะความประมาทหรือความลังเล ในบางครั้งการตัดสินใจหรือการกระทำที่เราทำในเวลานั้นมีผลต่ออนาคตที่ไม่สามารถย้อนกลับมาได้ "เกือบจะสาย" เป็นเรื่องที่สะท้อนถึงการตัดสินใจในช่วงเวลาสำคัญในชีวิต และการเรียนรู้จากความผิดพลาดโดยท. เลียงพิบูลย์ได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในช่วงเวลาที่เหมาะสม การไม่ปล่อยให้โอกาสหลุดลอยไป และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา งานเขียนนี้เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่น่าสนใจสำหรับการสะท้อนบทเรียนชีวิตที่สำคัญให้ผู้อ่านได้พิจารณาในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและรับผิดชอบ

จุดเด่น

กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม เป็นหนังสือที่นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมอย่างเข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงได้สำหรับผู้อ่านที่มีความเชื่อในกรรม โดยการอธิบายทั้งในมุมมองทางพุทธศาสนาและการนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและผลของการกระทำในปัจจุบันและอนาคต จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้มีดังนี้:

1. การอธิบายกฎแห่งกรรมในเชิงที่เข้าใจง่าย หนังสือเล่มนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมโดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานทางพุทธศาสนาก็สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน การอธิบายกฎแห่งกรรมในบริบทของการกระทำและผลกระทบในชีวิตจริง ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน

2. เน้นการปฏิบัติในชีวิตจริง หนังสือไม่ได้แค่กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับกรรม แต่ยังเน้นการปฏิบัติให้เห็นถึงการใช้หลักการของกฎแห่งกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกทำความดี และการหลีกเลี่ยงการทำความชั่ว ช่วยให้อ่านเข้าใจว่าการกระทำในปัจจุบันสามารถมีผลต่ออนาคต และการเลือกกระทำดีจะนำไปสู่ผลที่ดีในชีวิต

3. การเชื่อมโยงระหว่างกรรมและผลของการกระทำ หนังสือทำให้อ่านเห็นภาพการเชื่อมโยงระหว่างการกระทำและผลที่จะตามมาได้อย่างชัดเจน เช่น การกระทำดีจะทำให้

ชีวิตมีความสุข การกระทำไม่ดีจะนำมาซึ่งความทุกข์ การยกตัวอย่างจากชีวิตจริงหรือเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการกระทำและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจหลักกรรมในเชิงลึก

4. สะท้อนความเข้าใจในมุมมองทางพุทธศาสนา หนังสือมีการอธิบายเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมในมุมมองทางพุทธศาสนา โดยเน้นไปที่การเข้าใจสภาพของการเกิด การตาย และการเวียนว่ายตายเกิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำในอดีต มีการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการทำความดีและการปล่อยวางจากกิเลส เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่ดี

5. การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตัวเอง การพูดถึงกรรมในหนังสือเล่มนี้ไม่เพียงแต่แค่แสดงให้เห็นถึงการทำความดีหรือไม่ดี แต่ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเริ่มคิดและสำรวจการกระทำในชีวิตประจำวันอย่างรอบคอบ ช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงการกระทำของตนเองและผลที่จะตามมาจากการกระทำนั้น โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของตนมีความสุขสงบมากยิ่งขึ้น

6. เนื้อหาครอบคลุมทั้งในด้านปัจจุบันและอนาคต หนังสือไม่เพียงแต่พูดถึงผลกระทบในชีวิตปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังพูดถึงความเชื่อในกรรมที่ส่งผลไปถึงอนาคต โดยเฉพาะในแง่ของการเกิดใหม่และการเวียนว่ายตายเกิดในพุทธศาสนา

สรุปในภาพรวมของหนังสือ "กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม" เป็นหนังสือที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดของกฎแห่งกรรมในแบบที่เรียบง่ายและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยการให้ความสำคัญกับการทำความดีและการหลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดี ซึ่งเชื่อมโยงกับความเชื่อในพุทธศาสนา การเลือกทำความดีและสร้างผลกรรมที่ดีเป็นวิธีที่จะทำให้ชีวิตสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง 1. ด้านการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบเล่าเรื่อง มีตัวละครทั้งฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดี ผู้อ่านจะเกิดจินตนาการเห็นภาพตัวละครชัดและซึมซับเอามาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี 2. ภาษาที่ผู้เขียนใช้เป็นภาษาธรรมดาที่อ่านเข้าใจง่าย ไม่ต้องเปิดพจนานุกรมค้นหาความหมาย 3. คุณค่าด้านคุณธรรมจริยธรรม จุดประสงค์ผู้เขียนต้องการส่งเสริมศีลธรรมแก่คนในสังคมไทย เรื่องที่นำเสนอจึงเน้นกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีการพิมพ์เผยแพร่หลายครั้ง จากสถิติการตีพิมพ์ นอกจากนั้นยังมีการนำไป อ่านออกอากาศทางวิทยุและสร้างบทละครทางโทรทัศน์หลายครั้ง 4. คุณค่าด้านวรรณกรรมของกฎแห่งกรรมจัดเป็นงานเขียนเชิงวรรณกรรมทางพุทธศาสนาที่ทรงคุณค่า ผู้อ่านและฟังจะเกิดความเพลิดเพลินในแต่ละเรื่องที่น่าเสนอ นำไปสอนเด็กเยาวชนและบุตรหลานได้เป็นอย่างดี

จุดด้อย

หนังสือ กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม มีแนวคิดหลักที่เน้นเรื่องกฎแห่งกรรมตามแนวคิดพุทธศาสนา แต่ก็มีจุดด้อยบางประการที่อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ เช่น

1. ชาตมูมมองที่หลากหลาย หนังสือเน้นการอธิบายกฎแห่งกรรมตามแนวคิดที่ว่า ทุกสิ่งเกิดจากกรรมเก่าของแต่ละคน ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมมูมมองอื่นๆ เช่น ปัจจยทางสังคม เศรษฐกิจ หรือจิตวิทยาที่ส่งผลต่อชีวิต

2. ไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ เรื่องราวที่น่าเสนอส่วนใหญ่อ้างอิงจากความเชื่อ ประสบการณ์ หรือเรื่องเล่า มากกว่าข้อมูลทางวิทยาศาสตร์หรือการพิสูจน์ที่แน่ชัด

3. อาจนำไปสู่ความคิดแบบยอมจำนน ผู้อ่านบางคนอาจเข้าใจผิดว่า “ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพราะกรรมเก่า” ทำให้ขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงหรือพยายามแก้ไขปัญหในปัจจุบัน

4. เน้นเรื่องราวเชิงลบมากเกินไป หลายกรณีในหนังสือเน้นเรื่องผลกระทบที่เป็นทุกข์ ความเจ็บป่วย หรือความล้มเหลว ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความกลัวมากกว่าการมองกฎแห่งกรรมในเชิงสร้างสรรค์

5. การตีความกรรมที่อาจสุดโต่ง การเชื่อมโยงเหตุการณ์ปัจจุบันกับกรรมในอดีต บางครั้งอาจไม่มีเหตุผลรองรับอย่างเป็นตรรกะ ทำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องกรรมในทางพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม จุดแข็งของหนังสือคือการช่วยเสริมศรัทธาในหลักคำสอนทางพุทธศาสนา และกระตุ้นให้คนคิดถึงผลของการกระทำของตนเองในระยะยาว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิธีที่ผู้อ่านนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุป

กฎแห่งกรรมเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและความเชื่อของคนในสังคม โดยเฉพาะในวัฒนธรรมไทย ซึ่งเชื่อว่าทุกการกระทำจะส่งผลต่อชีวิตในปัจจุบันและอนาคต กฎแห่งกรรมแบ่งเป็นกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีคือการกระทำที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี เช่น การทำบุญ ช่วยเหลือผู้อื่น หรือการกระทำที่มีเจตนาดี ซึ่งจะส่งผลให้ชีวิตมีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ในทางตรงกันข้าม กรรมชั่วคือการกระทำที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่ดี เช่น การโกหก การทำร้ายผู้อื่น หรือการกระทำที่มีเจตนาไม่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความทุกข์และปัญหาในชีวิต นอกจากนี้ กฎแห่งกรรมยังเชื่อมโยงกับการเกิดใหม่และการเวียนว่ายตายเกิด โดยการกระทำในชีวิตนี้จะกำหนดสถานะและเงื่อนไขในการเกิดในชาติต่อไป การเข้าใจและยอมรับกฎแห่ง

กรรมช่วยให้ผู้คนมีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในชีวิตได้ และยังเป็นแรงผลักดันให้คนทำความดี เพื่อสร้างชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับตนเองและผู้อื่น การเชื่อในกรรมทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และส่งเสริมให้คนมีจิตใจเมตตา กรุณาต่อสังคม โดยหวังว่าจะสร้างโลกที่น่าอยู่และมีความสุขมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติ อนัญญา, (2548). *ธรรมเพิ่มพลังชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไพริน.
- ท.เลียงพิบูลย์ (นามแฝง), (2548). *กฎแห่งกรรม ฉบับผู้เชื่อในกรรม*. กรุงเทพฯ: ช้างทอง.
- พระเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลสังฆปริณายก. (2559). *ชีวิตนี้น้อยนัก*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์สวย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). *ธรรมนูนชีวิต*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันปันลิธธรรม
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว.วชิรเมธี. (2555). *รู้ก่อนตายไม่เสียตายชาติเกิด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปาน.
- สำลี รักสุทธี, (2543). *ศีลสุดยอดวินัยของพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*

BUDDHIST ECONOMICS

พระครูโสมนัสบัณฑิต ปณฺธิโต (ศรีหาบง)¹ และ สมเดช นามเกต²

Phrakrusommanatbandit Bandhito (Srihabong)¹ and Somdet Namket²

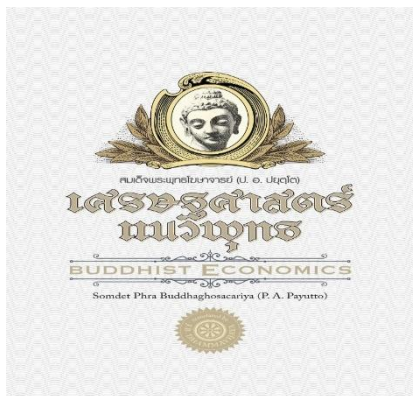
¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6702105004@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 14 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 26 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2568

Received 14 February 2025; Revised 26 February 2025; Accepted 26 February 2025

แปลจากหนังสือ : เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

ผู้เขียน : สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ผู้แปล : สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

สำนักพิมพ์ : วัดญาณเวศกวัน

ปีที่พิมพ์ : 2566

จำนวนหน้า : 171

บทนำ

เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ แนวคิดดั้งเดิมของเศรษฐศาสตร์มักมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มผลผลิต การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ อย่างไรก็ตาม ในโลกปัจจุบัน เรากลับพบว่าความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นมิได้นำมาซึ่งความสุขที่แท้จริงเสมอไป

Citation:

* พระครูโสมนัสบัณฑิต ปณฺธิโต (ศรีหาบง) และ สมเดช นามเกต. (2568). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 345-355.

Phrakrusommanatbandit Bandhito (Srihabong) and Somdet Namket. (2025). Buddhist Economics. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 345-355.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.22>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นผลกระทบที่เกิดจากแนวทางเศรษฐศาสตร์ที่ขาดจริยธรรมและความสมดุล เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เป็นแนวคิดที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการวางรากฐานเศรษฐศาสตร์ที่สมดุลและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นที่ความพอเพียง การใช้ทรัพยากรอย่างมีสติ และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล แนวทางนี้มีได้มองเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อเพิ่มพูนผลกำไร แต่เป็นกลไกที่ควรช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแท้จริง

แนวคิดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีรากฐานมาจากหลักธรรมหลายประการ อาทิ "สัมมาอาชีวะ" หรือการประกอบอาชีพที่ชอบธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น "มัชฌิมาปฏิปทา" หรือทางสายกลางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตโดยไม่ตกอยู่ในความสุดโต่งของการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยหรือการขาดแคลนเกินควร นอกจากนี้ ยังมีหลัก "อปริหานิยธรรม" ซึ่งหมายถึงธรรมะที่นำไปสู่ความเจริญมั่นคงของสังคม โดยเน้นความสามัคคี ความซื่อสัตย์ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีเมตตา ในเชิงเศรษฐศาสตร์ การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้สามารถช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันได้ ตัวอย่างเช่น หากผู้ประกอบการใช้หลักสัมมาอาชีวะ ธุรกิจของเขาจะไม่ขับเคลื่อนด้วยความโลภ แต่จะดำเนินไปบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หากผู้บริโภคยึดถือแนวทางมัชฌิมาปฏิปทา พวกเขาจะสามารถลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและลดขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากนี้ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ยังให้ความสำคัญกับคุณค่าภายในของมนุษย์ มากกว่าความมั่งคั่งทางวัตถุ โดยเน้นที่ความสุขที่เกิดจากจิตใจที่สงบ มีปัญญา และมีศีลธรรม มากกว่าความสุขที่เกิดจากการเสพบริโภคโดยปราศจากขอบเขต ระบบเศรษฐกิจที่ยึดตามแนวทางนี้จึงไม่ได้มุ่งเน้นแค่ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) เท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดยรวม หนังสือเล่มนี้จะนำเสนอหลักการของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เปรียบเทียบกับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก และแสดงให้เห็นว่าการนำหลักธรรมมาปรับใช้สามารถช่วยให้สังคมพัฒนาอย่างยั่งยืนและนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงได้อย่างไร ผู้อ่านจะได้พบกับแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและการบริหารเศรษฐกิจในระดับมหภาค เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจที่สมดุล เอื้อเฟื้อ และเป็นธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางวัตถุและจิตใจอย่างแท้จริง

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

1. เศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสนา

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมองเศรษฐกิจในฐานะเครื่องมือที่ควรสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่ดีของมนุษย์ ไม่ใช่เพียงแค่การแสวงหาความมั่งคั่งทางวัตถุ แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลัก "สัมมาอาชีวะ" หรือการประกอบอาชีพอย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และสอดคล้องกับศีลธรรม

2. ความพอเพียงและทางสายกลาง

หนึ่งในหลักการสำคัญของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธคือ "มัชฌิมาปฏิปทา" หรือทางสายกลาง ซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยและไม่ตระหนี่จนเกินไป แนวคิดนี้เป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการพึ่งพาตนเองและความสมดุลระหว่างปัจจัยภายนอกและภายใน

3. การบริโภคอย่างมีสติ

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธสนับสนุนให้ผู้บริโภคมีสติในการใช้จ่าย โดยคำนึงถึงผลกระทบของการบริโภคทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การมีสติสัมปชัญญะจะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และลดการบริโภคที่เกินความจำเป็น การบริโภคอย่างมีสติยังช่วยลดการสะสมหนี้สินที่ไม่จำเป็น และส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลและสมดุล

4. ระบบเศรษฐกิจที่เกื้อกูลกัน

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธไม่ได้เน้นเพียงการแสวงหากำไร แต่ยังให้ความสำคัญกับการเกื้อกูลกันในสังคม แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับ "อปปริหานิยธรรม" หรือธรรมที่ช่วยให้สังคมเจริญมั่นคง ซึ่งรวมถึงความสามัคคี ความซื่อสัตย์ และการแบ่งปัน การส่งเสริมระบบเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการช่วยเหลือกัน เช่น เศรษฐกิจชุมชน หรือระบบแลกเปลี่ยนสินค้าที่เป็นธรรม เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้เศรษฐกิจสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

5. ความสุขที่แท้จริงจากภายใน

แทนที่จะแสวงหาความสุขจากวัตถุ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธเน้นให้มนุษย์มุ่งสู่ความสุขภายใน ซึ่งเกิดจากจิตใจที่สงบ การทำงานด้วยจิตสำนึกที่ดี และการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย ระบบเศรษฐกิจที่สนับสนุนความสุขภายในจะช่วยให้สังคมโดยรวมเป็นไปในทางที่

ดังาม การมีจิตใจที่ไม่ยึดติดกับวัตถุและการเสียดทานเศรษฐกิจสามารถนำไปสู่ความพึงพอใจที่ยั่งยืนและลดปัญหาสังคม เช่น ความเครียดและความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ

6. บทบาทของรัฐและองค์กรทางเศรษฐกิจ

รัฐบาลและองค์กรทางเศรษฐกิจสามารถนำหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง การเก็บภาษีที่เป็นธรรม และการกระจายทรัพยากรอย่างเหมาะสม แนวคิดนี้ช่วยลดปัญหาการกระจุกตัวของความมั่งคั่ง และทำให้เศรษฐกิจดำเนินไปอย่างสมดุลมากขึ้น

7. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

หนึ่งในประเด็นสำคัญที่เศรษฐศาสตร์แนวพุทธให้ความสำคัญคือการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์แบบดั้งเดิมมักให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติ แต่เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมองว่ามนุษย์และสิ่งแวดล้อมต้องอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล การผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยลดมลพิษ ลดการใช้ทรัพยากรที่เกินจำเป็น และสร้างระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

หนังสือเล่มนี้จะแสดงให้เห็นว่า การนำหลักธรรมพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเศรษฐกิจสามารถนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์และสังคมได้อย่างไร ผู้อ่านจะได้รับแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจที่มีความสมดุลและยั่งยืน เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมิได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงอุดมคติ แต่เป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้ในระดับบุคคล ชุมชน และระดับชาติ เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจที่ให้คุณค่าทั้งทางวัตถุและจิตใจ

บทวิจารณ์

ประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของหนังสือ “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ” โดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

1. ประโยชน์ของหนังสือ 1. ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่สมดุลระหว่างวัตถุและจิตใจ หนังสือ "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ผู้คนเข้าใจว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิตควรมีความสมดุล โดยไม่ต้องอยู่ในกรอบของการแสวงหาวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างความสุขและความยั่งยืนในชีวิตประจำวัน 2. ช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่มีคุณธรรม หนังสือเสนอแนวคิดว่า การตัดสินใจในระบบเศรษฐกิจไม่ควรมุ่งแค่ผลกำไรสูงสุด แต่ควรมีจริยธรรมเป็นฐานสำคัญ เช่น การเลือกบริโภคสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือการจัดการธุรกิจที่ส่งเสริม

ประโยชน์ส่วนรวม 3. แนวทางแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน แนวคิดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การแก้ไขปัญหาความยากจน และการลดความฟุ้งเฟ้อของผู้บริโภคผ่านหลักคำสอน เช่น "สัมมาอาชีวะ" และ "อริยสัจ 4" ซึ่งสามารถช่วยลดความขัดแย้งในระบบเศรษฐกิจและสร้างสังคมที่เป็นธรรม 4. ช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและการบริโภคนิยม หนังสือสนับสนุนให้มนุษย์เข้าใจความจำเป็นที่แท้จริงของตนเอง และบริโภคในระดับที่เหมาะสม ไม่ใช้การแสวงหาทรัพยากรจนเกินความต้องการ แนวทางดังกล่าวสามารถช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน 5. สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ หนังสือให้แนวคิดที่ว่า เศรษฐศาสตร์เป็นเพียงเครื่องมือ ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของชีวิต การใช้หลักธรรมในเศรษฐศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ตระหนักถึงความสุขที่แท้จริงซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งทางวัตถุ

2. คุณค่าของหนังสือ 1. บูรณาการหลักธรรมและศาสตร์ทางเศรษฐศาสตร์ หนังสือแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการบูรณาการหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้ากับหลักการทางเศรษฐศาสตร์ สร้างความเข้าใจในเชิงลึกว่าทั้งสองศาสตร์สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันในการสร้างสังคมที่ยั่งยืน 2. เป็นต้นแบบของเศรษฐศาสตร์เชิงคุณธรรม หนังสือชี้ให้เห็นว่าเศรษฐศาสตร์ไม่ควรเป็นเพียงการแสวงหาประสิทธิภาพทางวัตถุหรือกำไรสูงสุด แต่ควรมีมิติทางจริยธรรมร่วมอยู่ด้วย แนวคิดเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและนักเศรษฐศาสตร์ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม 3. เป็นแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาและพัฒนาแนวคิดเศรษฐศาสตร์ทางเลือก "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" นับเป็นหนึ่งในหนังสือที่ให้ความรู้และมุมมองใหม่สำหรับผู้ศึกษาเศรษฐศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการแนวคิดทางเลือกในการพัฒนาสังคม 4. ให้คุณค่าเชิงปัญญาและศีลธรรม หนังสือเล่มนี้ช่วยเปิดมุมมองใหม่ให้แก่ผู้อ่านในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ จิตใจ และคุณธรรม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนมุมมองการดำเนินชีวิตที่เน้นคุณค่าแท้มากกว่าคุณค่าทางวัตถุ 5. เสริมสร้างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือเน้นให้เห็นความสำคัญของความพอเพียงและการอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการบริหารทรัพยากรในระดับประเทศ

3. ความสำคัญของหนังสือ 1. เป็นแนวทางในการสร้างสังคมที่สมดุลและยั่งยืน หนังสือเล่มนี้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลในระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยไม่แยกเศรษฐกิจออกจากมิติทางจริยธรรมและคุณธรรม ทำให้ระบบเศรษฐกิจตอบสนองต่อความ

ต้องการของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง 2. ให้คำตอบต่อปัญหาทางเศรษฐกิจร่วมสมัย หนังสือมีบทบาทสำคัญในการชี้แนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน เช่น ความเหลื่อมล้ำ ความยากจน และการบริโภคที่เกินพอดี แนวคิดเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาสังคม 3. สนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวม หนังสือช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและจิตใจ การพัฒนาทั้งสองด้านนี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถบรรลุเป้าหมายของชีวิตได้อย่างแท้จริง 4. เป็นมรดกปัญญาสำหรับคนรุ่นหลัง หนังสือ "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" ไม่เพียงเป็นคู่มือเชิงปฏิบัติสำหรับผู้ที่ต้องการปรับเปลี่ยนชีวิตให้สมดุล แต่ยังเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่สามารถสืบทอดและนำไปต่อยอดในอนาคต 5. สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ประกอบการและนักวิชาการ หนังสือช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระบบเศรษฐกิจ ผ่านการประยุกต์ใช้หลักธรรม เช่น การซื้อสัตย์ในธุรกิจ การกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

สรุป "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าในเชิงปัญญาและจริยธรรม สามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ที่ต้องการผสมผสานเศรษฐศาสตร์เข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์แบบ

จุดเด่น

1. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเศรษฐศาสตร์ หนังสือ "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการนำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ได้อย่างลงตัว สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้ชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องระหว่างอริยสัจ 4 (ความจริงของชีวิต) และมีขมิมาปฏิบัติ (ทางสายกลาง) กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการประยุกต์ดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคล แต่ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเศรษฐกิจในระดับสังคมและประเทศชาติได้

2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการบริโภคที่พอดี หนังสือเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการบริโภคและการผลิตในระดับที่เหมาะสม ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือเกินความจำเป็น แนวคิดนี้คล้ายคลึงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมการอยู่ในขอบเขตของความพอเพียงเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรเกินตัว สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ได้ชี้ให้เห็นว่าความพอประมาณในเศรษฐกิจสามารถนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงและลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม

3. การพัฒนาที่ครอบคลุมมิติทางจิตใจและวัตถุ หนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในไม่กี่แหล่งข้อมูลที่เสนอแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งมิติทางจิตใจ (คุณธรรมและจริยธรรม) และมิติทางวัตถุ (เศรษฐกิจและทรัพยากร) โดยชี้ให้เห็นว่าความเจริญที่แท้จริงต้องเกิดจากการพัฒนาทั้งสองมิติควบคู่กันไป การพัฒนาทางวัตถุเพียงอย่างเดียวอาจนำไปสู่ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่การละเลยด้านจิตใจอาจทำให้มนุษย์หลงอยู่ในวงจรของความทุกข์

4. แนวทางแก้ปัญหาสังคมร่วมสมัยอย่างมีคุณธรรม หนังสือชี้ให้เห็นว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นที่เรื้อรัง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความยากจน และปัญหาการบริโภคนิยม โดยการนำธรรมะ เช่น หลักสัมมาอาชีวะ (การประกอบอาชีพอย่างชอบธรรม) มาใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต การทำงาน และการบริหารทรัพยากร

5. การนำเสนอเศรษฐศาสตร์เชิงคุณธรรม หนังสือได้เปลี่ยนมุมมองว่า เศรษฐศาสตร์ไม่ใช่เพียงการจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หรือการสร้างผลกำไรสูงสุด แต่ควรมีคุณธรรมเป็นแกนหลัก เช่น การคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และอนาคต แนวคิดนี้ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่บุคคลไปจนถึงองค์กรและรัฐบาล

6. การมองเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือ ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้าย หนังสือเล่มนี้เน้นว่า เศรษฐศาสตร์ควรเป็นเพียงเครื่องมือที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์ ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายที่มนุษย์จะต้องแสวงหา แนวคิดดังกล่าวช่วยให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าแท้ที่ไม่ได้วัดด้วยทรัพย์สินหรือเงินตรา

7. การตอบโจทย์ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการบริโภคนิยม หนังสือแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการบริโภคนิยมและการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยต่อสิ่งแวดล้อม โดยเสนอให้มนุษย์หันมาบริโภคในระดับที่เหมาะสม ลดการแสวงหาวัตถุที่เกินความจำเป็น และสร้างวิถีชีวิตที่เคารพธรรมชาติ ซึ่งแนวคิดนี้สามารถช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

8. การเขียนที่กระชับ เข้าใจง่าย แต่ลึกซึ้ง สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ได้ใช้ภาษาที่เรียบง่าย กระชับ แต่ลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้โดยง่าย แม้ไม่มีพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์หรือพุทธศาสนามาก่อน นอกจากนี้ การใช้ตัวอย่างและการเปรียบเทียบยังช่วยให้ผู้เรียนรู้สามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้

9. การเสนอแนวทางเศรษฐศาสตร์ทางเลือกที่แตกต่างจากตะวันตก ในขณะที่เศรษฐศาสตร์ตะวันตกเน้นการแสวงหาผลผลิตและกำไรสูงสุด หนังสือเล่มนี้เสนอแนวทางเศรษฐศาสตร์ที่เน้นคุณค่าทางจิตใจ เช่น ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความพอเพียง การนำเสนอแนวทางที่แตกต่างนี้ช่วยเปิดมุมมองใหม่ให้แก่ผู้อ่าน

10. เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาและพัฒนาชีวิต หนังสือ "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" ไม่เพียงแต่มีคุณค่าในเชิงปัญญาเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นคู่มือในการดำเนินชีวิตและบริหารทรัพยากรในทุกระดับ ตั้งแต่บุคคล องค์กร ไปจนถึงการกำหนดนโยบายของรัฐ

สรุปจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ไม่เพียงอยู่ที่การอธิบายหลักเศรษฐศาสตร์ในเชิงพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง แต่ยังเป็นการนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์จากมุมมองใหม่ที่ยึดหลักธรรมเป็นแกนกลางในการพัฒนา

จุดด้อย

1. การนำแนวคิดไปปฏิบัติในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันอาจเป็นเรื่องยาก แม้ว่า "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" จะให้แนวคิดที่ลึกซึ้งและสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและคุณธรรม แต่ระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความซับซ้อนสูงและถูกขับเคลื่อนโดยกลไกทุนนิยม เช่น ตลาดเสรีที่เน้นการแข่งขันสูง ผลกำไรสูงสุด และการเติบโตอย่างรวดเร็ว แนวคิดที่เสนอในหนังสือ เช่น การบริโภคที่พอดี การผลิตที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และการลดความเหลื่อมล้ำ อาจขัดกับแรงกดดันในโลกธุรกิจที่ต้องแข่งขันเพื่อความอยู่รอด ตัวอย่างเช่น บริษัทในตลาดที่ต้องเผชิญแรงกดดันจากผู้ถือหุ้นให้เพิ่มกำไรอาจมองว่าแนวทางของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธทำได้ยากหรือไม่มีประสิทธิภาพในการแข่งขัน นอกจากนี้ การนำแนวคิด "มัชฌิมาปฏิปทา" (ทางสายกลาง) มาประยุกต์ในระบบเศรษฐกิจระดับชาติที่มีปัจจัยซับซ้อน เช่น การค้าระหว่างประเทศ หรือการบริหารหนี้สาธารณะ อาจต้องการการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับบริบท

2. เนื้อหามุ่งเน้นจริยธรรมมากกว่ากลไกเศรษฐศาสตร์เชิงเทคนิค หนังสือเล่มนี้เน้นการอธิบายหลักธรรมและจริยธรรมที่ควรใช้ในระบบเศรษฐกิจมากกว่าการลงรายละเอียดเกี่ยวกับกลไกเศรษฐศาสตร์ในเชิงปฏิบัติ เช่น การบริหารจัดการทรัพยากร การจัดทำงบประมาณ หรือการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจระดับมหภาค ตัวอย่างเช่น ในเรื่องของการกระจายรายได้ แม้หนังสือจะเน้นความสำคัญของความยุติธรรมและการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม แต่ไม่ได้ให้คำแนะนำเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการออกแบบระบบภาษีหรือการกระจายงบประมาณ

ของรัฐที่สอดคล้องกับหลักการทางพุทธศาสนา การขาดรายละเอียดเหล่านี้ทำให้อาจไม่สามารถใช้เป็นคู่มือที่ครอบคลุมสำหรับการบริหารเศรษฐกิจในเชิงนโยบาย

3. ขาดกรณีศึกษาหรือการเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในปัจจุบัน หนังสือไม่ได้ยกตัวอย่างที่จับต้องได้จากโลกปัจจุบันที่แสดงถึงการนำแนวคิดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธไปใช้ในระบบเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม เช่น กรณีศึกษาขององค์กร บริษัท หรือรัฐบาลที่ใช้หลักธรรมในนโยบายเศรษฐกิจของตน หากมีการยกตัวอย่าง เช่น การนำแนวคิดความพอเพียงไปปรับใช้ในชุมชนเกษตรกร หรือการประยุกต์ใช้หลักสัมมาอาชีวะในบริษัทที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อาจช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจวิธีการนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทของปัญหาเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เช่น การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือความเหลื่อมล้ำ อาจช่วยเสริมความน่าสนใจและความเกี่ยวข้องกับโลกในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

4. การใช้ภาษาและคำศัพท์ที่อาจยากต่อการเข้าถึงสำหรับบางกลุ่ม แม้ว่าเนื้อหาของหนังสือจะถูกเขียนอย่างเรียบง่ายและมีความชัดเจนในมุมมองทางศาสนา แต่การใช้คำศัพท์เชิงพุทธธรรมและแนวคิดปรัชญาอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานด้านศาสนาหรือเศรษฐศาสตร์รู้สึกว่ายากต่อการเข้าถึง ตัวอย่างเช่น การอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับ "อริยสัจ 4" หรือ "มัชฌิมาปฏิปทา" อาจเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานทางพุทธศาสนา แต่สำหรับผู้อ่านทั่วไปหรือผู้อ่านชาวต่างชาติ แนวคิดเหล่านี้อาจต้องการการอธิบายเพิ่มเติมในเชิงโลกวิสัย เช่น การเปรียบเทียบกับแนวคิดทางจริยธรรมในระบบเศรษฐกิจตะวันตก นอกจากนี้ การใช้ภาษาไทยที่มีลักษณะกึ่งปรัชญาอาจทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเศรษฐศาสตร์หรือนักวิชาการที่มุ่งเน้นการปฏิบัติรู้สึกว่หนังสือเล่มนี้เน้นทฤษฎีมากเกินไป

5. ความยากลำบากในการปรับใช้ในยุคโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจทุนนิยม แนวคิดใน "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" ที่เน้นความพอเพียง การลดการบริโภคนิยม และการให้คุณค่ากับจิตใจมากกว่าวัตถุ อาจไม่สอดคล้องกับลักษณะของเศรษฐกิจโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้าเสรี และการสร้างความมั่งคั่ง ตัวอย่างเช่น ในบริบทของการค้าโลก การนำแนวคิดของการผลิตอย่างพอเพียงไปใช้ในระดับประเทศ อาจทำให้ประเทศสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก หรือในกรณีของบริษัทข้ามชาติ การลดกำไรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของนักลงทุน นอกจากนี้ โลกาภิวัตน์ยังส่งเสริมการบริโภคและการแสวงหาทรัพยากรในระดับสูง ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดพุทธ

ศาสนาที่เน้นการลดความต้องการที่เกินความจำเป็นและการบริโภคอย่างมีสติ ทำให้การนำแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในบริบทที่กว้างขึ้นอาจต้องเผชิญความท้าทายอย่างมาก

สรุป แม้ว่าหนังสือ “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ” จะมีคุณค่ามากในเชิงจริยธรรมและเป็นแนวทางที่ลึกซึ้งสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและระบบเศรษฐกิจ แต่ข้อจำกัดหลักอยู่ที่ความยากลำบากในการนำไปประยุกต์ใช้ในระบบเศรษฐกิจที่ซับซ้อนและขับเคลื่อนด้วยกลไกทุนนิยม การขาดกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติและการเน้นหลักธรรมมากกว่ากลไกเชิงเทคนิคอาจทำให้ผู้อ่านบางกลุ่มรู้สึกว่าการขาดความเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงในระดับมหภาค อย่างไรก็ตาม หากมีการเสริมรายละเอียดเพิ่มเติม เช่น การเชื่อมโยงกับตัวอย่างที่จับต้องได้และการอธิบายที่สอดคล้องกับบริบทโลกปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้จะมีศักยภาพที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและสร้างสังคมที่สมดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป

หนังสือ "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" เป็นการนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4, มัชฌิมาปฏิปทา, และสัมมาอาชีวะ มาผสมผสานกับหลักเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างแนวทางเศรษฐศาสตร์ที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างวัตถุและจิตใจ หนังสือเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเศรษฐศาสตร์ควรเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมความสุขและคุณภาพชีวิต มากกว่าการเน้นเพียงการสะสมความมั่งคั่งทางวัตถุ การนำเสนอเนื้อหา หนังสือถูกเขียนด้วยภาษาที่ชัดเจนแต่ลึกซึ้ง มีการเชื่อมโยงหลักธรรมกับเศรษฐศาสตร์ในมุมมองที่กว้างและละเอียด สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพอเพียง ความเรียบง่าย และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม โดยไม่ยึดติดกับการบริโภคหรือความโลภ คุณค่าและจุดเด่นของหนังสือ หนังสือแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐศาสตร์และจริยธรรม โดยเสนอแนวคิดที่เน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและจิตใจ เป็นแนวทางเศรษฐศาสตร์ทางเลือกที่แตกต่างจากแนวคิดตะวันตก ซึ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและผลกำไรสูงสุด มีความเหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ในมุมมองที่ลึกซึ้งและเชิงจริยธรรม ข้อจำกัดและข้อวิจารณ์ การนำแนวคิดไปปรับใช้ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ซับซ้อนอาจมีข้อจำกัด โดยเฉพาะในโลกยุคปัจจุบันที่เน้นการแข่งขันสูง หนังสือขาดตัวอย่างกรณีศึกษาที่จับต้องได้หรือการประยุกต์ใช้ในระดับปฏิบัติ การใช้ภาษาเชิงธรรมะและปรัชญาอาจทำให้ผู้อ่านบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ไม่มีพื้นฐานด้านศาสนา หรือผู้ที่เน้นเชิงปฏิบัติ รู้สึกว่าหนังสือเข้าใจยาก ความสำคัญและข้อเสนอแนะ หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามากในฐานะแหล่งข้อมูลที่ช่วยสร้างความตระหนักถึง

คุณธรรมในเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม การเสริมรายละเอียดเกี่ยวกับกรณีศึกษาในชีวิตจริง หรือการปรับปรุงเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับโลกเศรษฐกิจปัจจุบัน อาจช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความเกี่ยวข้องสำหรับผู้อ่านในวงกว้าง

หนังสือ "เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ" เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าทั้งในเชิงปัญญาและจริยธรรม โดยใช้ชี้ให้เห็นถึงทางออกจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคมผ่านการบูรณาการพุทธธรรม อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติในโลกเศรษฐกิจจริงยังคงเป็นเรื่องท้าทาย หากมีการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับกรณีศึกษาหรือบริบทสมัยใหม่เพิ่มเติม หนังสือเล่มนี้จะสามารถสร้างผลกระทบในระดับกว้างได้ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2566). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: วัดญาณเวศกวัน.

ทางเอก*

MAIN ROAD

พระมหาสุระชาติ สิริเดโช (สีด้า)¹ และ สมเดช นามเกต²

Phramaha Surachard Siridhecho (Seedam)¹ and Somdet Namket²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6702105010@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 9 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 26 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2568

Received 9 February 2025; Revised 26 February 2025; Accepted 26 February 2025

แปลจากหนังสือ : ทางเอก

ผู้เขียน : พระปราโมทย์ ปาโมชโย

ผู้แปล : พระปราโมทย์ ปาโมชโย

สำนักพิมพ์ : ธรรมดา โรงพิมพ์เม็ดทราย

ปีที่พิมพ์ : 2566

จำนวนหน้า : 340

บทนำ

หนังสือเรื่อง “ทางเอก” เป็นหนังสือ ธรรมมะ หนังสือเล่มนี้มีขนาดประมาณครึ่งกระดาษ A 4 พิมพ์ครั้งที่ 20 พ.ศ. 2555 จัดทำขึ้น โดยสำนักพิมพ์ธรรมดา ที่โรงพิมพ์เม็ดทราย มีจำนวนทั้งสิ้น 340 หน้า หนังสือ ทางเอก เป็นหนังสือที่มุ่งอธิบาย 8 เรื่อง ประกอบด้วย (1) ทางเอก เป็นการปูพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

Citation:

* พระมหาสุระชาติ สิริเดโช (สีด้า) และ สมเดช นามเกต. (2568). ทางเอก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 356-371.

Phramaha Surachard Siridhecho (Seedam) and Somdet Namket. (2025). Main Road. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 356-371.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.23>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สำหรับผู้ที่ไม่เคยสนใจศึกษาปฏิบัติธรรมมาก่อน (2) การละสักกายทิฐิ เป็นการชี้เป้าหมายแรกและทิศทางของการปฏิบัติ (3) ทางผิตที่ติดตาย เป็นการชี้แนวทางการปฏิบัติที่ผิตหรือทางสุดโต่งสองด้าน เพื่อให้พบทางสายกลางได้ง่ายขึ้น (4) จากต้นสายถึงปลายทาง เป็นการชี้แนวทางการปฏิบัติที่ถูกหรือทางสายกลาง โดยแจกแจงตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของการปฏิบัติจนถึงปลายทาง (5) หัวใจกรรมฐาน เป็นการนำเสนอหลักการปฏิบัติธรรมในภาพรวม ทั้งสมณกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน (6) เรื่องของพระโกลาณเปล้า เป็นการเล่าตัวอย่างของการปฏิบัติธรรมอย่างง่ายๆ ซึ่งสามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน (7) สุธัญญา เป็นการเล่าถึงปลายทางของการปฏิบัติจากประสบการณ์ที่ครูบาอาจารย์ถ่ายทอดให้ได้รับฟังมา และ (8) ของฝาก เป็นบันทึกการสนทนาธรรมกับเพื่อนนักปฏิบัติที่เดินมาในแนวทางต่างๆ กัน เพื่อไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน เพื่อให้ผู้อ่านการรู้ทุกข์จนสมุทัยถูกละไปเองและนิโรธปรากฏให้ประจักษ์ โดยไม่ต้องแสวงหานั้น คือมรรคหรือทางเอกล้วนเอง พวกเราควรเจริญมรรคให้มาก คือหมั่นตามรู้กายตามรู้ใจ อย่างถูกวิธีเรื่อยๆ แล้วจะพบความอัศจรรย์ ของพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระอริยสาวก ด้วยตนเอง

โครงสร้างของหนังสือ

หนังสือเรื่อง ทางเอก เล่มนี้มีทั้งหมด 8 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1. ทางเอก ทางเอก คือชื่อของหนังสือเล่มนี้ หมายถึงเอกายนมรรค ซึ่งพระอรธกถาจารย์ได้แปลความหมายไว้หลายนัยเช่น (1) ทางของท่านผู้เป็นเอกคือพระพุทธเจ้า (2) ทางเอกไม่ใช่ทางสองแพร่งคือเป็นทางไปจากสังสารวัฏตัดตรงสู่พระนิพพาน (3) ทางเดียวที่จะนำผู้ปฏิบัติไปสู่มรรคผลนิพพาน (4) ทางที่บุคคลพึงไปผู้เดียว (5) ทางที่มีในธรรมวินัย (ศาสนา) นี้เท่านั้น (6) ทางที่ไปครั้งเดียวเมื่อถึงปลายทางแล้วไม่มีการย้อนกลับ และ (7) ทางที่แม้เบื้องต้นจะมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันตามจริตนิสัยของบุคคล แต่ในเบื้องปลายก็ไปสู่พระนิพพานอันเดียวกัน เป็นต้น

เรื่องที่ 2. การละสักกายทิฐิ เป็นการชี้เป้าหมายแรกและทิศทางของการปฏิบัติ

เรื่องที่ 3. ทางผิตที่ติดตาย ประกอบด้วย 1. ทางผิตสองสายที่ต้องทำความรู้จัก 2. ความสุดโต่งในข้างตามใจกิเลส 3. ความสุดโต่งในข้างการบังคับกดข่มตนเอง การทรมานกาย การทรมานใจ 4. ผลที่เกิดจากความสุดโต่ง 5. ความเป็นไปได้ที่จิตจะไม่หลงไปสู่ความสุดโต่งและเดินทางสายกลางได้เอง 6. วิธีสังเกตว่าจิตหลงสู่ทางที่สุดโต่งหรือไม่ ความสุดโต่งในข้าง

ตามใจกิเลส ความสุดโต่งในข้างการบังคับตนเอง 7. จะเข้าสู่ทางสายกลางได้อย่างไร การทำความรู้จักทางที่ถูก การทำความรู้จักทางที่ผิดและรู้ทันจิตที่เดินทางผิด 8. อาการของจิตที่รู้สึกตัว ไม่เผอเรอและไม่เพ่ง เป็นอย่างไร 9. เมื่อรู้สึกตัวได้แล้วจะต้องทำอะไรต่อไป

เรื่องที่ 4. จากต้นสายถึงปลายทาง ประกอบด้วยเนืองหาดังนี้ 1. คำนำ 2. ทางสายนี้เรียบง่าย ลัดสั้น และน่านรื่นรมย์ ๓. เครื่องขัดขวางการเรียนรู้ธรรม มานะ ทิณฺณิ ตัณหา 4. จากปลายทางถึงต้นทางของการปฏิบัติธรรม นิพพานคือจุดหมายสูงสุดของชาวพุทธ นิพพานย่อมปรากฏแก่ผู้ถึงวิมุตติ วิมุตติย่อมปรากฏแก่ผู้มีวิปัสสนาปัญญาบริบูรณ์ ปัญญามีสัมมาสมาธิเป็นเหตุใกล้ให้เกิด สัมมาสมาธิมีความสุขอันเนื่องมาจากความมีสติเป็นเหตุใกล้ให้เกิด จิตที่มีสติคุ้มครองย่อมมีความสุข สติมีการจดจำอารมณ์รูปนามได้แม่นยำเป็นเหตุใกล้ให้เกิด การตามรู้อารมณ์รูปนามเนื่องๆทำให้จิตจำอารมณ์รูปนามได้แม่นยำ 5. จากต้นทางถึงปลายทางของการปฏิบัติธรรม การเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติธรรม การลงมือเดินทาง

เรื่องที่ 5. หัวใจกรรมฐาน ประกอบด้วยเนืองหาดังนี้ 1. ธรรมที่ควรเจริญด้วยปัญญาอันยิ่ง 2. สมถกรรมฐาน อารมณ์กรรมฐาน จริต นิमित ระดับของความสงบ ๓. วิปัสสนากรรมฐาน 4. หลักการเจริญวิปัสสนากรรมฐานที่ถูกต้อง ต้องรู้อารมณ์ที่ถูกต้อง ต้องรู้วิธีการรู้อารมณ์รูปนามอย่างถูกต้อง ต้องรู้อารมณ์รูปนามเนื่องๆ 5. ขยายความเกี่ยวกับ "อารมณ์ที่ถูกต้อง" ความหมายของอารมณ์ ประเภทของอารมณ์ อารมณ์บัญญัติ อารมณ์ปรมาตม ประเภทของอารมณ์ปรมาตม นิพพานไม่ใช่อารมณ์ของวิปัสสนากรรมฐาน สมมุติบัญญัติปิดบังปรมาตม สติช่วยให้จิตพ้นออกชั่วคราวจากอารมณ์บัญญัติและรู้อารมณ์ปรมาตมได้ การรู้กายง่ายกว่าการรู้จิตจริงหรือ เรื่องแทรกเกี่ยวกับกายและจิต วิธีการตามรู้รูปเพื่อให้เกิดสติ วิธีการตามรู้นามเพื่อให้เกิดสติ 6. ขยายความ "วิธีการรู้รูปนามเพื่อให้เกิดปัญญา" เครื่องมือ เหตุให้เกิดเครื่องมือและวิธีใช้เครื่องมือในการเจริญวิปัสสนา วิธีการรู้รูปหรือกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน วิธีการรู้นามวิธีการรู้รูปนามในอัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน 7. ขยายความ "การรู้เนื่องๆ" 8. ผลของการปฏิบัติธรรม สุขจากการมีศีล สุขจากการเจริญสมถกรรมฐาน สุขจากการมีสติ เป็นเครื่องอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน สุขจากการมีปัญญารู้รูปนาม ตามความเป็นจริง สุขเมื่อละความเห็นผิดว่า รูปนามเป็นตัวเราของเราได้ สุขเมื่อละความยึดถือรูปนามได้

เรื่องที่ 6. เรื่องของพระโบลานเปล่า ประกอบด้วยเนืองหาดังนี้ 1. เรื่องราวของพระโบลานเปล่า 2. การทำกรรมฐานทางมโนทวาร ง่ายกว่าการทำกรรมฐานทั้ง 6 ทวาร การทำกรรมฐานทางทวารทั้ง 6 เป็นงานมาก การทำกรรมฐานทางทวารทั้ง 6 เป็นงานยาก การทำ

กรรมฐานทางทวารทั้ง 6 เป็นเรื่องเกินความจำเป็นสำหรับนักปฏิบัติทั่วไป วิธีเจริญวิปัสสนากรรมฐาน โดยการเรียนรู้อารมณ์ทางมโนทวาร

เรื่องที่ 7. สุธัญญาตา เป็นการเล่าถึงปลายทางของการปฏิบัติจากประสบการณ์ที่ครูบาอาจารย์ถ่ายทอดให้ได้รับฟังมา

เรื่องที่ 8. ของฝาก เป็นบันทึกการสนทนาธรรมกับเพื่อนนักปฏิบัติที่เดินมาในแนวทางต่างๆ กัน เพื่อไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน

อธิบายเนื้อหาเบื้องต้นภายในโครงสร้างของหนังสือ

หนังสือเรื่อง ทางเอก เล่มนี้มีทั้งหมด 8 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ทางเอก เป็นการปูพื้นฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับการเจริญวิปัสสนากรรมฐานสำหรับผู้ที่ไม่เคยสนใจศึกษาปฏิบัติธรรมมาก่อน

มนุษย์ปรารถนาอิสรภาพ แต่มนุษย์ตกเป็นทาสของตัณหา ซึ่งเป็นเจ้านายที่มองไม่เห็นตัว เมื่อไม่รู้ตัวตนเป็นทาส มนุษย์จึงไม่คิด ที่จะปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระ มีแต่จะทำตามคำสั่งของเจ้านายเท่านั้น และเจ้านายนั้นก็ดูจะรักและหวังดีต่อเรามาก เพราะจะสั่งให้เราแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ตลอดวันตลอดคืน ซึ่ง มีผลให้เราต้องเหนื่อยกายเหนื่อยใจอย่างไม่รู้จักจบสิ้น เนื่องจากความสุขเป็นเพียงภาพลวงตาที่ไขว่คว้าเอาไว้ไม่ได้ ในขณะที่ความทุกข์เป็นสิ่งที่แนบประจําอยู่กับชั้นนั้นเอง การจะให้ชั้นเรามีความสุขหรือพ้นจากความทุกข์อย่างถาวรจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลย การดิ้นรนแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ของมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายมีอยู่ 3 วิธีคือ (1) การแสวงหาอารมณ์ที่เป็นสุขและหลีกเลี่ยงอารมณ์ที่เป็นทุกข์เพราะคิดว่าอารมณ์เป็นเครื่องกำหนดให้เกิดความสุขหรือความทุกข์อย่างไรก็ตามไม่มีใครสามารถเลือกอารมณ์ได้ตามใจชอบ เพราะอารมณ์ที่มากกระทบย่อมเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย คือหากกุศลวิบากให้ผลก็ได้ประสบกับอารมณ์ที่ดี หากอกุศลวิบากให้ผลก็ต้องประสบ กับอารมณ์ที่ไม่ดี นอกจากนี้อารมณ์ก็เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง แม้จะได้รับอารมณ์ที่ดีและเป็นสุข ไม่นานอารมณ์ที่ดีและเป็นสุขนั้นก็ผ่านเลยไปจำเป็นต้องดิ้นรนแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ต่อไปอีก ดังนั้นวิธีการเลือกรับอารมณ์เพื่อให้เกิดความสุขและพ้นจากความทุกข์จึงไม่ได้ผลจริงตามที่คาดหวังไว้ (2) การรักษาจิตให้สงบสบายในทุกๆ สถานการณ์ เพราะคิดว่าถ้าจิตดีเสียแล้ว ก็สามารถเป็นสุขอยู่ได้แม้จะต้องกระทบกับอารมณ์ที่ไม่ดีก็ตาม และการควบคุมจิตก็ทำได้ง่ายกว่าการควบคุมอารมณ์เนื่องจากอารมณ์มักจะมาจากสิ่งภายนอกซึ่ง

ควบคุมได้ยาก ในขณะที่การควบคุมจิตเป็นสิ่งที่ทำได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามจิตเป็นของไม่เที่ยงและเป็นอนัตตาคือบังคับไม่ได้จริง ดังนั้นแม้จะทำให้จิตสงบหรือมีความสุขก็ทำได้เพียงชั่วคราวด้วยอำนาจของการเพ่ง เมื่อจิตเสื่อมจากการเพ่ง จิตก็กลับมาวุ่นวายและเป็นทุกข์ต่อไปได้อีก และ (3) การหลีกเลี่ยงการกระทบอารมณ์ เป็นวิธีการรักษาจิต ที่ประณีตยิ่งขึ้นไปอีก เพราะคิดว่าถ้าจิตไม่ต้องรับรู้อารมณ์หยาบๆเสียแล้ว จิตจะมีความสุขสงบสุขโดยอัตโนมัติดีกว่าจะต้องคอยรักษารักษาจิต ที่ต้องกระทบอารมณ์หยาบๆ อยู่ตลอดเวลา จึงเกิดความพยายามน้อมจิตไปสู่รูปฌาน หรือแม้กระทั่งการดับความรู้ด้วยการเข้าทางเอก จตุตถฌาน (ตามนัยของพระสูตร) หรือปัญจฌาน (ตามนัยของพระอภิธรรม) แล้วน้อมจิตไปสู่สัญญาสัตตาภูมิหรือพรหมลูกฟูกอย่างไรก็ตามเมื่อหมดกำลังเพ่ง จิตก็ถอนออกมารู้อารมณ์ตามปกติต่อไปอีก คนและสัตว์ทั้งหลายพยายามดิ้นรนหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ด้วยวิธีการต่างๆ แต่ไม่มีผู้ใดสามารถหนีพ้นจากความทุกข์ได้จริง เพราะความทุกข์เป็นสิ่งที่แนบประจำอยู่กับขันธคือร่างกายและจิตใจนี้เอง มีแต่พระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ทรงค้นพบทางรอดอันเป็นทางเอก คือทางสายเดียวที่จะพาผู้ดำเนินตามให้พ้นจากทุกข์ได้จริงทางเอกนี้คือการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั่นเอง ขอกล่าวกับเพื่อนนักปฏิบัติอีกเพียงไม่กี่ประโยคว่า แท้จริงแล้วการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องง่าย แต่ง่ายจนยากเพราะเราคิดไม่ถึงว่าจะ ง่ายขนาดนี้ ดังนั้นแทนที่เราจะพยายามปรุงแต่งการปฏิบัติต่างๆ นานา ขึ้นมาตั้งมากมายด้วยความยากลำบาก (ซึ่งเกือบทั้งหมดก็คือปัญญา-ภิสังขาร ซึ่งเราสร้างขึ้นเองด้วยอำนาจของการของอวิชชา โดยหวังว่าเมื่อเราปรุงแต่งการปฏิบัติได้ดีถาวรแล้วเราจะบรรลุผลได้เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่ง) เราก็ควรหันมารู้เท่าทันจิตที่แอบปรุงแต่งสิ่งต่างๆ ขึ้นมา เมื่อรู้ทันว่าจิตแอบปรุงแต่งแล้ว ความปรุงแต่งทั้งหลายนั้นก็ดับไปเอง เมื่อความปรุงแต่งทั้งหลายดับลงแล้ว ความรู้สึกเป็นตัวตนจะมีไม่ได้เลย ขันธหรือรูปนามจะแสดงความเป็นของสูญต่อหน้าต่อตาเพราะความเป็นตัวตนเกิดจากความคิดนึกปรุงแต่งล้วนๆ เมื่อปราศจากความเป็นตัวตนของขันธ ก็ปราศจากเครื่องรองรับความทุกข์ทางใจความทุกข์ทางใจก็ตั้งอยู่ไม่ได้ นี่เองเป็นที่สุดแห่งทุกข์ทางใจในปัจจุบันจนตราถึงวันสิ้นขันธก็เป็นอันสิ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงแต่เพียงเท่านั้น

เรื่องที่ 2 การละสลักร่างกายทิฐิ เป็นการชี้เป้าหมายแรกและทิศทางของการปฏิบัติ

พระโสดาบันคือผู้ละสลักร่างกายทิฐิได้เด็ดขาด พวกเราผู้ที่ปรารถนาจะบรรลุโสดาปัตติผลจึงควรสนใจศึกษาเรื่องสลักร่างกายทิฐิให้ดี สลักกายทิฐิคือความเห็นผิดว่ากายใจหรือรูปนามหรือขันธ 5 เป็นตัวเราของเราอย่างแท้จริง ดังนั้นเมื่อปรารถนาจะละความเห็นผิดเกี่ยวกับรูปนาม ก็จำเป็นจะต้องศึกษาเข้ามาที่รูปนามหรือกายใจของตน จะเที่ยวไปศึกษาเรื่องอื่นเพื่อ

จะทำให้ลายความเห็นผิดเกี่ยวกับ รูปนามไม่ได้ จำเป็นต้องหมั่นศึกษารูปนามของตนจนเกิดความรู้อึ้งเข้าใจถูก ว่าตัวเราไม่มี มีแต่รูปกับนาม เมื่อเกิดความรู้อึ้งแล้ว ความเห็นผิดก็เป็นอันถูกละไปเองเรียบร้อยแล้ว การศึกษารูปนามเพื่อให้เกิดความรู้อึ้งเข้าใจถูกนี้เองคือสิ่งที่เรียกว่า การเจริญวิปัสสนา ดังนั้นถ้าจะเจริญวิปัสสนาก็ต้องรู้รูปนาม สักกายทิฐิฉะนั้นชื่อของมันก็บอกอยู่แล้วว่าเป็นความคิดความเห็นและตามธรรมดาของปุถุชนนั้นย่อมจะมีความเห็นผิดอยู่เสมอ จะให้เห็นถูกอย่างพระอรหันต์บุคคลไม่ได้ แม้จะพยายามใช้ความคิดหรือใช้ความเห็นพิจารณา รูปนามของตนอย่างไร ก็จะเข้าใจได้เพียงแค่ว่า ตัวเรามีอยู่ แต่อาจจะมียู้อย่างถาวรในลักษณะที่ว่าเมื่อกายนี้ตายลง จิตวิญญาณก็ออกจากร่างไปเกิดใหม่ หรือบางคนก็เห็นว่าเรามีอยู่ แต่มีอยู่เพียงชั่วคราวเมื่อตายแล้วก็ขาดสูญไปเลยก็ได้

เรื่องที่ 3 ทางผิดที่ติดตาย เป็นการชี้แนวทางการปฏิบัติที่ผิดหรือทางสุดโต่งสองด้าน เพื่อให้พบทางสายกลางได้ง่ายขึ้น

ผู้เขียนมีโอกาสได้ศึกษาแนวทางปฏิบัติของสำนักปฏิบัติสำคัญๆ มาหลายแห่ง และทุกวันนี้ก็ยังมียุวกนักปฏิบัติจากสำนักต่างๆ ให้ความเมตตาแวะเวียนไปเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ ทำให้ได้เห็นว่าคุณคนไทยเรามีบุญวาสนาที่มีโอกาสได้อยู่บนแผ่นดินที่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ายังดำรงอยู่อย่างบริบูรณ์ พวกเราจึงมีแนวทางปฏิบัติที่ดีๆ ให้เลือกปฏิบัติได้ตั้งหลายแนวทาง ในขณะที่ชาวโลกส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเลย

จากการที่ได้สัมผัสกับเพื่อนนักปฏิบัติจำนวนมากทำให้สังเกตเห็นได้ว่า มีหลายสำนักที่ครูบาอาจารย์สอนได้ถูกต้องตรงตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักธรรมเรื่องกิจในอริยสัจจ์และวิธีการเจริญสติปัฏฐาน แต่พวกเราผู้เป็นศิษย์ส่วนหนึ่ง กลับไปติดอยู่แค่เปลือกหรือรูปแบบของการปฏิบัติ และเข้าไม่ถึงแก่นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ครูบาอาจารย์ต้องการสื่อ สำนักต่าง ๆ จึงมีทั้งผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและผู้ปฏิบัติผิดพลาด และความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติจากทุก ๆ สำนักก็คล้ายคลึงกัน คือถ้าไม่หลงสุดโต่งไปในโลกของความคิด ก็หลงสุดโต่งอยู่ในข้างการบังคับกดข่มตนเองทำให้เราไม่สามารถจะเดินทางสายกลางคือการรู้รูปนามตามความเป็นจริงได้ ผู้เขียนยังพบว่า ถ้าผู้ใดเข้าใจและไม่หลงไปในความสุดโต่ง ทั้งสองอย่างนี้ได้แล้ว ไม่ว่าผู้นั้นจะใช้อาร์มณรูปนามชนิดใดในสติปัฏฐาน จิตใจของผู้นั้นย่อมมีพัฒนาการทางสัมมาสติ สัมมาสมาธิและวิปัสสนา ปัญญาได้อย่างเดียวกัน จึงไม่ต้องเถียงกันเลยว่าแนวทางปฏิบัติของสำนักใดดีกว่าสำนักใด แต่ถ้าไม่รู้อาร์มณรูปนามเพราะหลงสุดโต่งไปในโลกของความคิด หรือรู้อาร์มณรูปนามอย่างสุดโต่งไปในข้างบังคับกดข่มตนเอง เราต่างก็

ผิดพลาดเหมือนๆ กันได้ทั้งนั้น ขอเชิญเพื่อนนักปฏิบัติลองมาฟังเรื่องความสุดโต่งกันดูสักที ก็แล้วกัน

เรื่องที่ 4 จากต้นสายถึงปลายทาง เป็นการชี้แนวทางการปฏิบัติที่ถูกหรือทางสายกลาง โดยแจกแจงตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของการปฏิบัติจนถึงปลายทาง

ทางแห่งความปรุ้งแต่งอันสุดโต่งมีสองฝั่ง คือ (1) การปล่อยตัวปล่อยใจไหลตามกิเลส หรือการหลงอยู่กับความปรุ้งแต่งฝ่ายอกุศลหรือกามสุขัลลิกานุโยค อันเป็นเหตุนำไปสู่ทุกข์ และ (2) การบังคับกดขี่กายใจอันเป็นการทำตนเองให้ลำบาก หรือการหลงอยู่กับความปรุ้งแต่งฝ่ายกุศล หรืออัตตakilมณานุโยค อันเป็นเหตุนำไปสู่สุดทางสองฝั่งนี้พระพุทเจ้าทรงสอนให้เว้นเสียพระพุทเจ้าทรงประกาศทางสายกลางไว้ เพื่อให้จิตของผู้ดำเนินตามพ้นจากความปรุ้งแต่งทั้งฝ่ายกุศลและอกุศล และโน้มโน้มไปสู่สมรรถมคือนิพพาน เหมือนสายน้ำที่ไหลไปสู่มหาสมุทรโดยไม่ติดนิงอยู่กับสองฝั่งของแม่น้ำ ทางสายกลางนี้คืออริยมรรคมีองค์ 8 ประการ อันรวบย่อเข้ามาได้ในศีล สมาธิ และปัญญา และทรง สอนวิธีการปฏิบัติตามทางสายกลางไว้อย่างหมดจดงดงามในมหา-สติปัฏฐานสูตร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามเกิดสติและปัญญา จนจิตสามารถปลดปล่อยความถ้อยมั่นในรูปนามหรือ "ตนเอง" ลงได้ แล้วประจักษ์กับนิพพานได้ในที่สุด

การจะเริ่มต้นเดินทางสายกลางได้ถูกต้อง จำเป็นต้องรู้จักว่า ต้นสายของทางสายนี้ อยู่ที่ตรงไหน นี่เป็นเรื่องที่สำคัญและน่าสนใจ ยิ่งกว่าเรื่องที่ว่า จะกำหนดลมหายใจอย่างไร จะเดินท่าไหน จะนั่ง ท่าไหน หรือจะเอาจิตวางไว้ที่ตรงไหน ฯลฯ เสียอีก เพราะถ้าผู้ปฏิบัติเข้าใจ และเข้าสู่ต้นทางของการปฏิบัติได้ โอกาสที่จะเดินถูกทางและไปถึงปลายทางก็เป็นไปได้มากทีเดียว ผู้เขียนได้สำรวจหาต้นทางของการปฏิบัติธรรม ทั้งด้วยการ ศึกษาพระปริยัติธรรม และด้วยการรับฟังคำสอนของครูบาอาจารย์ในสายปฏิบัติ แล้วได้นำมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง เผื่อบางท่านจะเกิดความสนใจที่จะศึกษาปฏิบัติธรรมกันบ้าง ซึ่งถ้าเพื่อนชาวพุทธสนใจศึกษาและปฏิบัติธรรมกันมากๆ พระพุทธศาสนาจะได้ตั้งมั่นเป็นสมบัติของชาวโลกสืบไปอีกนานๆ

เรื่องที่ 5 หัวใจกรรมฐาน เป็นการนำเสนอหลักการปฏิบัติธรรมในภาพรวม ทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน

การปฏิบัติธรรมในทางพระพุทธศาสนามี 2 อย่างคือสมถ-กรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน พวกเราควรทำความเข้าใจกรรมฐาน ทั้ง2 อย่างให้ชัดเจน เพื่อว่าเมื่อเวลาทำสมถกรรมฐานจะได้ไม่หลงไปทำมิจาสมาธิ และเมื่อเวลาเจริญวิปัสสนากรรมฐานจะได้ไม่หลงไปทำสมถกรรมฐาน ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้เป็นปัญหาที่พบมากในหมู่นักปฏิบัติ สำหรับท่านที่ไม่มีเวลาจะ

สนใจกรรมฐานทั้งสองอย่าง จะสนใจอย่างเดียวก็ได้ แต่ขอให้สนใจวิปัสสนากรรมฐานก็แล้วกัน เพราะ วิปัสสนากรรมฐานเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ต้องมีพระพุทธรูปเจ้ามาตรัสรู้จึงจะมีการสอนกัน ส่วนสมถกรรมฐานนั้นเป็นสาธารณะ ไม่มีพระพุทธรูปเจ้า ก็มีนักปราชญ์อื่นๆ มาสอนกันได้อยู่แล้วเวลานี้พระพุทธรูปศาสนายังดำรงอยู่ ธิเบตเรียนเรื่องวิปัสสนากรรมฐานไว้มาก่อนก็แล้วกัน ค่อยๆ อ่าน ค่อยๆ ทำความเข้าใจบทความนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ข้อ๓ เป็นต้นไป ถ้าอ่านเพียงอย่างเดียวไม่รู้เรื่อง ก็ลองอ่านหลายๆ เที้ยว พวกเราคงเข้าใจจนได้ในที่สุด กระซิบบอกพวกเราไว้เลยว่า ถ้าเข้าใจเมื่อใด จะพบว่านี่คือขุมทรัพย์แห่งความสุขที่ใครๆ ก็ปรารถนานั่นเอง

เรื่องที่ 6 เรื่องของพระโบลานเปล่า เป็นการเล่าตัวอย่างของการปฏิบัติธรรมอย่างง่ายๆ ซึ่งสามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน

เรื่องราวของพระโบลานเปล่า อรรถกถาธรรมบทได้กล่าวถึงเรื่องราวการปฏิบัติธรรมของพระเถระรูปหนึ่งชื่อพระโปลุละ ความจริงท่านคงมีชื่ออย่างอื่น ส่วนคำว่าโปลุละน่าจะเป็นฉายาใหม่ของท่านที่พระพุทธรูปเจ้าทรงเรียกขึ้นก่อน คำว่า "โปลุละ" แปลว่าโบลานเปล่าได้แก่ คัมภีร์ที่ปราศจาก

ตัวอักษร เปรียบเหมือนจิตที่ปราศจากกรรม พระโปลุละเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่ทรงจำและแตกฉานในพระธรรมวินัยมาก ท่านเป็นอาจารย์สั่งสอนศิษย์จำนวนมาก แต่ท่าน ก็ไม่เคยลงมือปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง คงเรียนแต่พระปริยัติธรรมเท่านั้น ในเวลาที่ท่านเข้าไปเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าจะเรียกท่าน ว่า "โปลุละๆ" เป็นการกระตุ้นให้ท่านเกิดความสำนึกตัวว่า ท่านมีแต่ความทรงจำธรรมะได้ แต่ใจไม่มีธรรม ทั้งนี้ก็ด้วยพระมหากรุณาของพระพุทธรูปเจ้านั่นเอง ธรรมดาของครูบาอาจารย์ผู้มีความกรุณาต่อศิษย์ ย่อมชวนชวน ที่จะให้ศิษย์ได้ดี พระพุทธรูปเจ้าได้ชื่อว่าเป็นบรมครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จึงทรงชวนชวนสั่งสอนพุทธสาวกด้วยวิธีการต่างๆ ตามจริตนิสัยและวาสนาบารมีของแต่ละคน โดยมุ่งประโยชน์ของศิษย์ผู้นั้นเป็นสำคัญ แม้บางกรณีจะต้องทรมานให้ได้ยากก็ตาม พระโปลุละถูกเรียกเช่นนั้นก็ได้อายุจริงๆ เมื่อทนไม่ไหวท่านจึง ทูลลาพระพุทธรูปเจ้าออกไปปฏิบัติธรรม เพื่อเติมโบลานคือใจของท่านให้เต็มไปด้วยอักษรคือธรรม

ท่านมุ่งหน้าเข้าสู่วัดป่า เข้าไปขอเรียนกรรมฐานจากพระอาจารย์ใหญ่ของวัดป่า ซึ่งพระอาจารย์ใหญ่ก็ปฏิเสธที่จะสอนท่าน เพื่อทรมานให้ท่านลดมานะละทิฐิเสียก่อน ท่านก็เข้าไปขอเรียนกรรมฐานจากพระเถระลำดับรองลงไปตามลำดับจนถึงพระหนุ่มๆ แต่ไม่มีพระป่า แม้แต่รูปเดียวที่ยอมสอนท่าน แล้วท่านก็ยอมลดทิฐิมานะจริงๆ เพราะในที่สุดท่านก็เข้าไป ขอ

เรียนกรรมฐานกับสามเณรน้อยในวัดป่า สามเณรน้อยซึ่งพระอรรคณาจารย์ไม่ได้กล่าวว่าท่านชื่ออะไรระบุแต่ว่าท่านเป็นพระอรหันต์ ได้ทรมานพระโพธิ์ให้สิ้นพยศ ด้วยการคาดคั้นพระเถระว่า ถ้าต้องการให้สามเณรสอนจริงๆ ท่านจะต้องเชื่อฟังคำสั่งของอาจารย์เถระนะ พระเถระอยากได้ธรรมก็ยอมรับปากแล้วทันใดนั้นสามเณรก็ออกคำสั่งที่เหมือนการกลั่นแกล้งท่านพระโพธิ์ ด้วยการสั่งให้ท่านลุยลงไปสระน้ำทั้งที่ครองจีวรเนื้อดีราคาแพงอยู่พระเถระท่านก็ลุยลงน้ำทันทีโดยไม่คิดเอื้อนเลย นี่เป็นตัวอย่างของศิษย์กรรมฐานที่มุ่งต่อรรถต่อธรรมจริง ๆ พวกเรารุ่นนี้ควรดูตัวอย่างเอาไว้บ้าง การเรียนกรรมฐานเป็นการ ขัดเกลากิเลสตนเอง ถ้าเรียนด้วยจิตใจที่เต็มไปด้วยทิฐิคือความ คิดเห็นส่วนตัว หรือเรียนด้วยมานะคือความถือตัว เรียนอย่างไรก็หวังความสำเร็จได้ยาก แต่ถ้าพยายามขัดเกลากิเลสตนเองให้มาก โอกาสประสบความสำเร็จก็มีมากขึ้น พระมหาเถระลุยลงน้ำพอชายจีวรเปียกสามเณรก็เรียกท่านให้กลับมา แล้วกล่าวว่า "ท่านผู้เจริญ ในจอมปลวกแห่งหนึ่งมีช่องอยู่ 6 ช่อง มีเหยี่ยวเข้าไปอยู่ภายใน บุคคลผู้ประสงค์จะจับมัน ฟังอดช่องทั้ง 5 ทำลายช่องที่ 6 แล้วจึงจับเอา แม้ท่านก็จงปิดทวารทั้ง 5 จงเริ่ม ตั้งกรรมฐานไว้ในมโนทวาร" สามเณรกล่าวเพียงเท่านี้ ท่านพระโพธิ์ ก็เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งในหนทางปฏิบัติทันที

เรื่องที่ 7 สุกญตา เป็นการเล่าถึงปลายทางของการปฏิบัติจากประสบการณ์ที่ครูบาอาจารย์ถ่ายทอดให้ได้รับฟังมา

พวกเราคงเคยได้ยินคำว่าสุกญตาหรือมหาสุกญตากันบ่อย ๆ และอาจเคยพบเพื่อนชาวพุทธบางท่านโดยเฉพาะปัญญาชนที่สนใจศึกษาเรื่องสุกญตาด้วยการอ่าน การฟัง การคิด และการถกแถลงธรรม ท่านเหล่านี้ได้รับความอึ้งออดอึ้งใจ ว่ามีความรู้ความเข้าใจพระพุทธานุสา ลึกซึ้งเพียงพอแล้วจนไม่สนใจการเจริญสติ ซึ่งเราคงเข้าไปเกี่ยวข้องอะไรด้วยไม่ได้ แต่ที่น่าเป็นห่วงก็คือเพื่อนผู้สนใจการปฏิบัติบางท่านกลับพยายามเจริญสติด้วยการใช้สุกญตาเป็นอารมณ์กรรมฐาน ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดพลาดมาก เพราะพระพุทธานุสาทรงสอนให้ใช้ขันธหรือ รูปนามเป็นอารมณ์ของวิปัสสนากรรมฐาน ไม่ได้ทรงสอนให้ใช้สุกญตาหรือความว่างเป็นอารมณ์แต่อย่างใด บางท่านถึงกับนำพระไตรปิฎกมาอ้างว่า พระพุทธานุสาก็ทรงสอนให้ใช้สุกญตาเป็นอารมณ์กรรมฐานเหมือนกัน เนื้อหาของพระไตรปิฎก

ส่วนนี้มีอยู่ว่า โมฆราชมาณพ พร้อมด้วยเพื่อนร่วมสำนักผู้เป็นศิษย์ของพราหมณ์พาวรรวม 16 ท่าน ได้ไปเฝ้าทูลถามปัญหากับพระพุทธานุสา ท่านเหล่านี้ภายหลังได้อุปสมบทและบรรจุเป็นพระอรหันต์ชั้นแนวหน้า ทั้งสิ้น เฉพาะท่านโมฆราชท่านนี้ได้ทูลถามพระพุทธานุสาถึง ๓ ครั้งว่า "บุคคลผู้พิจารณาเห็นโลกอย่างไร มัจจุราชจึงจะไม่เห็น"พระอรรคณาจารย์ท่าน

อธิบายว่า เหตุที่ท่านโมฆราชต้องถาม ถึง ๓ ครั้ง ก็เพราะพระพุทธเจ้าทรงขอให้โมฆราชมาพบ มีอินทรีแย่งกล้วยก่อน จึงยังมิได้ทรงตอบเมื่อทูลถามปัญหา 2 ครั้งแรก ต่อจากท่านอชิตะ และท่านติสสเมตเตยยะ เมื่อท่านโมฆราชทูลถามเป็นครั้งที่ ๓ โดยได้ถามเป็นบุคคลลำดับ ที่ 15 แทนที่จะได้ถามเป็นท่านที่ 2 หรือ ๓ จึงทรงตอบว่า "ดูกรโมฆราช ท่านจงเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ พิจารณาเห็นโลกโดยความเป็นของว่างเปล่าเกิด จงถอนความตามเห็นว่าเป็นตัวตนเสียแล้ว พึงเป็นผู้ข้ามพ้นมัจจุราชได้ด้วยอาการอย่างนี้ บุคคลผู้พิจารณาเห็นโลกอยู่อย่างนี้ มัจจุราชจึงจะไม่เห็น"

เมื่ออ่านคำตอบตรงนี้แล้ว ท่านที่ชอบเรื่องสุญญตาก็มักจะสรุปเอาเลยว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ปฏิบัติด้วยการคิดพิจารณาให้เห็นว่าโลกเป็นของว่างเปล่าหรือเป็นสุญญตา ความจริงพระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ทรงสอนอย่างนั้น แต่ท่านระบุชัดเจนว่า จงเป็นผู้มีสติทุกเมื่อ แสดงว่าท่านสอนให้เจริญสติ ถ้า ถ้ามต่อไปว่าท่านให้เจริญสติโดยใช้สิ่งใดเป็นอารมณ์กรรมฐาน ก็ตอบได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงสอนให้ใช้โลกเป็นอารมณ์กรรมฐาน และคำว่าโลกก็หมายความว่ารูปรูปนามนั่นเอง พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงสอนให้ใช้สุญญตาหรือความว่างเปล่าเป็นอารมณ์กรรมฐาน เพียงแต่ทรงแนะนำให้ตามรู้รูปรูปนามในแง่มุมของความว่างเปล่าจากตัวตนหรืออนัตตาเท่านั้นเอง เพราะท่านโมฆราชเป็นผู้มีปัญหามาก จึงเหมาะที่จะบรรลุดุธรรม ด้วยสุญญตวิโมกข์คือการเห็นรูปรูปนามเป็นอนัตตา ทั้งนี้ในบรรดาคณะศิษย์ของพราหมณ์พาวรีทั้ง 16 ท่านนั้น พระไตรปิฎกกล่าวถึงฉายาต่อท้ายชื่อไว้ 2 ท่าน คือท่านโมฆราชผู้มีปัญญา กับท่านปัณณิกะผู้แสวงหาคุณอันใหญ่ แสดงว่าท่านโมฆราชน่าจะมีจุดเด่นใน ด้านมีปัญหาจริง ๆ เพียงแต่ไม่ถึงระดับท่านพระสารีบุตรผู้เป็น อัครสาวกผู้เลิศด้วยปัญญาท่านนั้น

เรื่องที่ 8 ของฝาก เป็นบันทึกการสนทนาธรรมกับเพื่อนนักปฏิบัติที่เดินมาในแนวทางต่างๆ กัน เพื่อไปสู่จุดหมายอันเดียวกัน

บันทึกฉบับนี้ประมวลจากคำสนทนาธรรมระหว่างเพื่อนนักปฏิบัติหลายท่านกับผู้เขียน เห็นว่าอาจจะมีประโยชน์อยู่บ้างจึงเก็บมาเป็นของฝากไว้ท้ายหนังสือเล่มนี้ด้วย หากบันทึกฉบับนี้จะก่อความไม่สบายใจให้กับท่านผู้ใดบ้าง ก็ขอได้โปรดให้อภัยแก่ผู้เขียนด้วย พระปราโมทย์ ปาโมชฺโช เช่น

ถาม ผมสังเกตเห็นว่าพระภิกษุสามเณรและญาติโยมที่มาสนทนาธรรมกับหลวงพ่อบัณฑิตมีพื้นฐานการศึกษาปฏิบัติธรรมมาจากหลายสำนักไม่ทราบว่สนทนาธรรมกันได้อย่างไรจึงพูดกันรู้เรื่องและไม่ทะเลาะกัน

ตอบ ถ้าเราถือคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักไม่ใช่ถือคำสอนของอาจารย์เป็นหลัก และถ้าเราถือธรรมเป็นใหญ่ไม่ใช่ถือความเห็นของตนเป็นใหญ่ แม้จะศึกษารัชมามาจากต่างสำนักกัน เราก็สนทนา กันได้ ทั้งนี้คำสอนของพระพุทธเจ้าหรือธรรมอันเป็นมาตรฐานนั้น เรา ศึกษาได้จากพระปริยัติธรรมและทดสอบได้ด้วยการปฏิบัติ

ถาม ผมเห็นว่าพระปริยัติธรรมเป็นแค่แผนที่หายาๆ ไม่มีความละเอียดลึกซึ้งเท่าไรนัก ส่วนอาจารย์ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติเปรียบเหมือนคนที่เคยเดินทางมาก่อนแล้ว ย่อมจะรู้เส้นทางเดินได้ละเอียดลึกซึ้งกว่าที่ปรากฏในพระปริยัติธรรม

ตอบ พระปริยัติธรรมไม่ใช่แผนที่หายาๆ แต่มีความกว้างขวางและละเอียดลึกซึ้งมากที่สุด เพราะเป็นที่รวมภูมิความรู้บางส่วน of พระพุทธเจ้าและพระมหาสาวกอีกหลายรูปเข้าไว้ด้วยกันแต่ที่เราเห็นเป็นของหายากก็เพราะเราเข้าไม่ถึงสภาวะจริงที่พระปริยัติ-ธรรมต้องการสื่อ ทั้งนี้สภาวะจริงจะรู้ได้ด้วยการปฏิบัติเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมจึงไม่ควรละทิ้งการปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่ซาบซึ้งถึงสภาวะธรรมอันปรากฏคำอธิบายอยู่ในพระปริยัติธรรมและอาจจะตีความพระปริยัติธรรมในลักษณะต่ำระดับกว่าที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ได้ ส่วนนักปฏิบัติก็ไม่ควรดูหมิ่นพระปริยัติธรรม เพราะ นักปฏิบัติแม้จะเก่งเพียงใดก็มักจะรอบรู้ลึกซึ้งเฉพาะแนวทางที่ตน เคยดำเนินมาเท่านั้น ใครไปศึกษาด้วย ก็จะสอนทุกคนให้ปฏิบัติเหมือนที่ตนเคยปฏิบัติมา ซึ่งอาจจะได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง เพราะจริตนิสัยของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันและเหมาะสมกับกรรมฐานที่แตกต่างกัน

ดังนั้นถ้าชาวพุทธศึกษาเฉพาะพระปริยัติธรรม ก็จะเห็นพระปริยัติธรรมเป็นตำราอันแห้งแล้ง แต่ถ้าปฏิบัติอย่างเดียว ก็อาจจะปฏิบัติผิด หรือแม้จะปฏิบัติถูกก็จะรอบรู้แนวทางการปฏิบัติเพียง ด้านใดด้านหนึ่ง ทำให้ช่วยเหลือผู้อื่นได้น้อยลง และไม่สามารถรักษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้

ถาม หากเป็นดังที่หลวงพ่อก้าว เราคงสามารถนำพระปริยัติ-ธรรมมาวิเคราะห์การปฏิบัติของนักปฏิบัติทั้งหลายได้ ว่าการปฏิบัติอย่างใดถูกหรือผิด

ตอบ เห็นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติ ของเราเอง

บทวิจารณ์

จุดเด่น

หนังสือ "ทางเอก" ของ พระปราโมทย์ ปาโมชโย มีจุดเด่นที่น่าสนใจและทรงคุณค่าหลายประการดังนี้

1. การนำเสนอแนวทางปฏิบัติธรรมอย่างเป็นลำดับ บทความมีการลำดับเนื้อหาอย่างชัดเจน แบ่งหัวข้อที่สำคัญตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงประเด็นเชิงลึก เช่น "ทางเอก": ปูพื้นฐานสำหรับผู้เริ่มสนใจการปฏิบัติธรรม "การละสักกายทิฐิ": ชี้เป้าหมายแรกของการปฏิบัติ "ทางผิดที่ติดตาย" และ "จากต้นสายถึงปลายทาง": ช่วยป้องกันข้อผิดพลาดและนำไปสู่ทางที่ถูกต้อง สิ่งนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามแนวคิดและปรับใช้การปฏิบัติธรรมตามความเหมาะสมของแต่ละคนได้ง่ายขึ้น

2. เน้นย้ำเรื่อง "ทางสายกลาง" อย่างลึกซึ้ง เนื้อหามุ่งสื่อสารถึงความสำคัญของการหลีกเลี่ยงความสุดโต่งทั้งสองด้าน ไม่ว่าจะเป็นการปล่อยตัวปล่อยใจตามกิเลสหรือการบังคับกดขี่ตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจของคำสอนในพระพุทธศาสนา เนื้อหานี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่า การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องคือการรักษาสมดุล การรู้เท่าทันขั้นต้นและละวาง "ตัวตน" คือหนทางแห่งความหลุดพ้น

3. มีตัวอย่างที่ชัดเจนและสอดแทรกเรื่องราวเชิงเปรียบเทียบ เรื่อง "พระใบลานเปล่า" เป็นตัวอย่างที่ทรงพลังและเข้าใจง่ายในการสอนเรื่องการปรับปรุงตนเองผ่านการปฏิบัติธรรม โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการลงมือปฏิบัติจริง มากกว่าการเพียงจดจำหลักธรรม นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงบทบาทของครูบาอาจารย์ที่ช่วยชี้แนะแนวทางให้ลูกศิษย์ไปถึงความสำเร็จ

4. การเชื่อมโยงธรรมะกับชีวิตประจำวัน บทความแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติธรรมไม่ใช่เรื่องไกลตัวหรือซับซ้อน แต่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การ "รู้ทันความปรุงแต่งของจิต" ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจว่าธรรมะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เราสามารถฝึกฝนและสัมผัสได้จริง

5. ภาษาเรียบง่ายแต่ลึกซึ้ง แม้จะเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับธรรมะ แต่บทความใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น การเปรียบเทียบขั้น 5 เป็นสิ่งที่ "แนบทุกซ์" การใช้คำว่า "ความสุขเป็นภาพลวงตา" ที่ช่วยเปิดมุมมองให้ผู้อ่านเห็นสัจธรรมของชีวิต

6. สนับสนุนการเจริญวิปัสสนากรรมฐานอย่างเป็นรูปธรรม บทความให้ความสำคัญกับการเจริญวิปัสสนากรรมฐานโดยระบุถึงเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างชัดเจน เช่น การรู้เท่าทันชั้น 5 การละสัkkายทิณฺฐิ การพัฒนาสติปัฏฐาน สิ่งนี้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถนำคำสอนมาใช้ได้จริงโดยไม่สับสน

7. เน้นประโยชน์ของธรรมะในระดับสูงสุด เนื้อหาชี้ให้เห็นว่าสาระสำคัญของธรรมะคือ "การหลุดพ้นจากทุกข์" ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงคุณค่าที่แท้จริงของการปฏิบัติธรรม

จุดเด่นของหนังสือเรื่อง "ทางเอก" ของ พระปราโมทย์ ปาโมชโย คือการนำเสนอธรรมะในมุมมองที่เรียบง่าย ลึกซึ้ง และเข้าใจง่าย ผู้อ่านจะได้รับทั้งความรู้เชิงปรัชญา แนวทางปฏิบัติ และแรงบันดาลใจที่เหมาะสมสำหรับผู้สนใจศึกษาธรรมะตั้งแต่ระดับเริ่มต้นไปจนถึงผู้ปฏิบัติขั้นสูง หากมีการสอดแทรกคำถามหรือแบบฝึกหัดสำหรับให้ผู้อ่านพิจารณาเพิ่มเติม อาจช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงความคิดและการปฏิบัติในชีวิตจริงได้มากขึ้นอีกด้วย

จุดด้อย

หนังสือ "ทางเอก" ของ พระปราโมทย์ ปาโมชโย แม้ว่าจะมีจุดเด่นที่ทรงคุณค่า แต่ก็มีจุดด้อยหรือข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณาเพื่อให้เนื้อหา มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การเน้นเนื้อหาธรรมะขั้นสูง อาจยากต่อผู้อ่านที่เพิ่งเริ่มต้น แม้ว่าบทความจะมีการลำดับเนื้อหา แต่บางส่วน เช่น การละสัkkายทิณฺฐิ หรือ ชั้น 5 อาจลึกซึ้งเกินไปสำหรับผู้อ่านที่ยังไม่มีพื้นฐานทางธรรมะมาก่อน เนื้อหาที่อธิบายเหล่านี้ใช้ภาษาที่อาจดูเข้าใจง่าย แต่ความหมายอาจซับซ้อนสำหรับผู้ที่ยังไม่เคยศึกษาเรื่องวิปัสสนากรรมฐานหรือแนวทางปฏิบัติในเชิงลึก

2. ขาดตัวอย่างหรือคำอธิบายที่หลากหลายสำหรับกลุ่มผู้อ่านต่างกัน ตัวอย่างในบทความ เช่น พระใบฎีกาเปลา แม้จะทรงพลัง แต่ผู้อ่านบางกลุ่มอาจยังมองไม่เห็นการนำธรรมะไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ชัดเจน เช่น ผู้ที่ทำงานในชีวิตสมัยใหม่ ผู้ที่มีข้อจำกัดทางเวลา บทความไม่ได้ชี้ให้เห็นแนวทางปรับตัวสำหรับการปฏิบัติธรรมในสถานการณ์ที่แตกต่าง

3. ขาดการให้เหตุผลเชิงตรรกะหรือวิทยาศาสตร์สนับสนุนในบางประเด็น แม้บทความจะมุ่งเน้นธรรมะตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ในยุคปัจจุบัน ผู้อ่านหลายคนอาจต้องการคำอธิบายที่มีฐานทางวิทยาศาสตร์หรือจิตวิทยาสันับสนุน เช่น การรู้ทันชั้น 5 ช่วยลดทุกข์ได้อย่างไร การเจริญสติส่งผลต่อสมองหรือจิตใจอย่างไร

4. การเน้นธรรมะในเชิงปฏิบัติที่อาจดูเฉพาะทางเกินไป บทความเน้นเรื่องการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเจริญวิปัสสนา การละชั้น 5 ซึ่งอาจเหมาะกับผู้อ่านที่มีความสนใจในเชิงลึกหรือผู้ที่ปฏิบัติมาแล้ว แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยฝึกปฏิบัติเลย อาจมองว่าเนื้อหาไม่ตอบโจทย์หรือดูเป็นทางเลือกที่ยาก

5. ขาดการเปิดพื้นที่ให้ผู้อ่านไตร่ตรองหรือปฏิสัมพันธ์ บทความส่วนใหญ่เป็นการบรรยายเนื้อหาแบบให้ความรู้ แต่ขาดคำถามหรือแนวทางที่กระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดหรือไตร่ตรอง เช่น “ลองถามตัวเองว่าเรามีความยึดติดกับสิ่งใดบ้าง?” “ความสุขในชีวิตของคุณมาจากอะไร และมันจริงจริงหรือไม่?”

6. อาจขาดมุมมองที่หลากหลายจากผู้อ่านต่างศาสนา บทความเน้นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในเชิงลึก ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่มีความรู้พื้นฐานศรัทธาในธรรมะอยู่แล้ว แต่ผู้อ่านที่ไม่ได้อยู่ในบริบทของศาสนาพุทธอาจมองว่าแนวคิดบางอย่างเข้าใจยากหรือไม่สามารถเข้าถึงได้

จุดด้อยที่พบในบทความ "ทางเอก" ของ พระปราโมทย์ ปาโมชโย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและความหลากหลายของผู้อ่าน รวมถึงการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับทั้งผู้เริ่มต้นและผู้ปฏิบัติธรรมขั้นสูง หากปรับปรุงตามแนวทางที่กล่าวมา บทความจะสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้กว้างขวางยิ่งขึ้นและสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างลึกซึ้งกว่าเดิม

ประโยชน์ของหนังสือ

ประโยชน์ของหนังสือ "ทางเอก" โดย พระปราโมทย์ ปาโมชโย 1. แนะนำการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน หนังสือช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจวิธีเจริญสติปัฏฐาน (การมีสติรู้กายใจ) ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ในทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะอยู่ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือในชีวิตประจำวัน ลดความเข้าใจผิดว่าการปฏิบัติธรรมต้องทำในวัดหรือสถานที่เฉพาะ 2. สร้างความเข้าใจธรรมะอย่างลึกซึ้ง อธิบายหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) และชั้น 5 อย่างกระชับ เข้าใจง่าย ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต และลดการยึดมั่นถือมั่นในตัวตน 3. ลดความทุกข์ในจิตใจ ด้วยการฝึกสติรู้ทันอารมณ์และจิตใจ หนังสือช่วยให้ผู้อ่านสามารถเผชิญหน้ากับความทุกข์ได้อย่างมีสติ การมองเห็นความเป็นไปของกายและจิตใจตามความเป็นจริง จะช่วยให้ผู้อ่านปล่อยวางจากความยึดติดและความเครียด 4. เหมาะสำหรับคนยุคใหม่ที่มีเวลาจำกัด เนื้อหาเหมาะกับผู้ที่ไม่มีเวลาจำกัดหรือชีวิตเร่งรีบ เพราะการฝึกสติไม่ต้องอาศัยพิธีกรรมซับซ้อน แต่เป็นสิ่งที่ทำได้ทันทีในชีวิตประจำวัน

เหมาะสำหรับผู้ที่มีเริ่มต้นสนใจธรรมะ และผู้ที่ต้องการแนวทางการปฏิบัติธรรมแบบเรียบง่าย 5. เสริมสร้างปัญญาและวิถีชีวิตที่สงบสุข หนังสือช่วยให้ผู้อ่านพัฒนาปัญญาในการมองเห็นธรรมชาติของชีวิต ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และลดการยึดติดในสิ่งสมมติ ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขในจิตใจ แม้เผชิญกับปัญหาและความวุ่นวาย 6. เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัย หนังสือเขียนด้วยภาษาที่เรียบง่าย กระชับ ไม่ต้องมีพื้นฐานธรรมะมาก่อนก็สามารถเข้าใจได้ สรุปหนังสือ "ทางเอก" มีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการเริ่มต้นหรือพัฒนาการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ช่วยลดความทุกข์ เสริมสร้างปัญญา และนำไปสู่ความสงบสุขทางจิตใจ เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับทุกคนที่สนใจธรรมะ ไม่ว่าจะเป็นผู้เริ่มต้นหรือผู้ที่ต้องการแนวทางการปฏิบัติที่ลึกซึ้งแต่ไม่ซับซ้อน

สรุป

หนังสือ "ทางเอก" เป็นคู่มือการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ที่ชี้ให้เห็นถึงหนทางเดียวที่นำไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ตามคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ การเจริญสติปัฏฐาน หรือการฝึกเจริญสติรู้กายใจตามความเป็นจริง เนื้อหาเน้นการเรียนรู้ธรรมชาติของจิต การพิจารณาชั้น 5 และการละวางความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน โดยเน้นการปฏิบัติที่เรียบง่ายและตรงตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า แก่นสำคัญในหนังสือ 1. "ทางเอก" หมายถึงอะไร ทางเอกในที่นี้ หมายถึง มรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นเส้นทางเดียวที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า สามารถนำไปสู่การดับทุกข์ได้อย่างแท้จริง การเดินบนทางเอกต้องประกอบด้วย การเจริญ สติปัฏฐาน 4 ได้แก่ การมีสติรู้กาย รู้เวทนา รู้จิต และรู้ธรรม 2. การเจริญสติปัฏฐานในชีวิตประจำวัน พระอาจารย์ปราโมทย์สอนให้ "รู้ทันกายใจ" ตามความเป็นจริง โดยไม่พยายามเปลี่ยนแปลงหรือบังคับจิตให้สังเกตและเห็นความเป็นไปของกายและใจ เช่น ความสุข ความทุกข์ ความโลภ โกรธ หลง แล้วมองมันด้วยความเป็นกลาง การฝึกเช่นนี้จะช่วยลดความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน และนำไปสู่ความเบาสบายทางจิตใจ 3. ชั้น 5 และความเข้าใจเรื่อง "ตัวตน" ชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสิ่งที่เราเรียกว่าชีวิต พระอาจารย์สอนให้พิจารณาว่า ชั้นทั้ง 5 ล้วนเป็นสิ่งไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ไม่มีอะไรที่เป็นตัวเราหรือของเรา การเห็นความจริงนี้ช่วยให้ละวางความยึดมั่นถือมั่นใน "ตัวตน" 4. การปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบัน หนังสือเน้นว่าการปฏิบัติธรรมไม่จำเป็นต้องรอเวลาหรือสถานที่เฉพาะ สามารถฝึก "เจริญสติ" ได้ในทุกอิริยาบถ เช่น ขณะเดิน ขณะนั่ง หรือแม้แต่ขณะทำงาน เป้าหมายคือการ

สร้าง "ความรู้ตัว" อย่างต่อเนื่อง และไม่หลงไปในความคิดปรุงแต่ง 5. หลุดพ้นจากทุกข์ด้วยปัญญา เมื่อฝึกสติจนเกิดความเข้าใจในสภาวะธรรมตามความเป็นจริง จะเกิด "ปัญญา" ที่มองเห็นทุกสิ่งตามไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ปัญญานี้จะนำไปสู่การปล่อยวาง และพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง จุดเด่นของหนังสือ เนื้อหาเรียบง่าย กระชับ และเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้สนใจธรรมะในชีวิตประจำวัน เน้นการปฏิบัติจริง ไม่เพียงแต่การฟังหรือการศึกษา ช่วยให้ผู้อ่านเกิดแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นฝึกสติและปฏิบัติธรรม หนังสือ "ทางเอก" เป็นเสมือนแผนที่นำทางให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจและเดินตามหนทางที่นำไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ โดยไม่เน้นพิธีกรรมหรือวิธีการซับซ้อน แต่กลับชี้ไปที่การพัฒนาสติรู้ตัวในชีวิตประจำวัน พระอาจารย์ปราโมทย์ได้ถ่ายทอดเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมา เรียบง่าย และเหมาะสมกับผู้อ่านในยุคปัจจุบันที่ต้องการนำธรรมะมาปรับใช้ในชีวิตได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

พระปราโมทย์. (2555). *ทางเอก*. กรุงเทพฯ: เม็ดทราย.

ศีล 5 รักษาโลก*

THE FIVE PRECEPTS FOR SAVING THE WORLD

พระครูปิยธรรมวัตร ฉนฺทธมฺโม (แสงเวช)¹ และ สมเดช นามเกต²

Phrakhrupiyathamawat Chandadhammo (Sangvesh)¹ and Somdet Namket²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6702105001@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันตอบรับบทความ : 16 กุมภาพันธ์ 2568

Received 13 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 16 February 2025

แปลจากหนังสือ : ศีล 5 รักษาโลก

ผู้เขียน : พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี)

ผู้แปล : พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี)

สำนักพิมพ์ : บริษัท อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

ปีที่พิมพ์ : 2558

จำนวนหน้า : 249

บทนำ

ในโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง ความเร่งรีบ และความท้าทายจากปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ศีล 5 กลับมาเป็นคำตอบที่เรียบง่ายแต่ทรงพลังสำหรับการสร้างความสมดุลในชีวิตของมนุษย์ หลักศีล 5 ซึ่งถือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เป็นทั้ง

Citation:

* พระครูปิยธรรมวัตร ฉนฺทธมฺโม(แสงเวช) และ สมเดช นามเกต. (2568). ศีล 5 รักษาโลก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 372-383

Phrakhrupiyathamawat Chandadhammo (Sangvesh) and Somdet Namket. (2025). The Five Precepts for Saving the World. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 372-383.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.24>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

รากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูจิตใจของมนุษย์ให้กลับคืนสู่ความดีงาม

"ศีล 5 รักษาโลก" เป็นหนังสือที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของศีล 5 ในฐานะหลักธรรมที่ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในศาสนาพุทธ แต่ยังเป็นพื้นฐานสากลที่มนุษย์ทุกคนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ด้วยวิสัยทัศน์ของ พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี) ท่านได้อธิบายศีล 5 อย่างละเอียดลึกซึ้ง พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับปัญหาในสังคมปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นว่า ศีล 5 ไม่ได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติทางศาสนา แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ไข้ปัญหาโลกได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับโลก

ศีล 5 หลักธรรมแห่งความสมดุล ศีล 5 ประกอบด้วยข้อปฏิบัติที่เน้นการละเว้นจากการทำผิดใน 5 ด้าน ได้แก่ การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดนินทา การพูดเท็จ และการเสพสิ่งเสพติด หลักธรรมทั้ง 5 ประการนี้ดูเหมือนเป็นสิ่งง่าย ๆ แต่กลับมีความลึกซึ้งอย่างยิ่ง เพราะเป็นการฝึกให้มนุษย์มีสติ มีเมตตา และสามารถควบคุมตนเองได้ ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า การรักษาศีล 5 ไม่ได้เป็นเพียงการกระทำเพื่อความดีส่วนตัว แต่ยังเป็นการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อผู้อื่นและโลกโดยรวม เมื่อมนุษย์ทุกคนสามารถดำรงชีวิตตามหลักศีล 5 สังคมจะเต็มไปด้วยความสงบสุข ปราศจากความขัดแย้ง ความรุนแรง และความไม่ยุติธรรม

ศีล 5 กับปัญหาสังคมปัจจุบัน ในยุคที่สังคมเผชิญกับปัญหาความรุนแรง การทุจริต และความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม พระมหาโพธิวงศาจารย์ได้ชี้ให้เห็นว่า ศีล 5 เป็นคำตอบสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูสังคมให้กลับสู่สมดุล หนังสือเล่มนี้ได้อธิบายแต่ละศีลในมุมมองของความเชื่อมโยงกับปัญหาปัจจุบัน เช่น ศีลข้อ 1: การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ การรักษาชีวิตผู้อื่นและเคารพในสิทธิของสิ่งมีชีวิตทุกชนิด เป็นพื้นฐานของการสร้างสันติภาพในสังคม ศีลข้อ 2: การละเว้นจากการลักทรัพย์ การซื่อสัตย์สุจริตในทุกมิติของชีวิต เป็นหนทางที่ช่วยลดปัญหาการทุจริตและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ศีลข้อ 3: การละเว้นจากการประพฤติดนินทา ความซื่อสัตย์ในความสัมพันธ์และการเคารพสิทธิของผู้อื่น ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวและสังคม ศีลข้อ 4: การละเว้นจากการพูดเท็จ การพูดความจริงเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในสังคม ศีลข้อ 5: การละเว้นจากการเสพสิ่งเสพติด การรักษาสติและหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ

การปรับใช้ศีล 5 ในชีวิตประจำวัน หนังสือ "ศีล 5 รักษาโลก" ไม่ได้เพียงแค่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของศีล 5 แต่ยังนำเสนอแนวทางในการปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยท่านพระมหาโพธิวงศาจารย์ได้แนะนำว่า การรักษาศีล 5 ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ แต่เริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ เช่น การมีเมตตาต่อผู้อื่น การพูดความจริง การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ หรือการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจทำร้ายตนเองและผู้อื่น

หนังสือ "ศีล 5 รักษาโลก" คือคำเชิญชวนให้อ่านทุกคนหันกลับมามองศีล 5 ในฐานะเครื่องมือที่ทรงพลังที่สุดในการสร้างโลกที่ดีขึ้น หนังสือเล่มนี้สะท้อนถึงความหวังของผู้เขียนที่อยากเห็นมนุษย์ทุกคนหันมาปฏิบัติศีล 5 อย่างจริงจัง เพื่อสร้างความสุขที่แท้จริงให้กับตัวเองและโลก หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะไม่เพียงเป็นคู่มือในการดำรงชีวิตที่ดีงาม แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจให้ทุกคนเห็นคุณค่าในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และช่วยกันรักษาโลกให้อยู่ในความสมดุลด้วยพลังของศีล 5

เนื้อเรื่อง ศีล 5 รักษาโลก

หนังสือ "ศีล 5 รักษาโลก" เป็นผลงานทางธรรมที่ลึกซึ้งและทรงคุณค่า เขียนโดยพระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี) ที่นำเสนอหลักธรรมคำสอนเรื่อง "ศีล 5" ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของพระพุทธศาสนา ผ่านมุมมองที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและสังคมยุคปัจจุบัน เนื้อหาในหนังสือแบ่งออกเป็นส่วนสำคัญต่าง ๆ ที่อธิบายถึงศีลแต่ละข้ออย่างละเอียด พร้อมทั้งยกตัวอย่างและเชื่อมโยงกับปัญหาที่สังคมกำลังเผชิญ

บทที่ 1: ความหมายและคุณค่าของศีล 5

ในบทแรกของหนังสือ พระมหาโพธิวงศาจารย์อธิบายถึงแก่นแท้ของศีล 5 ว่าศีลคือ "เครื่องมือแห่งการพัฒนาชีวิต" ทั้งในระดับจิตใจและพฤติกรรม ศีล 5 คือกรอบศีลธรรมที่ช่วยให้มนุษย์ละเว้นจากการกระทำที่เป็นอันตรายต่อทั้งตนเองและผู้อื่น

ศีล 5 มีคุณค่าในมิติสำคัญ 3 ด้าน: ด้านจิตใจ การรักษาศีลช่วยให้จิตใจสงบ มีสมาธิ และห่างไกลจากความกังวล ด้านความสัมพันธ์ในสังคม ศีล 5 ช่วยสร้างความไว้วางใจ ความเข้าใจกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อมนุษย์รักษาศีล โลกก็จะปราศจากความรุนแรง การเอารัดเอาเปรียบ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

ในบทนี้ ผู้เขียนยังย้ำว่า การรักษาศีล 5 ไม่ได้เป็นเพียงหน้าที่ของพระสงฆ์หรือผู้ปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่เป็นความรับผิดชอบของมนุษย์ทุกคน เพื่อสร้างโลกที่สงบสุขและเปี่ยมไปด้วยความรัก

บทที่ 2: ศิลข้อ 1 การละเว้นจากการฆ่าสัตว์

ศิลปข้อแรก เน้นถึงการเคารพในชีวิตของทุกสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ พระมหาโพธิวงศาจารย์อธิบายว่า การฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิตไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความเจ็บปวดต่อสิ่งมีชีวิตอื่น แต่ยังเป็นการทำลายความเมตตาในจิตใจของตัวเราเอง ตัวอย่างเชิงปฏิบัติ หากมนุษย์เลิกฆ่าสัตว์เพื่อบริโภค โลกจะสามารถลดการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การลดพื้นที่ป่าไม้เพื่อเลี้ยงสัตว์

การเคารพชีวิตผู้อื่นจะช่วยลดปัญหาความรุนแรงในสังคม ผู้เขียนได้เน้นถึงความสำคัญของการปลูกฝังเมตตาธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ เช่น การสอนเด็กให้รักและเคารพสัตว์ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการบริโภคอย่างยั่งยืน

บทที่ 3: ศิลข้อ 2 การละเว้นจากการลักทรัพย์

ในบทนี้ ผู้เขียนชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการซื่อสัตย์และการเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น การลักทรัพย์ไม่เพียงทำลายความไว้วางใจระหว่างบุคคล แต่ยังสร้างความไม่ยุติธรรมในสังคม เชื่อมโยงกับปัญหาสังคม การละเมิดศิลปข้อ 2 คือการเหงาของปัญหาการทุจริต การคอร์รัปชัน และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ หากทุกคนรักษาศิลปข้อนี้ จะช่วยลดการเบียดเบียนและการเอารัดเอาเปรียบในระบบเศรษฐกิจ ตัวอย่างที่ผู้เขียนนำเสนอ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์และยุติธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างมีความรับผิดชอบ

บทที่ 4: ศิลข้อ 3 การละเว้นจากการประพฤติดีกในกาม

ศิลปข้อที่ 3 เน้นถึงความสำคัญของความซื่อสัตย์ในความสัมพันธ์ และการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ พระมหาโพธิวงศาจารย์อธิบายว่า การประพฤติดีกในกามทำให้เกิดความทุกข์ ความแตกแยก และความไม่ไว้วางใจในครอบครัว ตัวอย่างปัญหาสังคม ปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มสูงขึ้น ความรุนแรงในครอบครัว แนวทางแก้ไขที่เสนอในหนังสือ การเสริมสร้างคุณธรรมในครอบครัว การมีความซื่อสัตย์ในความสัมพันธ์

บทที่ 5: ศิลข้อ 4 การละเว้นจากการพูดเท็จ

การพูดความจริงคือพื้นฐานของการสื่อสารที่สร้างสรรค์ พระมหาโพธิวงศาจารย์อธิบายว่า การพูดเท็จไม่เพียงทำลายความไว้วางใจ แต่ยังสร้างความเสียหายต่อความสัมพันธ์และความมั่นคงในสังคม ประโยชน์ของการพูดความจริง สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรและสังคม ลดความขัดแย้งที่เกิดจากการบิดเบือนข้อมูล ตัวอย่างในชีวิตประจำวัน การสอนเด็กให้พูดความจริง การหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือหลอกลวง

บทที่ 6: ศิลข้อ 5 การละเว้นจากการเสพลิงเสพติด

ศิลปข้อสุดท้ายคือการรักษาสติและปัญญาด้วยการละเว้นจากสิ่งเสพติด พระมหาโพธิวงศาจารย์ชี้ว่า สิ่งเสพติดไม่เพียงแต่ทำลายสุขภาพกาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมในวงกว้าง ผลกระทบของการเสพลิงเสพติด การก่ออาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต และความรุนแรงในครอบครัว แนวทางแก้ไขในหนังสือ การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของสิ่งเสพติด การสร้างสังคมที่ปลอดภัย

บทสรุป: ศิล 5 รักษาโลก

หนังสือปิดท้ายด้วยการย้ำถึงความสำคัญของศิลป 5 ในการสร้างโลกที่สงบสุขและปราศจากความรุนแรง พระมหาโพธิวงศาจารย์เน้นว่าศิลป 5 เป็นพื้นฐานของความดีงาม และเป็นหนทางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ผู้เขียนได้ฝากคำสอนว่า การรักษาศิลป 5 ไม่ได้เป็นเพียงหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นภารกิจของมนุษย์ทุกคน เพื่อสร้างอนาคตที่ดีงามสำหรับโลกของเรา

บทวิจารณ์

จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์จะนำเสนอประโยชน์ คุณค่า และความสำคัญของหนังสือ “ศิลป 5 รักษาโลก” โดย พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี) ดังนี้

1. ประโยชน์ของหนังสือ “ศิลป 5 รักษาโลก” 1. เป็นคู่มือการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและความสงบสุข หนังสือ “ศิลป 5 รักษาโลก” เป็นเหมือนคู่มือที่ช่วยชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักธรรมศิลป 5 โดยอธิบายข้อปฏิบัติในแต่ละข้ออย่างละเอียด พร้อมทั้งยกตัวอย่างวิธีการนำศิลปไปใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าการรักษาศิลไม่ใช่เพียงเรื่องของศาสนา แต่เป็นการพัฒนาตนเองในทุกมิติ เช่น การควบคุมอารมณ์ การพัฒนาจิตใจ และการลดละพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 2. ช่วยสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการละเมิดศิลป หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เพียงแค่บอกว่า “ศิลปคืออะไร” แต่ยังอธิบายถึงผลเสียของการละเมิดศิลปในแต่ละข้อ เช่น ผลกระทบของการฆ่าสัตว์ที่ส่งผลต่อความรุนแรงในสังคม ผลกระทบของการพูดเท็จที่ทำลายความไว้วางใจในครอบครัวและองค์กร การตระหนักถึงผลกระทบเหล่านี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านระมัดระวังการกระทำของตนเอง 3. ลดปัญหาสังคมด้วยการปฏิบัติตามศิลป 5 พระมหาโพธิวงศาจารย์ได้อธิบายว่า หากมนุษย์ทุกคนรักษาศิล 5 อย่างจริงจัง สังคมจะปราศจากความรุนแรง การทุจริต และการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน หนังสือเล่มนี้จึงไม่ได้ให้ประโยชน์เฉพาะบุคคล แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อสังคมโดยรวม เช่น การลดปัญหาการคอร์รัปชัน

ในระดับองค์กร การลดความแตกแยกในครอบครัว และการส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน 4. เป็นแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เนื้อหาของหนังสือช่วยจุดประกายให้ผู้อ่านเห็นถึงความสำคัญของการรักษาศีล แม้จะเป็นเพียงการเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ เช่น การหลีกเลี่ยงการพูดคำหยาบ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือการปฏิเสธสิ่งเสพติด หนังสือเล่มนี้ช่วยเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของผู้อ่านให้ค่อย ๆ พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น 5. เหมาะสำหรับทุกเพศ ทุกวัย และทุกสถานภาพ หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เขียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพระภิกษุหรือผู้ปฏิบัติธรรมเท่านั้น แต่ยังเหมาะสำหรับฆราวาส เยาวชน และบุคคลทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ด้วยการอธิบายที่เรียบง่ายและการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทำให้หนังสือสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านที่หลากหลาย

2. คุณค่าของหนังสือ “ศีล 5 รักษาโลก” 1. เป็นแหล่งความรู้ที่ลึกซึ้งและครอบคลุมเรื่องศีล 5 หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เพียงอธิบายความหมายของศีล 5 อย่างผิวเผิน แต่ลงลึกถึงที่มาของศีล 5 ในพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งอธิบายถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหากเรารักษาศีลได้ครบถ้วน การแสดงให้เห็นว่าศีล 5 ไม่ได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติทางศาสนา แต่เป็นพื้นฐานสากลของจริยธรรมมนุษย์ ทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าในฐานะแหล่งความรู้ที่สำคัญ 2. ช่วยฟื้นฟูศีลธรรมในยุคที่สังคมเสื่อมถอย ในยุคที่ความเสื่อมโทรมของจริยธรรมกลายเป็นปัญหาสำคัญ หนังสือ “ศีล 5 รักษาโลก” ทำหน้าที่เป็น “แสงสว่าง” ที่ช่วยฟื้นฟูศีลธรรมในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม เช่น การสร้างความซื่อสัตย์ในองค์กร การส่งเสริมความเมตตาในชุมชน และการลดพฤติกรรมที่นำไปสู่ความขัดแย้ง 3. เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม ศีล 5 ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเอง แต่ยังเป็นพื้นฐานของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การพูดความจริงเพื่อสร้างความไว้วางใจในครอบครัว การหลีกเลี่ยงการประทุพติผิดในกามที่ช่วยป้องกันปัญหาความร้ายฉานในครอบครัว การละเว้นจากสิ่งเสพติดที่ช่วยปกป้องสุขภาพของตนเองและครอบครัว 4. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างจริยธรรมและความเจริญทางวัตถุ ในยุคที่สังคมให้ความสำคัญกับความเจริญทางวัตถุมากกว่าคุณธรรม หนังสือเล่มนี้ช่วยเตือนให้มนุษย์กลับมาสนใจจริยธรรม เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความเจริญทางวัตถุและความสุขทางใจ 5. เป็นมรดกธรรมะที่ยั่งยืน หนังสือเล่มนี้ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อช่วยให้คนรุ่นหลังเข้าใจและปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างถูกต้อง

3. ความสำคัญของหนังสือ “ศีล 5 รักษาโลก” 1. ศีล 5 คือรากฐานของการดำรงชีวิตที่ดีงาม หนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นว่า ศีล 5 เป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตที่ดี

งาม ช่วยสร้างความสงบสุขในระดับบุคคลและขยายผลสู่สังคม หากมนุษย์ทุกคนสามารถรักษาศีล 5 ได้ สังคมจะปราศจากความรุนแรง ความไม่ซื่อสัตย์ และความแตกแยก 2. แก้ปัญหาสังคมในระดับรากฐาน หนังสือแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสังคม เช่น ความรุนแรง การทุจริต และการเสื่อมศีลธรรม สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มต้นจากการฝึกตนเองให้ปฏิบัติตามศีล 5 เช่น การลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวด้วยการรักษาศีลข้อ 3 หรือการป้องกันปัญหาสุขภาพและอาชญากรรมด้วยการรักษาศีลข้อ 5 3. ส่งเสริมแนวคิดสันติวิธีและความสามัคคี หนังสือเล่มนี้ตอกย้ำถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยการเคารพสิทธิของผู้อื่นและลดการเบียดเบียน เช่น การเคารพชีวิตในศีลข้อ 1 การหลีกเลี่ยงการพูดเท็จในศีลข้อ 4 4. เป็นแนวทางการสร้างสังคมที่ยั่งยืน พระมหาโพธิวงศาจารย์ชี้ว่า หากสังคมทุกระดับเริ่มต้นจากการรักษาศีล 5 โลกจะเข้าสู่สมดุลระหว่างความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรือง 5. เหมาะสำหรับเผยแผ่ธรรมในระดับสากล หนังสือเล่มนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่ยังเหมาะสำหรับผู้อ่านที่มาจากหลากหลายศาสนาและวัฒนธรรม เพราะศีล 5 คือหลักจริยธรรมสากลที่สามารถนำไปปรับใช้ในทุกสังคม

สรุป หนังสือ “ศีล 5 รักษาโลก” ไม่เพียงเป็นคู่มือการดำรงชีวิตที่ดีงาม แต่ยังเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าในพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้เชื่อมโยงศีล 5 เข้ากับปัญหาในชีวิตจริง และแสดงให้เห็นว่า การรักษาศีลสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และสังคมได้อย่างยั่งยืน

จุดเด่น

1. อธิบายศีล 5 อย่างละเอียดและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน หนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยการนำเสนอความหมายและความสำคัญของศีล 5 อย่างลึกซึ้ง โดยผู้เขียนได้นำศีลแต่ละข้อมาอธิบายในมุมมองที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน เช่น การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ไม่ได้หมายถึงการหลีกเลี่ยงการทำร้ายสิ่งมีชีวิตเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการเคารพในชีวิตผู้อื่น การรักษาสิ่งแวดล้อม และการลดการบริโภคที่ส่งผลต่อระบบนิเวศ การเชื่อมโยงศีล 5 กับชีวิตจริง ทำให้ผู้อ่านเห็นว่า ศีลไม่ใช่เพียงหลักธรรมที่พระสงฆ์ใช้เท่านั้น แต่ยังเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของฆราวาส เช่น การรักษาศีลข้อ 2 (ไม่ลักทรัพย์) ส่งผลให้เราใช้ชีวิตด้วยความซื่อสัตย์และเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจในสังคม การอธิบายเหล่านี้ทำให้ศีล 5 ไม่ใช่สิ่งที่เป็นามธรรมอีกต่อไป แต่เป็นสิ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

2. เชื่อมโยงศีล 5 กับปัญหาสังคมปัจจุบัน หนึ่งในจุดเด่นสำคัญของหนังสือเล่มนี้คือการเชื่อมโยงศีล 5 เข้ากับปัญหาสังคมในยุคปัจจุบัน เช่น ปัญหาความรุนแรง การทุจริตใน

องค์กร การเสริมศีลธรรมในครอบครัว และปัญหาสิ่งเสพติดในเยาวชน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การรักษาศีลสามารถเป็นเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ ตัวอย่างเช่น การรักษาศีลข้อ 1 (ไม่ฆ่าสัตว์) สามารถลดความรุนแรงและความโหดร้ายในสังคม การรักษาศีลข้อ 3 (ไม่ประพฤติดินในกาม) ช่วยลดปัญหาการหย่าร้างและความขัดแย้งในครอบครัว การรักษาศีลข้อ 5 (ไม่เสพสิ่งเสพติด) ช่วยลดปัญหาสุขภาพและอาชญากรรม ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติ เช่น การปลูกฝังศีลธรรมในเด็กและเยาวชน การสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งในด้านศีลธรรม เพื่อช่วยฟื้นฟูสังคมในระยะยาว

3. นำเสนอเนื้อหาด้วยภาษาที่เรียบง่ายและเข้าถึงได้ แม้หนังสือเล่มนี้จะพูดถึงหลักธรรมที่ลึกซึ้งในพระพุทธศาสนา แต่ผู้เขียนได้เลือกใช้ภาษาที่เรียบง่ายและเป็นมิตรกับผู้อ่านทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาอยู่แล้ว หรือผู้ที่เพิ่งเริ่มต้นศึกษาธรรมะ การใช้ตัวอย่างที่เข้าใจง่าย เช่น เรื่องราวในชีวิตประจำวัน การเปรียบเทียบที่ชัดเจน และการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านคิด ทำให้เนื้อหาในหนังสือสามารถเข้าถึงได้แม้กระทั่งเยาวชน นอกจากนี้ ผู้เขียนยังหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางธรรมะที่ซับซ้อน และเลือกที่จะอธิบายความหมายของคำเหล่านั้นในลักษณะที่เป็นมิตร

4. ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในทุกมิติ หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เน้นเพียงการปฏิบัติศีล 5 ในระดับบุคคล แต่ยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของศีลในทุกมิติของชีวิต เช่น ในครอบครัว ศีลข้อ 4 (การพูดความจริง) สามารถช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิก ในองค์กร ศีลข้อ 2 (การไม่ลักทรัพย์) ช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์สุจริต และในระดับสังคม ศีลข้อ 1 (การเคารพชีวิต) ช่วยลดความรุนแรงและสร้างความเมตตา

5. ยกตัวอย่างและกรณีศึกษาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง หนังสือได้นำเสนอกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริง เช่น ผลกระทบจากการละเมิดศีลข้อ 5 (การเสพสิ่งเสพติด) ที่นำไปสู่ความเสื่อมของสังคม หรือกรณีของการพูดเท็จที่สร้างความเสียหายต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและองค์กร การใช้กรณีศึกษาเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงผลกระทบของการไม่รักษาศีล และสร้างแรงบันดาลใจให้เริ่มต้นปฏิบัติศีล

6. สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของการละเมิดศีล ผู้เขียนเน้นย้ำว่า การละเมิดศีลไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะตัวบุคคล แต่ยังสร้างผลกระทบเชิงลบในวงกว้าง เช่น การพูดเท็จอาจทำลายความเชื่อมั่นในองค์กร การประพฤติดินในกามอาจทำให้เกิดความขัดแย้งใน

ครอบครั้ว และการเสพลิงเสพลิตอาจสร้างปัญหาลั้งทางกายและจิตใจ การนำเสนอผลกระทบเหล่านี้อ่านให้ผู้อ่านตระหนักถึงลาคัญของการรักษาศิล

7. นำเสนอสิล 5 ในมุมมองที่เป็นสากล หนังสือเล่มนี้ได้ขยายขอบเขตของซิล 5 ให้เป็นที่เข้าใจในระดับสากล โดยแสดงให้เห้นว่า ซิล 5 ไม่ใช่เพียงข้อปฏิบัติของพระพุทศาสนา แต่เป็นหลักจริยธรรมที่สามารถนำไปใช้ในทุควัฒนธรรมและทุกศาสนา เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่นในซิลข้อ 2 หรือการรักษาสติในซิลข้อ 5

8. สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง หนังสือเล่มนี้เป็นมากกว่าแค่การให้ความรู้ แต่ยังสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านเริ่มต้นพัฒนาตนเองจากสิ่งเล็ก ๆ เช่น การฝึกพูดความจริง การมีเมตตาต่อสัตว์ หรือการงดสิ่งเสพลิต

9. เสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า การรักษาศิล 5 เป็นกุญแจลาคัญที่ช่วยลดความขัดแย้งในสังคม เช่น การพูดความจริงช่วยสร้างความไว้วางใจ การซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ และการไม่ประพฤตผิดในกามช่วยสร้างความมั่นคงในครอบครั้ว

10. เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาลั้งแวดล้อมผ่านการรักษาศิล หนังสือยังได้เชื่อมโยงซิลข้อ 1 กับการแก้ไขปัญหาลั้งแวดล้อม เช่น การลดการบริโภคที่ส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การเคารพชีวิตสัตว์ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติ

สรุป หนังสือ “ซิล 5 รักษาโลก” ไม่เพียงเป็นผลงานธรรมะที่อธิบายซิล 5 อย่างชัดเจน แต่ยังเป็คู่มือที่ช่วยแก้ไขปัญหาลั้งในทุกระดับของชีวิต ตั้งแต่ส่วนบุคคลไปจนถึงระดับสังคมและโลก หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับทุกคนที่ต้องการพัฒนาตนเองและสร้างโลกที่สงบสุขและยั่งยืน

จุดด้อย

1. เนื้อหาเหมาะกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หนังสือเล่มนี้เน้นไปที่การอธิบายซิล 5 และหลักธรรมในเชิงลึก ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางพระพุทศาสนาหรือสนใจธรรมะในระดับหนึ่ง ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานหรือเป็นเยาวชนที่เพิ่งเริ่มศึกษาธรรมะอาจรู้สึกวเนื้อหายากเกินไปหรือไม่สามารถเข้าใจได้ในบางส่วน

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มส่วนที่อธิบายเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้อ่านทุกระดับ เช่น การใช้ตัวอย่างที่ใกล้ตัวสำหรับเยาวชน หรือการอธิบายคำศัพท์ที่ซับซ้อนในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ

2. การอธิบายคำศัพท์ธรรมะบางส่วนอาจไม่ละเอียดพอ หนังสือใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ เช่น "ศีล," "เมตตา," หรือ "อานิสส" ซึ่งอาจเป็นคำที่คุ้นเคยสำหรับผู้อ่านที่มีพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา แต่สำหรับผู้อ่านทั่วไปหรือผู้ที่ไม่ได้ศึกษาธรรมะมาก่อน อาจต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเชิงอรรถหรือกล่องคำอธิบายสำหรับคำศัพท์ธรรมะที่สำคัญ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

3. การนำเสนอที่ขาดความหลากหลายในรูปแบบ เนื้อหาของหนังสือถูกนำเสนอในรูปแบบการบรรยายที่ค่อนข้างเรียบง่าย โดยไม่มีภาพประกอบ แผนภาพ หรือองค์ประกอบที่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน รูปแบบการเขียนเชิงวิชาการนี้อาจทำให้ผู้อ่านบางกลุ่มรู้สึกว่าการอ่านน่าเบื่อเกินไป

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มองค์ประกอบทางสายตา เช่น แผนภาพหรือภาพประกอบที่ช่วยอธิบายเนื้อหา และอาจเพิ่มกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดในตอนท้ายของแต่ละบท เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมมากขึ้น

4. ขาดกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติหรือประสบการณ์จริง แม้ว่าหนังสือจะมีตัวอย่างในชีวิตประจำวัน แต่ส่วนใหญ่เป็นการยกตัวอย่างในลักษณะเชิงทฤษฎี ขาดกรณีศึกษาที่เป็นประสบการณ์จริงหรือเรื่องเล่าจากผู้ที่ปฏิบัติตามศีล 5 แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเรื่องเล่าจากประสบการณ์จริงของบุคคลที่ได้นำหลักศีล 5 ไปใช้ในชีวิต เช่น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการรักษาศีล หรือกรณีศึกษาที่เชื่อมโยงกับปัญหาสังคม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านมากขึ้น

5. เนื้อหาไม่ได้เจาะลึกปัญหาเฉพาะกลุ่มในเชิงลึก แม้ว่าหนังสือจะเชื่อมโยงศีล 5 กับปัญหาสังคมในภาพรวม แต่ยังขาดการเจาะลึกในประเด็นปัญหาเฉพาะกลุ่ม เช่น การปฏิบัติศีลในสถานการณ์ที่ซับซ้อนในโลกปัจจุบัน หรือแนวทางการปฏิบัติศีลสำหรับกลุ่มที่เผชิญปัญหาที่แตกต่าง เช่น เยาวชน ผู้สูงอายุ หรือองค์กร

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเนื้อหาที่เน้นการประยุกต์ใช้ศีล 5 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การแนะนำแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ที่อยู่ในองค์กรธุรกิจ หรือการประยุกต์ใช้ศีลในชุมชนที่ประสบปัญหาความรุนแรง

สรุป แม้ว่าหนังสือ "ศีล 5 รักษาโลก" จะมีคุณค่าในแง่ของการเผยแพร่ธรรมะและการเชื่อมโยงศีล 5 กับสังคม แต่ยังมีข้อสังเกตที่สามารถปรับปรุงได้เพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านได้

หลากหลายกลุ่ม และทำให้เนื้อหาน่าสนใจและใช้งานได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น หากปรับปรุงในจุดด้อยเหล่านี้ หนังสือเล่มนี้จะกลายเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงพลังยิ่งขึ้นสำหรับการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม

สรุป

หนังสือ “ศีล 5 รักษาโลก” เป็นหนังสือที่ถ่ายทอดความลึกซึ้งของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเน้นถึง “ศีล 5” ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตที่ดีงาม หนังสือเล่มนี้นำเสนอว่า ศีล 5 ไม่ได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็น “กุญแจสากล” ที่ช่วยสร้างความสมดุล ความสงบสุข และความยั่งยืนในสังคมและโลก

โครงสร้างเนื้อหา 1. ความหมายและความสำคัญของศีล 5 หนังสือเริ่มต้นด้วยการอธิบายว่า ศีล 5 คือข้อปฏิบัติที่ช่วยควบคุมพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ประกอบด้วย ศีลข้อ 1: การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ 2: การละเว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ 3: การละเว้นจากการประพฤติดินในกาม ศีลข้อ 4: การละเว้นจากการพูดเท็จ ศีลข้อ 5: การละเว้นจากการเสพสิ่งเสพติด พระมหาโพธิวงศาจารย์ได้อธิบายว่า ศีล 5 เป็นหลักการพื้นฐานที่ช่วยสร้างความสมดุลทั้งในด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความยั่งยืนในสังคม 2. การเชื่อมโยงศีล 5 กับชีวิตประจำวัน หนังสือเล่มนี้ไม่ได้พูดถึงศีล 5 ในลักษณะทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการรักษาศีลสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การพูดความจริงในที่ทำงานเพื่อสร้างความไว้วางใจ การงดเว้นสิ่งเสพติดเพื่อดูแลสุขภาพ หรือการเคารพสิทธิของผู้อื่นเพื่อส่งเสริมความสามัคคี 3. ศีล 5 กับการแก้ปัญหาสังคม พระมหาโพธิวงศาจารย์ได้อธิบายว่า การปฏิบัติศีล 5 อย่างเคร่งครัดสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านสังคมในหลายด้าน เช่น ลดความรุนแรงและความขัดแย้งด้วยการเคารพชีวิตและลดความโหดร้าย (ศีลข้อ 1) สร้างความโปร่งใสและยุติธรรม ด้วยการรักษาความซื่อสัตย์ (ศีลข้อ 2) ส่งเสริมความมั่นคงในครอบครัว ด้วยการละเว้นจากการประพฤติดินในกาม (ศีลข้อ 3) เสริมสร้างความไว้วางใจในสังคม ด้วยการพูดความจริง (ศีลข้อ 4) ป้องกันปัญหาสุขภาพและอาชญากรรม ด้วยการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด (ศีลข้อ 5) 4. ผลกระทบจากการละเมิดศีล หนังสือยังนำเสนอผลกระทบในเชิงลบที่เกิดจากการละเมิดศีล เช่น การพูดเท็จที่ทำลายความไว้วางใจในครอบครัว การเสพสิ่งเสพติดที่นำไปสู่ความเสื่อมทั้งกายและใจ หรือการลักทรัพย์ที่สร้างความแตกแยกในสังคม แนวทางการประยุกต์ใช้ศีล 5 เพื่อรักษาโลก พระมหาโพธิวงศาจารย์ได้แสดงให้เห็นว่า การรักษาศีล 5 เป็นเครื่องมือสำคัญในการ

ฟื้นฟูโลก เช่น การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็น การเคารพในชีวิตและสิทธิของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และการสร้างชุมชนที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

คุณค่าของหนังสือ เป็นคู่มือสำหรับการพัฒนาตนเอง หนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นว่า การรักษาศีล 5 ไม่เพียงช่วยสร้างความสงบสุขในชีวิตส่วนตัว แต่ยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ใน ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม เครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสังคม ผู้เขียนเชื่อมั่นว่า การรักษาศีล 5 สามารถแก้ไขปัญหาสังคมในเชิงโครงสร้างได้ เช่น การลดความรุนแรง การสร้างความไว้วางใจในองค์กร และการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในเยาวชน เชื่อมโยงธรรมะกับชีวิตประจำวัน หนังสือช่วยให้ผู้อ่านตระหนักว่าธรรมะไม่ได้เป็นเพียงข้อปฏิบัติในเชิงศาสนา แต่เป็นหลักการที่สามารถใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตจริงได้

หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นด้วยภาษาที่เรียบง่าย เหมาะสำหรับผู้อ่านทุกกลุ่ม ตั้งแต่ผู้ที่เริ่มศึกษาธรรมะไปจนถึงผู้ที่สนใจพัฒนาตนเองในทุกมิติ หนังสือ “ศีล 5 รักษาโลก” เป็นผลงานที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติศีล 5 ในการสร้างชีวิตที่ดีงาม และแก้ไขปัญหาสังคมในระดับโครงสร้าง พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติที่เข้าใจง่าย แต่ทรงพลังในการเปลี่ยนแปลงชีวิตและโลกโดยรวม หนังสือเล่มนี้จึงเป็นมากกว่าหนังสือธรรมะ แต่เป็น “คู่มือชีวิต” ที่ช่วยสร้างสันติสุขและความยั่งยืนในโลก

เอกสารอ้างอิง

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี). (2558). *ศีล 5 รักษาโลก*. กรุงเทพฯ: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT*

A SET TO SIMULATE THE INCUBATION CONDITIONS OF NILE TILAPIA AND REPORT RESULTS VIA THE IOT SYSTEM

มนตรี สุขชุม¹, ปวีตรี อັตบุตร², ภาณุวัฒน์ ดอกมะลิ³, สมชาย สัมพันธ์ศรี⁴,
พระรถ ลีอาจ⁵, วิษณุกร แวงวรรณ⁶, จุฑามาศ จันอรัญ⁷ และ ณรงค์ศักดิ์ จานทอง⁸

Montri Sukchum¹, Pawitree Attiboot², Panuwat Dokmali³, Somchai Sumpansri⁴, Phararot Lee-art⁵,
Witsanukorn Waengwan⁶, Juthamas Jan-aran⁷ and Narongsak Jantong⁸

¹⁻⁸สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

¹⁻⁸Bachelor of Engineering Program Electrical Engineering Chiangrai College, Thailand

Corresponding Author's Email: lovejaja45@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 27 กุมภาพันธ์ 2568

Received 15 February 2025; Revised 27 February 2025; Accepted 27 February 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการออกแบบและจัดทำชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT เพื่อช่วยในการควบคุมอุณหภูมิในการเพาะไข่ปลานิลและสามารถดูอุณหภูมิแบบเรียลไทม์ได้เพื่อลดอัตราเสียของไข่ในการฟักไข่ในช่วงเวลาฟักไข่

โดยชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT สามารถควบคุมค่าอุณหภูมิ โดยค่าอุณหภูมิจะมีผลต่อการฟักไข่เป็นตัวของปลานิล ซึ่งเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิลแจ้งเตือนอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน จะมีเบี่ยงเบนอุณหภูมิอยู่ที่ 1 – 2 องศาเซลเซียส และการ

* มนตรี สุขชุม, ปวีตรี อັตบุตร, ภาณุวัฒน์ ดอกมะลิ, สมชาย สัมพันธ์ศรี, พระรถ ลีอาจ, วิษณุกร แวงวรรณ, จุฑามาศ จันอรัญ และ ณรงค์ศักดิ์ จานทอง. (2568). ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 384-394.

Montri Sukchum, Pawitree Attiboot, Panuwat Dokmali, Somchai Sumpansri, Phararot Lee-art, Witsanukorn Waengwan, Juthamas Jan-aran, Narongsak Jantong. (2025). A set to simulate the incubation conditions of Nile Tilapia and report results via the IOT system. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 384-394.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.25>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เก็บข้อมูลอุณหภูมิโดยการบันทึกลงใน ดาต้าชีท ของโปรแกรมคอมพิวเตอร์อัตโนมัติเพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ผลการทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของเซ็นเซอร์วัดค่าอุณหภูมิได้อย่างแม่นยำ และไม่มีข้อบกพร่อง การแสดงผลผ่าน Google Sheets ไม่เจอปัญหาใดๆ และสามารถเก็บข้อมูลไว้ดูย้อนหลังได้ อุณหภูมิเฉลี่ยในแต่ละวันจะอยู่ตามที่ตั้งค่าการทำความเย็นของ Elitech EK-3010 (อุปกรณ์ดิจิทัลควบคุมอุณหภูมิ) ยังไม่พบค่าอุณหภูมิที่ผิดปกติ ซึ่งค่าอุณหภูมิที่ได้ อยู่ในเกณฑ์ปกติตามที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ค่าอุณหภูมิ, ปลานิล, การฟักไข่

Abstract

This research focuses on the design and development of a tilapia incubation simulation system with IoT-based monitoring. The system aims to assist in temperature control during tilapia egg incubation and provides real-time temperature monitoring to reduce the egg loss rate during the hatching period.

The IoT-enabled tilapia incubation simulation system ensures precise temperature regulation, which significantly impacts the successful hatching of tilapia eggs. The system notifies the temperature deviations through a mobile application, with a variance of 1–2 degrees Celsius. Temperature data is automatically recorded in a datasheet using computer software, serving as a database for future troubleshooting and analysis.

The performance tests of the system confirmed the accuracy and reliability of the temperature sensors, with no malfunctions detected. Data displayed via Google Sheets presented no issues and could be reviewed retrospectively. The average daily temperature complied with the cooling settings of the Elitech EK-3010 digital temperature controller, with no abnormal readings observed. All recorded temperatures remained within the predetermined normal range.

Keywords: Temperature, Tilapia, Egg incubation

บทนำ

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นหนึ่งในกระบวนการผลิตที่สำคัญในการเกษตรสมัยใหม่ โดยเฉพาะการเลี้ยงปลานิลซึ่งเป็นปลาที่มีการเจริญเติบโตเร็วและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในประเทศไทยและหลายประเทศทั่วโลก การควบคุมสภาวะในการฟักตัวของไข่ปลานิลนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่ออัตราการฟักตัวและการรอดของลูกปลา ซึ่งหากสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการฟักตัวได้อย่างแม่นยำ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงและลดอัตราการสูญเสียของไข่ปลาได้อย่างมาก

ปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) เข้ามาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงการเกษตรและประมง โดย IoT ช่วยให้สามารถติดตามและควบคุมสภาวะที่สำคัญได้แบบเรียลไทม์ผ่านเซ็นเซอร์และอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีนี้มีศักยภาพในการเฝ้าติดตามปัจจัยที่มีผลต่อการฟักตัวของไข่ปลานิล เช่น อุณหภูมิของน้ำ ระดับออกซิเจน และค่า pH ของน้ำ อีกทั้งยังสามารถแจ้งเตือนหากเกิดความผิดปกติ ทำให้ผู้เลี้ยงสามารถตอบสนองและปรับปรุงสภาพแวดล้อมได้ทันเวลาที่

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาชุดจำลองสภาวะควบคุมการฟักตัวของปลานิลโดยการใช้เซ็นเซอร์ที่เชื่อมต่อกับระบบ IoT เพื่อเฝ้าระวังและแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชัน การนำระบบนี้มาใช้จะช่วยลดความเสี่ยงจากสภาวะที่ไม่เหมาะสม เพิ่มโอกาสความสำเร็จในการเพาะพันธุ์ และช่วยลดต้นทุนในการตรวจสอบและปรับปรุงสภาพแวดล้อมแบบดั้งเดิม ข้อมูลที่ได้จากการจำลองนี้ยังสามารถนำไปใช้วิเคราะห์และพัฒนากระบวนการฟักตัวของไข่ปลานิลในอนาคตให้มีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนา ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลที่สามารถควบคุมอุณหภูมิในการเพาะไข่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อพัฒนาและติดตั้งระบบ IOT สำหรับการแจ้งเตือนและแสดงผลอุณหภูมิแบบเรียลไทม์ผ่านแอปพลิเคชัน
3. เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตของไข่ โดยการควบคุมและติดตามอุณหภูมิอย่างแม่นยำในระหว่างกระบวนการฟักไข่

4. เพื่อเก็บและบันทึกข้อมูล อุณหภูมิในแต่ละช่วงเวลาโดยอัตโนมัติ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการในอนาคต

5. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของระบบ ในการควบคุมอุณหภูมิและการแจ้งเตือนผ่าน IOT ว่าสามารถทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้

การทบทวนวรรณกรรม

1. การเพาะปลูกไฮโดรโปนิกส์และสภาวะที่เหมาะสม การปลูกไฮโดรโปนิกส์ต้องการการควบคุมปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น อุณหภูมิของน้ำ ระดับออกซิเจน ค่า pH และการหมุนเวียนของน้ำ การวิจัยที่ผ่านมาพบว่า อุณหภูมิ ที่เหมาะสมจะอยู่ระหว่าง 28-30 องศาเซลเซียส ซึ่งช่วยเพิ่มอัตราการฟักตัวและลดอัตราการตายของไฮโดรโปนิกส์

2. สามารถใช้ระบบควบคุมอัตโนมัติสำหรับการปลูก การควบคุมสภาพแวดล้อมแบบอัตโนมัติในการเพาะปลูกไฮโดรโปนิกส์มีประโยชน์ในการลดต้นทุนและเวลาที่ต้องใช้ในการตรวจสอบระบบ ตัวอย่างของระบบควบคุมอัตโนมัติที่พบได้ในงานวิจัยได้แก่ การติดตั้ง ระบบหมุนเวียนน้ำ เพื่อควบคุมคุณภาพของน้ำและลดการสะสมของของเสียในระบบปลูก

3. บทบาทของ IoT ในการเฝ้าติดตามและแจ้งเตือน เทคโนโลยี Internet of Things (IoT) ช่วยให้ผู้ใช้สามารถติดตามสถานะต่าง ๆ ได้แบบเรียลไทม์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีการศึกษาและประยุกต์ใช้ IoT ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเกษตรกรรมดังนี้ การใช้เซ็นเซอร์เชื่อมต่อ IoT เช่น เซ็นเซอร์วัดอุณหภูมิ ค่า pH และระดับออกซิเจนที่สามารถส่งข้อมูลไปยังแอปพลิเคชันเพื่อการวิเคราะห์และควบคุม การสร้างระบบ แจ้งเตือนอัตโนมัติ ผ่านแอปพลิเคชันหรือ SMS เมื่อค่าที่ตรวจวัดมีความผิดปกติหรือเกินค่าที่กำหนดไว้ ทำให้สามารถแจ้งเตือนได้แบบทันทีหากสภาวะฟักตัวเกิดปัญหา

4. เทคโนโลยีจำลองและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาชุดจำลองที่สามารถควบคุมการฟักตัวโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเซ็นเซอร์และการวิเคราะห์เชิงลึกนั้นใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การใช้ โปรแกรม MATLAB หรือ LabVIEW ในการสร้างแบบจำลองและประมวลผลข้อมูลเพื่อปรับแต่งการทำงานของระบบ การประยุกต์ใช้โปรแกรม Thing Speak หรือ Google Firebase สำหรับการจัดเก็บและการแสดงผลข้อมูล IoT แบบเรียลไทม์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพ ดำเนินงาน จัดสร้าง ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT ด้วยอุปกรณ์ดิจิทัลควบคุมอุณหภูมิ (Elitech EK-3010) เป็นชุดควบคุมอุณหภูมิเพื่อรักษาอุณหภูมิเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิล โดยการประยุกต์ใช้งานรวมกับ Arduino ESP8266 เป็นตัวรับส่งข้อมูลและการแจ้งเตือนอุณหภูมิของเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิลแจ้งเตือนอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน โดยแบ่งการออกแบบเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิลแจ้งเตือนอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. โดยออกแบบและเขียนโค้ดชุดการควบคุมของเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิลแจ้งเตือนอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน
2. ออกแบบโครงสร้างเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิลแจ้งเตือนอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน
3. ออกแบบชุดควบคุมเครื่องเพาะพันธุ์ปลานิล

ผลการวิจัย

ทำการทดลองโดยได้จ่ายแรงดันไฟ 220 โวลต์ ในกับเบรกเกอร์ และทำการเปิดสวิตช์ S1 เพื่อจ่ายไฟไปยังชุดควบคุมอุณหภูมิ Elitech EK-3030 และตั้งค่าพารามิเตอร์ในอยู่ในช่วงอุณหภูมิ 24 – 28 องศาเซลเซียส เพื่อให้มีคำสั่งการตัดต่อการทำงานของชุดทำความเย็นแผ่นเพเวเทียร์ (Peltier) และปั้มน้ำ และเปิดสวิตช์ S2 เพื่อจ่ายไฟ 220 โวลต์ ไปยังสวิตช์ซึ่ง 12 โวลต์ เพื่อจ่ายไฟแรงดันไปยังชุดจ่ายไฟชุดที่ 2 ของชุดควบคุมอุณหภูมิเพื่อให้ชุดควบคุมจ่ายแรงดันไปที่ชุดทำความเย็นและปั้มน้ำ และเปิด S3 เพื่อจ่ายแรงดันไฟ 220 โวลต์ไปยังสวิตช์ซึ่ง 9 โวลต์ เพื่อให้สวิตช์ซึ่งจ่ายแรงดัน 9 โวลต์ ไปยัง Arduino ESP8266 เพื่อเปิดชุดคำสั่งการรับส่งข้อมูลดาต้าอุณหภูมิและการแจ้งเตือนสถานะการทำงานไปยังแอปพลิเคชัน Blynk – IoT ตามตารางที่ 1

ในการฟักไข่ปลานิลจำนวน 8 วัน และได้ทำการทดลอง จำนวน 2 ครั้ง โดยแต่ละครั้งจะใช้ไข่ปลานิล จำนวน 4,000 มิลลิกรัม (ฟอง) โดยทำการแบ่งการทดลองเป็น 2 ลักษณะคือการทดลองผ่านชุดควบคุมและไม่ผ่านชุดควบคุมโดยได้ผลการทดลองโดยการทดลองครั้งที่ 1 เมื่อ วันที่ 26/7/2567 - 2/8/2567 ผลที่ได้เป็นไปตาม ตารางที่ 1 และการทดลองครั้งที่ 2 เมื่อ วันที่ 3/8/2567 - 10/8/2567 ผลที่ได้เป็นไปตาม ตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ทดสอบอัตราการเกิดของไข่ปลานิลแบบใช้ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิล และแจ้งผลผ่านระบบ IOT และไม่ใช่ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลครั้งที่ 1

วันที่ทดสอบ	สถานการณ์ทำงาน		ค่าอุณหภูมิเฉลี่ย (24-28 องศาเซลเซียส)	ค่าอุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) ไม่ใช่ชุดจำลอง
	ปกติ	ไม่ปกติ		
26/7/67	✓	-	24.4	35.3
27/7/67	✓	-	24.3	36
28/7/67	✓	-	24.1	35
29/7/67	✓	-	24.1	37.2
30/7/67	✓	-	24.2	37
31/7/67	✓	-	24.1	37
1/8/67	✓	-	22.2	37.1
2/8/67	✓	-	22.4	37

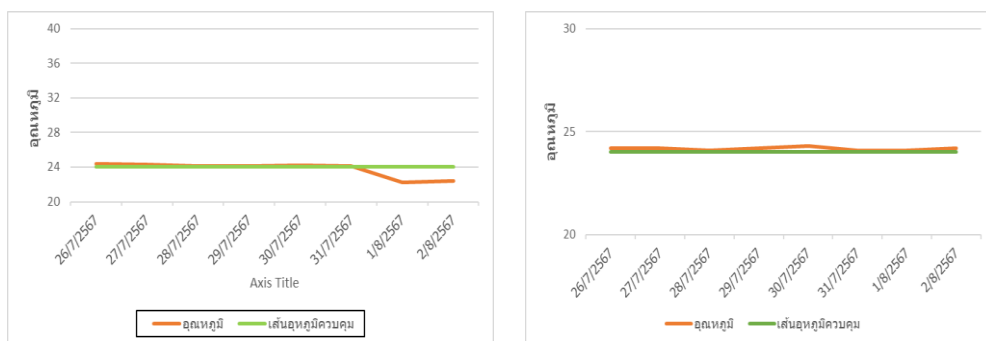
จากตารางที่ 1 ทำการทดลองเป็นจำนวน 8 วัน โดยตั้งค่าอุณหภูมิ ของชุดควบคุมไว้ที่ 24-28 องศาเซลเซียส การเปลี่ยนแปลงที่ได้เป็นไปตามตารางที่1 และการฟักตัวของปลานิล คิดเป็น 80% และชุดที่ไม่ได้ควบคุมอุณหภูมิ ๆ อยู่ในช่วง 35-37 องศาเซลเซียส และการฟักตัวของปลานิล คิดเป็น 90%

ตารางที่ 2 ทดสอบอัตราการเกิดของไข่ปลานิลแบบใช้ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิล และแจ้ง ผลผ่านระบบ IOT และไม่ใช้ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลครั้งที่ 2

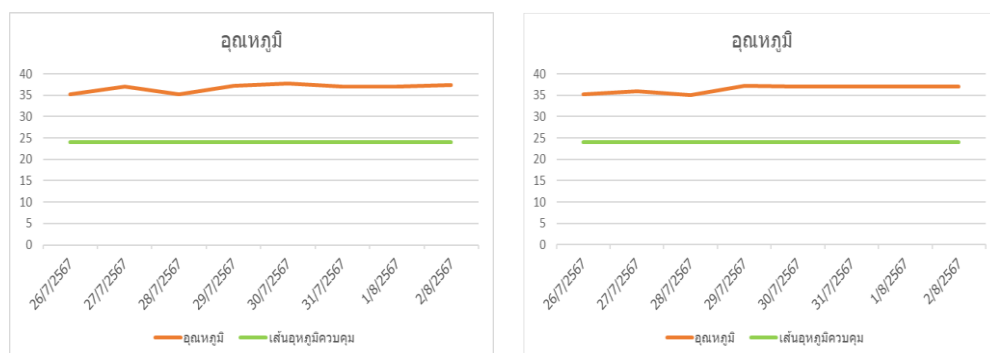
วันที่ทดสอบ	สถานการณ์ทำงาน		ค่าอุณหภูมิเฉลี่ย (24-28 องศาเซลเซียส)	ค่าอุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) ไม่ใช้ชุดจำลอง
	ปกติ	ไม่ปกติ		
3/8/67	✓	-	24.2	35.3
4/8/67	✓	-	24.2	37.1
5/8/67	✓	-	24.1	35.2
6/8/67	✓	-	24.2	37.2
7/8/67	✓	-	24.3	37.8
8/8/67	✓	-	24.1	37.1
9/8/67	✓	-	24.1	37.1
10/8/67	✓	-	24.2	37.4

จากตารางที่ 2 ทำการทดลองเป็นจำนวน 8 วัน โดยตั้งค่าอุณหภูมิ ของชุดควบคุมไว้ที่ 24-28 องศาเซลเซียส การเปลี่ยนแปลงที่ได้เป็นไปตามตารางที่1 และการฟักตัวของปลานิล คิดเป็น 98% และชุดที่ไม่ได้ควบคุมอุณหภูมิ อยุ่ในช่วง 35-37 องศาเซลเซียส และการฟักตัวของปลานิล คิดเป็น 90%

จากตารางที่ 1 และ 2 มาแสดงเป็นกราฟ

ภาพที่ 1 กราฟอัตราการเกิดของไขปลานิลแบบใช้ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและ
แจ้งผลผ่านระบบ IOT

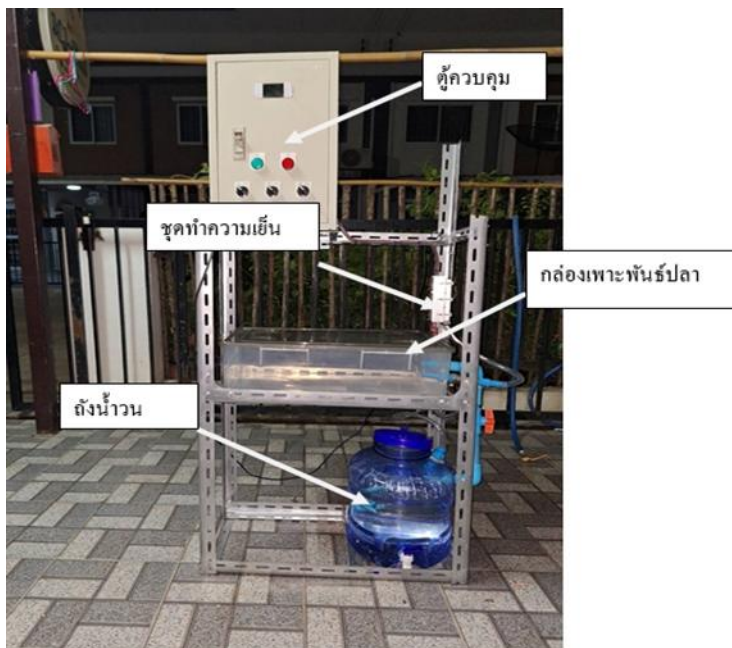
ภาพที่ 2 กราฟอัตราการเกิดของไขปลานิลแบบไม่ใช้ชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิล
และแจ้งผลผ่านระบบ IOT

อภิปรายผล

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการทดลองชุดจำลองสภาวะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่กำหนดและขอบเขตที่กำหนดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะพันธุ์ปลานิลเพื่อลดอัตราการเพาะพันธุ์ปลานิลที่ไม่มีประสิทธิภาพเพื่อศึกษาหลักการใช้อุณหภูมิในการเพาะพันธุ์ปลานิลเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงปลาแก่เกษตรกรเพื่อศึกษาระยะในการฟักไขปลานิล สามารถควบคุมและสั่งงานผ่านแอปพลิเคชันสามารถรักษาอุณหภูมิให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมในการฟักไข่ของปลานิลซึ่งอยู่ในช่วงอุณหภูมิ 24 -28 องศาเซลเซียสสามารถเช็คดูสถานะอุณหภูมิและการทำงาน

ของเครื่องแบบทันทีทันใดสามารถแปลงเพศของปลานิลโดยการควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมซึ่งอยู่ในช่วงอุณหภูมิ 24 - 28 องศาเซลเซียส

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 ชุดจำลองสถานะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT

จากภาพที่ 3 ชุดจำลองสถานะการฟักตัวของปลานิลและแจ้งผลผ่านระบบ IOT ประกอบด้วย Elitech EK-31, ระบบส่งข้อมูล Arduino ESP8266, ระบบการแสดงผลและการควบคุมทางไกล โปรแกรม Blynk, ระบบชุดทำความเย็นแพนทีเยร์ (Peltier), ระบบการเก็บข้อมูล Google Sheets และอัตราการรอดชีวิตของปลานิล การทดลองโดยได้ง่ายแรงดันไฟ 220 โวลต์ ในกับเบรกเกอร์ และทำการเปิดสวิตช์ S1 เพื่อจ่ายไฟไปยังชุดความอุณหภูมิ Elitech EK-3030 และตั้งค่าพารามิเตอร์ให้อยู่ในช่วงอุณหภูมิ 24-28 องศาเซลเซียส เพื่อให้มีคำสั่งการตัดต่อการทำงานของชุดทำความเย็นแผ่นแพนทีเยร์ และปั้มน้ำ และเปิดสวิตช์ S2 เพื่อจ่ายไฟ 220 โวลต์ ไปยังสวิตช์ซึ่ง 12 โวลต์ เพื่อจ่ายไฟแรงดันไปยังชุดจ่ายไฟชุดที่ 2

ของชุดควบคุมอุณหภูมิเพื่อให้ชุดควบคุมจ่ายแรงดันไปที่ชุดทำความความเย็นและปั้มน้ำ และเปิด S3 เพื่อจ่ายแรงดันไฟ 220 โวลต์ไปยังสวิตช์ซึ่ง 9 โวลต์ เพื่อให้สวิตช์ซึ่งจ่ายแรงดัน 9 โวลต์ไปยัง Arduino ESP8266 เพื่อเปิดชุดคำสั่งการรับส่งข้อมูลดาต้าอุณหภูมิและการแจ้งเตือนสถานะการทำงานไปยังแอปพลิเคชัน Line และ Google sheet

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ชุดทำความเย็น แผ่นเพเวเทียร์ (Peltier) บางครั้งอาจเกิดปัญหา เรื่องการระบายความร้อนเนื่องจากพัดลมมีขนาดเล็ก วิธีการแก้ไขปัญหาคือ ต้องเช็คความร้อนที่สะสมที่ชุดทำความเย็น และจัดหาพัดลมระบายความร้อน ตามขนาดที่เหมาะสม

1.2 เซ็นเซอร์จับอุณหภูมิของน้ำ บางครั้งหลังจากติดตั้งเสร็จแล้วจะพบว่าค่าอุณหภูมิที่อ่านได้จะมีค่าคลาดเคลื่อนจากค่าจริง วิธีการแก้ไขต้องเช็คค่าความคลาดเคลื่อน และทำการติดตั้งพารามิเตอร์ทุกครั้งก่อนที่จะใช้งาน ตามคู่มือของชุดควบคุม EK-3030

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาการพัฒนาระบบการแจ้งเตือนให้ครอบคลุมมากขึ้นแม้ว่าระบบในงานวิจัยนี้จะมีการแจ้งเตือนอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน แต่ควรพิจารณาพัฒนาฟังก์ชันการแจ้งเตือนที่ครอบคลุมมากขึ้น เช่น การแจ้งเตือนผ่าน SMS หรืออีเมล เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถรับรู้ข้อมูลและจัดการแก้ไขได้ในทุกสถานการณ์ แม้ในกรณีที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือ

2.2 ควรศึกษาการขยายการควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟักไข่ควรมีการพัฒนาเพื่อให้ระบบสามารถควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการฟักไข่ปลาได้ เช่น การควบคุมความชื้นและคุณภาพน้ำ (เช่น ปริมาณออกซิเจน และค่า pH) เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อสุขภาพของตัวอ่อนในระหว่างกระบวนการฟักไข่

2.3 ควรศึกษาการทดสอบระบบในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายควรมีการทดสอบระบบในสภาพแวดล้อมการใช้งานจริงที่หลากหลาย เช่น ในฟาร์มเพาะเลี้ยงที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน เพื่อประเมินความเสถียรของระบบและดูว่าสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกสภาวะหรือไม่ รวมถึงการทดสอบในระยะเวลานาน เพื่อประเมินผลกระทบระยะยาวต่อการฟักไข่

เอกสารอ้างอิง

- แก้วตา ลี้มเฮง, จันท์จิรา อาภาพันธ์, & อาภรณ์ อรุณรัตน์. (2557). การศึกษาอัตราการเจริญเติบโต อัตราการรอดตายของการเลี้ยงปลานิลร่วมกับกุ้งขาวแวนนาไมในความหนาแน่นที่ต่างกันในน้ำความเค็มต่ำ. *แก่นเกษตร*, 42(ฉบับพิเศษ), 804-809.
- ศิริ กอนันตกุล. (2542). *การเพาะเลี้ยงปลานิลแปลงเพศ*. กรุงเทพฯ: กองประมงน้ำจืดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- จิรัชย์ จันทนะ, ธราพันธ์ วัฒนสมหาตม์, นิพนธ์ ศิริพันธ์, & ทศพล แก้วงาม. (2534). การผลิตปลานิลโดยการนำไข่/ลูกปลาออกจากปากแม่ปลามาฟักอนุบาล. ใน *รายงานประจำปี 2534* (หน้า 143-145). อุตรธานี: ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดอุตรธานี กรมประมง.
- ประวิทย์ สุรนิรนาถ. (2531). *การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภาณุ เทวรัตน์มณีกุล, พรรณศรี จริโมภาส, สุจิน หนูขวัญ, & วีระ วัชรกรโยธิน. (2537). *หลักการเพาะเลี้ยงปลา*. เอกสารเผยแพร่ฉบับที่ 26. สถาบันประมงน้ำจืดแห่งชาติ, กรมประมง.
- มานพ ตั้งตรงไพโรจน์, ภาณุ เทวรัตน์มณีกุล, พรรณศรี จริโมภาส, สุจิน หนูขวัญ, กาชัย ลาวัณยุตม์, วีระ วัชรกรโยธิน, & วิมล จันทรโรทัย. (2536). *การพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลานิล*. เอกสารเผยแพร่ฉบับที่ 23. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง.
- อุทัยรัตน์ ณ นคร. (2531). *การเพาะขยายพันธุ์ปลา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสี
วิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*

DEVELOPING OF PROGRAM WITH E- LEARNING MODEL IN PRINCIPLE
PATIENT CARE IN RADIOLOGY (NUCLEAR MEDICINE) FOR
UNDERGRADUATE RADIOLOGICAL TECHNOLOGY STUDENTS IN
DEPARTMENT OF RADIOLOGY, FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF
SONGKLA UNIVERSITY

ปวรินทร์ ก้องพิริยะกุล¹, ไชยันต์ ปาละมาน² และ จงวัฒน์ ชีวกุล³

Pawarin Kongpiriyakul¹, Chaiyan Palaman² and Jongwat Cheewakul³

¹⁻³คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹⁻²Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University, Thailand

Corresponding Author's Email: jongwatcheewakul@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 27 กุมภาพันธ์ 2568

Received 23 February 2025; Revised 27 February 2025; Accepted 27 February 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ และ 3. เพื่อประเมิน

Citation:

* ปวรินทร์ ก้องพิริยะกุล, ไชยันต์ ปาละมาน และ จงวัฒน์ ชีวกุล. (2568). การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 395-415.

Pawarin Kongpiriyakul, Chaiyan Palaman and Jongwat Cheewakul. (2025). Developing of Program with E-Learning Model in Principle Patient Care in Radiology (Nuclear medicine) for Undergraduate Radiological Technology Students in Department of Radiology, Faculty of Medicine, Prince of Songkla University.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 395-415.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.26>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 31 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบความรู้ก่อน-หลังเรียนโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ และแบบประเมินประสิทธิภาพ โปรแกรมบทเรียนออนไลน์ สถิติที่ใช้คือ Paired samples t-test, ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน, ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าเฉลี่ยของคะแนน pre-test เท่ากับ 8.26 (SD = 1.983) และค่าเฉลี่ยของคะแนน post-test เท่ากับ 9.48 (SD = 0.851) โดยมีขนาดตัวอย่างทั้งหมด 31 คน ผลการทดสอบ Paired samples t-test แสดงให้เห็นว่าค่าความแตกต่างของคะแนน pre-test และ post-test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ($t(30) = -3.607$, $p = 0.001$) 2) ผลการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมออนไลน์ ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของคะแนนการทดสอบหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน pre-test, post-test และ GPA พบว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน pre-test และ post-test เท่ากับ $r = 0.319$ โดยมีค่า $p = 0.081$ ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ค่าความสัมพันธ์ที่เป็นบวกบ่งชี้ว่ามีแนวโน้มที่คะแนนทั้งสองอาจมีความเกี่ยวข้องกันในระดับต่ำ

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์, นักศึกษารังสีเทคนิค, การดูแลผู้ป่วยรังสีวิทยา, เวชศาสตร์นิวเคลียร์

Abstract

This research aims to: 1) develop an online lesson program on patient care in radiology (nuclear medicine) for radiologic technology students, 2) compare the academic performance before and after using the online lesson program, and 3) evaluate student satisfaction with the online lesson program. This study is a research and development (R&D) project. The sample group consisted of 31 radiologic technology students from the Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University, selected by purposive sampling. The tools used were a pre-and post-test knowledge assessment and a program evaluation

form. The statistical methods employed were Paired Samples T-Test, Pearson's Correlation Coefficient, frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results revealed that: 1) The post-test scores were significantly higher than the pre-test scores, with an average pre-test score of 8.26 (SD = 1.983) and an average post-test score of 9.48 (SD = 0.851) from a total of 31 participants. The Paired Samples t-test showed that the difference in scores between the pre-test and post-test was statistically significant at the level of $p < 0.05$ ($t(30) = -3.607$, $p = 0.001$). 2) The learning outcomes through the online program significantly improved the post-test scores. 3) The correlation between pre-test, post-test, and GPA showed a correlation coefficient of $r = 0.319$, with a p-value of 0.081, which is greater than 0.05, indicating no significant statistical correlation between pre-test and post-test scores. 4) The positive correlation suggests that the scores may be related at a low level.

Keyword: Online courses, Radiological Technology students, Radiological patient care, Nuclear medicine

บทนำ

เป้าหมายการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (ประสาธ เนืองเฉลิม, 2558) เพื่อผลิตบัณฑิตให้ได้ตามสมรรถนะหลักและสมรรถนะวิชาชีพ กระบวนการจัดการเรียนการสอน จึงมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติการใช้รูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ได้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ อาจารย์จึงมีบทบาทหลักต่อการสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นระบบโดยใช้องค์ความรู้ที่มี นำมาใช้แก้ไขปัญหาและพัฒนางานให้มีคุณภาพ รูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมนั้น อาจารย์จะทำหน้าที่บรรยายหรือถ่ายทอดความรู้หน้าชั้นเรียนเท่านั้น แต่ลักษณะของห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) อาจารย์จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนแทน

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนระบบ E- Learning และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผสมผสานเกิดความแตกต่างกับการเรียนการสอนรูปแบบเดิม การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ระบบ E- Learning มาเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ดวงมณี แสนม้นและคณะ, 2561) ผ่านอุปกรณ์สื่อสารต่างๆ (Mobile Learning) ที่พกพาได้สะดวกและรองรับแอปพลิเคชัน (Application) ได้หลากหลาย ช่วยให้กระตุ้นผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งรูปแบบและลักษณะสำคัญของบทเรียนออนไลน์แบ่งได้ ดังนี้ 1) เรียนผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2) การอ่านจากหน้าจอ 3) เรียนได้ด้วยตนเอง 4) จะเรียนที่ไหนและเมื่อไรก็ได้ 5) ความหลากหลายของสื่อ 6) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยกัน 7) ประเมินผลตนเองได้ สอดคล้องกับทัศนะของ Marc, R. J. (2001) ที่กล่าวว่า อีเลิร์นนิง (E-Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนแนวคิดปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ (ขวัญชัย ช้วนา และธารทิพย์ ช้วนา, 2020)

หลักสูตรรังสีเทคนิค สาขาวิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านรังสีเทคนิคอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม ตามเกณฑ์สมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาวิชารังสีเทคนิค และมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ยึดประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง โดยจัดการศึกษาตามแนวทางพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานสหสาขาวิชาชีพ (Work-Based Interprofessional Learning) ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) สร้างเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development) ในหลักสูตรรังสีเทคนิคของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ได้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) ในรายวิชา 365-305 ซึ่งการเรียนรู้ในรายวิชาผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์ในการดูแลผู้ป่วยในส่วนการดูแลผู้ป่วยขณะรับการตรวจวินิจฉัยด้วยเครื่องมือที่ใช้สแกนและการรักษาด้วยการกลืนแร่ ไอโอดีน 131 อย่างครอบคลุมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในรายวิชาการฝึกปฏิบัติงานเวช

ศาสตร์นิวเคลียร์รายวิชา 365-431 สำหรับนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 ในการดูแลผู้ป่วยงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์นั้นเป็นการทำงานร่วมกันของทีมสหสาขาวิชาชีพ ได้แก่ รังสีแพทย์ (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) นักรังสีการแพทย์ นักฟิสิกส์แพทย์ นักเภสัชรังสี และพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยที่มารับบริการทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ได้รับการดูแลอย่างมีคุณภาพและมีความปลอดภัยจากขั้นตอนการตรวจวินิจฉัย/รักษา เนื่องจากมีการใช้สารกัมมันตรังสีและสารเภสัชรังสีในการตรวจและรักษา ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงาน เวชศาสตร์นิวเคลียร์จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการดูแลผู้ป่วยที่มีสารรังสีในร่างกาย (Radioactive Patients) ในแง่ของการป้องกันอันตรายจากรังสีได้อย่างถูกต้อง (พจี เจาตะเกษตรนิ, 2553) โดยใช้ข้อกำหนดของคณะกรรมการวิชาการว่าด้วยการป้องกันอันตรายจากรังสีระหว่างประเทศ (International Commission on Radiological Protection: ICRP) ที่กำหนดว่าการได้รับระดับของธรรมชาติจะต้องรักษาให้อยู่ระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ (As Low As Reasonably Achievable: ALARA) และควรจะมีระดับต่ำกว่าขีดจำกัดที่ผู้ป่วยและบุคลากรแต่ละคนจะรับได้ (International Atomic Energy Agency, 2013) ซึ่งเนื้อหาทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์มีเนื้อหาปริมาณมาก ด้วยเวลาการสอนในห้องเรียนที่จำกัด อาจทำให้นักศึกษาจดจำเนื้อหาและศึกษาทำความเข้าใจและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ไม่ครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาและไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนออนไลน์ รายวิชาการดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) หลักสูตรรังสีเทคนิค สาขาวิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อใช้ในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ (E - Learning) ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ (E - Learning) ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ (E - Learning)

การทบทวนวรรณกรรม

ความแตกต่างของการเรียนในห้องเรียนแบบเดิมกับการเรียนรู้ผ่านระบบบทเรียนออนไลน์ (E - Learning) นั้น ย่อมมีปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพด้วยเวลาที่มีจำกัด สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยในการเรียนที่มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้นอกห้องเรียน และผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ทบทวนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

วิฑูล ทาชาและเอกชาติรี สุขเสน (2567) ได้ศึกษาความต้องการในการใช้งาน E-Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน โดยทำการศึกษาอาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรี - ปริญญาเอกจำนวน 250 รูป/คน โดยประเมินความต้องการในการใช้งาน E- Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ E-Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการใช้งาน E- Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านเนื้อหาหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านระบบการเรียนการสอนผ่านเว็บ ด้านบุคลากรและด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการสนับสนุนตามลำดับ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ E-Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้แก่ การเรียนรู้ต้องควบคู่กับการปฏิบัติจริง การเรียนการสอน E - learning ทางมหาวิทยาลัยสามารถจัดทำได้ แต่ก็ต้องมีเวลาหรือช่วงเวลาที่นักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะกันเพื่อทำความเข้าใจความเข้าใจในการเรียนบ้าง ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและความเป็นปัจเจกของผู้เรียน ซึ่งเราสามารถมอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาผ่าน E - Learning แล้วมารวมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนที่เรียกว่า เป็นการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน flipped classroom จะดีต่อการสอน แต่ไม่เห็นด้วยถ้าจะไม่เข้าชั้นเรียนเลย การเรียนรู้ผ่าน E- Learning เป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัยตามศักยภาพของตน

พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ (2022) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิดสองค่าพลังงานโดยการศึกษาในนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่

2 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 28 คน ซึ่งถูกคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97, ผลประเมินการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ± 0.57 และผลประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาและสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ± 0.55 ซึ่งผลการประเมินจากทั้ง 3 ฉบับเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และได้รับการยอมรับนวัตกรรมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้สื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.68 ± 1.83 สูงกว่าก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.50 ± 2.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ± 0.76 และผลประเมินการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ± 0.44 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้นี้ทำให้นักศึกษารังสีเทคนิคเห็นภาพรายละเอียดในรูปแบบสามมิติและเกิดความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ ชนิดสองค่าพลังงานมากยิ่งขึ้น

แพรทอง ญาณุและ อาชี สุวรรณรัตน์ (2022) ได้ศึกษาการศึกษาปัญหาที่พบบ่อยโดยนักศึกษารังสีเทคนิคในการเรียนออนไลน์ในขณะที่มีการระบาดของ COVID-19: การสำรวจ ณ ภาควิชารังสีเทคนิค คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำการศึกษาในนักศึกษารังสีเทคนิค คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2564 จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจออนไลน์ 117 คน ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษารังสีเทคนิคในชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 49.57) และเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 78.63) โดยสถานที่ใช้ในการเรียนภายนอกมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 94.9) นักศึกษาต้องการรูปแบบการเรียนการสอนตามลำดับดังนี้ คือ 1) การสอนในชั้นเรียนโดยเว้นระยะห่าง 2) การสอนออนไลน์แบบคลิปสอน 3) การสอนผสมผสานพร้อมกันทั้งชั้นเรียน 4) การสอนออนไลน์แบบสอนสด และ 5) การสอนผสมผสานแบบแบ่งกลุ่ม-สลับวัน โดยอุปกรณ์ที่นักศึกษาใช้ในการเรียนตามลำดับดังนี้ 1) แท็บเล็ต 2) โน้ตบุ๊ก 3) มือถือ 4) เครื่องคอมพิวเตอร์ PC ดังนั้นการออกแบบเนื้อหาจึงควรออกแบบให้เหมาะสมกับอุปกรณ์ที่มีหน้าจอขนาดเล็กเพื่อให้เกิดความสะดวกในการเรียนของนักศึกษาสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้รับจากแบบสอบถามที่พบอุปสรรคในการเรียนผ่านอุปกรณ์ขนาดเล็กทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพด้านสายตา นักศึกษาส่วนมากมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านรูปแบบการใช้เนื้อหาจากระบบออนไลน์ใน

แพลตฟอร์มต่าง ๆ เรียง 5 ลำดับจากคะแนนมากไปน้อยคือ 1) YouTube 2) Google Classroom 3) Zoom 4) Cisco Webex และ 5) MOOC ทำให้ได้ข้อแนะนำสำหรับหลักสูตรให้ประยุกต์ใช้ ข้อมูลจากผลการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับ นักศึกษามีความคุ้นเคยโดยใช้ Google Classroom เป็นตัวจัดการเรียนการสอน ใช้ Zoom สำหรับการสอนแบบออนไลน์โดยบันทึกการสอนและเผยแพร่เนื้อหาผ่าน YouTube ซึ่งนักศึกษามีความคุ้นเคย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า นักศึกษารังสีเทคนิคมีความพร้อมและ สามารถเข้าถึงการเรียนในรูปแบบการเรียนออนไลน์ E- Learning ได้ และพบว่าการสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ผ่านรูปแบบการใช้เนื้อหาจากระบบออนไลน์ใน แพลตฟอร์มต่างๆ สามารถพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจใน เนื้อหาของบทเรียนเพิ่มขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำเนื้อหาจากการสอนในห้องเรียนซึ่งมี เวลาจำกัด นำไปพัฒนาในรูปแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ (E-Learning) เพื่อลดข้อจำกัด ด้านเวลาเรียน และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทบทวนเนื้อหาบทเรียนได้ตามศักยภาพของตนเอง

กระบวนการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนบทเรียนโดยประยุกต์ใช้รูปแบบของ ADDIE Model (Ritchey, Klein, & Tracey, 2011) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) การพัฒนา 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมินผล ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลด้านการ พัฒนบทเรียนออนไลน์จากเอกสาร ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 วิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดกลุ่มผู้เรียนมีทักษะและความรู้ความสามารถในการใช้ คอมพิวเตอร์และผู้เรียนที่สามารถใช้วิธีการเรียนเนื้อหาแบบเป็นตอน ๆ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โยงกันน่าจะมี ความพร้อมในการเรียนด้วยเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ (Wildish, 1996)

1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาในบทเรียนออนไลน์

1.3 วิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนออนไลน์จากเอกสาร คู่มือนักศึกษา คำสั่งระเบียบ ข้อบังคับ และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หน่วย ดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์

2) การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์

3) การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์

2. ขั้นการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นการออกแบบ ดังนี้
 - 2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนออนไลน์
 - 2.2 ออกแบบเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้โดยออกแบบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
 - 2.3 นำเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์ไปตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
 - 2.4 แก้ไข ปรับปรุง เนื้อหาในกรณีที่มีความผิดพลาด
 - 2.5 จัดทำเนื้อหาในรูปแบบบทเรียนออนไลน์
 - 2.6 จำแนกองค์ประกอบของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เป็น 6 ส่วน ดังนี้
 - 1) รายละเอียดการเข้าใช้งานโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
 - 2) ข้อสอบ pre- test
 - 3) เนื้อหาบทเรียนออนไลน์
 - 4) ข้อสอบ post- test
 - 5) การประเมินผลประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
 - 6) การติดต่อขอช่วยเหลือ
3. ขั้นการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นการพัฒนา ดังนี้
 - 3.1 การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือและโปรแกรมดังนี้
 - 1) เครื่องคอมพิวเตอร์/tablet/smartphone
 - 2) ระบบปฏิบัติการ web application
 - 3) เว็บไซต์สำหรับสร้างบทเรียนออนไลน์ (<https://radtech.psu.ac.th/>)
 - 4) โปรแกรม Dashboard เก็บสถิติประสิทธิภาพการใช้งานโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
 - 3.2 การสร้างเครื่องมือในเก็บรวบรวมข้อมูล และการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
 - 1) ศึกษาเนื้อหาและความรู้เกี่ยวกับบทเรียนออนไลน์
 - 2) กำหนดโครงสร้าง ขอบเขตเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์
 - 3) นำโครงสร้างและเนื้อหามาพัฒนาเป็นโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
 - 4) นำโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ที่ผ่านการพัฒนาสำเร็จแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์เพื่อหาข้อบกพร่อง โดยใช้แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4

ด้าน จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ 1) คำถามด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ จำนวน 6 ข้อ 2) คำถามด้าน การออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์จำนวน 6 ข้อ 3) คำถามด้านการบริการโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ จำนวน 4 ข้อ และ 4) คำถามด้านการนำความรู้จาก โปรแกรมบทเรียนออนไลน์จากไปใช้ประโยชน์จำนวน 4 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหา ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดค่า IOC ที่ได้มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 0.80 ซึ่งกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าเครื่องมือวิจัยสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าเครื่องมือวิจัยสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าเครื่องมือวิจัยไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

5) นำข้อบกพร่องจากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญมี ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

4. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นการพัฒนา บทเรียนออนไลน์ ดังนี้

บทเรียนที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง มีการ ทดสอบใช้ผ่านเว็บไซต์

การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์เรื่องการดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์ นิวเคลียร์) สำหรับ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ <https://radtech.psu.ac.th/> กับกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรรังสี เทคนิควมทั้งสิ้น 10 คน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นการประเมินผล ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสี วิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2) ประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงาน รังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค โดยใช้แบบประเมินเป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) เพื่อพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์เรื่องการดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ลงทะเบียนและกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรรังสีเทคนิค ปีการศึกษา 2568

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ลงทะเบียนและกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรรังสีเทคนิค ปีการศึกษา 2568 จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย และตรวจสอบด้วยการใช้แบบสอบถามประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์และใช้สถิติพรรณนาแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด ด้วยวิธีในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อรวบรวมข้อมูลประเมินผลลัพธ์ จำนวน 31 ราย ผ่านแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ จำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการติดตั้งโปรแกรมบทเรียนออนไลน์และเปิดใช้งานผ่านเว็บไซต์ และเก็บข้อมูลจากใช้งานโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน จากลงทะเบียนผ่านระบบการเข้าใช้งานโปรแกรมด้วยรหัส PSU Passport ของนักศึกษารังสีเทคนิค โดยให้เข้าศึกษาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) และทำ

แบบทดสอบก่อน-เรียนโปรแกรมออนไลน์ และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประสิทธิภาพการให้บริการระบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ แยกส่วนประเมิน ได้แก่

- 1) ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
- 2) ด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
- 3) ด้านการบริการระบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
- 4) ด้านการนำโปรแกรมออนไลน์ไปประโยชน์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะโปรแกรมออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำผลการสอบ pre-post test ของผู้เรียนมาวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าคะแนน pre-post test โดยใช้สถิติ Paired-sample t-test

2. นำคะแนนประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค มาคำนวณหาเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของผู้เรียนตามแนวคิดของ Likert กำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5	หมายถึง	มีระดับความเหมาะสมระดับดีมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับความเหมาะสมระดับดีมาก
3	หมายถึง	มีระดับความเหมาะสมระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับความเหมาะสมระดับน้อย
1	หมายถึง	มีระดับความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมากที่สุด
คะแนน 3.50 – 4.49	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมาก

คะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย

คะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

เอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์

คณะผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย REC.68-070-7-7 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านการ รับรองวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2568 และก่อนเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันเข้าใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ซึ่งสามารถรองรับการทำงานบนอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งนักศึกษาสามารถเรียนรู้อบบทเรียนออนไลน์ได้ด้วยตัวเอง จากการเก็บข้อมูลการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการของนักศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนโดยการเรียนผ่านโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) ของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

คะแนนเต็มของแบบทดสอบความรู้คือ 10 คะแนน จากการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน pre-test เท่ากับ 8.26 (SD = 1.983) และค่าเฉลี่ยของคะแนน post-test เท่ากับ 9.48 (SD = 0.851) โดยมีขนาดตัวอย่างทั้งหมด 31 คน ผลการทดสอบ Paired samples t-test แสดงให้เห็นว่าค่าความแตกต่างของคะแนน pre-test และ post-test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ ($t(30) = -3.607$, $p = 0.001$) ซึ่งแสดงว่าคะแนนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความรู้ก่อน-หลังเรียนโปรแกรมออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนน	N (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนน ก่อนเรียน	31	8.26	1.983	-3.607	0.001*
คะแนน หลังเรียน	31	9.48	0.851		

*p<.01

สำหรับการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน pre-test, post-test และ GPA พบว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน pre-test และ post-test เท่ากับ $r = 0.319$ โดยมีค่า $p = 0.081$ ซึ่งมากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน อย่างไรก็ตาม ค่าความสัมพันธ์ที่เป็นบวกบ่งชี้ว่ามีแนวโน้มที่คะแนนทั้งสองอาจมีความเกี่ยวข้องกันในระดับต่ำดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลความสัมพันธ์ของคะแนนทดสอบความรู้ก่อน-หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนน	N (คน)	r	p
คะแนนก่อนเรียน & คะแนนหลังเรียน	31	0.319	0.081

นอกจากนี้ช่วงความเชื่อมั่น 95% Confidence Interval (CI) ของผลต่างคะแนนอยู่ระหว่าง -1.920 ถึง -0.532 ซึ่งหมายความว่าผลการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของคะแนนการทดสอบหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบทางสถิติของผลการทดสอบความรู้ก่อน-หลังเรียนผ่านโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนน	M	S.D.	ค่าความเชื่อมั่น95%		t	df	Sig.(tailed)
			(CI)				
			ระดับต่ำ	ระดับสูง			
คะแนนก่อนเรียน & คะแนนหลังเรียน	-1.23	1.89	-1.920	-0.53	-3.60	30	0.001

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การดูแลผู้ป่วยในงาน
รังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) โดยภาพรวม 4 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน
(N=31)

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์	4.39	0.67	ดีมาก
2. ด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์	4.36	0.71	ดีมาก
3. ด้านการบริการโปรแกรมบทเรียนออนไลน์	4.24	0.76	ดีมาก
4. ด้านการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์	4.53	0.69	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงถึงผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เรื่อง
การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพของ
โปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการบริการ
โปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์
พบว่าผลการประเมิน 3 ด้านอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียน
ออนไลน์ ด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการบริการโปรแกรมบทเรียน
ออนไลน์ ส่วนการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์อยู่ระดับดีมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ย 4.53 (S.D.=0.69)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์จำแนกรายข้อย่อย
(N=31)

ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอน	4.55	0.76	ดีมากที่สุด
2. มีประโยชน์ต่อการเรียน	4.48	0.89	ดีมาก
3. การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว	4.45	0.76	ดีมาก
4. ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนและเชื่อถือได้	4.32	0.74	ดีมาก
5. ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ	4.29	0.55	ดีมาก
6. ความพึงพอใจโดยรวมด้านประสิทธิภาพ	4.23	0.33	ดีมาก

จากตารางที่ 5 แสดงถึงผลการประเมินด้านประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในรายข้อย่อย ทั้ง 6 ข้อ คือ 1) ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) มีประโยชน์ต่อการเรียน 3) การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 4) ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนและเชื่อถือได้ 5) ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ 6) พึงพอใจโดยรวมด้านประสิทธิภาพ พบว่า ผลการประเมินใน 5 หัวข้ออยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ 1) มีประโยชน์ต่อการเรียน 2) การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 3) ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วนและเชื่อถือได้ 4) ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ และ 5) ด้านพึงพอใจโดยรวมด้านประสิทธิภาพ ส่วนหัวข้อตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ อยู่ระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D.=0.76)

ตารางที่ 6 ผลการประเมินด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์จําแนกรายข้อย่อย (N=31)

หัวข้อด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความสวยงาม ความทันสมัยของโปรแกรม	4.55	0.66	ดีมากที่สุด
2. การจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน	4.55	0.71	ดีมากที่สุด
3. ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน	4.32	0.69	ดีมาก
4. ข้อความสื่อความหมายชัดเจน	4.29	0.73	ดีมาก
5. เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4.29	0.73	ดีมาก
6. ความพึงพอใจโดยรวมด้านการออกแบบ	4.13	0.75	ดีมาก

จากตารางที่ 6 แสดงถึงผลการประเมินด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในรายข้อย่อย ทั้ง 6 ข้อ คือ 1) ความสวยงาม ความทันสมัยของโปรแกรม 2) การจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน 3) ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน 4) ข้อความสื่อความหมายชัดเจน 5) เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน 6) ความพึงพอใจโดยรวมด้านการออกแบบ พบว่า ผลการประเมินใน 4 หัวข้ออยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ 1) ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน 2) ข้อความสื่อความหมายชัดเจน 3) เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน 4) ความพึงพอใจโดยรวมด้านการออกแบบ ส่วนหัวข้อความสวยงาม ความทันสมัยของโปรแกรมและการจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน อยู่ระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D.=0.76) และ 4.55 (S.D.=0.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลการประเมินด้านการบริการโปรแกรมบทเรียนออนไลน์จำแนกรายข้อย่อย (N=31)

หัวข้อด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. มีการติดต่อ/สอบถามปัญหาการใช้งาน	4.39	0.79	ดีมาก
2. ได้รับคำแนะนำ และตอบคำถามอย่างชัดเจน	4.26	0.76	ดีมาก
3. ความสะดวกในการเข้าใช้งานโปรแกรม	4.16	0.77	ดีมาก
4. ความพึงพอใจโดยรวมด้านการใช้บริการ	4.16	0.72	ดีมาก

จากตารางที่ 7 แสดงถึงผลการประเมินการบริการโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ในรายข้อย่อย ทั้ง 4 ข้อ คือ 1) การติดต่อ/สอบถามปัญหาการใช้งาน 2) ได้รับคำแนะนำ และตอบคำถามอย่างชัดเจน 3) ความสะดวกในการเข้าใช้งานโปรแกรม 4) ความพึงพอใจโดยรวมด้านการใช้บริการ พบว่าผลการประเมินใน 4 หัวข้ออยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 8 ผลการประเมินด้านการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์จำแนกรายข้อย่อย (N=31)

หัวข้อด้านการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน	4.58	0.66	ดีมากที่สุด
2. ข้อมูลความสำคัญสามารถนำไปใช้งานต่อได้	4.58	0.66	ดีมากที่สุด
3. มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น	4.52	0.67	ดีมากที่สุด
4. ความพึงพอใจโดยรวมด้านการนำไปใช้งาน	4.55	0.76	ดีมากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงถึงผลการประเมินการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์ในรายข้อย่อย ทั้ง 4 ข้อ คือ 1) ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน 2) ข้อมูลความสำคัญสามารถนำไปใช้งานต่อได้ 3) การแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น 4) ความพึงพอใจโดยรวมด้านการนำไปใช้งาน พบว่าผลการประเมินใน 4 หัวข้ออยู่ในระดับ ดีมาก

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถทำได้เป็นผลสำเร็จ

โดยผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมบทเรียนออนไลน์ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และได้นำไปทดลองเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑูล ทาชาและเอกชาติรี สุขเสน (2567) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการในการใช้งาน E- Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ E-Learning ในการเรียนการสอนของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้แก่ การเรียนรู้ต้องควบคู่กับการปฏิบัติจริง การเรียนการสอน E - Learning ทางมหาวิทยาลัยสามารถจัดทำได้ แต่ก็ต้องมีเวลาหรือช่วงเวลาที่นักศึกษาและอาจารย์ได้พบปะกันเพื่อทำความเข้าใจความเข้าใจในการเรียนบ้าง ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและความเป็นปัจเจกของผู้เรียน ซึ่งเราสามารถมอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาผ่าน E - Learning แล้วมารวมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนที่เรียกว่า เป็นการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน flipped classroom จะดีต่อการสอน แต่ไม่เห็นด้วยถ้าจะไม่เข้าชั้นเรียนเลย การเรียนรู้ผ่าน E-Learning เป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย ตามศักยภาพของตน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักศึกษาได้ใช้งานโปรแกรมบทเรียนออนไลน์และทำการทดสอบข้อสอบ pre-post test พบว่า ผลคะแนน pre-post test มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของคะแนนการทดสอบหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับ พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ (2022) ผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้สื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานของส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิดสองค่าของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาสื่อการเรียนรู้นี้ทำให้นักศึกษารังสีเทคนิคเห็นภาพรายละเอียดในรูปแบบสามมิติและเกิดความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการทำงานของส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ ชนิดสองค่าพลังงานมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) ของ

นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการบริการโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์ พบว่าผลการประเมิน 3 ด้านอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการออกแบบโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ด้านการบริการโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ส่วนการนำความรู้จากโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์อยู่ระดับดีมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจความพึงพอใจโดยรวมด้านการนำไปใช้งานอยู่ในระดับดีมากที่สุด สอดคล้องกับ พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ (2022) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิดสองค่าของนักศึกษาอยู่ในระดับ มากที่สุด เช่นเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมออนไลน์การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการของนักศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค โดยประเมินจากผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ผลคะแนนมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ มีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของคะแนนการทดสอบหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ ในระดับ มากที่สุด **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** นำข้อมูลผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ในรายวิชา การดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวิทยา (เวชศาสตร์นิวเคลียร์) สำหรับนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำเสนอต่อคณะกรรมการหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพัฒนาต่อยอดเพิ่มเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ในส่วนงานรังสีวินิจฉัย และงานรังสีรักษา ซึ่งอยู่ในสาขาวิชารังสีวิทยาเช่นเดียวกับเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เพื่อให้ นักศึกษารังสีเทคนิคได้มีเนื้อหาบทเรียนที่สามารถศึกษาด้วยตนเองได้ครบถ้วน ในส่วน **ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย** ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้พัฒนาบทเรียนออนไลน์ควรแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียน เช่น animation infographics

ภาพเคลื่อนไหว เพื่อให้มีความสนใจมากขึ้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ในส่วนเนื้อหาของการดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวินิจฉัย และงานรังสีรักษา ซึ่งอยู่ในสาขาวิชารังสีวิทยาเช่นเดียวกับเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เพื่อให้นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค ได้ศึกษา ค้นคว้า และทบทวนเนื้อหาได้อย่างครบถ้วนในการดูแลผู้ป่วยด้านรังสีวิทยาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชัย ช้วนา และธารทิพย์ ช้วนา. (2020). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ (E - LEARNING) รายวิชาการจัดการ เรียนรู้ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 7(12), 295–306.
- ดวงมณี แสนมัน, นนกาญจน์ นิยมพลี, และวิภาวรรณ อารยะชัย. (2561). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วย แอปพลิเคชันสมาร์ตโฟนในรายวิชาโลหิตวิทยา. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 38(3), 73-89.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2568 จาก https://www.researchgate.net/profile/PrasartNuangchalem/publication/296671638_Objectives_of_the_21st_Century_Teaching_and_Learning_in_Science/links/56d7947308aebabdb4030a45/Objectives-of-the-21st-Century-Teaching-and-Learning-in-Science.pdf
- พจี เจาทะเกษตรนิ. (2553). *การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยสารเภสัชรังสี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด.
- พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ. (2022). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิด สองค่าพลังงาน. *วารสารรังสีเทคนิค*, 1(47), 73-82.
- International Atomic Energy Agency. (2013). *System of radiological protection*. เรียกใช้เมื่อ 8 ธันวาคม 2567 จาก http://www.iaea.org/Publications/Booklets/Rad People Env/pdf/chapter_6.pdf

Rosenberg, M. J. (2001) *E-Learning: Strategies for Delivering Knowledge in the Digital Age*. McGraw-Hill, New York.

ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)*

THE LIFE OF A MONASTIC (MAHA PAWARANA)

พระครูสุวรรณขันติกุล อิสสรโร (สายสิงห์)¹ และ สมเดช นามเกต²

Phrakhrusuwankhantikul, Itsaro (Saising)¹ and Somdet Namket²

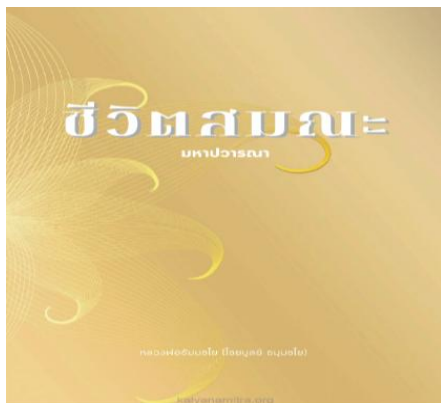
¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: 6702105001@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 กุมภาพันธ์ 2568

Received 13 February 2025; Revised 28 February 2025; Accepted 28 February 2025

แปลจากหนังสือ : ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)

ผู้เขียน : หลวงพ่อธัมมชโย (ไชยบุญย์ ธมฺมชโย)

ผู้แปล : หลวงพ่อธัมมชโย (ไชยบุญย์ ธมฺมชโย)

สำนักพิมพ์ : วัดพระธรรมกาย

ปีที่พิมพ์ : 2567

จำนวนหน้า : 306

บทนำ

ชีวิตสมณะคือวิถีชีวิตที่เปี่ยมไปด้วยความหมาย เป็นชีวิตที่เห็นภัยในวัฏสงสารและมุ่งสู่หนทางแห่งการหลุดพ้น ด้วยความตั้งใจอันแน่วแน่ในการขจัดกิเลสและเข้าถึงพระนิพพาน ชีวิตเช่นนี้เป็นชีวิตที่ยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ และนำไปสู่ความสงบสุขอย่างแท้จริง หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" เป็นการรวบรวมโอวาทธรรมอันทรงคุณค่า

Citation:

* พระครูสุวรรณขันติกุล อิสสรโร (สายสิงห์) และ สมเดช นามเกต. (2568). ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา). วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 416-425.

Phrakhrusuwankhantikul, Itsaro (Saising) and Somdet Namket. (2025). The Life of a Monastic (Maha Pawarana). Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 416-425.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.27>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ของ หลวงพ่อธัมมชโย (ไชยบูลย์ ธมฺมชโย) ซึ่งได้กล่าวไว้ในวันมหาปวารณาอันเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โอวาทเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นและปรารถนาดีของหลวงพ่อกับความต้องการชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตในเพศสมณะให้แก่พระภิกษุ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย โดยมุ่งหวังให้พวกเขาได้ปฏิบัติตนให้สมบูรณ์ทั้งทางด้านจริยธรรม คุณธรรม และข้อวัตรปฏิบัติ มหาปวารณา คือธรรมเนียมปฏิบัติที่พระภิกษุเปิดโอกาสให้กันและกันได้ว่ากล่าวตักเตือนอย่างจริงใจ ด้วยเป้าหมายเพื่อช่วยกันขจัดสิ่งที่ไม่ดีที่เป็นอุปสรรคต่อการเจริญในธรรม และเพื่อสร้างความบริสุทธิ์บริบูรณ์ในหมู่คณะ การปวารณานี้สะท้อนถึงความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อ และความตั้งมั่นในพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงและรุ่งเรืองตลอดมา

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้รวบรวมโอวาทที่หลวงพ่อธัมมชโยได้กล่าวไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2558 ซึ่งครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ของการปฏิบัติธรรม ชีวิตสมณะ และความสำคัญของการพัฒนาตนเองในทุกมิติ หลวงพ่อได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เพื่อให้บรรลุถึงความสุขภายใน ความบริสุทธิ์ และการเข้าถึงพระธรรมกาย

นอกจากนี้ หนังสือยังถ่ายทอดข้อคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับการสร้างบารมี การดำเนินชีวิตด้วยความปิติสุข และการทำหน้าที่กัลยาณมิตรเพื่อเป็นแสงสว่างให้กับผู้อื่น หลวงพ่อเชื่อมั่นว่า ชีวิตสมณะเป็นชีวิตที่ประเสริฐที่สุด เพราะเป็นชีวิตที่อุทิศตนเพื่อการหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ และเป็นตัวอย่างที่ดีงามให้แก่โลก สำหรับผู้ที่เป้นทั้งพระภิกษุ สามเณร และสาธุชน หนังสือเล่มนี้จะเป็นแรงบันดาลใจและเครื่องมือสำคัญในการดำเนินชีวิตให้ตรงตามเป้าหมายของพระพุทธศาสนา คือ "การทำพระนิพพานให้แจ้ง" ขอให้หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" นี้ เป็นแสงสว่างนำทางให้ทุกท่านก้าวสู่ความดีงาม ความบริสุทธิ์ และความเจริญรุ่งเรืองในพระธรรมวินัยอย่างยั่งยืน

ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)

บทที่ 1: ความหมายของชีวิตสมณะ

ชีวิตสมณะ คือชีวิตที่เต็มไปด้วยคุณค่าและความหมาย เป็นชีวิตที่เลือกปฏิเสธความหลงใหลในวิญญูสงสาร ซึ่งเป็นต้นเหตุของทุกข์ เพื่อมุ่งหน้าสู่การหลุดพ้น ชีวิตนี้แตกต่างจากชีวิตฆราวาส เพราะเป็นการอุทิศตนเพื่อการปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง หลวงพ่อธัมมชโยได้

กล่าวไว้ว่า "ชีวิตสมณะเป็นชีวิตที่เปรียบเหมือนสะพานที่พาเราข้ามพ้นจากความทุกข์ไปสู่พระนิพพาน" การเลือกบวชในเพศสมณะจึงไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เป็นทางเลือกที่แสดงถึงความกล้าหาญและความตั้งใจอันแรงกล้าในการแสวงหาความจริงแท้ของชีวิต

ในบทนี้ หลวงพ่อได้อธิบายถึงคุณลักษณะสำคัญของสมณะ ได้แก่ ความเรียบง่าย ความเสียสละ และความมั่นคงในจิตใจ โดยสมณะจะต้องเป็นผู้ที่มีความบริสุทธิ์ทั้งทางกาย วาจา และใจ

บทที่ 2: มหาปวารณา: ชุมทรัพย์แห่งธรรม

มหาปวารณา เป็นธรรมเนียมสำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นในวันสุดท้ายของพรรษา โดยในวันนี้ พระภิกษุสงฆ์จะรวมตัวกันเพื่อแสดงอาบัติ เปิดโอกาสให้กันและกัน ตักเตือนด้วยความปรารถนาดี หลวงพ่อธัมมชโยได้กล่าวว่า "มหาปวารณาไม่ใช่เพียงพิธีกรรม แต่เป็นการสร้างชุมทรัพย์แห่งธรรมให้แก่กัน" ในอดีต พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ปวารณาซึ่งกันและกัน เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ในพระธรรมวินัย พระองค์ทรงเห็นว่าการเปิดโอกาสให้กันและกันว่ากล่าวตักเตือนเป็นหนทางสำคัญที่จะช่วยให้พระสงฆ์สามารถดำรงตนในธรรมได้อย่างถูกต้อง

หลวงพ่อนั้นย้ำว่า การปวารณาเป็นหัวใจของการสร้างสามัคคีในหมู่คณะ เพราะเมื่อทุกคนสามารถว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยความรักและปรารถนาดี ย่อมส่งผลให้หมู่คณะมีความบริสุทธิ์ และดำรงอยู่ในพระธรรมวินัยอย่างมั่นคง

บทที่ 3: การปฏิบัติธรรมอย่างถูกหลักวิชา

การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องคือหัวใจสำคัญของชีวิตสมณะ หลวงพ่อธัมมชโยได้กล่าวถึงการปฏิบัติสมาธิอย่างถูกหลักวิชา โดยเน้นที่การทำใจหยุดนิ่ง ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 ซึ่งเป็นทางสายเอกในการเข้าถึงธรรม หลวงพ่อนำว่า การทำสมาธิไม่ใช่เรื่องยาก แต่ต้องอาศัยความเข้าใจและความสม่ำเสมอ หลักสำคัญคือ "สติและความสบาย" ผู้ปฏิบัติต้องมีสติอยู่เสมอ ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาความผ่อนคลาย เพื่อให้จิตสงบนิ่งและเข้าถึงความสุขภายใน

หลวงพ่อยังกล่าวว่า "การปฏิบัติธรรมไม่ใช่แค่การนั่งสมาธิในเวลาที่กำหนด แต่เป็นการฝึกฝนในทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง หรือแม้แต่การทำกิจวัตรประจำวัน"

บทที่ 4: การสร้างบารมีในชีวิตสมณะ

หลวงพ่อธัมมชโยได้อธิบายว่า การสร้างบารมีในชีวิตสมณะเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสะสมความดีให้แก่ชีวิต ทั้งด้านทาน ศีล และภาวนา ในบทนี้ หลวงพ่อได้แนะนำ

แนวทางการสร้างบารมี เช่น ทานบารมี: การเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น ศีลบารมี: การรักษาศีลอย่างเคร่งครัด เพื่อความบริสุทธิ์ ภาวนาบารมี: การฝึกจิตด้วยสมาธิและปัญญา

หลวงพ่อยังได้กล่าวถึง "บารมี 30 ทศ" ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถก้าวข้ามอุปสรรคในชีวิตสมณะได้

บทที่ 5: ชีวิตสมณะ: ชีวิตที่ประเสริฐที่สุด

ในบทนี้ หลวงพ่อธัมมชโยได้ยืนยันว่า ชีวิตสมณะเป็นชีวิตที่ประเสริฐที่สุด เพราะเป็นชีวิตที่อุทิศตนเพื่อการหลุดพ้นจากวัฏสงสาร หลวงพ่อกกล่าวว่า "ไม่มีเพศใดในโลกที่ประเสริฐเทียบเท่าเพศสมณะ" หลวงพ่อได้เล่าเรื่องราวของพระมหาบุรุษในอดีต เช่น พระเจ้าจักรพรรดิที่แม้จะมีสมบัติมากมาย แต่สุดท้ายก็เลือกที่จะสละโลกียะและออกบวชตามรอยพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ชีวิตสมณะเป็นชีวิตที่สูงส่งและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

บทที่ 6: โอวาทสำหรับการดำเนินชีวิตสมณะ

หลวงพ่อดำเนินชีวิตได้ฝากโอวาทสำคัญสำหรับพระภิกษุและสามเณรทุกท่านว่า การดำรงชีวิตในเพศสมณะไม่เพียงแต่ต้องปฏิบัติตามธรรมเท่านั้น แต่ยังต้องตั้งใจทำหน้าที่ในหมู่คณะอย่างเต็มกำลัง และมีความอดทนต่ออุปสรรค หลวงพ่อยังได้แนะนำให้พระภิกษุสามเณรจดบันทึกผลการปฏิบัติธรรมของตนเอง เพื่อวิเคราะห์และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

บทที่ 7: การเป็นกัลยาณมิตร

หน้าที่สำคัญของสมณะคือการเป็นกัลยาณมิตรแก่ผู้อื่น หลวงพ่อดำเนินชีวิตได้กล่าวว่า การเป็นกัลยาณมิตรคือการให้แสงสว่างแก่โลก ด้วยการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และส่งเสริมให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าในการปฏิบัติธรรม

สรุป หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" ไม่ใช่เพียงคู่มือสำหรับพระภิกษุและสามเณร แต่เป็นแหล่งรวมโอวาทที่ช่วยให้ทุกคนเข้าใจถึงคุณค่าของการปฏิบัติธรรม และเห็นความสำคัญของชีวิตสมณะ หลวงพ่อดำเนินชีวิตได้ถ่ายทอดคำสอนด้วยความรักและปรารถนาดี เพื่อให้ผู้อ่านทุกคนสามารถก้าวไปสู่ความบริสุทธิ์ ความสุข และความสำเร็จทางธรรมได้อย่างแท้จริง

บทวิจารณ์

หนังสือ ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา) เป็นหนังสือที่สะท้อนให้เห็นถึงแก่นแท้ของชีวิตในเพศสมณะ อันเป็นชีวิตที่มุ่งสู่ความหลุดพ้นจากวัฏสงสาร ผ่านการปฏิบัติธรรมและการดำรง

ตนตามพระธรรมวินัย หนังสือเล่มนี้รวบรวมโอวาทของหลวงพ่อัมมชโย ซึ่งได้กล่าวไว้ในช่วงวันมหาปวารณา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติธรรมแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และผู้สนใจในพระพุทธศาสนา

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ 1. เนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เนื้อหาของหนังสือส่วนใหญ่เน้นไปที่ชีวิตในเพศสมณะ ทำให้อาจเหมาะกับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร และผู้ที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม สำหรับฆราวาสหรือผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานทางธรรมะมาก่อน อาจต้องใช้ความพยายามในการทำความเข้าใจเนื้อหาบางส่วน 2. การเพิ่มกรณีศึกษาหรือประสบการณ์จริง หากหนังสือเล่มนี้มีการแทรกกรณีศึกษาหรือประสบการณ์จริงจากผู้ที่นำคำสอนของหลวงพ่อบุไปปฏิบัติ อาจช่วยให้เนื้อหาที่มีความน่าสนใจและเข้าถึงผู้อ่านได้กว้างขึ้น 3. การอธิบายคำศัพท์ทางธรรมะเพิ่มเติม หนังสือมีการใช้คำศัพท์ทางธรรมะบางคำ เช่น "มหาปวารณา" "ศูนย์กลางกายฐานที่ 7" และ "บารมี 30 ทศ" หากมีคำอธิบายเพิ่มเติมสำหรับคำศัพท์เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานทางธรรมะสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

คุณค่าของหนังสือ หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" เป็นหนังสือที่เต็มไปด้วยคำสอนอันทรงคุณค่า เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาและเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้ไม่เพียงแต่สอนให้เราเข้าใจถึงความสำคัญของชีวิตสมณะ แต่ยังช่วยปลุกแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านทุกคนเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและงดงาม ด้วยโอวาทที่ลึกซึ้งและเปี่ยมด้วยความเมตตาของหลวงพ่อัมมชโย หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเหมือนแสงสว่างที่ช่วยนำทางให้ผู้ปฏิบัติธรรมก้าวเดินไปบนหนทางแห่งความหลุดพ้นได้อย่างมั่นคง

หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" เป็นหนังสือธรรมะที่มีคุณค่าในหลายมิติ ทั้งในแง่การถ่ายทอดคำสอนที่ชัดเจน การสร้างแรงบันดาลใจ และการให้แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง แม้จะเน้นไปที่ชีวิตสมณะ แต่สาระสำคัญในหนังสือยังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเสริมสร้างปัญญา ความสงบ และความสุขในชีวิต และสำหรับผู้ที่อยู่ในเพศสมณะ หนังสือเล่มนี้จะเป็นคู่มือสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจและดำรงชีวิตในเส้นทางแห่งธรรมได้อย่างสมบูรณ์

จุดเด่น

1. สะท้อนแก่นแท้ของชีวิตสมณะ หนังสือเล่มนี้ทำหน้าที่อธิบายแก่นแท้ของชีวิตสมณะในเชิงลึก โดยเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของการบวช ชีวิตสมณะไม่ได้หมายถึงแค่การเปลี่ยนสถานภาพหรือการครองจีวรเท่านั้น แต่คือการเปลี่ยนจิตใจให้หลุดพ้น

จากความยึดมั่นถือมั่นในโลกียวิสัย หลวงพ่อธัมมชโยได้ชี้ให้เห็นว่าชีวิตสมณะคือเส้นทางที่ยากลำบาก แต่เปี่ยมไปด้วยคุณค่า เพราะเป็นชีวิตที่มุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนานั้นคือ พระนิพพาน ในส่วนนี้ หลวงพ่อธัมมชโยยังเน้นว่า ผู้ที่ตัดสินใจดำเนินชีวิตในเพศสมณะคือผู้ที่มีความกล้าหาญอย่างยิ่ง เพราะต้องละทิ้งความสะดวกสบายและความผูกพันในโลก เพื่ออุทิศตนให้กับการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง

2. คำสอนที่ลึกซึ้งและนำไปปฏิบัติได้จริง หนึ่งในจุดเด่นของหนังสือคือคำสอนที่เข้าถึงง่าย แต่เต็มไปด้วยความลึกซึ้ง หลวงพ่อธัมมชโยได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่พระภิกษุ สามเณร และผู้สนใจการปฏิบัติธรรม ตัวอย่างหนึ่งคือการอธิบายถึงการปฏิบัติสมาธิที่ถูกต้อง หลวงพ่อได้ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติธรรมไม่ใช่เพียงแค่การนั่งสมาธิในช่วงเวลาสั้น ๆ แต่เป็นการฝึกฝนจิตใจให้มีสติในทุกอิริยาบถ การปฏิบัติตามคำสอนเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถขจัดกิเลสในใจและบรรลุความสุขได้อย่างแท้จริง

3. อธิบายความสำคัญของมหาปวารณา มหาปวารณาเป็นหัวใจสำคัญของเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ หลวงพ่อธัมมชโยได้อธิบายว่า มหาปวารณาไม่ใช่แค่พิธีกรรมทางศาสนา แต่เป็นโอกาสสำคัญที่พระภิกษุสงฆ์จะได้กล่าวตักเตือนกันด้วยความรักและความปรารถนาดี การปวารณาช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และส่งเสริมให้พระภิกษุสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองได้ หลวงพ่อได้ชี้ให้เห็นว่ามหาปวารณาคือการเปิดใจยอมรับคำแนะนำจากผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้พระภิกษุสามารถดำรงอยู่ในพระธรรมวินัยได้อย่างบริสุทธิ์

4. เนื้อหาเรียบง่าย แต่เปี่ยมด้วยความหมาย แม้ว่าหนังสือจะพูดถึงธรรมะในเชิงลึก แต่การใช้ภาษาที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมาช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้โดยไม่สับสน หลวงพ่อธัมมชโยได้นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่เป็นกันเอง และยกตัวอย่างจากชีวิตประจำวันเพื่อให้คำสอนดูใกล้ตัวและน่าเข้าถึง ความเรียบง่ายของภาษาในหนังสือไม่ได้ลดทอนคุณค่าของคำสอน แต่กลับทำให้คำสอนเหล่านี้สามารถเข้าถึงใจของผู้อ่านได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5. แนวทางปฏิบัติสมาธิที่ชัดเจน หลวงพ่อธัมมชโยได้อธิบายการปฏิบัติสมาธิอย่างเป็นขั้นตอน โดยเน้นการทำให้หยุดนิ่ง ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติธรรม หลวงพ่อได้อธิบายอย่างชัดเจนถึงวิธีการทำสมาธิให้ถูกต้อง เช่น การรักษาสมดุลระหว่าง "สติ" และ "ความสบาย" คำสอนในส่วนนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการ

พัฒนาจิตใจของตนเอง เพราะเป็นแนวทางที่เรียบง่าย แต่สามารถนำไปใช้ได้จริง และเหมาะสมสำหรับผู้เพิ่งเริ่มต้นการปฏิบัติธรรม

6. ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ หนังสือเล่มนี้ย้ำถึงความสำคัญของความสามัคคีในหมู่พระสงฆ์ หลวงพ่อธัมมชโยได้ชี้ให้เห็นว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้พระพุทธศาสนายังคงอยู่ได้อย่างมั่นคง การที่พระสงฆ์สามารถกล่าวตักเตือนกันได้อย่างเหมาะสม เป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างความบริสุทธิ์ในหมู่คณะ หลวงพ่อยังกล่าวถึงตัวอย่างในอดีตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำให้พระสงฆ์ใช้หาปวารณาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคี

7. ย้ำความสำคัญของการสร้างบารมี การสร้างบารมีเป็นหัวใจสำคัญของชีวิตสมณะ หลวงพ่อธัมมชโยได้อธิบายว่า การสร้างบารมีไม่ได้หมายถึงการทำบุญเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการพัฒนาตนเองในทุกมิติ เช่น การรักษาศีล การทำสมาธิ และการฝึกฝนตนเองให้หลุดพ้นจากความยึดมั่นในสิ่งต่าง ๆ ในหนังสือ หลวงพ่อได้กล่าวถึง "บารมี 30 ทศ" ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถก้าวข้ามอุปสรรคในชีวิตสมณะได้

8. แรงบันดาลใจสำหรับทุกคน แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะมุ่งเน้นชีวิตสมณะ แต่คำสอนของหลวงพ่อก็สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่านทั่วไปได้เช่นกัน หลวงพ่อได้แสดงให้เห็นว่าความสุขที่แท้จริงไม่ได้มาจากสิ่งภายนอก แต่เกิดจากการพัฒนาจิตใจให้สงบและบริสุทธิ์ คำสอนในหนังสือเล่มนี้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การปล่อยวาง การมีเมตตา และการตั้งเป้าหมายชีวิตอย่างมีความหมาย

9. ยกตัวอย่างจากพระพุทธประวัติ หนังสือได้นำเสนอเรื่องราวจากพระพุทธเจ้าและพระสาวกในอดีต เพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้อ่านเห็นภาพของการปฏิบัติธรรม หลวงพ่อธัมมชโยได้เล่าถึงเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น การที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้หาปวารณาเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ในหมู่พระสาวก ตัวอย่างเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความสำคัญของธรรมวินัยและการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

10. เป็นคู่มือสำหรับชีวิตสมณะ หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" ไม่ใช่แค่หนังสือธรรมะทั่วไป แต่เป็นคู่มือที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของชีวิตสมณะ หลวงพ่อธัมมชโยได้ให้คำแนะนำที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในเพศสมณะ ตั้งแต่การปฏิบัติธรรม การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ไปจนถึงการทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร สำหรับผู้ที่อยู่ในเพศสมณะ หนังสือเล่มนี้เป็นเหมือนเข็มทิศที่ช่วยชี้นำทางไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต

จุดด้อย

1. เน้นเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือมุ่งเน้นไปที่ชีวิตสมณะ และการปฏิบัติธรรมสำหรับพระภิกษุสงฆ์ สามเณร หรือผู้ที่มีพื้นฐานธรรมะที่ลึกซึ้งอยู่แล้ว ทำให้ผู้อ่านที่เป็นฆราวาสหรือผู้ที่ยังไม่มีความรู้พื้นฐานทางธรรมะอาจเข้าใจได้ยาก หรือรู้สึกว่เนื้อหาไม่ได้ตอบโจทย์ความต้องการของตน

ข้อเสนอแนะ สามารถเพิ่มบทหรือเนื้อหาที่ปรับใช้สำหรับฆราวาสหรือบุคคลทั่วไป เพื่อให้หนังสือเข้าถึงกลุ่มคนได้หลากหลายมากขึ้น เช่น การแนะนำวิธีนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับฆราวาส

2. การอธิบายคำศัพท์ทางธรรมะที่จำกัด หนังสือใช้คำศัพท์เฉพาะทางธรรมะ เช่น "มหาปวารณา," "ศูนย์กลางกายฐานที่ 7," หรือ "บารมี 30 ทศ" โดยไม่ได้มีคำอธิบายที่ละเอียดเพียงพอในบางส่วน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับคำศัพท์เหล่านี้เกิดความสับสน

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มคำอธิบายหรือเชิงอรรถสำหรับคำศัพท์ทางธรรมะ พร้อมตัวอย่างเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายและความสำคัญได้ดีขึ้น

3. รูปแบบการนำเสนอที่ขาดความหลากหลาย หนังสือใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบที่เป็นการบรรยายและคำสอนอย่างตรงไปตรงมา ทำให้เนื้อหาดูค่อนข้างเรียบและอาจขาดความน่าสนใจสำหรับผู้อ่านบางกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ การเพิ่มรูปภาพ แผนภาพ หรือเรื่องเล่าประกอบคำสอน อาจช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มกิจกรรมหรือแบบฝึกปฏิบัติในตอนท้ายของแต่ละบทจะช่วยให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมและนำไปใช้ได้จริง

4. ขาดกรณีศึกษาและประสบการณ์จริง หนังสือขาดตัวอย่างหรือกรณีศึกษาจากประสบการณ์จริงของผู้ที่ได้นำคำสอนของหลวงพ่อบุญไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจช่วยเพิ่มความน่าสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อ่านได้

ข้อเสนอแนะ การเพิ่มเรื่องราวหรือบทสัมภาษณ์จากพระภิกษุสงฆ์หรือฆราวาสที่ได้นำคำสอนไปปฏิบัติจริง อาจช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกเชื่อมโยงและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

5. ขาดการเจาะลึกในบางประเด็นสำคัญ แม้หนังสือจะครอบคลุมหัวข้อที่หลากหลายเกี่ยวกับชีวิตสมณะ แต่บางหัวข้อ เช่น "บารมี 30 ทศ" หรือ "วิธีปฏิบัติสมาธิอย่างลึกซึ้ง" อาจไม่ได้ลงรายละเอียดในระดับที่ลึกพอที่จะตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่ต้องการศึกษาอย่างเจาะลึก

ข้อเสนอแนะ สามารถเพิ่มเนื้อหาที่ลงลึกในหัวข้อสำคัญ โดยเฉพาะแนวทางการปฏิบัติสมาธิ หรือการสร้างบารมีในชีวิตสมณะ เพื่อให้หนังสือมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่ต้องการศึกษาเชิงลึก

แม้จะมีจุดด้อยที่สามารถปรับปรุงได้ หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" ยังคงเป็นแหล่งความรู้ที่ทรงคุณค่าในด้านคำสอนและแนวทางปฏิบัติธรรมสำหรับผู้ที่อยู่ในเพศสมณะและผู้ที่ยังสนใจในพระพุทธศาสนา การเพิ่มเนื้อหาและการนำเสนอที่หลากหลายขึ้นจะช่วยให้นี้หนังสือเล่มนี้เข้าถึงกลุ่มผู้อ่านได้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุป

หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" เป็นผลงานที่สะท้อนให้เห็นถึงความลึกซึ้งของคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยเน้นถึงสำคัญของการดำรงชีวิตในเพศสมณะ ซึ่งเป็นชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าและเป้าหมายสูงสุดในการแสวงหาความหลุดพ้นจากวัฏสงสาร หนังสือเล่มนี้รวบรวมโอวาทและคำสอนของ หลวงพ่อธัมมชโย ที่ได้กล่าวไว้ในช่วงวันมหาปวารณา ซึ่งถือเป็นวันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพระสงฆ์

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็นหัวข้อที่ครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิตสมณะ เช่น ความหมายของเพศสมณะ การปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้อง ความสำคัญของมหาปวารณา การสร้างบารมี และการทำหน้าที่ในหมู่คณะ โดยเนื้อหาเน้นการส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรมดำเนินชีวิตด้วยความบริสุทธิ์ สงบ และมั่นคงในพระธรรมวินัย จุดเด่นของหนังสือ เน้นย้ำถึง แก่นแท้ของชีวิตสมณะ โดยชี้ให้เห็นคุณค่าและความหมายของการบวชในพระพุทธศาสนา อธิบาย มหาปวารณา อย่างละเอียด พร้อมเน้นบทบาทสำคัญของการว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยความรักและปรารถนาดี มีแนวทาง ปฏิบัติสมาธิ ที่ชัดเจน โดยเน้นการทำจิตให้หยุดนิ่ง ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ 7 เพื่อการเข้าถึงธรรม ส่งเสริม ความสามัคคีในหมู่คณะ และความสำคัญของการทำหน้าที่กัลยาณมิตร ให้คำแนะนำเกี่ยวกับ การสร้างบารมี ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง จุดด้อยของหนังสือ แม้หนังสือจะเต็มไปด้วยคำสอนที่ทรงคุณค่า แต่มีข้อสังเกตบางประการ เช่น เนื้อหาอาจเหมาะกับผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม เช่น พระสงฆ์และสามเณรมากกว่าฆราวาส การใช้คำศัพท์ทางธรรมะที่ซับซ้อนในบางส่วน อาจต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมสำหรับผู้อ่านทั่วไป รูปแบบการนำเสนออาจดูเรียบง่าย ขาดความหลากหลาย เช่น กรณียศึกษาหรือเรื่องเล่าประกอบ

คุณค่าและประโยชน์ หนังสือ "ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)" เป็นผลงานที่ให้แรงบันดาลใจและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและบริสุทธิ์ ไม่เพียงเหมาะสำหรับพระภิกษุและสามเณรเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อฆราวาสที่สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาและต้องการน้อมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยโอวาทที่เต็มไปด้วยความเมตตาและความลึกซึ้งของหลวงพ่อัมมชโย หนังสือเล่มนี้เป็นแสงสว่างที่ช่วยชี้นำทางให้ผู้อ่านก้าวสู่ความสงบสุข ความดีงาม และความหลุดพ้นในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

หลวงพ่อัมมชโย (ไชยบุญ ฐมมชโย). (2567). *ชีวิตสมณะ (มหาปวารณา)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

ปทุมธานี: วัดพระธรรมกาย.

พระอานนท์ พุทธอนุชา*

PHRA ANANDA, THE BUDDHA'S ATTENDANT AND DISCIPLE

วันเฉลิม ไชยวงศ์¹ และ สมเดช นามเกต²

Wanchalurm Chaiyong¹ and Somdet Namket²

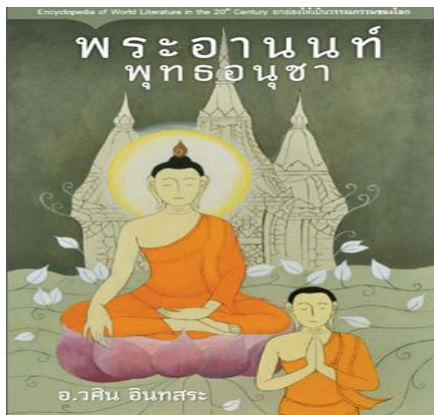
¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: 6702105015@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 9 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 28 กุมภาพันธ์ 2568

Received 9 February 2025; Revised 23 February 2025; Accepted 28 February 2025

แปลจากหนังสือ : พระอานนท์ พุทธอนุชา

ผู้เขียน : อาจารย์วคิน อินทสระ

ผู้แปล : อาจารย์วคิน อินทสระ

สำนักพิมพ์ : บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด

ปีที่พิมพ์ : 2556

จำนวนหน้า : 426

บทนำ

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" เล่มนี้ เป็นหนังสือ ธรรมะ หนังสือเล่มนี้มีขนาดประมาณครึ่งกระดาษ A 4 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556 จัดทำขึ้น โดยสำนักพิมพ์ บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด มีจำนวนทั้งสิ้น 426 หน้า เนื้อหาภายในประกอบด้วย 33 เรื่อง

Citation:

* วันเฉลิม ไชยวงศ์ และ สมเดช นามเกต. (2568). พระอานนท์ พุทธอนุชา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 426-441.

Wanchalurm Chaiyong and Somdet Namket. (2025). Phra Ananda, the Buddha's Attendant and Disciple. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 426-441.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.28>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา มีปรัชญาชีวิตอยู่มาก ปรัชญาชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต มันเป็นพวงมาลัยของชีวิตเหมือนพวงมาลัยรถและเรือซึ่งนำเรือหรือรถให้หันเหไปในทิศทางที่ผู้ขับขี่ประสงค์ คนเรา มีหลักการสำหรับชีวิตอย่างไร เขาย่อมดำเนินชีวิตอย่างนั้น เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา มีปรัชญาชีวิตอยู่มาก ปรัชญาชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต มันเป็นพวงมาลัยของชีวิตเหมือนพวงมาลัยรถและเรือซึ่งนำเรือหรือรถให้หันเหไปในทิศทางที่ผู้ขับขี่ประสงค์ คนเรา มีหลักการสำหรับชีวิตอย่างไร เขาย่อมดำเนินชีวิตอย่างนั้น ในเรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา นี้ ก็มีตัวอย่างชีวิตของพระอริยเจ้ามากมายทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีสมเด็จพระบรมศาสดาเป็นต้นแบบ ตามมาด้วยพระอานนท์ฯ ทางฝ่ายคฤหัสถ์เล่าก็มีทั้งบุรุษและสตรี เช่น ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีและนางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นต้น ท่านเหล่านี้แม้ยังครองเรือนอยู่ แต่ก็ได้รับความสุขสงบเย็นแห่งชีวิตไปตามๆ กัน

พระอานนท์พุทธอนุชา

หนังสือเรื่อง พระอานนท์พุทธอนุชา มีเนื้อหาภายในทั้งหมด 33 เรื่อง ประกอบด้วย

1. ในที่ประชุมสงฆ์ ณ เขตวันมหาวิหาร

สมณะทั้งสองเดินดุ่มผ่านทุ่งกว้างเข้าสู่เขตป่าโปร่ง มีทางพอเดินได้สะดวก สมณะซึ่งเดินนำหน้ามีอินทรียืงผ่องใส มีสายตาทอดลงต่ำ ผิวขาวละเอียดอ่อน ลักษณะแสดงว่ามาจากวรรณะสูง อากัปกริยาและท่าทีเอียงย่างน่าทึ่ง น่ามาซึ่งความเลื่อมใส ปิติปราโมทย์แก่ผู้พบเห็นยิ่งนัก ผ้าสีเหลืองหม่นที่คลุมกาย แม้จะทำขึ้นอย่างง่าย ๆ ไม่มีรูปทรงอะไร แต่ก็มองดูสะอาดเรียบร้อยดี ส่วนสมณะผู้เดินอยู่เบื้องหลัง แม้จะมีส่วนสูงไม่เท่าองค์หน้าแต่ก็มีรูปร่างอยู่ในขนาดเดียวกัน ท่านเดินได้ระยะพองาม ไม่ห่าง นักและไม่ชิดจนเกินไป เป็นความรอบคอบสุขุมของพระผู้มีพระภาคที่ตรัสเช่นนั้นความจริงหากพระองค์จะไม่ตรัสในที่ประชุมสงฆ์ แต่ตรัสเฉพาะพระอานนท์เอง พระอานนท์ก็พอใจที่จะอุปัฏฐากอยู่ใกล้ชิดพระองค์ตลอดเวลา แต่เพื่อจะยกย่องพระอานนท์ และให้สงฆ์รับทราบใน อติยาศัยของพระอานนท์ พระองค์จึงปรารภเรื่องนี้ท่ามกลางสงฆ์ความเป็นจริงพระอานนท์ได้สั่งสมบารมีมาเป็นเวลาหลายร้อยชาติเพื่อดำรงตำแหน่งอันมีเกียรตินี้

พระอานนท์เป็นผู้รอบคอบ มองเห็นกาลไกล เมื่อพระผู้มีพระภาคและสงฆ์มอบตำแหน่งนี้ให้แล้ว จึงทูลขอเงื่อนไขบางประการ ดังนี้

"ข้าแต่พระผู้เป็นนายของโลก! เมื่อข้าพระองค์รับเป็นพทุธิ์ ปฐฐานแล้ว ข้าพระองค์
ทูลขอพระกรุณาบางประการ คือ

1. ขอพระองค์อย่าได้ประทานจิวรณ์ประณิตที่มีผู้นำมาถวาย แก่ข้าพระองค์เลย
2. ขอพระองค์อย่าได้ประทานบิณฑบาตอันประณิตที่พระองค์ได้แล้วแก่ข้าพระองค์
3. ขอพระองค์อย่าได้ให้ข้าพระองค์อยู่ในที่ที่เดียวกันกับที่พระองค์ประทับ
4. ขออย่าได้พาข้าพระองค์ไปในที่นิมนต์ ซึ่งพระองค์รับไว้"

"ดูก่อนอานนท์ เธอเห็นประโยชน์อย่างไรจึงขอเงื่อนไข 4 ประการนี้"

"ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ทูลขอพร 4 ประการนี้เพื่อป้องกันมิให้คน
ทั้งหลายตำหนิได้ว่าข้าพระองค์รับตำแหน่งพทุธิ์-ปฐฐานเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ" พระ
อานนท์ยังได้ทูลขึ้นอีกในบัดนั้นว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เป็น บารุขสูงสุด ข้ออื่นยังมีอีก คือ

5. ขอพระองค์โปรดกรุณาเสด็จไปสู่ที่นิมนต์ ซึ่งข้าพระองค์รับไว้เมื่อพระองค์ไม่อยู่
6. ขอให้ข้าพระองค์ได้พาพทุธิ์บริษัทเข้าเฝ้าพระองค์ในขณะที่เขามาเพื่อจะเฝ้า
7. ถ้าข้าพระองค์มีความสงสัยเรื่องใด เมื่อใด ขอให้ได้เฝ้าทูลถามได้ทุกโอกาส
8. ถ้าพระองค์แสดงพระธรรมเทศนาในที่ใด แก่ผู้ใด ซึ่งข้าพระองค์มิได้อยู่ด้วย ขอ

ได้โปรดเล่าพระธรรมเทศนานั้นแก่ข้าพระองค์อีกครั้งหนึ่ง"

"อานนท์ เธอเห็นประโยชน์อย่างไร จึงขอพรข้อนี้" "ข้าแต่พระจอมมุนี ข้าพระองค์
ทูลขอพรข้อนี้เพื่อป้องกันมิให้คนทั้งหลายตำหนิได้ว่า ดูกฤตพระอานนท์เฝ้าติดตามพระศาสดา
อยู่เหมือนเงาตามตัว แต่เมื่อถามถึงพระสูตร หรือชาดก หรือคาถา ว่าสูตรนี้ ชาดกนี้ คาถานี้
พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแก่ใครที่ไหน ก็หาไม่รู้ เรื่องเพียงเท่านี้ยังไม่รู้ จะมัวติดตามพระ
ศาสดาอยู่ทำไมเหมือนนกบอยอยู่ในสระบัว แต่หารู้ถึงเกสรบัวไม่" พระพทุธิ์องค์ประทานพรทั้ง 8
ประการแก่พระอานนท์ พทุธิ์-อนุชา ตามปรารภ และพระอานนท์ก็รับตำแหน่งพทุธิ์ปฐฐาน
ตั้งแต่บัดนั้นมา พระผู้มีพระภาคมีพระชนมายุได้ 55 พรรษา เป็นปีที่ 20 จำเดิมแต่ตรัสรู้ ส่วน
พระอานนท์มีอายุได้ 55 ปีเช่นกัน แต่มีพรรษาได้ 19 จำเดิมแต่อุปสมบท

2. ณ สันฐาคารแห่งนครกบิลพัสดุ์

นับถอยหลังจากเวลาที่พระอานนท์รับเป็นพทุธิ์ปฐฐานไป เป็นเวลา 55 ปี ใน
พระราชวังอันโอ่อ่าของกษัตริย์ศากยราช มีการประดับประดาประทีปโคมไฟเป็นระย้าสว่างไสว
ไปทั่วเขตพระราชวังพระเจ้าสุกโกทนะอนุชาแห่งสมเด็จเจ้ากรุงกบิลพัสดุ์ มีพระ พักตร์
แจ่มใสตลอดเวลา ทรงพักคนนั้นคนนี้ด้วยความเบิกบานพระทัย พระประยูรญาติและเสนาข้า
ราชบริพาร มีความปรีดาปราโมขอย่างยิ่งที่มีพระราชกุมารพระองค์หนึ่งอุบัติขึ้นในโลก เขา

พร้อมใจกันถวายพระนามราชกุมารว่า "อานันทะ" เพราะนิมิตที่นำความปรีดาปราโมชและบันเทิงสุขมาให้ เจ้าชายอานันทะอุบัติขึ้นวันเดียวกับพระราชกุมารสิทธัตถะก้าวลงสู่โลกนั้นแล พระราชกุมาร ทั้งสองจึงเป็นสหชาติกันมาสู่โลกพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย นับว่าเป็นคู่บารมีกันโดยแท้

3. พุทธปฏฐากผู้เป็นบัณฑิต

ขณะที่พระบรมศาสดาประทับอยู่ ณ นิโครธาราม กรุงกบิลพัสดุ์นั้น มีเจ้าชายใน ศากยวงศ์หลายพระองค์ได้เสด็จออกบรรพชา เพื่อทำ ที่สุดแห่งทุกข์ตามทางแห่งพระพุทธองค์ พระโลกนาถสําราญพระ อิริยาบถอยู่ ณ นิโครธารามตามพระอัธยาศัยพอสมควรแล้ว ทรงละ กบิลพัสดุ์ไว้เบื้องหลัง เสด็จสู่แคว้นมัลละ สําราญพระอิริยาบถ อยู่ ณ อนุปิยอัมพวัน

เมื่อพระศาสดาจากไปแล้วเจ้าศากยะทั้งหลายวิพากษ์วิจารณ์กันว่า เจ้าชายเป็นอัน มากได้ออกบวชตามพระศาสดา ยังเหลือแต่เจ้าชายอานนท เจ้าชายอนรุทธ เจ้าชายมหานาม และเจ้าชายภัททิยะเป็นต้น มิได้ออกบวชตาม ความจริงเจ้าชายเหล่านี้ พระญาติได้ถวายให้ เป็นเพื่อนเล่นเป็นบริวารของพระสิทธัตถะในวันขนานพระนาม เจ้าชายเหล่านี้คงมิใช่พระญาติ ของพระพุทธองค์กระมัง จึงเคยอยู่ มิได้ออกบวชตาม เจ้าชายมหานาม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ได้ฟังเสียง วิพากษ์วิจารณ์ดังนี้รู้สึกละอายพระทัย จึงปรึกษากับพระอนุชาคือเจ้าชายอนรุทธว่าเรา 2 คนพี่น้องควรจะออกบวชเสียคนหนึ่ง ในที่สุดตกลงกันว่าให้พระอนุชาออกบวช แต่พระมารดาไม่ทรง อนุญาต

"ลูกรัก" พระนางตรัส "เจ้าจะบวชได้อย่างไร การบวชมิใช่เป็นเรื่องง่าย เจ้าต้อง เสวยวันละครั้ง ต้องเสด็จด้วยพระบาทเปล่า ต้องบรรทมอย่างง่าย ๆ ปราศจากฟูกหมอนอัน อ่อนนุ่ม ใช้ไม้เป็นขนย ต้องอยู่ตามโคนไม้หรือท้องถ้ำ เมื่อต้องการของร้อนก็ได้ของเย็น เมื่อ ต้องการของเย็นก็ได้ของร้อน ด้วยเหตุนี้แม้จึงไม่ต้องการให้เจ้าบวช"

"ข้าแต่พระมารดา" เจ้าชายอนรุทธกล่าว "หม่อมฉันทราบ ว่าการบวชเป็นความ ลำบาก และมีใช่เป็นเรื่องง่าย แต่เมื่อพระญาติหลายพระองค์ซึ่งเคยมีความสุขสบายอย่างหม่อม ฉันนี้แหละยังสามารถบวชได้ ทำไมหม่อมฉันจะบวชบ้างไม่ได้ อีกประการหนึ่ง พุดถึงความ สะดวกสบาย พระศาสดาเคยสะดวกสบายกว่าหม่อมฉันมากนัก พระองค์ยังสามารถอยู่ได้โดย ไม่เดือดร้อน ทำไมหม่อมฉันจะอยู่ไม่ได้ น่าจะมีความสุขอะไรสักอย่างหนึ่งมาทดแทนความ สะดวกสบายที่เสียไป และเป็นความสุขที่ดีกว่า ประณีตกว่า หม่อมฉัน คิดว่าหม่อมฉันทนได้"

4. มหาмир

พูดถึงความจงรักภักดี และความเคารพรักในพระผู้มีพระภาคพระอานนท์มีอยู่อย่างสุดพรรณนา ยอมสละแม้แต่ชีวิตของท่านเพื่อพระพุทธองค์ได้อย่างอาภาย เช่น ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทรงพบกับพระเจ้าอชาตศัตรูวางแผนสังหารพระจอมมุนี โดยการปล่อยช้างนาฬาคีรีซึ่งกำลังตกมันและมอมเหล้าเสีย 16 หม้อ ช้างนาฬาคีรียั้งคะนองมากขึ้น วันนั้นเวลาเช้า พระพุทธองค์มีพระอานนท์เป็นปัจฉาสมณะเข้าสู่นครราชคฤห์เพื่อบิณฑบาต ในขณะที่พระองค์กำลังรับอาหารจากสตรีผู้หนึ่งอยู่นั้น เสียงแปรุ่นๆ ของนาฬาคีรีดังขึ้น ประชาชนที่คอยดักถวายอาหารแด่พระผู้มีพระภาคแตกกระเจายิงเอาตัวรอด

5. กับพระนางมหาปชาบดี

พระอานนท์เป็นผู้มีจิตเมตตากรุณา ทนเห็นความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้อื่นไม่ได้ คอยเป็นธุระช่วยเหลือเท่าที่สามารถ ไม่ว่า ผู้นั้นจะเป็นใคร ดังเช่นเรื่องเกี่ยวกับพระนางมหาปชาบดีโคตมีเป็นต้น พระนางทรงเลื่อมใส และรักใคร่ในพระผู้มีพระภาคยิ่งนักคราวหนึ่งทรงปรารภว่า ศากยวงศ์อื่นๆ ได้ถวายสิ่งของแด่พระผู้มีพระภาคบ้าง ได้ออกบวชตามบ้าง แต่ส่วนพระนางเองยังมิได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเพื่อพระพุทธองค์เลย จึงตัดสินใจจะถวายจิ๋วแด่พระผู้มีพระภาค พระนางเริ่มตั้งแต่ปั่นฝ้ายเอง ทอเอง ตัดและเย็บเอง ย้อมเอง เสริมเรียบร้อยแล้วนำไปถวายพระศาสดา

อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้พระพุทธองค์น่าจะจะไม่ประสงค์ให้ภิกษุณีมีขึ้นในศาสนาจริงๆ แต่ที่ยอมนั้นอย่างขัดไม่ได้ และจะเห็นว่าเมื่อยอมโดยขัดไม่ได้แล้ว พระองค์ก็ทรงวางระเบียบไว้อย่างถี่ถ้วนเพื่อปิดกั้นให้ภิกษุณีหมดไปโดยเร็ว สิกขาบทที่มาในพระปาฏิโมกข์ ของพระสงฆ์มีเพียง 150 ข้อ หรือที่รู้จักกันว่า พระสงฆ์มีศีล 227 ข้อ แต่ภิกษุณีมีถึง 311 ข้ออาบัติเบาๆ ของพระ แต่เมื่อภิกษุณีทำเข้ากลายเป็นเรื่องหนัก แปลว่าพระพุทธองค์ประสงค์ให้ภิกษุณีหมดไปโดยเร็ว และความประสงค์ของพระองค์ก็สัมฤทธิ์ผล ปรากฏว่าในสมัยที่พระองค์นิพพานนั้นมิได้มีเรื่องกล่าวถึงภิกษุณีเลย สันนิษฐานกันว่าภิกษุณีอาจจะหมดแล้วก็ได้ มาไล่ย้อนอย่างไรในสมัยพระเจ้าอโศกอีกไม่ทราบ ข้อที่น่าคิดอีกอย่างหนึ่งก็คือปวัตตินี (หมายถึงอุปัชฌายะผู้ให้ภิกษุณีบวช) รูปหนึ่งบวชภิกษุณีได้ 1 รูป ต่อ 1 ปี และต้องเว้นไป 1 ปีจึงจะบวชได้อีกรูปหนึ่งแบบนี้หมดแฉ่งบางท่านให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การที่พระพุทธเจ้าไม่ประสงค์ให้มีภิกษุณีนั่นเพราะต้องการให้สตรีเป็นกองเสบียง การบวชเหมือนการออกรบ กองทัพถ้าไม่มีเสบียงก็ไปไม่ไหว ให้ผู้หญิงอยู่เป็นกองเสบียงบำรุงศาสนจักร ซึ่งมีพระเป็นทหาร และพระพุทธองค์นั้นเป็นพระธรรมราชา อีกอย่างหนึ่งที่ไม่ทรงยอมให้บวช ก็เพราะมีพระกรุณาต่อสตรี ต้องลำบาก การ

บวชเป็นเรื่องยากเป็นเรื่องผจญภัยนานาประการ ผู้บวชอยู่ได้ต้องเป็นคนเข้มแข็ง มิใช่คนอ่อนแอ สตรีเป็นเพศอ่อนแอพระพุทธรองค์ไม่ต้องการให้ลำบาก

เรื่องที่มีสีกาบทบัญญัติมาก สำหรับภิกษุณีนั่น บางท่านให้เหตุผลว่าเพราะภิกษุณีเป็นลูกหญิงของพระพุทธเจ้า ธรรมดาลูกหญิงก็ต้องเป็นห่วงมากกว่าลูกชาย และมีข้อห้ามมากกว่า จะปล่อยเหมือนลูกชายไม่ได้ ทั้งนี้ก็ด้วยความหวังดี หวังความสุขความเจริญนั่นเอง

6. ความรัก-ความร้าย

นอกจากมีเมตตากรุณา หวั่นใจในความทุกข์ยากของผู้อื่นแล้วพระอานนทังยังเป็นผู้สุภาพอ่อนโยนอย่างยิ่งอีกด้วย ความสุภาพ อ่อนโยนและลักษณะอันน่ารัก มีรูปงาม ผิวพรรณดีนี้เองได้เคยคล่องเอาดวงใจน้อย ๆ ของสตรีผู้หนึ่งให้หลงไหลใฝ่ฝัน โดยที่ท่าน มิได้เจตนาเลยเรื่องเป็นดังนี้

คราวหนึ่ง ท่านเดินทางจากที่ไกลมาสู่วัดเชตวัน อากาศซึ่ง ร้อนอบอ้าวในเวลาเที่ยงวัน ทำให้ท่านมีเหงื่อไหลพราก และรู้สึกกระหายน้ำ พอเดินมาใกล้บ่อน้ำแห่งหนึ่ง เห็นนางทาสีกำลังตัก น้ำ ท่านจึงกล่าวขึ้นว่า "น้องหญิง อาตมาเดินทางมาจากที่ไกล รู้สึกกระหายน้ำ ถ้าไม่เป็นการรบกวน อาตมาขอขบิณฑบาตน้ำจากท่าน ดื่มพอแก้กระหายด้วยเถิด" นางทาสีได้ยินเสียงอันสุภาพอ่อนโยนจึงเงยหน้าขึ้นดู นางตะลึงอยู่ครู่หนึ่งแล้วถอยออกห่างท่าน 2-3 ก้าว พลังกล่าวว่า "พระคุณเจ้า ข้าพเจ้าถวายน้ำแก่ท่านมิได้ดอก ท่านไม่ควร ดื่มน้ำจากมืออันต่ำช้าของข้าพเจ้า ท่านเป็นวรรณะกษัตริย์ ข้าพเจ้าเป็นเพียงนางทาสี" "อย่าคิดอย่างนั้นเลย น้องหญิง อาตมาไม่มีวรรณะแล้วอาตมาเป็นสมณศากยบุตร อาตมามิได้เป็นกษัตริย์ พราหมณ์ไวยะ ศูทรหรือจัณฑาลอย่างใดอย่างหนึ่งเลย อาตมาเป็นมนุษย์เหมือนน้องหญิงนี้แหละ"

"ข้าพเจ้าเกรงแต่จะเป็นมลทินแก่พระคุณเจ้า และเป็นบาปแก่ข้าพเจ้าที่ถวายน้ำ การที่ท่านจะรับของจากมือคนต่างวรรณะและโดยเฉพาะวรรณะที่ต่ำอย่างข้าพเจ้าด้วยแล้ว ข้าพเจ้าไม่สบายใจเลย ความจริงข้าพเจ้ามิได้หวงน้ำดอก" นางยังคงยืนกรานอยู่อย่างเดิม ขณะพูดมีเสียงสั่น น้อย ๆ

"น้องหญิง มลทินและบาปจะมีแก่ผู้มีเมตตากรุณาไม่ได้มลทินย่อมมีแก่ผู้ประกอบกรรมชั่ว บาปย่อมมีแก่ผู้ไม่สุจริต การที่อาตมาขอ น้ำ และน้องหญิงจะให้น้ำนั้นเป็นธรรม ธรรมย่อมปลดเปลื้องบาปและมลทิน เหมือนน้ำสะอาดชำระสิ่งสกปรกฉะนั้น น้องหญิง บัญญัติของพราหมณ์เรื่องบาปและมลทินอันเกี่ยวกับวรรณะนั้น เป็นบัญญัติที่ไม่ยุติธรรม เป็นการแบ่งแยกมนุษย์ให้ เห็นห่างจากมนุษย์ เป็นการเหยียดหยามมนุษย์ด้วยกัน เรื่องนี้อาตมาไม่มีแล้ว อาตมา

เป็นสมณศากยบุตร สาวกของพระพุทธเจ้าเป็นผู้ไม่มีวรรณะ เพราะฉะนั้น ถ้าน้องหญิงต้องการจะให้น้ำ ก็จงเทลงในบาตรนี้เถิด"

นางรู้สึกจับใจในคำพูดของพระอานนท์ ครี่นี้เป็นครั้งแรกใน ชีวิตของนางที่ได้ยิน คำกระรินทร์ จากชนซึ่งสมมติเรียกกันว่า "ชั้นสูง" มีอันเรียวงามสันน่อย ๆ ของนางค่อยๆ ประจจะ เห็นในหม้อลงในบาตรของท่านอานนท์ ในขณะที่นางนั่งคุกเข่า พระอานนท์ยืนโน้ม ตัวลงรับ น้ำจากนางแล้วดื่มด้วยความกระหาย นางซ่อนสายตาขึ้นมองดูพระอานนท์ซึ่งกำลังดื่มน้ำ ด้วย ความรู้สึกปีติซาบซ่าน แล้ว ยิ้มอย่างเอื่อยอาย

7. กับโกกิลากิษุณี

ในที่สุดเมื่อเห็นว่าจะสะกดไว้ไม่อยู่แน่แล้ว นางจึงตัดสินใจลาพระศาสดา พระ อานนท์ และเพื่อนภิกษุณีอื่นๆ จากวัดเชตวันเมืองสาวัตถี มุ่งหน้าสู่โมสิตาราม เมืองโกสัมพี ด้วยคิดว่า "การอยู่ห่าง อาจจะเป็นยารักษาโรคได้บ้างกระมัง" นางจากเชตวันด้วยความอาลัย อารมณ์เป็นที่ยิ่ง อุปมาเหมือนมารดาต้องจำใจจากบุตรสุดที่รักของตัวฉันใดก็ฉันนั้น นางอยู่จำ พรรษา ณ โขสิตาราม ซึ่งโขสิตมหาเศรษฐีสร้างถวายพระพุทธองค์ 3 เดือนที่อยู่ห่างจากพระ อานนท์ ดวงจิตของนางผ่องแผ้วแจ่มใสขึ้นการท่องบ่นสารถยและการบำเพ็ญสมณธรรมก็ดีขึ้น ตามไปด้วยนางคิดว่าคราวนี้คงตัดอาลัยในพระอานนท์ได้เป็นแน่แท้

พระอานนท์มีพระรูปหนึ่งเป็นปัจฉาสมณะ ไปสู่สำนักภิกษุณีเพื่อเยี่ยมไข้ แต่เมื่อ เห็นอาการไข้ของโกกิลากิษุณีแล้ว ความสงสารและกังวลของท่านก็ค่อยๆ คลายตัวลง ความ ฉลาดอย่างเลิศล้ำของพระพุทธอนุชาแห่งทะเลความรู้สึกละและเคลัญญูการ (อาการไข้) ของนาง ท่านรู้สึกของท่านถูกหลอก ท่านไม่เชื่อเลยว่านางจะเป็นไข้จริง "แต่เอาเถิด" พระอานนท์ปรารภ กับตัวเอง

"โอกาสนี่ก็เป็นโอกาสดีเหมือนกันที่จะแสดงบางอย่างให้นางทราบเพื่อนางจะได้ละ ความพยายาม เลิกรักเลิกลมกุ่มในโลกียวิสัย หันมาทำความเพียรเพื่อละสิ่งที่ควรละและเจริญ สิ่งที่ดีควรทำให้เจริญให้เหมาะสมกับเพศภิกษุณีแห่งนาง คงจะเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่นางไป ตลอดกาลนาน คงจะเป็นปฏิการอันประเสริฐสำหรับความรักของนางผู้รักดีต่อเราตลอดมา"

8. โกกิลาผู้ประหารกิเลส

และแล้วพระอานนท์ก็กล่าวขึ้นว่า "น้องหญิง ชีวิตนี้เริ่มต้นด้วยเรื่องที่น่าละอาย ทรงตัวอยู่ด้วยเรื่องที่ยุ่งยากสับสน และจบลงด้วยเรื่องเศร้า อนึ่ง ชีวิตนี้เริ่มต้นและจบลงด้วย เสียงคร่ำครวญ เมื่อลืมหาดูโลกเป็นครั้งแรก เราก็ร้องไห้ และเมื่อจะหลับตาลง เราก็ร้องไห้ อีก หรืออย่างน้อยก็เป็นสาเหตุให้คนอื่นหลังน้ำตา เด็กร้องไห้พร้อมด้วยกำมือแน่น เป็น

สัญลักษณ์ว่าเขาเกิดมาเพื่อจะหน่วงเหนี่ยวยัดถื้อ แต่เมื่อหลับตาลาโลกนั้น ทุกคนแบมือออกเหมือนจะเตือนให้ผู้อยู่เบื้องหลังสำนึกและเป็นพยานว่าเรามีได้เอาอะไรไปเลย

น้องหญิง อาตมาขอเล่าเรื่องส่วนตัวให้ฟังสักเล็กน้อยอาตมาเกิดแล้วในศากยวงศ์ อันมีศกดิ์ ซึ่งเป็นที่เลื่องลือว่าบริสุทธิ์ยิ่งในเรื่องตระกูล อาตมาเป็นอนุชาแห่งพระบรมศาสดา และออกบวช ติดตามพระองค์เมื่ออายุได้ 36 ปี ราชกุมารผู้มีอายุ ถึง 36 ปี ที่ยังมีดวงใจผ่องแผ้ว ไม่เคยผ่านเรื่องรักๆ ใคร่ๆ มาเลยนั้น เป็นบุคคล ที่หาได้ยากในโลก หรืออาจจะหาไม่ได้เลยก็ได้ น้องหญิง อย่างนี้กว่าอาตมาจะเป็นคนวิเศษเลิศเลกว่าราชกุมารทั้งหลาย อาตมาเคยผ่านความรักมาแล้ว และได้ประจักษ์ว่าความรักเป็นความร้ายความรักเป็นสิ่งที่ทารุณและเป็นเครื่องทำลายความสุขของปวงชนอาตมากลัวต่อความรักนั้น ทุกคนต้องการความสมหวังในชีวิต รักแต่ความรักไม่เคยให้ความหวังแก่ใครถึงครึ่งหนึ่งแห่งความต้องการ ยิ่งความรักที่ฉาบทาด้วยความเสน่หาด้วยแล้ว จะเป็นพิษแก่จิตใจทำให้ทรมานทรมายิ่งนักไม่รู้จักจบสิ้น ความสุขที่เกิดจากความรักนั้นเหมือนความสบายของคนป่วยที่ได้กินของแสลง เธออย่าพอใจในเรื่องความรักเลย เมื่อหัวใจถูกอุปโลดด้วยความรัก หัวใจนั้นจะสร้างความหวังขึ้นอย่างเจิดจ้า แต่ทุกครั้งที่เราหวัง ความผิดหวังก็จะรอเราอยู่ น้องหญิง อย่าหวังอะไรให้มากนัก จงมองดูชีวิตอย่างผู้ชำของอย่างวิตกกังวลอะไรล่วงหน้า ชีวิตนี้เหมือนเกลียวคลื่น ซึ่งก่อตัวขึ้นแล้วม้วนเข้าหาฝั่งและแตกกระจายเป็นฟองฝอย จงยืนมองดูชีวิตเหมือนคนผู้ยืนอยู่บนฝั่งมองดูเกลียวคลื่นในมหาสมุทร ฉะนั้นโกกิลาเอ๋ย เมื่อความรักเกิดขึ้น ความละอายและความเกรงกลัวในสิ่งที่ควรกลัวก็พลันสิ้นไป เหมือนก้อนเมฆหมอกเคลือบตัวเข้าบดบังดวงจันทร์ให้อับแสง ธรรมดาสดรนั้นควรจะยอมตาย

เพราะความละอาย แต่แทนที่จะเป็นเช่นนั้น ความละอายมักจะตายไปก่อนเสมอ เมื่อความใคร่เกิดขึ้น ความละอายก็หลบหน้า เพราะเหตุนี้ พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า ความใคร่ทำให้คนมีดบอด อนึ่งโลกมนุษย์ของเรานี้ เต็มไปด้วยชีวิตอันประหลาดพิสดาร ต่างชนิดและต่างรส ชีวิตของแต่ละคนได้ผ่านมาและผ่านไปด้วยความระกำลำบากทุกข์ทรมาน ถ้าชีวิตมีความสุขก็เป็นความหวาดเสียวที่จะ ต้องจากชีวิตอันรื่นรมย์นั้นไป

9. พันธะกับพระราชา

วันหนึ่งเวลาเช้า มันเป็นฤดูใบไม้ผลิ ใบเภาของพฤษชาติถูกสลัด ร่วงลง และเหี่ยวแห้งอยู่บริเวณโคนต้น ที่เนาเปื่อยไปแล้วก็มีเป็นจำนวนมาก ใบอ่อนซึ่งผลิออกใหม่ดูสวยงาม สว่างเสลา มองดูเรียงรายเป็นทิวแถวน่าชื่นชม เมื่อฤดูนี้มาถึงเช้า แทบทุกคนรู้สึกเหมือนได้

อาศัยอยู่ในโลกใหม่ น้ำค้างบนยอดหญ้าและใบไม้ยังไม่ทันเหือดแห้ง เพราะยังเช้าอยู่ พระอาทิตย์เพิ่งจะทอแสงสาดพื้น พิกพมาไม่นานนัก ลมอ่อนในยามเช้าพัดเฉื่อยฉิวหอบเอากลิ่นน้ำ และกลิ่นดอกไม้เนิ่นนานพาพันธุ์ติดมาด้วย นกเล็ก ๆ กระโดดโลดเต้น ด้วยความสำราญจากกิ่งนี้สู่กิ่งโน้น และจากกิ่งโน้นสู่กิ่งนั้น พलग ก็ร้องเหมือนเสียงทักทายกันด้วยความสุขสดชื่นรับอรุณรุ่ง

10. ณ ป่าประดู่ลาย

เมื่อพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้อนาวรณญาณทรงสละละทิ้งสังขารอันประกอบขึ้น เหมือนสัมภาระที่ใช้สอยเช่นเกวียนเป็นต้น เข้าสู่หาปรินิพพานอันบรมสุขเกษมศานต์จากความทรมานทั้งปวงแล้ว พระอานนท์ พุทธอนุชา ซึ่งบัดนี้เป็นเสมือนองค์แทนแห่งพระตถาคตเจ้าก็จาริกไปในที่ต่างๆ โดยเด็ดเดี่ยวเดียวดาย จากแคว้นสุ่แคว้น จาราชธานีสู่ราชธานี และบजर สู่คามนิคมชนบทต่างๆ เพื่อแสวงหาความวิเวกบ้าง เพื่อโปรดให้พระชนาการดำรงในคุณธรรมสัมมาปฏิบัติบ้าง เป็นเวลาถึง 40 ปี หลังพุทธปรินิพพาน สมัยหนึ่ง พระพุทธอนุชาก่อจากสาวดีราชธานีแห่งแคว้นโกศล มุ่งหน้าลงสู่ทิศใต้ถึงลำน้ำยมุนา เดินเลียบลำน้ำนี้ลงตอนใต้จนเป็นที่ตั้งแห่งโกสัมพีราชธานีแห่งแคว้นวังสะ

11. บนกองกระดูกแห่งต้นหามุสย

"ดูก่อนภราดา" พระอานนท์เล่าต่อไป "พระดำรัสตอนสุดท้ายของพระผู้มีพระภาคเป็นเสมือนสายฟ้าฟาดเปรี้ยงลงบนใบหน้าของบุตรปราหมณ์ นางรู้สึกร้อนผ่าวไปหมดทั้งร่างสำหรับสตรีสาวอะไรจะเป็นเรื่องเจ็บปวดยิ่งไปกว่าการเสนอตัวให้ขาย แล้วถูกเขาเขี่ยทิ้งอย่างไม่ไยดี ดังนั้น นัยน์ตาซึ่งเคยหวานเยิ้มของนาง จึงถูกเคียวให้เหือดแห้งไปด้วยไฟโทสะ ใบหน้าซึ่งเคยถูกชมว่างามเหมือน จันทร์เพ็ญนั้น บัดนี้ได้ถูกเหมคือความโกรธเคลื่อนเข้ามาบดบังเสียแล้ว นางผูกใจเจ็บในพระศาสดาสุดประมาณ

พระตถาคตเจ้าสังเกตเห็นกิริยาอาการของนางโดยตลอดแต่หาสนพระทัยอันใดไม่ ทรงแสดงอนุปูปพิภภา พรรณนาเรื่องทาน ศีล ผลแห่งทาน ศีล โทษของกาม และอาณิสสแห่งการหลีกเร้นออกจากกาม ที่เรียกว่า 'เนกขัมมะ' พอกอธยาศัยแห่งพราหมณ์และพราหมณี จนทรงเห็นว่าจิตอ่อนควรแก่พระธรรมเทศนาชั้นสูงแล้ว พระผู้มีพระภาคก็ทรงประกาศสามูกักสิกรรมเทศนา คืออริยสัจ 4 ประหนึ่งช่างย้อมผู้ฉลาด พอกผ้าให้สะอาดแล้วนำมา ย้อมสีที่ตนต้องการ พระธรรมเทศนาจบลงด้วยการสำเร็จมรรคผลของพราหมณ์และพราหมณี พระพุทธองค์เสด็จจากอาสนะ หิงมาคันทียคามไว้เบื้องหลัง มุ่งสู่ชนบทอื่นเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ต่อไป ความงามแห่งสตรี มักจะเป็นเหมือนดาบ 2 คม คือให้ทั้ง คุณและโทษแก่เธอ และมีสตรีน้อยคนนักที่จะจับแต่เพียงคมเดียวเพราะฉะนั้น เธอจึงมักประสบทั้งความสุขและความเศร้า

เพราะความงามเป็นมูลเหตุ ภูษณนี้พิสูจน์ได้ด้วยชีวิตของนางมาคันทียา ซึ่งข้าพเจ้าจะเล่าให้ท่านฟังต่อไป

ด้วยความพยายามอย่างยิ่งยวด ในการที่จะแก้แค้นพระศาสดาเครื่องมือในการใช้ความพยายามของนางมีอย่างเดียวคือความงามเมื่อมีความพยายาม ความสำเร็จย่อมตามมาเสมอ และในความพยายามนั้น ถ้าจังหวะดีก็จะทำให้สำเร็จเร็วขึ้น ดังนั้น ต่อมาไม่ช้า นักนางได้เป็นมเหสีของพระเจ้าอุเทนแห่งโกสัมพี โดยวิธีใดไม่แจ้ง นับว่าได้เป็นใหญ่เป็นโตพอที่จะหาทางแก้แค้นพระศาสดาได้โดยสะดวก ดังนั้น เมื่อนางทราบข่าว พระตลาคตเจ้าเสด็จมาโกสัมพี นางจึงยินดีนึก 'คราวนี้แหละพระสมณโคดมผู้จองหองจะได้เห็นฤทธิ์ของมาคันทียา' นางปรารถนาเรื่องนี้ด้วยความกระหายใจ จึงจ้างบริวารของนางบ้าง ทาสและกรรมกรบ้าง ให้เที่ยวติดตามด่าพระศาสดาทุกมุมเมือง ทุกหนทุกแห่ง ที่พระองค์ทรงเหยียบย่างไป

12. สู้ตัดสินผู้สร้างอารามเซตวัน

"พระศาสดาทรงเทศนาอริยสัจแต่โดยย่อแก่ท่านสุทัตตะ จนเศรษฐีได้ดวงตาเห็นธรรม เป็นผู้มึศีรัทธาไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัยแล้วทรงย้ำในตอนสุดท้ายว่า 'ดูก่อนสุทัตตะ การได้อัตถภาพมาเป็นมนุษย์ เป็นของยากการดำรงชีพอยู่แห่งสัตว์ทั้งหลาย เป็นของยาก การได้ฟังธรรมของ สัตบุรุษ เป็นของยากและการอุปถัมภ์แห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็เป็นของยาก ดูก่อนสุทัตตะ เพราะเหตุนี้ การแสดงธรรมของ สัตบุรุษก็ตาม การเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าก็ตาม ล้วนเป็นเหตุนี้ ความสุขความสงบมาสู่โลก"

13. เบญจกัลยาณีนามวิสาขา

"ดูก่อนภราดา สำหรับท่านแรก คือนางวิสาขา มหาอุบาสิกา นั้น มีเรื่องค่อนข้างจะมากอยู่ เป็นสตรีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งใน พุทธจักร เป็นผู้มึบุญ และรูปร่างสมบุรณ์ด้วยลักษณะเบญจกัลยาณี ประการ คือ ผงาม หมายถึง ผมหงาวสลวยลงมา แล้วมีปลายซ้อนขึ้นเองโดยธรรมชาติ ฟันงาม หมายถึง ฟันขาวสะอาดเป็นระเบียบ เรียงรายประดุจไข่มุกที่นายช่างจัดเข้าระเบียบ ริมฝีปากงาม หมายถึง ริมฝีปากบาง โค้งเป็นรูปกระจับ สีชมพูหรือคล้ายผลตำลึงสุก เป็นเองโดยธรรมชาติ มิใช่เพราะตกแต่งแต้มทา ผิวงามหมายถึง ผิวขาวละเอียดอ่อนเหมือนสีดอกกรรณิการ์ ลักษณะนี้มี 2 อย่าง คือถึงผิวดำก็ดำอย่างดอกอุบลเขียว อมเลือดอมผาตเปล่งปลั่งคล้ายสีน้ำผึ้งซึ่งนำมาจากรังผึ้งใหม่ๆ วัยงาม หมายถึง คนงามตามวัย งามทุกวัย เมื่ออยู่ในวัยเด็กก็งามอย่างเด็ก เมื่ออยู่ในวัยสาวก็งามอย่างหญิงสาว เมื่ออยู่ในวัยชราก็งามอย่างคนชรา

14. มหาอุบาสิกาณามวิสาขา

"ดูก่อนภราดา" พระอานนทกล่าวต่อไป "เมื่อนางวิสาขากล่าวจบลง ท่านมิกเรศรฐีก็ก้มหน้านิ่ง ไม่รู้จะตอบนางประการใด พราหมณ์ชำระความระหว่างสะไภ้และพ่อผัว จึงกล่าวว่า 'ข้าแต่ท่านเรศรฐี เรื่องทั้งหมดนี้นางหาความผิดไม่เลย นางเป็นผู้บริสุทธิ์ เรศรฐีจึงกล่าวขอโทษนางวิสาขาที่ท่านเข้าใจผิดไป นางวิสาขาจึงกล่าวว่า 'ข้าแต่ท่านบิดา บัดนี้ข้าพเจ้าพ้นจากความผิดทั้งปวงแล้ว จึงสมควรจะกลับไปสู่เรือนแห่งบิดาตน 'อย่าเลยลูกรัก' มิกเรศรฐีพูดกับลูกสะไภ้ด้วยสายตา วิงวอน นางวิสาขาจึงกล่าวว่า เมื่อนางอยู่เรือนตน ณ นครสาเกตได้มีโอกาสทำบุญและฟังธรรมตามโอกาสที่ควร แต่เมื่อนางมาอยู่ที่นี่แล้ว นางไม่มีโอกาสทำได้เลย จิตใจกระวนกระวายใครจะทำบุญ กุศลอยู่ตลอดเวลา แต่หาได้กระทำไม่ ถ้าบิดาจะอนุญาตให้นางทำบุญกุศลตามต้องการ นางก็จะอยู่ แต่ถ้าท่านบิดาไม่อนุญาต นาง ก็จะขอลากลับไปสู่นครสาเกตตามเดิม เรศรฐีจึงกล่าวว่า

'ลูกรัก ทำเถิด ทำบุญได้ตามปรารถนา พ่อไม่ขัดข้อง และ ปุณณวัณณกุมาร สามีของเจ้า ก็คงไม่ขัดข้องเช่นกัน' ดูก่อนภราดา เมื่อเรศรฐีกล่าวอนุญาตเช่นนี้ หัวใจของนางวิสาขาที่เคยเหี่ยวแห้งก็กลับชุ่มชื้นเบิกบาน ประหนึ่งดินชาติซึ่งขาดน้ำมาเป็นเวลานาน แลแล้วกลับได้อุทธารา เพราะพิรุณหลังในต้นวัสสานฤดู หรือประจุประทุมมालย์แบ่งบานขยายกลับเมื่อ ต้องแสงระวีแรกรุ่งอรุณ ความสุขใดเล่าสำหรับผู้ใคร่บุญจะเสมอเหมือนการมีโอกาสดำทำบุญ หรือเพียงแต่ได้ฟังข่าวว่าจะได้ทำบุญเฉกนักเลงสุราบาน ซึ่งชื่นชมยินดีข่าวแห่งการดื่มสุราเมื่อทราบว่ามีผู้เชื่อเชิญ

วันรุ่งขึ้นนางวิสาขาได้ทูลอาราธนาพระผู้มีพระภาคเจ้าและ ภิกษุสาวก เพื่อเสวยภัตตาหารที่บ้านตน พระพุทธองค์ทรงรับอาราธนา แล้วเสด็จสู่บ้านของนางวิสาขา เมื่อเสวยเสร็จแล้วมีพระ พุทธประสงค์จะทรงอนุโมทนาและแสดงธรรมพoenเครื่องปลื้มใจแก่ผู้ถวาย นางวิสาขาจึงได้ให้คนไปเชิญบิดาสามีนาง เพื่อร่วมฟังอนุโมทนาด้วย ตามปรกติเรศรฐีไม่เลื่อมใสในพุทธศาสนา เวลานั้น ยังศรัทธาคำสอนของนิครนถ์นาฏบุตรอยู่ ไม่ปรารถนาจะมาเฝ้าพระศาสดาเลย แต่ด้วยความเกรงใจลูกสะไภ้จึงมา พระผู้มีพระภาคทรงทราบอุปนิสัยและความรู้สึกของเรศรฐีดีอยู่แล้ว จึงทรงหลังพระธรรมเทศนาอันประกอบด้วยเหตุผล แพรพรรณไปด้วยเทศนาโวหารและอุทาหรณ์ พระองค์ตรัสว่า ข้าวเปลือก ทรัพย์ เงินทองหรือของที่บุคคลหวงแหน อย่างใดอย่างหนึ่ง รวมทั้ง ทาส กรรมกรคนใช้ และผู้อาศัยอื่น ๆ ทั้งหมดนี้ บุคคลนำไปไม่ได้ ต้องทอดทิ้งไว้ทั้งหมด แต่สิ่งที่บุคคลทำด้วยกาย วาจา หรือด้วยใจนั้นแหละที่จะเป็น

ของเขา เป็นสิ่งที่เขานำไปเหมือนเงาตามตัว เพราะฉะนั้น ผู้ฉลาดพึงสังกัลยาณกรรมอันจะนำติดตัวไปสู่สัมปรายภพได้เพราะบุญย่อมเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลายทั้งในโลกลี้และโลกหน้า

15. พุทธานุภาพ

"และแล้วนางวิสาขา ก็กล่าวว่า 'สุสิมา ลูกขึ้นเถิด อย่าคร่ำครวญนักเลย ข้อที่เธอลืมนำเครื่องประดับไว้นั้น เรามีได้ถือเป็นความผิดประการใด เราเองยังลืมนำได้ทำไมเธอจะลืมนำไม่ได้ เครื่องประดับมีค่าก็จริง แต่ก็หามีค่าเท่า ชีวิตของเธอไม่ เครื่องประดับมหายศปสาธน์นี้ ถ้าหายหรือเสียไปเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งเราก็นำใหม่ได้ แต่ชีวิตของเธอถ้าเสียไป จะทำใหม่ได้ที่ไหน คุณก่อนนางผู้ซื่อสัตย์ การที่เธอจะยอมถอยถอนเครื่องประดับนี้ด้วยชีวิตของเธอนั้นซึ่งใจเรายิ่งนึก เธอจงเบาใจเถิด พระธรรมของพระศาสดาได้ชุบย้อมจิตใจของเราให้มองเห็นชีวิตมนุษย์และแม้สัตว์ทั่วไป เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูง ไม่อาจจะนำสิ่งของภายนอกมาเทียบได้ อนึ่ง เธอเป็นที่รักที่ไว้วางใจของเรา เธอเป็นผู้ทำงานดี ซื่อตรง ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความจงรักภักดีของตนไม่เสื่อมคลายและปรวนแปร ด้วยเหตุนี้เธอจึงได้อยู่รับใช้ใกล้ชิดเรา ความดีของเธอ

บทวิจารณ์

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์ยวศิน อินทสระ มีประโยชน์ในหลายแง่มุม ดังนี้

1. เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา หนังสือให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับชีวิตและบทบาทของ พระอานนท์ หนึ่งในพระสาวกผู้สำคัญของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเผยแผ่และจดจำพระธรรมคำสอน ผู้อ่านสามารถเรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น พระมหาปชาบดีโคตมี นางวิสาขา และท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี

2. ให้แรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต พระอานนท์เป็นแบบอย่างของความจงรักภักดี ความเมตตากรุณา และความเสียสละ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต การนำเสนอปรัชญาชีวิตและธรรมะในหนังสือช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม

3. สอดแทรกธรรมะในรูปแบบที่เข้าใจง่าย หนังสือใช้การเล่าเรื่องในรูปแบบนวนิยาย ทำให้ธรรมะที่อาจดูซับซ้อนกลายเป็นเรื่องเข้าใจง่ายและน่าสนใจ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ส่งเสริมการศึกษาพระไตรปิฎก หนังสืออ้างอิงข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ทำให้ผู้อ่านที่สนใจสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงลึก กระตุ้นความสนใจในการศึกษาธรรมะเพิ่มเติม

5. พัฒนาจิตใจและเสริมสร้างศรัทธา การเล่าเรื่องที่เน้นถึงคุณธรรมและความเสียสละของพระอานนท์ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา หนังสือช่วยให้ผู้อ่านเกิดความสงบทางจิตใจและมองเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม

6. เหมาะสำหรับผู้ทุกกลุ่มผู้อ่าน หนังสือเหมาะสำหรับทั้งผู้เริ่มต้นศึกษาพระพุทธศาสนาและผู้ที่มีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย รวมถึงเป็นแหล่งอ้างอิงในการวิจัยเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

7. สร้างความเข้าใจในบทบาทของพระอานนท์ ผู้อ่านจะได้เรียนรู้ถึงบทบาทสำคัญของพระอานนท์ในฐานะพุทธอุปัฏฐาก และความทุ่มเทของท่านในการจดจำและถ่ายทอดพระธรรมคำสอน ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและความมุ่งมั่น

สรุป หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" มีประโยชน์ทั้งในแง่ของการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การพัฒนาจิตใจ และการสร้างแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

1. จุดเด่น

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์ยวดี อินทสระ มีจุดเด่นที่สำคัญดังนี้

1. การนำเสนอในรูปแบบธรรมนิยาย หนังสือเล่มนี้ผสมผสานระหว่างชีวประวัติของพระอานนท์และการสอดแทรกธรรมะ ทำให้การเล่าเรื่องมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้สำหรับคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นผู้เริ่มต้นศึกษาพระพุทธศาสนาหรือผู้ที่มีพื้นฐานอยู่แล้ว ใช้ภาษาที่สละสลวยและเรียบง่าย ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาและซึมซับธรรมะได้โดยไม่ซับซ้อน

2. การเน้นคุณธรรมและปรัชญาชีวิต เนื้อหาในหนังสือแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่สำคัญของพระอานนท์ เช่น ความจงรักภักดี ความเสียสละ ความเมตตากรุณา และความรอบรู้ มีการสอดแทรกปรัชญาชีวิตที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ความสำคัญของการมีเป้าหมายในชีวิต การยึดมั่นในคุณธรรม และการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ

3. การยอมรับในระดับสากล หนังสือเล่มนี้ได้รับการกล่าวถึงใน Encyclopedia of World Literature in the 20th Century ว่าเป็นผลงานที่สามารถประยุกต์ธรรมะเข้ากับชีวิตสมัยใหม่ได้อย่างลึกซึ้ง และเหมาะสำหรับผู้อ่านทุกระดับ

4. การอ้างอิงและความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ หนังสืออ้างอิงข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ทำให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือ นำเสนอเรื่องราวของพระอานนท์และบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น พระมหาปชาบดีโคตมี นางวิสาขา และอนาถปิณฑิก เศรษฐี

5. แรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต หนังสือเล่มนี้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านมีความมุ่งมั่นในการทำความดี และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมเพื่อความสงบสุขและการพัฒนาตนเอง

6. ความลึกซึ้งของเนื้อหา อาจารย์วศิน อินทสระ มีความสามารถในการเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ อย่างลึกซึ้ง และแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของพระอานนท์ในพระพุทธศาสนา

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" จึงเป็นผลงานที่ทรงคุณค่า ทั้งในเชิงวรรณกรรมและธรรมะ เหมาะสำหรับผู้อ่านที่ต้องการศึกษาเรื่องราวของพระพุทธศาสนาและปรัชญาชีวิตในเชิงลึก

2. จุดด้อย

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์วศิน อินทสระ แม้จะเป็นผลงานที่มีคุณค่าทางวรรณกรรมและธรรมะ แต่ก็มีจุดด้อยบางประการที่อาจสังเกตได้ในแง่มุมต่างๆ ดังนี้

1. เนื้อหาที่เน้นด้านศาสนาอย่างลึกซึ้ง เนื้อหาในหนังสืออาจลึกซึ้งและเต็มไปด้วยศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานด้านธรรมะหรือความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอาจเข้าใจยาก การเล่าเรื่องที่ผูกโยงกับพระไตรปิฎกและอรรถกถา อาจทำให้ผู้อ่านทั่วไปรู้สึกว่ายากและสับสนกับบางส่วนของหนังสือค่อนข้างวิชาการ

2. การเล่าเรื่องที่ค่อนข้างละเอียด การเล่าเรื่องของอาจารย์วศินมีความละเอียดและยืดเยื้อในบางส่วน ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือธรรมะรู้สึกว่ายาวนานเกินไป บางตอนมีการอธิบายซ้ำหรือขยายความที่อาจไม่จำเป็นสำหรับผู้อ่านที่ต้องการเนื้อหาสาระสำคัญอย่างกระชับ

3. ขาดมุมมองที่เป็นกลางในบางประเด็น หนังสือเน้นการนำเสนอเรื่องราวในมุมมองที่ยกย่องคุณธรรมของพระอานนท์และบุคคลในพระพุทธศาสนาอย่างมาก ซึ่งอาจทำให้ขาดการวิพากษ์วิจารณ์หรือมุมมองที่หลากหลาย การอธิบายบางประเด็น เช่น บทบาทของภิกษุณีในพระพุทธศาสนา อาจสะท้อนมุมมองที่สอดคล้องกับแนวคิดดั้งเดิม แต่ขาดการวิเคราะห์ในบริบทของความเท่าเทียมทางเพศในยุคปัจจุบัน

4. การเข้าถึงผู้อ่านสมัยใหม่ การใช้ภาษาที่สละสลวยและเป็นทางการ แม้จะงดงาม แต่สำหรับผู้อ่านรุ่นใหม่อาจรู้สึกว่ายากเกินไปหรือไม่ดึงดูดใจเท่าที่ควร การเชื่อมโยงเนื้อหากับสถานการณ์ปัจจุบันหรือการประยุกต์ใช้ธรรมะในชีวิตประจำวันอาจยังไม่เด่นชัดเพียงพอ

5. รูปแบบการจัดวางเนื้อหา หนังสือมีความยาวและแบ่งออกเป็นหลายบท บางบทอาจดูเหมือนซ้ำซ้อนหรือไม่จำเป็นต้องแยกเป็นหัวข้อเฉพาะ ทำให้โครงสร้างของหนังสืออาจดูซับซ้อนสำหรับผู้อ่านที่ต้องการเนื้อหาที่กระชับ

สรุป จุดด้อยของหนังสือส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับความเฉพาะทางของเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่อาจไม่เหมาะกับผู้อ่านทุกกลุ่ม อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง หนังสือเล่มนี้ยังคงเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าและลึกซึ้ง

สรุป

หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" ของ อาจารย์ยวดี อินทสระ มีคุณค่าทั้งในด้านวรรณกรรม ธรรมะ และการศึกษา โดยสามารถสรุปคุณค่าได้ดังนี้ 1. คุณค่าทางวรรณกรรม เป็นผลงานที่นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ ธรรมนิยาย ซึ่งผสมผสานระหว่างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และหลักธรรมะ ทำให้การอ่านมีความน่าสนใจและมีชีวิตชีวา การใช้ภาษารียบง่าย สละสลวย และงดงาม ช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายและเพลิดเพลิน 2. คุณค่าทางศาสนาและธรรมะ ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของ พระอานนท์ ผู้เป็นพุทธอุปัฏฐากที่มีความจงรักภักดีและเสียสละ เป็นตัวอย่างของผู้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมอย่างสมบูรณ์ สอดแทรกปรัชญาชีวิตและข้อคิดธรรมะ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ความเมตตา กรุณา ความเสียสละ และการยึดมั่นในคุณธรรม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจใน หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และความสำคัญของการปฏิบัติธรรม 3. คุณค่าทางการศึกษา เป็นแหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา โดยอ้างอิงจากพระไตรปิฎกและ อรรถกถา เหมาะสำหรับการใช้เป็นตำราเรียนหรือสื่อการสอนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ช่วยกระตุ้นความสนใจในการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงลึก 4. คุณค่าทางจิตใจ ช่วยพัฒนา

จิตใจและสร้างความสงบสุขในจิตใจของผู้อ่าน ผ่านเรื่องราวที่สะท้อนถึงความเสียสละและความเมตตาของพระอานนท์ ส่งเสริมให้ผู้อ่านมองเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม และกระตุ้นให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 5. คุณค่าในเชิงสากล หนังสือเล่มนี้ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยถูกกล่าวถึงใน Encyclopedia of World Literature in the 20th Century ว่าเป็นงานเขียนที่สามารถเชื่อมโยงธรรมะกับชีวิตสมัยใหม่ได้อย่างลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาที่มีปรัชญาลึกซึ้งและเป็นสากล หนังสือ "พระอานนท์ พุทธอนุชา" มีคุณค่าในฐานะสื่อที่ถ่ายทอดหลักธรรมะและประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในคุณธรรมและปรัชญาชีวิต อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านดำเนินชีวิตอย่างมีสติและคุณธรรม จึงเป็นผลงานที่เหมาะสมสำหรับผู้อ่านทุกเพศทุกวัยที่สนใจศึกษาและปฏิบัติธรรม

เอกสารอ้างอิง

วศิณ อินทสระ. (2556). *พระอานนท์พุทธอนุชา*. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่ชนะและขอคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:

6) บทนำ (Introduction)

7) เนื้อเรื่อง (Content)

8) บทวิจารณ์

9) สรุป (Conclusion)

10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนานวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ข้อที่/ เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิทยุยานี้จักเป็นอรรถาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิทยุยานี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). *วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว*. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริจจิตร. (2555). *กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation* เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562* . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1* (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษญา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). *รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.

Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารวารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่ ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/about> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : journalacademicpromotion@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารส่งเสริมและพัฒนานิชาการสมัยใหม่

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

.....2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

.....3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

.....4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16.pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features ten sets of horizontal dashed lines, each set consisting of three parallel lines. These lines are evenly spaced vertically across the entire page, providing a guide for handwriting practice. The background is white, and there are no margins or additional markings.

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบุนองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย.สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

...(16 pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

...(16 pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย ที่สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงตาม)

จุดเด่น**จุดด้อย****สรุป (18 pt)**

(16 pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษานำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นขอมাত্রา ไม่เอียง ไม่นา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

